De Vlaamsche School. Jaargang 24

bron
De Vlaamsche School. Jaargang 24. A. Fontaine, Antwerpen 1878

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_vla010187801_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

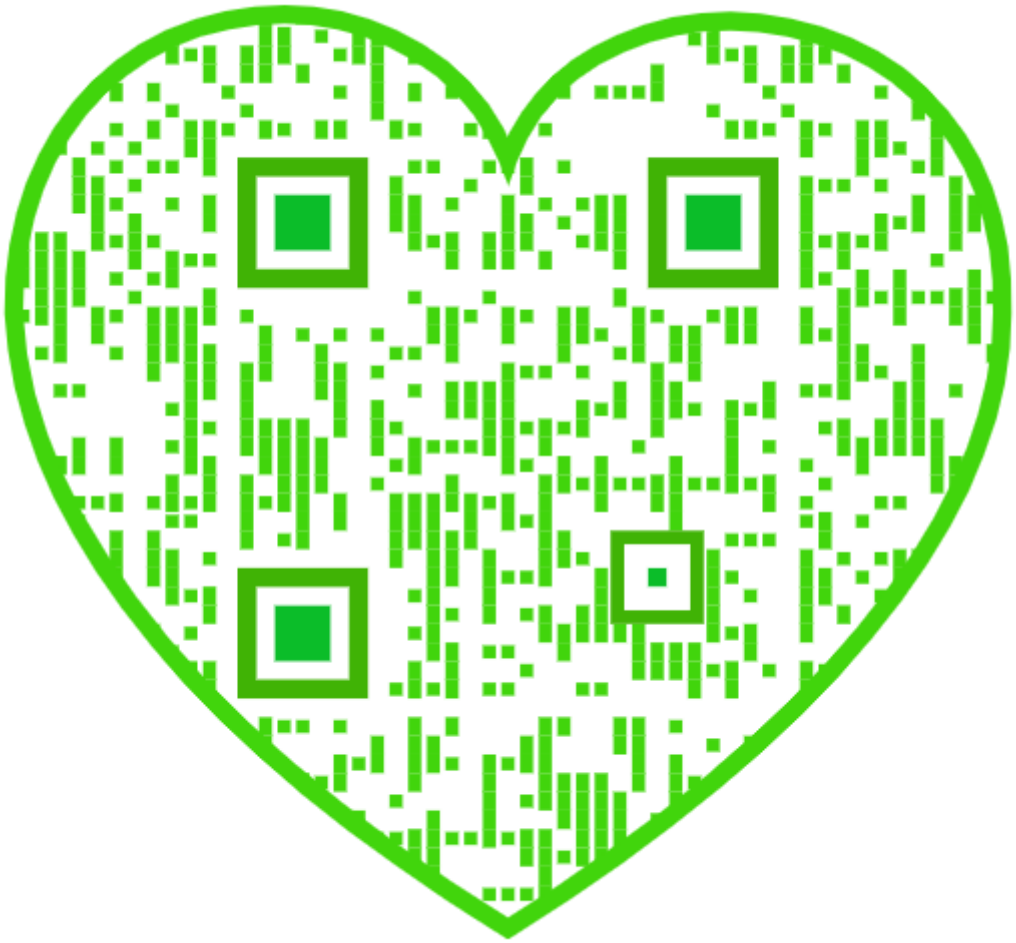

De Vlaamsche School 1878

Nieuwjaarslied uit de 17e eeuw.

De Tydt die heeft haer tijden,
En wy verandren meê:
De vreughd heeft haer verblijden,
De droefheid heeft haer wee:
Wy gaen vast kwijnen, slaven,
En onze jeughd verslijt,
Misbruycken Godes gaven
In onze beste tijdt.

Het jaer is omgeloopen
En 't nieuwe staet er veur;
Doet eens u harten open,
En opent Godt de deur.
Wij worden oud in sonden,
En kindren in de deughd,
Vol stanc zijn onze wonden,
Vol ijdelheid en vreughd.

Gelijck de slangh haer vellen
Verwisselt alle jaer,
So moet de mensch zich stellen
Om 't goed te volgen naer,
Verlaten 't oude leven
En nemen 't nieuwe aen,
Om zich tot deughd te geven,
En nae een beter staen.

Gelijck de Winterdaghen
Met hagel en met snee,
Met schrikkelyke vlaghen
Bestormen onze vree,

So moeten oock de quaden
Met macht en met gewelt,
Met mannelijcke daden,
Gestut sijn en ghevelt.

't Is waer, het valt verdrietigh,
Gestadigh staen ter wacht:
Gelooft het is al nietigh,
Wie datter recht op acht:
Laet u geen waen verblinden,
Als Lente weer verschijnt,
Dan suldij bloemkens vinden
Als koude en vorst verdwijnt.

Wie eens heeft aengetoghen
Het deughdelijke kleedt,
Die ziet met open ooghen.
En acht noch vlijt, noch zweet.
't Is honigh op sijn lippen,
't Is balsem in sijn hert:
o Mensch! waerom ontslippen
U daghen in de smert?

Vanght aen, vanght aen te treden
En wandelt op Godts pad:
En wilt den wech bekleeden
Naer 's hemels hooge stadt!
Dan sullen d'oude tijden
Door dese zijn verklaerd:
Wilt daerom dapper strijden
Dat gy u siel bewaert.

PERSZ.

Geschiedenis der glasschildering.

Het gebruik van kunstmatig gekleurde glazen vindt ontegenzeggelijk de schoonste toepassing bij het versieren van aan God gewijde plaatsen.

De schitterende en levendige kleuren, welke het glas door zijne doorschijnendheid vertoont, doen het een eigenaardig karakter, iets ideaals verkrijgen, alleen eigen aan dit vak der beeldende kunst.

Met wat schier betooverende kracht trekken de glasramen de aandacht en de bewondering, wanneer eene keurige teekening zich bij den glans der kleuren voegt, om het geheel leven en bezieling bij te zetten! Gekleurde glasruiten, aan den invloed der zonnestralen blootgesteld, kunnen reeds met den glans van het goud wedijveren.

Zonderling is het volksvooroordeel, dat in zake de glasschildering schier algemeen bestaat, als zouden de ‘geheimen’ dier kunst verloren gegaan zijn. Sommigen wisten uit dit bijgeloof voordeel te trekken en zich als de wedervinders dier geheimen uit te geven. Zoo zien wij in Frankrijk de fabriek te Sèvres zich die eer aanmatigen, in Holland werd die aan Frans Peeters van Nijmegen toegekend, in België zou volgens enkelen J.F. Pluys van Mechelen die gelukkige vinder zijn, enz., enz.; kortom, ieder land heeft zijn bevoorrechten sterveling.

Dat de geheimen der glasschildering nooit verloren zijn geweest, daaromtrent kan men zich voor verzekerd houden. De techniek der schildering, uitvoeringsmiddelen en kleuren zijn nooit talrijker en volmaakter geweest dan tegenwoordig. De reden waarom onze voortbrengselen zoo wijd beneden die der ouden blijven, ligt eenvoudig aan de beoefenaars, die veelal het vak niet begrijpen, en verders omdat die kunst gelijk alle andere aan mode onderworpen is. Men schijnt vergeten te zijn, dat de glasschildering de versiering voor hoofddoel heeft, en niet het voorstellen eener schilderij. Aangezien die kunst op onze dagen begint te herleven, en de smaak er algemeen van verspreid is, zullen wij, door een beknopt overzicht harer geschiedenis, beter het verschil tusschen het oude en nieuwe doen kennen.

* * *

Het kleuren van glas was reeds bij de oude Grieken bekend, die de kunst bezaten, het of wel in de massa, of enkel langs de oppervlakte te kleuren, door het met stoffen te beschilderen, welke, aan eene hevige hitte blootgesteld, smolten, en bij verkoeling glasaardig werden. Derwijze bootsten zij de edelgesteenten na. Volgens getuigenis van Herodotes en Theophrast bevond er zich in eenen tempel der stad Tyr, aan

Hercules toegewijd, eene kolom van buitengewonen glans en die wonderwel aan een smaragd geleek; nochtans was zij niet anders dan gekleurd glas. Met volle zekerheid mag men zeggen, dat ook daaruit het beeld van Serapis was gemaakt, waarvan Apion gewaagt, en dat 9 ellebogen hoog was. Plinius spreekt daarvan als van een winstgevend bedrijf, in zijnen tijd tot een hoogen graad van volmaking gestegen.

Diodorus Siculus maakt melding van een geheim middel dat de glaswerkers van Thebe aanwendden om hyacinten, saffieren, robijnen en smaragden na te bootsen.

De kunst, het glas te bewerken en te kleuren, zou in Rome ten tijde van Cicero ingevoerd zijn; wat er van zij, onbetwistbaar is het, dat de werklieden dier stad al spoedig hunne voorgangers (Egyptenaren en Pheniciërs) overtroffen. Onder de werken welke men hun toeschrijft, behooren die kleine mozaïeken, die, slechts ter grootte van een gewoon geldstuk, gebruikt werden om in juweelen te prijken. Meestal verbeeldden zij vogelen, bloemen, dierenkoppen en maskers. Eenvoudig was het middel door deze lieden aangewend om hunne voortbrengsels te vermenigvuldigen. Vooreerst, maakten zij een groot getal draden van onderscheidene kleuren, welke draden zij kunstmatig tot eenen bundel samenbrachten, derwijze dat het oppereinde of de doorsnede eene teekening voorstelde. Wanneer alles naar gelang geschikt was, hitte men het pakje tot dat de oppervlakte van het glas smolt; daardoor hechtten zich de draden aan elkander en bij de verkoeling zaagde men den bundel in schijfjes, waarvan elk hetzelfde voorwerp vertoonde.

Sommige schrijvers meenen dat de eigenlijke glasschildering, welke natuurlijk uit het kleuren van glas voortvloeide, van de XI^{de} eeuw dagteekent. Wat zulks veronderstellen deed, was de nog volgens hen *barbaarsche* behandeling der ramen ons van de XIIe eeuw overgebleven. Nu echter dat wij de overtuiging hebben van de hooge waarde dier ramen, mag men gerust den oorsprong dezer kunst tot het begin onzer tijdrekening verplaatsen.

Het gebruik van gekleurde ruiten moet in het Oosten van onheuglijke tijden bekend zijn. In Italië benuttigde men ze lang voordat ze op het versieren der tempels van het christendom werden toegepast. De kerkleeraar Hieronimus (einde der IVe eeuw) maakt melding van ramen uit verschillende kleuren samengesteld. De bisschop van Clermont verhaalt ons, dat de kerk, welke ter eere der Machabeën te Lyon gebouwd werd in 450, van gekleurde vensters voorzien was.

Bij de herstelling der St.-Sophiakerk te Konstantinopel (VIIe eeuw) werd deze met gekleurd glas versierd. Eene eeuw later was de kunde der Fransche glasschilders zóó gunstig gekend, dat de bisschoppen uit Engeland en Zweden deze werklieden derwaarts riepen om de ramen hunner kerken te vervaardigen. In den loop der VIIIe en IXe eeuw zien wij de glasschildering weinig voortgang maken. (Volgens een geschiedkundig bescheid, door Emeric David ontdekt, bezat men in de XIe eeuw te Dijon een oud geschilderd raam, den marteldood van de heilige Purchasia voorstellende. Dit raam zou toegehoord hebben aan de door Karel den Kale herstelde kerk, en was bijge-

volg een kunstgewrocht der IX^{de} eeuw.) Op enkele plaatsen gewaagt de geschiedenis van de glasschildering, tot dat eindelijk de voorspelling, welke het einde der wereld in 't jaar 1000 deed te gemoet zien, dit vak gansch uitdoofde.

Het menschdom, in diepe neerslachtigheid gedompeld, liet alsdan kunsten en wetenschappen onbeoefend en wachtte in angst het plechtig oogenblik af der algemeene verwoesting.

Nauwelijks hadden de eerste jaren der XIe eeuw bewezen dat die gewaande wereldverdelging niets anders was dan het gevolg van verkeerd uitgelegde voorzeggingen, of de kunst, als met een nieuw leven bezield, herschiep met nog meer pracht en luister hare in puin gevallene tempels.

Tot op dit tijdvak is alles dat wij over glasschildering zegden, slechts bij overlevering gekend, daar de oudste ramen, welke ons zijn overgebleven, van de XIe en XIIe eeuw dagteekenen. Sommige oudheidkundigen gelooven, dat het versieren van Byzantynsche kapiteelen door gekleurde glasmozaïeken, aanleiding gaf tot het uitvoeren van gekleurde glasvensters. Die versierwijze der ouden, in de XIe en XIIe eeuw in zwang, *art mosaïque* geheeten, zou daaraan hare benaming verschuldigd zijn.

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS.

Het schoothondje en de wachthond.
Parabel.

Een schoothond en een wachthond
Bewoonden 't zelfde dak.
Alleen maar schop en slagen
Was 't loon van d'armen brak
Voor al zijn trouwe diensten.
Het fleemertje, Fideel,
Zoo heette men den schoothond,
Was vriend, integendeel,
Van meesteres en meester.
Hij kreeg van 't lekker maal
Dat zij zich dienen lieten,
En at zelfs in de zaal
Waar zijne meesters aten.
Hij kon zoo fleemen toch,
Zoo lieflijk handen likken;
En aan gevleibedrog
Laat menig een zich vangen.
Maar Turk, zoo noemden zij
Den trouwen huisbewaker,
Die, wars van vleierij,
Zijn plichten stipt vervulde,
Kreeg nooit eene andre brok
Dan roggebrood en water.
Dit werd hem bij zijn hok
Met onwil toegeschoven.
En, als het arme beest
Zich dankbaar toonen wilde,

En, schuchter en bedeesd,
De hand begon te likken
Van hem die 't eten gaf,
Dan wees men zijne vriendschap
Door stamp of slag nog af.
Fideel sliep in de kamer
Op kussens rijk en zacht;
Maar Turk, de trouwe waker,
Hield vóór de poort de wacht.
En schoon hij reeds zijn meesters
Voor dieven had bevrijd,
Toch bleef hij een miskende,
Zijn waakzaamheid ten spijt.
De dieren, als de menschen,
Zien even ras en fijn
Wanneer zij gunstling worden
Wanneer verstootling zijn.
En vaak, als bij de menschen,
Zal ook de gunsteling
't Verdrukkingswerk behelpen
Op den verstooteling.
Zoo deed, Fideel, de schoothond,
Die tegen d'armen Turk
Verwaand begon te keffen,
En, kleine, valsche schurk,
Soms huilend liep naar binnen
Als Turk, in goeder trouw,
Met hem te spelen trachtte.
Naar buiten schoot mevrouw
Dan met een stok of vlegel,
En sloeg het arme dier
Omdat haar lievelingske,
Door laf en valsch getier,
Ten onrecht deed gelooven
Dat Turk hem had gewond.
Verduldig en gelaten
Verdroeg de trouwe hond
Het onrecht dat men pleegde.
Maar eens werd hij zoo zeer
Geslagen en mishandeld,
Dat hij er viel bij neer,
En dood ter plaats bleef liggen.
Doch, na een korten tijd,
Twee dieven braken binnen.
Elk was der rust gewijd,
En Turk niet meer te vreezen.
De schelmen, hinderloos,
Nu stolen wat ze konden:
Geen wachthond knorrig, boos,
Deed nu hun plan mislukken;
En zilver, geld en goud
't Werd alles meegenomen,
En dan, gerust en stout,
Verlieten zij de woning.

Doch als den andren dag
De meester van den huize
Zijn kassen ledig zag,
Begreep hij al de diensten
Die, in zoo'n enklen nacht,
Zijn Turk hem kon bewijzen
Wanneer hij hield de wacht.
Thans schatte hij naar waarde
De lang miskende hond,
En toen nu juist Fideeltje
Naar hem sprong op dien stond,
En 's meesters hand wou likken,
Zooals hij placht weleer,
Werd hij versmaad, verstooten,
Verschopt door zijnen heer.

Die schoothond, valsche keffer,
Gelijkt den vleier goed
Die, valsch en vol verwaandheid,
De deugd soms lijden doet.
Hoe vaak wordt in de wereld
Rechtzinnigheid miskend,
En deugden en verdiensten?
Gelukkig, als, in 't end,
De vleierij, ontmaskerd,
Verschopt wordt en versmaad,
En haar voor 't kruipen, 't veinzen,
Slechts hoon te wachten staat.

ALEX. STOOPS.

Philip van Champaigne of van Champagne.

Deze kunstschilder, wiens afbeeldsel wij hier mededeelen, werd geboren te Brussel den 26^{n} Mei 1602. Zijn vader, Hendrik Van Champaigne huwde, den 7^{n} Januari 1597, te Brussel, Elisabeth Detroch.

PHILIP toonde van jongs af eene groote neiging tot de schilderkunst; op zijn 12e jaar, plaatste zijn vader hem in het werkhuis des schilders J. Bouillon, vervolgens bij Michiel Bourdeaux. Later, kreeg hij onderricht en les van J. Fouquières; verders weet men weinig over zijne jongelingsjaren; het schijnt alleenlijk, dat hij eenigen tijd zou geaarzeld hebben tusschen het werkhuis van P.P. Rubens en eene reis naar Italië, dat hij eindelijk de reis verkoos en op zijn 21ste jaar den weg naar Rome insloeg. Wat er van zij, hij kwam in alle geval te Parijs aan, waar hij opvolgend bij twee verschillende meesters werkte en eindelijk zijne studiën alleen voortzette. Gedeeltelijk om in zijn bestaan te voorzien, schilder le hij portretten, waartusschen dat van Van Mansfeldt, die in den dertigjarigen oorlog tegenover Tilly t'Serclaes in 't veld stond, hem bijzonder in naam bracht.

Ph. Van Champaigne had te Parijs zijnen intrek genomen in eene dier herbergen waar mingegoeden voor eenen kleinen prijs kost en inwoon genoten; in voormelde stad trof hij N. Poussin aan, met wien hij in nauwe vriendschap kwam, en deze

vriendschap is voor beide niet zonder vruchten gebleven. Onze landgenoot werkte vervolgens in het paleis Luxemburg, onder de leiding van Duchesne; doch Van Champaigne overtrof zoodanig zijnen meester, dat de opziener der paleizen van Maria van Medicis hem zijne voldoening, in het bijwezen van den meester, over zijne schoone schildering betoonde.

Moeielijk verkropte Duchesne dien lof; hij werd naieverig op Van Champaigne; deze verliet dan ook Parijs, kwam naar Brussel zijne broeders nog eens bezoeken, en wilde dan de reis naar Rome weder ondernemen. Maar nauwelijks was hij in Brussel terug of hij kreeg van den abt Maugis, den voormelden opziener, bericht dat Duchesne overleden was, en dat dezes plaats in het paleis Luxemburg hem werd aangeboden. Hij nam dit aan, keerde naar Parijs terug, nam zijnen intrek in het paleis Luxemburg, en huwde een jaar later de oudste dochter zijns vroegeren meesters.

Ph. Van Champaigne had het, als schilder der koningin, lastiger dan zijn voorzaat, die alles door anderen liet uitvoeren; hij wilde en moest nu ook, bij gebrek aan eigene leerlingen, alles zelf opvatten en samenstellen; zijne onderhoorigen werkten naar zijne schetsen. Dit had voor gevolg ongelijkmatigheid in de wijze van schilderen en het voortbrengen van minder gelukte schilderijen, welke men niet aan Van Champaigne zou toeschrijven, waren zij niet onbetwistbaar als zijne werken erkend; maar men kan gemakkelijk de schilderijen, welke hij alleen afwerkte, onderscheiden van die zijner helpers, naar zijne schetsen uitgevoerd.

Langs alle kanten ontving hij bestellingen; op bevel der koningin moest hij eene reeks tafereelen uitvoeren voor de kerk van het Karmelietenklooster, en eene andere reeks voor de kerk der Calvarie-nonnen.

Sommige dezer stukken zijn gansch van hem, andere van zijne medewerkers. De koning ook wilde den befaamden Vlaamschen schilder begunstigen en vroeg hem eene schilderij ter herinnering eener belofte aan de H. Maagd gedaan toen hij te Lyon erg ziek lag. Van Champaigne schilderde de H. Maagd aan den voet des kruizes bij het lijk haars zoons, met den geknielden koning, die haar zijne kroon aanbiedt. Deze schilderij werd op 's konings bevel boven het altaar der H. Maagd in de O.-L.-V.-kerk geplaatst; thans hangt ze in het musaeum te Caen. Nog eene andere schilderij werd door Van Champaigne op bevel van Lodewijk XIII gemaakt; zij verbeeldt den koning aan de Longueville het kruis van den H. Geest omhangend. Al de personen dier schilderij waren portretten, en zoo welgelijkend dat twee der afgebeelden, DE Bullion en Boutillier, elk voor zich er eene kopij van vroegen en verkregen. De kardinaal de Richelieu ook verlangde 's meesters werk ter versiering zijns paleizes, nu het Palais Royal, en had wel graag Philip Van Champaigne uitsluitend voor zich willen doen schilderen, doch dit lukte

HOUTSNEDE VAN E. VERMORCKEN, LEERAAR AAN DE KONINKLIJKE ACADEMIE VAN ANTWERPEN.

hem niet; aan den persoon die vanwege den kardinaal Philip Van Champaigne kwam aanzeggen dat hij over des kardinaals gunst konde beschikken, antwoordde hij, dat hij van zijne hoogheid niets te vragen had dan dat zijne hoogheid hem beteren schilder zoude willen maken, doch dewijl dit buiten dezes macht lag, verlangde hij alleenlijk de eer bij zijne hoogheid in gunst te staan.

Van Champaigne schilderde veel op last des kardinaals, onder andere de figuren in den dom der Sorbonne, en verscheidene malen het portret des machtigen ministers van Lodewijk XIII.

Op aanvraag van Anna van Oostenrijk, schilderde hij in

het klooster *Val-de-Grâce* eene reeks tafereelen uit het leven van den heiligen Benedictus, waarschijnlijk die welke thans in het rijksmuseum te Brussel prijken[(1)]; voor Lodewijk XIV vervaardigde hij eenige zinnebeeldige tafereelen ter herdenking des vredes der Pyreneën; zijne laatste koninklijke bestelling was het tafereel, voorstellende het huwelijk van Lodewijk XIV met de infante van Spanje.

Philip van Champaigne schilderde met voorliefde in de stonden, welke hij vrij had, godsdienstige onderwerpen, voor verschillende kerken; hij maakte ook teekeningen voor tapijten. Voor de kloostergemeente van Port-Royal schilderde hij een *Laatste Avondmaal*, welk als zijn beste stuk beschouwd wordt, en waarop de apostelen afgebeeld zijn onder de gelaatstrekken der stichters van het klooster, waarin des meesters dochter zich als non ophield. Nadat dit meisje van eene doodelijke ziekte gelukkig genezen was, maakte de verheugde vader zich deze genezing, welke hij aan een wonder toeschreef, tot het onderwerp van eene vrij groote schilderij.

Philip van Champaigne schilderde ook een aantal verdienstelijke landschappen; aan Port-Royal leverde hij vier zulke stukken, ten deele gewijd aan voorstellingen uit het leven der aartsvaders.

Toen hij, na het overlijden zijns zoons, een bezoek aflegde bij zijne verwanten te Brussel, schilderde hij in deze stad, op bestelling van aartshertog Lodewijk, *Adam en Eva*, *Abels dood beweenende.*

De voortreffelijke meester verwisselde het tijdelijke met het eeuwige te Parijs, den 12^{n} Augustus 1674; hij bereikte derhalve den ouderdom van 72 jaren.

Tusschen de onderscheidingen, hem in Frankrijk ten deele gevallen, vermelden wij zijne aanstelling als lid der Parijsche academie, op het oogenblik dat zij gesticht werd, benevens zijne latere benoeming als rector dier instelling.

Fransche schrijvers hebben van Champaigne willen doen doorgaan voor eenen Franschen schilder die toevallig te Brussel geboren werd. Die bewering is onbillijk. De uitstekende kunstenaar was niet slechts een Vlaamsch schilder door zijne geboorte, maar ook en wel door zijne manier van werken. Eenige zijner stukken, vooral die, welke hij op bestelling schilderde, verraden niet altoos den grooten meester; doch andere schilderijen, welke hij naar eigene ingeving opvatte en uitvoerde, schitteren door uitstekende hoedanigheden, en zullen immer zijnen naam onsterfelijk houden.

ED. F.

Kroniek.

Antwerpen. Het gemeentebestuur schrijft eenen prijskamp uit voor Vlaamsche tooneelstukken (dramas, tooneel- en kluchtspelen), ter gelegenheid van de 25ste verjaring der stichting van het nationaal tooneel. De deelneming is *niet* beperkt tot de Belgische schrijvers. Voor stukken van 3 of meer bedrijven bedraagt de 1^{e} prijs 1000 fr., de 2^{e}, 600 fr., de 3^{e}, 300 fr.; voor stukken van 1 of 2 bedrijven, 1^{e} prijs, 600

(1) Het rijksmuseum te Brussel bevat van hem: *De opdracht in den tempel, De heilige Genoveva, St.-Joseph, St.-Ambrosius, St.-Steven, St.-Benedictus door broeder Romain gespijsd, St.-Benedictus het bezoek van den pastoor van Monte-Preclaro ontvangende, St.-Benedictus eenen steen bezwerende, Placides uit het water getrokken door broeder Maurus, Het vergiftigd brood, De miraculeuze fontein, De bijl terug in het hecht komende, Het opgewekte doode kind, De vermeende brand, St.-Benedictus bij zijne zuster* en des schilders portret, waarnaar het hier medegedeelde gevolgd is.

fr., 2e, 300 fr., 3e, 200 fr. In te zenden aan het gemeentebestuur vóór 15 Juni 1878 (bij te voegen een gesloten briefje, waarin de naam en het adres des schrijvers). Stukken, waarmede reeds deel genomen werd aan andere prijskampen, mogen niet ingezonden worden. De bekroonde stukken blijven het eigendom der schrijvers. Het omstandig programma is verkrijgbaar bij het gemeentebestuur.

- Het bureel van weldadigheid schrijft eenen wedstrijd uit, tusschen Belgische bouwkundigen, tot het bekomen van plannen (uiterlijk op 15 April 1878, ten 4 ure namiddag) voor het bouwen van werkmanswoningen, winkelhuizen en een huis van bijstand met apotheek. De 1e prijs bedraagt 5000 fr., de 2de, 2000 fr. De bekroonde, die met de uitvoering wordt gelast, ontvangt als loon 3% van de bouwkosten, doch verbeurt in dit geval zijne premie. (Programma en grondplan zijn verkrijgbaar bij voornoemd bureel.)

- In de maand Augustus zal men in de O.-L.-Vrouwekerk het vierde eeuwfeest van de gilde van O.-L.-Vrouwelof (zie *de Vlaemsche School* 1856, blz. 81) met buitengewonen luister vieren. De beeldhouwers De Boeck en Van Wint hebben een ontwerp van gestoelten voor voormelde kapel ingediend. Het bouwkundig gedeelte is van den bouwmeester L. Blomme. De glasschilders Stalins en Janssens zijn gelast met de uitvoering van twee glasramen voor de O.-L.-Vrouwekapel, volgens de modellen van den kunstschilder P. Van der Ouderaa; het eerste zal voorstellen: de *Aanbidding van O.-L.-Vrouw op 't staaksken* en de tweede *De patronen van België en der provinciën van België,* een geschenk van Z.M. Leopold II.

Lier. Voor den prijskamp Tony Bergmann (zie 1877, blz. 135) zyn 32 verhalen ingezonden. Keurmeesters: de heeren J.F.J. Heremans, P. Fredericq, J. Gram, F. de Cort en L. Delpire.

Brussel. Het kanten kleed, waarmede de koningin van Spanje getrouwd is, werd te Brussel gemaakt. De bestelling geschiedde den 22n December en op nieuwjaarsdag was het prachtige stuk reeds op weg naar Madrid.

- Dr. Jourdan heeft aan de vrije hoogeschool eene gift van 100,000 fr. gedaan.

Luik. Verschenen: *Annuaire de l'enseignement primaire*, door Alexis Stasse, afdeelingshoofd bij het provinciaal bestuur te Luik. Dit zoo nuttig als belangrijk werk verdient eene plaats in iedere ernstige boekenverzameling en zal door de onderwijzers niet vruchteloos geraadpleegd worden.

Buitenland.

Amsterdam. Op de veiling der prentenverzameling van den heer J.Ph. Van der Kellen werden, onder andere, de volgende prijzen besteed: eene ets van Berchem, 325 gl.; drie onafgewerkte proefstukken van Blooteling, 150, 115 en 119 gl.; het werk van Coclers, 301 gl.; Cuyp, 50 gl.; eene ets van Cornelis Antonis zoon (magistraat van Amsterdam omstreeks 1540), 100 gl.; *De dans der lijders aan vallende ziekte op St-Jansdag van Brussel naar Molenbeeck*, gegraveerd door Hondius, 90 gl.; portret van Speelman, gegraveerd en uitgegeven te Batavia in 1684, door J. de Jongh, 42 gl.; gravuren door Lucas van Leiden, 95 en 235 gl.; modellen van goudsmidsarbeid door J. Lutma, 92 gl.; *Slag bij de Bayne*, geëtst door Dirk Maas, 280 gl.; drie gravuren van C. Matthys, 126 gl.; een gezicht op de

stad Ryssel, door G. Neyts, 120 gl.; gravuren door Bonaventura Peeters, 80 en 95 gl.; twee etsen door Potter, 505 en 300 gl.; *Plechtige audientie door den Hollandschen gouverneur van Ceylon verleend aan het gezantschap van den koning van Candia,* geëtst door C.T. Reimer, 185 gl.; etsen door Rembrandt, 51 tot 190 gl.; etsen door Renesse, 92 en 70 gl.; een gezicht op Brussel, geëtst door Santvoort, 61 gl.; het werk van Du Jardin (52 etsen), 3550 gl.; een portret van Van den Broeck door G. Schalken, 62 gl.; het werk van Schut, 220 gl.; een zeer zeldzaam prentje van Hercules Segers, 200 gl.; een dito, 350 gl.; het papegaaischieten van Isabella Clara Eugenia te Brussel, geëtst door E. Van de Velde, 100 gl.; de moord van Jan van Wely, juwelier te Amsterdam, door denzelfde, 80 gl.; een stel landschappen door J. Van de Velde, 135 gl; het portret van Willem de Rijck, oogheelkundige te Amsterdam, gegraveerd door Corn. de Visscher, 310 gl.; portret van de Peirese, door Vorsterman, 250 gl.; het portret van Henriette de Balzac, eene bijzit van Hendrik IV, gegraveerd door Wierix, 200 gl.; dat van Boonaerts, door denzelfde, 95 gl. enz.

- Voor teekeningen der verzameling van Parijs werden onder andere de volgende prijzen besteed: n^{r} 53, Leonardo da Vinci, 171 gl.; n^{r} 199, Aldegrever, 135 gl.; n^{r} 207 en 208, L. Cranach, 86 gl. en 80 gl.; verschillende teekeningen door Durer, 45, 70, 85, 50, 91, 60 gl. enz.; n^{r} 229, Martin Schon, 180 gl.; Van Eyck en hunne school, 195, 60, 120 gl.; n^{r} 282, Van Dyck, 250 gl.

's-Gravenhage. In de zalen der teekenacademie, Princessegracht, zal van 20 Mei tot 30 Juni 1878 eene tentoonstelling van kunstwerken van levende meesters worden gehouden. Alle kunstwerken zullen tusschen 23 April en 4 Mei moeten bezorgd worden aan het voormelde gebouw (adres: commissie over de tentoonstelling). De kunstwerken behoeven niet vrachtvrij te worden ingezonden, mits geen gebruik worde gemaakt van sneltreinen. Na de sluiting der tentoonstelling worden de stukken ongefrankeerd teruggezonden.

Parijs. In de roepzaal van Drouot werden op 11 Januari twee schilderijen uit de nalatenschap van Buloz (zie 1877, blz. 20.) verkocht, namelijk, *De simoun in de oasis,* van Eug. Fromentin, voor 8600 fr. aan den heer Brame, en het portret van George Sand (zie onzen jaargang 1876, blz. 114), in 1834 geschilderd op hout (grijsschildering) door Eug. Delacroix, voor 7000 fr., aan den heer Buloz zoon.

- De voormalige uitgever Panis verscheen dezer dagen voor het gerecht wegens schulden. Zijn aanklager verweet hem, dat hij bankroet gegaan was. ‘Dat is waar, antwoordde de heer Panis; maar wat was er de oorzaak van? Ik had lichtvaardig geloof gehecht aan Victor Hugo's vernuft; ik heb zijn *L'homme qui rit* en zijne *Chansons des rues et des bois* uitgegeven; daarvoor heb ik den grooten dichter 360,000 fr. moeten betalen; dit heeft mijnen ondergang teweeggebracht.’

- Zooals men weet, zal er dit jaar te Parijs eene wereldtentoonstelling plaats hebben. Vertrekkende van de militaire school, zal men opvolgelijk ontwaren het stadhuis van Leuven, een oud huis van Mechelen en eene Belgische school; een oud huis van Amsterdam en een toren der versterkingen van Noord-Holland; een Zwitsersch duivenhok en een landhuisje; eene Deensche hoeve; een Dalecarlisch huis en het torentje der woning van Gustaaf Wasa, voor Zweden en Noorwegen; de huizen van de Gralla, van Barcelona in Spanje; een huis van Portugal; de herstelde woning van Pericles, voor Griekenland; een gevel van het Turksch paleis van den Bosphorus; een huis met moucharabi, voor Egypte; een minaret van Tunis; een porseleinen toren

en de woning van den Engelschen vertegenwoordiger te Yokohama, voor Japan; de villa der Bour-Beloustraat te Tien-Tsin, voor China; de vergulde dom van het paleis van Teheran, voor Perzië; een huis met besneden gevel, voor Siam; een Tyroolsch stadhuis, een huis van Inspruck, eene Hongaarsche hoeve en hut, voor Oostenrijk-Hongarië; de gevel van het paleis van St-Marcus te Venetië; eene herberg van Moscou met verguld torentje, voor Rusland; een huis dat kan uiteengepakt worden, van de Vereenigde-Staten; eene hut met pluimen versierd, van de oevers van den Orenoque, voor Brazilië; de gevel van het paleis der Zeven, te Lahore, in Engelsch Indië, en de zijgevel van Westminster-Hall voor Engeland.

Er zullen in het paleis Trocadero muziekuitvoeringen plaats hebben, waaraan buitenlandsche kunstenaars kunnen deel nemen. De commissie vraagt: 1. Welke orkesten of muziekkorpsen wenschen zich gedurende de tentoonstelling te doen hooren in de groote zaal van Trocadero (die omstreeks 5000 toehoorders kan bevatten en van een orgel voorzien is)? 2. Welk tijdstip kiezen zij daartoe? 3. Hoeveel concerten zouden zij wenschen te geven? 4. Hoeveel spelende leden en zangers tellen zij? 5. Wie staat aan hun hoofd? 6. Zijn er zangkringen die willen deel nemen aan den internationalen zangwedstrijd die den 22^{n} Juli 1878 in Trocadero zal worden geopend? 7. Wie wenscht deel te nemen aan de uitvoeringen van kamermuziek (in eene zaal, groot genoeg voor 500 hoorders), omvattende sonaten en concertos voor een of twee speeltuigen, trios, quatuors, quintetten, sexuares, septuors, ottetti, nonetti en dicetti voor blaas- en strijkinstrumenten en pianos? 8. Wie zijn de muzikanten? 9. Welke hunne programmas? 10. Wenscht men stukken voor het orgel te doen uitvoeren, door wie en wanneer?

- Op eene verkooping van handschriften, te Parijs, betaalde men onlangs voor het handschrift van *Le tricorne enchanté*, van T. Gautier, 460 fr., voor twee brieven van de tooneelkunstenares juffrouw Mars aan Dumas, 400 fr., voor het handschrift van *Hernani,* met verbeteringen van de hand van V. Hugo, 320 fr., voor eenen brief van A. Dumas, 320 fr., voor een ontvangstbewijs van 12,300 fr., afgeleverd door Auber wegens de kosten van een *Te Deum* gezongen bij den doop van den zoon van Napoleon III, 100 fr., voor het handschrift van *Claudie*, met aanteekeningen van G. Sand, 100 fr., voor eenen brief van Beranger, 80 fr., voor eenen brief waarbij Rouget de Lisle het comiteit van openbare veiligheid verzoekt, hem door de toezending van mondbehoeften ter hulp te komen in zijnen nood, teweeggebracht door de opofferingen die hij zich heeft getroost om de zaak der vrijheid, 32 fr., voor een briefje waarbij V. Hugo aan J. Janin eene schouwburgkaart stuurt, 32 fr., voor eenen brief van A. de Lamartine, 16 fr., id. van Ponsard, 50 fr., id. van Talma, 25 fr., id. van Rachel aan Buloz, 13 fr.

- Barones Dubard heeft haar fortuin (circa 3 millioen fr.) achtergelaten aan de gemeente Irigny (Rhône), om daarmede het stichten en instandhouden van scholen en een ouderlingenhuis te bekostigen.

Amiens. Volgens wordt gemeld, heeft baron de Fourmant aan 't museum dezer stad eene groote schilderij van Rubens geschonken, voorstellende *Loth en zijne dochters*.

Londen. De beroemde reiziger in Afrika, de Amerikaan Stanley, is te Londen aangekomen. In Egypte, Frankrijk en Engeland wedervoer den moedigen reiziger het hartelijkst onthaal vanwege de geleerde genootschappen. Te Parijs boden de gezamenlijke dagbladschrijvers hem een feestmaal aan, waarop hij eene lange redevoering in het Engelsch hield (hij spreekt of verstaat geen woord Fransch). Italië's regeering liet hem den gouden eerepenning ter hand stellen, dien wijlen

Victor-Emanuel ter eere van Stanley liet vervaardigen. De 35-jarige reiziger heeft 3 jaren in Afrika doorgebracht (gedurende dien tijd werd hij geheel grijs) en is in het binnenland door eene streek getrokken die 800,000 kilometers uitgestrektheid heeft en eene bevolking bezit wier aantal hij op 40 millioen zielen stelt.

- In Londen, nabij de Thames Embankment, is een standbeeld ter eere van John Stuart Mill opgericht. In onzen vorigen jaargang (blz. 43) komt een opstel van dezen uitstekenden schrijver voor, die in 1806 te Londen geboren werd.

- De aloude Londensche poort, geheeten Temple Bar, is afgebroken, ter verruiming van den straatweg. Naar het schijnt, is men voornemens ze te herbouwen op eene andere plaats.

Breslau. De uitstekende Duitsche tooneelschrijver Karel von Holtei vierde op 24 Januari zijn 80^{n} verjaardag. Hij begon zijne loopbaan als tooneelist. De keizer benoemde den jubilaris tot ridder der koninklijke huisorde van Hohenzollern.

Hanover. Bij de Rieklingerbeek is, op 6^{m}00 diepte, het geraamte van eenen mammouth uitgegraven.

Rome. Augusto Castellani, de beroemde goudsmid, heeft op bestelling van burgers dezer stad, die te dien einde omhalingen hadden gedaan bij de ingezetenen, eene massief gouden kroon gemaakt (nabootsing van eene eikenkroon, bladeren en eikels, gesloten met een zwaren strik), welke geplaatst is op het hoofd van koning Victor-Emanuel, den 9^{n} Januari overleden, wanneer hij in het graf werd gelegd.

Sterfgevallen.

J.P. DE KEYSER, predikant, opsteller van het tijdschrift *de Tijdspiegel* en schrijver van een groot getal godsdienstige en letterkundige schriften, is den 1^{n} Januari te Arnhem overleden. Deze hoogst verdienstelijke letterkundige was den 12^{n} Juli 1818 te Rotterdam geboren.

EDGAR PAUL BOUTARIC, in 1829 te Chateaudun geboren, schrijver van *La France sous Philippe le Bel*, *Les institutions d'Alphonse*, *frère de St-Louis*, *Les institutions militaires de la France* enz., is op 4 Januari te Parijs overleden.

EDUARD GESELSCHAP, van Duitsche ouders te Amsterdam geboren, is op 5 Januari overleden te Dusseldorp. Tot zijne beste schilderijen behooren: *Het lijk van Gustaaf Adolf op het slagveld van Lutzen teruggevonden*, *Vrijbuiters die bij toortslicht in eene oude kerk eene slemppartij houden*, *Het St.-Nicolaasfeest, De Kerstboom, Het gezin van den houthakker*, *De grootvader die zijn kleinkind wiegt* enz. Hij ontving zijne opleiding aan de academie van Dusseldorp.

C.M.J. GRANDGAGNAGE, schrijver van het *Dictionnaire étymologique de la langue wallonne*, van *De l'origine des Wallons*, het *Vocabulaire des noms wallons d'animaux, de plantes et de minéraux*, het *Vocabulaire des anciens noms de lieux de la Belgique orientale* enz., is op 7 Januari overleden te Luik. Hij werd aldaar geboren op 9 Juni 1812.

F.V. RASPAIL, de beroemde Fransche scheikundige, te Carpentras geboren op 27 Januari 1794, is den 7^{n} Januari overleden te Areuil.

P.J.A.H. MONIER DE LA SIZERANNE, schrijver van *L'amitié des deux âges* (tooneelspel), *Corinne* (drama in verzen), *Mes premiers et derniers souvenirs*, is op 7 Januari te Parijs overleden.

WILLIAM STIRLING MAXWELL, de schrijver van *Annals of the artists of Spain*, *Velasquez and his works, Cloister life of Charles V* enz., is in den aanvang van Januari te Venetië overleden. Hij werd geboren te Kenmure.

G. HAMM, de gieter der dusgenaamde keizersklok van Keulen, is in Januari overleden te Kaiserslautern.

Patriotten en Sansculotten.

Herinneringen uit dit woelige tijdvak.
I.

Mijn grootvader had, toen hij op Zaterdag 2 October 1858, het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, den gezegenden ouderdom van vijf en negentig jaren en zes maanden bereikt. Ik zou dit zoo goed niet meer weten, maar zijne doodkaart, die in onze familie als eene gedenkenis wordt bewaard, ligt daar juist voor mij en doet mij, in verbeelding, den ouden man terugzien. Zijn levenspad was zeker niet met rozenbladeren bestrooid geweest, want hij had tot zijn tachtigste jaar den moeielijken stiel van schaliedekker uitgeoefend, en dit gevaarlijk bedrijf had hij zijne drie zonen, waarvan mijn vader een was, insgelijks doen aanleeren. - Men ziet dus wel, dat, wat adeldom betreft, ik onmogelijk van 'hooger' zou kunnen afstammen, namelijk van toren en dak.

Aan een Franschen geleerde, die mij, eenigen tijd geleden - ik weet niet om welke redenen - nopens mijne afkomst inlichtingen vroeg, zond ik, in antwoord, de volgende vier regels, die ik hier, onvertaald, mededeel:

> '*Monsieur*, *mon origine est vraiment roturière:*
> *Mon père un ardoisier*, *ma mère dentellière*,
> *Vingt quartiers de travail.... jamais je n'ai rougi*
> *De la souche du peuple dont je suis sorti.*'

Mijne kinderjaren staan mij nog levendig voor den geest; ik was de jongste van zes kinderen. Wel heerschte er geene weelde in ons huisgezin, maar wij kwamen goed rond, en door vlijt en spaarzaamheid hadden mijne brave ouders het toch zoo verre gebracht, een eigen huisje te koopen, en voor wintervoorraad was er altoos gezorgd. Op elken der vier hoogtijden gingen wij, telkens na den noen, aan *Peken* en *Meken* een 'zaligen hoogdag' wenschen, en dan was het wel zeker feest, want er stond voor ons eene lekkere koffie met krentenboterhammen gereed. Ik ging zeer gaarne naar grootvader, eigenlijk niet zoozeer om de krentenboterhammen, dan wel omdat de man veel had beleefd en daarvan zeer goed wist te vertellen, waarnaar ik altijd gretig zat te luisteren.

Grootvader was een beroemd man in mijne oogen, want hij was te voet naar St.-Anneken geweest. In den winter namelijk van 1789, was de koude zoo vinnig, dat de Schelde was toegevrozen, en hij was er evenals vele andere personen over geloopen; er was hoegenaamd geen gevaar, want men reed met wagens en sleden op het ijs en er waren talrijke tenten en kramen op geplaatst.

De man verhaalde ons dikwijls tooneelen uit de Brabantsche omwenteling of van de Fransche overheersching hier te lande. Als ik zeg: 'hier te lande,' ware het eigenlijk beter gezegd: 'hier ter stede,' want grootvader verliet zijne geboortestad (Antwerpen)

zeer zelden. Er was in die woelige dagen gedurig gebrek aan werk en hij had dikwijls tijd genoeg om alles bij

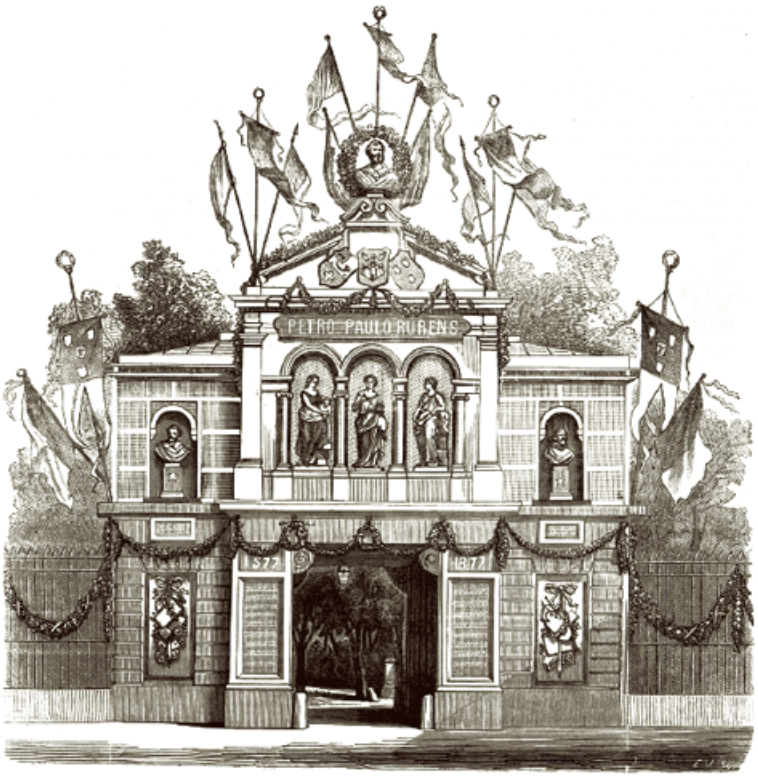

300e geboorteverjaringsfeesten van P.P. Rubens te Antwerpen, 1877.
VERSIERING DER KONINKLIJKE ACADEMIE VAN SCHOONE KUNSTEN, ZIE ONZEN VORIGEN JAARGANG, BLZ. 194.

te wonen en te zien. Tot zooverre mijne herinneringen reiken, heb ik hier alles, wat hij ons in verscheidene keeren verhaalde, samengevat en er eenige volgorde in gebracht. Bij de meeste dezer gebeurtenissen was hij zelve tegenwoordig, of wel hij had ze door menschen hooren vertellen, die er ooggetuigen van waren geweest.

In vergelijking met onzen tijd, was Antwerpen destijds aan een groot klooster gelijk. Er heerschte geen leven of beweging aan onze haven. De Schelde, die heerlijke stroom, welke thans zooveel rijkdom aan- en afvoert, rolde hare wiegelende baren onopgemerkt voorbij; want door het Munstertractaat, beter gezegd het ‘monstertractaat,’ was die prachtige rivier, ten voordeele onzer slimme noorderburen, gesloten verklaard. Het was hier stil en treurig als in een lijkhuis; het gras groeide tusschen de straatsteenen. Kortom, zij welke dien langdurigen doodslaap met den naam van ‘goeden ouden tijd’ bestempe-

len, hebben zoozeer ongelijk als zij, welke den toestand van eenen aan de tering lijdenden mensch, boven dien van eenen goed gezonde zouden verkiezen.

Wel is waar was alles gewoonlijk goedkoop, maar er was ook niet veel te verdienen; het dagloon was ten uiterste gering, en de arme werkman was genoodzaakt, zich zijn gansch leven zijn nederigen toestand te getroosten. Over het algemeen was het voor hem schier eene onmogelijkheid, ooit meester in zijn vak te worden, hoe bekwaam hij dan ook mochte wezen; want om 'baas' te worden, moest er niet alleen een proefstuk worden geleverd; maar er was daartoe ook nog eene zekere som gelds noodig. Met één woord, het baasschap moest met klinkende specie worden betaald, iets wat voorzeker niet rechtvaardig kan worden genoemd.

II.

Keizerin Maria-Theresia was gestorven. Deze vorstin werd over het algemeen hier zeer hoog geacht, al had zij dan ook paal en perk gesteld aan de al te groote uitbreiding der kloostergemeenten, en ofschoon het later bekend werd, dat zij meer dan eens eenige provinciën van ons land had willen verruilen, om haar uitgestrekt rijk van een anderen kant te kunnen bewaren of vergrooten. Dit was echter niet geschied, en het blijft eene onbetwistbare waarheid, dat al hare onderdanen haar hartelijk waren verkleefd.

Wist de moeder zich te doen waardeeren, dit was het geval niet met haren zoon, keizer Jozef II, welke haar opvolgde. Hij was een man van een somber karakter, die zich niet wist te doen beminnen, maar veeleer afkeer inboezemde,

Dit bleek reeds dadelijk bij het bezoek, dat hij in 1781, tijdens zijne inhuldiging, aan onze stad bracht, toen hij in het *Hôtel du Grand Laboureur,* op den hoek der Grammeystraat en Meir, zijnen intrek nam. Hij vond hier de kerken al te prachtig, de kloosters al te menigvuldig, de macht der geestelijkheid al te uitgestrekt, en had het hoofd vol hervormingsplannen, vooral in kerkelijke zaken; doch in plaats van daarin, zooals zijne moeder, met omzichtigheid te werk te gaan, wilde hij dezelve met kracht en geweld doordrijven, zonder de zeden van het Belgische volk of 's lands vrijheden in aanmerking te nemen. Zijn eerste edict, betreffende de gelijkstelling in burgerrecht van katholieken en protestanten, ofschoon zeer billijk, verwekte reeds misnoegen bij de kortzichtigen; zijn verbod om in de kerken en binnenkerkhoven te begraven, kon als maatregel van gezondheid evenmin worden afgekeurd. Ook werden er daartoe op het Kiel en Stuivenberg, de noodige gronden aangekocht, tot kerkhoven ingericht en in het jaar 1786 gewijd. Den 1^{n} September van dit jaar werden er de overledenen reeds begraven.

Ware het bij die nuttige hervormingen gebleven, dan zou de rust hier niet verstoord geworden zijn; maar toen de keizer verscheidene kloosters afschafte, al de broederschappen tot een enkel groot broederschap wilde versmolten hebben, de parochiekermissen verbood en de oude voorrechten van gilden en ambachten kortwiekte, alsdan steeg het misnoegen ten top, niet alleen onder de geestelijkheid, maar ook bij de burgerij, en de halsstarrigheid van keizer Jozef, tot het invoeren van nog vele andere maatregelen, namelijk van een naar zijnen zin ingericht seminarie te Leuven, deed de reeds al te zeer opgewondene misnoegdheid welhaast tot een wezenlijken opstand overslaan.

Zij die het met den keizer hielden en ook de burgers die rustig verkozen te blijven, werden met den spotnaam van *Vijgen* bestempeld, terwijl de woelgeesten en ontevredenen zich *Patriotten* noemden. Het onophoudelijk geharrewar van deze laatsten tegen al de personen die hunne handelwijs afkeurden, bracht hier dikwijls groote onlusten te weeg. Het grauw bleef schier dag en nacht te been en ging eindelijk over tot rooven en stelen. Alzoo werd den 15^{n} Juni 1787, het huis geplunderd der kooplieden Stevens en Lousberghs, die samen woonden in de St.-Antoniusstraat, over de Bogaardstraat, alsook het huis van Mathias Dieltjens, kruidenier op de St.-Jacobsmarkt. Naar men beweerde gebeurden deze plunderingen, omdat die personen opkoopers van levensmiddelen waren; maar den dag nadien werd het huis van jonker Cuylen, een gekende keizersgezinde, in het Kipdorp, over de Markgravestraat, insgelijks geplunderd.

18 JUNI 1787.

Dewijl het stadsbestuur die schandelijke feiten niet scheen te willen beteugelen, kwamen er talrijke burgers en gildebroeders vrijwillig onder de wapens. Zij trokken in patrouilles door de stad en in de huizen van verdachte personen deden zij opzoekingen naar het gestolen goed. In den namiddag werd de galg op de Groote-Markt opgericht, en in den voormiddag van 18 Juni werd zekere Pieter Segers, beticht van plundering in het huis van jonker Cuylen, er aan gehangen. Den volgenden dag werd de genaamde Cordeleeuw, voor hetzelfde misdrijf, onder de galg gegeeseld en te Vilvoorde gevangen gezet. Verder werden er nog verscheidene andere plunderaars aangehouden.

De voorbeeldige straf van Pieter Segers en Cordeleeuw ver-

wekte zooveel schrik bij het gepeupel, dat het zich voor eenigen tijd rustig hield en men vooreerst van geen plunderen meer hoorde spreken.

Intusschentijd was de verbittering tegen de Oostenrijksche regeering echter nog merkelijk aangegroeid. Er kwamen genootschappen van burgers tot stand, welke zich in den wapenhandel oefenden en welhaast was het straatrumoer opnieuw volop aan den gang. Op verschillige punten werden de kasseien opgebroken, er werden talrijke spotschriften tegen de Oostenrijkers en de *Vijgen* rondgestrooid, en bij dit alles legde de burgemeester Torfs met zijne schepenen, geene de minste krachtdadigheid aan den dag. Hoe het zij, op zekeren dag van de maand Augusti, rukte er eene compagnie Oostenrijkers, onder bevel van kapitein Romingars, uit het kasteel naar de Groote-Markt, alwaar zij post vattede. In dollen overmoed trokken er talrijke benden gepeupel insgelijks heen en begonnen met steenen naar de soldaten te werpen. Toen het volk, op herhaalde aanmaningen zich niet wilde verwijderen, gaf de kapitein eindelijk bevel tot schieten. Er hadden twee losbrandingen plaats, waardoor een tiental menschen gedood en omtrent de tachtig gekwetst werden. Van deze laatste zijn er nog een groot getal, aan de gevolgen hunner wonden, in het gasthuis overleden. De volgende dagen werden er, in de verschillende kloosters der stad, missen gedaan, tot zielerust der gesneuvelden.

Het spreekt van zelf dat de Groote-Markt, na dit bloedig feit, onmiddellijk werd ontruimd. Maar dit alles was zeker weinig geschikt, om de geesten te bedaren en de onrust te doen verdwijnen, ofschoon het stadsbestuur nu een bevel had uitgevaardigd, dat de herbergen en jeneverhuizen ten 9 ure 's avonds moesten sluiten, op boete van 100 patakons. De overmoed der soldaten werd allengs grooter, en in de maand September, werd de genaamde Kindermans, die in de Boeksteeg aan zijne deur stond en hoegenaamd niets misdaan had, gevangen genomen en naar het kasteel gebracht.

Van hunnen kant werden de patriotten er meer dan ooit op bedacht, om dien zakentoestand krachtdadig te keer te gaan en zich met geweld tegen het vreemde beheer te verzetten. Honderde burgers verlieten de stad - en dit gebeurde ook in andere steden: allen begaven zich naar Breda, om zich daar in den wapenhandel te gaan oefenen; want de opstand werd nu zelfs op den kansel openlijk aangepreekt. En ofschoon keizer Jozef van eenige zijner reeds bevolen hervormingen had afgezien, kwam die toegevendheid echter te laat: de Brabantsche omwenteling was uitgeborsten. De kopstukken ervan waren Heintje Van der Noot, kanunnik Van Eupen en de advocaat Vonck. Deze werden door invloedrijke personen met geldmiddelen ruimschoots ondersteund en in de hand gewerkt, waarbij de geestelijkheid en de adel zich vooral onderscheidden.

Van der Noot en Van Eupen wilden het hekken aan den ouden stijl hangen en alles weer op denzelfden voet brengen zooals het was tijdens de regeering van Maria-Theresia. Vonck daarentegen zocht nieuwigheden in te voeren. Dit bracht welhaast twist tusschen het driemanschap, en gaf aanleiding tot het vormen van de partij der Vonckisten.

Men zal lichtelijk begrijpen, dat het bij dit alles te Antwerpen niet rustig blijven kon. Ook hadden de voornaamste keizersgezinden, met recht voor hun leven beducht, eene wijkplaats gezocht op het kasteel, namelijk jonker Cuylen, burgemeester Torfs, de notaris D'Haen, de procureur La Rosse, Coleng, Beeck, Lambrechts en de gekende drukker Spanoghe, uit de korte-Nieuwstraat. - Wat er de oorzaak van was geweest,

weet men niet; maar eensklaps ontving de aalmoezenier van het kasteel, de eerw. heer Macmahon, een keizerlijk bevel, om hetzelve te verlaten.

In den loop der maand October van het jaar 1789 werden er vele patriotten, die zich naar Holland meenden te begeven, op den weg door de Oostenrijksche soldaten gevangen genomen en naar het kasteel gebracht. Verscheidene wagens met landlieden van omtrent Turnhout, zag men er insgelijks heenvoeren.

Spoedig begon nu het plunderen op nieuw in de stad. Het huis van den heelmeester Luppen, op de Kalkbrug, was het eerst aan de beurt, en van 1 tot 2 December werden er nog veertien huizen en een pakhuis van keizersgezinden en zoogezegde opkoopers door het grauw geplunderd, en de er uit gehaalde voorwerpen, zooals kruidenierswaren, kleederen, lijnwaad, meubelen, goud, zilver en juweelen, werden gestolen of door het vuur vernield. De geplunderde huizen waren die van den burgemeester Torfs en van den heer Coleng, beide woonachtig in de Kloosterstraat; Pan, Stadsvest; Lambrechts, winkelier op de Oude-Beurs, recht over het Schoenmakersstraatje; Spanoghe, in de korte-Nieuwstraat, waar de drukpersen werden verbrijzeld en op de straat geworpen; Van den Berg, roeper op de Vrijdagmarkt; D'Haen, notaris, Valkstraat; M. Osy, St.-Jacobsmarkt; Werbrouck, Kammenstraat; Mej. Gilbert, Paardenmarkt; Van Beeck, Eiermarkt, enz. Er werden talrijke groote vuren aangestookt, en de geroofde winkelwaren en meubelen zag men door de vlammen vernietigen.

(Wordt voortgezet.)

J. STAES.

> De geschiedenis der menschheid, wel beschouwd, is niet anders dan de geschiedenis der weinigen die iets van beteekenis hebben uitgericht.
> THOMAS CARLYLE.

Nooit te oud om te leeren.

Op eene van de laatste prijsuitdeelingen aan de leerlingen der stedelijke zondagsche school te Bologna (Italië) werd de eerste prijs voor leerzaamheid en goed gedrag behaald door Christina Galotfi. De menschen, die gekomen waren om de prijsuitdeeling bij te wonen, zagen verbaasd op, toen eene eerwaarde vrouw van *een en zeventig jaar* voorkwam om den prijs in ontvang te nemen. Zij was het, die hem zelf had behaald. Toen zij reeds diep in de 60 was, konde zij noch lezen, noch schrijven, en ondanks haar hoogen ouderdom had zij hare schaamschoenen uitgetrokken en was, spijts schimp en spot van onverstandige lieden, naar de zondagsche school gegaan, waar zij weldra groote vorderingen maakte. (Wij halen dit aan, als een stichtend en navolgenswaardig voorbeeld voor zoovele ongeletterden in Antwerpen en elders in België, die, omdat zij in de 20 of 30 zijn, er tegen opzien de avond- of zondagscholen te bezoeken, waar zij nochtans kosteloos een uitmuntend lager onderwijs kunnen genieten, waarvoor zij beweren te oud te wezen, als of men ooit te oud was om te leeren.)

Lierzang.[1]

I Het vertrek.

Beminden, zegt, herinnert gij
U nog, hoe voor een aantal jaren,
Met onze duurbare ouders wij
Vereenigd in de droefheid waren.

't Was alles treurig stil dien dag;
Geen blijde toon, geen vreugdezangen,
Geen lach in huis gelijk het plag,
Maar tranen vloeiden langs ons wangen.

Die dag, alsof hij gistren waar,
Zoo staat hij immer mij voor oogen,
Schoon meer dan vijf en twintig jaar
Er sedert zijn voorbijgevlogen.

Zij, de oudste van het talrijk kroost,
Richtte ons 't vaarwel toe en toog henen;
Met haar scheen ook de beste troost
En vreugde van 't gezin verdwenen.

De steun was zij van 't oudrenpaar,
Hun hoop vooral voor later dagen,
Wanneer de last wellicht te zwaar
Voor hunne kracht zou zijn, om dragen.

Bemind en tevens ook geacht
Was zij van al wie haar genaakte,
Want al heur rijke schatten bracht
Natuur bijeen, wen zij haar maakte.

Als eene moeder minde zij,
En ook wij minden haar zoo teeder,
En zuchtend, tranend dachten wij:
Hier komt zij nimmer, nimmer weder.

Was 't hart ons droef, als zij alleen
Ons liet om heen te gaan, en schreiden
Wij bittre tranen bij het scheiden,
Niet troostloos toch was ons geween.

Want moeten wij het hoofd niet buigen
Als God zijn wil veropenbaart,
En zijner liefde dank betuigen
't Zij lief of leed, dat Hij ons baart.

God riep, God die haar had verkoren
Voor zijne bruid, en zij, getrouw
Toeluistrend naar zijn stem, zij wou
Voortaan aan Hem alleen behooren.

(1) Ter gelegenheid van het zilveren jubelfeest der kloosterbeloften eener zuster.

Zij wou, - hoe ook een diepe smart
Bij 't scheiden woelde door haar hart, -
Al wat haar duurbaar was als 't leven
Voor haren God ten offer geven.

't Genot dat haar de wereld biedt,
Versmaadt zij als een schimgetoover
Dat ras verdwijnt en gaat tot niet
Veel rasser dan het broze loover.

Van plichtvervulling als we in haar
Zoo vroom en grootsch een toonbeeld zagen,
Dan ook aan ons scheen minder zwaar
Het wee van 't scheidensuur om dragen.

Wat ons de hand des Heeren gaf,
Zoo zegden wij, dat neemt Hij heden
Voor zijnen dienst ons weder af,
De wil des Heeren zij aanbeden.

II De beloften.

Herinnering, breng hulp aan mijn penseel
En kom nu weer het plechtig tafereel,
Dat mij verrukte bij een eerste aanschouwen
Voor een kwart eeuws, mij voor den geest ontvouwen.

De dag is daar. - Het plechtig klokgebrom
Vermeldde dat het uur nu is geslagen
Waarop aan 't hart van haren bruidegom
Zij zal haar hart ten offer op gaan dragen.
Hoe sierlijk pronkt het kloosterkerkje thans
Met feestfestoen en blijden luchterglans!
Maar 't schoonst sieraad zijn wel die wijde kringen
Van maagden rein van hart en zin en geest,
Die als getuigen van het bruiloftfeest
Zich om het heilig altaar Gods verdringen.

En zij, de bruid, zij zit, de maagdenkroon
Om 't hoofd, daar knielend voor het Tabernakel.
Want daar, daar heeft de bruidegom zijn woon,
Wien zij haar hart door onverbreekbren schakel
Verbinden wil en eeuwig trouwe zweert.
Het liefste dat zijn zuiver hart begeert,
De rijkste gift die mensch aan God kan geven
Brengt zij ten bruidschat bij, een hart bereid,
En ja, op eed verplicht, in zuiverheid,
In armoede en gehoorzaamheid te leven.

Was niet ons oog met eenen sluier van
Verblindend stof, aan de aarde ontleend, omgeven,
Het zou, - wat thans het oog niet schouwen kan, -
Een geestenheir zien door den tempel zweven
Bij welker glans de glans der zonne faalt.
Het is een koor op aarde neergedaald
Uit hooger sfeer, een zuiver koor van engelen;
Waar Jesus is, daar staan zij Hem ter zij,
Maar thans, thans zijn ze in dubbel tal er bij

Om bloem en loof tot kransen saam te strengelen.

Zij brachten lelies blank en helderschoon
En rozen rood gelijk robijn, en vlechten
Die met eene englenkunst tot eene kroon,
Die zij om 't hoofd der maget zullen hechten
Door hunnen Heer verkozen tot zijn bruid. -

Daar zweven ook, met hunne gouden luit
En cither, Gods gewijde harpenaren,
Gereed om met een onnavolgbren klank
Het zegelied, het lied van lof en dank
Te tokklen op hun aangeroerde snaren.

Doch hoort, daar klinkt de stemme van de maagd:
'k Verzaak, zoo zegt ze, aan de aardsche nietigheden,
Aan ijdlen roem door dwazen nagejaagd;
Als louter slijk wil ik het goud vertreden;
Van 't broze vleesch veracht ik 't zingenot.
'k Beloof voortaan uit liefde voor mijn God
In armoede en gehoorzaamheid te leven
En ook in zuiverheid; ik ben bereid
Om op de baan die naar den hemel leidt
Het voorbeeld van mijn Jesus na te streven.

En Hij, de bruidegom, Hij machtig, hoe
Zou Hij min grootsch in zijn beloften wezen?...
De hemel en heel de aarde hoort Hem toe;
Door al wat ademt wordt zijn naam geprezen,
En schatten deelt hij naar believen uit.
Doch rijker goed belooft hij zijner bruid
Dan de aarde geeft. - Het woord door zijn orakel
Voor eeuwen reeds zoo plechtiglijk verklaard,
En trouw van eeuw tot eeuwe voortbewaard,
Ruischt nog, mij dunkt, van uit het Tabernakel:

Gelukkig zij, die door gehoorzaamheid
Verstand en eigen wil en oordeel kluisteren,
En naar de stem, die in mijn naam geleidt,
Met willig oor en needrig harte luisteren.
Zij worden door een vuurbaak voorgelicht
Die hemelwaarts al hunne stappen richt.
Want schoon die stem eens menschen stemme schijne,
Onfeilbaar is zij toch, want in de stem
Der overheid weerklinkt het woord van Hem
Die mij op aarde zond en ook het mijne.

Gelukkig zij, die arm van geest, als slijk
Het goud der aarde, uit ganscher hart verzaken;
In volle recht behoort hun 't hemelrijk
Waar eeuwig zij genoegens zullen smaken. -
Gelukkig ook die zuiver zijn van hart,
En, - hoe de prikkel ook van 't vleesch hen sart, -
De ziele kuisch in 't broze vleesch behouên;
Zijn zij door deugd den engelen gelijk
Zoo zullen ze ook als de englen in mijn rijk
Van naderbij het aanschijn Gods aanschouwen.

Het is volbracht. - Zij sprak 't beloftewoord. -
Hij gaf zijn trouw. - En wijl in vreugdestemmen
Het englenlied door 's hemels transen boort
Komt Hij vervoerd de bruid aan 't harte klemmen....
Niet enkel rust zijn hart op hare borst,
Maar o! o goedheid van den hemelvorst!

Zoo nauw een band heeft beider hart ombonden
Dat in één hart versmelt het hart van 't paar;
Zij leeft niet meer, maar Hij, Hij leeft in haar,
En gansch in Hem is hare ziel verslonden.
Begeesterd en vervoerd aanschouwden wij
Dit blij tooneel voor vijf en twintig jaren,
En weder kwam het nu verrukkend, bij
Het huidig feest mij voor den geest gevaren.

III De jubeldag.

Dus schonk de tijd, die immer sneller snelde,
Reeds vijf en twintig maal met milde hand
En loof, én bloem, én vruchten aan den velde
Sinds 't plechtig uur, dat in een gouden band
Van zuivre min hun beider harten knelde.
En thans, wie telt de vruchten opgegaard
Zoo rijk en schoon op al dien tijd van jaren?.
Hoe! tellen! o, hun aantal evenaart
En overtreft het aantal van de blaren
Waarmee bij lentetijd de boomgaard prijkt.
Ontelbaar zijn ze. - Neen, niet een dier stonden
In tal zoo menig, of hij was verrijkt
Met vruchten voor den hemel rijp bevonden.
'k Beken het, ja, zij werden voortgeteeld
En groeiden op den barren grond der aarde,
Maar Jesus had zijn kracht hun meegedeeld,
Zoo wonnen zij een goddelijke waarde.

Ha, vergt toch niet van mij dat mijn penseel,
Te kleurloos voor die taak, een tafereel
Van haren levensloop voor 't oog u male,
Of dat mijn stem haar liefdedaan verhale....
Was 't doenbaar, o! wat roerend een tooneel
Zoudt gij met een verrukten geest aanschouwen!
Gij zoudt haar zien, - van als de zon verschijnt
Aan de Oosterkim, tot dat zij weer verdwijnt, -
Met al de zorg en vlijt, waar 't hart der vrouwen
Aan God gewijd voor vatbaar is, de jeugd
Opleiden in de wetenschap en deugd,
En in 't onschuldig hart dier teedre wichten
Door de ouders aan haar zorgen toevertrouwd,
Den vasten steun van christendeugden stichten
Waarop het heil huns levens hoeft gebouwd. -
Op armen en op weezen zoudt gij staren
Van de eerste jeugd ontstolen aan gevaren
Zoo talrijk door het snood verderf verspreid,
En die bij haar van de eerste levensstonden
In hunnen nood een tweede moeder vonden
Die veilig hen op 's levens baan geleidt.
Ho! kon ik u de teedre liefde malen,
Die liefde door geen zwoegen ooit vermoeid,
Die voor de jeugd in haren boezem gloeit!..:
Maar 'k voel bij zulk een taak mijn krachten falen....

En dan, als in de school de zoete plicht

Bij kindren, armen, weezen is verricht,
Denkt niet, dat zij haar overige stonden,
Zoo schaarsch ontwoekerd aan den kostbren tijd,
In eigen lust en zelfvoldoening slijt.
O neen, dan wordt zij met een heilge vlijt,
Van liefde voor den evenmensch verslonden,
Een offer van verzoening voor de zonden
Die 't heilig hart van haren God doorwondden.

Hoe vurig en aanhoudend, door de hand
Der englen opgevoerd naar hooger strand
En voor den troon en 't oog van God gedragen,
Klimt dan 't gebed en gaat genade vragen
Voor eenen zondaar..

Gods barmhartigheid
Had jaren lang geroepen en gebeden
Dat hij de baan die naar den afgrond leidt
Verlaten zou en 't pad der deugd betreden..
't Was nutteloos... Nog grooter euveldaan
Hoopt hij opeen, en immer slechter, slechter..
De maat is vol. - Niet langer toeft de rechter
Op wie hem tergt zijn bliksem neer te slaan.
Hoe flikkren reeds zijne oogen als twee schichten
Van vuur! - De hemel beeft; hun aangezichten
Bedekken de englen, want ze is opgegaan -
Zijn hand om vreeslijk bliksems neer te slingeren
En..... Doch daar rolt een traan hem uit het oog
En dooft het wrakend vuur in zijne vingeren. -
De bede van de maget steeg omhoog
Tot voor zijn troon en stilde zijne woede.

Niet eens gebeurde 't zoo, maar menigkeer
Dat haar gebed opstijgend naar den Heer
Den zondaar voor de gramschap Gods behoedde,
En vaak droeg zij met liefderijk gemoed
De straffe die de zonde boeten moet
In 't maagdlijk lijf gefolterd tot den bloede.

Ha, nader thans, gij die meer blind dan boos
De stem herhaalt uit goddelooze kringen
Eerst opgegaan: Weg met de kloosterlingen!
Weg een gebroed aan de aarde nutteloos!
Aanschouw er eene van nabij en bloos,
En dat de stem u in den gorgel fale
Veeleer dan dat die lasterende tale
Vol waanzin u nog van de lippen dale....

Edoch, waarheen vervoert zich thans mijn geest?
Geen gramme toon past bij het blijde feest.
Verheffe zich veeleer in vreugdeklanken
Ons lied ten hemel om den Heer te danken
Voor al de gunsten die zijn goedheid gaf;
Want iedere stond bracht nieuwe gunsten mede
Van zuiver zielsgenot en zachten vrede.
En tevens klimme smeekend onze bede
En vrage nieuwe gaven van Hem af..
Oh ja, hoort God de smeeking opgestegen
Uit onze ziel, dan stroomt uit zijne hand
En meer nog uit zijn hart, op al haar wegen
Een nieuwe stroom van goddelijken zegen;
Dan wordt geheel haar levensbaan beplant
Met rozen van geluk; niet eene smarte,
Noch tegenspoed komt haar gevoelig harte
Bedroeven ooit; en eens zien wij den krans

Van 't vijftigst Jubeljaar zijn gouden glans
Om 't hoofd haar spreiden. Dan, na 't zaligst sterven
Moog zij bij 't zuiver maagdenkoor geschaard
Voor de eeuwigheid de blijde kroon verwerven
Door Jesus aan zijn bruiden voorbewaard.

FR. WALTM. VAN SPILBEECK, *der abdij van Tongerloo.*

Veerkracht.

Het onontbeerlijkst voor jongelieden acht ik die veerkracht en iever en opgewekten lust, welke de heerlijke eigenschappen der jeugd zijn, omdat ze het vermogen mededeelen om eene zaak van allerlei zijden te beschouwen en te onderzoeken. Het zijn de eigenschappen ten minste van die jongelieden wier kernachtigheid, oorspronkelijkheid en frischheid van geest niet weggespoeld zijn door het blokken voor examens en het overvoeren van den geest met allerlei onverteerbare kennis. Dit onzinnige rustelooze blokken van jongelieden is niets beter dan eene soort van verstandelijke uitspatting en verkwisting van levensgeest. Men dwingt jongelingen hunne hersens te gebruiken eer ze door de natuurlijke behoorlijke ontwikkeling naar den eisch geregeld en in orde zijn gebracht voor allerlei werk. Men laat de hersens werken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, men slooft ze af en slijt ze in hunne jonge jaren, en als dan de storm en drang van 't leven komt, en de hersesen tot volle werkzaamheid geprikkeld worden, dan blijken de verstandelijke vermogens dof en slap te zijn: de veerkracht is er uit.

Men zegt wel eens van menschen, die gewoon zijn zeer vroeg op te staan en daarin alleen heil zien, dat ze den geheelen ochtend verwaand en den geheelen namiddag slaperig zijn. Ik weet niet nauwkeurig of dit zoo is, maar ik weet zeer wel, dat, volgens mijne ervaring, jongelieden die men verstandelijk te vroeg laat opstaan, die men rusteloos voortdrijft, om toch maar nummer 1 van hunne klassen te worden, bij uitnemendheid geschikt zijn, om in den ochtend van hun leven verwaand en in den namiddag slaperig te zijn.

HUXLEY.

Geschiedenis der glasschildering.
Vervolg van blz. 7.

Aangezien het moeielijk is de werken der ouden te beoordeelen zonder ten minste oppervlakkig hunne manier van werken te kennen, zullen wij in het belang der zaak zelve desaangaande in eenige bijzonderheden treden.

Om glasmozaïeken te vervaardigen, sneed men patronen, eerst rechtlijnige, daarna met gebogene omtrekken; weldra werden uit zulke stukken nabootsingen van menschenbeelden gevormd. Het cement of pleister, welk tot dan toe gediend had om de gekleurde ruiten te vereenigen, werd door dunne looden banden vervangen, waarvan de beide gegroefde zijden het glas insloten, ofschoon volgens Mazois (*Ruines de Pompei*) het gebruik van dusgenaamde rabatlijsten om ruiten te bevestigen, van voor onze tijdrekening in de zuiderlanden gekend was. De groeven werden tot het begin der XVIe eeuw door de schaaf aangebracht; op dat tijdstip kwam de loodmolen

in zwang, welken men heden nog gebruikt en die door pletting den bepaalden vorm aan de banden geeft.

Het snijden van glas door diamant was nog niet bekend; hiervan wordt de uitvinding aan den Franschen koning Frans I (begin der XVIe eeuw) toegeschreven. Dit belette echter niet dat de ouden in dit vak zeer behendig waren. De vorm der stukken werd op de ruit met wit gomwater afgeteekend; de

punt van een verhard staal volgde al schrammende de aangeduide lijn, waar men, nadat ze nat gemaakt was, langs de andere zijde met een gloeiend ijzer over heen ging. De ongelijke hitte deed een barst ontstaan, welke het ijzer gedurig opvolgde. Verder bediende men zich van een houten hamertje om de stukken van elkander te scheiden. Dat zulks moeielijk viel laat zich denken, te meer omdat men weet dat het glas van dien tijd eene gemiddelde dikte van 5 millimeters had en bovendien onregelmatig en hobbelig was. De stukken waren nooit langer dan 12 centimeters. Aan kleuren had men niet veel keus; zoo kent men van de ouden slechts de drie enkele: rood, blauw en geel, en twee samengestelde: purper en groen; daarentegen was men rijk aan tonen (menging en overeenstemming der kleuren); daarvan getuigen de handschriften van Eraclius, een Griek van geboorte en te Rome woonachtig, alsook die van Theophiel, een kloosterling van Duitschen oorsprong, door wien de middelen werden aangeduid, welke de glasschilders van hunnen tijd aanwendden om die tonen trapsgewijze te doen stijgen. Bovendien was het om zoo te zeggen onmogelijk zuivere kleuren te maken; gemis aan scheikundige kennissen belette hun de eigenlijke kleurstoffen van het mijnerts af te scheiden. Door het aanwezen van vreemde zelfstandigheden worden de kleuren altijd min of meer gewijzigd. Geen wonder dan, dat het maken van wit glas aan ons tijdstip toehoort; immers nu eerst kennen wij de middelen om de oorstoffen van het ijzer te ontlasten, welk het glas zoo groenachtig kleurde. Van voornoemden Theophiel kent men het werk: *Diversum artium schedula*, waarin de techniek van vele kunstvakken beschreven is. Dit werk werd in 1843 te Parijs uitgegeven onder den titel van: *Essais sur divers arts par Théophile*, vertaald door Ch. Lescalopier.

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS.

Kroniek.

Antwerpen. In zitting van 22 Januari heeft de gemeenteraad beslist te zullen aankoopen, voor het hedendaagsch museum, mits 10,000 fr., de groote schilderij van Karel Verlat, *De leeuw en de buffel.*

- De gemeenteraad heeft 5000 fr. gestemd om daarmede reisbeurzen te verleenen aan bekwame werklieden, die de wereldtentoonstelling te Parijs wenschen te bezoeken.

- Op 29 April en volgende dagen zullen in de roepzaal der Paulusstraat in openbare veiling gesteld worden de schilderijen nagelaten door den heer Jos. De Bom. De catalogus vermeldt 91 stukken van hedendaagsche en 240 van oude meesters; tusschen de hedendaagsche treft men werken aan van Achenbach, Baudin, Bles, Bloemers, Boks, Bource, Couwenberg, Crespelle, De Braekeleer, De Bruycker, De Keyser (schets), De Noter, De Pratere, Derickx, De Senecourt, Diddaert, Dyckmans, Eversen, Fichel, Hamman, Heyligers, Herzog, Huas, Hunin, Jacobs, J. en F., Koekoek, Kremer, Kruseman, Lamorinière, Leickert, Leys (schets), Lies, Lion, Mirani, Moerenhout, Ommeganck, F. Pauwels, Piéron, Pietersen, Pinelli, Rioncho, Morel, Robbe, Ruyten, Schaefels, Schaep, Scheffer, Schelfhout, Serrure, Somers, Springer, Stroebel, Swelbach, Van der Eycke, Van Hove, B. en H., Van Kuyck, L. en F., Van Pelt, Verbeeck, Verboeckhoven L., Verlat, Vertin, Verwee, Wittervronghel en Kiers. Er is dus voor de liefhebbers overvloed van keus. De verzameling stukken van oude meesters is niet minder rijk aan gewrochten van goede schilders uit alle scholen.

Brussel. De heer Jacquet-Baulny, oud hoofdambtenaar aan een ministerie, heeft bij levenden lijve eene waarde van omtrent 500,000 fr. ter beschikking van het staatsbestuur gesteld, om met de rente van dit kapitaal in het onderhoud en de opvoeding te voorzien van weezen van verongelukte spoorwegbeambten, douaniers, mijnbedienden, postbedienden, beambten van de bruggen en wegen en anderen.

Dendermonde. Het door L. Fraikin gemaakte bronzen beeld van den zendeling pater De Smet zal binnen kort in deze stad onthuld worden.

Gent. De 14^{e} jaargang van het jaarboekje der maatschappij ter bevordering van nijverheid en wetenschappen is verschenen. Het bevat keur van lezenswaardige en nuttige letterkundige bijdragen, waartusschen wij vermelden het verslag over de werkzaamheden van het genootschap in 't afgeloopen jaar, verhandelingen over James Watt, de rekenmachine, de werkersquaestie, de draaibanken, het Gravenkasteel te Gent, de koper- en staalgravuur, de glycerine, het lamineeren van katoen, enz. Het boekje bevat ook eenige verzenstukjes van J. Wytynck, J. Jongbloed, G. Coryn en een paar ongenoemden.

Buitenland.

Amsterdam. Den 23^{n} Januari is alhier in het verkoophuis *de Zwaan* verkocht een oude blauwe Oost-Indische porseleinen schoorsteenpot met deksel, hoog 1^{m}10, voor 1625 gl., drie Oost-Indische porseleinen potten, hoog 0^{m}60, voor 250 gl., en een schoorsteenstel van drie potten en twee bekers, hoog 0^{m}60, voor 505 gl.

- Bij de verkooping der hedendaagsche schilderijen, nagelaten door wijlen J.D.W. Kock, werden op 29 Januari onder andere de volgende prijzen besteed: Aug. Allebé, *De werkplaats*, 1900 gl.; id., *De koffie*, 1100 gl.; Jos. Israëls, *De breister*, 1200 gl.; Louis Meijer, *Gezicht op de kust der Adriatische-zee*, 1615 gl.; Charles Rochussen, *Intrede van Jacoba van Beieren binnen Gorinchem*, 3700 gl. (voor het museum van Dordrecht); id., tafereel uit den slag van Malplaquet, 3110 gl.; A. Schelfhout, Hollandsch landschap, 1180 gl.; C. Springer, Amsterdamsch stadsgezicht, 2900 gl.; id., gezicht op een gedeelte van de hoofdkerk en de markt te Zalt-Bommel, 1020 gl.; H.A. Van Trigt, *Marten Luther en zijne medewerkers*, 1975 gl.; W. Verschuur, een stal van binnen, 1420 gl.

Friesland. 348 gouden munten, gevonden te Emden, in Oost-Friesland, zijn op 21 Januari verkocht en brachten te zamen 6250 fr. op. Daaronder werd voor 13 goudgulden van Ude van Norden (overleden 1455) 2503 fr. betaald. Een écu d'or van Johann van Heinsberg, bisschop van Luik (1419-1455), bracht 250 fr. op; een dergelijke van Johann van Wesemael, 439 fr. De eerstgenoemde is gekocht door den heer Hooft van Iddekinge, bestuurder van het koninklijk muntkabinet te 's-Gravenhage. Vele andere munten brachten nauwelijks den goudprijs op.

Lochem. Een uit vrijwillige inschrijvingen bekostigd gedenkteeken gaat geplaatst worden op het graf van den verdienstelijken landbouwkundige W.G.H. Staring. (Zie 1877, blz. 96.)

Parijs. Deze stad besteedt voor het lager onderwijs per jaar 9 millioen franken. En toch is men nog niet op de helft van hetgeen in andere landen gedaan wordt.

- In de wereldtentoonstelling beschikt Engeland over 35 vakken (1^{m}20 breed en 85^{m}00 diep), Oostenrijk-Hongarië 12, België 12, de Vereenigde-Staten 7, Rusland 7, Zwitserland 7, talië 7, Zweden en Noorwegen 5, Holland 4, Zuid-Amerika 4,

Portugal 3, Japan 3, China, Perzië, Siam, Marokko en Tunis 3, Griekenland 2, Denemarken 2, Luxemburg en Monaco 2. Als eene wetenswaardige bijzonderheid wordt gemeld dat het lokaal der wereldtentoonstelling niet minder dan 4000 deuren telt.

Londen. De School Board heeft het verlangen uitgedrukt, het onderricht in de electriciteit en de telegraphie als leervak te zien opnemen in de scholen. Dienovereenkomstig zullen in eenige scholen van groote steden bijzondere klassen worden geopend.

Berlijn. Deze stad, welke thans ruim een millioen inwoners telt, besteedt jaarlijks, geheel uit hare eigene kas, 6 1/2 millioen frank voor het onderwijs.

- Uit het laatste verslag over de inkomstenbelasting blijkt, dat in Pruisen 6,951,559 menschen, zijnde omtrent 27 ten honderd van de geheele bevolking, in zulke armoedige omstandigheden verkeeren, dat zij hoegenaamd geene belasting betalen. In Pruisen zijn 550,775 personen die 3750 fr. jaarlijksch inkomen hebben en 17,400,748 wier jaarlijksch inkomen niet beneden de 750 fr. blijft. Zij, die tusschen 25,000 en 125,000 fr. jaarlijksch inkomen hebben dragen in 's rijks inkomsten bij voor een bedrag van 6 ten honderd (in Engeland voor 42 ten honderd). In het geheele Pruisische rijk, welk 24,543,082 inwoners heeft, bezitten nauwelijks 8000 huisgezinnen een jaarlijksch inkomen van 25,000 fr.

Frankfort. Den 29^{n} Januari vierde Karl-Friedrich Lessing, de beroemde schilder, bestuurder van het schilderijenkabinet te Carlsruhe (hij werd 15 Februari 1808 te Breslau geboren), zijn 50-jarig jubelfeest.

- Op de verkoopdagen van den heer Prestel werden, onder andere, de volgende prijzen voor prenten betaald: Rembrandt, *Honderdguldensprent*, 9150 fr.; id., *Landschap met de drie boomen*, 2375 fr.; Dürer, *Kok en kokin*, 65 fr.; id., *Erasmus*, fr. 1137.50; id., *Madonna met den aap*, 1750 fr.; id., *Melancolia*, 1500 fr.; Hollar, groote prent van Keulen, 1625 fr.; Schongauer, *Christus' geboorte*, 4750 fr.; Keulsche meester. *De passie*, 1750 fr.; Van Dyck, *P. Breughel*, 1068 fr.; id., zijn eigen portret, 3500 fr.; id., *Vorsterman*, 2788 fr.; id., *Jod. Momper* (proefdruk), 5937 fr.; Pontius, *Rubens*, 500 fr.

Pest. In deze stad wordt een Artesische put gegraven die reeds 950 meters diep is. De hitte van het water welk er 10 1/2 meters hoog uit opstijgt, bedraagt niet minder dan 161 graden Fahrenheit. De boring moet voortgezet worden tot dat de warmtegraad zal gestegen zijn tot 178° F. De put geeft dagelijks 790,000 kubieke meters water. Het gemeentebestuurverleent aan de ondernemers een hulpgeld van één millioen frank, op voorwaarde dat zij den stadsgestichten zooveel warm water zullen leveren als zij mochten noodig hebben. Men denkt van het water uit den Artesischen put veel partij te zullen kunnen trekken voor den tuin- en landbouw in de omstreken der stad. Stalen van de doorboorde aardlagen zijn besteld geworden aan de Hongaarsche academie van wetenschappen.

Venetië. Volgens wordt gemeld, zou mev. A. Rothschild in deze stad twee bronzen groepen (een panter waartegen een sater aanleunt), 1 1/2 meter groot en toegeschreven aan Michel Angelo, gekocht hebben voor 250,000 fr.

Manchester Er is in deze stad een werktuig van Amerikaansche vinding tentoongesteld, dienende voor het innaaien van boeken, afleveringen enz., welke bestemd zijn om ingebonden of van een gewonen papieren omslag voorzien te worden.

Met dit werktuig kunnen per uur 2000 boeken ingenaaid worden, terwijl daarvoor fijne ijzerdraad in plaats van het gewone grauw garen gebruikt wordt en zulks goedkooper schijnt te zijn. De met ijzerdraad ingenaaide boeken blijven goed open liggen.

Sterfgevallen.

FRANS DE CORT, de begaafde dichter, te Antwerpen geboren den 21^{n} Juni 1835, is op Vrijdag 18 Januari te Elsene bij Brussel overleden. Van hem verschenen dichtstukken in het *Taalverbond*, in den door hem uitgegeven *Almanak voor Jan en Alleman* (1852-1859), in de *Vlaamsche School*,(1) het *Nederduitsch maandschrift*, het *Nederlandsch tijdschrift* enz., welke stukken hij later in bundeltjes verzameld uitgaf: eerste en tweede reeks 1857-1859. In 1861 trad hij in den echt met juffrouw Emilie Dautzenberg en vestigde zich te Brussel, waar hij secretaris werd van den algemeenen krijgsauditeur; van dan af begon hij zich onder de leiding zijns schoonvaders J.M. Dautzenberg op de studie van 't Latijn toe te leggen. Een jaar later verschenen te Brussel: *De schoonste liederen van Robert Burns*, uit het Schotsch vertaald (zie de *Vlaamsche School* 1865, blz. 24). In 1862 nam de Cort de leiding op zich van het onderwijskundig tijdschrift *De Toekomst*, door zijnen schoonvader gesticht in 1857. In 1868 liet de Cort eene bloemlezing zijner gedichten verschijnen bij J.B. Wolters, te Groningen. Sedert dien vertaalde hij vele oden van Horatius, die meestal onuitgegeven bleven. In 1875 deed de Cort eene doodelijke ziekte, die, volgens zijnen geneesheer (zoo verhaalde hij ons zelf), haren oorsprong had genomen in het overtollig rooken; hij scheen goed genezen, toen hij eensklaps overvallen werd door de noodlottige kwaal die hem ten grave sleepte. Den 21^{n} Januari had de plechtige lijkdienst plaats in de kerk te Elsene. Op het kerkhof spraken de heeren Desiré Delcroix, Maurits van Lee, J.A. Torfs en Em. Hiel, terwijl de heer Jan van Beers, als lid van den Antwerpschen gemeenteraad, aan F. de Cort in de zitting dezer vergadering den 22^{n} Januari eene diepgevoelde hulde bracht, welke door eenparige toejuichingen begroet en bekrachtigd werd door het besluit, den naam van den betreurden dichter aan eene der nieuwe straten van zijne geboortestad te geven.

Frans de Cort.

Er dreunt geen doodsgedommel en geen kanonnenbrand.
Stom zijn klaroen en trommel, - toch gaat er een treurmaar door 't land.

En is uit glorieschijnen een vorst vergaan in den nacht?
Och, als er vorsten verdwijnen, weent des den volken klacht?

Een sombre treurmaar klang er, en er viel wel menigen traan:
er is een meesterzanger voor eeuwig heengegaan.

Een die ons vreugden en smarten bezong, ons lief en ons leed,
een van die gouden harten, die nimmer het volk vergeet.

Maar och! te vieren den brave hoeft jammeren noch getraan,
wij moeten bij zijnen grave, met keur van liederen staan.

(1) 1855, blz. 22, 1860, blz. 56, 181, 1861, blz. 86, 140, 164, 1865, blz. 24, 57, 1872, blz. 41, 1877, blz. 88.

Wij moeten hem hulde zingen in de krachtige, prachtige taal,
die hij zoo hoog deed klinken, begeesterd menigmaal.

Van vorstenhoofden rooft wel de dood een koningskroon,
zij smacht en zij verdooft wel de glansen om een troon:

Maar zijn er vorsten gestorven, de dichtervorst stervet niet;
eeuwig blijft hem verworven het leven door zijn lied,

Zijn lied dat op aller tongen, in aller harten leit:
dat nimmer moêgezongen de nageslachten verbeidt...

Te huldigen dus den brave, geen jammeren, geen getraan:
wij moeten bij zijnen grave met keur van liederen staan.

V.A. DELA MONTAGNE.

Antwerpsch museum.

P.P. RUBENS JOS. DIRKS

Bijgaande plaat is eene kopersnede uitgevoerd naar de linkervleugeldeur van het tafereel *Christus op het stroo,* door P.P. Rubens geschilderd en welk destijds in de Antwerpsche hoofdkerk het graf versierde van Jan Michielsen, overleden den 20^{n} Juni 1617, en van Maria Maes, zijne echtgenoote, gestorven op 24 Januari 1633.

Het beeld van den heiligen Joannes is op natuurlijke grootte op paneel geschilderd.

De kunstenaar heeft den evangelist voorgesteld met een open boek in de linkerhand en het hoofd een weinig achterover latende zakken om den arend te beschouwen die tot hem nederdaalt.

Het stuk is 1^{m}37 hoog en 0^{m}42 breed.

Onze plaat, een werk van den heer Jos. Dirks, is met veel zorg uitgevoerd; zij geeft eene goede voorstelling van het door den grooten meester geschilderde beeld. Van bij den eersten aanblik beseft men als het ware dat de plaatsnijder zich met voorliefde heeft gewijd aan de volstrekt niet gemakkelijke taak welke hij zich ten doel had

gesteld. Dat hij er zich ook met eere heeft weten van te kwijten, daarvan geeft zijn arbeid blijk. Van denzelfden plaatsnijder hebben wij reeds vroeger loffelijk gewaagd en een werk medegedeeld (zie 1876, bl. 83).

Eenige waarheden.

Het geluk is een bol dien wij; zoolang hij aan 't rollen is, achterna loopen en welken wij op nieuw voortschoppen zoodra hij wil stilhouden.

* * *

De wonden door den laster gemaakt kunnen geheeld worden, maar de litteekens er van blijven immer bestaan.

* * *

Diegenen welke het meeste gebreken hebben, zijn ook de eersten om de gebreken van anderen bloot te leggen.

* * *

Men zegt dat er vermaarde schurken zijn; nimmer wordt er van vermaarde gierigaards gesproken.

* * *

De weldoener drukt zijnen naam in de hand van hem die de weldaad erlangt.

* * *

De gramschap benadeeligt de rust des levens en de gezondheid des lichaams; zij verduistert het oordeel en verblindt de rede.

* * *

Een onbescheiden mensch is gevaarlijker dan een boosaardige.

Mijne oude tante.

I.

Ik zie haar nog in mijne verbeelding die goede tante Bello, gelijk ik haar gekend heb in mijne kinderjaren. Toen ik geboren werd, moest zij wel zeventig jaar zijn, en toch heb ik haar altijd schoon gevonden. Ik zie haar daar nog zitten, 's winters nevens de kachel en 's zomers aan het venster dat uitzicht had op den tuin. Bij deze zat zij te breien, en tegen den avond las zij in een gebedenboek met zeer groote letteren of aan haren rozenkrans.

Wanneer ik te huis kwam uit de speelschool sprong ik op haren schoot, en als het sneeuwde of vroos trok zij mijne klompjes uit om mijne voetjes te warmen.

Zoo als ik u zoo even zegde, ik vond haar schoon, en dat was zij waarlijk gebleven in haren hoogen ouderdom; haar voorhoofd was nog blank en schier ongerimpeld; zij had geene leelijke lijnen in het aangezicht en haar ingevallen mond ontsierde haar gelaat niet. Niemand kon, naar mijn inzien, zoo zoet glimlachen als mijne lieve tante Bello en telkens dat zij mij bekeek met hare heldere blauwe oogen was het alsof er een zonnestraal in mijn kinderhart drong.

De oude tante was altoos sierlijk gekleed; 's winters in fijn blauw laken en 's zomers in gebloemd katoen. Zij droeg eene witte muts, gelijk er sinds lang geene meer te zien zijn; eene ronde kap met fijne plooien, en om dat hoofdtooisel was een zwart zijden lint gestrikt.

Dikwijls heb ik mijne moeder gevraagd, waarom tante nooit rozekleurig, blauw of groen lint droeg, maar nooit werd die vraag voldoende opgelost.

Met mijne jaren groeide ook mijne liefde voor de oude bloedverwante, en hoe kon het anders: elk nieuwjaar kreeg ik een schoon geschenk, met Sint-Niklaasdag kwam de heilige man in harekamer, met Paschen kreeg ik gekleurde eieren, en telkens als ik naar de school ging, stopte zij mij ter sluiks wat lekkers in de hand. Mijne moeder mocht dat niet zien, omdat zij van gevoelen was, dat lekkernij schadelijk is voor de gezondheid.

In tantes kamer stond eene groote kleerkast met vleugeldeuren, en er was eene scheiding in het midden: in het gedeelte waar de sleutelopening was, hingen hare beste kleeren; 's Zondags als zij naar de hoogmis ging, nam zij er haren besten mantel uit, en dan was ik altijd aan hare zijde, om naar de schoone dingen te zien die er in waren. Eerst toen ik wel vijf jaar oud was, bemerkte ik dat het andere gedeelte nooit geopend werd.

'Wat ligt daarin, tante?' vroeg ik zoodra ik dien inval kreeg.

'Niets, kind, niets,' stotterde zij en haastig trok zij den sleutel van het geopend gedeelte.

Later ondervroeg ik mijne moeder naar den inhoud van die geheimzinnige afdeeling van tantes meubel, maar zij gaf mij geen voldoend antwoord.

Hoe dikwijls ik mijne tante geplaagd heb, om mijne nieuwsgierigheid te voldoen, is onberekenbaar.

Wat zou er in verborgen zijn? Zoo dikwijls ik mij die vraag stelde, begon mijne kinderlijke verbeelding hare rol te spelen; ik werd vervaard van de geheimzinnige bergplaats en ik vroeg niet meer om ze te ontsluiten.

Eindelijk verscheen mijn lang gewenschte eerste communiedag. 't Was tante Bello die mij ter kerk moest leiden. Nog nooit had ik haar zoo schoon gekleed gezien. Zij droeg een kleed van bruin damast; aan haren hals schitterde een prachtig diamanten kruis dat aan een zwart fluweelen lint hing. Zij had hare beste muts op, en in plaats van den mantel dien zij gewoonlijk droeg, had zij hare zijde falie omgehangen. Bij elken tred dien zij deed, hoorde ik de falie en het kleed ritselen, doch ik gaf daar minder acht op dan ik bij andere omstandigheden had gedaan; ik bereidde mij tot de grootste aller zaken.

Nadat de plechtigheid en de dienst geëindigd waren, verliet de oude tante gelijktijdig met mij de kerk, en in het portaal wenschte zij mij *proficiat.* Wat scheen zij gelukkig! Een zalige glans, een hemelsche lichtstraal verhelderde haar gelaat en blonk in hare oogen; zij scheen wel twintig jaar verjongd.

Mijne ouders kwamen mij tot buiten het hofhek te gemoet: zij omhelsden mij teederlijk en toen gingen wij naar de pronkkamer chocolade drinken, en na het ontbijt ging ik met tante Bello naar hare kamer.

Weer werd ik nieuwsgierig over den inhoud der kast; ik overmeesterde mijnen schrik en zei:

'Mag ik u iets vragen, lieve tante, mag ik eens in de kast zien?'

'Vandaag zou ik u niets kunnen weigeren,' zegde zij.

Zij nam haren sleutel, opende mij het bekende gedeelte, drukte dan op eene veer en de andere vleugel sprong open.

Hoe verbaasd stond ik te kijken: zoo iets had ik mij nooit verbeeld. Er hing een kleed in van zware zijde, dat, gelijk het daar in golven hing, op sommige plaatsen rooskleurig en op andere groen was. De keting der stof was roosvervig, de opslag groen en er waren kleine knobbelkens ingeweven, die rijkelijk uitkwamen. Aan den elleboog waren de mouwen niet toegenaaid, gelijk het tegenwoordig het geval is, er was eene opening in de mouw van omtrent vijf en twintig centimeters lang, en die was met kostbare Valencijnsche kanten afgezet, zoo wel als de laag uitgesneden hals; en die kanten waren niet wit meer, zij waren geel van ouderdom.

Nadat ik het ouderwetsch kleed aandachtig had bekeken, opende tante eene doos en nam er eene muts uit, eene torenkap. Dergelijk hoofdtooisel had ik nog eens gezien op eene schilderij. De kap was uit witte krip vervaardigd en versierd met blanke paarlen en zilveren looverkens. Zij zag er nog frisch uit, en de tijd had het krip zeer weinig vergeeld.

'O hoe schoon en hoe rijkelijk!' riep ik uit, 'tante, dat kleed en die kap hebben veel geld gekost.'

De oude tante antwoordde niet, en toen ik naar haar opkeek zag ik tranen over hare wangen rollen.

Hoewel ik nog zoo jong was, verstond ik toch dat ik die stille smart moest eerbiedigen. Zij ging in haren zetel zitten en verviel in mijmering. Ik zette mij op een voetbankje in hare nabijheid en legde mijn hoofd op haren schoot; doch zij streelde mijne lokken niet, gelijk zij vroeger deed, zij zat daar stokstijf en als ontzield.

Plots vroeg zij:

'Hoe lang heb ik hier wel gezeten, mijn lieveken?'

'Nogal lang, tante,' was mijn antwoord, 'gij hebt zeker geslapen.'

Zij streek verscheidene malen de hand over haar voorhoofd, als wilde zij een naargeestig denkbeeld verdrijven, en ging toen met mij naar de keuken, waar moeder bezig was met voor het middagmaal te zorgen.

'Ik heb de kast open gedaan en Rozeken heeft alles gezien,' zei tante.

'Waarom vroeg ze dat?' sprak moeder berispend, en verder werd er niet meer over gesproken.

Ik herinner mij dat alles nog, als ware het eerst gisteren gebeurd, en toch is er sinds meer dan eene halve eeuw verloopen.

Van dien tijd af begon tante Bello zichtbaar te vervallen: zij scheen nochtans niet ziek te wezen en was ook niet droefgeestig. Wij allen en voornamelijk mijne moeder gaven haar blijken van de teederste liefde; al onze oplettendheden nam zij dankbaar aan.

Op zekeren morgen bleef zij langer dan gewoonlijk te bed. Moeder werd ongerust en ging vragen of haar iets scheelde.

Tante richtte zich op en zei: 'Vandaag ga ik naar den hemel, mijn kind; laat mijnen biechtvader roepen.'

Moeder begon bitter te weenen.

'Schrei niet, mijn lieveling,' sprak tante Bello met schier gebroken stem, 'dat bedroeft mij.' En toen fluisterde zij iets zoo zacht, dat moeder alleen het kon verstaan.

Nog denzelfden dag slaakte onze lieve bloedverwante den laatsten zucht.

Wij allen weenden bitter; maar tranen brengen de geliefde dooden niet terug. Zij was voor altijd voortgevloden naar zaliger oord.

De geliefde doode werd geen oogenblik verlaten. 's Nachts waakte mijne moeder bij het praalbed, waarop zij lag uitgestrekt, en ik waakte bij dage. Als haar lijk in de kist moest gelegd worden, verwijderden wij ons niet; wij wilden zoo lang mogelijk haar edel gelaat aanschouwen, dat de dood nog had verschoond. En hoe groot was mijne verwondering: voor de kist gesloten werd, spreidde mijne moeder het prachtig kleed met Valencijnsche kanten over het lijk en zij legde de kostbare torenkap in de kist, om met haar begraven te worden.

Welk geheim!

II.

Eerst toen ik eene volwassen dochter was, verhaalde mijne moeder mij de levensgeschiedenis van tante Bello.

Isabella Van den Broeck, die men bij verkorting Bello noemde, en hare zuster Josefa bewoonden met hare moeder die weduwe was, een fraai huis in een Vlaandersch dorp. Zij leefden van hunne renten, en de kindsheid der meisjes was

zeer gelukkig. Zij groeiden op tot schoone verstandige juffrouwen, die het geluk uitmaakten der bejaarde ziekelijke moeder.

Gelijk het meest altijd het geval is bij meisjes die geld bezitten, daagden er van alle zijden pretendenten op. Bello werd ten huwelijk gevraagd door eenen jongeling van haren stand dien zij lief had uit al de kracht van haar maagdelijk hart; zij schonk hem het jawoord, maar verzocht uitstel. Zij waren allebei nog zeer jong, verklaarde zij, en hare moeder was ziek; het huwelijk kon uitgesteld worden tot de geliefde moeder hersteld was.

Zoo werd het afgesproken.

Gedurende dien tijd werd Josefa, die mijne grootmoeder was, ten huwelijk gevraagd door eenen grondeigenaar die wel twintig jaar ouder was dan zij. 't Was eene schitterende partij, meenden de menschen. De rijkste meisjes der streek hadden fier geweest indien zijne keus op haar ware gevallen; en dit was ook het geval met Josefa.

Tante Bello was zeer terneergedrukt, te meer omdat hare moeder met die huwelijksvraag zoo zeer was ingenomen. Zij streelde hare ijdelheid.

‘Wij zullen ze maar laten trouwen, Belloken,’ zegde zij, ‘'t is eene groote eer voor de familie.’

Arme tante Bello! zij die den innigsten wensch haars harten niet had willen verwezenlijken uit liefde voor hare kranke moeder, was thans op het achterplan geschoven; hare grondbeginselen waren echter te edel, om een hinderpaal te willen zijn voor het geluk harer zuster; en nog veel min wilde zij hare moeder dwarsboomen.

Haar hart was gebroken, en toch gaf zij toe. Zij legde den jongeling dien zij reeds als haren bruidegom had beschouwd het geval uit, en voegde er bij:

‘Josefa's huwelijk is een beletsel voor het mijne; ik zou mijne oude ziekelijke moeder niet aan de behandeling van vreemden kunnen overlaten. Neem uw woord terug, snikte zij,’ terwijl er overvloedige tranen over hare wangen rolden, ‘ik zal u toch eeuwig blijven lief hebben.’

‘Wij zullen wachten, Bello,’ antwoordde hij.

Zij greep zijne hand. ‘Alles kan nog te recht komen,’ sprak zij, ‘wij zullen ons betrouwen stellen in de goddelijke voorzienigheid.’ De trouwbelofte werd vernieuwd en daarbij werd er afgesproken, dat zij voortaan elkander minder zouden zien. Dat was onnoodig; hunne harten bleven immers voor eeuwig vereenigd.

Josefa trouwde en scheen gelukkig; doch het grootste geluk is meest altijd van korten duur. Na eene echtverbintenis van drie jaren overleed haar echtgenoot, na eene kortstondige ziekte. Eerst na den dood van haren man ondervond Josefa dat zij zich wegens zijn fortuin vergist had; zijn wezenlijk vermogen bedroeg minder dan het hare. Hij bezat vele goederen, maar zij waren sterk belast.

Tante Bello troostte de lieve zuster over de misrekening, maar hunne moeder was schier uitzinnig van spijt. ‘Ik kan het niet verkroppen, ik zal het nooit verkroppen,’ riep de oude vrouw gestadig uit; ‘ik zal er van sterven.’

De ziekelijke oude weduwe was inderdaad sterk gekrenkt. Zij had zich zoo gelukkig gevoeld bij de gedachte dat hare dochter eene rijke vrouw was: zij was gekrenkt in haren hoogmoed.

‘Och! moeder lief,’ vleide de goede Bello, ‘al ons jammeren kan immers niet baten; 't is best dat wij met onze zuster overleggen, hoe zij kan gered worden uit haren valschen toestand.

Josefa had twee kinderen. Het oudste was een meisje van twee jaren, het jongste een knaapje van drie maanden. Tante Bello had harer zusters kinderen lief als waren het hare eigene; en vooral voor deze moest er gezorgd worden.

De zaken werden geregeld en de jonge weduwe bleef met harer kinderen het prachtig huis bewonen tot na den rouwtijd, en op verzoek van moeder en zuster kwam zij toen met de kinderen terug in de ouderlijke woning.

‘Bello,’ zei Josefa, toen zij den eersten nacht onder het ouderlijk dak had geslapen, ‘Bello, gij hebt uw geluk opgeofferd om het mijne te bevorderen: ik weet dat uw bruidegom nog altoos op u wacht; noch moeder noch ik mogen langer een stronkelsteen zijn op uwen levensweg.’

‘Het oppassen van moeder vereischt veel zorgen, en gij, lieve zuster, ziet er nog zoo zwak uit, dat gij zelf mijne hulp behoeft,’ bemerkte Bello.

Josefa wist hare edelmoedige zuster te overtuigen en eenige dagen later werd de trouwdag vastgesteld.

Tante Bello was de bruid, en toen kocht zij de schoone torenkap en het zijden kleed.....

Reeds waren al hare bruidskleederen in gereedheid, toen de familie op nieuw werd beproefd.

De lieve tante Bello had zich niet vergist, toen zij zegde dat hare zuster lijdend was. Josefa had eene borstkwaal en die poogde zij voor iedereen te verbergen. Elken morgen ging Bello, die altoos vroeg opstond, op harer zusters kamer om de kinderen te omhelzen; op zekeren morgen, dat is te zeggen, een paar dagen vóór den vastgestelden trouwdag, deed zij haar gewoon morgenbezoek en..... Hier werd het verhaal mijner moeder afgebroken door tranen en gesnik. En, vervolgde zij na eene poos, zij vond mijne moeder, hare lieve Josefa, schier levenloos. Zij was gedurende den nacht door eene zoo hevige bloedspuwing overvallen, dat de kracht haar ontbroken had om iemands hulp in te roepen. Zij kwam echter genoeg bij om met hare zuster te spreken.

‘Bello,’ smeekte zij, wilt gij voor mijne kinderen zorgen? zult gij ze niet overleveren in vreemde handen?’

‘Dat beloof ik u, dat zweer ik u,’ snikte de edelmoedige zuster, ‘maar gij zult genezen, Josefa, God zal uwe dagen verlengen, gij moet leven voor uwe kinderen.’

Alles was voorbij. Mijne arme moeder was dood en begraven, en nu kwam de bruidegom zijne bruid opeischen.

‘Lieve Bello,’ zoo sprak hij haar aan, ‘welken dag verkiest gij voor de bruiloft?’

‘Gij kunt dien zelf bepalen,’ was het antwoord; ‘doch bedenk u goed, als wij trouwen neemt gij eenen grooten last op u.’

‘Uwe moeder is rijk genoeg om zich door anderen te doen verzorgen,’ bemerkte hij.

‘En de kinderen?’ zei tante en zij keek hem vlak in de oogen: ‘ik heb mijne stervende zuster plechtig beloofd, dat ik ze niet zal overleveren in vreemde handen.’ De bruidegom rimpelde het voorhoofd en zijn gelaat drukte spijt en misnoegen uit.

‘Welk eene onvoorzichtigheid!’ stamelde hij, ‘want naar ik hoor, hebben hunne ouders niet genoeg achtergelaten om hun eene behoorlijke opvoeding te geven.

De man velde zijn eigen vonnis.

‘Bello,’ hernam hij na eene poos, ‘gij moet toch denken dat gij nog zoo jong zijt, dat wij zelf veel kinderen kunnen krijgen. Wij moeten ons daarover bepeinzen.’

Bepeinzen! neen, dat moest ze niet, de arme tante; haar besluit was reeds genomen. Zij beminde haren bruidegom met eene belanglooze liefde, niettegenstaande hij wat inhalig van aard was: zij had hem lief genoeg om, wat haar zelve betrof, al zijne gebreken te verdragen; hij was hare eerste liefde, de man van haar hart, het leven van haar leven. Maar de kinderen! zij gevoelde dat zij te kiezen had tusschen de heilige belofte die zij hare stervende zuster had gedaan en haren bruidegom. En gelijk ik zooeven zegde, haar besluit was genomen, hij had zijn eigen vonnis geveld, het huwelijk sprong af.

Mijn broeder en ik hadden eene andere liefderijke moeder.

Wanneer de bruidegom weg was, sloot de arme bruid de kast waar de trouwkleederen in hingen; daar moesten zij blijven hangen tot aan haren dood, en als ik in jaren gevorderd was, droeg zij mij den last op, die met haar te begraven. Denk wat ze geleden heeft, die arme tante Bello; weinige oogenblikken vóór haren dood heeft ze mij nog verklaard dat de verstootene nog altoos de bruidegom was van haar hart. Om de belofte aan hare zuster gedaan, en uit liefde tot ons heeft zij alles ten offer gebracht.

‘O nu weet ik,’ sprak ik eindelijk, ‘waarom tante Bello in haren hoogen ouderdom zoo schoon is gebleven: het was de glans harer schoone ziel die uitstraalde in hare oogen, het was de adel van haar hart, die zich afspiegelde op haar gelaat. Zij heeft zich zelven verloochend, om anderen gelukkig te maken, en daarom zal zij eeuwig gelukkig zijn.’

‘Ja, daar, waar zij allen die het goede hebben gewild, elkander zullen wederzien,’ verzekerde mijne moeder snikkend.

O! hoeveel jaren zijn er verloopen sinds ik die geschiedenis leerde kennen van tante Bello, hoeveel lief en leed heb ik sinds doorleefd, en toch bleef hare beeltenis mij altoos voor den geest zweven. De stempel die het goede in de ziel print, wordt nooit uitgewischt.

Vrouwe COURTMANS, geboren BERCHMANS.

Men kan moeielijk iets vinden, hetwelk zachter is dan een meisjeshart en - versche boter; met dat eigenaardige evenwel, dat beide licht door ouderdom scherp en bijtend worden.

JEAN PAUL RICHTER.

Geschiedenis der glasschildering.
(*Vervolg van blz. 19.*)

Wij hebben gezien dat ijzer aan het glas eene groene tint geeft; dit brengt ons tot het onderzoek der voor glasschildering geschikte stoffen.

De ontelbare kleurstoffen, in nijverheid en kunst gebruikt, kan men in twee groepen verdeelen: 1° de *bewerktuigde* of *organische*, aan het planten- en dierenrijk ontleend, zooals: meekrap, indigo, karmijn, enz., enz.; 2° de *delfstoffelijke*, zooals: vermiljoen, smalt, okergeel, bloedsteen (roodkrijt), enz., enz.

Er blijft nu over, te zien welke van deze stoffen, zonder zich te ontbinden, de hitte van gesmolten glas kunnen onderstaan. Van de *eerste* groep geene, want men weet dat organische lichamen samengesteld zijn uit: kool, waterstof, zuurstof en stikstof, welke allen[1] op dien warmtegraad tot gassen herleid worden. Vele tot de *tweede* groep behoorende kleurstoffen worden ontbonden of voegen zich als de organische, bij voorbeeld: vermiljoen, dat uit zwavel en kwik gevormd is; beide verdampen zonder zelfs sporen van hun bestaan na te laten.

Daar de *metaalroesten* aan een zeer hoogen warmtegraad kunnen weerstaan, en zich door bestendigheid onderscheiden, kan men slechts onder de mineralen *die* bergstoffen kiezen, welke dergelijke roesten in overvloed bevatten.

Door het verschillend gehalte dezer laatste ontstonden dan ook die talrijke *tonen* van dezelfde *kleuren.* Zoo wisten reeds de glasschilders van vroegeren tijd, dat zekere mijnstoffen deze of gene kleur vooortbrachten, zonder dat zij het waarom daarvan kenden.

Wat echter verdient opgemerkt te worden, is hunne behendigheid om de kleurstoffen door eene geregelde hitte naar verlangen te wijzigen. In een der schriften van den kloosterling Theophiel wordt aanbevolen, het vuur uit te dooven zoodra men den gewenschten *toon* bekomen heeft. In een tegenovergesteld geval doet een hoogere warmtegraad de kleurstoffen in kracht winnen. Men ziet dus dat de hitte bij het glaskleuren eene groote rol speelt. Hoe zonderling dit ook schijnen moge, is het gemakkelijk dit verschijnsel scheikundig uit te leggen. - Wie kent er den geelrossen ijzerroest niet? Dien noemt men *ijzerhijdraat*, dat is water met *ijzerroest* verbonden. Welnu, wanneer men dien roest aan een toenemend vuur blootstelt, ziet men hem opvolgend rood, bruin en eindelijk zwart worden, naarmate hij de zuurstof[1] van de

1 Men besluite daaruit echter niet dat zulks een volstrekt *algemeene* regel is, aangezien het *geel glas* en wel namelijk datgene dat in den handel voorkomt, zijne kleur aan de houtskool verschuldigd is.

1 De *zuurstof* of *roestlucht* is een en hetzelfde gas; het is enkel een verschil van benaming, om de tweevoudige werking dezer stof te doen kennen. Sommige lichamen worden door dit gas tot *zuren* herleid, andere tot *roesten*, of gelijk de Hollanders het den Franschen nazeggen: *oxyden.*

lucht opslorpt. Bij de roodgloeihitte overdekt zich het koper met eene laag *eersten roest*, die er als schubben afspringt en 'hamerslag' geheelen wordt; zijne roode kleur wordt door langere gloeiing gansch zwart en er vormt zich dan *dubbele kopperroest.* Beide proeven zijn meer dan voldoende om te bewijzen dat de verandering van kleuren enkel een hoogere roestingsgraad voor oorzaak heeft. Met dan eenvoudig bij de gesmolten glasmassa zekere metaalroesten te voegen, verkrijgt men de volgende kleuren[2]: scharlaken door *eersten koperroest*, - blauw bij middel van *kobaltroest* dien men in azuur, smaltblauw en saffer aantreft, - en geel door *houtskool.*

De enkele bijvoeging van *overmangaanroest* geeft purper, dat tot rood overhelt wanneer het glas soda voor basis heeft, en er blauwachtig uitziet zoo deze laatste door potasch vervangen is.

De *dubbele koperroest*, waarvan wij daareven de bereiding hebben doen kennen, geeft aan het glas die groene tint, welke veel krachtiger wordt wanneer de koperroest met ijzerroest gepaard gaat.

Het kleurend vermogen der metaalroesten is zeer verschillend. Dat van *eersten koperroest* verft het glas zóó sterk rood dat het hierdoor van zijne doorzichtbaarheid gansch zou beroofd worden, indien men het middel niet had, om het slechts op eene zijde der oppervlakte te kleuren. Het zoogenaamd *opgelegde glas* (*verre plaqué*) verkrijgt men door de glasblazersstang, op welker einde reeds eene zekere hoeveelheid gekleurd glas kleeft, bij verkoeling in eene gesmolten massa wit glas te dompelen, het geheele tot een cylinder te blazen, dien men in twee gesneden op eene gloeiende plaat uitspreidt. Hierdoor bekomt men twee op elkander gelegde bladen waarvan alleen het dunste gekleurd is.

Alhoewel de kloosterling Theophiel van geen opgelegd glas gewaagt, is het bewezen dat het roode glas in zijnen tijd, uit twee lagen bestond; enkele stukken zijn in de massa gekleurd en sterk geelachtig.

Tot op de helft der XIVe eeuw waren het slechts met glas vermengde koperloovertjes die de kleurlaag uitmaakten; daardoor onderging het licht die veelvuldige straalbrekingen, welke aan het glas die fonkeling gaven welke wij later niet meer terugvinden.

Om op de ruiten van dezelfde kleur lijnen of schaduwen te brengen, had men maar ééne enkele bruine glasverf (émail), welke uit zeer licht vloeibare glassoorten was samengesteld. De kloosterling Theophiel zou deze van gebrand koper, groen glas en 'Grieksch saffier' bereid hebben; omtrent dit

2 Men gelieve op te merken dat die opgave enkel dient om een oppervlakkig gedacht van de glaskleuring te geven: eene volledige beschrijving zou een geheel boekdeel eischen.

'saffier' geeft hij geen verdere uitlegging. De heer Viollet-Le Duc is van gevoelen, dat dit laatste niets anders was dan eene blauwe zeer smeltbare Venetiaansche glassoort. Dat verder het gebrande koper de basis niet was van de zwarte of bruine kleurenstof, lijdt geen twijfel, aangezien een scheikundig onderzoek bewezen heeft, dat bij die kleur het ijzer in groote hoeveelheid voorhanden is. Meer dan waarschijnlijk hebben de ouden hunne preparaten in ijzeren vaten bereid, en er aldus onwillekeurig den ijzerroest ingebracht; later werden deze stoffen veelal door gebrande aarde vervangen. Vervolgens wreef men de daaruit verkregene verf tot een fijn poeder, dat, met een min of meer kleverig vocht gemengd, doelmatig op het glas werd aangebracht. De *inbranding* van deze stof geeft aan die kleur eene eeuwen trotseerende duurzaamheid. Wat het *bereiden* der bruine glasverf bij de ouden betreft, alsmede den *vorm* dien zij aan hunne ovens gaven om het glas in te branden, dit alles berust enkel op loutere gissingen; zooveel is zeker, dat daarin nooit hunne zoogezegde *geheimen* bestonden. Om dit punt op te helderen, zullen wij de bewerkingswijze doen kennen welke te dien einde door onze hedendaagsche glasschilders wordt gevolgd.

Het mengsel der tot glasverf geschikte stoffen, wordt in eenen kroes tot smelting gebracht, en dan in koud water uitgegoten; de plotselinge verkoeling brijzelt de glasmassa tot poeder, dat dan gemakkelijk fijn te wrijven is. Het kleverig vocht, waar wij daareven van spraken, bestaat enkel uit water met suiker of gom, terpentijn of lavendel-olie.

Als vorm verschillen de ovens veel van elkander; wij zullen ons derhalve bij de aanduiding bepalen van het stelsel dat wij als het beste aanzien. - De oven is uit vuurharde steen gemetseld; in het midden is er eene opening waarin zich de *moffel* bevindt; deze bestaat uit eene kast van klei of van ijzer, met een aantal ijzeren schuiven voorzien. Vooraleer de glaspatronen op de ijzeren platen te leggen, draagt men zorg, ze met eene dunne laag krijt te bestrooien, welke de ruit belet aan de plaat vast te kleven; wanneer alles naar verlangen gegeschikt is, sluit men den moffel dicht, en het vuur wordt *van boven* ontstoken, de vlammen likken en slingeren naar beneden, langs de ruimte welke tusschen moffel en oven is uitgespaard. Weldra ziet men de binnenwanden van den moffel blozen; langzaam geraakt de glasverf aan het smelten, maar ook de harde oppervlakte van de ruiten wordt week, en zóó hechten zich de beide glassoorten aan elkander. Om het smeltingspunt waar te nemen, draagt men zorg de proefglaasjes, welke gelijktijdig in den oven gebracht zijn, er nu en dan eens uit te halen. Wanneer de verf een goed blinkend uitzicht heeft, laat men den oven allengskens uitgaan en één of meer dagen lang verkoelen.

Nadat de smeltverf door de inbranding onuitwischbaar is gemaakt, blijft er nog over de geschilderde ruiten van verschillende vormen tot een *paneel* (gedeelte der raam) aan elkaar te brengen.

Te dien einde gebruikt men de loodteekening[1], die den vorm en de plaats der glaspatronen aanduidt.

Men begint met een middenstuk door rabatlood in te sluiten; dank aan de plooibaarheid van dit metaal kan men het naar willekeur allerlei vormen doen aannemen; een tweede stuk wordt er weldra tegengeschoven; een derde volgt, en zoo tot dat het geheele vak volledig is. Bij middel van soldeering hecht men al de

1 Omtrekken, welke met gitzwarte lijnen op het *model* of karton zijn afgeteekend.

looden banden aan een; ook geeft men hierdoor aan het paneel die stevigheid welke het tegen samenplooiing vrijwaart.

Verder zullen wij ons op het terrein der *techniek* niet wagen, uit vrees van door meerdere uitbreiding de zaken te verwarren. Wat de lezer desaangaande nog dient te weten, zullen wij in den loop der geschiedenis doen kennen.

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS.

Voorsichtige ongheleertheid.

Pier weet niet, end en wil niet weten. 'k Wed ick 't rade:

Hij vreest verdriet of schade;
Hij houdt het met het oude liet:
Dat een niet weet, en schaedt hem niet.

C. HUIJGENS.

1596-1687.

Hoe men prenten en papieren wascht.

Men wascht de gravuren door ze te leggen in water met chloor gemengd. Men laat ze meer of minder lang in het vocht liggen, volgens de vuiligheid van het papier. Indien het papier van een gebonden boek te wasschen is, moet men al de bladen in het bleekwater doopen. Het boek moet geopend zijn; men scheide de bladzijden vaneen, opdat ze alle aan beide kanten gelijk, bevochtigd worden. Men dompelt ze vervolgens in zuiver water. Op deze wijze worden ook de inktvlekken weggenomen. Waarschuwend voegen wij hier bij, dat de beschrevene bewerking met de grootste omzichtigheid moet verricht worden, daar men anders gevaar loopt zijne prenten, boeken of papieren onherstelbaar te bederven.

Kroniek.

Antwerpen. In zitting van 2 Februari heeft de gemeenteraad beslist, het museum van schoone kunsten voortaan drie dagen per week kosteloos open te stellen, namelijk Zondags, Dinsdags en Donderdags. Tot hiertoe was de toegang alleen Zondags en Donderdags vrij.

- Den 12^{n} Februari heeft de gemeenteraad goedkeurig verleend op de voorstellen der commissie over de herstelling van schilderijen des museums, bestaande uit de heeren N. De Keyser, Jacob Jacobs, P. Beaufaux, J. Delin, H. Schaefels en J. Dyckmans, strekkende tot het herstellen der 5 groote schilderijen van Jan Erasmus Quellin (n^{r} 282-286 van den catalogus). De grootste dezer stukken (n^{r} 282), voorstellende *Het badwater van Bethesda*

en n^{r} 283, zijnde het afgesneden bovendeel van voormelde schilderij, zullen allereerst en zulks wel dezen zomer hersteld worden. De drie andere schilderijen zijn voorloopig opgerold en ingepakt weggezet.

Deze stukken zijn afkomstig van de voormalige vermaarde Antwerpsche Sint-Michielsabdij. Na de vernietiging der kloosters op het einde der vorige eeuw werd n^{r} 282 aangeduid om deel uit te maken van het toekomende museum van het departement der Beide-Nethen. De mannen, gelast met de verhuizing, beweerden dat het onmogelijk was dit groote stuk geheel weg te nemen van de plaats welke het besloeg in de zijbeuk der abdijkerk en Dargonne stelde voor, de schilderij in stukken te snijden en die tot studiegewrochten te gebruiken voor de leerlingen der *École centrale.* Gelukkiglijk is zulks niet geschied en wij hopen dat men het groote stuk kort na de andere zorgvuldig herstellen zal; want oprollen en inpakken is eene gevaarlijke zaak voor wat tafereelen betreft.

- Blz. 19 hebben wij gemeld, dat het gemeentebestuur Karel Verlats schilderij *De leeuw en de buffel* had aangekocht voor 10,000 fr. Met groot genoegen hebben wij vernomen, dat de uitstekende meester het aanbod heeft gedaan, het voornoemde stuk, zonder prijsverhooging, te verruilen tegen eene andere nieuw door hem vervaardigde schilderij van grootere afmetingen en waaraan hij meer waarde hecht, getiteld *De verdediging der kudde.* Beide stukken zijn in de Twaalfmaandenstraat tentoongesteld geweest en zullen naar de wereldtentoonstelling te Parijs worden gezonden.

- Bij L. De Cort, Markgravestraat 9, is van de pers gekomen het eerste deel van een nieuw belangrijk werk van den verdienstelijken geschiedschrijver Ed. G.J. Gregoir, getiteld *Bibliothèque musicale populaire.* Het behelst zeer belangrijke bijdragen over het Vlaamsche zangspel, benevens Vlaamsche stukken met muziek, hoogst wetenswaardige bijzonderheden omtrent de muzikale uitvoeringen te Parijs tusschen de jaren 1725 en 1814, verscheidene samenstellingen van den Nederlandschen toonzetter Jacobus Van Eyck, stukken uit de *Triomfeerende Min*, een 'vredespel' van Karel Hacquart (XVIIIe eeuw), eindelijk aanteekeningen betreffende de oude koninklijke muziekschool te Brussel. Het werk zal volledig zijn in 3 deelen. De prijs van het eerste deel is 3 fr. De vrienden van de muziek en de belangstellenden in hare geschiedenis zullen ongetwijfeld met welgevallen den nieuwen en veelomvattenden arbeid bejegenen, waaraan de heer Gregoir zich heeft gezet.

- Met eene vorige aflevering hebben wij onze lezers het prospectus toegestuurd van de *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool* door Max. Rooses, bekroond in den prijskamp uitgeschreven door den gemeenteraad. De eerste vellen van dit belangrijk werk zijn sedert dien verschenen. Er zullen in 't geheel 20 afleveringen zijn; elke aflevering kost 1 frank. In het werk zullen 40 houtsneden en 10 koperetsen opgenomen worden, deze laatste uitgevoerd door J.B. Michiels.

Brugge. In Augustus zal de inhuldiging van Jan Van Eycks standbeeld, gemaakt door H. Pickery, plaats hebben. Te dezer gelegenheid zal eene cantate worden uitgevoerd, gedicht door Julius Sabbe en getoonzet door L. Van Gheluwe.

Dendermonde. Het beeld van den zendeling pater De Smet, in galvanoplastiek brons, zal den beeldhouwer L. Fraikin 27,000 fr. betaald worden, de kosten van het voetstuk inbegrepen. Het beeld en het voetstuk hebben elk 3^{m}50 hoogte. Het metselwerk onder den grond en het plaatsen zijn voor stads rekening. De uitgaaf

wordt bekostigd met bijdragen van de stad, de provincie, het rijk en het publiek. Het rijk geeft 8000 fr.

- *De Oudheidkundige Kring* geeft uit het *Oorkondenboek van de stad en heerlijkheid Dendermonde.* Onder andere stukken komt daarin voor de keure of grondwet, in 1233 aan Dendermonde verleend door Robrecht, heer van Bethune en Dendermonde, benevens de tekst der overeenkomst aangegaan in 1245 tusschen den heer van Dendermonde en het kapittel van Kamerijk, nopens hunne wederzijdsche rechten in de gemeente Audegem. Het werk verschijnt bij Annoot-Braeckman, te Gent.

Hasselt. De heer G. Guffens legt de laatste hand aan de muurschilderingen die hij uitvoert in de doopkapel der St.-Quintenskerk.

Ath. Uit de nalatenschap van den heer Ducorron zijn voor het stedelijk museum aangekocht: *Rebecca aan de fontein*, schilderij van $1^{m}80$ op $1^{m}40$, door J. Van Helmont; *Stormachtig weder*, landschap van Juliaan Ducorron, benevens twee portretten van dezen schilder, twee witte marmeren kinderbeeldjes enz.

Charleroi. Opgravingen in het dusgenaamde Turksche bosch te Morlamwelz, in de nabijheid der Romeinsche heirbaan, hebben de overblijfselen van een Romeinsch vestingwerk doen ontdekken, terwijl voorders eenige potten en een penning van Salustus, die in het jaar 363 landvoogd van Gallië was, werden gevonden.

Namen. Voor het stedelijk museum is tegen 8000 fr. aangekocht eene schilderij van den heer Bonet, leeraar bij de stedelijke academie, voorstellende het *Oordeel van Salomo.* De schilderijen, door de stad aangekocht op de laatste Namensche tentoonstelling, werden als volgt betaald: *De doge Foscari*, van Hennebicq, 5500 fr., *De boschnimf*, van Van Camp, 3500 fr., *Het Kanaal*, van Artan, 1600 fr., *De Maas te Waulsort*, van Roffiaen, 4000 fr., *Eene beek in de Kempen*, van juff. Beernaert, 2600 fr.

Buitenland.

Amsterdam. Verschenen bij C.L. Brinkman: *De kunstnijverheid*, *hand- en studieboekje*, *tevens vademecum voor bezoekers van musea en tentoonstellingen*, eene vertaling van den heer De Kruijff, naar de tweede Hoogduitsche uitgave van dr. Bruno Bucher.

- De maatschappij *Arti et Amicitiae* heeft een huis in de Kalverstraat, van den boekhandelaar Post, aangekocht, om den hoofdingang harer lokalen in die straat te kunnen maken.

- Het hoofdbestuur van het Nederlandsch Tooneelverbond heeft aanbesteed het bouwen van eene tooneelschool met woning aan de Schans, volgens het plan van den bouwmeester A.L. Van Gendt. De laagste inschrijving bedroeg 18,900 gl.

's-Gravenhage. Bij de herstelling van het Mauritshuis heeft men in het bovendeel van den gevel van het gebouw de wapens aangebracht van Joan Maurits van Nassau, den Brazi-

liaan, den stichter van dat merkwaardige huis. Door de bouwmeesters Jacob Van Campen en Pieter Post in het elfjarig tijdvak van 1633-1644 gebouwd op het terrein van een rondeel, dat in vroeger eeuwen tot verdediging van het grafelijk slot diende, brandde het Mauritshuis in 1704 geheel af, doch werd van 1706 tot 1718 herbouwd. De thans ondernomen herstellingswerken hebben voornamelijk ten doel den voorgevel van het museum een fraaier aanzien te geven door de witte muren met rooden gebakken steen te bedekken en zoodoende aan dien kant het gebouw zooveel mogelijk zijn oorspronkelijk karakter terug te schenken.

- Wij hebben gemeld (jaargang 1877, blz. 27 en 160) dat een tocht naar de Noordpool ging uitgerust worden. Het daartoe opzettelijk gebouwde vaartuig draagt den naam van *Willem Barends.* Er worden gedenksteenen medegenomen om in de Noordpoolstreken geplaatst te worden. Op deze steenen staan de volgende opschriften: † In memoriam. Spitsbergen of Nieuwland ontdekt tot 79° 30″ n.-breedte door de Hollanders. Hier overwinterden 1633-1634 Jakob Seegersz van Middelburg en zes anderen. † In memoriam. Het behouden huis IJshaven. Hier overwinterden 25 Aug. 1596-13 Juni 1597 Willem Barends, Jakob Heemskerck, Gerrit De Veer en veertien andere Nederlandsche zeevaarders. † In memoriam. Kaap Nassau ontdekt door den Nederlandschen zeevaarder Willem Barends 10 Juli 1594.

Haarlem. De verzameling Sèvres-porselein, door de Fransche regeering aan de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid geschonken, is in de maand Februari in het museum van kunstnijverheid tentoongesteld geweest. De verzameling bestaat uit eene groote vaas, stijl Lodewijk XVI, met zoogenaamde opgelegde versiering, twee groote vazen, donkerblauw met hoog gewerkt goud versierd, een kop en eene schotel van het allerdunste porselein, een tafelbord met schilderwerk en hoog gewerkt goud, een kop en eene schotel donkerblauw, een kop en eene schotel met zoogenaamd netwerk. Deze voorwerpen behooren tot die afdeeling van het Sèvresporselein, welke de allervoortreffelijkste stukken bevat en niet voor den handel, maar alleen voor geschenken bestemd is. Hunne waarde stond in die afdeeling te boek voor fr. 3106.

Parijs. De heer Germain Gervé heeft eene erfgift van 50,000 fr. gedaan aan het Letterkundig Genootschap (Société des gens de lettres), om met de rente van die som twee studiebeurzen te stichten ten behoeve van zonen van onvermogende talentvolle mannen.

- In de roepzaal van Drouot werd op 14 Februari eene Stradivariusviool, gemerkt 1709, voor 22,100 fr. verkocht.

- De bekende schrijver Chatrian is benoemd tot burgemeester van Reincy.

- De acclimatatie-tuin heeft van den gouverneur der Seychellen-eilanden drie monster-schildpadden ontvangen die elk meer dan 100 jaar oud zijn en waarvan eene de grootste is, die tot hiertoe in Europa gezien werd.

Rouaan. Alhier is een standbeeld onthuld ter eere van den natuuronderzoeker Pouchet.

St.-Mandé. Op het kerkhof dezer Fransche gemeente is een gedenkteeken onthuld ter nagedachtenis van de slachtoffers van den oorlog van 1870/71. Het bestaat in een zuil van 2 meters hoogte op een voetstuk met het volgende opschrift: *Aan de 530 soldaten*, *gesneuveld bij de verdediging van het vaderland*, *de dankbare gemeente St.-Mandé.*

Munchen. Voor het gedenkteeken ter eere van Justus Liebig, dat in deze stad zal worden opgericht, zal men tot 15 Juni 1879 kunnen mededingen. Ook buitenlandsche kunstenaars zijn toegelaten. Voor het beste model is een prijs van 2000 mark uitgeloofd.

Braga. Alhier gaat een getenkteeken ter eere van Dom Pedro van Portugal worden opgericht.

Sterfgevallen.

JOZEF MENGONI, de bouwmeester der Victor-Emanuel-Galerij te Milaan, is dezer dagen, toen hij zich op een der hoogste bogen van het gebouw bevond, naar beneden gestort met het droevig gevolg dat hij eenige stonden later overleed.

J.J. HOFFMAN, buitengewoon hoogleeraar in de Chineesche en Japansche talen te Leiden, is aldaar op 19 Januari overleden oud bijna 73 jaren. Hij schreef verschillende gunstig bekende werken betreffende de Chineesche en Japansche talen, waaronder vooral uitmunt zijne voor eenige jaren in het Hollandsch en Engelsch verschenen *Japansche spraakleer.*

STEPHANUS LE ROY, kunstschilder, commissaris-keurmeester bij het rijksmuseum te Brussel en vooral gekend als schilderij-hersteller, is op 25 Januari overleden te Elsene, oud 69 jaren en 7 maanden.

GEORGE CRUIKSHANK, de vermaarde caricatuurteekenaar, geboren te Londen in 1792, is aldaar in het begin der maand Februari overleden. Hij leverde, onder andere, teekeningen voor het tijdschrift *Scourge,* voor de *Punch*, voor de werken van Dickens en andere schrijvers. Zijne kunde was ongeëvenaard. Toen hij reeds over de 70 was, deed hij zich ook als schilder kennen, onder andere door eene verdienstelijke olieverfschildering, getiteld *Worship of Bacchus.*

GUSTAAF BRION, de begaafde schilder is te Parijs overleden in den ouderdom van 53 jaren. Hij was te Rothan in de Vogezen geboren en leerde bij Gabriël Guérin, een goed schilder te Straatsburg. Sedert 1853 was zijn roem gevestigd. Zijne bijzonderste werken zijn door groote en kleine prentafbeeldingen bekend. De fraaie teekening, de smaak en bevalligheid zijner tafereelen, waren eigenschappen die, behalve zijne wezenlijke schildergaaf, hem den algemeenen bijval verzekerden.

J.M. VAN KEMPEN, het oudste lid der firma J.M. Van Kempen en zonen te Voorschoten, is aldaar overleden. Zijne binnenen buitenlands met grooten lof bekende zaak had in 1835 eene eenvoudige zilversmederij te Utrecht, met een klein getal werklieden tot aanvangspunt gehad; langerzamerhand werd die uitgebreid en in 1858 naar Voorschoten overgebracht, waar haar meer ruimte ter beschikking stond. Van Kempen paarde aan eene groote mate van kennis veel beleid en buitengewonen ijver, zoodat zijne zaak al meer en meer in bloei toenam. Hem werd onder andere de vervaardiging opgedragen van het gedenkteeken van Jan Pieterszoon Koen, te Batavia, waarvan de arbeid zoo omvangrijk was en zoo gelukkig mocht slagen, dat de uitvinder der galvano-plastiek, de hoogleeraar Jacobi te Petersburg, opzettelijk een bezoek aan de fabriek bracht, waaruit de kunstgewrochten waren voortgekomen. (Zie *De Vlaamsche School* 1876, blz. 153.)

Patriotten en Sansculotten.

Herinneringen uit dit woelige tijdvak.
III.

Te Meenen, in West-Vlaanderen, leefde een oude Belgische soldaat, kolonel Van der Meersch, welke zich met dien graad uit den Oostenrijkschen

GENERAAL VAN DER MEERSCH.

dienst eervol had teruggetrokken. Aan hem werd het opperbev e l h e b b e rschap opgedragen o v e r de patriotten. Hij begaf zich naar de Hollandsche grenzen en stelde zich aan het hoofd van het vaderlandsch legertje, dat, omtrent 3000 man sterk, slecht gewapend en nog slechter ingericht was. Welhaast zakte hij af naar Hoogstraten, en wel voorziende dat hij in het open veld onmogelijk de Oostenrijkers zou kunnen weerstand bieden, verschanste hij zich te Turnhout, waar hij door zijn wijs beleid en met medehulp der Turnhoutenaren, een volkomen zegepraal op den vijand behaalde, ofschoon deze veel m a c h t i g e r was dan hij. Drie kanons werden buit gemaakt, en dit was de eerste artillerie der patriotten.

De zegepraal van Turnhout had overal den geestdrift doen ontvlammen. Het gansche land door wapperde de vlag van den opstand, en de Oostenrijkers, door den schrik als verlamd, moesten de eene stad na de andere ontruimen. Keizer Jozef II werd door het nationaal congres vervallen verklaard van den troon, en den 27^{n} Februari

1790 deed het beruchte Heintje Van der Noot, vergezeld door den kanunnik Van Eupen, te Antwerpen zijne waarlijk vorstelijke intrede. Zij kwamen langs de Berchemsche poort, in rijtuig gezeten, in de stad; al de gilden en ambachten, benevens de vrijwilligers, waren te been en onder de wapens. In de O.-L.-Vrouwekerk werden zij door de geestelijkheid ontvangen en welkom geheeten. In het groot portaal prijkte Heintje's borstbeeld, met eene eiken kroon versierd. Er werd een plechtig *Te Deum* gezongen, waarna er op het stadhuis een banket plaats had ter eere van d e n zoogezegden verlosser van het vaderland en des a v o n d s was de gansche stad schitterend v e r l i c h t. Iets wat nog meer bewijst dat Heintje toen als een halve heilige werd vereerd, is dat zijn levensgroot b o r s t b e e l d nog lang d a a r n a in de Burchtkerk was te pronk gesteld.

De O o s t e n rijkers waren uit onze stad op het kasteel teruggeweken, hetwelk door de patriotten b e l e gerd werd. Vlijtiger dan ooit ging men nu voort met het a a n w e r v e n van vrijwilligers, en den 22^{n} Maart w e r d e n er door den eerw. deken Werbrouck, in de J e z u ïet e n kerk, twee v a a n d e l s plechtig gewijd, beide prachtig geborduurd en bestemd het eene voor de compagnie burger-vrijwilligers van kapitein Beeckmans, en het tweede voor de compagnie van kapitein Molyn. Op het eerste las men in gouden letteren:

RELIGIO ET PATRIA,

op het andere stond, insgelijks in gouden letteren, het volgende opschrift:

D. VIRGINIS OPE CIVIUM SALUTI.

Den 29^{n} Maart, 's morgens ten 7 ure, werd het kasteel aan de patriotten overgegeven, en reeds ten 11 ure werd er daarvoor in de O.-L.-Vrouwekerk een *Te Deum* gezongen. Eenige dagen nadien werden er in al de kerken der stad nog missen gecelebreerd, om God voor die overgave te danken.

Toen het kasteel in de macht der patriotten was, werden de daar verblijvende *Vijgen* er afgehaald en in verschillende steden gevangen gezet. Aldus werden burgemeester Torfs en de h e e r e n Van

SLAG VAN TURNHOUT.

Camp en Beeck n a a r Brussel gestuurd; de h e e r e n Van den B r o e c k , D'Haen, zoon, en La Rosse, procureur, naar L e u v e n ; de drukker S p a noghe, Coleng, vader en zoon, en Macmahon, naar Thienen; D'Haen, notaris, de heer Kuypers en de baron Neyhof, naar Diest.

Op het kasteel had men een onmetelijken voorraad oorlogsmaterieel gevonden en ongeveer drie weken na de overgave, werden er niet minder dan 90 karren met kanonballen, kardoezen, en anderen krijgsvoorraad uit Antwerpen naar het leger der patriotten gezonden.

Niet alleen te Antwerpen, maar ook in andere steden ging Heintje Van der Noot inmiddels voort, zich als een koning te laten huldigen. Doch dit alles was echter niets anders dan eene noodelooze praalvertooning, waardoor men slechts een oogenblik de aandacht kon afleiden van den hoogst ernstigen toestand, waarin het land verkeerde. Inderdaad, welhaast was het ter onzer kennisse gekomen, dat de verdeeldheid tusschen de leiders der omwenteling, Van der Noot en Vonck, buitengewoon was toegenomen. De eerste wilde, zooals gezegd is, de oude voorrechten en privilegiën van adel en geestelijkheid ongeschonden behouden, terwijl Vonck integendeel een meer volksgezind regeeringstelsel zocht in te voeren. De partij van dezen laatste was echter onmachtig en had dikwijls vervolgingen te onderstaan van hare tegenkanters. Dit ging zooverre dat Vonck eindelijk gedwongen was het land te verlaten. Generaal Van der Meersch, van Vonckisme verdacht, werd eensklaps aangehouden en als gevangene in het kasteel van Antwerpen opgesloten. Dit was ongetwijfeld om hem te beloonen voor al de diensten, welke hij aan het vaderland had bewezen!

Het opperbevel over het leger der patriotten werd nu aan eenen vreemdeling, generaal von Schönfeld, toevertrouwd. Dit gaf alweer aanleiding tot veel misnoegen, want Van der Meersch telde talrijke aanhangers. En dit misnoegen groeide nog aan, toen hier welhaast de bedroevende tijding werd aangebracht, dat de nieuwe generaal eene geduchte neerlaag had geleden. Hoe het ook zij, wij leefden hier tusschen de hoop en de vrees. Elken avond had er een beeweg plaats uit O.-L.-Vrouwekerk, waarbij duizende personen aanwezig waren die den rozenkrans baden, om van den

hemel te bekomen dat ons leger toch maar de overwinning zou behalen in dien zoogenaamden heiligen oorlog tegen de Oostenrijkers.

De vaderlandsliefde werd overal geweldig aangeblazen, en het ontbrak waarlijk aan geene vrijwilligers, want alwie soldaat wilde worden, ontving eene soldij van tien stuivers per dag. Van daar dat ze door de keizersgezinden onder den spotnaam van 'tienstuiversgasten' werden aangeduid. Daarbij was onze stad nog vol burgers die soldaatje speelden; maar met al die soldaterij was er schrikkelijk weinig werk. Het is waar, de arme menschen moesten daarom voor geenen honger beducht zijn; het armbestuur zorgde ruimschoots voor de behoeftigen, en ook sommige kloosters, welke hier destijds buitengewoon talrijk waren, deelden levensmiddelen uit. Alzoo werd er dagelijks voor de poort van het klooster der kapucijnen, op de Paardenmarkt, eene volle ton soep op de straat gezet, welke door de arme lieden met kruiken en emmers gretig werd weggehaald, al was die soep dan ook niet van de beste soort, zooals men wel kan denken.

Te midden der Brabantsche revolutie, vernamen wij hier de tijding dat keizer Jozef overleden was. Hij werd door zijnen broeder Leopold opgevolgd. Deze, zonder verder bloedvergieten een einde willende stellen aan de omwenteling, liet eene keizerlijke verklaring uitgaan, inhoudende algemeene kwijtschelding voor het gebeurde tijdens den opstand en de stellige belofte van aan het land al de voorrechten terug te geven, die het onder de regeering van Maria-Theresia had genoten. De geesten waren echter al te zeer opgewonden om hieraan gehoor te verleenen; men wilde vrij zijn van het Oostenrijksche juk, en het keizerlijke manifest werd, bij trommelslag, op de Beurs openlijk verbrand.

Er werd nu eene openbare inschrijving voor het bekostigen van kanons geopend, waarbij de geestelijkheid en de adel zich door milde giften vooral deden opmerken; ook de burgerij en zelfs het schoone geslacht wilde hierbij niet ten achter blijven;

want iedereen zou in die vaderlandsche offerande het zijne bijbrengen. Herhaaldelijk waren wij getuige van gekke optochten, die wel eenigszins aan vastenavond deden denken. Nu waren het de gilden, dan de vrouwen wier mans ten oorlog waren getrokken,

JOSEPH II.

dan weer de dienstmeiden, de strijksters, enz., welke hare spaarpenningen naar het bisdom brachten. Al deze inschrijvingen en offeringen van en voorkanons hebben meer dan honderd duizend gulden beloopen.

Keizer Leopold, ziende dat men naar zijne vredelievende verklaringen niet wilde luisteren, besloot alsdan, den opstand met kracht te onderdrukken. Nu werd er, op bevel van Heintje Van der Noot, eene algemeene kruisvaart gepredikt.

Het gansche land werd te wapen geroepen, en inderdaad, uit al de dorpen in den omtrek zag men dan ook de landlieden bij geheele scharen naar het leger vertrekken. Zij werden door den edelman van het dorp aangeleid en door den pastoor of een anderen geestelijke vergezeld. De uitrusting van deze geïmproviseerde soldaten was zoo zonderling en schilderachtig als men het zich maar zou kunnen verbeelden: hier en daar bemerkte men een ouden soldatenfrak, allerhande soort van geweren en pistolen, verroeste sabels, zeissen en pieken. De gegoede boer en zoons, op hunne eigene paarden gezeten, dienden tot ruiterij. Deze dorpssoldaten hadden intusschen ruimschoots voor hunnen mondvoorraad gezorgd: op iederen troep volgden eenige karren, geladen met hespen, boter, brood, zakken meel, tonnen bier, enz. Zij moesten dus niet bevreesd zijn van honger te zullen sterven.

In het begin van September 1790 werd hier ook een korps vrijwilligers op de Meir gemonsterd, en rond 9 ure vertrokken zij, onder het bevel van jonker van Praet, die er kolonel van was, langs de St.-Jorispoort, naar het leger.

Het getal der kruisvaarders werd op achttien of twintig duizend man berekend. Toen zij echter tegenover eenen goed geoefenden vijand stonden, beving hen de vrees, en alle middelen om

hun moed in te spreken bleven vruchteloos, zelfs toen de pastoors, met het kruisbeeld in de hand, hen in 't gevecht wilden voeren. Bij het eerste kanonschot kozen zij in allerhaast, met achterlating van al hunne mondbehoeften, het hazenpad en keerden ijlings naar hunne haardsteden terug. Wij zagen hier gansche troepen aankomen, welke de vrees voor den vijand in de hielen zat. Maar alvorens verder te trekken, plunderden zij het bureel van weldadigheid en namen de schoenen en broeken mede, welke er in voorhanden waren.

Er werd nog een laatste oproep aan de gansche Belgische natie gedaan; doch deze wapenkreet vond geenen bijval, alhoewel er nu aanzienlijke voordeelen aan de vrijwilligers werden beloofd. Men hield zich rustig, in het vooruitzicht van den naderenden vijand; de geestdrift had plaats gemaakt voor de vrees, en den 6^{n} December 1790 rukten de Oostenrijkers, zonder slag of stoot, de stad binnen, na vooraf Brussel te hebben bemachtigd. De Brabantsche omwenteling was afgeloopen, waaruit Antwerpen niet het minste voordeel had getrokken, maar die haar integendeel zeer veel geld en menschenlevens had gekost.

De terugkomst der Oostenrijkers en de onderwerping van het vaderland aan het vreemde beheer werden in O.-L.-Vrouwekerk, met een plechtig *Te Deum* gevierd. Er werd eene algemeene genade verleend, behalve voor de kopstukken van den opstand, welke dan ook, voor de gevolgen vreezende, in tijds het land hadden verlaten en vrijwillig in ballingschap waren gegaan.

Het was er echter verre van af, dat de geesten hier tot bedaren waren gebracht; bij den meesten hoop was de ontevredenheid nog zeer groot en de patriotten konden hunnen afkeer voor den nieuwen staat van zaken moeielijk verbergen. Evenwel was het gevaarlijk er openlijk voor uit te komen, want de stadvoogd had gedreigd, met elke oproerige samenscholing kort spel te zullen maken, en men vreesde te recht, dat hij zijne bedreiging zou uitvoeren.

(Wordt voortgezet.)

JOS. STAES.

> Elk onderwijs als mededeeling en aanprijzing van eene bepaalde opvatting loopt gevaar zelfstandigheid tegen te werken, den geest te verslaven. Indien aan den eenen kant alleen gegeven, aan den anderen kant alleen ontvangen wordt, kan geen ontwikkeling van het oordeel bevorderd worden.
> DR. C.M. FRANCKEN.

Geschiedenis der glasschildering.
Vervolg van blz. 26.

Wij hebben reeds gezegd, dat de oudste overblijfselen der glasschildering van de XIe en XIIe eeuw dagteekenen; zoo toont men den bezoeker der Benedictijner-abdij (thans koninklijk kasteel) van Tegernsee in Beieren, vijf ramen door den kloosterling Wernher geschilderd, die in de tweede helft, der XI^{de} eeuw zouden vervaardigd zijn. Op bevel van bisschop Ulger (1125 tot 1149) werden in de hoofdkerk van Angers, vier ramen geplaatst, de bijzonderste feiten uit het leven van O -L.-Vrouw, de heilige Catharina en de heiligen Laurentius en Vincentius voorstellende. Onder de talrijke

ramen welke men te Chartres bewondert, zijn er drie, die zich niet alleen door oudheid, maar ook door pracht onderscheiden en tot het einde der XIIe eeuw behooren. Het eene verbeeldt den Boom van Jesse, het andere de merkwaardigste gebeurtenissen uit het leven van Jezus tot aan zijne zegepralende intrede binnen Jerusalem, het derde des Heilands lijden en de verschijningen die zijne verrijzenis opvolgden.

De abdijkerk van S^{t}.-Denis bij Parijs bezit nog eenige glasschilderingen van hetzelfde tijdvak. Ongelukkig hebben zij door herstellingswerken zoodanig geleden, dat aan sommige van hun eigenaardig karakter maar weinig overblijft(1). Het zou ons niet moeielijk vallen dit overzicht voort te zetten en nog andere plaatsen aan te duiden, waar zulke kostbare overblijfsels bewaard worden; dit belet echter niet dat de nog bestaande betrekkelijk zeldzaam zijn. In België ontmoeten wij er geen enkel, alhoewel men er nog tempels van dien tijd aantreft(2).

De alvernielende oorlogszucht kon zich immers bij menschenlevens niet bepalen; hooger zou de roem nog stijgen door het verbrijzelen onzer kunstgewrochten, al mochten deze zelfs van broos glas gemaakt zijn!

Zooals blijkt uit bovenstaande beschrijving, vertoont elk raam eene gansche geschiedenis en vorderde bijgevolg een aantal kleine vakken, bestaande uit kring- of ruitvormige medaillons, die elk een afzonderlijk tafereel uitmaken. De sieraden welke die medaillons omringen, zijn aan den toenmaligen bouwtrant (Romaanschen of rondbogigen stijl) ontleend, en behelzen de netvormige met parellijsten doorsneden mozaïeken. Veellobbige bladen en palmetten omringen de ramen in breede boorden en treffen door de levendige kleuren waarmede zij op donkerblauwen of rooden grond uitlossen.

Aangezien dit tijdstip ook dat der kruistochten was, zoo denkt E. Thibault, dat het Oostersch tapijtwerk dikwijls als patroon voor die prachtige mozaïeken zal gediend hebben(3). Wat de figuren betreft, deze waren soms wel wat overdreven lang of log en ineengedrongen; Grieksche kleedingen hingen hun in evenwijdige en stijve plooien om het lijf en waren slechts op het glas door enkele lijnen afgeteekend.

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS.

Een tafereeltje uit Polen.

‘Eene felle koude en eene sneeuw, dat men niet verder dan zijn eigen neus ziet! Stook maar dapper op, vriend, dat we de stramme leden wat ontdooid krijgen; we zullen daarbij eene kruik bier drinken met eene snee geroosterd brood en op ons gemak wat klappen.’ Zoo sprak Marten, de oude heerenknecht, en haalde van onder zijnen mantel twee groote kannen bier voor den dag, die hij op de warme plaat zette. Zijn vriend, de portier van het kasteel, stookte onderwijl het vuur op en sneed

(1) Voor breedvoeriger beschrijving zie Levy: *Histoire de la peinture sur verre*, Bruxelles, 1860, blz. 55 en volgende.
(2) Zie Schayes: *Histoire de l'architecture en Belgique*, vol. 11.
(3) Zie Caumont: *Abécédaire d'archéologie*, Caen, 1869, blz. 515.

stukken brood, die hij op beide zijden met zout bestreek en roosterde. Toen de kruiken behoorlijk gewarmd waren, nam ieder de zijne en teugde eens dapper. Hierop streek Marten zijn baard, waarin de ijskegels thans ontdooid waren; de herinnering aan de dagen zijner jeugd werd bij hem levendig, en de portier leende hem met de grootste opmerkzaamheid zijn nieuwsgierig oor.

Ja, beste vriend, ik

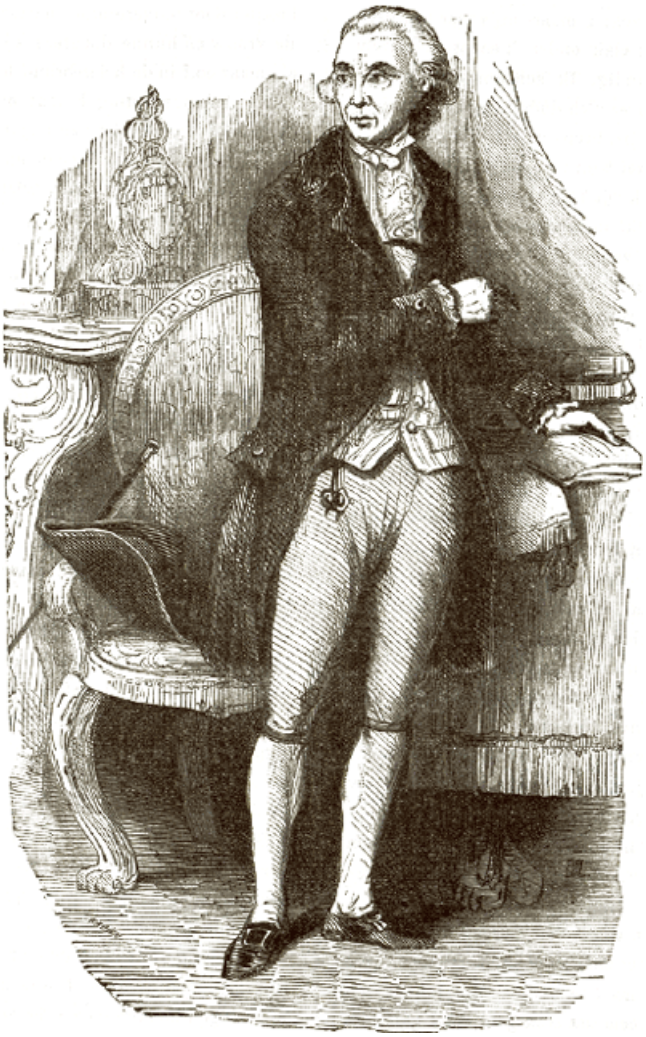

HEINTJE VAN DER NOOT. (ZIE BLZ. 29 EN VOLGENDE.)

ga u van dat betooverd kasteel vertellen; luister dan! 't Zal nu wel al een goedev e e r t i g jaar geleden zijn, dat ik op het hof van een rijken heer als lijfknecht diende. De o u d e en zwakke heer kreeg eerst zwaar 't flerescijn en toen stierf hij nadat hij tot zijn zalig einde zijne lieve vrouw beweend had, die een paar jaren voor hem was gestorven. Ook zijn d o o d kostte veel tranen, want iedereen had hem lief gehad. Hij liet t w e e zoons achter, Karel en Siegmund, de een 29, en de andere 30 jaar oud. Na de begrafenis begonnen de zoons gezamenlijk de zaken te besturen en doorzochten al de papieren van hun v a d e r , waaruit bleek, dat hij nog al veel geld had uitgezet.

't Voornaamste kapitaal was echter aan een ver afwonenden edelman op rente gegeven, en dat zou Karel nu zelf gaan t e r u g v r a g e n . Toen de dag van vertrekken

bepaald was, liet de jonker mij roepen en zei: ‘Marten, zorg, dat gij klaar komt, want ge gaat met mij mee; 't is eene verre reis tot over de Weichsel.’

‘Goed, jonker,’ antwoordde ik, en den anderen morgen zat ik al tusschen de wielen, terwijl de jonge heeren nog van elkander afscheid namen. ‘Houd u goed, lieve broeder, en kom spoedig terug!’ riep Siegmund en schreide als een kind. Karel beloofde dat met de tranen in de oogen, en weg waren wij. We waren eene volle week onder weg, voordat we kwamen, waar we zijn moesten. Eindelijk kregen we de rivier achter ons en zagen het kasteel van den edelman in de verte achter ons liggen. Daar zouden wij schromelijke dingen zien gebeuren.

Marten dronk hier eens, en de portier zag hem met gespannen verwachting aan, in 't geloof, dat hij van wie weet wat tooverijen en spookerijen zou hooren.

Ja, beste man, daar stonden ons gruwelijke dingen te wachten. Van toen wij het plein opreden, viel een groote troep honden op ons aan, die ons bijna uit het rijtuig gehaald hadden, en zoo reed ik in doodsangst tot voor het huis op, waar de heer van 't kasteel ons opwachtte.

Hij onving mijn jongen heer heel vriendelijk en bracht hem in zijne zaal. Ik volgde op de teenen. 't Was tegen den tijd van het avondeten; na een poosje ging eene deur open, en daar kwam de vrouw van den edelman met twee schoone dochters en achter haar eene allerliefste bovenmeid.

Toen ik die maar eens in de oogen had gezien was het al verkeerd met mij; ik voelde mijn eigen hart niet, alsof de tooverheks mij dat alzoo wip! uit de borst gehaald had. Met mijnheer ging 't niet beter: hij werd tot de ooren toe rood, en toen de dame hem naar zijnen broeder vroeg, kon hij, die anders zoo welbespraakt was haast geen woord uitbrengen, maar zat de schoone juffrouwen zijdelings aan te kijken. Na den eten bleven zij nog lang zitten en toen het eindelijk slapenstijd werd, was het of jonker Karel zijne zinnen geheel kwijt was en zelf pas wist, wat hij deed. Hij kon zich niet eens de kleeren uittrekken, maar zat daar als een droomend mensch.

Ik vroeg hem, wat er aan haperde, en of hij misschien ziek

was. ‘Ja, Marten, zoo is het, ik ben ziek,’ zei hij en liet zich op zijn bed neervallen. Den ganschen nacht deed hij geen oog toe, en dat deed ik hem na. Hij had bestendigde jonge juffrouw Hedwig voor oogen en ik de schoone bovenmeid.

De helderlichte dag scheen al door het venster en mijnheer lag nog zuchtend te bed, en item hetzelfde deed ik ook. Ten langen leste kwam de edelman zelf en betoonde zich zeer verwonderd, dat hij ons nog zoo in de pluimen vond.

Na 't ontbijt reden wij ter jacht; maar mijnheer trof geen stuk wild al kwam het hem ook vlak onder 't schot en daarom hield ieder hem ook voor onhandig. Ik schaamte mij in mijn hart, dat zulke knappe jonge heer zich door een paar meisjesoogen zoo geheel van zijn stuk liet brengen, dat allen hem uitlachten, en ik greep moed en zei hem: ‘Jonker, hebt ge zand in de oogen of zijt gij uw hoofd kwijt? Gij spreekt niemand een woord toe, en als 't wild u rakelings voorbij loopt, raakt gij het nog niet.’ - ‘'t Is erg, zei hij, wij moeten maken, dat wij naar huis komen, want hier is 't niet pluis.’

Toen we van de jacht terug waren, liep ik dadelijk naar den stal, en kort na het noenmaal kwam ik aan mijnen heer zeggen, dat alles klaar was. Hij wou afscheid nemen, maar daar schoot de edelman als een zot naar het plein, riep zijne knechts, zei hun iets, en in een ommezien hadden die ons de vier wielen van het rijtuig gehaald, zoodat dit nu op zijn onderste lag. Mijn jonker ging met den edelman wat op zijde en bekende hem, waarom hij niet langer blijven kon. ‘Wat, riep de edelman, zoo luid dat ik het verstaan kon, gij zoudt het hart hebben?’ - Ik beefde als een blad, toen de oude heer zoo begon te bulderen; maar al dadelijk ging hij bedaarder voort: ‘In mijn huis zijn de dorpels voor uwe voeten niet te hoog! Alles zal wel goed gaan, als ge maar beter mikt, dan nu van morgen.’

Op eens ging de deur open; ik sprong op zij en zag, hoe mijn jonge heer zijnen gastheer de hand drukte.

Al spoedig kwam ook de vrouw des huizes en hare beide dochters met haar. Mijn arme jonker sidderde toen hij juffrouw Hedwig eerst in de oogen zag, maar langzamerhand ging dat over en geraakte hij zoo druk met haar aan de praat, dat allen zich verwonderden over de verandering, die er met hem was voorgevallen.

De oude heer nam hem den volgenden morgen bij den arm en dwong hem, met het geweer naar de schijf te schieten, om de schande van gisteren weer goed te maken. Mijn jonker riep mij en zei: ‘Hier, Marten, neem dat stuk geld eens tusschen uwe vingeren.’

Ik nam het, ging veertig stappen achteruit en hield het tusschen de vingers van de linkerhand hoog boven mijn hoofd, waarop ik riep: ‘Schiet nu maar op, jonker!’ - De edelman en zijne vrouw wilden dat niet toelaten en het lief bovenmeidje werd zoo bleek als een doek. Toen ik echter nog eens riep: ‘Schiet maar op!’ gaf mijn jonker vuur en, paf! het geldstuk was van tusschen mijne vingers weg. Het meisje liet eenen schreeuw en dat deed mijn hart oprecht goed.

Nu voortaan was mijn jonker niet van juffrouw Hedwig en ik niet van mijn Roosje af te slagen. Zoo verliep er eene maand, en nog eene, tot op eenen goeden dag van onzen jonker thuis een bode met eenen brief voor zijnen broeder kwam. Jan, de bode, wenkte mij op zij en vroeg mij: In Gods naam, wat gebeurt hier toch? Onze jonker thuis maakt zich vreeselijk ongerust. Hij wachtte van dag tot dag op eenen brief van u; maar er verscheen geen brief en ook geen broeder. Jonkers oude tante kwam onlangs en vertelde van alles. - ‘Zoo waar, als ik hier voor u sta,’ zei ze tot jonker

Siegmund, ‘ik zeg u, dat ze uw broeder door toovermiddelen daar op 't kasteel houden; de heer, de vrouw en hunne dochters zijn zulke verwenschte ketters, als maar ooit in de hel gebrand hebben.’

Die droevige tijding bracht ons allen van ons stuk; jonker Siegmund vooral wist van angst en benauwheid geen raad tot hij eindelijk mij liet roepen en zei: ‘Jan, maak, dat ge te paard komt en breng dezen brief over aan mijnen broeder, als ge hem nog levend vinden kunt.’ Ik zadelde een paard, zorgde, dat ik eene reliquie en wat wijwater tegen den boozen geest bij mij stak en reed weg. 't Is nu al vijf dagen, dat ik hier vastzit op dit verwenscht spookkasteel.’ - ‘Ja, ja, kameraad! antwoordde ik hem; er gebeuren hier vreeselijke dingen, waar zeker tooverij tusschen is. Onze jonker zal nog zoo gauw niet naar huis komen en ik zelf ook niet. Ze hebben ons hier in 't net. Pas maar op, morgen of overmorgen gaat ge met eenen brief en zonder ons weer naar huis.’ Zooals ik gezegd had, gebeurde het ook. Mijn heer schreef aan zijnen broeder en Jan moest met den brief op weg.

Toen de broeder thuis dien brief ontving, werd hij geheel ontsteld. Jan had bij zijne terugkomst verteld dat op het kasteel, waar hij geweest was, schrikkelijke dingen gebeurden, schoon hij niet wist te zeggen welke. Dat bewoog Siegmund om met een bedrukt hart in zijn rijtuig te gaan zitten, en Jan kwam weer met hem mee naar 't betooverd kasteel.

Hier werd bij geval een groote maaltijd gegeven, toen jonker Siegmund aankwam. Karel hield juist zijn vol glas in de hoogte, toen de deur open ging en Siegmund bleek en vermagerd binnentrad.

Beste broeder! riep jonker Karel, en zette zijn glas neer en wierp zich in Siegmunds armen. De heer des huizes noodigde den moedigen jonker vriendelijk aan tafel en zette hem tegenover zijne dochters naast zijne vrouw.

Siegmund sloeg de oogen op Hanna, de oudste dochter van den edelman en terstond was het, of ook hij betooverd werd. Zijne oogen flonkerden als die van eenen wolf bij nacht en zijn hart klopte zoo hard, dat ik het hooren kon. Ook Hanna werd zoo rood als eene kriek. De booze geest speelde hier twee partijen te gelijk.

Toen beide broeders na den maaltijd alleen waren, zei Siegmund zijnen broeder geen enkel hard woord, schoon hij toch vroeger altijd gezworen had, zijn leven lang niet te zullen trouwen en zich over Karels verblinding bitter bedroefd had gemaakt. Wat hij eindelijk zegde was: ‘Maar, broeder lief, het schijnt dat gij uwe uitverkorene hebt gevonden.’ Mijnheer viel hem nu om den hals en fluisterde hem glimlachend in 't oor: ‘En uwe schoone Hanna?’ Jonker Siegmund drukte hem

echter enkel de hand en verzocht hem, van zulke dingen te zwijgen.

Een paar dagen later stuurde men mij tegen den avond naar den hof, om frambozen te plukken. Terwijl ik daar nu zoo tusschen de struiken zit en mijn mandje vul, hoor ik zacht fluisteren daar dicht bij onder eenen hoogen lindenboom. Ik kruip wat nader toe en zie, hoe jonker Siegmund voor de jonge schoone juffrouw Hanna knielt, haar de hand kust en zucht en haar allerlei zoete dingen zegt.

Met eenen wip ben ik weer in huis en haal mijn eigen jonker, juffrouw Hedwig en hare moeder. Die luisterden alles af en maakten zich daarop stillekens uit de voeten. De edelman kreeg er al dadelijk kennis van en toen 't verliefde paartje naar huis kwam, bracht hij jonker Siegmund dadelijk een glas Hongaarschen wijn en riep: ‘De lindenboom die daarvan onder vier oogen getuige was, breide zijn takken genadig over u uit en maak, dat gij er veilig onder rusten kunt.’ - Juffrouw Hanna werd zoo rood als bloed en verborg haar lief gezichtje in moeders schoot en jonker Siegmund verschoot ook van kleur en werd paarsch en blauw in zijn gezicht.

De oude heer schudde hem de hand en begeerde, dat ze allemaal de trouwbelofte nu maar, naar ouden trant, voor getuigen zouden uitspreken. Dus werd Jan nog dien eigen avond naar den oom van de beide jonkers gezonden, dat die spoedig komen moest.

Mijne twee jonkers reden hunnen oom een half uurtje te gemoet; ze stapten over in zijn eigen rijtuig en kwamen zoo gedrieën bij den ouden heer aan. De vreemde oom beval, naar oud gebruik, de paarden maar vooreerst niet uit te spannen. De edelman stond hem al op den stoep te wachten. Er werd dadelijk een kostelijk maal opgedragen, en een uur later liet oom de paarden op stal brengen. 't Was of alles in huis het onderste boven geraakte, daar nu iedereen wel wist, dat twee bruiloften te gelijk te wachten stonden.

Schenk nog eens in, vriend, zei Marten tot den portier; want hier is 't eind nog niet. Ik zal u zeggen hoe de afloop was.

Toen de twee paarkens klaar waren, kwam ik tot mijne jonkers en sprak hen van Roosje. Zij lachten en gaven hunne toestemming, maar het duurt niet lang, of zie, daar komt ook Jan, valt zijnen heer te voet, en is het eens met de dikke Magdalena. Deze diende in de keuken en Jan was smoorlijk op haar verliefd geraakt.

Toen de edelman dat hoorde, zei hij: ‘Beste jongens, brengt mij toch niet meer van uw volk hier, want gij haalt mij anders al mijn vrouwvolk weg.’ - ‘Dat is onze schuld niet, lieve vader, antwoordde Siegmund; hier zit men vast, gelijk de vogel op de teerroede.’ - ‘Men had wel gelijk,’ zeide Karel, ‘toen men bij ons thuis zei, dat hier schromelijke dingen gebeuren.’

Na twee maanden trokken wij allen naar huis, ieder met zijne vrouw. Wij waren gelukkig met haar zoolang God haar leven en gezondheid gunde. Alleen Jan had veel kruis en verdriet en zei dikwijls met een zuur gezicht: ‘De dikke Magdalena had moeten blijven, waar ze was.’

Kroniek.

Oostende. De Oostendenaar Frans Musin heeft voor het nieuw kursaal zeven groote schilderijen voltooid, voorstellende het beleg van Oostende door de Spanjaarden (1601-1604), het beleg van dezelfde stad door de Franschen in 1792, het bezoek voor omtrent 9 jaren door den koning der Belgen gebracht aan het op de reede van Oostende

liggende smaldeel van admiraal Ferragut en voorders gezichten op het oude Oostende. Het nieuw kursaal wordt einde Juni geopend.

Buitenland.

Parijs. De hooge regeering neemt loffelijke maatregelen om de steenteekenkunst op te beuren en aan te moedigen. Met dit doel zijn namelijk steenteekeningen naar beroemde schilderijen besteld aan Giroux, Mouilleron, Gilbert, P. Flandrin, Français, Vernier, Laurens, Chauvel en anderen. (Een goed voorbeeld voor België's minister van binnenlandsche zaken, waar voor jaren de steendrukkunst zulke belangrijke hoogte had bereikt.)

- Gravin Duchatel heeft aan den Louvre vijf schilderijen van groote meesters geschonken, namelijk de *Ex voto*, van Memlinc, twee deuren van eene vleugelschilderij van Antonio Moroen, de *OEdipus* en *De bron*, van Ingres.

- De heer His Delasalle heeft zijne prachtige verzameling van kunstvoorwerpen aan den Louvre geschonken; daaronder bevinden zich schilderijen en teekeningen van Gericault, Prud'hon, Leonard da Vinci, Luini, Marilhat en anderen.

Leiden. Curatoren van het Stolpiaansch legaat aan de Leidsche hoogeschool hebben de volgende prijsvraag uitgeschreven: 'Welke plaats behoort in de wetenschap van het zedelijk leven aan het geweten te worden toegekend?' Prijs: 350 gl. De verhandelingen, in het Latijn of Nederlandsch, in te zenden vóór 1 October 1879, onder bijvoeging van een gesloten briefje, dat tot opschrift heeft de kenspreuk van het stuk en waarin naam en adres des schrijvers zijn opgegeven.

Londen. In onzen jaargang 1876, blz. 98, deelden wij eenige aanteekeningen mede over de reis om de wereld, op last en voor rekening van de Engelsche regeering ondernomen met de stoomboot *The Challenger.* De volledige beschrijving dezer reis zal rond 1880 uitgegeven worden in een werk van *veertien* deelen, waaraan door 36 Engelsche, 2 Amerikaansche en 6 Duitsche natuurkundigen gearbeid wordt.

- Het Britsch museum is verrijkt met een aantal beeldhouwwerken uit Babylonië, waaronder een groot blok zwart bazalt, begriffeld met opschriften.

- De prins van Wallis heeft last gegeven tot het onderzoeken van een plan voor het samenstellen en uitgeven van eene algemeene boekenlijst van de geheele wereld.

Burlington. De stedelijke maatschappij van schoone kunsten zal in de aanstaande lente teekeningen van Hollandsche meesters der XVIIe eeuw uit bijzondere verzamelingen in Engeland tentoonstellen.

Sterfgevallen.

PIETER BLEEKER, te Zaandam in 1819 geboren, is den 24^{n} Januari overleden. In hem verliest Holland een uitstekend geleerde. Zijn hoofdwerk is het *Atlas ichthyologique des Indes-Orientales Néerlandaises,* in 9 deelen. De overledene was geneesheer van beroep.

JOHN DORAN, de uitstekende geschiedschrijver, in 1807 te Londen geboren, is aldaar den 25^{n} Januari overleden.

EDWARD SHEPHERD CREASY, gewezen hoogleeraar te Londen, als dichter en romanschrijver bekend, als geschiedschrijver beroemd, is den 27^{n} Januari overleden. Tot zijne meest verspreide werken behoort *The* 15 *decisive battles of the world* (1851).

De Sint-Eloyscapelle te Gent en het smedersambacht.

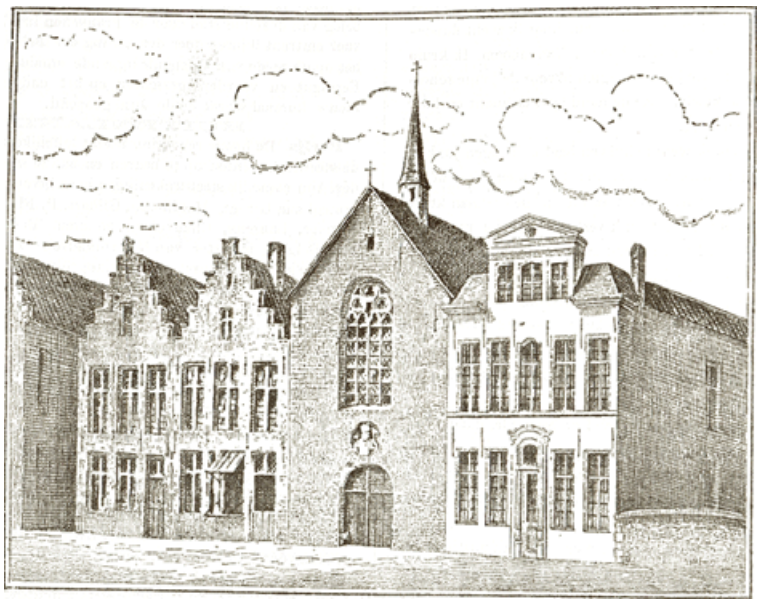

De kapel die men hier in plaat afgebeeld ziet, bestaat niet meer; zij besloeg vroeger de plaats, thans ingenomen door het huis n^{r} 28 in de Geldmunt te Gent. Sedert deze kapel hare oorspronkelijke bestemming verloor, toen ze op het einde der laatste eeuw, evenals zoovele andere godsdienstige en burgerlijke gebouwen, als nationaal goed verkocht werd, is zij beurtelings gebruikt tot verkoopzaal, kolenmagazijn enz.,

tot dat zij in 1873 werd afgebroken. Het gebouw was in ojivalen stijl; zijn puntgevel kwam uit aan de straat en de boogsleutels van het gewelf mogen zeer merkwaardig genoemd worden; wij deelen ze hier mede als eene herinnering der bouwkundige versieringen der XIVe eeuw. Aan de kapel was een klein gasthuis verbonden, waar de zieken van het ambacht verzorgd werden; de stichting droeg den naam van *Sint-Eloy's* of *Sint-Eloy's huus* en ook *gasthuus.* Het geheel der gebouwen besloeg de plaats gelegen tusschen de Leertouwersgracht en de Zeugestege.

De Geldmunt, vroeger 's-Gravenstraat geheeten, ontving eerstgenoemden naam, toen de munt der graven van Vlaanderen daarin overgebracht werd, de Geldmuntstraat, van af de Sint-Eloysbrug tot op de Leertouwersgracht, aan den hoek der kapel, maakte deel uit van het kwartier de Torfbriel, waar van de gansche Lange-Steenstraat en omliggende straten deel uitmaakten. De Leertouwers-of *Witte-Leertouwersgracht*, thans geslecht, die men ook de Zeven-bruggen-gracht noemde, was de eenige plaats der stad waar het toegelaten was wol te wasschen.

De kapel en het gasthuis werden gesticht omtrent het midden der XIVe eeuw door het smeders-ambacht. Zij waren gemeen tusschen de verschillende leden van de stielen, waarvan, voor de Carolinavergunning, de hoefsmeden, de zadelmakers, de

slotenmakers, de koperslagers, de messenmakers, de wapenmakers, de blikslagers en de nagelmakers deel uitmaakten.

Zooals de andere ambachten, hadden de smeders, voor de Carolinavergunning, een deken en acht rechters die evenals de deken kiesbaar waren en onderworpen aan een college, samengesteld uit 17 ook gekozene kiezers, allen leden van het ambacht. Alle 8 leden der gilde noemden 2 kiezers; de messenmakers, die het sterkste in getal waren, noemden er 3. Die gedeeltelijke afgevaardigden kozen ieder een rechter, en ingeval er geschil bestond tusschen de twee gekozenen, onderwierpen zij de zaak aan het gansche college. De acht gekozenen eenmaal benoemd, vereenigden zich in het Sint-Loy's huus en kozen daar een

goeden *notabelen* persoon, om het ambt van deken waar te nemen, ten beste profijte van het ambacht.

De deken en de rechters bestuurden het ambacht en beredderden de zaken.

Ofschoon het geen van de rijkste der Gentsche gilden was, bezat het smeders- en wapenmakerskorps toch renten, waarvan de meeste ten voordeele van hun gasthuis; deze renten waren meestal op gebouwde eigendommen, binnen de stad, en eenige op gronden belegd. De meeste dezer renten waren algemeen in geld verschuldigd; ééne echter werd in waren betaald en bestond in een kwarteel droge erwten, te leveren met Allerheiligen.

In de openbare plechtigheden, processiën enz., waren het de deken en de rechters, die de gilde vertegenwoordigden; zij droegen eene waskaars en werden voorafgegaan door de wapenschilden van het ambacht en twee met zinnebeelden versierde toortsen. Dien dag alsook op de dagen van groote verlichting werden de kosten door de algemeene kas gedragen.

Zoo lezen wij in de rekeningen der stadsarchieven van het jaar 1585: 'Betaelt voor het was van de processie generael den XXXe Meye.... VI sch. III gr.'

'Noch betaelt voor twee tortsen van up Heyligh Sacraments dach.... X sch. VIII gr.'

'Voor de selve tortsen te croonen.... IIII sch.'

'Voor de wapenen daer up te doen schilderen.... II sch.'

De smeders waren krijgskundig ingericht, gelijk de andere gilden. Tusschen de krijgstochten, waaraan zij deel namen, vinden wij in de rekeningen van 1302 dien van Dowy: 'Item, den hooftman van den smednen, XCIII lib.' (Zie De Vigne: *Recherches,* p. 36.)

De verordeningen der ambachten waren in het algemeen nog al streng. Thans, dank aan de vrije uitoefening van handel en nijverheid, mag een ieder verkoopen en koopen volgens goeddunken, goed of zelfs slecht, oud of nieuw, alle dagen der week, ten zijnent of op de straat, zijne zaken goed of slecht besturen, als hij maar patentrecht betaalt; oudtijds was het recht van uitoefening, verkoopen en koopen aan vele hinderpalen onderworpen; eenige hadden zeker goede zijden, maar als men ze uit een staathuishoudkundig oogpunt beschouwt, kunnen zij het onderzoek niet doorstaan.

Iedere smid was verplicht zijne smederij goed te onderhouden; als zijne werkplaats het minste gevaar van brand opleverde of de rust der geburen kon stooren, was de deken verplicht hem te verwittigen, opdat hij binnen de 8 dagen er verbetering aan

zou toebrengen; als deze tijd verloopen was en de verbeteringen niet gedaan waren, had de deken het recht de smederij te doen afbreken.

Niemand mocht gesmeed ijzer van Bremen of Spanje verkoopen op straf van eene boete van drie ponden *ende dyser verbuert.* Niemant mocht zelfs gesmeed ijzer verkoopen, dan op de marktdagen 's Vrijdags of Zaterdaags, op straf van boet en verbeurte. Niemand mocht noch oud noch nieuw verkoopen op de andere dagen van de week. Die oud ijzer kocht, mocht het niet laten hersmeden. Een lid van het ambacht dat zou gewaagd hebben, 's morgens te werken vooraleer de werkklok zou geluid hebben, of 's avonds na hetzelfde sein, werd gestraft met eene boete van 5 schellingen parisis.

Het was overigens verboden, Zondags of op heiligdagen te werken, alsook 's Zaterdag 's namiddags, den avond der vigiliën

en den vooravond van het feest van O.-L.-Vrouwshemelvaart, alles op straf van 5 schellingen boete. Als een man van het ambacht of zijne vrouw eenen gast aannam, welke nog in dienst was bij een anderen baas, werd de man of de vrouw gestraft met eene boete van 20 schellingen, tenzij men bewijzen kon dat men ter goeder trouw gehandeld had; de gast verbeurde 10 schellingen.

Geen ambachtslid mocht meer dan een werkhuis bezitten en twee smidsen, op straf van 20 schellingen.

Evenals in de andere ambachten, moest men, om lid te worden, zoon zijn van een Gentschen meester, en dan waren 5 schellingen parisis voldoende om het meesterschap te koopen, of wel moest men zijne leerjaren hebben gedaan, bewijsschriften leveren en 40 schellingen parisis betalen, zonder te rekenen dat hij, die meester werd, 2 ponden groot te betalen had. Daarenboven moest ieder inkomend lid schenken eene som van 10 ponden groot en eene zilveren schotel met vergulde boorden en den bodem versierd met de wapens van het ambacht. Van die 10 ponden werden er 4 genomen het eerste jaar, ten voordeele van den deken en de rechters; van de 6 overblijvende nam men er het tweede jaar nog 2, ten voordeele van den deken en de rechters; het overige diende om dezelfde eereambtenaars gedurende vier jaren te betalen, tegen 20 schellingen 's jaars, zooals blijkt uit het register van *a*^{o} 1438-1585, bewaard op het stadsarchief te Gent en getiteld: *Dit zijn de rechten ende tonderhouden van der neeringhe van den smeden.* Daarenboven was de nieuweling verplicht een maal te geven, en, gelijk in al de gilden, de bewijzen te leveren van zijne kunde; bij de slotenmakers bestond het proefstuk in een slot, te maken voor eenen sleutel, te geven door den deken; er bestaat op het Gentsche stadsarchief een register der smedersgilde, dat bijzonderlijk diende om de bewijzen in te schrijven, dat dit proefstuk geleverd was.

Men kan uit het vorengaande opmerken dat de waardigheid van deken niet enkel een eeretitel was; en dat was niet alles; behalve dat hij van ieder nieuw aangenomen lid een pensioen van 6 ponden groot 's jaars ontving, eischte hij eenen zak kolen van iedere schuit, die in de stad kwam, bestemd voor de gilde, en ontving hij van den schipper 20 schellingen groot.

Het is waar dat hij op die inkomsten verplicht was 3 schellingen groot te betalen aan iederen kiezer, tijdens de kiezing van den deken, en zij waren zeventien. Deze 3 schellingen dienden om die bestuurleden eene behoorlijke kaproen te koopen, waarmede zij gehouden waren te verschijnen, zoowel in de vergaderingen der gilde, als in de geestelijke en andere plechtigheden.

Was de noodzakelijkheid van deel te maken van de gilde, benevens de voorschriften en de door de verordeningen ontstaande belemmeringen in de uitoefening der nijverheid, soms een ongemak, een hinderpaal, de inrichting in gilden was toch ook eene verzekering; zoo, om maar één feit aan te halen, melden wij het onderzoek der smederskolen bestemd voor smidsen. Als eene met kolen geladen schuit de stad in kwam, benoemde de deken met zijne 8 rechters vijf *coolproevers,* die de waren moesten onderzoeken. De beoordeelaars ontvingen op voorhand van den koopman ieder eene mudde kolen als het eene groote schuit was, en 12 grooten van de andere, buiten den zak die aan den deken verschuldigd was.

De koopman moest daarenboven nog 8 deniers parisis geven aan het gasthuis en de armen der gilde, mitsgaders dat het gasthuis hem de maten, en het Sint-Eloys-huus

de schuppen kosteloos moesten leveren. De pedel of knaap der gilde was afgevaardigd bij de meting, waarvoor hij eene vergoeding ontving van elke mudde colen VI penn. par. enz.; hij moest ook den koopman vergezellen als deze zijn geld ging ontvangen.

Het is te verstaan, dat de goede borgers van het ambacht niet vergaten de gelegenheden te baat te nemen, om zich van tijd tot tijd te vereenigen op die broederlijke bijeenkomsten, waar zij zoo vuriglijk Bacchus vierden. Deze gelegenheden waren het feest van den goeden sint Loy, hunnen patroon, dat van Sint-Andries, de kiezing van eenen nieuwen deken, de intrede van een nieuw lid enz. enz. Aan die blijde feestmalen (want er bestaat geene reden om te denken dat ze droefgeestig waren), vooral die welke plaats hadden ter gelegenheid der kiezing van den deken, en op Sint-Eloy, moesten de kiezers zich aanbieden met hunne kaproenen, waarvoor zij de vermelde drie schellingen ontvingen; het was hun zelfs verboden zich van deze vergaderingen te onthouden, op straf eener boete van 4 grooten ten profijte der gilde; zij moesten zelfs met hunne kaproenen naar de mis komen die zij verplicht waren bij te wonen, de drie dagen die het feest der kiezing van den deken volgden. Op het feestmaal van dien dag, gelijk op dien van Sint-Eloy, betaalde de gilde 20 schellingen.

Het schijnt echter niet dat dit de eenige onkosten waren van Sint-Eloy's dag, want volgens de rekeningen van 1585 verteerde de gilde 2 ponden groot.

Op Sint-Andriesdag had de mis plaats tot lafenis van de zielen der overledenen van het ambacht; de smeders moesten alleen de onkosten betalen; de priester ontving 6 grooten, de diaken en de onderdiaken ieder 2 grooten, die insgelijks 6 grooten en 12 grooten als volledige onkosten maakten.

Op Sint-Eloy's dag betaalde de kerk de helft; buiten de solemneele mis had er een sermoen plaats, waarvoor de predikant 6 grooten ontving en degene die de mis zong dezelfde som; de diaken, onderdiaken en zangers ontvingen 4 grooten, de broeders die medegezongen hadden, 8 grooten, de koster 2 en de koralen 1, de organist 6, de knaap of bailjuw 4, de klokluider 6.

De kapel moest in behoorlijken staat onderhouden worden, en hij die daarmede gelast was, genoot den offer dien men er deed, behalve dien van het feest van Sint-Eloy en Goeden Vrijdag.

Buiten de solemneele diensten die het ambacht hield in zijne kapel, had het de gewoonte missen te laten lezen in de abdij van Sint-Eloy te Noyon en er aalmoezen te doen, waarvoor de leden van het ambacht als vergelding privilegiën en aflaten genoten, zooals blijkt uit eenen brief van den abt van Sint-Eloy te Noyon, in 1273 gezonden aan het smederskorps van

Gent. Deze brief, in de Latijnsche taal geschreven, bevindt zich in het cartularium der smeders op het Gentsche stadsarchief; wij laten er hier de vertaling van volgen:

'Wij Joannes, bij de gratie Gods, abt van Sint-Eloy te Noyon, aan allen die deze brieven zien zullen, heil. Wij doen te weten aan uwe gilde, en aan allen die deel maken van de broederschap van Sint-Eloy te Gent, ingesteld door de smeders, gezien de giften die zij ons gedaan hebben, en nog doen ieder jaar aan onze kerk, en de diensten die zij er doen celebreeren, namelijk de drie dertigdaagsche, en de missen die men alle dagen leest aan het altaar der heilige Maagd en die men alle weken doet voor den heiligen Geest, alsook die men met solemniteit celebreert op den feestdag van Sint-Eloy, vergunnen wij hun en hebben vergund, dat zij zullen genieten alle de aflaten en voorrechten die wij winnen in onze kerk door aalmoezen, waken, vasten en andere ontberingen, en dat de aflaten toevoegelijk zullen zijn aan levenden gelijk aan dooden; te meer, ieder lid van die broederschap dat zal komen te sterven, op pelgrimage zijnde naar onze kerk, zal begraven worden in ons kerkhof en het lichaam zal vergezeld zijn van alle de broeders van ons klooster. Wij doen daarenboven te weten dat wij solemneel het feest van Sint-Eloy tweemaal 's jaars vieren, te weten: daags na Sint-Jan-Baptist en opvolgelijk daags na Sint-Andries. Ter memorie van wat, wij met onzen stempel deze brieven gezegeld hebben. Gegeven den dag van Sint-Jan-Baptist in 't jaar 1273[(1)].'

Wat men bezit aan archieven van het smedersambacht, bevindt zich gedeeltelijk in het staatsarchief te Gent, en gedeeltelijk op het stadhuis derzelfde stad; in het staatsarchief berusten vier registers: *Resolutie boecken*, *Boecken der leerlingen* en *Boecken der waardeerers* of kolenproevers. Wij hebben in de laatste dit zonderling feit opgemerkt, dat de kolen, gebruikt in de XVIIe eeuw, meest allen van inlandschen oorsprong waren, daar integendeel die in de XVIIIe eeuw vermeld, meest allen van Engelsche afkomst waren. Die verschillende registers zijn niet zeer oud: een er van bevat het reglement van het ambacht, gewijzigd volgens de Carolinavergunning. Het archief van het stadhuis bezit van de gilde eenige belangrijkere en oudere boeken. Een cartularium der XVIe eeuw bevat het reglement van het ambacht, afgeschreven naar het oudste opstel; op het schutsblad draagt het een gekroonden hamer en deze vermelding: *Dit is den boeck met den haemere.* Een ander is het gildenboek, waarin de namen zijn geschreven der dekens en rechters; het dagteekent van de XIVe eeuw en draagt het volgende opschrift: *Dit is den bouck van de neeringhe van de smeden en de waepenmaeckers*, *midsgaeders van de vrije neeringhe van de saelmaeckers*, *slotmaeckers peerdebeslaeghers ende meer andere wetten.* Daarenboven zijn er nog rekeningen en registers der proefstukken enz. Wij hebben in de *Messager des sciences historiques* etc., in 1875, het reglement der gilde gegeven, volgens een handschrift der XIVe eeuw.

Gent.

EMILE VARENBERGH.

Geschiedenis der glasschildering.
Vervolg van blz. 32.

(1) C. FR. HUYTTENS, *Recherches sur les corporations*, p. 102.

De XIII[e] eeuw bracht geene verandering in de techniek der glasschildering; geene enkele nieuwe kleur kwam het palet verrijken: men bleef de in massa geverfde ruitjes in looden geraamten zetten en als schildering had men bruinzwarte lijnen en soms eene lichte schaduw. Het lood diende om den invloed dien de kleuren door hun stralend vermogen op elkander uitoefenen te keer te gaan. Men wist, dat zoodra het licht bij voorbeeld door rood naast blauw heendringt, die beide kleuren den aanschouwer violetkleurig toeschijnen. Het was derhalve dikwijls het lood, - evenals de zwarte omtrekken - dat de kleuren aan dien schadelijken invloed onttrok.

Na wat er is gezegd, zou het onverklaarbaar kunnen schijnen, dat soms groene paarden, roode boomen, enz., in ramen van de XIII[e] eeuw voorkomen. Om den wille van de harmonie van toon, werd niet zelden alle waarheid van kleur opgeofferd.

Is tegenstelling van kleur eene hoofdvereischte bij de schilderkunst in 't algemeen, zij is dat niet minder bij de glasschildering, namelijk om de wijziging die doorvallend licht de schitterende kleuren doet ondergaan.

De nevenstaande driehoek wijst aan de eene zijde *rood*, aan de andere *geel* en aan de derde *blauw* aan. Met deze drie *hoofdkleuren* kunnen wij er drie andere vormen, de zoogenaamde *samengestelde* kleuren, gelijk op den driehoek is aangeduid, te weten: *oranje*, uit rood en geel; *groen*, uit geel en blauw; *violet*, uit blauw en rood (het indigo is eigenlijk blauw dat tot rood overhelt).

Wij vinden dus de kleuren van den regenboog in hunne natuurlijke volgorde: *rood*, *oranje*, *geel*, *groen*, *blauw*, *indigo* en *violet;* hunne versmelting of samenstraling geeft *licht* of *wit;* ontbreken zij of heeft opslurping plaats, dan is alles *zwart.* Hier zij herinnerd aan de gekende waarneming van Newton: eene kartonnen schijf, stersgewijze en meermalen beschilderd met de kleuren van den regenboog, en waarop dus geen enkel wit plekje te bemerken is, schijnt kleurloos, wanneer zij snel rondgedraaid wordt. *Aanvullingskleuren* zijn die welke door hunne vereeniging *wit* vormen; bij voorbeeld: de roode vlam eener lamp, door een groen glas gezien, wordt wit; rood heet dan ook aanvullingskleur van groen, of groen van rood.

De op vorenstaanden driehoek tegen over elkander geplaatste kleuren vullen elkander wederzijds aan of laten zich tot wit herleiden(1), zooals rood door groen, blauw door oranje en geel door violet of omgekeerd.

Elke kleur wekt in het oog hare aanvullingskleur op. Wit ziet er roosachtig uit als het bij hevig licht naast groen gezien wordt. Blauw naast geel wordt hierdoor niet groenachtig, maar keert tot het violet, welk zijne aanvullingskleur is en zoo voorts. Sommige kleuren winnen door elkanders nabijheid aan kracht, onder andere groen door rood,

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS.

(1) Dit is alleen toepasselijk op kleuren, zooals ze in het zonnespectrum voorkomen.

Louise.

Van al de schatten dezer aarde,
Van alles wat mij 't heerlijkst scheen,
Hadt gij voor mij de meeste waarde,
'k Wilde u bezitten, u alleen.
Nog juicht mijn ziel bij 't zoet herdenken;
Ook gij koost me onder allen uit;
Toen ik u d'eersten zoen mocht schenken,
Louise, toen waart gij mijn bruid.

In u lag al mijn heil besloten,
Ik zeide 't met oprecht gemoed;
Gij woudt mijn hulde niet verstooten,
Uw minlijke aanblik deed mij goed.
Sinds is uw min mij bijgebleven,
En op den dag van onze trouw,
Gaaft gij me al wat gij kondet geven;
Louise, toen waart gij mijn vrouw.

Gij zijt nog steeds mijne uitverkoren;
Iets dat ons beider hart verblijdt,
Is dat we elkander toebehooren.
Dat 'k d'uwe en gij de mijne zijt.
De band is nauwer toegeklonken,
Die onze zielen thans verbindt;
Gij hebt me een onderpand geschonken,
Louise, een engelachtig kind.

Vijf jaren zijn er reeds vervlogen,
Sinds onzen blijden huwlijksdag;
'k Blik u zoo liefdevol in de oogen,
Als toen ik u voor 't eerste zag.
Elk wolkje doet ge alras verdrijven
Uit ons gelukkig huisgezin;

Och, dat 't nog lang zoo moge blijven!
Louise, dierbare echtvriendin.

JOS. STAES.

Patriotten en Sansculotten.

Herinneringen uit dit woelige tijdvak.
IV.

Intusschen was in Frankrijk de groote staatsomwenteling uitgeborsten, welke een en zoo machtigen ommekeer in het tot nu toe gevolgde regeeringstelsel van dit land moest teweegbrengen. De gruwelen van het schrikbewind, in 1793, kunnen voorzeker niet streng genoeg worden gelaakt, de moorderijen en gewelddadigheden van dit bloedige tijdvak kunnen ongetwijfeld in de geschiedenis niet hevig genoeg worden gebrandmerkt; doch nu wij met een kalm oog eenen terugblik werpen op de oorzaken en gevolgen van dit veelomvattende drama, zal elk onpartijdig man met ons moeten bekennen, dat de revolutie van 1789 zelve, in grondbeginsel zeer billijk was en veel overeeuwsch onrecht, waaronder de derde stand, dat is het eigenlijke volk, alsdan gebukt ging, heeft doen verdwijnen, en door het vernietigen der voorrechten van adel en geestelijkheid, de vrijheid en het burgerrecht van allen op gelijken voet gebracht heeft.

Lodewijk XVI bezat geene wilskracht genoeg om de revolutie te leiden en evenmin om haar het hoofd te bieden. Hadde hij er zich rechtzinnig bij aangesloten, dan zou hij er zijn hoofd niet bij verloren hebben, en tevens had hij, door een voorzichtig en wijs bestuur, in overeenstemming met de noodwendigheden van de nieuwe begrippen, veel noodeloos bloedvergieten kunnen voorkomen. Maar hij was en bleef altijd even besluiteloos; hij wist niet wat te doen. In schijn onderwierp hij zich aan de onvermijdelijke noodzakelijkheid van het oogenblik, doch onderhands hoopte hij de verlorene macht van het koninkdom nog eenmaal te herwinnen en spande hij met Frankrijks vijanden saam, om zijn doel te bereiken, dat is de willekeurige alleenheerschappij terug te bekomen, die zijne verwijfde voorzaten reeds al te lang hadden bezeten. Die dubbelhartigheid moest hem het leven kosten, want den tijdstroom breidelen kon hij niet; al wie zich daartegen verzette, moest er, evenals hij, in verzwolgen worden.

Toen ons vaderland opnieuw door de Oostenrijkers was overmeesterd, stonden de partijen in Frankrijk nog zoo scherp niet tegenover elkander. De Girondijnen waren nog niet onder het mes der guillotine gevallen en hunne welsprekende redevoeringen, zoo vol warme vrijheidsliefde, vonden weerklank tot in ons land en deden hier menig hart van fierheid kloppen. Het kon dan ook niet missen of de ontevredenen, welke hier zoo talrijk waren, zagen reikhalzend uit naar het Zuiden en hoopten van daar op hulp en onderstand. In groot getal weken zij uit naar Parijs, om daar, bij de nationale vergadering aan te dringen, ten einde België van het Oostenrijksche juk zou worden verlost. De ongelukkigen! zij wisten niet hoe noodlottig dit voor ons wezen moest. Inderdaad, al wat wij tot nu toe geleden hadden was niets, vergeleken bij hetgeen ons nog te wachten stond. Eindelijk werd er aan het herhaalde verzoek der Belgische uit-

wijkelingen gehoor gegeven: Frankrijk zond een leger af, om, zooals het heette, ons vaderland van de Oostenrijksche dwingelandij te bevrijden. De eerste aanvallen mislukten, doch welhaast keerde de kans en zegevierend trok het over de grenzen en bemachtigde in korten tijd het geheele land.

Terwijl de Fransche krijgslieden nog volop in aantocht waren naar Antwerpen, hadden de Oostenrijkers reeds in alle haast de stad ontruimd, en de wijk genomen op het kasteel. In dit korte tijd verloop van regeeringloosheid was men hier ooggetuige geweest van een ijselijk schelmstuk, hetwelk met bloedige letteren in onze jaarboeken staat aangeteekend.

Op de St.-Jacobsmarkt, in het huis recht over de Jezusstraat, woonde de genaamde Mathias Dieltjens, die daar een grooten kruidenierswinkel hield. Hij was een braaf en oppassend man, zeer ieverig voor zijnen handel, en die zich met de twisten van *Vijgen* en *Patriotten* hoegenaamd niet had bemoeid. Doch in dien tijd had hij de onvoorzichtigheid gehad, aan de behoeftige lieden zijner wijk, welke in zijnen winkel kwamen koopen en die over den hoogen prijs kloegen, te zeggen dat indien de ongeregelheden voortduurden, alles nog merkelijk zou opslaen. Er was niets meerder noodig om hem den haat van het gepeupel op het lijf te jagen en hem voor een hevigen keizersgezinde te schelden, en in den voormiddag van den 16^{n} Juni 1787, toen de huizen van voorname Vijgen door het grauw werden geplunderd, werd ook zijne straatdeur met de dissels van een rijtuig opengebonsd, in het gansche huis werd alles vernield en aan stukken geslagen. De kruidenierswaren werden gestolen of op de straat geworpen, de vaten olie en smout sloeg men den bodem in en het den inhoud aldus moedwillig verloren loopen.

De ongelukkige Dieltjens kon alsdan nog uit de voeten geraken en zoolang de Brabantsche omwenteling bleef duren, had hij zich buiten Antwerpen schuil gehouden; maar toen de Fransche legerscharen onze stad naderden, dacht hij, dat er voor hem geen gevaar meer bestond, en in den morgen van Vrijdag, 16 November 1792, waagde hij zich in de stad, om te zien of hij zijne verwarde zaken eenigszins kon in orde brengen. Alles ging goed in den beginne; maar omtrent den middag werd hij op de Meir herkend door eenen hoop straatjongens en lediggangers, die naar eenen liedjeszanger stonden te luisteren. Deze riepen aanstonds: ‘Ziet, daar is Dieltjens!’ en begonnen hem met steenen te werpen. De ongelukkige man, door den immer aangroeienden hoop achtervolgd, stelde het op een loopen tot op de Schoenmarkt, waar hij in het bisdom vluchtte en zich vol angst in een gemakhuisje verborg.

Dewijl het nu middag was geworden, had er welhaast eene groote samenscholing voor het bisdom plaats; het gepeupel werd stouter en stouter, en eindelijk was mgr. Nelis genoodzaakt, zijn huis te laten doorzoeken. Het duurde niet lang of Dieltjens werd door de canibalen in zijne schuilplaats ontdekt, naar buiten gesleurd en op de straat voor de poort zoo deerlijk met stokken en knuppels geslagen, dat hij ten gronde viel, terwijl er langs alle kanten werd geroepen: ‘Slaat den schelm dood!’ Een predikheer, pater Van Camp, die daar toevallig voorbij kwam, poogde de beulen te vermurwen, om hun slachtoffer te laten leven; maar alles was vruchteloos: het eenige wat hij kon bekomen, was dat Dieltjens eerst zou mogen bediend worden. Op eenen vuilnishoop gezeten, sprak de arme man zijne biecht, en een onderpastoor van O.-L.-Vrouwekerk kwam met het H. Sacrament ter plaatse. Maar toen deze vernam dat men den man onmiddellijk nadien wilde doodslaan, besloot hij, hem met de

berechting naar het gasthuis te leiden, ten einde hem alzoo aan de volkswoede te ontrukken.

Men begaf zich langzaam op weg, en alles zou nog goed zijn afgeloopen; maar aan de poort van het gasthuis gekomen, rukte Dieltjens zich eenklaps los uit de handen van zijne geleiders en liep zoo snel hij kon naar binnen. Te vergeefs poogden de knechts de poort te sluiten; het volk drong insgelijks binnen. De onderpastoor was verplicht, met het H. Sacrament de wijk in de kerk van het gasthuis te nemen.

In dit weinige tijdverloop hadden de meiden den rampzaligen Dieltjens zich op een scheerzoldertje laten verbergen en de ladder weggestopt. De woedende hoop doorzocht het gansche gebouw zonder den armen kruidenier te vinden, die misschien toch nog zou ontkomen zijn, hadde hij zich stil gehouden. Maar toen hij zijne vervolgers onder zich hoorde, werd hij zoo bang dat hij in de dakgoot kroop. Nu was hij verloren, dewijl men hem langs buiten welhaast in het oog kreeg. Eenige der belhamels klommen spoedig tot bij hem en wierpen hem onbarmhartig naar beneden. Daar hij niet op den slag dood bleef, werd hij met mishandelingen overladen, buiten het gasthuis gesleept en met de beenen achter aan eene voorbijrijdende boerenkar gebonden, die met stroo geladen was. De voerman werd gedwongen voort te rijden en alzoo werd het slachtoffer, met het aangezicht over de kasseien bonzend, langs de Gasthuisstraat, Huidvettersstraat, Meir, Jezusstraat, tot aan zijne woning, op de St.-Jacobsmarkt gesleept, alwaar men hem in de deur van zijn huis wilde ophangen. De eerw. heer Van Camp, pastoor van de St.-Jacobskerk, die ter plaatse gekomen was, moest al zijnen invloed aanwenden, om de moordenaars te beletten, hun onmenschelijk voornemen uit te voeren. Hij gaf den half geradbraakten Dieltjens de generale absolutie en zijnen onderpastoor diende hem het H. Oliesel toe.

Het moge ongelooflijk schijnen, maar niemand uit de gansche buurt durfde den rampzaligen man in huis nemen, zoo groot was de schrik voor het wild geboefte. Eindelijk, rond 6 ure, overleed Dieltjens op de straat en werd daags nadien, in stilte, op het St.-Jacobskerkhof begraven.

Iets wat nog ongelooflijker schijnen zal, is dat de daders van dit laffe misdrijf, bij klaren dage gepleegd, in het volbrengen van al die ijselijkheden, hoegenaamd niet werden verhinderd, of er ook nooit voor vervolgd geworden zijn. Dit strekt zeker niet tot eere van het magistraat, hetwelk voor de veiligheid der burgers zorgen moest. Langen tijd nadien, en wel na de revolutie van 't jaar dertig, heeft mijn grootvader, in een herbergje der Wiegstraat, geheeten *de Trap af*, nog een gemeen oud man gezien, die sterk werd verdacht aan dien schandelijken moord te hebben deelgenomen, en aan wien het luidop werd

verweten, ‘dat er nog luizen van Dieltjens op den kraag van zijnen frak kropen.’

Twee dagen nadien rukte er eene afdeeling van het Fransche leger, langs de Borgerhoutschepoort, onze stad binnnen, De soldaten, vooral bij het voetvolk, zagen er zeer haveloos uit; zij hadden blijkbaar veel armoede geleden; de meesten droegen gelapte kleederen en hadden holleblokken aan de voeten. Zij werden bij de burgers ingekwartierd, iets wat dezen niet sterk beviel; maar er was niets aan te doen, dan zich volgens de omstandigheden te schikken.

Eene der eerste daden van het Fransche legerhoofd, was de afkondiging van de vrije vaart op de Schelde. Die vrijverklaring werd hier feestelijk gevierd. De tweede daad was de inneming van het kasteel, en de derde eene gedwongen geldleening van driehonderd duizend frank. Dewijl het magistraat daar niet gewillig naar luisterde, werden eenige leden van hetzelve, des nachts uit hunne woningen opgelicht en gevangen gehouden, tot er honderd duizend frank waren betaald, met de stellige belofte van de twee andere honderd duizend binnen kort insgelijks te zullen betalen. Alzoo werden de woorden: ‘Vrijheid, Gelijkheid en Broederlijkheid’ door onze Fransche redders verstaan!

V.

Er ging schier geen dag voorbij, zonder dat wij nog talrijke andere sansculotten naar hier zagen komen afzakken. Een hunner, welke het meest van zich deed spreken, was de gebochelde generaal Buinette, die zich Verrières, volgens zijne geboorteplaats, deed noemen. Hij stond aan het hoofd van twee bataillons nationale gendarmen, een zonderling mengelmoes van bandietengezichten, die hier deerlijk huis hielden en den burgeren niet weinig knevelarijen en onrust berokkenden.

Overal waar de Franschen baas speelden, moest natuurlijk de vrijheidsboom worden geplant, al was de verdrukking dan nog zoo groot. Dit was ook hier in onze stad het geval. Den 6^{n} Januari 1793 werd de boom, na eene buitengewone parade op de Meir, door al de troepen begeleid, plechtig naar de Grootemarkt gebracht, met de muziek voorop, onder het gelui der groote klok, het spelen van den beiaard en het gedommel van het kanongeschut. Daartoe waren opzettelijk een paar kanons aan het Groenkerkhof geplaatst, welke werden beantwoord door de vuurmonden van het kasteel, van het fort Sint-Laurijs en van eene fregat. Den volgenden dag werd de boom geplant, andermaal onder het lossen van talrijke salvos en het gelui van al de klokken der stad.

De nationale gendarmen, welke den stoet openden, werden aangeleid door hunnen mismaakten generaal. Toen de vrijheidsboom, opgericht zijnde, weer ten gronde viel, schoot de bultenaar in zulke groote gramschap, dat hij de zinnebeeldige koperen arenden, die op het stadhuis stonden, onmiddellijk deed neerhalen. Verrières was een zeer brutaal kereltje, dat gemakkelijk het woord voerde en van wien vooral de geestelijkheid en de adel hier ter stede veel te lijden hadden. Het was dus wel met groot genoegen, dat men een paar dagen nadien vernam, dat het ventje te Brussel schielijk gestorven was. Men dacht er nu voor goed van ontslagen te zijn; doch men had buiten den waard gerekend: zijne rol was nog niet teenemaal afgeloopen. Zijn lijk werd door eene afdeeling zijner manschappen te Brussel afgehaald. Den 12^{n} Januari trok eene andere afdeeling der nationale gendarmen, omtrent 200 man sterk,

den stoet tot Berchem te gemoet, en rond 2 1/2 ure des namiddags werd het lijk, in eene rouwkoets, met vier paarden bespannen, hier aangebracht en langs de Meir en de voornaamste straten naar de refugie van St.-Bernardsklooster, op den Oever, gevoerd, waar de gevreesde sansculot eenige dagen vroeger zijnen intrek had genomen.

Ofschoon Verrières niet als katholiek te boek stond, wel integendeel, eischte men echter dat hij als dusdanig zou worden begraven, en de schrik voor de *Fransoozen* was zoo groot, dat de geestelijkheid aan dien eisch meende te moeten toegeven. Het lijk van den bultenaar was gebalsemd en, in volle wapenrusting, op een praalbed voor iedereen te zien gelegd, in eene rouwkapel, versierd met zinnebeelden. Boven zijn hoofd las men het volgende opschrift:

TREMBLEZ, TYRANS, QU'IL S'ÉVEILLE!

Des anderendaags werden er elke half uur kanonschoten gelost, en ten 3 ure nanoen begonnen de klokken van al de kerken der stad over dood te luiden, en dit duurde onafgebroken voort tot 7 ure. Ten 3 1/2 ure begaf de lijkstoet zich op weg. Voorop ging er eene afdeeling ruiters, gevolgd door een talrijk geleide nationale gendarmen en andere troepen. Het lijk van den bultenaar, in kleeding van generaal, met lauweren bekroond, lag op een paradebed, gedragen door vier officieren. Daarop volgde de doodkist, waarop een baarkleed lag met wit satijnen kruis. Langs weerskanten, gingen er talrijke priesters, waarachter vier leden van al de manskloosters der stad, elk met eene brandende waskaars in de hand. Nu volgden er honderde arme lieden, ook niet flambeeuwen, en die men ieder een assignaat van tien frank in de hand had gestopt, opdat ze maar veel misbaar zouden maken. Achter aan speelde er een muziekkorps treurmarschen, en de stoet werd gesloten door gendarmerie, twee scheepsvaandrigs met hunne vlaggen en jagers en dragonders te paard.

Van uit de refugie op den Oever, trok de stoet langs de Kloosterstraat, Lepelstraat, Rochusstraat, Gasthuisstraat, Huidvettersstraat, Meir, Jezusstraat, St.-Jacobsmarkt, het Kipdorp, de Wolstraat, Kaasrui en Groote-markt naar de O.-L.-Vrouwekerk. Voorop liepen er een paar honderd gemeene schoeljes, welke, vloekend en tierend, aan al de huizen, op den doortocht gelegen, gingen bellen, en de bewoners dwongen, licht op de vensterreigels te plaatsen, ter eere van den aflijvige.

Het was 6 ure, toen het lijk van Verrières, aan de groote kerkdeur, door het kapittel van de hoofdkerk, met den deken

Werbrouck aan het hoofd, en in bijwezen van het stedelijk bestuur, plechtig werd ingehaald en naar het hooge choor gebracht, waar het op eene stellage werd geplaatst, welke door brandende waskaarsen was omringd. Het choor, de groote kerkdeur en het oxaal waren in witten rouw en versierd met zinnebeelden, toepasselijk aan den overledene. Toen, rond 7 ure, de kerkdienst eindigde, werd het lijk in de kist gelegd en, onder het geronk van het kanon, begraven voor het altaar van de H. Lucia, vooraan in de kerk aan de linkerhand. Het krijgsvolk, dat op de Handschoenmarkt, het Kerkhof en de Lijnwaadmarkt stond geschaard, bewees de militaire eer.

Deze kerkschennis verwekte echter zooveel ergernis in de stad, dat de koster 's nachts met twee vrouwen in de kerk drong en deze te zamen het lijk van den bultenaar uit het graf sleurden, het in eenen zak staken en in den kelder van een naburig huis, onder eenen hoop rommeling verborgen; eenige dagen nadien werd het bij een duisteren nacht in stilte in de Schelde geworpen.

De sansculotten brachten het allengs meer en meer van de baan. Er was door Verrières, onmiddellijk na zijne aankomst, eene Jacobijnenclub ingericht, welke haren zetel had in de bovenzaal van de Sodaliteit. De gebochelde Franschman was natuurlijk de voorzitter. Op de eerste vergadering werden J. Laudaens, makelaar, Leyssens, id. en gewezen majoor der Brabantsche patriotten, en Ceulemans, klerk, tot secretarissen benoemd; maar deze gaven hun ontslag, toen het er op aankwam, den vereischten eed te doen, en werden nu door anderen vervangen, die zoo nauw niet zagen.

Zooals men wel denken kan, waren de leden van die club meestal vreemd gespuis, waarbij zich echter talrijke deugnieten van de stad hadden gevoegd. Alle avonden werd er tegen het koninkdom, den adel, de priesters en de kloosterlingen fel gebulderd, alles natuurlijk in name van Vrijheid, Gelijkheid en Broederlijkheid, en na de zitting werden er op de straat baldadigheden gepleegd en ruiten ingeslagen. De beruchte commissaris Publicola Chaussard speelde bij dit alles eene groote rol; het was hij die vreedzame burgers uit hunne woningen deed oplichten. Op zekeren nacht, in het begin der maand Maart, rukte er onder zijn bevel uit die club eene bende woestelingen naar het bisdom; zij brak er poorten en deuren open en zocht overal den bisschop Nelis, gelukkiglijk zonder hem te kunnen vinden.

Deze en andere baldadigheden brachten zeer veel verbittering bij het volk te weeg en toen de krijgskans gekeerd was en de sans culotten onze stad moesten ontruimen, was de vreugde algemeen; iedereen juichte van harte, omdat men eindelijk van de schurken was bevrijd, en op den 1^{n} April werd de vrijheidsboom van die valsche vrijheidsvrienden op de Grootemarkt uitgerukt, in bijwezen van eene aanzienlijke volksmenigte.

(Wordt voortgezet.)

JOS. STAES.

Die zijn kind doopt, geeft het eenen naam; die zijnen wijn doopt, neemt den wijn zijnen naam af.

Geschiedenis der glasschildering.
Vervolg van blz. 39.

Zooals wij reeds gezegd hebben, was de versiering bij de ouden het hoofddoel; in het samenstellen hunner glasramen, begonnen zij altijd met de natuurlijke kleur der meest beduidende figuren; wanneer de kleur van een of ander bijhoorig voorwerp ongunstig voor het geheel was, deinsde men er ook niet voor terug, die kleur door eene meer harmonische te vervangen.

Alhoewel de uitvoeringsmiddelen in de XIIIe eeuw dezelfde gebleven waren, had men toch eenige nieuwe toepassingen gemaakt. In de hooge middelbeukramen, waar de medaillons te klein werden, had men groote figuren geplaatst, meestal aan het Oude Testament ontleend, zooals koningen, patriarchen en profeten. Voor de vensters der zijbeuken behield men de medaillons; zij waren aan de patronen der kerk of aan het leven van Christus gewijd. In het hooge choor verbeeldde men het lijden van Jezus, de apostelen of martelaren; in het midden- of hoofdraam het sterven van Jezus.

Niet slechts edelen en geestelijken, maar ook vereenigde ambachtslieden bekostigden gekleurde kerkvensters. Vandaar komt het, dat men niet zelden in ramen portretten van bisschoppen, wapenschilden van edelen, voorstellingen uit het ambachtsleven en beelden van beschermheiligen aantreft.

Zoo is een kerkvenster te Rouaan toegewijd aan de gilde der vischverkoopers; te Chartres aan de wisselaars, slachters, bakkers, hoefsmeden, schoenmakers enz.[1] De afbeeldsels der heiligen staan in de middenvakken, die der begiftigers in de onderste paneelen, welke echter soms ook voor de roos dienen.

De grauwschilderingen welke tot hetzelfde tijdvak behooren, vertoonen een grauwen of gestreepten grond, soms door gekleurde banden gesneden of versierd met loofwerk of gekleurden grond.

Behalve de reeds genoemde kerken, bezaten ook die van Bourges, St.-Denis, Limoges Rheims, Parijs, Clermont enz., prachtig gekleurde vensters. Dat ook in België de glasschildering beoefend werd, bewijzen de overblijfsels van een raam te Doornik, en een stuk grauwschildering uit de hoofdkerk te Brussel.[2]

De kerken der XIIIe eeuw beslaan meestal eene kruisvormige oppervlakte en hebben drie, vijf of meer beuken. Het hooge choor loopt niet meer uit in eene ronde nis, maar meestal in een halven veelhoek. De binnen- en buitenversiering, zoowel als de prachtige torens met hunne majestatische kanten spitsen, drukken een verheven godsdienstig gevoel uit. De zijbeukramen die zich het dichtst bij den ommegang bevonden versierde men met de krachtigste kleuren, doch de grootste schittering bleef bewaard voor de vensters van het hooge choor. Het helder gekleurde middelraam verleende vrijen doorgang aan het licht, welk het altaar kwam overstroomen als met een hemelschen glans. Hadden bouwtrant en versierwijze merkelijke

(1) De hoofdkerk van Gent prijkt met een dergelijk raam door den heer J. Béthune vervaardigd.
(2) Zie Levy, *Histoire de la peinture sur verre*, blz. 63.

veranderingen ondergaan (sedert de XIIe eeuw was de Gothische stijl zich baan beginnen te breken), de ramen bleven hoofdzakelijk Romaansch, met wat eenigszins vrijer geteekende figuren en meer afwisseling in de vormen der medaillons en de banden der kolommen. Als zinspeling op de Drievuldigheid bestaat het loofwerk uit drielobbige bladen of is afgebeeld in drievoudige groepen. De glasschilders voegden zich getrouw naar de aanwijzingen en teekeningen der bouwmeesters. Het is juist door de eenheid die er tusschen tempelbouw en versiering bestaat, dat de eeuwen waarover wij handelen zich vooral doen opmerken. Kerk, meubelen en sieraden vormen een geheel, waarvan de metsersbaas of bouwmeester de plannen voorschreef en de teekeningen leverde. Er was geen enkel voorwerp, hoe onbeduidend ook, over welks vorm de bouwmeester der kerk niet geraadpleegd werd.

(Wordt voortgezet.)

H. DRUYTS,

Kroniek.

Antwerpen. Het stedelijk museum heeft eene schoone schilderij van Ignatius Van Regemorter aangekocht. Zij stelt voor een *Twist bij het kaartspel.*

- Den 2^{n} Februari besliste de gemeenteraad F. Vincks schilderij *Intrede van Willem den Zwijger te Antwerpen* niet aan te koopen voor het hedendaagsch museum. (Zie onzen jaargang 1877, blz. 168.) Daarentegen besloot de gemeenteraad op 11 Maart, voor 9000 fr. van den heer Vinck te zullen koopen, om geplaatst te worden in voornoemd museum, de schilderij voorstellende: *De eedgenooten bij Margaretha van Parma.*

Brussel. De vijfjaarlijksche prijs voor Fransche letterkunde zal dit jaar niet toegekend worden, doordien geen van de mededingende werken het vereischte getal stemmen van de beoordeelaars heeft bekomen.

Leuven. Verschenen bij de gebroeders Van Linthout: *Verslag over de werkzaamheden van het taal- en letterlievend studentengenootschap*, *Met Tijd en Vlijt*, 1876-1877. Hetzelfde genootschap kondigt een bundel *Proza en Poëzie* van 150 blz. aan. Prijs: fr. 1.50.

Buitenland.

Amsterdam. Den 28sten Februari en den 2^{n} Maart hebben in de zaal van het Park groote uitvoeringen van muziekgewrochten van Peter Benoit plaats gehad, onder een zeer grooten toeloop en met den besten uitslag. De *Lucifer* werd uitgevoerd door 110 zangers en 93 zangeressen en het voortreffelijk orkest van Stumpff. Als soli traden op de Antwerpsche dames De Gife-Ledelier en Biemans en de heeren Blauwaart, Colin en Becker. Peter Benoit en de dichter van het stuk Em. Hiel werden na afloop der uitvoering bij de toejuichende hoorders geroepen en met een driewerf herhaald handgeklap begroet. Buitendien ontving de heer Benoit eene prachtige lauwerkoon. De geestdrift was onbeschrijfelijk. Er is sprake, des meesters *Schelde* in 1879 en zijnen *Oorlog* in 1880 uit te voeren. Voorders bestaat er plan *De laatste zonnestraal* van G. Huberti in het najaar van 1878 ten gehoore te brengen.

Utrecht. De commisie voor de viering der Unie van Utrecht heeft goedkeuring verleend op het ontwerp-gedenkteeken, gemaakt door den bouwmeester Nieuwenhuis, volgens de denkbeelden van Nicolaas Beets. Het gedenkteeken stelt voor eene groote kolom, samengesteld uit zeven kleinere kolommen (zeven provinciën die tot de Unie toetraden), te zamen dragende het beeld der vrijheid en op het voetstuk bewaakt door den Nassauschen leeuw. Het geheel zou 31 meters hoog zijn en ruim 100,000 gl kosten.

Parijs. In de roepzaal van Drouot is een lap Gobelinsch tapijt der XVe eeuw, waarop een landschap was afgemaald, voor 1400 fr. verkocht. Het had nu laatstelijk toebehoord aan eenen landbouwer uit den omtrek, bij wien het dienst deed als tent in een ezelsstalletje.

- De Parijsche gemeenteraad heeft besloten drie prijzen uit te loven (1^{e}, 2000, 2^{e}, 1500, 3^{e}, 1000 fr.) voor de beste modellen van een 15 voet hoog standbeeld, de republiek voorstellende en welk op het Marsveld zou worden geplaatst.

Christiania. Noorwegens tweede kamer heeft 10,000 kronen beschikbaar gesteld als reisgeld voor bekwame werklieden die de wereldtentoonstelling te Parijs verlangen te bezoeken.

Turijn. Het gemeentebestuur dezer stad is voornemens het handschrift van het verhaal der gevangenisschap van Silvio Pelico aan te koopen voor 5000 fr. De schrijver kon van zijn handschrift niet meer maken dan 600 fr. (Men weet, dat A.D. Wouters, destijds bestuurder van de gevangenschool in het tuchthuis te Vilvoorde, van het voormelde werk eene Vlaamsche vertaling bezorgde onder den titel *Myne gevangenissen*, welke in 1839 voor de tweede maal uitgegeven werd bij Deprez-Parent, te Brussel.)

Rome. De nieuwe paus Z.H. Leo XIII heeft een goeden maatregel genomen door te beslissen, dat de oude muurtapijten welke opgerold liggen in een zeker getal vertrekken van het Vaticaan, zullen opgehangen worden in ettelijke groote zalen en gerangschikt volgens den tijd en de landen waarin zij werden gemaakt. Tusschen die tapijten bevinden er zich Vlaamsche van de XIVe en de XVe eeuw, Italiaansche waarvoor Rafaël de teekeningen leverde, Fransche, waartusschen de tapijten uit de vorstelijke tapijtweverij te Parijs, de dusgenaamde Gobelins, welke het Fransche hof gedurende een paar eeuwen als nieuwjaarsgeschenken aan den heiligen vader zond, en andere.

Sterfgevallen.

JACOB DE LIEFDE, een Engelsch schrijver van Hollandsche afkomst, is den 6^{n} Februari overleden te Twickenham, oud 31 jaren. Onder andere werken schreef hij *The beggars*, *The maid of Stralsund*, *Lives of the great Dutch Admirals* enz.

S.E.V. LE GRAND DE REULANDT, secretaris der oudheidkundige academie, is te Antwerpen overleden den 23^{n} Februari in den ouderdom van 60 jaren en 2 maanden. De overledene heeft zich, onder andere, door de uitgaaf van ettelijke beknopte verhandelingen, in de Fransche taal, over verschillende onderwerpen, ook als schrijver doen kennen.

P. SECCHI, de beroemde sterrekundige, bestuurder van de sterrewacht te Rome, is einde Februari gestorven, op nauwelijks zestigjarigen leeftijd. Zooals men weet, behoorde hij tot de orde van Jezus. Hij werd tusschen de uitstekendste beoefenaars

van de sterrekuude in geheel de wereld gerekend. Zijn naam is aan vele wetenschappelijke ontdekkingen en waarnemingen verbonden. Aan een door hem vervaardigden weerwijzer, zijnde een werktuig welk de veranderingen van de luchtgesteltenis aanwijst, werd op de Parijsche wereldtentoonstelling in 1867 een gouden eermetaal toegekend. Onder de van zijne hand verschenen werken, bekleedt zijn boek over de samenstelling der zon eene eerste plaats.

JOSEPH BONOMI, de schrijver van de *History of Niniveh and its palaces*, *Egyptian antiquitie's catalogue*, *Egypt*, *Nubia*, *Ethiopia* enz., is den 3^{n} Maart overleden te Londen, in welke stad hij in 1796 geboren werd.

De godsdiensten in China.

Als vervolg op de door ons in vroegere jaargangen medegedeelde bijdragen over de kleedij in China, gaven wij op blz. 21 van onzen jaargang 1875 eene afbeelding van de kleeding van den keizer van China; thans deelen wij eene plaat mede waarop eenige Chineesche

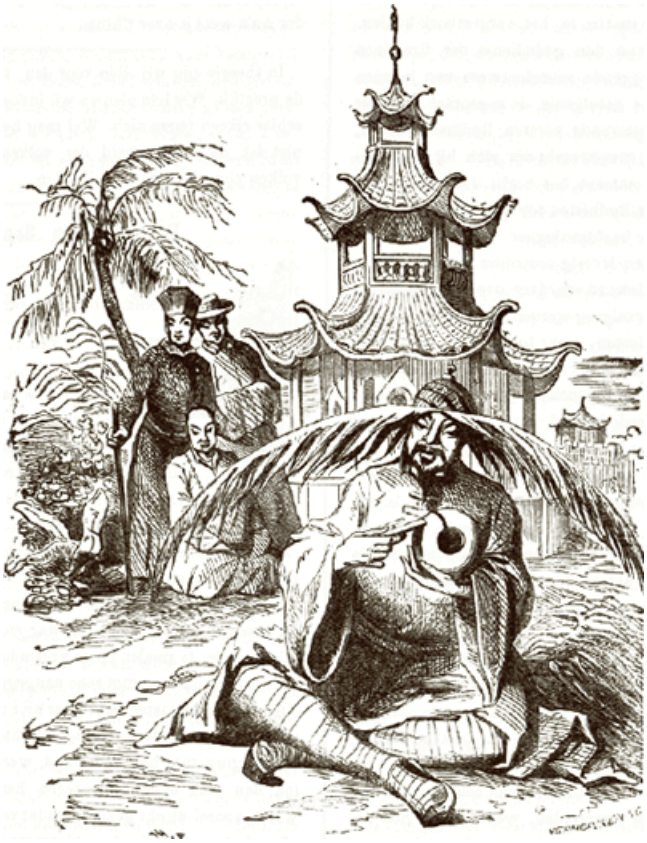

HOUTSNEDE VAN ED. VERMORCKEN.

priesters afgebeeld zijn.

China telt drie uitgebreide godsd i e n s t e n , te weten: Yu, de leer van C o n f u c i u s ; Fô of het Budhisme, en de sekte van Taou, of de rationalisten (dienaars van de rede).

De leer van Confucius is de staatsgodsdienst; haar w a r e n a a m is Koong - Foo - tse, zooals haar stichter eigenlijk heet. Hij werd geboren 550 j a r e n vóór Christus, in den staat Loo, binnen het district, welk thans Keo-fow-Hien genoemd wordt, ten Oosten van het Groote-Kanaal en de provincie Shantong. Hij was de zoon van den eersten r e g e e r i n gspersoon der provincie, waarin hij geboren werd, en legde zich geheel en al op de staat- en zedekunde toe, zonder werk te maken van de natuurkundige wetenschappen of zich in te laten met de gewone bijgeloovigheden zijns lands. Zijne leerstellingen maken derhalve eer een stelsel van zedekundige en wijsgeerige staatkunde, dan wel eene bijzondere godsdienstleer uit. Het voornaamste oogmerk van den wijsgeer was de gebreken uit te roeien, welke in het staatsbestuur waren geslopen en den invloed te herstellen van die grondregelen, welke het bestuur der oude koningen Yaou, Shun en anderen, door mondelinge overlevering of door geschiedboeken vermaard, hadden gekenmerkt. Dat hij dit oprecht meende, en zijne

hervormingszucht geen louter middel was om zijne persoonlijke eerzucht te voldoen, of om eenige bijzondere oogmerken te bereiken, werd bewezen door de bereidwilligheid, waarmede hij van den hoogen stand, tot welken zijne bekwaamheid hem verheven had, afzag, zoodra hij bespeurde, dat zijne raadgevingen ijdel waren, en dat zijn invloed de noodige kracht miste, om de orde te herstellen. Dat gedeelte van het nieuwe China, hetwelk ten Noorden van de groote Keang ligt, was toen verdeeld in eene menigte van staten, waarvan die, alwaar Confucius het levenslicht zag, slechts een gedeelte uitmaakte, en Confucius doorreisde die verschillende provinciën als een eenvoudig en zelfs behoeftig burger, zich aan het onderwijs van allerlei standen en aan de verbreiding van zijne grondstellingen van deugd en maatschappelijke orde toewijdende. Later legde hij zich op de studie der wijsbegeerte toe en verzamelde de bouwstoffen der werken die de gewijde boeken van China geworden zijn.

Het Budhisme of de godsdienstleer van Fô, of gelijk die naam te Canton wordt uitgesproken, van Futh, is die van Budha. Ongeveer 1000 jaren vóór Christus, trad er in Indië een buitengewoon mensch op, die met onvermoeibaren iever en goed gevolg arbeidde aan de uitroeiing van de bijgeloovige volksdenkbeelden en de vernietiging van het gezag der Braminen[1]. Hij heette Budha; de Braminen zelf beschouwden hem als eenen afstammeling van

(1) De Braminen zijn de priesters en wetgevers der Hindoes, in Indië; zij zeggen afkomstig te zijn uit de hersenen van Brama, een hunner godheden; maken de eerste en edelste casten in Indië uit, en achten zich zoo heilig, dat niemand uit eene andere caste hen mag aanroeren. Niemand dan zij mag de heilige boeken lezen en verklaren, en ieder moet met hunne verklaring genoegen nemen.

Vishnoe.[1] De bedoelingen van Budha strekten om den godsdienst van zijn land tot zijne oorspronkelijke zuiverheid terug te brengen. Hij was van vorstelijke afkomst, maar verkoos een bespiegelend leven, en omhelsde het diepzinnigste stelsel van wijsbegeerte hetwelk in Indië in zwang was. Onderscheidene vorsten, namen het geloof van Budha aan, en deden, zoo ver hun gezag strekte, den leerdienst der Braminen en het stelsel der casten in het vergeetboek komen. De geleerde aanhangers van den godsdienst der Braminen bleven echter geene stilzwijgende aanschouwers van hetgeen in hun oog, en naar hunne getuigenis, de zegepraal was der ongodisterij. Zoolang de regeerende vorsten Budhisten waren, vonden zich de Braminen genoodzaakt om zich bij woordentwisten te bepalen, doch omtrent het begin der 6e eeuw van onze jaartelling, werden de Budhisten tot verdelgens toe, door de Braminen vervolgd. De hoofdaanlegger van dit bedrijf was zekere Gumarila Bhatta, een ieverig bestrijder van de geloofsleer der Budhisten en een bekend schrijver over den leerdienst der Braminen. Door deze vervolging werden de Budhisten schier geheel uitgeroeid in Hindostan, maar hunne leer verbreidde zich in de naburige gewesten, tot welke zij destijds nog niet door den koophandel of door reistochten was doorgedrongen. De Chineezen werden er mede bekend omtrent 65 jaren na het begin van onze jaartelling gedurende de heerschappij van Ming-Fy, uit het stamhuis van Hân. Die monarch, een zeker gezegde van Confucius, aangaande een heilige, die zich in het Westen zoude opdoen, als profetisch beschouwende, zond gezanten uit om dien heilige op te zoeken. Toen de gezanten in Indië kwamen, vonden zij aldaar de sekte der Budhisten, en brachten sommigen hunner met hunne afgodsbeelden en boeken naar China over. De overlevering luidt, dat Budha zoowel priester als koning was in een land van het Westen, alwaar hij met eene koningin leefde, waarvan hij eene godheid maakte; dat hij gedwongen werd van zijn bewind afstand te doen, en gedurende 12 jaren lang eene afgelegene schuilplaats te zoeken, waarna hij de leer der zielsverhuizing (dat is, dat de zielen der menschen na hunnen dood in het lichaam van een of ander dier zouden overgaan) begon te verspreiden, waarvan hij zich bediende als de grondslag van een stelsel van belooningen en straffen na dit leven. Er wordt beweerd, dat hij later zijn gezag wederkreeg en in hoogen ouderdom overleed.

De derde sekte is die van Taou of Loun-Keun, welke gelijktijdig met Confucius opkwam, door wien hij omtrent 560 jaren vóór de christelijke jaartelling vermeld wordt. Zoo ver men, uit hetgeen men van zijne leerstelling weet, kan opmaken, schijnt hij de verachting van allen rijkdom en aanzien en van alle wereldsche onderscheiding te hebben willen inprenten, en zich de uitdooving van alle hartstochten welke de rust en de zelftevredenheid van den mensch in den weg kunnen staan, te hebben ten doel gesteld. Dewijl nochtans de dood iets was, hetwelk men niet kon schijnen te verachten, trachtten zijne leerlingen en opvolgers eene soort van levens- of onsterfelijkheidsbalsem, uit te vinden, zoodat zij reeds vroegtijdig eene soort van alchymisten of goudzoekers werden. Zij bloeiden onder de regeering van Soong, kort na de 10e eeuw. De voornaamste uitlegger der werken van Confucius spreekt van Laou-Keun met weinig achting en noemt hem eene onkundige goede ziel. De vorengaande bijzonderheden zijn getrokken uit A.J. van der Aa's werkje over China.

(1) Vishnoe is eene Hindoesche godheid, die gezegd wordt mensch geworden te zijn om de stervelingen van den kwaden geest Deontas te verlossen.

In theorie zijn wij allen voor den vooruitgang, maar niet in de practijk. Wie iets nieuws wil invoeren, heeft in den beginne schier elkeen tegen zich. Wel mag het dus verbazing wekken, niet dat de meerderheid der volken stilstaat, maar dat er volken zijn, die zich ontwikkelen.
WALTER BAGEHAT.

Patriotten en Sansculotten,

Herinneringen uit dit woelige tijdvak.
IV.

Wij waren dus van de Franschen verlost en terug onder het Oostenrijksche beheer gekomen. In den beginne ging alles naar wensch en was men oprecht blijde over dien ommekeer van zaken; want de sansculotten hadden het hier waarlijk al te zeer van den weg gebracht, en de Oostenrijksche bezetting gedroeg zich rustig en gaf geene reden tot klagen.

Die tevredenheid duurde echter niet lang, de oude spotliedjes kwamen weer voor den dag en men begon op nieuw te schimpen en te smalen op de vreemde overheerschers. De partijen waren nu nog met eene aangegroeid: behalve Patriotten, Vijgen en Vonckisten, waren er hier ook nog Franschgezinden, en in stede van de regeering krachtdadig te ondersteunen, tot verdediging van het vaderland, werkten allen, zoo niet openlijk, dan toch onderduims tegen haar. Vele geestelijke orden waren vooral slecht gezind, omdat ze niet onmiddellijk in hare afgeschafte of verkochte kloostergebouwen konden worden hersteld.

Dit gehaspel duurde nog immer voort, toen er hier sterke afdeelingen van het leger der bondgenooten binnenrukten en wij vernamen dat eene nieuwe Fransche legermacht de steden Gent, Brussel en Mechelen had ingenomen en volop in aantocht was naar onze stad. Geene kans ziende om Antwerpen te verdedigen, ontruimden de bondgenooten in allerhaast het kasteel en gingen hierbij met zooveel onbesuisdheid te werk, dat, in den nacht van 21 Juli 1794, het buskruitmagazijn eensklaps in brand geraakte en met een vervaarlijk gedruisch in de lucht vloog. Het gedaver was zoo ijselijk, dat al de burgers, vol schrik, uit hunnen slaap wakker schoten, denkende dat het einde der wereld nabij was. Met duizende ruiten waren er in de naast bij staande huizen verbrijzeld, en de verminkte ledenmate van een veertigtal ongelukkigen, welke

bij die ramp waren omgekomen, lagen op het Kasteelplein verspreid.

Twee dagen nadien viel onze stad, zonder slag of stoot, op nieuw in de macht der sans-culotten. Wat wij vroeger geleden hadden was nog niets, in vergelijking met hetgeen ons nu te wachten stond. Brandschatting en geweld waren weeral de eerste daden van die schurken. Zij waren als eene bende grijpvogels op ons land gevallen en stolen en roofden zooveel zij maar konden. Hunne assignaten, die zij met volle buidels bij zich hadden, moesten aan den vollen koers worden uitgegeven; maar daar zij zelve geen betrouwen hadden in dit papieren geld, deden zij zich de dikwijls herhaalde geldlichtingen in klinkende munt betalen. Kerken en kloosters waren voor een ruim gedeelte in de brandschattingen aangeslagen. Om daaraan te kunnen voldoen waren deze genoodzaakt eenige harer eigendommen te verkoopen, waarvan zij alsdan zeer goed waren voorzien. Er waren ruim 550 huizen, 140 hoeven en talrijke stukken land in hun bezit. Voor haar aandeel bezat O.-L.-Vrouwekerk, met het kapittel, de plebanie enz., alleen omtrent 200 huizen, zonder de hoeven en landen te rekenen. Dit alles werd door onze vreemde verdrukkers als goeden buit aanzien en in beslag genomen.

Toen nu omtrent al de klinkende munt in den zak van de overweldigers was overgegaan en er weer eene nieuwe brandschatting volgde, werden juweelen en zilverwerk insgelijks in betaling ontvangen, even als obligatiën op Zweden, Denemarken, Rusland en Noord-Amerika. En dewijl de houders dier rentebrieven niet al te haastig opkwamen, ontvingen de makelaars bevel, om onder eede de volledige naamlijsten in te leveren van al de personen, voor welke zij sedert twee jaren dergelijke obligatiën hadden moeten aankoopen. De personen welke aan die geldlichtingen niet konden of wilden voldoen, werden bij nachte uit hunne woningen gehaald, naar het kasteel gebracht en in ballingschap gezonden, terwijl al wat zij bezaten werd aangeslagen.

Wat de kerken betreft, deze werden gedwongen hare kostbare gouden en zilveren sieraden in te leveren, terwijl ze daarenboven van hare schoonste kunststukken werden beroofd. De prachtige schilderijen van Rubens en andere meesters, die onze tempels versierden, werden door de plunderzieke roovers weggehaald en naar Frankrijk gezonden.

De winter was intusschen zeer streng en alles was buitengewoon duur. De winkels bleven meestal gesloten; zij namen geenen voorraad meer in, aangezien zij hunne waren voor geene assignaten wilden afleveren, want als men van deze laatste ontvangen had, kon men ze niet dan voor eenen spotprijs kwijt worden. Om in het immer aangroeiende gebrek eenigszins te voorzien, werd er eene verordening uitgevaardigd, dat al de arme menschen, welke voorwerpen in den berg van barmhartigheid hadden verpand, dezelve kosteloos mochten terug halen, uitgenomen goud en zilver. Gemelde berg was alsdan in de Lombaardstraat gevestigd.

Niettegenstaande allerhande knevelarijen, herhaalde men ons gedurig, dat wij nu *vrij* waren. Ook werd er in het begin der maand October 1794, op de Grootemarkt, een nieuwe vrijheidsboom geplant, welke er door eenen stoet van maagdekens, jongelingen en grijsaards was heengebracht. Al deze personen waren sierlijk gekleed en met driekleurige linten versierd.

Overigens, al de Fransche gekheden moesten hier worden ingevoerd. Te Parijs was er een eeredienst aan de ‘godin der Rede’ ingericht, en de schoonste vrouwen, gewoonlijk tooneelspeelsters, werden er als godinnen vereerd. Hier ook zouden wij

dergelijke feesten hebben. De paters Lieve-Vrouwebroeders, beter gekend onder den naam van Minimen, waren uit hun klooster op de Meir, verdreven, en hunne kapel moest tot tempel der Rede worden ingewijd. Het feest had plaats op 30 November 1794. Ten 10 ure 's morgens trok er langs de Kammenstraat, Oude-Koornmarkt, Grootemarkt, Melkmarkt, Eiermarkt tot op de Meir een nog al lange stoet, samengesteld uit trompetters en ruiters voorop: dan volgde er een wagen, waarop het schavot, de galg, het rad en andere marteltuigen lagen, welke op bevel der crimineele rechtbank moesten worden verbrand. Onmiddellijk daarachter reed een wagen, waarop de godin der Rede onder eiken takken gezeten was, en omringd door muzikanten. Het godinneke der Rede was het 9-jarig dochterke van eenen haarkapper uit de Jodenstraat, dat ongetwijfeld niet begreep, welke belachelijke rol men het deed spelen.

Aan de galg hing het afbeeldsel van keizer Joseph II, en op het schavot bemerkte men den pauselijken mijter, den bisschoppelijken staf en de wapens van verschillende mogendheden. Op de Meir hield men stil. Er werd een groot vuur ontstoken, waardoor niet alleen de straftuigen, maar ook de wagens werden vernield. Terwijl het vuur volop brandde, sprak de openbare beschuldiger, zekere Baret, eene redevoering uit, waarin de priesters als de oorzaak van alle kwaad werden aangeduid. Vervolgens trok de stoet naar den tempel der Rede, te midden van welken, het godinneke op eenen troon werd gezet. Hier was er waarlijk geen gebrek aan redevoeringen, en de zoogezegde plechtigheid werd besloten met een lied ter eere van de Fransche republiek.

Hiermede was niet alleen een nieuwe eeredienst, maar ook eene nieuwe tijdrekening ingevoerd. De weken zouden nu tien dagen hebben en dan volgde een rustdag, *decadi* genaamd. Alsdan moesten al de winkels gesloten blijven, er mocht niet worden gewerkt en iedereen moest een geschilderd blikken vaantje uitsteken. Dit bevel verwekte veel gemor; ook werd de *decadi* slechts door de heethoofden gevierd.

Den 21^{n} Januari 1795 moest hetzelfde kind nogmaals voor godin spelen, en ditmaal, alhoewel het bijtend koud was, onder de opene lucht. Op gemelden dag werd hier de verjaring gevierd der halsrechting van Lodewijk XVI. Op de Grootemarkt, onder den vrijheidsboom, was eene stellage opgetimmerd, rondom met trappen. In het Fransch en het Vlaamsch las men er de volgende opschriften:

> HAAT AAN DE KONINGEN. GEHOORZAAMHEID AAN DE WETTEN. LIEFDE TOT DE DEUGD.

Het meisje werd op den troon gezet, onder het gelui der groote klok, het spelen van muziek en het geronk van het geschut. Redevoeringen en liederen kwamen er weeral niet te kort: daar schenen de sansculotten zeur veel van te houden. Maar toen zij de koude al te scherp vonden, trok men naar den tempel der Rede, waar nog eenige liedjes werden gezongen, ongetwijfeld om zich te verwarmen.

Al die feesten gaven echter geen voedsel aan de ledige magen en vonden dan ook maar bijval bij het laagste gepeupel. Alles was peperduur, want de weinige levensmiddelen die er nog voorhanden waren, werden zorgvuldig verborgen, omdat men ze voor geene assignaten wilde afgeven; ook kwamen er geene boeren meer naar de markt. Wel had het stedelijk bestuur eene verordening doen afkondigen, waarbij de dagloonen waren verdubbeld; maar wat kon dit helpen? De bazen zonden hunne heele gasten door en namen er halve. Overigens, er was schier volslagen gebrek aan werk, en de nood was ten top gestegen, het arme volk leed honger. Nu bevool de municipaliteit dat de bakkers aan de arme menschen een zeker getal brooden, voor assignaten, moesten afleveren, telkens ten 9 ure voor- en ten 4 ure namiddag, en voor die assignaten mochten de bakkers, in het stadsmagazijn meel gaan halen, hetwelk de boeren gedwongen worden er te brengen.

Nu stonden er alle dagen, van 's morgens vroeg, in de bittere koude, met honderde menschen voor de broodwinkels, ongeduldig wachtende tot de bakkers hun brood uitdeelden; en dan gebeurde het nog zeer dikwijls dat er voor talrijke arme duivels niets te krijgen was, en deze weer met ijdele handen ongetroost moesten huiswaarts keeren. Bij dit alles was het brood nog zeer slecht, al had men het dan ook den naam van ‘gelijkheidsbrood’ gegeven; het bestond meest uit zemelen en een weinig meel. Er werd een liedje op gemaakt, dat ik mijne moeder zaliger nog heb hooren zingen, en waarvan ik de volgende stroof heb onthouden:

‘Van 's morgens vroeg ten half dry
Stonden wy aen de bakkery,
Met een *dixken* in de hand,
Te wachten naar 'nen roggen kant.
En dan konden wy 't schier niet eten.
't Meel dat was er in vergeten
Och Heer! Och Heer!
Nooit geen Franschen in 't land hier meer!’

En elke stroof eindigde met het refrein:

‘Och Heer! Och Heer!
Nooit geen Franschen in 't land hier meer!’

Eenigen tijd nadien besloot men, aan de arme lieden kaartjes uit te deelen, waardoor elk huisgezin, bij eenen aan te wijzen bakker, alle weken een zeker getal brooden zou kunnen gaan halen. Maar toen het er op aankwam dien maatregel uit te voeren, was er in het stadsmagazijn geen meel meer voorhanden, en de behoeftigen konden maar zien waar zij eten vonden. Om het graan te sparen, was het verboden bier of sterke dranken te brouwen, en mocht er zelfs geen peperkoek worden gebakken; ook niet met nieuwjaar. Dit alles kon echter geene leniging brengen aan de ellenden, waaronder de werkman toen gebukt ging. Hadde men de hongerige buiken met

holklinkende redevoeringen kunnen vullen, dat ware eene schoone zaak geweest, want die kon men alle dagen kosteloos gaan hooren.

Toen de eeredienst der godin van de Rede buiten de mode was geraakt, had men eenen ‘tempel der Wet’ ingericht, waar niet weinig werd gewoordenkraamd over Fransche vrijheden en Franschen wind. Voor dien tempel was de kapel in de Huidvettersstraat uitgekozen. Dewijl het volk er echter niet heen wilde, besloot men, het er heen te lokken. Daartoe werden er boterkaartjes uitgedeeld, en al degenen die naar voormelde kapel eene revolutionaire preek kwamen hooren, ontvingen een pond boter. Nu waren er spoedig toehoorders in overvloed; maar zij kwamen er niet zoo zeer om de preek, dan wel om het pond boter. Dit uitdeelen van boter duurde echter alweer niet lang en kort nadien werd de tempel der wet van de Huidvetterskapel naar de Jezuïetenkerk overgebracht, alwaar dan ook de republikeinsche huwelijken werden gesloten.

Alles werd op een Franschen leest geschoeid, onze instellingen kregen, de eene voor en de andere na, een vreemd aanzien, en van Vlaamsch recht en Vlaamsche zeden werd er niet meer gesproken. Met één woord, er ontbrak niets meer dan dat ons landeke teenemaal Fransch worden zou. Dit werd er dan ook op aangelegd; op zekeren morgen vernamen wij, en wel zonder eenige verwondering, dat wij deel maakten van de groote Fransche Republiek: wij waren als Belgen gaan slapen en werden als Franschen wakker. Men zegde ons, dat wij nu eerst ‘menschen’ waren geworden, waardig het volkenrecht te genieten. Wij moesten nu allen eene Fransche kokarde dragen en al de jongelingen, die den ouderdom van 18 jaren hadden bereikt, waren verplicht te gaan loten voor den krijgsdienst, iets wat tot dan toe ten onzent onbekend was. De eerste militie-loting had hier plaats in het begin van 1796 en werd sedert dien tijd van jaar tot jaar herhaald. En hoe afkeerig men er ook van wezen mocht, men was toch gedwongen er deel aan te nemen, al bracht het ook droefheid en kommer in menig huisgezin. Nu ook werden er allerhande belastingen ingevoerd, waarvan wij vroeger nooit hadden hooren spreken.

In den loop van dit jaar hadden er nog republikeinsche feesten in overvloed plaats, maar zij konden ons echter niet wakker schudden uit de diepe moedeloosheid, waarin wij waren gevallen; ook vonden zij geen den minsten bijval, ten zij bij eenige heethoofden en woelmannen; de vredelievende burgers bleven rustig te huis, den rampzaligen toestand betreurende waarin onze geliefde moederstad verkeerde.

(Wordt voortgezet.)

JOS. STAES.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom loopt een ei uit, in welks onderste gedeelte men een gaatje geboord en rondom de lucht verdund heeft, in het glas, waarin het geplaatst is?

Omdat een ei lucht inhoudt die, wegens hare lichtheid, op de vloeibare stof bovendrijft; deze lucht verspreidt zich naarmate dat de buitenpersing vermindert, en drijft de stoffe van het ei door het gaatje dat men er in gemaakt heeft, uit.

Lichaamsoefeningen.

Al wat leeft, beweegt. Zonder beweging geen leven. Gedurende eene minuut klopt het hart van 65 tot 75 keeren; en binnen dien tijd ademt men 15 tot 18 maal. Doch hiermede is het niet al. Op alle punten van het lichaam is er onafgebrokene, bestendige beweging, - en dit is zelfs eigen aan alle levende schepselen, aan de planten gelijk aan de dieren.

Indien ademen en leven voor het volk hetzelfde schijnt te wezen, wordt ook de beweging niet zonder reden als een gewichtig teeken van leven beschouwd. Het pasgeboren kind schreeuwt en beweegt zijne lidmaten. Door schreeuwen drukken de jonge kinderen hunne natuurbehoeften uit, en dat schreeuwen wekt de bezorgdheid der moeders op. Hierom meenen de moeders, dat aan het kind iets ontbreekt, telkens dat het schreeuwt, en alsdan wordt alles beproefd en in het werk gesteld, om het wichtje te sussen en te stillen.

Hoewel de moederzorg gestadig dag en nacht waakt, en allerhande pogingen uitvindt en aanwendt om te beletten, dat het kind schreeuwe, heeft men er nooit kunnen in lukken een kind zonder schreeuwen op te kweeken. Schreeuwen is de eerste taal van den mensch. Schreeuwen is voor het kind eene noodwendigheid, eene natuurbehoefte; anders zouden wellicht zijne ademtuigen zich niet kunnen ontwikkelen.

Wanneer men naspeurt, wat er in een zwaluwnest gebeurt, ziet men de oude zwaluwen gestadig om voedsel heen en weer vliegen; en al de zwaluwjongskens schreeuwen te gelijk; en allen doen den bek wijd open, telkens dat de oude het voedsel aanbrengt; maar de oude zwaluw aast ieder jongsken op zijne beurt; om dat schreeuwen schijnt zij zich niet te bekreunen. Zij begint met het eerste, en wanneer het laatste zijn deel gehad heeft, begint zij op nieuw met het eerste. Hierom houdt het schreeuwen ook niet op.

Welnu, waarom zouden wij de lessen der natuur verwaarloozen? Wanneer het kind gehad heeft wat het behoeft, mag men het niet laten schreeuwen? Wat beweegredenen zou men hebben, om hierin de zwaluw niet na te volgen?

Is eene moeder er ooit in gelukt, sedert dat het menschdom bestaat, een kind zonder schreeuwen op te brengen?

Wel is waar, door schreeuwen drukt het kind ook zijne natuurbehoeften uit, enz. Maar het schreeuwen kan ook een teeken van lijden zijn; dan gelijkt het schreeuwen meer aan klagen, ofwel het is aanhoudend en hardnekkig; het heeft iets ongewoons. Wanneer er twijfel bestaat, is het altijd prijsbaar het kind te ontkleeden, ten einde zich te verzekeren, of het nat ligt, of zijne kleeding soms te hard spant, of er soms eene speld of eene andere oorzaak het doet lijden, enz.

Nu doet zich de vraag op, of het goed of slecht is, het kind te wiegen, om het te doen slapen of te doen zwijgen.

Over deze zaak heeft men veel geredetwist; doch welke ook de denkwijze zij, die men aanneemt, zeker is het, dat het wiegen ten minste onnoodig is.[1]

(1) Dokter Jos. Van Kerckhoven te Antwerpen schrijft sedert verscheidene jaren voor, de kinderen niet te wiegen en te laten schreeuwen, zelfs 's nachts; de verkregene uitkomsten hebben bewezen dat dit stelsel zeer voordeelig is; met de kinderen des nachts nu en dan op te nemen, gewennen zij zich er gemakkelijk aan elken nacht op hetzelfde uur wakker te worden en te schreien om opgenomen, of, gelijk men in Antwerpen zegt, ‘gepakt’ te worden.
D.V.S.

Gewiegd of niet gewiegd, *als het jaar ten einde is*, *zal het kind hierom niet min*, *noch meer geslapen*, *niet min*, *noch meer geschreeuwd hebben.* Want schreeuwen en slapen zijn voor het kind eene natuurbehoefte, die wil voldaan zijn. Het wiegen wordt altijd eene gewoonte voor het kind, en is daarbij nog een band en een ongemak voor de ouders.

Behalve de beweging der ademtuigen eischen al de spieren werking, bedrijvigheid. De lichaamsoefeningen zijn onontbeerlijk voor de ontwikkeling en het behoud der gezondheid.

Bewegingen in de reine lucht, in de buitenlucht, maken de grootste bron der gezondheid. Hiervan getuigen de levenskracht en lichaamsstaat van hen, die in de opene lucht arbeiden, zooals hoveniers, houtkappers, boomsnoeiers, landbouwers, enz.

De lichaamsbewegingen in de vrije lucht wekken den eetlust en de verteringskracht van de maag op; en hierdoor doen zij eene soort van lichaamlijk welzijn ontstaan. Hoewel men zich dagelijks van deze waarheden kan overtuigen, en iedereen het nut der oefeningen in de vrije lucht op zich zelven kan beproeven, mankt men er veel te weinig gebruik van.

Hoeveel personen vindt men in de groote steden niet, die een verdrietig, ziekelijk, kwijnend leven leiden, die jaar uit, jaar in, de toevlucht tot de apotheek nemen; terwijl eenige uren dagelijkschen arbeid in de buitenlucht hun in korten tijd gezondheid en goede luim zouden schenken? Maar in plaats van gehoor te gever, aan de rede, volgt men de gewoonte. In de lucht arbeiden is al te eenvoudig. Aan de drogerij der apotheken eene geheimzinnige kracht toeschrijven valt meer in den smaak; ja zulks is de neiging van den mensch. Hier kunnen wij aan den lust niet weerstaan eene vertelling uit onze kinderjaren aan te halen.

Er was eens een machtige koning in het Oosten, jong en schoon, ook van zijne onderdanen zeer bemind. Hovelingen, rijkdom, pracht en glorie, niets scheen hem te ontbreken. Evenwel werd die koning ziek; hij verkwijnde, verloor den eetlust, en was aan slechte luim en verveling ten prooi. Dagelijks hielden de geneesheeren raad over 's konings ziekte, het een en ander schreef men voor: soms werd hem ook wel aangeraden te wandelen en lichaamsoefeningen in het open veld te doen. Deze raad scheen echter zoo onbepaald, zoo weinig stipt, en hierom werd hij ook niet gevolgd.

Eens dat de koning in zijnen leunstoel, met de trouwste hovelingen over zijn ongelukkig lot klaagde, bracht men hem de mare, dat een vreemde dokter, een Arabier, die wonderbare genezingen deed, de stad naderde. Door dit nieuws als verrast en verrukt, liet de vorst onmiddellijk den Arabier halen en te gemoet gaan, ten einde zijne kunst te beproeven.

De vreemde dokter werd binnen geleid: hij groette ootmoedig den vorst, onderzocht zijne kwaal, en na eene poos stilzwij-

gend in den hof heen en weer gewandeld te hebben, naderde hij op nieuw met eerbied, en bood Z.M. eenen grooten, ronden, vergulden bol van cederhout aan, en hij sprak in dezer voege: ‘Heer koning, uwe ziekte is zeer gevaarlijk; maar ziehier het onfeilbaar geneesmiddel; deze bol alleen bezit de kracht u te redden, indien gij hem dagelijks honderd malen van hier naar gindschen boom rolt, zult gij in min dan drie weken genezen zijn.’

De koning zond al zijne dokters weg, en overlaadde den Arabier met kostelijke geschenken. De raad werd gevolgd, en hij had ook het voorzegde uitwerksel.

Deze dagelijksche lichaamsoefening deed 's konings eetlust herleven; zijne goede luim kwam terug: de vorst was genezen, en alom zong men den lof van den wonderdokter.

Maar de voorzichtige Arabier was spoorloos verdwenen, hij onttrok zich aan de hulde: hij hield zich schuil; want hij kende te wel de zwakheid, de veranderlijkheid van de menschelijke natuur, om zich aan de grillen van eenen Oosterschen koning te vertrouwen.

Men heeft de lichaamsoefeningen verdeeld in werkelijke en onwerkelijke oefeningen.[1]

Wandelen, loopen, springen, dansen, klauteren, schermen, roeien, zwemmen, schaatsenrijden, enz., zijn werkelijke oefeningen.

Varen, rijden, hetzij met sleden of met wagens, enz., zijn onwerkelijke oefeningen.

Te paard rijden en schommelen of *rijkoken* (alias touteren) zijn terzelfder tijd werkelijke en onwerkelijke oefeningen.

De onwerkelijke oefeningen zijn verzettelijk voor den geest, en zij verschaffen versche lucht; hierom zijn zij nuttig en aannaam voor ziekelijke personen, jonge schepselen, zwakke oude lieden, en voor al degenen, welke niet in staat zijn zich aan werkelijke lichaamsbewegingen over te leveren; want deze laatste oefeningen hebben voorzeker een veel heilzamer, een veel krachtiger uitwerksel.

Indien men nochtans de oefening van het lichaam overdrijft, met te geweldig of te lang te werken, mist men het doel, dat men beoogt; in plaats van eene niet onaangename vermoeienis, gevoelt men dan drukkende afgematheid. Hierom is het noodig, dat de lichaamsoefeningen afwisselend zijn. Niets is inderdaad lastiger dan te lang dezelfde oefening te doen, en bijzonderlijk indien deze beweegloosheid vereischt. Gedurende tien minuten eene beweeglooze, lastige houding aannemen valt zeer moeielijk, terwijl een uur lang wandelen min uitput en voor de gezondheid veel nuttiger is. De natuur van den mensch vraagt oefening en afwisseling.

Sommige lichaamsoefeningen ontwikkelen voornamelijk de onderste lidmaten, zooals wandelen, loopen, dansen, springen, schaatsenrijden, enz; andere oefeningen versterken bijzonderlijk de bovenste deelen, zooals schieten met den handboog, kloppen met den hamer, klooven met de bijl, enz,; terwijl andere, zooals zwemmen, klimmen, dansen in de koord, te gelijkertijd de onderste en bovenste lidmaten oefenen.

(1) Deze verdeeling wordt in de boeken over gezondheidsleer aangenomen; zij is eenvoudig, doch niet logisch; want eene oefening is altijd werkelijk, nooit onwerkelijk. Het lichaam geeft zich beweging of ontvangt de beweging. Een zeeman, die zich aan den slaap overgeeft, doet geene hoegenaamde lichaamsoefening, hoewel de rassche tocht van het schip hem mederukt. Maar indien alle beweging geene oefening is, kan er ook oefening zijn zonder beweging. Er zijn beweeglooze houdingen van het lichaam, die eene groote werking van spierkracht vereischen.

In al deze bewegingen nemen de spieren van het lijf ook min of meer deel aan de oefening.[1]

De scholen van lichaamsoefenkunst (gymnastiek) hebben voor doel de spieren van het lichaam krachtig en geregeld te ontwikkelen. Deze oefeningen hebben op de kinderen uitmuntende uitwerksels, en het is ook wenschelijk, dat men bij al de gestichten van lager onderwijs, voor de beide geslachten, klassen van lichaamsoefenkunst voege. Zulks is voornamelijk noodig in de groote steden, waar men zooveel zwakke kinderen aantreft.

Maar de gymnastieke oefeningen vallen in den smaak der ouders niet: hier heeft men nog eens met het vooroordeel te kampen. De ouders vreezen dat aan hunne kinderen leed of ongeluk overkome; en hierom mogen deze geliefkoosde wezens zich bijna niet verroeren.

Men wikkelt en duffelt de kinderen in wol en wat, en men is bezorgd en bang, wanneer zij zich bewegen; en door deze verkeerde teederheid bekomt men, in plaats van gezonde vroolijke kinderen, kwijnende, grillige wezens, gansch hun leven aan ziekten en lijden ten prooi.

Gent.

D^{r}. C.A. FREDERICQ.

De beiaard.

Zeker zijn wij verre van de tijden, toen onze landaard een zoo onuitsprekelijk genoegen schepte bij het hooren der verrukkende akkoorden van het beiaardspel en waarvan de klanken hem als het ware tot in de ziel drongen.

Dit ontzaglijke torenorgel dat zijne vloeiende tonen welluidend over steden en vlakten heen zond, dit grootsche speeltuig, welk door geleerde schrijvers wel eens eene reuzenmuziek werd geheeten, had vroeger op de Vlamingen eenen zeer krachtdadigen en gansch ongemeenen invloed.

Evenals het eenvoudige Helvetische koewachters-lied den Zwitsers alom hun dierbaar vaderland herinnert, zoo ook voelden onze voorouders bij het hooren van het beiaardspel zich diep ontroerd en vaster aan hunnen geboortegrond geboeid.

Niet zelden is het gebeurd, - dit melden onze jaarboeken, - dat Vlamingen in vreemde landen reizende, op eens door een onwederstaanbaar heimwee werden aangedaan. Zoodra ergens de tonen van een klokkenspel hunne ooren kwamen treffen en aldus bij hen de herinnering aan hunne geliefkoosde vaderstad opwekten.

Waar en wanneer bestond het eerste klokkenspel?

(1) Indien eene matige lichaamsoefening de spijsvertering begunstigt, moeten alle hevige en kunstmatige oefeningen onmiddellijk na het eetmaal vermeden worden.

Dit is een vraagpunt dat gewis door vele schrijvers op eene zeer verschillige wijze wordt beantwoord.

Wat het uitvinden van den eigenlijken beiaard betreft, dit noemt men nog immer een raadsel dat geenszins schijnt opgelost te wezen.

Reeds in de twaalfde eeuw, - zeggen de Benedictijners, - begon men in de kerken den zang met het geluid van speeltuigen te begeleiden. Te dien einde gebruikte men aldaar ook kleine klokjes, waarop men beurtelings met een hamertje sloeg, trachtende alzoo de tonen der viersnarige lier der Grieken na te bootsen.

Een onzer Fransch-Belgische schrijvers(1) is van gevoelen dat hierin de oorsprong van den beiaard of het zoogenoemde klokkenspel te vinden is.

Mag men nu die kleine klokjes aanzien als een beiaard in 't klein en waren zij wezenlijk de eerste stap naar het grootsche klokkenspel? - Zoo ja, dan had men vervolgens, - gelijk het met de meeste uitvindingen is gelegen, - slechts het bestaande te wijzigen, te vergrooten en te verbeteren om allengs tot de indrukwekkende torenmuziek te geraken.

Volgens Octave Delepierre(2) zou uit de stadsrekeningen van Brugge blijken dat aldaar reeds ten jare 1300 een klokkenspel bestond.

Een Fransch schrijver(3) die insgelijks van meening is dat dit reusachtige speeltuig in Vlaanderen werd uitgevonden, verspreid en verbeterd, houdt staande dat die uitvinding zeer oud moet zijn, aangezien reeds in 1398 te Gent een huis bestond dat ‘den Beyaerd’ werd geheeten. - Naar aanleiding van dit uithangbord zou men wellicht te recht mogen onderstellen dat te dien tijde ook de stad Gent eenen wezenlijken beiaard had.

Volgens anderen echter zou het eerste klokkenspel te Aalst zijn vervaardigd en zulks maar ten jare 1481 of 1487. Inderdaad leefde er in deze laatste stad, in de vijftiende eeuw, een klokkengieter met name Berthel Knerk, wien het uitvinden van den beiaard wordt toegeschreven, of althans die aan den toen reeds gekenden merkelijke verbeteringen schijnt te hebben toegebracht.

Zoodra in Vlaanderen het eerste beiaardspel zijne zuivere en vloeiende tonen door de lucht deed galmen, verwekte ongetwijfeld die torenmuziek bij alleman eene zoo aangename en genoegelijke gewaarwording, dat men niet enkel voor iedere stad, maar schier voor elke kerk of kerspel onmiddellijk en ten welken prijze ook, eenen beiaard verlangde. Doch, zooals men denken kan, eene dergelijke nieuwigheid kon zich maar langzamerhand verspreiden.

Antwerpen, zegt men, werd slechts ten jare 1540 met eenen beiaard begiftigd. Nochtans in de rekeningen, voor 1431, van het bestuur der hoofdkerk van Antwerpen komt voor: ‘Betaeld den organist ende blazer, XII gr. - Item den Beyaerders te gader, VI gr.’ - Zou men hieruit niet mogen opmaken dat de Scheldestad dan ook destijds eenen beiaard bezat?

Wij weten dat men beweerd heeft dat vroeger het woord ‘beyaerder’ enkel klokluider beteekende en dat diensvolgens dit woord hier wellicht niet in den zin van klokkenspeler klokkenist, beieraar of eigenlijk beiaardspeler gebruikt is geworden.

Zulks is nochtans des te meer te betwijfelen omdat in de aangehaalde rekeningen, voor het jaar 1435, achter de gemelde ‘beyaerders’ ook deze melding voorkomt:

(1) Ed. Fétis, *Musiciens belges*, 1ste deel, bladz. 54.
(2) *Précis des annales de Bruges.*
(3) Ernest Soulange, *Les curieuses origines des inventions et découvertes.*

‘Item den storm*luyders*. VIII gr.’ - Dit alles schijnt eenigszins uit te maken dat, in het besproken geval, het bestuur der Antwerpsche hoofdkerk wel degelijk ‘beiaardspelers’ en geene zoogenaamde ‘klokluiders’ bedoeld heeft.

Een verdienstelijk Vlaamsch schrijver der zestiende eeuw, E. Puteanus of liever Van de Putte (1574-1646) zegt, dat men in het aloude Brussel zeven kerken telde, die ieder met eenen beiaard waren voorzien.

Deze zeven kerken waren namelijk: Sint-Nicolaas, Sinte-Gudula, O.-L.-V. ten Zavel, de Magdalena, O.-L.-V. ter Kapelle, Sint-Jan en O.-L.-V. ter Finisterre.

Men weet, dat voor het oude Brussel het getal zeven als het ware iets geheiligds in zich bevatte en zulks uit hoofde der doorluchtigheid der zeven oudadellijke geslachten: Ser-Huyghs, Ser-Roelofs, Sleeuws, Steenweghs, Sweerts, Roodenbeeck en Coudenberghe, die bij den oorsprong of het stichten dier stad, heure eerste overheden uitmaakten.

De toren van voornoemde Sint-Nicolaaskerk, waarop alreeds in 1362 een uurwerk prijkte en die tevens het Brusselsch belfort was, werd in het jaar 1665 met eenen nieuwen beiaard voorzien, samengesteld uit acht en dertig klokken, wegende te zamen drie en twintig duizend vier honderd pond. Vijf jaren later werd daar eene koperen trommel bijgevoegd van niet minder dan achttien duizend twintig pond.

Bij de wreede belegering van 1695 door de Franschen onder leiding van maarschalk de Villeroi aangericht, was Sint-Nicolaas eene der achttien kerken of kloosters, welke, benevens meer dan vier duizend huizen, door de ramp werden verdelgd. Het dak en het gewelf diens tempels waren afgebrand, het schoone klokkenspel, het uurwerk en de stormklok, waren met den ganschen toren geheel vernield.

In 1712 echter was de kerk heropgebouwd geworden en men begiftigde haar andermaal met eenen nieuwen beiaard, uit slechts dertien klokken bestaande, dewelke nochtans niet minder dan zes en veertig duizend twee honderd veertig pond wogen.

Dit buitengewoon gewicht was oorzaak dat op den 25^{n} Juli 1714 de klokkentoren met een gedeelte van het kerkgebouw instortte.

Als de merkwaardigste beiaarden van Europa noemt men gewoonlijk die van Antwerpen, Delft en Brugge. Die der laatstgenoemde stad is samengesteld uit acht en veertig klokken, waarvan de voornaamste een meter negen en vijftig centimeters hoog is en welke gezamenlijk vier octaven of acht klanken uitmaken. De koperen trommel weegt negentien duizend negen

honderd zes en zestig pond en is voorzien van dertig duizend vijf honderd uitspringende stukken, die de hamers in beweging brengen. Elk dier stukken heeft, volgens de volksoverlevering, veertien Fransche stuivers gekost. Een Latijnsch opschrift geeft te kennen dat dit werk tot stand werd gebracht door Antoon de Hondt, in 1748.

In den beginne was het enkel op de feestdagen en bij de voorname plechtigheden dat de beiaard zijne heldere klanken in de ruimte zond en boven de steden zijne zoete melodijen liet weergalmen; doch aldra had men het middel gevonden om de vuisten van den beiaardspeler door een werktuig te vervangen. Sinds dien liet het klokkenspel zich steeds regelmatig, zoo wel bij nacht als bij dag, hooren.

Niet alleen het slaan van elk uur werd door des beiaards welluidend geklingel voorafgegaan, maar ook de halve uren en zelfs de kwartieren werden later door aangename deuntjes aangekondigd.

Dit belette niet dat de beiaardspelers, op bepaalde dagen, hunne oefeningen op het klokkenspel bleven voortzetten. Die oefeningen wekten vroeger overal, en wel voornamelijk in Vlaanderen, bij de verdienstelijkste klokkenisten den naïever op, zoodanig dat er prijskampen werden gehouden voor het beste beiaardbespelen, zoo als het hedendaags voor de muziek en den koorzang nog gebeurt.

Over het algemeen is het jaarlijks tijdens de goede week dat de arias en deuntjes, die derhalve een geheel jaar gediend hebben en dus ook door iedereen volkomen gekend zijn, door nieuwere wijzen worden vervangen.

Na van den beiaard te hebben gesproken, zal een woordje over de voornaamste klokken van ons land hier wellicht niet gansch overbodig voorkomen.

Uit eene opgave in het blad *Vlaamsch België* van den 8^{n} November 1844 blijkt dat de grootste klok van ons land zich te Mechelen bevindt. Die klok, welke voor de eerste maal hergoten werd in 1500, en voor de tweede maal eene eeuw daarna, werd, vijftig jaar later, op den toon gesteld met den beiaard door Andreas Van den Gheyn. Zij woog aanvankelijk zestien duizend pond. Gebarsten in 1825 en hergoten in 1844, weegt zij sindsdien achttien duizend pond, dat is twee duizend pond meer dan zij vroeger heeft gewogen. Wat den toon betreft, staat zij volkomen met den beiaard in overeenstemming.

De grootste klok van Brussel weegt zestien duizend pond; de grootste klok der hoofdkerk te Antwerpen, veertien duizend pond; die van Sint-Jacobskerk aldaar, dertien duizend pond. De grootste klok van Brugge weegt twaalf duizend pond; die van Gent insgelijks twaalf duizend pond; de stormklok van Sint-Pieter te Leuven, acht duizend pond en eindelijk de zwaarste klok van Luik, veertien duizend pond.

Brussel.

S.C.A. WILLEMS.

> Ik heb Russen, ik heb Spanjolen gezien, ik heb Italianen gezien, en moffen en joden; de eenen waren bruin, de anderen zwart, de anderen rood; de eenen hadden een krommen neus, de anderen een platneus, en overal, ja overal ben ik brave menschen tegengekomen.
> ERCKMANN-CHATRIAN.

Kroniek.

Antwerpen. Ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van België's onafhankelijkheid welk in 1880 zal worden gevierd, zal de heer Ed. G.J. Gregoir een belangrijk werk uitgeven in de Fransche taal, gewijd aan den toestand van de muziek in België sedert 1830, met eenen terugblik op den staat van zaken die daaraan is voorafgegaan. Het dezer dagen verschenen prospectus geeft eene opsomming van den inhoud des werks, welk onder andere handelen zal over de Belgische conservatoriums en scholen van muziek, hunne stichters en hun personeel, het onderwijs van de muziek in de scholen, de muziek bij het leger, de afdeeling van muziek bij de academie van België, het Fransche en Vlaamsche zangspel, de muziekuitvoeringen van verschillenden aard, de werken over muziek, de standbeelden van beroemde vaderlandsche muzikanten, de aanmoediging der muziek, de primussen van Rome, de muziekbibliotheken en de kabinetten van speeltuigen enz. Een rijke en afwisselende inhoud, zooals men ziet. Het werk is getiteld: *L'art musical sous les règnes de LL. MM. Léopold I et II.* De prijs is 3 fr. Men schrijft in bij F. Rammel, Eiermarkt 4, te Antwerpen, en bij Schott, op den Berg van 't Hof 82, te Brussel.

- De beroemde kunstschilder Jos. Dyckmans heeft dezer dagen twee tafereeltjes voltooid die, evenals zijne vroegere, besteld of verkocht waren vóór hunne voltooiing. Het eerste draagt voor titel *Na het middagmaal* en het tweede stelt eene jeugdige koewachtster voor, die in de Calmpthoutsche heide zit te breien. Fijn van toon en kleur en geschilderd zooals Dyckmans dat alleen kan, zijn beide uitmuntend verzorgd. Sedert eenige jaren bezit de uitmuntende meester een buitengoed te Calmpthout, wat hem wellicht heeft aangedreven aldaar studiën naar de natuur te schilderen. Wij hebben de eer en het genoegen gehad die te mogen zien; zij dragen niet alleen den stempel van den onnavolgbaren meester, maar iedere studie is zelfs een uitmuntend tafereel te noemen. Wij zagen er namelijk twee die zeer goed stand houden zullen nevens landschappen der beroemdste oude en hedendaagsche landschapschilders. Daar voormelde studiën eene gansch nieuwe zijde van 's meessters rijk en machtig penseel veropenbaren, ware het te wenschen dat hij ze bij de eene of andere gelegenheid tentoonstelde.

Herenthals. Bij V.J. Dumoulin is onder den titel *Deugd en Vreugd* een liederenbundel verschenen van den eerw. heer S. Daems, leeraar in de abdij van Tongerloo. Het in een klein formaat fraai gedrukte boek bevat 132 blz. en zal onder vele opzichtenden beminnaren van Vlaamsche poëzy eene welkome lentegift zijn. Tevens zij vermeld, dat op al de stukken, in het werk van den verdienstelijken schrijver gedrukt, door verschillende toondichters muziek gemaakt is. Als (en het is wel te voorzien dat zulks het geval zal zijn) het getal inteekenaren groot genoeg is, zal de heer Daems een tweeden bundel uitgeven, waarin de zangwijzen van *Deugd en Vreugd* zullen opgenomen zijn.

Brussel. De plaatsnijder P.J. Arendzen is door de academie van België gelast met het maken der portretten van Grandgagnage en andere harer leden, die in den laatsten tijd gestorven zijn. De kunstschilder J. Portaels laat verscheidene zijner schilderijen door Arendzen graveeren.

Gent. Bij E. Todt is verschenen een derde verbeterde druk van het zoo gunstig bekende *Handboek van gezondheidsleer voor alle standen*, van dr. C.A. Fredericq, uitgegeven door het *Willemsfonds.* Ter aanbeveling bij hen die met het nuttige werk van den verdienstelijken geneeskundigen schrijver nog geene kennis hebben gemaakt, nemen wij er in deze aflevering een kort hoofdstuk (nopens de lichaamsoefeningen) uit over. Het handboek bevat 280 blz. en kost slechts 2 1/2 fr.

Ruiterslied.[1]

Hop, hop, hop, hop!
Rap in galop,
Rijd maar volop,
Paardje, te huis wacht de spint u met haver;
Vlug als de wind,
Voer me gezwind,
Paardje, mijn vrind;
Dra zijn we thuis, o mijn wakkere draver!
Vlug als de wind,
Voer me gezwind,
Paardje, mijn vrind;
Dra zijn we thuis, en daar wacht u de spint!

Hoera, hoera! mijn paardje spoort,
Gelijk de rukwind, bruisend voort,
Kapt vonken uit de keien!
Welaan! wie volgt mij op dien draf,
Door zand en slijk, nu op dan af,
Langs heuvlen en valleien?

Zoo rap als gij te poot, o neen!
Mijn draver lief, zoo is er geen
In heel ons land te vinden.
Straks zoudt ge kampen met den stroom;
En geef ik u den vrijen toom,
Dan snort gij als de winden.

Zoo schoon als moedig zijt ge, paard,
Van aan den kop tot aan den staart,
Van duizend uitverkoren.
Ja, op mijn woord van deftig man,
Wie u gebreken vinden kan,
Dien koop ik nieuwe sporen.
Hoera, vooruit! in vollen spoed!
Geen spoor, geen zweep, mijn paardje zoet,
Behoeft gij om te draven.
Vooruit, vooruit! ginds zie ik al

(1) Getoonzet door B. Raes en ontleend aan *Deugd en Vreugd.*

Mijn woning staan en uwen stal;
Dra gaan wij ons wat laven!

S. DAEMS.

Tongerloo.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom ontrimpelt een oude appel in het ledige? Omdat de lucht, die onder de schil is, zich verspreidt en ze oplicht.

Oesters.

In de maand Mei durven vele liefhebbers geene oesters meer eten, en vraagt men hun, waarom niet, dan antwoorden zij: omdat er geene R in den naam van die maand is en de oesters maar goed eetbaar zijn in die maanden waarin eene R gevonden wordt. Het behoeft wel niet gezegd, dat die algemeene regel volstrekt geen regel is. Alles hangt af van de luchtgesteltenis, en 't is zeker dat in koude Meidagen de oesters oneindig beter van smaak zijn, dan zij het zijn op zoele dagen in de maand Maart.

De reden waarom de oester zoo duur wordt, licht niet alleen in het toenemend verbruik, maar ook in de mislukking van vele oogsten. De oester toch wordt, gelijk bekend is, geplant of gepoot op banken en nu schijnen storende invloeden de vrucht van die planting dikwijls te vernielen.

De kleine oester, onder den microscoop gezien, ziet er allerliefst uit; een paar dunne schaaltjes omsluiten de teere, haast onwaarneembare organen en fijne op haar gelijkende aanhangsels zijn hare roeispanen, waarmede zij zich voortbeweegt. Als zij veertig dagen oud is, is zij nog niet grooter dan de kop van eene gewone speld, en als zij drie maanden oud is, heeft zij ongeveer de grootte van eene erwt. Eerst op tweejarigen leeftijd wordt zij gegeten.

Het is lang eene vraag geweest, die tot veel betwisting aanleiding heeft gegeven, waarvan de oesters leven. Thans is men door navorschingen van wetenschappelijke mannen te weten gekomen, dat oesters geen plantaardig voedsel tot zich nemen, maar dat zij hunnen honger stillen met eene groote verscheidenheid van kleine in het water levende diertjes, zoogenaamde infusiediertjes.

De muziek

is aan eene schoone maagd gelijk, wier gestalte, wier gelaatstrekken men niet met passer of maatstok zorgvuldig naar alle richtingen en deelen behoeft te onderzoeken om de betoovering harer harmonisch ontwikkelde vormen te ondergaan. Die betoovering is eene onmiddellijke en onweerstaanbare werking van het schoone, harmonische geheel, dat men langen tijd zou moeten bestudeeren om het naar den overweldigenden indruk, dien het maakt, recht te waardeeren en te begrijpen.

A.D. LOMAN.

Patriotten en Sansculotten.

Herinneringen uit dit woelige tijdvak.
VII.

De toestand was slecht; maar hij moest echter nog oneindig slechter worden. Wij gingen nu een tijdvak te gemoet, aan hetwelk de bevolking, te recht den naam van *benauwde tijd* heeft gegeven. Tot hiertoe hadden onze vreemde verdrukkers onzen godsdienst slechts gehoond en bespot; nu wilden ze hem gaan uitroeien en deszelfs bedienaars vervolgen als wilde dieren. Zekere Dargonne, woonachtig in de Jodenstraat, stond aan het hoofd der vervolgers en speelde daarbij eene hatelijke rol. Die Fransche rat, welke hier als dansmeester was komen overwaaien, had het allengs zoover weten te brengen, dat hij zich tot het ambt van commissaris van het uitvoerend bewind had doen benoemen.

Het vernietigen van de talrijke Onze-Lieve-Vrouwe- en heiligenbeelden, staande op de hoeken der straten, alsmede van het groot kruisbeeld op de Meir en van de kruisen op de kerken en kloosters, geschiedde bij openbare aanbesteding. Allen werden aan stukken geslagen en vernield. In de maand November 1796 ging men over tot het inbeslagnemen der kloosters en de uitdrijving der kloosterlingen. De prachtige St.-Michielsabdij, in de Kloosterstraat, nabij het Kasteelplein, lag het eerst aan de beurt. De abdijheeren werden er met geweld uitgehaald. De volgende dagen deed men de andere kloosters ontruimen. Vooral in de vrouwenkloosters heerschte er veel droefheid over die uitjaging. De kapucijnen, op de Paardenmarkt, waren zeer onwillig om hun klooster te verlaten; doch zij werden bij den baard gegrepen en er alzoo uit gesleurd.

Dat al die gewelddadige tooneelen zeer veel volk te been brachten, valt gemakkelijk te begrijpen; doch wel verre van er de hand aan te leenen, gaf het herhaaldelijk zijnen afkeer te kennen. Na de ontruiming der kloosters werden deze gesloten, met alles wat er in was, ten voordeele van het openbaar domein aangeslagen en als *zwart goed* in veiling gebracht en meestal voor spotprijzen door vreemde gelukzoekers aangekocht. Deze ontdeden ze van alles wat eenige waarde had, zooals lood, zink, ijzer, beelden, schilderijen, enz., verkochten dit afzonderlijk, en met de opbrengst er van konden ze den koopprijs betalen en hielden zelfs nog wat over.

Het volgende jaar, toen er geene kloostergoederen meer waren binnen te palmen, moest de beurt aan de kerken komen. Van de priesters werd vereischt dat zij den volgenden eed zouden afleggen: ‘Ik zweer haat aan het koninkdom en aan de regeeringloosheid. Ik zweer verkleefdheid en getrouwheid aan de republiek en aan de grondwet van het jaar drie.’ Slechts dertien geestelijken legden dezen eed af; al de anderen weigerden krachtdadig, daar zij het in geweten niet van zich konden verkrijgen, gemelden eed te doen, als in strijd zijnde met den geest der Kerk.

Op 21 September, onmiddellijk na die weigering, werd er bij trompetgeschal afgekondigd en tevens aangeplakt, dat de uitoefening van den Roomsch-katholieken godsdienst werd afgeschaft, en den 27^{n} van dezelfde maand werden al de kerken gesloten. Vooraleer het besluit desaangaande echter ten uitvoer werd gebracht, was de mare er van onder het volk verspreid, en nu snelden er met honderde geloovigen naar de kerken, om te redden wat nog kon gered worden, en zooveel kerksieraden,

reliquieën enz., als mogelijk was, in veiligheid te brengen. De O.-L.-Vrouwekerk was insgelijks vol volk, dat er met dit doel was naar toegeloopen, en nu volop aan het wegdragen was; het vermaarde O.-L.-Vrouwebeeld werd in een huis der korte-Nieuwstraat verborgen.

Het was kort na den middag, toen men op het stadhuis kennis kreeg van wat er gebeurde. Onmiddellijk begaven de vreemde gezagvoerders zich naar de verschillende kerken, om aan dit wegdragen een einde te stellen. De genaamde Rochet was tot dit doel met twee zijner makkers naar de O.-L.-Vrouwekerk gegaan; doch slecht moest het hem bekomen. Eenig geklop hoorende in de Venerabel Kapel, verliet hij zijne twee ambtgenooten, om te zien wat er gaande was, toen hij eensklaps langs achter door twee hamerslagen zoo hevig op het hoofd werd getroffen, dat hij badend in zijn bloed ten gronde viel. Er kwam welhaast een andere municipale ambtenaar met een half dozijn gendarmen ter plaatse, die het volk uit de kerk joegen en Rochet naar zijne woning brachten; zijn bekkeneel was op twee plaatsen verbrijzeld en een paar dagen nadien overleed hij aan de gevolgen zijner wonden. De dader werd nooit ontdekt, en ofschoon het zeer goed geweten was dat het feit door eenen kuipersgast was gepleegd, wilde niemand hem verraden, dewijl de dood van Rochet door het volk als eene billijke straffe van God werd aanzien.

Wij hebben gezien dat slechts dertien geestelijken den eed hadden afgelegd, welke door de Fransche republiek werd vereischt. Een hunner was bij die eedaflegging schielijk aan eene beroerte overleden. Er werd nu eene naamlijst opgemaakt van al de onbeëedigde priesters. Sommigen hadden zich in tijds uit de voeten gemaakt; anderen waren op hunnen post gebleven, doch hielden zich zorgvuldig verborgen. Zij moesten vlijtig worden opgezocht, zelfs bij middel van verklikking. De kerel, welke zich bij die opsporingen het meest onderscheidde, was de politie-commissaris Somers. Deze ging des nachts, vergezeld door zijne handlangers, in de woningen, waar hij dacht dat geestelijken verbleven, huiszoeking doen. Op sommige plaatsen liet men hem staan bellen, elders had men de belkoord doorgesneden; in sommige huizen vond hij het bed nog warm, maar den geestelijke kon hij niet ontdekken. Evenwel verraste hij er eenige, en deze werden, als misdadigers, gevankelijk naar het kasteel gebracht. In de woningen waar hij niets gevonden had, liet hij twee manschappen achter, om den priester bij zijne terugkomst te vatten. Al de priesters welke in de macht der sansculotten vielen, werden ongenadig veroordeeld tot verbanning naar de eilanden, zonder dat ziekte of hooge ouderdom hierbij eenigszins, door de vreemdsoor-

tige ingedrongen rechters, in aanmerking werden genomen.

Talrijke geestelijken wisten echter aan alle opzoekingen te ontsnappen en hun heilig ambt in stilte uit te oefenen. In de buurten waar zij verbleven, was dit zeer goed door de geloovigen geweten en als er ergens een mensch in stervensgevaar verkeerde, ging een vertrouwd persoon den priester roepen, en deze aarzelde niet er zich aanstonds heen te begeven. Met het oog op het hem bedreigende gevaar, veranderde hij gedurig van kleedsel. Somtijds was hij als metser of een ander werkman gekleed, dan weer als melkboer, en op die wijze wist hij uit de handen der politie te blijven.

Ook waren er aan de geloovigen plaatsen bekend, waar zij des Zondags in stilte konden gaan mis hooren. Op den Grooten-Kauwenberg gebeurde dit op eenen zolder, en in de Kammenstraat in den kelder van het huis, thans n^{r} 31. Het viel nu en dan wel eens voor, dat de zaak verraden was, doch om de listen der verklikkers te verijdelen, was er gemeenschap tusschen de huizen gemaakt, zoodat men gemakkelijk van het eene in het andere kon komen.

Wat de kerken betreft, deze werden door de sansculotten op eene schandelijke wijze ontheiligd; zij gingen er als echte Vandalen te werk, enkel bezield door godsdiensthaat en plunderzucht. De klokken waren reeds vroeger aangeslagen, om er Fransche *sous* van te maken, welke bekend gebleven zijn onder den naam van 'klokspijs.' Alles wat zich in onze schoone tempels bevond, priestergewaden, orgels, kerkmeubelen, enz., werd: bij opbod openbaar geveild en aan den hoogsten bieder toegewezen. Alzoo werd er in de maand November 1798, in de O.-L.-Vrouwekerk, verscheidene dagen koopdag gehouden, terwijl eenige schoeljes de kazuivels hadden aangetrokken en met wijwaterkwispels, vloekend en tierend, als bezetenen door de kerk liepen. De verschillende voorwerpen werden door den genaamden Vermeulen, roeper ter Vrijdagmarkt, opgeroepen. De prachtige predikstoel werd voor 7 1/2 frank toegewezen. De altaren, veel talrijker dan tegenwoordig, de marmeren beelden, echte kunstwerken, de biechtstoelen, enz. enz., gingen voor spotprijzen van de hand, dewijl de koopers zeer weinig in tal waren en het geld ten uiterste schaarsch was.

Nu ving er een beeldenstorm aan, nog erger dan die, welke hier in de XVIe eeuw plaats had. De marmeren beelden werden aan koorden gebonden en door paarden van hunne voetstukken neergehaald, verminkt en vervolgens over de straat naar de Werf gesleept en scheep gedaan, om, naar men beweerde, gemalen te worden, ten dienste van eene porseleinfabriek. Met één woord, er bleef in onze schoone hoofdkerk, die ieders bewondering had opgewekt, hoegenaamd niets gespaard; want nadat alles verwoest, was, braken de eerlooze schurken, die ook de dooden niet met rust wilden laten, de graven open, om te zien of daar geene kostbaarheden te vinden waren, en de doodsbeenderen werden door gansch de kerk heen geworpen. Het werk van verwoesting was volbracht!

Slechts twee kerken bleven voor die schrikwekkende vernieling gespaard, namelijk die van St.-Jacob en van St.-Andries. Een kapelaan van de hoofdkerk, de eerw. heer J.A. Mortelmans, die den vereischten eed had afgelegd, had van het stadsbestuur de toelating gevraagd en bekomen, om in de St.-Jacobskerk de goddelijke diensten te verrichten. Tot hetzelfde doel had een ander beëedigd geestelijke, de eerw. heer onderpastoor J.M. Timmermans, de St.-Andrieskerk bekomen. Het is waar, er kwamen bij hen niet veel menschen ter misse, omdat de priesters, die den eed hadden afgelegd,

door het volk met geen goed oog werden aanzien; doch het is eene ontegensprekelijke waarheid, dat wij aan die twee geestelijken het behoud van gemelde kerken verschuldigd zijn. Vooral de verwoesting van St.-Jacobskerk zou een onherstelbaar verlies voor de kunst geweest zijn, en wij hopen dat de goede God hun dien eed liefderijk zal vergeven hebben, ter wille van al het schoone dat er door gespaard is gebleven.

Nadat de kerken van binnen teenemaal verwoest waren, werden ze als zwart goed openbaarlijk te koop geboden. Voor het aankoopen er van vereenigden zich de vreemde koopers en verkregen alzoo den naam van *zwarte bende.* De St.-Joriskerk werd door hen geheel en gansch afgebroken, in de hoop dat zij er verborgen schatten zouden in ontdekt hebben. Maar ze werden in hunne verwachting teleurgesteld en vonden niemendalle. De kerk der paters Predikheeren werd ingekocht door den gewezen prior van dat klooster, J.C. Peltiers, die vroeger den eed had afgelegd. De Burchtkerk werd tot entrepot voor de douane ingericht en lang nadien, toen ze bouwvallig was geworden, afgebroken. De O.-L.- Vrouwekerk moest met haren beroemden toren insgelijks voor afbraak worden verkocht, en het was slechts op de moedige voorspraak van eenige invloed-hebbende burgers, dat er niet onmiddellijk tot die verkooping werd overgegaan.

Eensklaps hadden de gebeurtenissen echter eene andere wending genomen, en eindelijk gingen wij, God dank! een kalmer tijdstip te gemoet. De vreeselijke storm, die over Frankrijk was losgebroken, had uitgewoed. De jonge generaal Bonaparte, die later als Napoleon I eene zoo groote rol in de wereldgeschiedenis spelen moest, had de teugels van het bewind in handen genomen en aan alle godsdienstvervolging een einde gesteld. Dit moest ook een weldadigen invloed hebben op ons land en in onze moederstad; de plunderzieke sansculotten verdwenen allengs van het tooneel, overladen met de verwenschingen van ieder een.

Het was voor ons een wezenlijk blijde dag, toen wij weer vrijelijk mochten adem halen en God aanbidden, zooals wij het van onze ouders hadden geleerd. Het duurde echter nog geruimen tijd eer de godsdienstoefeningen opnieuw in de O.-L.-Vrouwekerk konden worden verricht, want ze zag er inderdaad erbarmelijk uit met hare vernielde altaren, opengebrokene graven, hoopen steengruis en verspreide doodsbeenderen. Dit alles moest eenigszins in orde worden gebracht, en het was eerst den 16^{n} Mei 1802 dat ze, te midden van een buitengewoon grooten toeloop van volk, door den eerw. heer plebaan Van Bombergen plechtig werd heropend, ofschoon er tot lang nadien nog sporen van de verwoesting zijn zichtbaar gebleven.

Antwerpen.

JOS. STAES.

Gerardus Knyff, XLIVe Abt van Sint-Michielsabdij.

In het *Obituarium* of doodenboek der Sint-Michielsabdij vinden wij verschillige leden der adellijke familie Knyff aangeteekend, die deel hebben gemaakt van die beroemde abdij van Antwerpen. Wij ontmoeten daar ten eerste Gregorius Knyff,(1) zoon van Cornelius en Helena Lambrechts, den 1^{n} Januari 1622 in de hoofdkerk gedoopt en den 2^{n} April 1666 overleden, na dat hij gedurende 13 jaren het ambt had vervuld van provisor op het buitenverblijf dat de abdij in Nederockerzeel bezat. - Een andere Gregorius,(2) in de wereld Cornelius geheeten, zoon van Gerardus Knyff en Catharina Van Soest, werd te Antwerpen gedoopt den 21^{n} Juli 1650. Deze was achtereenvolgens provisor in Nederockerzeel, proost der Norbertinessen te Antwerpen, prior der abdij, pastoor te Minderhout, en nadien nogmaals prior. Na het overlijden van prelaat Chrysostomus Teniers werd hij als eerste candidaat tot de abtelijke waardigheid door de kloosterlingen voorgesteld, doch stierf den 18^{n} Maart 1716 tijdens de vacatuur die meer dan 7 jaren voortduurde. Met lof gewaagt het doodenboek van zijne godvruchtigheid en ootmoedigheid, en zijn voorbeeldig en regeltuchtlievend bestuur. - Cornelius Doncker,(3) zoon van Joannes Baptista, den 21^{n} December 1677 in 25-jarigen ouderdom overleden, behoorde ook tot de familie Knyff door zijne moeder Anna Knyff. Hij was leeraar der wijsbegeerte in de abdij, wanneer door den dood de groote verwachtingen werden verijdeld welke men voor de toekomst op zijne wetenschappen bouwde.

Gerardus Knyff, de 44^{e} abt van Sint-Michiels, zoon van Joannes den jonge en van Anna Cornelissen van der Hoeven, werd den 17^{n} Februari 1642 te Antwerpen geboren. Blijkbaar is de *Annuaire de la Noblesse de Belgique* (1852, p. 182) in dwaling wanneer hij den abt Gerardus aanteekent als zoon van Jacobus, die in 1644 geboren, in 1667 de echtgenoot werd van Suzanna De Bruyn. Gerardus deed zijne kloostergeloften den 18^{n} Juli 1661, en werd achtervolgens, na de priesterlijke wijding te hebben ontvangen, den 24^{n} Aprill 666, circator der abdij, provisor der abdijgoederen in Santvliet, provisor der abdij, en pastoor van Beerse en Vosselaer. Nadat hij deze laatste bediening ongeveer drie jaren vervuld had, werd hij na den dood van prelaat Hermannus-Joseph Vander Poorten tot de waardigheid van abt verheven. De inwijding had plaats den 3^{n} Maart 1682. Hij werd ook visitator-generaal der orde voor de kringen van Brabant en Vriesland, en afgevaardigde der Staten van Brabant.

De grootsche versiering van den refter der abdij door Jan-Erasmus Quellin onder het bestuur van prelaat Macarius Simeomo begonnen, werd geheel voltooid onder Knyff, wiens wapen men ontwaarde boven de ingangdeur. Deze versiering bestond in eene reeks van groote tafereelen, die geheel de wanden bedekten, en waar de volgende onderwerpen waren op afgebeeld. Aan den Noorderkant zag men 1^{e} *Het maal* na de mirakuleuze vischvangst gehouden, 2^{e} de parabel van den gast zonder bruiloftskleed, en 3^{e} en 4^{e} de parabel van den rijken vrek en den armen Lazarus; aan den Westkant, 5^{e} de bruiloft van Cana in Galilea; aan de Oostzijde, 6^{e} Maria

(1) Graf- en gedenkschriften der provincie Antwerpen. - Sint-Michielsabdij, blz. 146.
(2) Ib., blz. 141.
(3) Ib., blz. 161.

Magdalena aan Jesus' voeten bij Simon den Phariseër. Deze zes tafereelen zijn ons gekend door de plaat geteekend door J. Van Croes en op koper gesneden door Hendrik Causoeus welke het werk der Bollandisten versiert (*Acta S.S. Tom. I Junii*). Aangaande deze gravuur doet Papebrochius ons opmerken dat de teekenaar aan de kolommen der gebouwen die op de tafereelen voorkomen eene hoogere verhevenheid heeft gegeven dan zij op de schilderijen hadden. De vier tafereelen die, door de vensters van elkander gescheiden, den Zuiderwand versierden, zijn ons bekend door de *Chronijke van Antwerpen.* Want buiten de reeds opgenoemde, worden daar nog vermeld 1° Chistus met de leerlingen van Emmaüs, 2° het afbeeldsel van David Teniers en zijne huisvrouw, 3° een oude man met drie kinderen en eene geit, 4° de afbeeldsels van den schilder en van zijnen broeder, den beeldhouwer Arnoldus Quellin. Het is ons onbekend welk een lot al deze schilderijen na de vernietiging der abdij ondergingen.

In het jaar 1682 werd de stad Antwerpen evenals geheel Nederland door eenen zwaren watervloed geteisterd, en onberekenbaar waren de verliezen der abdij door die ramp veroorzaakt. Knyff trachtte die zooveel mogelijk te herstellen, doch werd door den dood verhinderd het ten volle te doen.

In het jaar 1685 deed hij met de Norbertinessen van Antwerpen, die onder zijn bestuur stonden, eene aanvraag aan de hertogin van Simmeren, prinses van Oranje en barones van Turnhout, om de toelating te bekomen tot stichting eens kloosters van Norbertijnsche nonnen in de vrijheid Turnhout. Het was eerst na den dood van Knyff, namelijk den 6n September 1687, dat de gevraagde toelating werd gegeven. Dientengevolge bouwden onze Norbertinessen een klooster te Turnhout op den Graad-akker in de Herenthalsche straat; - doch, zoo 't schijnt, bij gebrek aan genoegzame dotatie, - het bleef niet lang in voege. Op Paaschavond van het jaar 1718 keerden de religieuzen near Antwerpen weder. De bijzonderste stichtster van dit klooster was eene begijn van Mechelen, wier nicht Agnes Willems er priorin werd(1).

Vroegtijdig ontrukte de dood prelaat Knyff aan de genegenheid zijner onderdanen; hij overleed te Brussel in de refugie zijner abdij den 21n Januari 1687 in het 45e jaar zijns ouderdoms, het 5e zijner abtelijke waardigheid. Te zijner gedachtenis werd in de Sint-Michielskerk een gedenkteeken opgericht, door Petrus Verbruggen in marmer gebeiteld, hetwelk, na de vernietiging der abdij werd overgebracht naar de kerk van Deurne, bij Antwerpen, waar het zich thans nog bevindt. Het is versierd met het borstbeeld en het wapen van den aflijvige en, in het bovengedeelte, met twee engelen die den mijter en

(1) Z. Van Gorkom, Beschrijving der stad en vrijheid van Turnhout. Mechelen, 1790, blz. 209 enz.

staf, de kenteekens zijner waardigheid dragen. Het volgend opschrift staat er in gouden letteren op te lezen:

D.O.M.S.
GERARDUS ABBAS XLIV.
HIC IN TENEBRIS STRAVI LECTULUM MEUM ET SUBSTANTIAM MEAM IN INFERIORIBUS TERRAE, NE IMPERFECTUM MEUM VIDEANT OCULI DNI, SED UT OPERI MANUUM SUARUM CITO PORRIGAT DEX TERAM ORATE CINERIQUE HAEC REDDITE NOSTRO MUNERA OBIIT 21 JANUAR. 1687.
R.I.P.

Gerardus Knyff had voor wapen op een veld van keel eenen keper van zilver vergezeld boven van twee starren en beneden van eenen toren van goud. De leuze was: AD ASTRA PER ARCEM. - In het tweede boekdeel van den *Triomph van de christelijke leere* enz., dat hem in 1683 door P. Cornelius Hazart werd opgedragen, vindt men het portret door J.A. Le Poutre gegraveerd naar eene schilderij van P. Ykens, waarvan wij het bijzonderste gedeelte van 't koper op steen hebben doen overbrengen om hier te kunnen mededeelen.

F.W.

Een verhaal van den buiten.

I.

Als in den herfst de vruchten worden ingezameld, heerscht op den buiten het levendigste gewoel. Wijd geopend staan de deuren der schuren, zwaar beladen wagens rijden knarsend voort en houden in het midden der schuur stil. Meisjes, die in de korenschoven verborgen zaten, stuiven op, gaan flink aan den arbeid en de schoven worden in de groote ruimte der schuur opgehoopt. Menige vroolijke scherts vermengt zich daarbij met het gesprek, en een helder gelach weerklinkt door de lucht.

De herfst is een schoone tijd, allen zijn in vroolijke beweging. De knechts gaan vergenoegd aan den arbeid en helpen de meisjes, en, hoe zonderling treft dat! ieder helpt een bepaald meisje, alsof zij het hadden afgesproken; nooit komen er twee tot hetzelfde, en hoe verschillend in gestalte en uitzicht de meisjes ook mogen zijn, een ieder gelooft de schoonste te zijn. Elk meisje gelooft ook het hart van den schoonsten jongen te hebben veroverd, allen zijn tevreden en gelukkig.

Eene slechts is het niet! - Zij doet stil en eenzaam haar werk, verlangt niemand, die met haar schertst en haar de behulpzame hand biedt. Niemand beproeft het ook, hoewel er nog twee knechts zijn, voor welke geen meisje meer te vinden is, en Maria, het alleen staande meisje, is schooner dan de andere, maar stil en bleek, en echter arbeidzaam.

Schuw en ter zijde zien de andere meisjes haar aan, als zij haar gedurende den arbeid naderen en slechts zelden waagt het iemand met Maria te schertsen. De knechts doen het niet, zij gaan haar uit den weg, en niemand richt eene vraag tot haar.

In een omzien is de wagen afgeladen; ijlings stijgen de meisjes weder op; hare voeten raken nauwelijks den grond; snel rijdt de ledige wagen heen.

Op het veld staat de eigenaar der hoeve, bij welke de knechts en meisjes behooren, een welgestelde, trotsche boer, met een zwarten frak. Hij heeft de handen in de zakken gestoken, en fluitende ziet hij onderzoekend naar den arbeid zijner onderhoorigen.

- Ha, ha, ha! dus brak hij, de borst vooruitstekende, zijn fluiten af, de buren zullen weer zeggen: mijnheer Boetsen heeft den besten oogst, alles valt hem mee, en zij hebben gelijk, 't is zoo! Zie eens die volle aren; opeen dubbelen oogst kan ik zeker rekenen. En daarbij, wat een schoon weder! Ja, niet ieder heeft zulken oogst, maar een ieder is ook niet met den helm geboren. En mijn zoon, mijn knappe Willem! Ik heb hem naar de stad gezonden, om te studeeren; alleman zal voor mijnen jongen den hoed afnemen. Ha, ha, ik kan het betalen! Hij zal niets te kort komen, voor geld is alles te krijgen! En mijne dochter, mijn Emilie? Ik lach in mijn eigen, als ik bemerk dat onze boerenzoons het meisje met verliefde blikken aanzien. Maar - God beware mij, zij is niet voor ulie, mannekens; ik heb mijne eenige dochter niet opgevoed om de vrouw van eenen boer te worden. Ik zal anders voor haar zorgen! Zij krijgt eenen heer uit de stad, en niet de eerste de beste. Het zoude mij weinig verwonderen, als mijne buren daar den neus voor optrekken; zij zullen alle reden hebben tot nijd. Minder dan een baron of hooggeplaatste heer geef ik haar niet! Voor geld is alles te krijgen! Mijne Emilie wordt eene mevrouw, die hare handjes niet moet nat maken.

Zoo bracht de boer zijnen tijd in een aangenaam gesprek met zich zelve door, terwijl hij steeds lette op den arbeid zijner knechts en meiden. Dezen roerden dan ieveriger de handen, want de dikke boer zag alles gaarne vlug afgedaan, maar gaf ook hier en daar een beloonend woord of zelfs een geschenk aan de vlijtigsten.

Ook Maria was onder hen, die belast zijn met het opladen; verschrikt week zij terug, toen de dikke boer wederkwam; zij verbergde zich zoo goed mogelijk achter de andere meisjes. Boetsen had haar echter gezien en de ontevredenheid deed zijn voorhoofd fronsen.

- Hadde ik haar maar terstond den arbeid kunnen weigeren, mompelde hij in zich zelven, maar ik kon het niet doen om hare ouders. Dat zijn brave menschen, zij hebben mij reeds menig jaar trouw gediend, zij zouden er van treuren, als hun eenig kind eenig ongeluk overkwam; zij mogen ook niet weten, dat Maria zich dom heeft gedragen, en ik zal er hun niets van zeggen, ik wil mij niet vernederen! Willem zal haar nu nooit meer zien.

IJlings begaf hij zich nu naar zijne knechts en gaf in korte woorden zijne bevelen.

Maria stond met vochtige oogen daar en reikte Grietje, die op den wagen stond, de volle korenschoven aan. - Gij moet niet weenen, zeide de laatste, niemand mag u eenig leed doen. Dat gij Willem gaarne ziet, is geen kwaad of is uwe schuld niet.

- Maar het is hare schuld, zeide Anna van den veldwachter, dat hij haar bemint.

- Spijt het u, vroeg Grietje, dat de knappe Steven aan u de voorkeur niet heeft gegeven?

- Wel, Grietje, ik heb Hans tienmaal liever, gij weet het genoeg. Ik heb mijnen vrijer, dus moet ik niet afgunstig zijn. Houdt u bij uws gelijken, is mijne spreuk; hoog te willen vliegen brengt geen geluk aan!

Maria koude een onderdrukt snikken niet verbergen, en Grietje werd nu ernstig boos, dat Anna de schuld daarvan was. - Maria, zeide zij weder, gij zult zien, Willem blijft u getrouw, hij wordt nog uw man!

- Och, wie verlangt dat, snikte Maria; maar dat ik ongelukkig ben, zal niemand loochenen.

- Neen, zeker niet, zeide Grietje; arme Maria, het is treurig genoeg, dat het zoo is, maar na lijden komt verblijden, dat is zeker.

Hier eindigde het gesprek, terwijl er eenige knechts kwamen en den wagen mede hielpen opladen.

Maria zat ook op den wagen, de anderen schertsten onder elkander, maar zij bleef stil en in zich zelve gekeerd en zag naar het ondergaan der zon. Gloeiend rood daalde zij achter het donker dennenbosch neder en vergulde nog met hare verdwijnende stralen de toppen der hooge boomen.

II.

In het huis van den rijken boer Boetsen zag het er uit als in eene sierlijke stadswoning. De meubelen waren van mahoniehout, de sofa en de stoelen met kussens voorzien en met rood fluweel overtrokken; groote spiegels en eene piano van het nieuwste model ontbraken er ook niet. Alles was geheel steedsch ingericht.

De vrouw van den rijken boer bevindt zich te midden dezer pracht niet op haar gemak, ja, zij gedraagt zich, alsof zij den langsten tijd haars levens eenvoudiger heeft geleefd. Angstig trippelt zij in de kamer rond, en als zij hier of daar iets aan het blank gepolijste huisraad ontdekt, veegt zij het stof af met den tip van haren voorschoot. Op de fraaie, zachte sofa plaats te nemen, scheen haar zonde toe, en wordt zij er door de omstandigheden toe gedwongen, dan zet zij zich zoo voorzichtig neer alsof zij vreesde de sofa te zullen doen breken. Het is haar, als ware zij uit genade en barmhartigheid door voorname bloedverwanten opgenomen. Zij heeft het ook niet altijd zoo gehad, maar toch reeds sedert tien jaren. Sedert haar man rijker is geworden in aardsche goederen, is het hem in het hoofd gekomen, een groot heer te worden en hij heeft het daarom noodig geoordeeld, het oude huisraad, de erfstukken van vader en grootvader, eene plaats in de rommelkamer te geven, en alles nieuw en nieuwerwetsch uit de stad te laten komen.

Daarbij liet de oude boer het niet; hij had groote plannen. Hij wilde zijnen zoon Willem tot iets bijzonders laten opleiden en had hem met dit doel in de hoofdstad op eene kostschool gedaan. Boetsen betaalde veel geld voor hem en zond hem eerst naar eene voorbereidende school; toen hij daar een half jaar op was geweest, kreeg hij een langen brief van den bestuurder der kostschool, die hem mededeelde, dat de onderwijzers hadden aangeraden, Willem te huis eene landelijke opvoeding te laten geven, die voorzeker beter overeenstemde met zijnen aanleg. Hij, de bestuurder der

kostschool, geloofde echter dat het beter ware, het nog in eene andere school met hem te beproeven, en hem voorloopig nog aan zijn opzicht toe te vertrouwen. Deze brief bleef den vader een raadsel, tot dat hij hem met behulp van den veldwachter duidelijk werd. De veldwachter stelde meestal de brieven van Boetsen op en was bekend met al diens geheimen. Het was den trotschen boer een grooten schrik, toen hij vernam, dat zijn zoon niet bekwaam was, om dàt te bereiken, waartoe des vaders hoogmoed hem had bestemd, doch hij kwam spoedig tot zich zelve en zeide: 'Daar steekt iets anders achter; aan den jongen ligt het niet, die is door en door goed; zij willen het hem maar niet vergeven, dat bij een boerenzoon is. Ha! ha! ha! ik zal eens zien, wat men zeggen zal, als ik dubbel voor hem betaal: dan zal hij wel gauw geschikt zijn voor de geleerdheid; ik ken dat! Voor geld is alles te krijgen!' De veldwachter moest terstond het antwoord opstellen, en den bestuurder van de kostschool mededeelen, dat mijnheer Boetsen het dubbele voor zijnen zoon wilde betalen, als hij hem maar in het een of ander goed onderwijsgesticht, onverschillig welk, bracht.

Van dezen tijd af kreeg de onervaren Boetsen niets dan goede tijdingen van zijnen zoon. Men schreef, dat hij uit al zijne macht leerde en op den duur wel bekwaam zoude worden. De boer lachte vergenoegd daarover en wreef zich de dikke handen. 'Ik wist het wel, zeide hij, dat er veel in Willem stak; hij kan, even goed als een ander, advocaat of professor worden, hetgeen mij alles hetzelfde is, als hij maar zijnen weg maakt. Mij kan men geene appelen voor citroenen verkoopen: voor geld is alles te verkrijgen.'

De hoogmoedige man vermoedde niet, waaraan hij de goede getuigenissen van zijnen zoon te danken had, dat de bestuurder van de school uit baatzuchtige doeleinden zijn geweten ruime perken had gesteld en hem nooit de waarheid mededeelde, terwijl hij het buitengewoon groote kostgeld niet gaarne wilde verliezen. De waarheid was niet naar den zin van den boer, de vorderingen bleven onbeduidend en gebrekkig, maar het gedrag van den jongen was voorbeeldig.

De bestuurder troostte zich met de verontschuldiging: 'Als ik het schoon geld niet aanneem, zal een ander zich dit voordeel ten nutte maken; de oude volhardt in zijne verblindheid. Gaan hem later de oogen open - ik kan het niet gebeteren, voor den lichamelijken welstand van zijnen zoon heb ik zooveel mogelijk gezorgd.'

Als de zoon in de vacantie te huis kwam en eenige steedsche manieren medebracht, dan was de trotsche Boetsen vroolijk en dacht: 'Het gaat vooruit, men bemerkt reeds de geleerdheid.' Willem echter was oprecht genoeg om te zeggen: 'Vader, met mijn studeeren gaat het slecht, de kleine jongens loopen mij allen vooruit.' Dat is zijne zedigheid, meende de boer, des te trotscher zal hij later omzien, als al de voorname heeren den hoed voor hem afnemen Als Willem [verzocht: 'Vader, laat]

mij in het dorp, ik doe niets liever dan rijden op het veld en met de knechts arbeiden!' werd hem geantwoord: 'Toon, dat gij een man wordt; ik heb er niets tegen, dat gij in de vacantie op den buiten komt; maar gg moet naar de stad terug.'

In het vorige jaar was Boetsen er achter gekomen, dat Willem op een goeden voet stond met Maria, de dochter van een braven, maar armen daglooner. Toen de vader hem eens op een schoonen herfstavond achter den hof in een vertrouwelijk gesprek verraste, riep hij Willem lachende toe: 'Jongen, jongen, ik had niet gedacht dat gij zulk een los heerken waart geworden.' Maar Willem nam Maria bij de hand, trad vóór hem en zeide: 'Neen, vader, los ben ik niet, en daar gij ons samen hebt aangetroffen, moogt gij het terstond vernemen: Maria wordt mijne vrouw, en geene andere!' - 'Hoho!' zeide de overmoedige man woedend, en Maria werd doodsbleek van schrik over de stoutmoedigheid van Willem, en zijn snel besluit, waaraan zij nog niet dacht. Maar de vader, rood van gramschap, sprak hatelijke woorden, verbood Willem ten strengste, ooit aan zulk een huwelijk te denken en voegde er bij: 'Dat hij zijn schoon geld voor zijnen zoon niet had verkwist om hem eene zoo lompe, arme boerin in huis te brengen!' Toen vroeg de zoon of het zijne schuld was, dat dit geld betaald was geworden en dat hij nu dit verwijt moest hooren, want dat het steeds tegen zijnen wil was geweest. Willem had echter terstond berouw over zijne tegenspraak, want zijn vader riep uit: 'Hoho! dat is nu de dank, dien de ouders van hunne kinderen hebben te verwachten; zij zouden hen door hunne ondankbaarheid en hun tegenstribbelen in het graf helpen.' Willem werd bleek en stil, maar Maria antwoordde, dat er om harentwil geen twist moest zijn, dat zij nog niet had toegestemd in hetgeen Willem wilde en nu eens en vooral 'neen' zeide. Zij wilde geene oneenigheid veroorzaken tusschen vader en zoon en liever zoo verre wegtrekken als hare voeten haar dragen konden, dan er aan te denken, Willems vrouw te worden. De opgeblazen boer was daarmede tevreden, en Willem mocht niet meer naar het veld gaan, als hij in het dorp was.

(Wordt voortgezet.)

Kroniek.

Antwerpen. De volgende tafereelen uit de verzameling Van den Hecke Baut de Rasmon (zie 1860, blz. 91) in het museum gaan hersteld worden: n^{r} 70, A. De Vois, *Vrouwenportret*, n^{r} 125, C. Dusart de jonge, *Binnengezicht*, n^{r} 466, A. Van Ostade, *De rooker.*

Brussel. De prijs van 10,000 fr., gesticht door dr. Guinard ter belooning van den schrijver van het beste werk of van den vinder van het beste middel ter bevordering van het stoffelijk of zedelijk welzijn van den werkenden stand, is toegewezen aan den heer Melsens, leeraar bij 's rijks veeartsenijschool, voor zijne geneeswijze in zake vergiftiging door metalen. (Keurmeesters: de heeren P. De Decker, E. de Laveleye, Thonissen, L. De Koninck, F. Donny.

Bergen. De heer Ed. G.J. Gregoir heeft zijne levensschets van F.J. Gossec zien bekronen in den prijskamp, geopend door de *Société des sciences*, *des arts et des lettres du Hainaut* voor het bekomen van levensbeschrijvingen van verdienstelijke

Henegouwsche mannen. (Zie over Gossec alias Gossé onzen jaargang 1876, en ook 1877 blz. 151.)

Franchimont. In deze kleine Naamsche gemeente, gelegen tusschen de Sambre en de Maas, zijn ter diepte van 30 en 40 centimeters grafsteden van oude Franken ontdekt, waarin, behalve menschelijke gebeenten, werden aangetroffen ijzeren, bronzen, zilveren en gouden gespen (sommige ingelegd met glaspaarlen), aarden en glazen vaatwerk, schrijfpriemen, ijzeren stukken van lansen, balletjes van halssnoeren, een vingerring die met een naamcijfer en (zonderling genoeg) ook met een kruisje is versierd.

Buitenland.

Amsterdam. De stad laat door den stempelsnijder Menger eenen gedenkpenning van de stichting der hoogeschool vervaardigen. (Zie onzen jaargang 1877, blz. 175.)

- De Hollandsche teekenmaatschappij zal in Augustus, in de academie, teekeningen van hare leden tentoonstellen.

- In de dezer dagen gehouden veiling van schilderijen, nagelaten door den heer Langenhuizen, bestedde men onder andere voor *Smart vergeten*, van Gallait, 11,000 gl., *Rembrandt in zijne werkplaats* en de *Wapensmid*, beide van Hendrik Leys, 4675 en 4400 gl., eene *Herberg* van Madou, 1897 gl., een landschap van Ommeganck, 1100 gl., een winterlandschap van Bodeman en Verboeckhoven, 880 gl., een binnenhuis van Willems, 715 gl., een landschap van Verboeckhoven, 583 gl., *De buit*, van Verlat, 550 gl., *Rigolette*, van Dyckmans, 451 gl., *Tarquato Tasso*, van N. De Keyser, 341 gl. enz. Voor de vol gende teekeningen betaalde men: N. De Keyser, *Vertrek van Van Dyck*, 651 gl., Hendrik Leys, *De Heem in zijne werkplaats*, 430 gl., Madou, *De drinkers*, 435 gl., id., *Czar Peter te Zaandam*, 405 gl., id., *Dorpspolitiekere*, 255 gl.

's-Hertogenbosch. De beeldhouwer J.F. Stracké is gelast met de uitvoering eener marmeren groep, voorstellende eene Pieta van dubbele levensgrootte, bestemd voor het Duitsch-Nederlandsch hospitium van Campo Santo te Rome.

Arnhem. Alhier is eene inschrijving geopend ter bekostiging van een gedenkteeken van J.P. de Keijser. (Zie blz. 12.)

Londen. In het verkoophuis van Christie, Manson en Wood werden op 23 Maart de volgende schilderijen verkocht: Rembrandt, portret zijner vrouw, 472 pond sterl., Reynolds, portret van lady Smyth en hare kinderen, 1312 p. st., afbeelding van den markies van Granby, 173 p. st., J.B. Greuze, portret van mev. van Westreenen van Themaat, 304 p. st, E. Verboeckhoven, gezicht op een meer met schapen aan den oever, 168 p. st., R. Wilson, een riviergezicht in Wallis met een bouwval, 152 p. st., Hogarth, eene kermis, 152 p. st., Hondekoeter, hoenders in een landschap, 162 p. st., ganzen en eenden in eenen waterplas en duiven op een duiventil, 178 p. st., F. Van Mieris, *De zieke dame*, 165 p. st., A. Van der Neer, landschap met reizende boeren bij vallenden avond, 273 p. st., D. Teniers, *De guitaarspeler*, 567 p. st., A. Cuyp, *De vlucht naar Egypte*, 304 p. st., J.J. Danby, kustgezicht met gestrand schip bij avond, 110 p. st., A.W. Callcott, eene Italiaansche haven, 149 p. st.

Sterfgevallen.

GILBERT SCOTT, de uitstekende Engelsche bouwmeester die in 1872 om zijne kunde geadeld werd, is op 25 Maart te Londen overleden.

CLAUDIUS JACQAND, dien Frankrijk als een zijner beste historie- en genreschilders noemt en van wien een vrij groot getal tafereelen zich in België bevindt, is den 4^{n} April overleden. Hij werd in 1805 te Lyon geboren.

Het geheim.

In het laatst der vorige eeuw zette een koopman, met name Jan Baptist Veron, en naar men zeide geboortig uit het Zuiden van Frankrijk, zich neder in de koopstad Havre-de-Grace, en vestigde daar een handelshuis in een der grootste gebouwen op de Zuidkaai, eenige honderd schreden van het tolkantoor verwijderd. De heer Veron was weduwenaar, en bracht een enkel kind mede, een knaapje, hetwelk op dat oogenblik nauwelijks drie jaren oud

konde wezen. Hij was voorzien van zeer vereerende aanbevelingen van de voornaamste Parijsche huizenen van kredietbrieven van hoog bedrag; en aangezien hij zijne zaken op deze wijze met aanzienlijke middelen aanving, even veel iever en voorzichtigheid als ondervinding aan den dag legde en daarbij de meeste tevredenheid betoonde, gingen zijne zaken zoo ongemeen vooruit, dat hij na verloop van vijftien jaren algemeen voor een der rijkste kooplieden van Havre-de-Grace werd gehouden en men hem ook de verdienste toekende tot de vermeerdering van het handelsverkeer dier stad zeer veel te hebben bijgedragen. In weerwil hiervan was hij bij zijne medeburgers niet zeer bemind, omdat in zijn karakter iets barsch, onbuigzaams, in zijne taal iets hards, bitters, gelegen was, en evenwel werkte hij zich door de klippen des openbaren levens te dier tijd met meer zekerheid en geluk in de hoogte dan menig ander, die door alle middelen naar de gunst van het volk streefde. Ook onthield hij zich met opzet geheel van de staatkunde en vermeed het aan deze of gene partij eene merkbare voorkeur te geven. Met één woord, Veron was een ernstig, weinig spraakzaam mensch, die uitsluitend voor zijne handelszaken leefde en niemands vertrouweling wilde worden, hoe vele pogingen men ook van verschillende zijden in het werk stelde, om betrekkingen met hem aan te knoopen. Daar hij, gelijk gezegd, weduwenaar was en tijdens zijne vestiging te Havre vergelijkenderwijs nog jong konde heeten, zagen vele moeders en vaders in hem eene zeer aannemelijke partij voor hunne huwbare dochters en betoonden hem de meeste voorkomendheden; hij wist echter zoodanige pogingen beleefdelijk te ontwijken en, toen dit niet voldoende baatte, door de vaste verklaring te stuiten, dat hij vastelijk had besloten ongehuwd te blijven, omdat hij geloofde dit aan zijnen zoon verschuldigd te zijn.

Op deze wijze had Veron achtereenvolgens de republiek en het keizerrijk doorleefd, zonder dat zulks hem in zijne belangen had benadeeld, en de Bourbons waren wedergekeerd om de oude wettige koningen op den troon des heiligen Lodewijks te handhaven, toen men op eenmaal den sleutel vond van het trotsche, terugstootende gemoed en de kwetsende koelheid, welke de koopman Veron tot dusver in zijne

grijze oogen en zijne dunne saamgeknepene lippen had aan den dag gelegd. Op zekeren morgen, namelijk, nadat de heer Veron een zeer schoon nabij de stad gelegen buitenverblijf, op de zoogenaamde Côte had doen bouwen, Mon Bijou genaamd, deed hij onder zijne naaste bekenden adreskaartjes uitdeelen, op welke eene baronskroon gedrukt was en de woorden te lezen stonden M.J.B. de Veron, Mon Bijou, Ingouville. Weldra kwam men te weten dat hij zich toegang had weten te verschaffen tot den zeer voornamen kring der familie de Melaude, eene familie, welke in haar vermogen, gelijk hare leefwijze duidelijk genoeg verried, zeer verminderd was, maar wier stamboom van de tijden der Capets dagteekende. Aangezien het nu algemeen bekend was, dat de ridder de Melaude en zijne dochter Henriette Delphine Hortense Marie Chasseloup de Melaude, eene lange trotsche en magere juffer van 30 jaren, in alle aangelegenheden betrekkelijk hunne voorouders onverbiddelijk streng waren en hunnen omgang alleen tot adellijke personen van het zuiverste bloed beperkten, zoo moest men daaruit opmaken, dat de heer de Veron in staat was geweest zijne voorname vrienden overtuigend te doen blijken, dat hij, ofschoon dan door betreurenswaardige omstandigheden en den drang der tijden genoodzaakt koopman te zijn, niettemin onbetwistbare en gegronde rechten bezat op den rang en de gelijkheid van geboorte van het beroemde geslacht der Melaudes. Anderen wilden daarentegen weten, dat de heer de Veron de breuk in zijnen stamboom had weten te vergoeden door een vrijwilligen bruidschat, bestaande in eene uitkeering van 300,000 fr., betaalbaar op den dag, wanneer juffrouw de Melaude met zijnen zoon, Eugenius de Veron, in het huwelijk zou zijn verbonden. Hoe dit zij, zooveel ten minste is waar, dat Eugenius de Veron, een bevallig jongeling en uit hoofde van zijne nederigheid en zijn innemend gelaat, juist het tegenbeeld zijns vaders, van dit plan des laatstgenoemden geheel onbewust was en in allen gevalle even als de meeste jongelieden van dien tijd, veeleer eene ingenomenheid tegen dan voor de aanspraken van louter hooge geboorte en afkomst bezat.

In weerwil hiervan had het gerucht of het vermoeden der

ingezetenen ditmaal den nagel op den kop getroffen, want op zekeren avond, toen de uurwijzer op de kantoorkamer van den heer de Veron, juist op het cijfer 5 wees, het tijdstip dat de werkzaamheden werden gestaakt, wendde de vader op zijne gewone koele en vaste manier zich onder het sluiten van den lessenaar tot zijnen zoon en zeide: Eugenius, ik heb u eene gewichtige mededeeling te doen; alle hinderpalen tusschen mij en den ridder de Melaude, ter zake van uw huwelijk met juffrouw de Melaude, zijn nu uit den weg geruimd en.....

- Wat zegt gij, hernam Eugenius, terwijl hij zich op zijnen stoel omdraaide en zijnen vader verwonderd aanstaarde, ik zou mij in het huwelijk begeven?

- Zoo is het, antwoordde de heer Veron op vasten, doch bedaarden toon; ik herhaal het u, dat alle moeielijkheden tusschen mij en den ridder op bevredigende wijze zijn vereffend, dat het huwelijkscontract gereed is en dat het aanstaanden Maandag ten twee ure zal onderteekend worden.

- Dat is niet mogelijk! Een huwelijk tusschen mij en juffrouw de Melaude, die daarbij vier of vijf jaren ouder is dan ik, zoude iets ongehoords zijn, riep Eugenius met bevende stem uit.

- En toch is het zoo; ik verwonder mij echter niet over uwe verbazing. Eene zoo vereerende verbintenis was nauwelijks te verwachten, en het zoude van mijne zijde wreed zijn geweest u met mijn plan bekend te maken, zoo lang het nog te vreezen stond, dat de zaak konde mislukken. Gij zult met uwe echtgenoote gedurende de eerste tijden Mon Bijou bewonen en ik zal inmiddels trachten een kleiner, meer voor jonge getrouwden passend verblijf te vinden.

- Mijne echtgenoote? herhaalde de jonge de Veron met hetzelfde beangstigde gelaat; juffer de Melaude en ik? Maar vader hier moet eene dwaling plaats hebben! Weet gij dan niet, dat deze juffrouw mij volstrekt niet bevalt?

- Geene zottigheden, als ik u mag verzoeken, viel de heer de Veron hem op strengen toon in de rede. Ik heb u reeds gezegd, dat de zaak afgedaan is. Gij trouwt juffrouw de Melaude: zoo niet, voegde hij met zijne hardheid van toon er bij, terwijl zijne oogen dreigend in het hoofd rolden, zal Eugenius de Veron waarschijnlijk zeer weinig voordeel uit den rijkdom zijns vaders trekken. Gij weet, zoon, dat mijn vermogen van dien aard is, dat ik, ten spijt van alle in Frankrijk geldende wetten nopens het erfrecht, daarover gemakkelijk naar goedvinden kan beschikken en ik ben de man niet die ongewroken zijnen wil laat dwarsboomen. De invloed der onwenteling schijnt inderdaad tot onze familiën te zijn doorgedrongen, voegde de heer de Veron er bij, terwijl hij opstond en zijnen hoed nam, wanneer men bemerkt, dat onze kinderen ons de gehoorzaamheid weigeren en hunnen afkeer of vooringenomenheid tegen de vaderlijke beslissing stellen in zaken, gelijk de uithuwelijking van eenen zoon of eene dochter.

Den goeden Eugenius was het hart te vol, dan dat hij op het oogenblik meer konde antwoorden. Hij hielp dus zijnen vader, die een weinig mank ging, doordien hij eenige maanden geleden door eenen val den voet verrekt had, in het voor de deur wachtende rijtuig stijgen en keerde vervolgens naar het kantoor terug. Door verdriet geheel ter neder gedrukt, zette hij zich aan zijnen lessenaar en verzonk in diepe mijmering.

- Is het mogelijk, zeide hij bij zich zelven, is het mogelijk, dat mijn vader zoo verblind kan wezen? Wie kon vermoeden, dat hij niet reeds sedert lang had bemerkt, dat mijn hart alleen... En dit contrast, riep hij opspringende uit, terwijl zijn gelaat

gloeide alsof hij werkelijk stond tegenover de zwartoogige schoone, wier beeld zijnen geest en zijne ziel vervulde, welk een verschil! Adelina, zoo jong en zoo schoon en daar tegenover die leelijke koele juffrouw de Melaude, o foei! en wel bezien is zij even arm als Adelina, ja zelfs nog armer, want mijne beminde heeft hare tevredenheid, hare vlijtige en bekwame handen. Inderdaad, vader moet niet wel wijs zijn. In alle geval zal ik met Eduard over deze zaak spreken.

Eugenius behoefde slechts een trap op te gaan om het bedoelde gesprek met Eduard Leblanc te houden, want deze, Adelina's broeder, was de eerste boekhouder op het kantoor van den heer de Veron en woonde in het huis. Eduard betreurde natuurlijk van harte met zijnen vriend deze plotselinge wederwaardigheid in de verwachtingen van Adelina en haren beminde, en verklaarde dat hij ten dezen opzichte altijd bezorgdheid had gevoed. Na een treurig onderhoud, gedurende hetwelk Eduard nog met geheimen angst eene omstandigheid vermeldde, die lichtelijk voor Eduard Leblanc gevaarlijk konde worden, poogde Eugenius zijnen vriend daaromtrent gerust te stellen, dat hij, ingeval zijn vader deze zaak op Eduard mocht willen wreken, al de verantwoordelijkheid op zich zou nemen. Eduard was hierdoor wel slechts ten halve gerustgesteld, maar de beide vrienden verlieten nu gezamenlijk het kantoor en begaven zich naar de woning van de weduwe Leblanc, de moeder van Eduard, te Ingouville. Hier vergat de verliefde Eugenius in Adelina's bijzijn en in het vroolijke, geestige onderhoud met het schoone meisje de onaangename mededeeling, welke zijn vader hem kort te voren had gedaan. Eduard echter nam zijne moeder ter zijde en ging met haar raadplegen over dit onverwachte voorval en deszelfs mogelijke gevolgen, die niet alleen Adelina en Eugenius betroffen, maar waardoor ook zijne, Eduards toekomst konde benadeeld worden.

Tien minuten waren ter nauwernood verstreken, toen Eugenius in zijn gesprek met Adelina werd gestoord door het binnentreden van weduwe Leblanc. Deze, eene verstandige vrouw, had wel de oplettendheden nimmer goedgekeurd, welke de zoon van den rijken koopman aan hare dochter bewees, maar de geheime hoop van de mogelijkheid eener vereeniging der beide jongelieden had de moederlijke liefde de zege laten behalen over de ingevingen des verstands, en zij betreurde het nu innig, dat de betrekkingen van hare dochter tot den zoon des koopmans zoover waren gevorderd. De toon en houding van de weduwe Leblanc waren nu ernstig en vast, toen zij met eene snelheid, welke haar levendig gestel haar ingaf, op Eugenius toetrad en tot hem zeide: ‘Mijnheer de Veron, ik verzoek u oogenblikkelijk afscheid van Adelina te nemen. Kom

met mij, ik moet over een gewichtig punt eenige woorden met u alleen wisselen.'

Adelina was zeer getroffen door den toon, dien de moeder tegen haren rijken beminde aannam en haar gelaat werd doodsbleek, terwijl een gloeiend rood Eugenius' wangen kleurde. Hij stamelde ettelijke woorden, dat hij bereid was aan weduwe Leblanc's verlangen te voldoen, kuste haastig Adelina's hand en volgde de vreugdestoorster in een aangrenzend vertrek.

- Mijnheer de Veron, aldus begon de weduwe Leblanc, uwe oplettendheden jegens Adelina moeten een einde nemen. Gij weet, dat ik dezelve nimmer gaarne heb gezien, noch goedgekeurd, en vermits gij niet kunt trouwen met de arme dochter van eenen officier, zoo moet ik u verzoeken onze Adelina niet door verdere beleefdheden in opspraak te brengen. Ik heb gehoord, dat gij reeds in het begin der volgende week zult trouwen met juffrouw de Melaude.

- Hoe komt gij op die gedachte? riep Eugenius uit. Ik trouwen met juffrouw de Melaude? Dat zal nooit of nimmer geschieden. Geloof mij, ik zal nimmer mijne genegenheid voor Adelina laten varen.

- Spaar deze woorden, mijnheer, hernam de weduwe Leblanc angstig. Zij maken op mij geenen indruk. Ik ken de wereld en weet wat men van zulke voornemens van rijke jongeheeren heeft te verwachten. Gij zult er toe besluiten juffrouw de Melaude te trouwen, gelijk behoort, en gij weet, dat deze juffrouw zeer achtbaar en dus volstrekt niet te versmaden is. Mijne Adelina zal zich daarna troosten, want een meisje gelijk zij zal wel eenen man vinden, al is het dan ook geen zoon van eenen millionair. Maar dit is ook niet de eenige reden, waarom ik met u moet spreken, mijnheer de Veron, er is een ander veel gewichtiger punt. Eduard heeft mij zoo even vol angst verhaald, dat hij u weinige dagen geleden, buiten weten en vergunning van uwen vader, twee duizend frank uit zijne kas heeft geleend, op de verzekering, dat gij hem die som of zoudt teruggeven voor dat de kas wordt opgemaakt, of dat gij de zaak op bevredigende wijze met uwen vader zoudt in orde brengen...

- Maar, madame Leblanc..., viel Eugenius haar in de rede.

- Neen, laat mij uitspreken, mijnheer de Veron, vervolgde de weduwe. Ik zie wel, dat gij op dit oogenblik niet in staat zijt, om op de eene of andere wijze uwe belofte te vervullen, wanneer gij niet doet wat uw vader wil, en zoo gij inderdaad eenige achting voor Adelina hebt, dan zult gij u haasten, zonder verdere tegenspraak, aan uwen vader te kennen te geven, dat gij voornemens zijt het voorgesteld huwelijk aan te nemen, want Eduards verderf zoude ook mijne dochter en mij zelve den goeden naam berooven en dus onzen ondergang na zich slepen. Daarenboven geloof ik, dat een gedeelte van het geleende geld is besteed geworden aan de kostbare geschenken, waarmede gij Adelina hebt verrast en welke zij u derhalve zal teruggeven.

- Madame Leblanc, riep de jongeling met beleedigd gevoel uit, ik verzoek u, in Gods name, houd op; gij maakt mij zinneloos; ik kan, ik wil Adelina niet laten, en wat de som betreft, waarvan gij spreekt, eene geldsom welke ik voegzaam als mijn eigendom kan beschouwen, deze zal reeds morgen teruggegeven en alzoo deze zaak afgedaan worden.

De weduwe Leblanc zweeg een oogenblik en zeide vervolgens met eenigen nadruk:
- Welnu dan, draag zorg, dat gij uwe belofte kunt nakomen. Morgen is het Heilig-Sacramentsdag, gelijk gij weet, en wij hebben aan madame Carson in de Grootestraat beloofd den namiddag en avond bij haar door te brengen, terwijl wij dan tevens de processie, die voorbij haar huis komt, zullen kunnen zien. Kom daar

bij ons, wanneer de zaak vereffend is; voor vandaag wil ik u niet langer ophouden; vaarwel. Ho, mijnheer, niet door deze deur; ik wil volstrekt, dat gij Adelina niet eerder weerziet dan nadat die geldzaak uit de wereld is.

Den volgenden morgen ontmoetten de heeren de Veron vader en zoon elkander aan het ontbijt, maar er heerschte tusschen hen eene sombere stilte. Nadat het ontbijt genuttigd was, ving de oude de Veron aldus aan: ‘Gij zult over het voorstel, dat ik u gisteren avond heb gedaan, hebben nagedacht, en ik hoop, thans een gepaster antwoord van u te mogen verwachten dan gisteren.’

Eugenius verzekerde zijnen vader, in warme betuigingen, dat hij hem gaarne in alle opzichten genoegen wilde geven, zoo het verstandige verlangens waren, maar in dit geval was het hem onmogelijk zich naar de zienswijze zijns vaders te schikken, want dat hij, Eugenius, reeds zijn woord, zijn hart en zijne eer aan een ander meisje had geschonken en dus niet konde en niet wilde toestemmen, dat zijn geheel volgend leven zoude worden vergiftigd door een huwelijk met juffrouw de Melaude, voor wie hij wel achting, maar niet het minste gevoel van liefde koesterde.

- Alzoo zijn uw woord, uwe eer, uw hart, en gij hadt misschien ook willen zoggen uw fortuin, onherroepelijk verpand aan juffrouw Adelina Leblanc, de zuster van mijnen boekhouder, de dochter van eenen overleden tweeden luitenant, die voor anderen met de naald werkt, omdat het pensioen harer moeder te klein is om beide het leven te doen behouden, hernam de koopman op verachtenden toon.

- Zij is eene ware kunstenares in haar vak en hare werkzaamheid strekt het meisje tot eere, zeide Eugenius.

- Dat kan zijn, maar ik verkies geene schoondochter te hebben, die van haren handenarbeid leeft, gaf de heer de Veron koeltjes ten antwoord. In alle geval weet gij nu, dat ik voo zekere omstandigheden en gebeurtenissen niet zoo onachtzaam was als gij en uwe vrienden schijnen te hebben gedacht. Maar de tijd moet alles leeren en ik en de Melaude's kunnen wachten.

Hiermede was het onderhoud voor het oogenblik afgeloopen, tot dat de heer Veron opstond om de kamer te verlaten, toen Eugenius hem nasnelde en met gloeiende wangen en bevende stem, tot hem zeide: - Vader, ik verzoek u nog voor eene minuut gehoor. Ik heb u een dringend verzoek te doen, ik verlang eene groote gunst. Ik heb eenige schulden, ten beloope

van ongeveer twee duizend frank, welke ik gaarne spoedig, zoo mogelijk nog heden, wenschte te voldoen.

- Ongeveer twee duizend frank schuld, welke gij terstond, nog heden wildet afdoen, herhaalde de heer de Veron langzaam, terwijl hij zijnen zoon nijdig bezag. Welnu, zend mij de rekeningen: indien zij billijk en juist zijn, alsdan zal ik ze voldoen.

- Maar, vader, stamelde Eugenius, de voornaamste is eene schuld van eer.

- Inderdaad? is dus uwe eer nog jegens andere menschen dan juffrouw Leblanc, de naaister, verpand? In dit geval moet ik u zeggen, dat ik het niet kan verhelpen.

Dit zeggende verwijderde de heer de Veron zich uit de kamer, zonder zich om de verdere smeekingen van zijnen zoon te bekreunen, en kort daarop snelde het rijtuig voort, waarmede de oude heer naar Havre wederkeerde. Eugenius volgde hem na verloop van een uur en beproefde te vergeefs zijne vrees te verbannen met de hoop, dat hij nog vóór den dag, waarop Eduard rekenschap van zijne kas moest geven, gelegenheid zoude vinden, om den vader in eene betere luim aan te treffen en hem te bewegen aan zijn verzoek te voldoen, of zich op eene andere wijze het geld te verschaffen.

De feestdag ging langzaam en prachtig voorbij evenals de processie, die in onafzienbare lengte de straat doorkruiste. De heer de Veron arbeidde onvermoeid op zijn kantoor, zonder zijnen zoon een woord toe te voegen, tot half vier, als wanneer hij den portier, die juist het kabinet van den heer Leblanc wilde verlaten, den last gaf om den boekhouder Eduard Leblanc te verzoeken bij hem te komen. Eugenius zag, op het hooren van dit bevel, verschrikt van den lessenaar op, aan welken hij arbeidde, en trachtte op zijns vaders gelaat te lezen, wat er gebeuren zoude; maar de ijskoude wezenstrekken van den koopman geleken, als altijd, naar een gesloten boek, waaruit vrees noch hoop was te vernemen.

- Mijnheer Leblanc, aldus sprak de koopman, zoo vriendelijk als hem mogelijk was, den boekhouder aan, toen deze in zijne tegenwoordigheid was verschenen, ik ben in het geval, dat ik uwe diensten niet langer zal noodig hebben.

- Hoe zoo, mijnheer, gij wilt...

- Ja, zoo is het, hernam de koopman koeltjes, ik heb u de betrekking niet anders dan eene maand vooruit willen opzeggen en gij hebt dus recht op een maandgeld van 150 fr., hetwelk gij uit de kas kunt nemen, die gij houdt en omtrent welke gij zoo spoedig doenlijk mij wel rekenschap zult willen afleggen.

- Mijnheer de Veron, stamelde de verschrikte boekhouder, terwijl hij biddend en met onbeschrijfelijken zielsangst van den vader naar den zoon zag; mijnheerde Veron, gij zult dit toch niet ernstig gemeend hebben.

- Ik dacht, dat mijne woorden duidelijk genoeg waren, antwoordde de heer de Veron, terwijl hij op zijne doos klopte en langzaam een snuifje nam. Gij zijt afgedankt met eene maand loon, omdat ik u den dienst niet vroeger had opgezegd. Gij hebt mij dus uwe kas met de afrekening te vertoonen. Heb ik alles naar behooren bevonden, alsdan maak ik uw getuigschrift gereed, en alles is afgeloopen.

Eduard Leblanc waggelde naar de deur, maar alvorens die te bereiken, keerde hij om en wierp zich, als ware hij overmand door het besef van zijnen hopeloozen toestand en door de onmogelijkheid om het gebeurde langer te verbergen, met een luiden gil van wanhoop voor de voeten van den heer de Veron en bekende onder eenen vloed van tranen en in onsamenhangende woorden, dat hij door de dringende

aanzoeken en overredingen van Eugenius zich had laten verleiden, om hem de geheele som ter hand te stellen, welke thans in zijne kas ontbrak.

- Dat is de zuivere waarheid, riep de jonge de Veron, Eduard heeft mij al het ontbrekende geleend en indien hij daarin verkeerd mocht hebben gehandeld, dan valt de schuld daarvan geheel op mij.

De heer de Veron hoorde dit alles met koele onverschilligheid aan en onwillekeurig fonkelde een glans van boosaardige vreugde op zijn gelaat, toen zijn zoon de bekentenis van den boekhouder bevestigde. Zoodra Eduard bedaarder was geworden, zeide de koopman:

- Gij bekent dus, mijnheer Eduard Leblanc, dat gij mij twee duizend frank hebt ontstolen, en wel, naar gij zegt, op dringend verzoek van mijnen zoon, welke verontschuldiging, gelijk gij zult weten, voor mij niet het minste wettelijk gewicht heeft, geen grooter gewicht, dan wanneer uwe schoone zuster, juffrouw Adelina, die, volgens ik veronderstel, niet geheel vreemd aan de zaak zal zijn... Neen, jongeheeren, hoort mij geduldig aan; ik zeg: uwe verontschuldiging, mijnheer Leblanc, heeft geene meerdere wettelijke geldigheid dan wanneer uwe zuster u had aangeraden deze snoode daad te bedrijven. Luister nu tot den einde toe naar mij, jongeheer: het is nu vijf ure, met klokslag half zeven zal ik mij tot het gerecht wenden en een bevel tot gevangenneming jegens u vragen; morgen zal dus de broeder van juffrouw Adelina Leblanc of gevangen genomen worden wegens misbruik van vertrouwen, of, hetgeen eigenlijk voor mij hetzelfde is, wegens deze ontvreemding door de vlucht zich aan de wraak der wet hebben onttrokken.

- Vader, hoor mij nog een oogenblik, voor gij u verwijdert, ik smeek het u om 's hemels wil, riep Eugenius. Is er niet één middel, één uitweg, waardoor Eduard kan gered worden van dit verschrikkelijke onverdiende noodlot, dit onherstelbare noodlot?

- o, Ja wel, antwoordde de heer de Veron, die een oogenblik stil hield; er is nog één middel, maar ook slechts één. Van welken aard dit is, moet ik u niet zeggen. Ik zal heden in de stad middagmalen, ten 7 ure het lof in Onze-Lieve-Vrouwekerk bijwonen en daar juist twintig minuten vertoeven. Na verloop van dien tijd zoude alle berouw te laat komen.

Eugenius was der wanhoop ten prooi, want het was hem nu duidelijk dat hij alle gedachte aan Adelina moest laten varen, aan Adelina, wier bekoorlijkheden en eigenschappen zich in

tiendubbel grooteren luister dan voorheen aan zijnen geest vertoonden, nu hij op het punt stond haar voor altijd te verliezen. Hier was echter geene andere hulp meer over en na eene kortstondige beraadslaging verlieten de beide jongelingen het kantoor, om zich naar de woning der weduwe Carson te begeven, waar zij madame Leblanc en Adeline zouden aantreffen. Het huis van laatstgenoemde was gelegen in de Groote- of Parijschestraat, zooals zij toenmaals heette, en aan beide viel de weg zeer moeielijk, want de een wilde aan de beide vrouwen de omstandigheden der onverwachte afdanking mededeelen, en de ander zoude aan Adelina het laatste vaarwel zeggen.

Voordat wij hen daarheen verzellen is het noodig eenige woorden nopens de weduwe Carson te zeggen, die in deze gebeurtenis eene geheel eigenaardige rol zoude spelen. Zij was eene knappe vroolijke weduwe van 30 jaren, die in de genoemde straat een lekkerwinkel had en daar zelf achter den toog de klanten bediende. Haar goed uiterlijk, haar innemend lachje en hare onuitputtelijk goede luim maakten haren winkel te aanlokkender, daar de handel juist niet van den eersten rang was. De weduwe Carson was in stilte met Eduard Leblanc verloofd, dat is, zij zoude met hem in den echt treden, zoodra het bedrag hunner wederzijdsche besparingen het deed raadzaam achten, en de schoone weduwe behield zich misschien ook wel in stilte voor, dit huwelijk alleen dan aan te gaan, ingeval zich inmiddels geene betere partij voor haar opdeed. De oude heer de Veron was gewoon op zijn heen en weder trekken naar en van Mon Byou dikwijls in den winkel van de weduwe Carson te komen, om het een of ander te koopen en een oogenblik met de opgeruimde vrouw te klappen, en alsdan bewees hij haar eene voor zijn gesloten gemoed zoo ongewone oplettendheid, dat Eduard Leblanc, tot groot vermaak van de weduwe Carson, somwijlen geneigd was jaloersch te worden over de vriendelijkheid van den rijken koopman. Op zekeren avond, dat hij ongemeen lang in den winkel had vertoefd, gleed hij aan den trap der binnenkamer uit en verrekte zich eene pees van den voet. De pijn was zoo geweldig, dat hij bewusteloos nederzeeg; in dezen toestand werd hij naar het woonvertrek der weduwe boven den winkel gebracht en was nog niet tot bewustzijn wedergekeerd, toen de heelmeester bij hem kwam. Deze weinige inlichtingen over de weduwe Carson mogen vooreerst voldoende zijn.

Gelijk te denken is, maakten de door Eugenius en Eduard gedane mededeelingen eenen hoogst bedroevenden indruk op Adelina Leblanc en hare moeder. Daar echter Adelina even verstandig als schoon was, zoo wist zij zich spoedig te herstellen en drong even sterk als hare moeder er op aan, dat Eugenius zich aan den hem gedane voorslag, die alleen in staat was Eduard uit zijn dreigend gevaar te redden, ten spoedigste en onvoorwaardelijk zoude onderwerpen, hoe grievend en groot ook het offer mocht wezen, dat daardoor van de beide minnenden werd geëischt. Zij verlangde uitdrukkelijk, dat Eugenius in het huwelijk met juffrouw de Melaude zoude bewilligen en onverwijld aan zijnen vader verklaren dat hij elk oogenblik bereid was het huwelijkscontract te onderteekenen. De arme Eugenius was onuitsprekelijk op Adelina verliefd en nu zoo mogelijk nog meer dan vroeger; hij jammerde dus niet weinig over zijn wreed noodlot en bekloeg bitter de eigenzinnigheid van zijn barbaarschen vader. Aangezien echter in zoodanige verlegenheid tranen noch verwijtingen iets vermogen, besloot hij ten laatste den stap, dien allen hem aanrieden, te doen en verklaarde zich bereid, om juist vijf minuten na zeven ure naar zijnen vader in Onze-Lieve-Vrouwekerk te gaan en hem de onderwerping aan zijnen wil kenkaar te maken.

De weduwe Carson was gedurende al dit gebeurde niet te huis; zij was in de kerk geweest, om hare gebeden te verrichten, had vervolgens bij eenige vriendinnen bezoeken afgelegd en haren tijd verbabbeld, ten gevolge waarvan zij eerste kwart voor zeven ure te huis kwam. Natuurlijker wijze moest de geheele onaangename geschiedenis tot in de kleinste bijzonderheden, met de tranen, zuchten en smartelijke ontboezemingen, aan haar worden herhaald. Maar tot aller bevreemding maakte dit verhaal op de vroolijke weduwe niet slechts geen ontmoedigenden indruk, maar hare gasten bemerkten integendeel dat hoe verder men met het verhaal vorderde, de oogen der levendige vrouw door een gevoel van afschuw, des te meer begonnen te schitteren en hare wangen des te donkerder gloeiden. ‘Hoe slecht!’ riep zij vol toorn uit, toen Eugenius zijne geschiedenis geheel en al had verhaald en nam alsdan hoed, shawl en handschoenen, welke zij zoo even had nedergelegd, weder op. - ‘Ik zal mij oogenblikkelijk tot hem begeven en met hem spreken want ik weet, dat ik invloed op den heer de Veron kan uitoefenen.’

- Wat zou zij daarmee willen zeggen? vraagde madame Leblanc, toen de deur achter de weduwe toeging. Ik heb haar nog al eens iets van dien aard over den heer de Veron hooren te verstaan geven.

- Ik begrijp haar ook niet, zeide Eduard Leblanc, terwijl hij zijnen hoed opnam en wegsnelde; maar ik zal haar volgen en het geheim trachten te doorgronden.

Hij bemerkte nog even in de verte het kleed van de weduwe Carson, terwijl zij haastig den hoek der Sint-Jacobstraat omging: hij versnelde zijne stappen en zag haar uit de genoemde straat Onze-Lieve-Vrouwekerk binnentreden. Deze was opgevuld met menschen, maar Eduard vond zonder moeite de plaats waar de heer de Veron zich bevond, die, op zijn gewonen stoel, een weinig verwijderd van de massa der geloovigen, ter linkerzijde van het hoogaltaar was gezeten, en kort daarop bespeurde hij ook de weduwe Carson, die op behendige en beleefde wijze tot hem doordrong. Zoodra zij tot nabij hem was genaderd, tikte zij hem zachtkens op den schouder. Hij wendde zich snel om en bezag met trotschen vragenden blik de winkelierster van onder tot boven, die zich op eene openbare plaats zulke gemeenzaamheid jegens hem had veroorloofd. Eduard bemerkte wel, dat in zijne gedragingen geen groote hartstocht was gelegen, weshalve hem de handelwijze der jonge weduwe onverstandiger dan ooit voorkwam. Zij scheen hem iets in het oor te fluisteren,

hetgeen hij echter alleen door ongeduldig afwijzende en ontkennende gebaren beantwoordde en zich dan weder naar het altaar toewendde. De weduwe trad nu tot vlak naast den stoel van den heer de Veron, boog tot hem neder en fluisterde hem bijkans eene minuut lang iets in het oor. Toen dit geschied was, richtte de heer de Veron zich schier onwillekeurig overeind en hield zich zoo stijf als een standbeeld, als bevond hij zich onder den invloed van een kwaden geest. Eindelijk scheen hij zich te vermannen om de weduwe in de oogen te zien; maar nauwelijks had hij haar aanschouwd, of hij rilde, als ware hij door eene hevige beroerte getroffen, en moest tegen het voetstuk van een heiligenbeeld aanleunen, welks steenen gelaatstrekken minder strak en bleek schenen te zijn dan die van den koopman op dezen stond. De weduwe Carson scheen de uitwerking van hare mededeeling op den heer de Veron gedurende eenige oogenblikken met eene soort van wilde trotschheid gade te slaan en noodigde hem vervolgens met eene lichte, maar gebiedende beweging der hand, haar buiten de kerk te volgen. De heer de Veron gehoorzaamde haar terstond, ofschoon dan met onzekeren, waggelenden tred. Eduard Leblanc verliet mede de kerk en kwam op de straal juist tijdig genoeg, om te zien, dat beide in het rijtuig van den heer de Veron wegreden.

Eduard spoedde zich weder naar de Grootestraat en verhaalde daar al wat hij had gezien. Allen peinsden te vergeefs, om eene aannemelijke verklaring te vinden van den raadselachtigen invloed, dien de schoone weduwe onloochenbaar op den norschen en trotschen koopman uitoefende. Het sloeg acht ure, negen, ja eindelijk tien ure, en allen, vooral Eduard, waren reeds door onbeschrijfelijken angst ter neder gedrukt, toen zij tot hunnen troost het rijtuig van den heer de Veron voor het huis zagen aankomen. Uit hetzelve steeg in de eerste plaats de heer Bourdon, een beroemd notaris, en vervolgens de heer de Veron, die de weduwe Carson behulpzaam was in het uitstijgen, haar den arm bood en haar door den winkel in de kleine binnenkamer geleidde. De notaris hield twee vol geschrevene perkamenten rollen in de hand, welke hij op de tafel uitspreidde. De heer de Veron had een verwilderd gelaat, en waggelde als een slaapwandelaar of als een door een grooten schrik bevangen mensch. De weduwe Carson was wel een weinig bleek door ontroering, maar overigens opgeruimd van geest en blijkbaar de toovenaarster, die den woesten leeuw getemd en onderworpen gemaakt had. Zij was de eerste die het stilzwijgen verbrak met de woorden:

- Mijnheer de Veron heeft de beleefdheid gehad in de tegenwoordigheid van den heer Bourdon te verklaren, dat de rekenfout, welke hij u, Eduard, ten laste legde, op eene dwaling van zijne zijde berustte. Hij herinnert zich nu weder van u 2000 fr. te hebben ontvangen, waarvoor hij u heden de quitantie aanbiedt. Hebt gij dat niet gezegd, mijnheer de Veron? vroeg zij, zich met hetzelfde dreigend oog tot hem wendende, hetwelk Leblanc reeds in de kerk van haar had opgemerkt.

- Ja, zeker, antwoordde de heer de Veron snel, terwijl hij te vergeefs eene poging deed, om zijn verbaasden boekhouder aan te zien. De dwaling lag aan mij; uwe afrekening, mijnheer Leblanc, is volkomen juist en... ik verzoek... het zal mij... zeer aangenaam zijn zoo gij uwe gewone werkzaamheden op mijn kantoor ook verder mocht willen vervullen.

- Zoo is het goed, riep de weduwe Carson, en nu over de andere zaak, mijnheer Bourdon, als ik u mag verzoeken. Gij zult aan het voorlezen dezer stukken niet zooveel tijd moeten besteden als gij noodig hebt gehad om ze te schrijven.

De notaris glimlachte en begon alstoen een huwelijkscontract tusschen den heer Eugenius de Veron en juffrouw Adelina Leblanc voor te lezen, waaruit bleek dat de ouders van het jonge paar, de heer Jan-Baptist de Veron en vrouwe Maria Leblanc, volgaarne in deze verbintenis bewilligden, en dat genoemde heer de Veron zich verbond, om aan het jeugdige paar ten dage der huwelijksvoltrekking een gezamenlijk bruidgeschenk van 300,000 fr. uit te keeren, en daarenboven zijnen zoon Eugenius als deelgenoot op te nemen in de zaken van het handelshuis, onder de firma de Veron en zoon.

Het contract was in dubbel opgemaakt, en nauwelijks had de notaris het voorgelezen of de weduwe Carson bood den koopman eene pen op dezelfde beleefde en innemende, maar gebiedende wijze, als vroeger en zeide:

- Nu, mijnheer de Veron, zijt zoo goed de eerste te onderteekenen, want uwe handteekening is toch de voornaamste.

Met moeielijk bedwongen tegenzin onderteekende en zegelde de koopman de beide oorkonden, waarna de overige belanghebbenden hetzelfde deden in stille verbazing, waarbij geen ander geluid dan het krassen der pen en de nagesprokene woorden van den notaris gehoord werden. ‘Wij willen u, Mijnheeren, nu niet langer ophouden, zeide de weduwe Carson, want ik veronderstel dat gij allebei gaarne naar huis zoudt terugkeeren. Goeden avond, mijnheer de Veron, voegdé zij er bij, terwijl zij hem de van den handschoen ontblootte hand reikte, welke hij slechts flauw drukte, morgen zult gij meer van mij hooren.’

- Wat beteekent dat? riep Eugenius de Veron uit, zoodra zijn vader en de notaris zich hadden verwijderd. Het is mij inderdaad als of ik droom, of op mijn hoofd sta.

En allen bestormden tegelijkertijd de weduwe Carson, wier schaterend gelach haar gedurende eenigen tijd belette aan hunne nieuwsgierigheid en ongeduld te voldoen.

- Wat dit beteekent, herhaalde zij eindelijk, wel, dat is toch duidelijk genoeg. Ik bezit een zekeren, niet onbelangrijken invloed op den trotschen heer de Veron, maar waaruit die voorspruit, dat blijft mijn geheim. Hebt gij niet gezien met hoeveel iever de arme man mij de hand gaf? Kom, kom, Eduard, riep zij onder nieuw gelach dezen toe, gij moet daarom zoo zuur niet zien; het zou toch mogelijk kunnen zijn, dat ik u boven een ouden millionair de voorkeur zou geven; wie weet! Maar kom, nu heb ik genoeg gelachen en ik zoude nu ook wel mijn deel van het geluk willen hebben. Gij verstaat, dat ik ook weder kan ontbinden wat ik tot stand heb gebracht en daarom is het niet meer dan billijk, dat de heer Eugenius de Veron mij morgen eene schuldbekentenis ten bedrage van

vijftig duizend frank, betaalbaar drie dagen na zijne bruiloft, ter hand stelle. Stemt gij daarin toe, Eugenius? Welnu, dan zal ik voorloopig deze twee stukken in bewaring houden, tot dat de schuldbekentenis gereed gemaakt en voldaan zij. En nu wel te ruste, vrienden, want ik moet bekennen dat ik af ben.

Reeds na verloop van tien dagen werd tot groote verbazing van al de kennissen der beide familiën de bruiloft gevierd. Zelfs liep het gerucht, dat de oude heer de Veron aanzoek had gedaan om de hand der schoone weduwe Carson, doch was afgewezen geworden. Waar of niet, zooveel ten minste is zeker, dat de heer de Veron sedert dien tijd de weduwe Carson met veel voorkomendheid, ja zelfs met vrees bejegende en dat hij alras door zware droefgeestigheid werd overvallen, die hem nog meer de menschen deed schuwen en aan geest en lichaam deed verzwakken. Hij zonderde zich af in eene kleine woning buiten de stad en leidde daar een verlaten, eenzaam leven, dat na verloop van nauwelijks een jaar met een plotselingen dood eindigde. In zijn testament vermaakte hij nog aan de weduwe Carson eene som van twintig duizend frank, in de vaste hoop, dat die dame het zoude aannemen, onder voorwaarde, ook in het vervolg, gelijk tot dusver, de eer eener familie te zullen sparen.

Deze verplichting tot stilzwijgen zoude ook van de zijde der knappe weduwe voorzeker zijn nagekomen, indien niet een gerucht in omloop ware gekomen dat de rijke koopman was vergiftigd geworden of zich zelven van het leven had beroofd. Dit gerucht noopte den procureur-generaal een gerechtelijk onderzoek in te stellen, hetwelk wel het bewijs leverde van de ongegrondheid van dit vertelsel, maar tevens tot de ontdekking voerde, dat de overledene een voormalige galeiboef was. Bij de gerechtelijke schouwing van het lijk had men namelijk de letters J. de V. en TF op den linker bovenarm ingebrand gevonden, van welke de beide laatste (travaux forcés, dwangarbeid, beteekenend) nog zeer duidelijk, waren te erkennen. Er konde derhalve geen twijfel meer bestaan, dat de trotsche heer de Veron een ontsnapte galeiboef was, en later in het werk gestelde nasporingen, hoe oppervlakkig en achteloos ook gedaan, leverden het voldingend bewijs, dat Jan Baptist de Veron de jongste zoon uit eene geachte familie was, die in zijne jonge jaren een bandeloos leven had geleid en vervolgens onder een valschen naam naar de koloniën was vertrokken, ten einde den wrekenden arm van het gerecht te ontgaan. Gedurende zijn verblijf op het eiland Bourbon, was hij wegens voorbedachten moord in een speelhuis aangehouden en tot levenslange opsluiting veroordeeld. Het was hem evenwel gelukt te ontvluchten en hij was naar Frankrijk teruggekeerd, om met behulp eener aanzienlijke erfenis, welke hem was te beurt gevallen, eene handelszaak te beginnen. Hoedanig deze is geëindigd hebben wij gezien. Een louter toeval had de weduwe Carson met dit verschrikkelijk geheim bekend doen worden. Op den avond namelijk, toen de heer de Veron zich ten haren huize den voet verrekte en in staat van bezwijming op de sofa in de voorkamer der winkelierster lag, was zij hulpvaardig bijgesprongen, had hem den halsdoek losgemaakt, de borst ontbloot en den hemdskraag neergeslagen, in de gedachte dat hij zich den schouder had ontwricht. Bij deze gelegendheid nu, had zij het brandmerk *T F* ontdekt, maar met hare gewone tegenwoordigheid van geest de kleeding van den bewusteloozen man snel weder in orde gebracht en hare kennis van dit geheim verzwegen, tot dat zich eene gelegenheid mocht vertoonen om daarmede haar voordeel te doen.

Eduard Leblanc trouwde later met de weduwe Carson en werd na verloop van eenige jaren als deelgenoot in de zaak van Eugenius de Veron opgenomen, bij welke

gelegenheid het huis van den Havre naar eene andere handelstad van Frankrijk werdt geplaatst waar het al spoedig gunstig bekend was onder den naam van de Veron en Leblanc. Eugenius heeft over zijne verbintenis met de familie Leblanc nimmer berouw gevoeld en de Melaude's hebben zich later zeer gelukkig geacht, dat het voorgenomen huwelijk van Eugenius met de adellijke juffrouw niet was tot stand gekomen.

EINDE.

Het leven volgens een Duitsch wijsgeer.

Met een smartkreet begroeten we het leven, met een smartelijk gekreun zeggen we het vaarwel. Als het hulpbehoevendste schepsel onttrekt men ons aan den moederschoot, als onnut aas voor de wormen bergt men ons ten laatste in den schoot der aarde. Alle geluk, dat tusschen die beide gebeurtenissen inliggen kan, is niet eens de pijn van 't tandenkrijgen en het verliezen der tanden waard.

SCHERR.

In de Mei.

Sedert lang reeds was de zon
Aan den blauwen horizon
Weggestorven, en haar stralen
Die, in purperrooden gloed,
Bij dien laatsten afscheidsgroet,
Lang nadien nog de aard bemalen,
Mochten evenmin nog pralen.

Ik was in de velden, en ademde vrij,
Met volle en genoeglijke togen,
De balsmende geuren der bloemen, die blij
Hun knopjes weer staken ten hoogen.

Indrukwekkend, op dit uur,
Was de stilte der natuur,
Nu en dan slechts afgebroken
Door het mijmerend gekweel,
Stijgend uit de naaste boomen:
De avondbêe van Filomeel.

Geheimvolle tonen,
In wonder accoord,
Vervulden de lucht dan,
En gallemden voort;

En bergen, en dalen
Herhaalden ze zacht,
Die golvende noten,
In 't stil van den nacht.

Maar zie, een harpenspel komt aan mijne ooren ruischen...
Een zoete melodij, op goddelijken toon,
Vol kunst en vol gevoel, klinkt trillend uit de verte.
Tot in het hart geroerd door iets zoo ongewoon,
Dacht ik te droomen, toen een jonge kinderstemme
Zich had, op vaste maat, bij 't harpenspel gepaard.
Mij docht dat 't englenchoor den hemel had verlaten,
En van de Moeder Gods den lof zong hier op aard...
'k Treed nader tot de plaats van waar die tonen klinken,
En door het loover heen, bij 't glanzend manelicht,
Zie ik een zomerhuis, en daar in eene kamer
Twee wezens neergeknield: een moeder met haar wicht.

De moeder bespeelde
Het snarengestel;
De dochter zong plechtig,
Op maat van het spel,
Een zang, als Hierboven
Zoo zuiver en teer,
Gewis onzer Moeder,
Maria, ter eer.

Zoodanig had die zang mijn zinnen kunnen boeien,
Dat lang nog, in den geest, ik toontjes hoorde vloeien
Van zuivre melodij, wen alles was vergaan.
En toen ik mijnen geest weer meester was geworden
Ontwaarde ik dat mijn oog was zwanger van een traan.

En 'k bad in vervoering,
Door heilige ontroering
Den boezem in gloed,
'Maria, gegroet!'

De hemel prijkte nu met helder stergeflonker.
Hij scheen mij als een veld met bloemetjes beplant,
Vergeet-mij-nietjes, die ons, in het nachtelijk donker,
Nog zeggen: 'Denk aan God, en aan een beter land.'

ALEX. STOOPS.

Aan de meeste menschen kan men zooveel goed van hun zelven niet zeggen, als zij van zich zelven denken.

Kroniek.

Antwerpen. Den 22^{n} April is het grafteeken ingehuldigd, op het Kiel opgericht ter nagedachtenis van E. De Barsée, in leven leeraar bij de Antwerpsche muziekschool (zie onzen jaargang 1877, blz. 72). Bij deze plechtigheid, die onder een zeer grooten

toeloop van belangstellenden werd voltrokken, spraken de heeren Peter Benoit, Chappel, De Mets en Boeyens redevoeringen uit. Het grafteeken, ontworpen door den bouwmeester J. Jaak Winders, is van zuilvormige gedaante en behandeld in den trant der Vlaamsche kunstherbloeiing (XVIe eeuw).

- In den wedstrijd voor het verzamelen van Vlaamsche idiotismen, uitgeschreven door de Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde (zie onzen jaargang 1875, blz. 24), werd de 1^{e} prijs (600 fr.) toegewezen aan J.F. Tuerlinckx, onderwijzer te Neerlinter, voor zijne bijdrage tot het Hagelandsch taaleigen, de 3^{e} prijs (200 fr.) aan Aug. Rutten, onderwijzer te Goidsenhoven, voor zijn Haspengouwsch idioticon. De 2^{e} prijs werd niet verleend. Het stuk *Vox populi, vox Dei* bekwam eene eervolle melding (de schrijver zal eene belooning ter waarde van 50 fr. ontvangen).

- De paters Jezuïeten gaan in de Kunstlei eene kerk bouwen met twee torentjes, volgens het plan der verdienstelijke bouwmeesters Bilmeyer en Van Riel.

Brussel. Van de etsen van G.N. Storm van 's Gravezande (zie onzen jaargang 1877, blz. 110) is de 2^{e} aflevering met de volgende platen, allen aan Holland gewijd, verschenen: *Het dorp Abcoude*, *De plas bij Abcoude*, *De Rietdijkshaven te Dordrecht*, *De monding van de Vecht en de Zuiderzee*, *De Vecht bij Weesp*, *Het dorp Overschie.* Wij bevelen deze fraaie verzameling van sterkwaterplaten allen liefhebbers aan.

Gent. Den 17^{n} Maart werd op de begraafplaats buiten de Brugschepoort een naaldvormig grafteeken ingehuldigd ter eere van J. Pauwels. Het opschrift luidt als volgt: *Aan Jozef Pauwels, kunstschilder, 1818-1876; het Kunstgenootschap en zijne vrienden.* (Zie over dezen schilder ons tijdschrift van 1876, blz. 58.) Het grafteeken is gemaakt volgens het ontwerp van den heer Lodewijk Van Biesbroeck.

Buitenland.

Amsterdam. Eenige kunstvrienden hebben een groot landschap van J.W. Bilders, *Eene groep eiken in den omtrek van Vorden*, aangekocht om ten geschenke gegeven te worden aan het stedelijk museum van hedendaagsche kunst. (Het voorbeeld dier kunstvrienden verdient navolging.)

- De firma A. Van Oosterzee gaat een met platen versierd werk over dewereldtentoonstelling van Parijs uitgeven, welk ongeveer 1200 bladzijden zal beslaan. Behalve hetgeen de tentoonstelling oplevert, zal het werk, dat aan prins Hendrik opgedragen is, ook oorspronkelijke, alsmede naar de beste bronnen bewerkte beschrijvingen van het tegenwoordige Parijs, het leven in de wereldstad enz. bevatten.

Parijs. In het verkoophuis van Drouot besteedde men dezer dagen de volgende prijzen voor violen: een A. Stradivarius (Cremona), van 't jaar 1700, 5000 fr., een G.P. Maggini (Brescia), van 't jaar 1640, 2150 fr., een J.B. Rugger, 1010 fr., een J. Guarnerius, 700 fr., een J.B. Guadagnini (Modena), 420 fr., en voor den strijkstok eener viool van Tourte betaalde men 330 fr.

Kunstnijverheid.

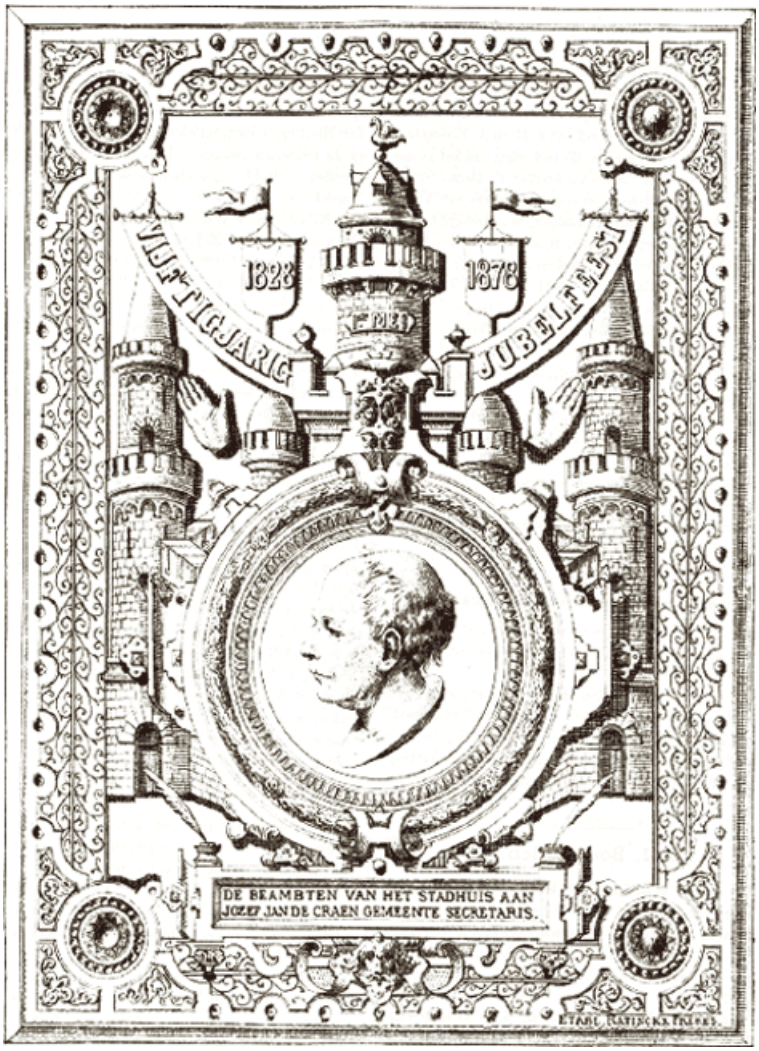

Portret-album den heere J.J. De Craen aangeboden (zie blz. 70), teekening van P. Dens, uitgevoerd door Alfons Bogaerts.

Vorenstaande plaat vertoont den bovensten buitenkant, gemaakt in gedreven brons, van het portret-album, door de klerken van het stadhuis te Antwerpen den heere gemeente-secretaris Jan Joseph De Craen aangeboden, ter gelegenheid van zijn vijftigjarig jubileum als stadsambtenaar. De verzameling bestaal uít zooveel lichtbeelden als er klerken op het stadhuis te Antwerpen zijn, namelijk 77. Het trekken van de portretten geschiedde door G. Reifferscheidt en A. Beernaert, Leopoldstraat, 15, te Antwerpen. De teekening van het album werd geleverd door den stadsbouwmeester P. Dens, terwijl de uitvoering van de buitenkanten opgedragen was aan Alfons Bogaerts, die ook het geschenk vervaardigde, vanwege heeren burgemeester en schepenen gedaan, zijnde eene zilveren fruitschaal, staande op eene $0^{m}80$ hooge kolom van hetzelfde metaal, aan wier voet zich bevinden het beeld van de stedemaagd, Schaldis met de zinnebeelden van handel en scheepvaart en de vaderlandsche leeuw. Buitendien was de heer Bogaerts gelast met het gieten in brons van het borstbeeld des vereerden, gemaakt door J. De Braekeleer en aangeboden vanwege den gemeenteraad.

De voornoemde en nog ettelijke andere geschenken, namens afdeelingen van het personeel in stads dienst gebracht, werden door den heer De Craen in ontvang genomen in de daartoe opzettelijk belegde zitting van den gemeenteraad, den 1^{n} Mei 1878.

Volgens voorvaderlijk gebruik werd ook deze feestviering besloten met eenen disch, den jubilaris aangeboden in het *Hotel de la Paix*, den 4^{n} Mei daaraanvolgende.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom barsten de kastanjes met eenen slag, wanneer men de voorzorg niet genomen heeft ze te splijten vooraleer ze onder de heete asch te leggen?

Omdat de lucht, die onder den bast is, opzwelt, en met des te grooter kracht werkt, naarmate zij tegenstand ondergaat; men ziet dus dat wanneer de bast dik is, de uitbarsting der lucht met geweld plaats heeft. Dit geschiedt niet, als men de kastanje geopend heeft, omdat de opzwellende lucht dan een vrijen uitgang vindt.

B.J. Boucquillon.

Den 27^{n} April jl. is de heer B.J. Boucquillon te Antwerpen in 62-jarigen ouderdom overleden. Hij werd te Kortrijk geboren, doch zijne zucht om zich in de schilderkunst te volmaken, had hem vroegtijdig naar de bakermat der schoone kunsten gelokt, waar hij, aan de koninklijke academie, vlijtig de lessen bijwoonde.

Het was in den tijd van de herleving onzer Nederduitsche letterkunde, en de jonge schilders en beeldhouwers verkeerden in broederlijken omgang met de jonge schrijvers. De geestdrift dezer laatste sloeg over tot hunne vrienden en menig kunstbeoefenaar legde zich op het beoefenen der dichtkunst toe, onder andere de heeren Carolus, Geefs, Vertommen, en voornamelijk de thans overledene Boucquillon, en hunne bijdragen werden in *Het Kunst- en Letterblad, De Noordstar*, *Het Muzen-Album* en *Het Taalverbond* te Antwerpen alsook in het *Nederduitsch letterkundig jaarboekje* (Gent), opgenomen. Boucquillon beoefende de dichtkunst zelfs met voorliefde, en eenige zijner romancen, door de componisten Volkerick,

Eykens en Van Mierlo getoonzet, verwierven veel bijval en werden dikwijls op de concerten gezongen. Enkele zijn in Hoogduitsche tijdschriften vertaald opgenomen zooals: *Ik noem haar niet* (muziek van Volckerick), *De ridder en het meisje* (getoonzet door Eykens) en de *Vaandrig van Navarre* (Volckerick.) Ter gelegenheid van het 25-jarig jubelfeest der troonsbeklimming van Z.M. Leopold I (1856), werd te Brussel door 800 zangers, onder de leiding van Fischer, Boucquillons gedicht *God bescherme den Koning*, getoonzet door P. Eykens, gezongen.

Op 5 Juni 1849 trad hij in huwelijk met mejuffer Paulina Maria Catharina Hyacintha Hendrickx, en van dien tijd af ontmoet men zijnen naam slechts nog zelden in de tijdschriften; ook als schilder liet hij niets van zich meer hooren. De man werd allengs vergeten, en talrijke Vlamingen kenden hem niet meer of dachten dat hij reeds lang gestorven was.

De oorzaak daarvan was dat hij zich geheel en gansch in zijnen huiskring had teruggetrokken en stil voortleefde. Echter legde hij zich voortdurend op de dichtkunst toe, zoowel Fransche als Vlaamsche, en nu pas eenige maanden geleden, gaf hij bij den boekdrukker L. Beerts, alhier, eenen bundel van ruim 200 bladzijden in het licht, getiteld: *Westvlaamsche gedichten en legenden.* Het boek, met veel zorg gedrukt, is niet in den handel en slechts op *tien* exemplaren getrokken - eene weelde die maar weinige dichters zich kunnen veroorloven. - Iets wat bewijst dat Boucquillon met die uitgave niet op roembejag was bedacht, is dat zijn naam niet op het titelblad of in het boek voorkomt. Volgens onze meening had hij daartoe echter geene reden, want onder het zestigtal dichtstukken van den bundel, hebben wij er zeer verdienstelijke aangetroffen.

Wij stippen hier ter loops aan, dat het museum van Kortrijk een door Boucquillon geschilderd tafereel bezit, waarop een biddende monnik is afgebeeld, en in de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Kortrijk kan men een door Boucquillon geschilderden kruisweg zien. Ook bezat hij persoonlijk een aantal tafereelen van oude meesters, teekeningen, prenten enz.[1].

In 1844 wijdde P.F. Van Kerckhoven een gedicht in het *Kunst- en Letterblad* (blz. 91) aan een van Boucquillons tafereelen waarvan het onderwerp ontleend was aan Hoffmans *Nachtstukken.*

In 1854 maakte Boucquillon deel van de inrichtingscommissie der Antwerpsche tentoonstelling van oude kunstvoorwerpen door de maatschappij ter aanmoediging van schoone kunsten ter gelegenheid der 400^{e} verjaring van de stichting der

1 Zie de levensschets over Roeland Savery in de *Vlaamsche School* 1877 blz. 110.

Sint-Lucasgilde tot stand gebracht; hij vervulde het ambt van secretaris der 1e afdeeling[1].

Op Woensdag 1 Mei werd zijn stoffelijk overschot ter aarde besteld. Onder de nog al talrijke personen welke zijnen lijkdienst bijwoonden, bemerkte men ook eenige letterkundigen en kunstvrienden. Bij hetgraf, op het kerkhof te Deurne, werd door den heer H. Sermon de volgende redevoering uitgesproken:

'De vriend, dien wij heden ten grave brengen, te midden van de grootste droefheid, den diepsten rouw van ons allen, te midden van de snikken der zijnen, werd in 1816 te Kortrijk geboren. Zijne eerste levensjaren verliepen op die plek van Vlaanderens bodem, zoo roem-en zegevol, zoo heilig voor het vaderland; daar, tusschen de Leie en het Groningerveld, voelde hij zich vooreerst aangegrepen door dien lust voor het schoone, de ziel aangedaan, door gevoel overstelpt en gedwongen hieraan lucht te geven, hetzij door het potlood des teekenaars, het penseel des schilders of de pen des dichters.

Hij ontving eene verzorgde opvoeding en kwam naar onze stad, de zetel der Vlaamsche schilderschool, die Alma-Mater der schoone kunsten, toen onder het bestuur van den gevierden Gustaaf Wappers, wien de Vlaamsche schilderschool en zelfs de Vlaamsche letteren meer dan aan iemand verschuldigd zijn; want is Wappers als schilder door anderen overtroffen geworden, in het inboezemen van het heilig vuur der kunst, wanneer hij voor een meesterstuk van Rubens, Van Dyck, Massys of een anderen grooten meester stond, is hij door niemand geëvenaard. Onder zulk een meester, en ook bij De Keyser, kwam Boucquillon studeeren, en dat hij, met lust bezield, met een fijn gevoel begaafd, rassen voortgang deed, zal niemand verwonderen. Zijne werken prijkten op sommige tentoonstellingen en oogstten er lof in.

Doch het was toen ook in onze stad een tijdvak van verbroedering tusschen schilders, dichters en andere kunstenaars; velen onder hen schilderden niet alleen een paneel, maar schreven ook wel eens een vers en onder dezen muntte Boucquillon uit. Als kunstenaar heeft hij lieve schoone gewrochten gelaten; maar als dichter nog schoonere; daar is hij soms onovertroffen.

Zijne gedichten zijn vrij talrijk en bevatten stukken, die immer zullen bewonderd worden, en zijn boek in 1877 uitgegeven bevat gezangen zoo fijn en keurig van vorm, zoo snedig van zin, dat Horatius zelf ze niet zou verstooten hebben; het bevat stukken zoo gemoedelijk als die van Hölty, zoo deugdzaam als die van Wordsworth, zoo treffend en eigenaardig als die van Brizeux of Autran, en nochtans het volk kende hem weinig. Wat is daar de reden van?

Sedert eenigen tijd had Boucquillon zich van alles afgezonderd: een ziekelijke toestand en zijn lust om alleen voor de zijnen te leven waren hiervan de oorzaak. Ofschoon hij Vlaanderen en zijne taal boven alles lief had, was hij geen strijder in de rangen van de Vlaamsche kampers, geen voorvechter onzer zoo lang miskende rechten; hij spande zich niet aan den wagen der staatspartijen, om er den driepikkel te beklimmen en met de woede in de ziel, de vlam in het oog, het schuim op de lippen, even als een Dante, zijnen tegenstreveren in vurige bewoordingen met smaad en hoon te brandmerken; o neen, dat alles was vreemd, zeer vreemd aan Boucquillons

1 De opbrengst dezer tentoonstelling heeft gediend ter bekostiging van het groote geschilderde glasraam in O.-L.-Vrouwekerk. Zie *Vlaamsche School*, 1872, blz. 168.

inborst. Eindelijk zijn zijne schoonste gedichten geschreven in eenen toon, die de beschaving onzer Vlaamsche burgerij te hoog is.

Nochtans toen de dagbladen zijn overlijden meldden, herinnerde zich menigeen Boucquillons gedichten hier of daar gelezen te hebben; men herinnerde zich dan die schoone muziek van Volckerick, Eykens en andere toondichters van dien tijd, op de lieve verzen van Boucquillon gemaakt, in concerten en zalen te hebben hooren weerklinken; ja, onze dichter had toen zijn uur van populariteit; maar hij zelf heeft er zich steeds aan onttrokken.

In een zijner gedichten zegt hij van zich zelven:

> "Mij het droomen, u het strijden,
> Mij den vrede, u den roem,
> U het woeste driftenleven,
> Mij het lied bij zon en bloem."

Op eene andere plaats, waar hij het menschenleven bij het bloemenleven vergelijkt, zegt hij: Weet

> "..... dat het in de bloemenwereld
> Zooals bij ons dikwerf gaat,
> Waar de een graag zich laat bewonderen,
> De ander liefst in lommer staat."

Welnu, Mijne Heeren, die bloem welke liefst in het lommer staat, die sensitieve, dat viooltje overdekt door de bladeren van wilde planten, maar in de rondte de gansche lucht verbalsemend door zijn aangenamen geur tot ver boven de struiken en heesters uit, dat was Boucquillon.

Hij leefde in deze laatste jaren bijna alleen voor zijne familie; maar in zijn huisgezin, waar hij aanbeden werd, was hij het middenpunt waarin al de stralen des krings te zamen liepen: elk dacht er luid op en de wijze vader stond allen te woord. Welke slag, Mijne Heeren, moet de dood van zulk een vader wezen! Hij was de beste vriend zijner zonen; thans staan zij alleen; maar zij weten het, de vrienden huns vaders zijn ook de hunne.

En nu, vriend Boucquillon, vaarwel! vaarwel tot in de eeuwigheid. Gij geniet reeds hierboven het loon uwer deugd; gij waart een echt christen, een waar kind der Kerk; tot u is reeds gezegd geworden: *Euge! serve bone et fidele.* De aarde zij u licht en eerbiedige uw gebeente! Vaarwel, vaarwel!'

Alvorens dit artikel te eindigen, denken wij hier nog te moeten zeggen, dat de kinderen van den heer Boucquillon de nagedachtenis huns vaders niet beter kunnen vereeren dan met zijne Nederduitsche gedichten op nieuw uit te geven, er zijne beeltenis in gravuur bij te voegen en voor iedereen verkrijgbaar te stellen. Aan dien wensch zal, hopen wij, door hen eerlang worden voldaan.

Antwerpen, *2 Mei 1878.*

J. STAES.

Bedelaars te Londen.

In de groote steden van Engeland maken de straatbedelaars eene zoo aanzienlijke en zelfs weelderige klasse der maatschappij uit, dat zij hunne eigene clubs hebben en in openbare logementen geregelde samenkomsten houden, om vroolijk te dansen en te eten en te drinken. De zaak is eigenlijk niet zoo bevreemdend, wanneer men bedenkt, dat ook de bedelaar een mensch is, die zich gaarne een vroolijken dag wil verschaffen. Niettemin is het altijd een eigenaardig verschijnsel; het kenmerkt het Engelsche volk, dat ook zijne laagste standen het volle genot der menschelijke rechten vergunt, zoo deze niet in strijd zijn met 's lands grondwet.

De beroemde Möser woonde gedurende zijn verblijf te Londen, in gezelschap van den Engelschen tooneelspeler Shuter, een zoodanige bedelaarsfeestdisch bij. Zij verlangden in de club toegelaten te worden, onder voorgeven, dat zij leden der bedelaarsvereeniging waren. Eene dienstmaagd liet hen in de kelderzaal afstijgen langs eene ladder, welke zij terstond daarna weder optrok, uit vrees dat de aankomenden zonder te betalen zich zouden verwijderen. De clubzaal der bedelaars was een tamelijk ruim vertrek, waarin tien zindelijke tafels stonden en waaraan de messen en vorken met kettingjes waren vastgehecht. Men zette den vreemdelingen eene zeer goede soep van ossenvleesch voor, benevens rundvleesch met mostaard, erwten-pudding met spek, twee broodjes van goede soort en twee glazen bier. Ook voor de zindelijkheid der bezoekers werd, volgens de wetten dezer ware republiek, gezorgd, dewijl, voor dat zij zich aan den maaltijd begaven, de waschvrouw hunne hemden vroeg, ten einde ze gedurende dien tijd te kunnen wasschen en drogen, alles te zamen voor eene onbeduidende som gelds. Des Zondags worden geene hemden gewasschen, omdat deze dag gelijk men weet door de Engelschen als rustdag geëerbiedigd en heilig wordt geacht. In de plaats daarvan wordt een half pond ossenvleesch met aardappelen opgedischt.

Ten einde niet erkend te worden en de gewoonten van deze volksklasse te kunnen gade slaan, hadden beide heeren een bedelaarsplunje bij een voddenkoopman gehuurd. De leden der eerzame club hielden de vreemdelingen waarschijnlijk voor bedelaars uit eene andere wijk, ten minste men ging zonder wantrouwen over tot de orde van den dag. Vooreerst telde ieder bedelaar zijne winst van den dag uit. De blinden deden hun geld door het geheele gezelschap tellen, opdat zij door hunne geleiders niet bedrogen zouden worden. Er was geen enkele onder hen, die niet dubbel en driemaal zooveel met bedelen had gewonnen als de vlijtigste ambachtsman op een ganschen dag kan verdienen. Toen de financiën in orde waren gebracht en men den maaltijd geëindigd had, deed ieder bedelaar zich eene kan met porterbier geven, hetwelk werd gedronken op de gezondheid van alle meewarige menschen. Vervolgens maakten de blinden dansmuziek. De bedelaars en bedelaarstere waren zoo geoefend in de danskunst, dat zelfs diegenen, welke den geheelen dag kreupel hadden geloopen, uitmuntend met elkander dansten. De ruwste straatdeuntjes volgden

den dans tot dat de verwachte dorst zich deed gevoelen. Alstoen werd van warm bier en rhum een sterke punsch gemaakt, de nieuwsbladen daarbij gelezen en de avond tot drie ure des morgens met drinken en staatkundige redeneeringen over het ministerie hoogst genoegelijk doorgebracht.

Deze bedelaarsclubs bestaan nog ten huidigen dage en hebben met de meerdere weelde van den tegenwoordigen tijd natuurlijk gelijken tred gehouden.

> Even als sommige menschen in bewondering worden opgetogen bij het beschouwen der kleuren van eene tulp of de bonte vlekken van een insect, even zoo ben ik van nature altoos een bewonderaar geweest van vroolijke aangezichten.
> OLIVIER GOLDSMITH.

Een gelukkig mensch.
(Gedicht uit de XVIIe eeuw.)

Die in stilheidt leidt zijn leven,
Met een eerlijk kleed bedekt;
Meer vergeten, dan verheven:
Door geen quaden lust gedreven,
Niet benijdt, noch niet begekt;

Die geen leenheer heeft te vieren
Dan alleen den grooten God;
En zijn wezen en manieren
Weet te leiden en te stieren
Naer het rollen van zijn lot;

Die, van staetzugt afgezondert,
Geenerhande boosheidt voedt,
Of het blixemt, of het dondert,
Niet verschrikt noch niet verwondert,
Maar eenparig van gemoedt;

Die, met zijn beroep te vreden,
Kan betomen zijnen wensch;
Die zijn tochten heeft besneden
Niet naer lusten maar naer reden,
Dat is een gelukkig mensch.

PIETER DE GROOT.

1615-1685.

Wij menschen zijn alleen meester van de ure die is; de naastvolgende kan ons brengen wat wij niet wachten, en voeren tot hetgeen wij niet wilden.

A.L.G. BOSBOOM-TOUSSAINT.

Oefening der zintuigen[1].

De vijf zinnen van den mensch zijn: het gevoel, het gezicht het gehoor, de reuk en de smaak. Bij middel der zintuigen, komt hij in betrekking met zijne medemenschen en met de stoffelijke wereld. Indien hij een zintuig verliest, vermindert deze betrekking: de blinde kan de schoonheid der natuur niet bewonderen, noch de kunstgewrochten aanschouwen: de doove is ongevoelig aan het gezang der vogelen en aan het razen der winden zoowel als aan de melodij der menschen. Het is dus van het grootste belang de zintuigen in eenen goeden staat te houden.

G e v o e l . - De huid is het groot orgaan van het gevoel; zij ontvangt den indruk van hitte en koude. Bij middel der huid oordeelen wij over den vorm, de grootte, de vastigheid, den samenhang der lichamen, enz.

Bijzonderiijk in de huid der hand, namelijk in die der vingeren (palmzijde) wordt de gevoelzin ontwikkeld. De hand is het werktuig van het verstand.

Handschoenen dragen, geene heete voorwerpen behandelen, geenen ruwen arbeid met de handen doen, zijn doelmatige middelen om den gevoelzin in de handen te behouden en te vergrooten. Zulks is bijzonderlijk gewichtig voor de geneesheeren en voor al wie door zijn bedrijf er belang in heeft een fijn gevoel in de vingeren te bewaren.

Wij hebben gezien, dat het water het groote middel is om de huid rein te houden en te verkloeken, en ze van ziekten te bevrijden. Bij alle menschen wasemt de huid gestadig damp uit, en wanneer de uitwasemingsbedrijvigheid vergroot, begint men te zweeten. Wij hebben gezien dat men de uitwasemingen der huid, namelijk het zweeten, niet schielijk mag doen ophouden, en de personen, die gewoon zijn bijzonderlijk aan de voeten, of aan een ander lichaamsdeel te zweeten, mogen deze onaangename gewoonte ook niet bestrijden, op straffe van gevaarlijk, soms doodelijk ziek te worden.

Het snijden der nagels eischt ook zekere voorzorgen. Aan de vingers mag men de nagels rond boogvormig snijden; maar aan de teenen moeten de nagels rechtlijnig gesneden worden; men mag hier de hoeken der nagels niet afsnijden; deze regel is te weinig gekend, en nochtans van groot belang. Wie hem miskent, loopt gevaar de nagels in het vleesch te zien groeien: hetgeen zeer smartelijk is. Die ziekte is zoo zeldzaam niet als men wel denken zou; en het is bijna altijd aan den grooten teen dat zij zich vertoont.

G e z i c h t . - De oogen hoeven regelmatig geoefend te worden. Van de eerste weken des levens wendt het kind instinctmatig de oogen naar den kant van het licht. Indien zijne wieg altijd geplaatst blijft, derwijze dat het licht slechts van éénen kant komt, loopt het kind gevaar scheel te worden. Hierom is het beter, dat de wieg met het voeteinde naar het licht gekeerd zij.

Indien het noodig is de oogen aan het licht te gewennen, is evenwel te veel licht, te veel schitter nadeelig en vermoeiend, en kan zelfs blindheid voor gevolg hebben: hetzij de lichtschittering bestendig langdurig werkt, hetzij de schittering ras verschijnt en verdwijnt, - zooals het weerlicht in eenen duisteren nacht. Hierom mag men het nimmer wagen in de zon te kijken.

1 Ontleend aan het *Handboek* van dr. Fredericq (zie blz. 49, 52 en 72 onder Gent).

De zeevaarders, die de ijsstreken bezoeken, lijden aan hunne oogen door de weerkaatsing van het licht op de sneeuw. Kapitein Ross heeft bemerkt, dat de Eskimoos, de inboorlingen dier gure streken, er zoowel van leden als zijn scheepsvolk.

De reizigers, die de ijsbergen van Zwitserland bezoeken, ondervinden, hoe vermoeiend voor de oogen weerkaatsing der zonnestralen op de sneeuw is. Ook verwittigen de geleiders de toeristen zich te voorzien van sluiers of van brillen met gekleurde glazen.

Tijdens den veldtocht van Napoleon in Egypte, hadden zijne soldaten veel te lijden van de schittering der zonnestralen op het stof der dorre zandwoestijn; en dezelfde oorzaken doen heden nog veel oogziekten ontstaan bij de Fransche soldaten in de Afrikaansche kolonie.

In 1819 werden te Lyon een groot getal Zwitsersche soldaten, die daar in garnizoen lagen, van erge wanorde in het gezicht aangedaan, om in eenen brandenden zonneschijn krijgsoefeningen verricht te hebben.

Indien te veel schittering de oogen vermoeit, is het ook nadeelig tegen te weinig licht te worstelen; het is zeer hinderlijk in het schemerlicht te lezen, of de oogen op te kleine voorwerpen te oefenen.

Maar terwijl de schielijke overgang van duisternis naar schitterende klaarte soms zeer hinderlijk kan zijn, is de overgang van licht naar duisternis niet gevaarlijk.

Behalve den graad van licht of duisternis is de hoedanigheid der lucht ook niet onverschillig aan het gezicht. Reine vrije lucht is zeer voordeelig aan de oogen; terwijl ontstekende uitwasemingen, zooals van ajuin, rook van tabak of van andere ontstekende stoffen enz., voor de oogen nadeelig kunnen worden.

Een felle wind kan door wrijving op de oogen ook hinderlijk worden: namelijk indien hij zeer koud, of met stof of zand beladen is. De heer Reveillé-Parise verhaalt dat in 1811 en 1812 in Spanje gansche kolommen van soldaten soms gedwongen werden stil te houden en hunnen marsch te staken, door de met zand beladene winden, die in het zuiden van Europa soms zoo fel en zoo dikwijls waaien.

Men verstaat door *bijzienden*, degenen, die wel van bij en slecht van ver zien, en door *verreziende* degenen, die wel van ver en slecht van bij zien.

In de steden vindt men veel jongelieden, die bijziende zijn, terwijl dit ten platten lande veel zeldzamer is, waarschijnlijk omdat de stedeling zijn oog min op verwijderde voorwerpen kan oefenen.

Wanneer de levenszon begint te dalen, wanneer de oude dag nadert, wordt men gewoonlijk verreziende.

Welnu, er bestaan brillen voor verreziende en brillen voor

bijzienden, maar het is eene dwaling te vroeg de toevlucht tot brillen te nemen. Indien men beter door eenen bril ziet dan met het bloote oog, is zulks geene genoegzame reden om eenen bril te gebruiken. Want het is ook gemakkelijker zich te laten voeren, dan zich met de beenen te bewegen; toch is het beter, dat beenen en oogen hunne krachten oefenen.

Zonder noodzakelijkheid mag men de natuur door de kunst niet vervangen.

G e h o o r . - Evenals te schitterend licht eenen noodlottigen invloed op het gezicht uitoefent, kan ook een te hevig geluid het gehoor hinderen; hiervan getuigt de doofheid van sommige kanonniers.

Indien men de ooren rein en zuiver hoeft te houden, moet men vooral vermijden de ooren van binnen te kwetsen, hetgeen onmiddellijk eene ongeneeslijke doofheid zou kunnen veroorzaken.

Men mag wel zich zelven met een oorlepelken de ooren kuischen, maar nooit deze bewerking op eenen anderen persoon verrichten, uit vrees van eene wonde te veroorzaken.

Indien men lauw water in de ooren spuit ten einde ze te zuiveren, hoeft men zorgvuldig de koude te vermijden zoolang de oorpijp van binnen niet droog is.

Het beste middel om de oor- en oogziekten te vermijden, om de doofheid en de blindheid, die er zouden kunnen uit volgen, te ontgaan, is het hoofd en den hals van jongs af, tegen koude te verharden; want ooren en oogen met de koude leeren worstelen bevrijdt deze zintuigen van verkoudheden; en verkoudheden op ooren of oogen slepen soms doofheid en blindheid na zich.

Vooraleer dit punt te verlaten, kunnen wij ons niet onthouden, het zonderling gebruik aan te stippen, dat bestaat in het dragen van ringen in de ooren: dit vindt men zoowel bij de beschaafde als bij de wilde natiën. Sommige wilde stammen vinden het nochtans mooier, de ringen in den neus te dragen; er zijn er ook, die de ringen bij voorkeur in de lippen dragen. Over die soort van schoonheid zullen wij niet redetwisten: tusschen die drie willen wij niet beslissen; het zij ons echter geoorloofd te doen opmerken, dat het dragen van ringen in het oorlobbeken altijd onnoodig is, en dat het soms eene ontsteking in de huid, en zelfs in de oorpijp kan doen onstaan, die onmiddellijk ophoudt, wanneer men de ringen uit de ooren doet verdwijnen.

R e u k e n s m a a k . - De reuk en de smaak zijn, als het ware, de schildwachten van de maag. Wat smakelijk is, bevalt gewoonlijk wel aan de maag; en wat aan den neus mishaagt, kan niet smakelijk zijn. Dat men de fijngevoeligheid van den reuk en den smaak moet trachten te behouden, valt niet te betwisten. Al wat den reuk of den smaak verstompt of ontaardt, moet vermeden worden. Dit voorstel leidt ons naar een onderzoek over het gebruik van de tabak.

Men beweert, dat de tabaksplant oorspronkelijk is uit Amerika, en het schijnt, dat de tabak eerst in het midden der 16^{e} eeuw in Europa gekend werd. Zooals iedereen weet, bevat deze plant een zeer krachtig vergif; en nochtans wordt de tabak algemeen gebruikt: tabak rooken, tabak snuiven, tabak pruimen zijn drie gebruiken, die van onze zeden deel maken. Deze drie gebruiken ontaarden en verdooven reuk en smaak.

Het zijn wilde volksstammen van Amerika, die aan de Europeanen het gebruik van het tabakrooken geleerd en overgezet hebben. In de geschiedenis van het menschdom vindt men niets min natuurlijk dan dit feit. Eene vuile, stinkende, zeer vergiftige plant wordt door eenige woeste, wilde volksstammen van de nieuwe wereld

gerookt, en zoo ras dit gebruik in Europa gekend is, wordt hel door alle beschaafde natiën van den aardbol gretig aangenomen en gevolgd!

Al wie de eerste maal tabak rookt, wordt onpasselijk, is aan bezwijming en braken ten prooi; maar dit belet ook niet, dat het tabakrooken van geslacht tot geslacht wordt voortgezet.

De onaangename gewaarwording, de ontsteltenis, die iedereen gevoelt de eerste malen dat hij rookt, bewijst genoegzaam, dat het tabakrooken rechtstreeks met de natuur van den mensch in strijd is.

Hoeft men nu nog te vragen, of het ongezond is?

De tabak is een vergif, dat hevig op de levenskrachten werkt: wel is waar, men wordt er aan gewoon. Zich aan een vergif gewennen, alle dagen van het leven vergif gebruiken, stemt dit met het belang der gezondheid overeen? Kan dit vroeg of laat de ontwikkeling van sommige ziekten niet verhaasten?

Geen enkel geneesheer zou daar ontkennenderwijze op durven antwoorden.

Het gebruik van tabaksnuiven komt ons van de wilden niet, dat is in Europa uitgevonden.

Snuiven is nog vuiler dan rooken. Evenals bij de *rookers* verspreiden de kleederen der *snuivers* eenen sterken tabaksreuk; hun adem is door den tabaksgeur besmet; en hun linnen, gewoonlijk met bruin neusslijm bevlekt, verspreidt eenen walgelijken geur. De slordigheid, eigen aan de *snuivers*, wordt nog erger met de jaren; hetgeen aan vrienden en naastbestaanden eenen natuurlijken afkeer van deze lieden geeft.

De *tabakpruimers* zijn doorgaans weinig ontwikkelde menschen:[1] de verfijning der zeden, de beschaving schijnen met dit gebruik niet overeen te stemmen. Pruimen kan ook zeer gevaarlijk worden indien het tabakssap ingezwolgen wordt; rooken verdooft en ontaardt den smaak en den reuk; snuiven verdooft bijzonderlijk den reuk, en *tabakpruimen* den smaak. Deze drie gebruiken zijn niet alleen hinderlijk voor de gezondheid, maar ook zeer nadeelig voor de beurs. Er zijn werklieden, wier tabaksbehoefte het zesde deel van hun dagloon opslorpt. Wij zeggen behoefte; want het wordt een echte drift, eene tweede natuur. Men dient ook op te merken, dat het zelfs niet zonder gevaar is eensklaps deze gewoonte te verlaten. Wie aan het ongerijmde gebruik van de tabak wil verzaken, hoeft zulks langzamerhand te doen. Er bestaan menigvuldige voorbeelden

1 Deze opmerking van den geleerden schrijver is minder gegrond voor wat betreft de Nieuwe-Wereld: in Amerika toch is het pruimen van tabak ook bij den beschaafden stand en zelfs tot in de hoogste klassen der samenleving ten minste zoo zeer verspreid als het snuiven ten onzent.
D.V.S.

van personen, die, in eens van tabak beroofd zijnde, krachteloos en ziek werden.

Wanneer de mensch eene gewoonte aanneemt, wordt dit voor hem als eene tweede natuur; indien de gewoonte slecht is, mag hij ze zelfs niet eensklaps verlaten; maar trapsgewijze hoeft hij tot de natuur terug te keeren. Wie gewoon is tabak te gebruiken, krijgt eenen afkeer van de tabak, wanneer hij erg ziek wordt; indien de afkeer vermindert en verdwijnt, kondigt dit het einde der ziekte aan; dit is evenwel ook eigen aan de bieren jeneverdrinkers. Hierom is de tabak niettemin een hevig vergif en het misbruik van drank eene ondeugd.

Gent.

D^{r}. C.A. FREDERICQ.

> Laten wij ons bepalen tot vrienden van onzen eigen staat.
> OLIVIER GOLDSMITH.

De huisvlieg.

Onze huisvlieg is schier over den geheelen aardbodem verspreid en in vele gewesten zooals als op Otahesti, in Nieuw-Holland, aan de Kaap, enz., in verbazend overlastige menigte. Het bevruchte wijfje legt den 7^{n} of 8^{n} dag na het paren, omtrent in goede vijf minuten, en wel ten minste viermaal 's jaars, ruim 80 eitjes, op vochtige, morsige plaatsen, in stallen, mesthoopen, enz. Na verloop van eenige dagen, kruipen de jongskens uit het ei, leven 7 tot 8 dagen als wormen en trachten alsdan in hunne schuilhoeken van gedaante te veranderen. Om het omhulsel los te scheuren, kan de opgeslotene vlieg den kop gelijk eene blaas uitzetten. De geheele gedaanteverwisseling duurt niet veel langer dan drie weken, en alsdan zijn de jongen terstond tot voortteeling bekwaam. Zoo kunnen *twee* vliegen, aangenomen dat zij maar vier keeren paren, in één jaar eene nakomelingschap van meer dan twee millioen bekomen. De vlieg kan zeer lang zonder voedsel leven; zoo hebben jongen, die pas uitgekropen waren, meer dan vier dagen geleefd zonder iets te gebruiken. Tot de beste middelen om de vliegen in een vertrek te dooden, behoort de aanwending van het volgende mengsel: ½ ons aftreksel van kwassiehout met een klompje suiker, in een paar onsen water opgelost.

Kroniek.

Antwerpen. Bij J.E. Buschmann is van de pers gekomen de 1^{e} en 2^{e} aflevering van de bekroonde *Geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool*, door F. Jos. Van den Branden. Prijs: 40 centiemen. Wij vestigen nogmaals de aandacht onzer lezers op dit werk. De druk is zeer goed verzorgd.

- Van de 13 mededingers, werden de 6 volgende toegelaten om den prijs van Rome (schilderkunst) te kampen: J.J. Delvin (Gent), J. Van Biesbroeck (id.), A. Bourotte, K. Lefebvre en K. Van Landuyt (Brussel), E. De Jans (St-Andries, bij Brugge).

- De stukken van de jaarlijksche prijskampen der academie waren van 28 April tot 1 Mei tentoongesteld.

- Wedstrijd over 1877 der Belgische academie van oudheidkunde. De prijs is bij verdeeling toegewezen aan de verhandeling over Menapië en Menpiscus van den heer A. Matthieu, rechter te Mechelen, en aan de verhandeling over den raad van Vlaanderen, van den heer A. De Vlaminck, archivaris te Dendermonde, beide gesteld in de Fransche taal.

- *Verbond voor kunsten*, *letteren en wetenschappen.* De afdeeling beeldende kunsten heeft als rechters in zake de belooningen voor de wereldtentoonstelling verkozen de heeren J. Portaels, Alex. Robert, Em. de Laveleye, Th. Canneel, V. Lagye en F. Vinck.

Op 28 April en volgende dagen waren stukken tentoongesteld van de volgende kunstbeoefenaren A. Serrure, J. Van Kemmel, Ed. Jacobs, Leo Herbo, A. de Biseau, J. Heyermans, H. De Cock, L. Derickx, Jul. Wagner, de Hirth du Frènes, Neuhuys, Is. Meyers, Jos. Nauwens, J. Janssens, W.J. Oppenoorth, Eug. Wolters, P. Verhaert, E.J. Leemans, H. Van Hagendoren, Jan Stobbaerts, Alb. De Keyser, Frans Van Kuyck, De Lathouwer, Gust. Van Hoorde, P.J. Neuckens, Louis Pulinckx, Alf. Elsen, L.L. Maillard, Flor. Crabeels, H. Verstraete, L. Edm. Tyck, Edgard Farazyn, Franz Hens, Lod. Van Engelen, E. De Jans, Robert Fabri.

- Uitslag van den prijskamp voor het bouwen van werkmanswoningen enz. uitgeschreven door het bureel van weldadigheid (zie blz. 10). 1^{e} prijs, J.B. Vereecken, 2^{e} (bij verdeeling), J.B. Schaeps en V. Flemal, 3^{e}, de gebroeders De Coster. De plannen waren van 5 tot 12 Mei tentoongesteld. Rechters waren de heeren C. Du Mont, J. Lefebvre, F. Bex, Ad. Pauli (Gent) en F. Laureys (Brussel).

- Den 7^{n} April werd in de groote zaal der Harmonie voor een talrijk en aandachtig gehoorhet oratorio *Bonifacius* van den Nederlandschen toonzetter Nicolaï uitgevoerd door de Muziekmaatschappij, onder de bekwame leiding van Peter Benoit. Het stuk, dat inderdaad meesterlijke deelen bevat en waaruit eene zich nimmer verloochenende kracht en frischheid spreken, erlangde een welverdienden en algemeenen bijval. De uitvoering was voortreffelijk.

- Volgens opgaaf van den heer bestuurder V. Driessens, heeft de onderneming van het Vlaamsch tooneel over 1877-78 een tekort van fr. 9794.58 gelaten. Naar aanleiding daarvan heeft de gemeenteraad den 5^{n} April beslist, het jaarlijksche hulpgeld der gemeente van 10,000 op 15,000 fr. te brengen.

Brussel. Volgens de bladen melden, is het rijksmuseum in bezit gekomen van een schoon geschilderd portret van Rubens op zijn 40ste jaar; des schilders hoofdhaar is licht kastanjekleurig; knevels en baard zijn rosachtig blond. Het portret (een borstbeeld) is gevat in eene eivormige lijst.

- De tentoonstelling van schoone kunsten, den 20^{n} Augustus te openen, zal den 15^{n} October gesloten worden. De stukken te zenden vóór of uiterlijk den 20^{n} Juli aan de regelingscommissie der algemeene tentoonstelling van schoone kunsten. De vervoerkosten heen en weer per ijzeren-weg (mits geene sneltreinen te gebruiken) in geheel België neemt de commissie voor hare rekening. Bij de stukken te voegen een papier houdende opgaaf van den naam, de geboorte- en woonplaats van den kunstenaar, de driejarige tentoonstellingen waaraan hij zou deel genomen en de belooningen die hij zou ontvangen hebben, benevens de aanduidingen voor den catalogus.

- De geneeskundige academie van België looft 5000 fr. uit voor een werk (in te zenden vóór 1 April 1880) over den oorsprong van de dusgenaamde vallende ziekte en de zenuwkrankheden in 't algemeen. (Zie onzen jaargang 1877, blz. 183.)

Delft. Den 1^{n} Mei, zijnde de eerste dag van zijn 73ste levensjaar, zond dr. Wap zijnen vrienden een exemplaar van het laatste werk dat hij voornemens is uit te geven. Het draagt voor titel *Bloem en vrucht*, is voorafgegaan van des schrijvers lichtbeeld en bevindt zich niet in den handel.

Gent. Blz. 49 en 52 hebben wij het *Handboek van gezondheidsleer voor alle standen*, van dr. C.A. Fredericq, uitgegeven door het *Willemsfonds*, bij onze lezers aanbevolen. Wij namen er een kort uittreksel uit over, welk wij vermeenen dat met veel genoegen gelezen werd. Dit spoort ons aan, ter meerdere aanbeveling van het nuttige werk, het nog eenige bladzijden te ontleenen, handelende over de oefening der zintuigen. De beste wijs om over een boek te doen oordeelen, is het zelf te laten spreken. Wij passen dit stelsel hier toe, in de overtuiging dat het voor het *Handboek* van dr. Fredericq vele lezers winnen zal.

Brugge. De toonzetters L. Van Gheluwe en Karel Mestdagh zullen op last van het stadsbestuur voor de inhuldiging van het standbeeld van Van Eyck, de eerste eene cantate, de tweede een triomfmarsch samenstellen.

Buitenland.

Amsterdam. De volgende oude schilderijen, afkomstig uit de verzameling Van Loon-Van Winter, werden onlangs in openbare veiling verkocht: J. Asselijn, bergachtig landschap, 1600 gl.; id., Winter, 850 gl.; S. Van der Does, bergachtig landschap, 370 gl.; J. Esselens, riviergezicht, 590 gl.; P. Van Hillegaert, *De slag van Nieuwpoort*, 1600 gl. (gekocht voor het rijksmuseum te Amsterdam); J. Van Huchtenburg, veldslag, 775 gl.; id., id., 875 gl.; id., id., 500 gl.; G. de Lairesse, *De maaltijd van Cleopatra*, 1425 gl.; J. Van der Ulft, *Het Forum te Rome*, 1175 gl.; A. Verboom en J. Lingelbach, boschachtig landschap, 1725 gl.; T. Wijck, gezicht op eene stad in de Levant, 475 gl.

- Het prachtig borstbeeld van Andries de Graeff, burgemeester van Amsterdan in 1659, is door den beeldhour Stracké hersteld en in het stadhuis bijgezet. Dit borstbeeld werd in 1661 door A. Quellin gemaakt.

- Den 31^{n} Mei is de eerste steen gelegd geworden van den bovenbouw van het rijksmuseum.

- De kunstschilder H.A.C. Dekker is tot bewaarder van het museum van der Hoop benoemd.

- De op voorhand gehoudene tentoonstelling van schilderijen voor Parijs bestemd is door 5000 betalende personen bezocht in *Arti et Amicitae.*

Rotterdam. Wij vestigen de aandacht op het belangrijk werk, welk door Fr. D.O. Obreen uitgegeven wordt bij Van Hengel en Eeltjes, onder den titel *Archief voor Nederlandsche kunstgeschiedenis.* De laatste afleveringen bevatten, onder andere, de meestersboeken der Delftsche kunstenaars, loopende tot 1714; aanteekeningen over schilders en schilderijen; merken van Delftsche plateelbakkers; de tapijten der admiraliteit te Rotterdam; geschilderde glazen der admiraliteit op de Mase, 1644-1646;

de orgeldeuren der kerk te Alkmaar door Cesar Van Everdingen; Utrechtsche plateelbakkerijen enz.

Nijmegen. De gemeenteraad heeft besloten de schilderij *Gezicht op het oude Valkhof* en de portretten der 7 gezanten bij den vrede van Nijmegen te doen herstellen.

Parijs. Op de jaarlijksche tentoonstelling van schoone kunsten prijken 2300 schilderijen.

- Uit Canada is naar de wereldtentoonstelling de doorsnede van eenen dennenboom gezonden die 3 yards in middellijn meet en 566 jaren oud zou zijn.

- In de laatste dagen van de maand Mei werden in het verkoophuis van Drouot de schilderijen verkocht, nagelaten door den heer Laur. Richard. Zij brachten ruim 900,000 fr., op. Onder andere betaalde men voor de volgende stukken: Meissonier, *De twee Van de Veldes*, 57,100 fr., Fromentin, *Valkenjacht*, 57,000 fr., Th. Rousseau, *Rijm* (Le Givre), 46,500 fr., id., *Vee in de weide*, 46,000 fr., *Herder met schapen*, 30,000 fr., id., id., *Ochtend*, 27,000 fr., E. Delacroix, *Gevecht tuschen eenen giaour en eenen pacha*, 27,000 fr., Jul. Dupré, *Het middagslaapje*, 20,700 fr., Th. Rousseau, *Zonsondergang na storm*, 19,500 fr., Troyon, *Een herder zijne kudde terugvoerende*, 17,000 fr., Corot, *Herinnering van Marissel*, 16.500 fr., E. Delacroix, *Paarden uit het wed komende*, 16.100 fr., Millet, *De dood en de houthakker*, 12,600 fr. E. Delacroix, *Een liggende tiger*, 11,800 fr.

- In het verkoophuis van Drouot is verkocht de weergalooze verzameling van oud aardewerk van Siciliaanschen, Arabischen, Spaanschen en Moorschen oorsprong, laatstelijk toebehoord hebbende aan den heer Castellani. Tusschen de zeldzaamheden bevonden zich: een portret van keizer Karel V op aardewerk uit Urbino, toegeschreven aan Fontano, eene doopvont waarop de aanbidding der herders is voorgesteld en het borstbeeld van den heiligen Maximilia, 34 stukken aardewerk van Caffaglio, waarop adellijke Italianen uit de XVe eeuw zijn afgebeeld, stukken met de naamcijfers van koningen van Arragon, de hertogen van Guise, Montmorency en andere edelen uit den tijd van Frans I en Hendrik III. Er werden 338 stukken uit de XIVe, XVe, XVIe en XVIIe eeuw verkocht.

Berlijn. De gemeenteraad heeft 60,000 mark gestemd voor het doen maken eener groote schilderij, ter herinnering aan het congres over de Oostersche aangelegenheden, welk in deze stad wordt gehouden.

Petersburg. De Italiaansche opera heeft de beroemde zangeres juffrouw Albani voor den naasten winter aangenomen om tweemaal ter week op te treden, tegen 7000 fr. per vertooning.

Sterfgevallen.

G. TORNÉ, hoogleeraar te Leuven, is aldaar op 10 April overleden.

JAROSLAV CERMAK, de uitmuntende kunstschilder, oud-leerling van L. Gallait, van Robert Fleury en van de academie te Antwerpen, in welke stad hij geruimen tijd de schilderlessen van J. Dyckmans volgde, is na eene kortstondige ziekte op 47-jarigen ouderdom den 23^{n} April te Parijs overleden en den 26^{n} voorloopig begraven. Zijn stoffelijk overschot zal op verzoek der familie worden overgebracht naar Praag om den 7^{n} Juli op het Olsany-kerkhof te worden bijgezet.

DOCHARTY, de zoo gunstig gekende landschapschilder is te Glasgow in 49-jarigen ouderdom overleden

Jacoba van Beieren.

Mijnen vriende, den bouwmeester Auguste Schoy, van harte.
1427

Jacoba van Beieren meende in haren echtgenoot Humfried, hertog van Glocester en broeder van Engelands koning, een verdediger harer rechten te vinden. De wapenen waren haar niet gunstig en hij liet haar aan heur lot over, onder den drang zijns broeders Bedford, die de belangen der Fransche kroon boven die van Jacoba en die zijns broeders stelde, en in stede van met zijn leger naar Nederland te komen, bleef hij in de verleidende strikken hangen der schoone Eleonora van Codham, eene bekoorster vol wilde zelfzucht en arglist.

Monding der Westerschelde.* MATROZEN *in de verte.
De golve rolt op 't blanke zand,
Het windje waait in want en zeilen,
De westerzon beglanst het strand,
Loods, opgepast! - hier moet ge peilen...
Vermijd de bank ten Scheldemond,
Waar menig maat de doodrust vond.

JACOBA.
Ginds galmt gezang, het nadert mij....
O zee, bedaar uw reuzenstemme!
Ja, Hoekschen zijn 't.... wat zingen zij?
Spring op, mijn hart, uit angst en klemme!
O liefde, geef mij dubble kracht,
Om door 't gebruis dien zang te hooren;
O liefde, geef mij dubble macht....
Mijn Humfried komt, mijn uitverkoren.

***

Burgonder beef! Rijs, Neerlands vroom geslacht,
Mijn dapper volk, staak, staak uw sombre klacht,
Der vreemden invloed is verloren,...
Ach, valt de Fransche rijkskroon neer,
't Is mijne redding, wraak en eer!
Mijn Humfried komt, mijn uitverkoren!

***

Den sluier weg!... hij moet mij wederzien
In volle schoonheid!
zien wat ik hem kan biên,
Vol weelde en vreugd... Mijn ooge blinkt
Van vuur, streel, windgekus, mijn guldne lokken!
Doch doof niet mijnen liefdegloed!
Ach, wen hij in mijne armen zinkt.
Voelt hij tot mij zich aangetrokken
Gelijk mijn boezem smacht naar hem,
Dan zegepraalt mijn trouw gemoed.
Welk heil, welk heil is mij beschoren,
'k Voel zijnen adem, 'k hoor reeds zijne stem,
De kloeke frissche stem,
Die door zijn lied ook mij heeft trouw gezworen,
Hoort, hoort, mijn Humfried zong, mijn uitverkoren:

LIED.

Jacoba, in uw staten
Verraden, snood verlaten,
Beur 't hoofd, wees niet vervaard;
Want hen, die u doen lijden,
Zal ik te recht kastijden,
Steun op mijn heldenzwaard.

***

Jacoba, mijne liefde,
Hoe ze ook Lenora griefde,
Bleef gansch voor u bewaard!
Kom, dierbare, in mijne armen,
Uw volk zal ik beschermen,
Steun op mijn heldenzwaard.

***

Vrouw, moeten wij bezwijken,
Dan vindt men onze lijken
Tot in de dood gepaard!
Voor God, volschoone vrouwe,
Zweer ik u eeuwig trouwe,
Steun op mijn heldenzwaard.

En op dit ridderwoord, uit mannenborst geschoten
Gelijk de bliksem uit de wolk,
Zong ik 't gemoed, met zoete blijdschap overgoten,
Vol hope voor mijn volk:

LIED.

In stonden van verlatenheid
Heb ik u, dappren held, gevonden....
Gij straalt in pracht en heerlijkheid
En houdt mijn hart aan u gebonden.

***

Mijn hart door 't lijden toegeschroefd
Hebt gij geopend tot het leven;
Den wilden geest ter dood bedroefd
Hebt gij de liefde weergegeven.

***

Sinds ik u ken is alles glans,
Is alles geur voor mijne zinnen,
O liefde, tooverkracht des mans!
Ik mag hem minnen! mag hem minnen!

***

O liefde, tooverkracht der vrouw,
Voor hem wil ik ter helle varen!
Mijn Humfried komt, hij, hou en trouw,
Hij komt aan 't hoofd der legerscharen?

MATROZEN.

De wind steekt op, we maken spoed,
Het zwerk verdonkert in het ronde;
Het onweer naakt, hoe grauw de vloed..
Loods, opgepast!... Gaan wij ten gronde?
O wee, het schip breekt op de bank,
Hier helpt noch worstlen... noch gejank

JACOBA.

Schuimwervels zwellen... baren buldren bang...
Wee! wee!
De ziedende zee
Slokt 't krakend wrak!... Mijn heil is gansch verzwonden,
Ach, hadde ik nooit den wellust ondervonden
Der liefde... Mijn Humfried, hoort ge niet?
Hoort, hoort ge niet der liefde stem?
Ziet, ziet,
Daar klimt hij, daar wenkt hij, daar zinkt hij, redt hem!
Redt hem! redt hem!
'k Geef schatten, roem en land,
De zaligheid te pand,
Aan hem, die Humfried helpen wil....
Wee, wee, welk angstgegil!
Bliksems blaken,

Stormen braken
Nood en dood!...
Ieder vlucht.
Slechts 't orkaan hoort mijn gezucht.
Bliksems, brijzelt mij den kop,
Stormen, stormen, slokt mij op....
Doch ziet.... wie richt
Zich bij het knettrend licht
Naar 't strand?...
Wie klieft het woedend sop?
Mijn Humfried!.. Humfried, komt gij aangeland?
Ja.. Neen.. hij is 't! o zaligheid! gij zijt het.. gij!
O harte, juicht verrukt en blij!

Een Matroos strandt.

O God... wie is 't?... Neen, neen, 't is Humfried niet?...
Verrader!... och neen, neen, man... vriend,
Waar liet ge hem?... Ge zegt... Heb ik die straf verdiend?
Ge zegt.... ach, vermoord mij niet,
Spaar mij dit helsch verdriet!
Ge zegt: dat hij aan mij verzaakt,
Voor Leonora blaakt!...
Bij God!... dat is niet waar.... ge liegt! ge liegt!
O vriend, beken dat gij bedriegt!
Bemerkt ge niet mijn angstgeween?
Neen, neen,
Hij, de eedle man, mij laf verlaten....
En toch, 't is zoo, 't is zoo, o kon ik haten!..
Hij kan haar niet beminnen....
Zij... eene vrouw, zijn lief! hoe noem ik haar? - Schand!
Schand! Schand!
Ik, de eerste der vorstinnen,
Verstooten, verraden, veracht als de armste sloor van Nederland!
Wat kan het leven mij nog baten?
Waar dwaalt de dood? Verbijstren mijne zinnen?
Ach, kon ik haten?
Verkeerde mijn verliefd gemoed
In helschen gloed!...
Geloof en trouw zijn met mijn hart vernield.
O Gij, die aarde en hemelrijk bezield,
'k Hoor uwe donderstem:
Vloekt hem! verplettert hem!

Ach, Heer, hebt gij mijne arme ziel verlaten?..
En toch, hij is zoo schoon, hij is zoo goed...
Kan ik hem haten?
Ach, ach, veracht hij mij, verstoot hij mij,
In mijnen tegenspoed....
Mijn God, heb medelij,
Ik kan hem toch niet derven...
O Humfried, Humfried... Heer, Heer, Heer!
Blik thans op mij genadig neer,
Laat mij in zijne liefde sterven.

EMANUEL HIEL.

Brussel.

Een verhaal van den buiten.

III.

De boerin verwachtte telkens haren zoon met verlangen en zoude hem liefst altijd bij zich gehad hebben, want zij stemde meer overeen met hem dan met hare dochter. Deze was ook vele jaren in eene kostschool geweest, om eene opvoeding gelijk die eener eerste juffrouw der stad te ontvangen, zooals haar hoogmoedige vader het wilde. Nu was zij sedert eenige maanden teruggekeerd, maar de ouderlijke woning was haar vreemd geworden; vijf jaren vroeger was zij anders. Toen had zij op het veld of in de weide met kinderen van haren ouderdom gespeeld en met dezen bij den dorpsschoolmeester iets geleerd. In het huis harer ouders kwam het haar prachtig voor, maar bij eenige boeren in het dorp zag het er even zoo uit. De pronkkamer mocht zij slechts zelden, met verlof harer moeder, betreden; dit was haar onverschillig, want zij had veel meer gelegenheid om zich buiten naar hartelust te vermaken. In den langen, kouden winter vond zij het veel genoegelijker bij de meiden in de keuken of in de spinkamer. Daar werden vertelsels verhaald, zij luisterde daarnaar en verbaasde zich steeds meer over al wat er in de wereld was gebeurd, want dat alles, wat zij hoorde, waar en zeker gebeurd was, dat geloofde zij vast. Ontelbare malen hoorde zij, dat een schoon boerenmeisje eene mevrouw, ja zelfs eene prinses was geworden; een vermomde prins in pelgrimsgewaad, als ketellapper of als bedelaar verschenen was, om het meisje op de proef te stellen; zij, die hij goed en lief had bevonden, werd dan tot zijne gemalin verheven en ging met hem naar zijn paleis vol glans en heerlijkheid. Zoo ontwaakte langzamerhand de gedachte in haar, ook zoo iets te kunnen beleven. Kwam er een bedelaar langs den weg en bad om eene aalmoes, dan vloog zij ijlings naar de keuken, verzamelde eenige overblijfsels van den maaltijd, verzocht hare moeder, nog eenig geld daarbij te voegen en huppelde dan daarmede naar den armen man, die verzadigd en vol dankbaarheid haar met zegenwenschen verliet.

Wel staarde zij hem dikwijls verwonderd en eenigszins teleurgesteld na; hij legde zijne vuile kleederen niet af en in plaats van de gebogene gestalte met een ingevallen en bleek gezicht, vertoonde zich geen schoone, slanke ridder met fonkelende oogen en frisch gelaat. Hare hoop verdween, maar verlevendigde zich weder, als een tweede bedelaar zich liet zien. Plotseling werd zij toen aan hare droomerijen ontrukt en naar de groote stad op eene meisjeskostschool gezonden; ook met Emilie wilde Boetsen pronken.

Nu werd hare levendigheid weldra door andere indrukken verminderd. Zij leerde gemakkelijk en begreep nog gemakkelijker dat hare kinderlijke droomerijen toch wel eens waarheid konden worden, al was het dan ook op eene andere wijze dan zij vroeger had gedacht. Zij meende, dat zij aanspraak had op voornaamheid, want rijkdom en bezittingen waren daartoe in de eerste plaats bevorderlijk. Aan de andere meisjes in de kostschool liet zij bemerken, dat zij een kind was van rijke ouders, maar over hare familiebetrekkingen sprak zij niet. Daar zij veel wist te vertellen van het buitenleven, hielden de andere meisjes haar voor de dochter van eenen grondeigenaar van hoogen stand en allen behandelden haar vriendelijk. De jaren gingen als een droom voorbij, zij kwam nu weder, en ditmaal voor altijd in het huis harer ouders.

Haar vader ontving haar als een wonderkind. ‘Emilie, zeide hij herhaalde malen, wat zijt gij schoon en groot geworden; zoo prachtig gekleed, gelijkt gij eene voorname juffrouw; aan u zal ik vreugde beleven.’ Door hare moeder werd zij minder vroolijk begroet; die dochter met dat voorname uitzicht stond haar niet aan. Schuw ging zij haar uit den weg, even als haar blank gepolijst huisraad, dat haren eenvoud steeds mishaagde.

Ook Emilie wist niet vertrouwelijk met hare moeder om te gaan; zij was haar nog lief, maar hoe zoude zij met die nederige vrouw over hare wenschen en uitzichten spreken? Voor den vader, wiens inzichten zoozeer met de hare overeenkwamen, koesterde zij slechts eene schuchtere terughouding. Zijne hoogmoedige ruwheid schrikte haar af. Nooit had zij den moed, hem ook een enkel woord tegen te spreken, als hij iets verlangde, wat haar mishaagde. Hoe teeder hij haar ook behandelde, zij koesterde slechts vrees voor hem.

Als de vermoeide knechts en meiden des avonds van het veld terugkeerden, kwam de oude boer uitgeput te huis, al had hij ook niets gedaan dan schikkingen gemaakt. Hem bood de zachte sofa eene weldadige rustplaats; hij ging daarbij niet angstig te werk, zooals zijne bescheidene vrouw, en hij gunde zijne ledematen de noodige rust. ‘Emilie, riep hij dan gewoonlijk, kom speel wat voor mij.’ Gehoorzaam ging zij dan in de andere kamer aan de piano zitten. Haar vader luisterde met half geslotene oogen, eene pijp rookende, naar het spel zijner dochter, terwijl de boerin het avondeten gereed maakte. Een korten tijd luisterde ook zij, en riep toen: ‘Het eten is gereed.’ De boer gaf aan een goed maal nog de voorkeur boven muziek en opstaande zeide hij: ‘Emilie, voor vandaag is het genoeg.’ Midden in eene maat hield de dochter op en sloot de piano. Zij kende haren vader; zijne bevelen moesten onverwijld worden gehoorzaamd.

IV.

Langzamerhand naderde Emilie weder de gespelen harer kindsheid, wier opvoeding voor het grootste gedeelte in het dorp was voltooid, en dus weinig met de hare overeenkwam. Wel kwamen zij haar vriendelijk en vertrouwelijk te gemoet, maar het belangrijkste dat zij hadden mede te deelen, betrof dezen of genen rijken of armen boerenzoon, waarin ieder haar geluk vond.

Emilie bloosde reeds bij de gedachte, dat een boer, al was hij nog zoo rijk, het gedacht zoude durven hebben, haar hart te winnen. Wel is waar was haar eigen vader een boer, maar dat was geheel iets anders, en hij wilde zelf niet hebben, dat zijne kinderen in den boerenstand bleven.

Ramke, de buurman van haren vader, had zijne oudste dochter ook in eene kostschool doen opvoeden, en Louiza, met Emilie van gelijken ouderdom, was eene der liefste gezellinnen harer jeugd geweest. Deze had in den winter, spoedig na hare

wederkomst in de ouderlijke woning, hare moeder verloren, en daarom zeer stil en teruggetrokken geleefd. Zoo was het gekomen, dat Emilie haar niet had opgezocht. Plotseling viel haar in, dat zij Louiza in langen tijd niet had bezocht; zij snelde tot haar, om den band der vriendschap nauwer toe te halen. Zij bekende haar, dat zij zich niet gelukkig hier te huis gevoelde, en dat zij naar het aangename leven in de stad verlangde, ten einde de groote wereld te leeren kennen.

Louiza hoorde haar verwonderd aan. Hare wenschen waren bescheidener en daarom troostte zij haar met de aanmerking, dat een huwelijk met een voornaam heer het gemakkelijkst hare wenschen zoude vervullen, en daar zij rijk en schoon was, zoude dit ook mogelijk zijn. Dit was naar den wensch van Emilie gesproken, ja, Louiza verstond haar. Dagelijks ging zij tot haar, en in het donkere tuinpriëel werd menig uurtje door de meisjes verpraat. Maar Louiza's troost beteekende niet veel; hoe konde Emilie aan een huwelijk met een voornamen heer denken? Er moest een man naar haren zin juist uit de wolken vallen. In het dorp kreeg zij geen zoodanige te zien. Dikwijls zeide zij tot hare vriendin: ‘Maar, Louiza, hoe kunt gij zoo tevreden zijn? Gij hebt niets dan arbeid in het leven, en uwe jeugd gaat voorbij, zonder dat gij haar hebt genoten.’ Hare vriendin antwoordde: ‘O, als ik de huishouding maar kan blijven besturen, als mijn vader niet hertrouwt dan ben ik tevreden. Want, Emilie, mijne moeder heeft zoo gezorgd en gespaard! Ik zoude zoo gaarne in haren geest voortgaan. Och, het zou schrikkelijk zijn, als vader eene vreemde in huis bracht, en ik moest zien, dat hetgeen moeder met zooveel moeite bij elkander kreeg, verwaarloosd werd.’ Voor Emilie bleef het onbegrijpelijk, hoe men aan zulke onverschillige dingen konde hangen, en het huishouden zoo aangenaam was. Louiza antwoordde daarop, dat juist dit haar het verblijf in het dorp aangenaam maakte, omdat zij het niet beter wenschte.

V.

Aan het einde van het dorp stond een klein huis, bewoond door arme lieden; dit toonde deszelfs inwendige inrichting, die bij alle zindelijkheid en netheid geene welgesteldheid te kennen gaf. De beide oude menschen, die daar in het vertrek op eenvoudige houten stoelen zaten, zagen er tevreden en vroolijk uit. De oude man, een daglooner bij een rijken boer, scheen zichtbaar geen verlangen naar eene eigene bezitting te hebben.

- Vader, zeide de vrouw, terwijl zij vlijtig het spinnewiel liet snorren, weet gij niet of Maria gauw zal te huis komen? Ik heb de andere meisjes reeds lang zien voorbijgaan.

- Ja zeker, antwoordde de boer, zij was op den eersten wagen, die terugreed.

- Het staat mij niet aan, dat zij altijd zoo laat te huis komt, zeide de vrouw, een meisje moet niets geheim houden; wat heeft zij toch 's avonds alleen buiten te doen, en waarom trekt zij soms zoo een treurig gezicht?

- Ja, zeide de oude man, ik weet het niet; maar zij heeft toch dikwijls een woord om te lachen op de tong.

- Och, dat komt niet uit het hart. Ik heb iets aan Maria gemerkt, maar zij wil het niet weten, daarom gebaart zij vroolijk te zijn.

- Wie kan zijn eigen kind bewaken? zeide de oude. Laat ons onzen lieven Heer bidden dat Hij het doet, dan kunnen wij dag en nacht gerust zijn.

Intusschen ging de deur open en Maria kwam met een opgeruimd gelaat in de kamer. ‘Goeden avond, vader en moeder!’ zeide zij vroolijk, en zelfs de boerin konde het haar heden niet aanzien, dat zij reeds bittere spotternijen had moeten aanhooren; hare stil vergotene tranen waren uit hare oogen gewasschen. De boer werd vergenoegd, hij liet zich het door zijne dochter bereide avondmaal goed smaken; ook de moeder bleek weder gerustgesteld; zij verdroeg gemakkelijk den licht verwijtenden blik van haren man, die den twijfel aan het gedrag der dochter te kennen gaf; zij was tevreden, dat zij onnoodig had gevreesd, en bleef nog eene poos vroolijk voortspreken.

Toen de avondmaaltijd geëindigd en het gebed uitgesproken was, nam de dag voor den boer een einde; zijne moe gewerkte ledematen behoefden rust, en de slaap komt dan van zelven.

Slechts Maria konde hem niet vatten. Eenzaam zat zij in hare kamer en overdacht wat zij heden had moeten verdragen. Anna had haar gezegd, dat hooge gedachten geen zegen aanbrengen, maar slechts onheil. Zij zag dit duidelijk in. Maar zij beminde Willem niet, omdat hij de zoon van een der rijkste boeren in het dorp was; neen, dit had zij reeds lang overdacht. Vroeger was zijn rijkdom haar onverschillig; maar sedert zij daarin een onoverkomelijke hinderpaal gevonden had tegen de hoop op geluk, scheen de rijkdom haar een ongeluk. Och, ware Willem de zoon van arme ouders, hoe zoet zoude het haar zijn een nederig lot met hem te deelen. Zij was met hem opgegroeid, en wist zich geenen tijd te herinneren, waarin zij hem niet hartelijk genegen was geweest. Eens had hij gezegd tot Maria: ‘Hoor eens, ik weet iets.’ - ‘Wat is het?’ vroeg zij. En Willem antwoordde lachende: ‘Gij zoudt het willen weten, maar 'k zal het zwijgen, tot dat wij groot zijn.’ Het duurde niet lang, of Willem moest naar de stad en zij weende daarover, toen hij het haar vertelde, maar hij beloofde haar, terug te komen en weer te zijn gelijk vroeger; dan werd zij weder vroolijk en verheugde zich met het schoone vooruitzicht des wederziens. Toen Willem weg was, kwam het haar zeer onbehagelijk voor in het dorp, en zij dacht steeds: Was hij maar terug! Veel tijd verliep er, en zij werd intusschen een volwassen meisje, moest mede in het veld en bij hare ouders het huishouden waarnemen, en zij was steeds opgeruimd en vroolijk.

Tweemaal 's jaars kwam Willem te huis; dan bezocht hij haar. Toen zij het vorige jaar op een schoonen namiddag de aren op het veld had samengebonden, omhelsde haar plotselings iemand en wenschte haar goeden dag; van schrik konde zij niet antwoorden. Maar het was Willem, en hij zeide: ‘Maria, ga nu terstond met mij, laat den arbeid rusten, ik heb u iets te zeggen.’ Zij volgde hem echter niet, haar werk ging voor. Hij had haar willen overhalen en beloofd, haar bij zijnen

vader te verontschuldigen; maar zij werkte vlijtig tot zonsondergang, tot dat alle anderen naar het dorp gingen. Zij volgde hem toen naar het lieve plekje onder de drie berkenboomen achter den hof. Hij konde nauwelijks spreken van verwachting welk een gezicht zij zoude zetten, als hij hoorde wat hij te zeggen had. Eindelijk stamelde hij: ‘Maria, het wordt mij steeds onaangenamer in de stad; ik zal mijnen vader verzoeken, mij hier te houden; ik wil op het land werken, zooals de meeste boerenzonen, en gij wordt mijne vrouw.’ Nu wist zij niet meer, wat zij toen antwoordde, maar er volgden gelukkige oogenblikken. Nog menigen avond hadden zij elkander op diezelfde plaats ontmoet, menig plan voor de toekomst was door hen ontworpen, tot dat eens - o God, zij mag er niet aan denken - Willems vader gekomen was en hun geheele geluk had verstoord. Nu koesterde zij geene hoop meer, maar het plaatsje, waar zij eens zoo gelukkig was geweest, bleef haar dierbaar. Iederen avond ging zij daarheen en wijdde tranen aan die zoete herinnering.

Nu was het stil rondom haar; zij morde echter niet over haar noodlot, en hare arme ouders wilde zij niet bedroeven, maar het leven hun zoo aangenaam mogelijk maken.

(Wordt voortgezet.)

Padden.

De padden zijn voor den mensch zeer nuttige dieren. Zij b e v r i j d e n het plantgewas van slekken, r u p s e n , enz. Jaarlijks worden er eene menigte uit Frankrijk naar Engeland overgevoerd, waar zij gekocht worden om in de moestuinen het ongedierte af te weren. In Engeland behandelen de hoveniers deze kruipdieren niet als vijanden, maar aanzien ze als bondgenooten. Ten onzent alsook in Frankrijk boezemen de padden een grooten afkeer in, dien men den kinderen van jongs af inplant. Men beweert zelfs, zegt dr. Fredericq, dat zij vuur spuwen, hetgeen gansch van grond is ontbloot.

Voormelde geneesheer stipt echter aan dat de huid der padden, namelijk op den rug en aan den hals van die dieren, een zeer venijnig vocht voortbrengt. Deze weerlooze schepselen werpen dat vocht uit om zich tegen hunne vijanden te verdedigen, wanneer zij vervolgd of bedreigd worden.

Proefnemingen op honden, katten, konijnen, vogels, kikvorschen enz. gedaan door Cloez en Gratiolet, door Vulpian, door Claude Bernard en anderen, hebben bewezen dat dit venijn snel doodt - soms in 5 minuten tijds - wanneer men het op eene huidwonde legt.

Dit zoo zijnde, zou het gevaarlijk wezen, eene pad met de bloote hand op te nemen, vooral indien de hand eene wonde of schrabbing heeft.

Dit sijn suverlike Liedekens, die hevet ghemaect Frater Servatius Daems, Cloosterlinc Onser Lieve Vrouwen van Tungherlo, ende sijn geprint tot Tungherlo, ende ghetrocken up hondert afdrucselen, om uutghedeelt te werdene den Weldoenderen der Boecprinterije.

Zoo luidt de titel van een klein fraai dichtbundeltje, te Tongerloo gedrukt, waarin ons het bewijs wordt geleverd dat de eerw. heer Daems niet alleen de moderne Nederduitsche, maar ook de schoone middeleeuwsche Dietsche tale meesterlijk weet te behandelen. Het is een der aardigste dichttuiltjes die in deze tijden op Vlaamschen grond ontloken, zijn, en 't verdient op veel meer dan ‘up hondert afdrucselen ghetrocken te werdene’ en onder de liefhebbers van een welriekend bloemeken ‘Dietsc’ verspreid. Fraaier is het, frisscher en natuurlijker dan soortgelijke door Hofmann en Dautzenberg, waarin 't gemis van recht godvruchtige gevoelens de beste kleuren en geuren van onze vroegere Vlaamsche poëzie ontneemt.

Al ‘die suverlike liedekens’ zijn echte pareltjes van het zuiverste water, en bij het ter zijde leggen van het boekje, voelt men zich gedwongen uit te roepen: Wat is die oude Van Maerlant's tale toch zoet en vloeiend! of met den dichter in spijtigen toon te herhalen:

> Hoe bistu als ghestorven
> O tale, tale scoon?
> Wie hevet di so bedorven?
> Wie smeet di van den throon?

Ten staving van 't gezegde, schrijven wij het volgende stukje over:

‘Non omnis moriar.’

Daer stont een bloemeken in den gaert;
Mer de Noordewint blies ende loeide
Ende strooide die bladerkens over die aert:
Cume wart die naecte stenghel ghespaert,
Waer up dat bloemeken bloeide.

Daer vlooch een voghelken door die lucht;
Mer een havic stortte er up neder,
Ende grepet in siner snelle vlucht.
Men hoorde een ghescrei, ghepiep, ghesucht:
Cume bleef van den voghele een veder.

Daer lach in twiechsken een kindekijn;
Mer een Enghel quam ghevloghen,
Ende sprac so soetelic: ‘Kindeken mijn,
Sech, wilstu als ic een Enghelken sijn?’
Ende sloot den kinde die oghen.

Ende doot waren voghel, bloem ende kint,
Mer bloem ende voghel te male;
Doch tkindeken steech so snel als de wint
(So hevet ons God die Here ghemint)
Metten Engle ter hemelsche sale.

Kroniek.

Antwerpen. Door den verdienstelijken beeldhouwer Robert Fabri is in den handel gebracht een hooggewerkt welgelijkend borstbeeld in medaillon van den heer burgemeester L. de Wael. Exemplaren in plaaster zijn verkrijgbaar voor 5 fr.

- Het Aardrijkskundig Genootschap (zie 1877, blz. 190) heeft den uitgeloofden prijs voor de geschiedenis van een Antwerpschen ontdekkingsreiziger niet toegewezen. Voor de verhandeling over de Azoriscke eilanden werd de 1e prijs toegewezen aan den heer P.J.H. Baudet (Utrecht), de 2e aan den heer M.H. de Graaff (Amsterdam). Er is een prijs van 500 fr. (verstrekt door koning Leopold II) uitgeloofd, voor den onderwijzer of de onderwijzeres die in 1878 het beste en voldoend geoordeeld aardrijkskundig werk bij het genootschap zal inleveren.

- Karel Ooms legt de laatste hand aan eene schilderij voor de aanstaande driejarige tentoonstelling. Zij heeft tot onderwerp eene *Huiszoeking in de* XVIe *eeuw bij Plantyn te Antwerpen.* Dezelfde schilder werkt aan een portret van den weledelen heer René della Faille.

- P. Van der Ouderaa heeft grootendeels uit geheugen het portret geschilderd van den zeer eerw. heer J.J. Van de Velden, pastoor van Berchem, overleden den 16n Maart ll. Dezelfde schilder arbeidt aan een groot tafereel voor de aanstaande driejarige tentoonstelling, voorstellende de *Opening der vrije jaarmarkten te Antwerpen*, volgens P. Génards beschrijving, verschenen in de *Vlaemsche school* van 1863, blz. 222.

- In den prijskamp tot het bekomen van plannen van een nieuw museum werden 15 ontwerpen aangeboden, waarvan de rechters (heeren Jac. Cuylits, A. Balat, L. De Curte, Ad. Pauli, J. Laureys, F. Bex, J. Geefs, P. Dens en C. Servais) er 9 ter zijde stelden als onvoldoende, terwijl van de 6 andere geen enkel vatbaar voor uitvoering werd geoordeeld, ook niet in wat betreft de som (2 millioen) die aan den bouw zou mogen te koste gelegd worden. Met inachtneming hunner onderlinge verdiensten, werden de ontwerpen als volgt door de jury gerangschikt: 1e, *Kunst brengt gunst* (van J.J. Winders, te Antwerpen), 2e, *Rubens ter eere* (van gebroeders Blomme, te Antwerpen), 3e, *Antwerpen*, 4e en 5e (met gelijke verdiensten), *Die Treppe der Kunst* en een *Hart in eenen cirkel*, 6e, *Kunst veredelt het volk.* Den 14n Mei besliste de gemeenteraad den uitgeloofden prijs *niet* toe te kennen, eenen nieuwen wedstrijd te openen tusschen 5 van de 6 loffelijk vermelde mededingers (een werd uitgesloten om redenen zijnen persoon betreffende) en de 9,000 fr., bestemd om in premiën te worden uitgedeeld, voor den nieuwen wedstrijd te bewaren.

- Op 25 Maart en volgende dagen werd ten overstaan van den heer P. Kockx de bibliotheek (boeken en handschriften) van den heer René della Faille in openbare veiling gebracht. Onder andere betaalde men voor: 334 nummers der *Gazette* van Abraham Verhoeven (1618-1621), 620 fr. (gekocht voor de stad Antwerpen); J. van Maerlant, *Wapene Martijn* en de *Dietsche Doctrinael* van J. de Klerk, 600 fr. (gekocht voor de koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage); *De Brabantsche Yeesten* en *Rijmkronijk*, van J. de Klerk (op perkament), 760 fr. (gekocht door de stad Antwerpen); *Die wonderlike vreemde ende schoone historie van Melusine en van haren geslachte* (te Antwerpen gedrukt in 1491 bij G. Leeu, er ontbreken 5 blz.), 645 fr. (gekocht voor de koninklijke bibliotheek te Brussel); de onvolledige *Bibel in*

duitsche neerstelick overgheset, 5 deelen in-12°, gedrukt te Antwerpen bij Hans van Remundt en Christoffel van Remundt, 300 fr.; *Den oorspronck onser saligheydt*, te Antwerpen bij Jan Van Doesborch in 1517 gedrukt en versierd met houtsneden (er ontbreken 5 bladzijden), 400 fr.; *Boeck van den proprieteyten der dinghen*, van Bartholomeus den Engelschman, te Haarlem bij Jacob Bellaert in 1485 gedrukt, 230 fr.; *Gemma vocabulorem*, Latijnsch-Nederlandsch woordenboek, te Antwerpen bij Dirk Martens in 1492 gedrukt, 220 fr.; *Geslachtlyst en uiterste wil van Lowijs Porquin*, 440 fr.; *Den spieghel historiael*, te Antwerpen bij Claes De Grave in 1515 gedrukt, en *Dleven ons Heeren Jhesu Christi*, bij denzelfde in 1521, gedrukt, 410 fr.; *Den strydt gheschiet over 't geberchte voor de stadt van Pavye den* 24 *Febr.* 1525, in dat jaar te Antwerpen gedrukt bij Willem Vosterman (4 blaadjes, in-4°), 310 fr. De geheele bibliotheek bestaande uit 2132 nummers, bracht ruim 60,000 fr. op.

- *Koninklijke academie van schoone kunsten.* Op 5 Mei, ten een uur, plechtige prijsuitdeeling, voorgezeten door den heer bestuurder en gouverneur der provincie, heeren burgemeester, schepenen, leden van den bestuurraad der academie enz.

De heer G. Kempeneers las het verslag over het afgeloopen schooljaar; de griffier Ph. Rombouts riep achtereenvolgens de namen af der leerlingen die onderscheidingen bekomen hebben in de prijskampen. De volgende leerlingen behaalden prijzen van uitmuntendheid; *Schilder- en teekenkunst* (hooger onderwijs): L. Janssens; *Teekenkunst* (middelbaar onderwijs): J. Rosier (Lanaken); overgangsafdeeling; F. Van der Weegen (Tilburg); (lager onderwijs), 1e afd.: J. Doré; 2e afd.: I.T. Longerstaey (Basele); 3e afd.: K. Mertens; 4e afd.: I.G. Colpyn; 5e afd.; I.L. Mattheusen (Borgerhout); *Landschap- en dierenschildering* (middelbaar onderwijs): J. Lemmens, *Beeldhouwkunde en boetseering* (hooger onderwijs): L.A. Flamant (IJperen); (middelbaar onderwijs): F. Feshe (Reichenbach, Saksen); 2de afdeeling: V. Dupont (Kortrijk); (lager onderwijs): P. De Roeck; 2de afdeeling: L. Baggen (Geleen); *Bouwkunde* (hooger onderwijs): E. Geefs; (middelbaar onderwijs): J. Speetjens (Roermond); 2de afdeeling: J. Speetjens; 3e afdeeling: E. Tyck; 4e afdeeling: J. Hertogs; (lager onderwijs): E. Meusen; 2e afdeeling: A. Keelhoff (Neerpelt); *Scheepsbouwkunde* (hooger onderwijs): F. Berquin; (middelbaar onderwijs): J. Cuvelier; (lager onderwijs): E. Simmonds (Verviers); *Teekening op de kunsten en stielen toegepast:* W. Pauwels; (lagere afdeeling): A. Van Nieuwenhove (Kortrijk); *Sieraden* (middelbaar onderwijs): K. Brahm (Merxem); (lager onderwijs): J. Knops; 2e afd.: J. Leytens; 3e afd.: F. Leytens; 4e afd.: A. Mortelmans; 5e afd.: J.B. Wouters; *Graveerkunst:* J. Steynen (die eene gravuur tentoonstelde naar Grapheus' portret uit het Antwerpsch museum geschilderd dour C. De Vos, hebbende het staatsbestuur eenige exemplaren dezer plaat aangekocht); (middelbaar onderwijs): J. Cassiers (Burgerhout).

- Verschenen: *Geschiedenis van Klein-Waalsch-Brabant*, bevattende beschrijvingen der gemeenten Pepingen, Bellingen, Beert, Bogaarden, Leerbeek en de abdij van Cantimpret, door Leop, Everaert en Jan Boucherij, opgeluisterd, met twee steensneden van C. T'Felt. Wij vestigen de aandacht onzer lezers op dit belangrijk werk van de twee verdienstelijke plaatsbeschrijvers.

Brussel. Door den heer Wilson zijn met vorstelijke vrijgevigheid 22 belangrijke schilderijen aan het stedelijk museum geschonken, te weten: Berchem (jaar 1663), een Italiaansch landschap; sir Antonio Moro, een mansportret; Verkolje, eene zinnebeeldige schilderij op den bloei der vereenigde provinciën; Holbein, een mansportret; Albert Cuyp, een vrouwenportret; B. Van Bassen en Jan Miel, eene

Italiaansche kerk van binnen gezien; Heda, een stilleven (uit de verzameling van Laur. Richard); Jan Fyt (jaar 1648), *Na de jacht* (uit de verzameling van Rob. Nerdou); Adam Pynacker, een Italiaansch landschap (uit de verzameling van baron Nagel in 1795); Pieter Codde, *Hollandsche jongeling;* id., *Hollandsch meisje;* John Clome alias Old

Clome, een boschgezicht; Van Tol, *De tandentrekker* (uit de verzameling van Thomas Baring); Abraham Van Beyeren, een vischkraam te Amsterdam; J.M. Nattier, het portret van den markies van Marigny, broeder van mev. de Pompadour; F. Hub. Drouais, het portret van de freule van Noailles; C. Jz. Van Keulen, het portret van Hendrik Jermyn, earl of St.-Albans; id., het portret van de gravin van St.-Albans; H. Goltzius, een hoonend portret van Diana van Poitiers (hoorde vroeger den hertog van Buckingham toe); Jordaens, *Nimfen en saters;* Aart Van Gelder, *Eliezar en Rebecca* (uit de verzameling van lord Palmerston); J. Denies (een Hollandsche (?) meester die niet gekend schijnt te zijn), een stilleven. De heer Wilson, die te Brussel geboren maar van Engelsche afkomst is, schonk vroeger nog schilderijen aan de hoofdstad, wier gemeenteraad bij deze gelegenheid besloot het borstbeeld van den edelmoedigen gever te doen plaatsen in eene zaal van het nieuw stedelijk museum.

- *Koninklijke academie van België.* De benoeming, door de klasse letteren en wetenschappen gedaan, van de heeren E. Poullet, F. Tielemans en Rolin-Jaequemijns, als titularissen, is bij koninklijk besluit van 15 Mei goedgekeurd.

- *Academie van geneeskunde.* De benoeming der heeren Delmart, Van Kempen en Gaudy, als leden, is door Z.M. den koning goedgekeurd.

- Het ontwerp, in zake de regeling van het taalgebruik voor bestuursaangelegenheden, voorgedragen door den Antwerpschen volksvertegenwoordiger J.A. de Laet en waarvan wij in onzen jaargang 1876, blz. 101, met ingenomenheid gewaagden, is tot wet verheven geworden, ofschoon niet in zoo ruimen zin als door den heer de Laet was voorgesteld, zijnde er aan het ontwerp, op voorstel van den heer Thonissen, eene bekrimpende wijziging gebracht. Desniettemin zal de nieuwe wet eene belangrijke verbetering brengen aan den toestand, gelijk hij tot hiertoe was. Wij laten er hier den tekst van volgen, gelijk hij onder dagteekening van 22 Mei, onder 's konings handteeken en mede-onderteekend door den heer minister van binnenlandsche zaken Delcour in het staatsblad is verschenen:

‘Art. 1. In de provinciën Antwerpen, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg en in het arrondissement Leuven, zullen de berichten en mededeelingen, die door de staatsbeambten tot het publiek worden gericht, 't zij in de Vlaamsche taal, 't zij in de Vlaamsche en Fransche talen zijn opgesteld.

De staatsbeambten zullen in het Vlaamsch briefwisseling houden met de gemeenten en de particulieren, ten ware de gemeenten of particulieren vragen zouden dat de briefwisseling in het Fransch zou geschieden, of zelven zouden hebben gebruik gemaakt van deze taal, in de briefwisseling.

Art. 2. In het arrondissement Brussel zal de briefwisseling der staatsbeambten met de gemeenten en de particulieren in het Vlaamsch plaats hebben, indien de gemeenten of particulieren, welke de briefwisseling aanbelangt, dit vragen of zelven gebruik gemaakt hebben van deze taal, in de briefwisseling.

De berichten en mededeelingen, welke de staatsbeambten tot het publiek richten, zullen opgesteld zijn zooals in § 1 van art. 1 is bepaald.’

Luik. In deze stad, op het zoogenaamd Handelseiland, gaat door het gemeentebestuur een gebouw voor het muziekconservatorium worden opgericht. De bouwplaats is het eigendom der gemeente, die voor de bouwwerken eene som van 150,000 fr. bestemt; de provincie zal evenveel bijdragen, terwijl van staatswege eene tegemoetkoming van 450,000 fr. is toegezegd.

Oostende. In het nieuw geopende kursaal hebben, buiten Musin (zie blz. 35) ook A. Verwee en Van Severdonck schilderingen uitgevoerd, namelijk groote landschappen.

Buitenland.

Amsterdam. De heer P.G. Asmus, officier bij de grenadiers en jagers, heeft aan het museum van geschiedenis en kunst ten geschenke aangeboden een $0^{m}18$ langen verguld zilveren lepel uit de XVIIe eeuw, voorzien met een wapen van Oranje; op den sierlijk gewrongen steel staat een beeldje van den Vrede met een palmtak in de hand.

's-Gravenhage. Op de tentoonstelling van kunstwerken van levende meesters (zij telt 490 stukken), zijn aangekocht: door het rijk, *Vroege morgen*, van J.H.L. De Haas; door het Haagsche museum van nieuwere kunst, *Opkomend onweder*, van denzelfden schilder; door den koning, het stuk van J. Portielje.

Raalte. Onder deze Nederlandsche gemeente zijn 1 gouden en 125 zilveren muntstukken en gedenkpenningen gevonden. Het gouden muntstuk en bijna al de zilveren zijn geslagen in de jaren 1375-1393. Aan de eene zijde voeren zij als randschrift de woorden: *Wilhelm Duc Gebriae*, aan de andere zijde: *Moneta nova.* Enkele stukken zijn ook een of twee jaren vroeger geslagen; één draagt zelfs het jaartal 1112. De gouden penningen vertoonen aan de eene zijde een bisschop zittende op eenen stoel, omgeven van 7 torentjes; in de eene hand houdt hij een wereldbol, in de andere een zwaard; daarrond leest men: *Florenso Ebiscobo Ultrajectum;* aan den anderen kant is een kruis aangebracht met het randschrift *X. p.a. ihait reg. hat. imperat.*

Delft. De gemeenteraad heeft den Franschen schrijver Havard dankbetuigingen gestemd voor zijne *Histoire des faïences de Delft*, terwijl de koning hem benoemde tot officier der Eikenkroon.

Haarlem. Het bisschoppelijk museum is in bezit gekomen van een door Frans Hals geschilderd portret van kanunnik Nicolaas Sleenius, die in 1631-70 pastoor van Akersloot was. Het stuk, waarop te lezen staat: Aetatis 45, a^{o} 1650, is vrij sterk beschadigd en bevond zich te Akersloot.

Kampen. Het XVIe Nederlandsch taal- en letterkundig congres, in deze stad te houden, zal van 22 tot en met 24 Augustus vereenigd zijn. De plechtige ontvangst der leden zal den 21° plaats hebben. De regelingscommissie bestaat uit de heeren baron M.P.C. Nahuijs, M.S.H. de la Sablonière, D. Lubach, A.G. van Anrooy, J. Allirol, J.D. Belmer, J. Hoek, P.J.J. Linckers, B. Meilinck, A. Pompe, W.G. Top, J. Beckering-Vinckers, J.W. de Groot, J. Nanninga Utterdijk, J.G. Hissink.

Parijs. De hooge regeering laat voor de verzameling van Versailles een marmeren standbeeld van den natuuronderzoeker Claude Bernard maken door den beeldhouwer Iselin.

- Op de diplomas van de wereldtentoonstelling, geteekend door den kunstschilder Baudry, is Frankrijk afgebeeld, steunende op den vrede, ter bescherming van den arbeid.

- Buiten den Koh-i-noor (toebehoorende aan de Engelsche kroon en van 9 of 10 millioen franken waarde), bewondert men op de wereldtentoonstelling vele kostbare diamanten en andere edelgesteenten, waaronder ook die van den Franschen staat, welke te zamen een dertigtal millioenen aan waarde vertegenwoordigen. Het keizerlijk zwaard waarvan het gevest met diamanten is bezet, heeft 240,700 fr. waarde; de met

briljanten bezette plaat van de orde van den H. Geest, 360,000 fr.; een hoofdtooisel van paarlen, 1,165,000 fr; een ander hoofdtooisel van diamanten en saffiers, 280,000 fr. De voornaamste diamanten der Fransche kroon, die 3300 edelsteenen bevat en ruim 15 millioen waarde heeft, zijn de Regent en de Sancy. (N.B. Afbeeldingen in glas van de voornoemde en andere beroemde diamanten kan men dagelijks kosteloos be-

zichtigen in het museum van natuurlijke geschiedenis in den botanieken hof te Antwerpen.)

- In de Spaansche afdeeling van oude kunstvoorwerpen bij de wereldtentoonstelling, bevindt zich onder andere de wapenrusting van keizer Karel V.

- De beeldhouwer Chapu heeft een standbeeld voltooid van den gewezen voorzitter van het Fransche wetgevend lichaam Schneider.

- Eene schilderij van den kunstschilder Detaille (hij maakte ze in 8 dagen af) is voor 12,000 fr. verkocht. Er zijn op afgebeeld gekwetste Fransche soldaten die voorbij een Franschen staf trekken. De stafofficieren slagen voor de gekwetsten aan. Het stuk is getiteld *Salut aux blessés.*

- Het eerste gedeelte der bibliotheek van wijlen Ambr. Firmin-Didot (zie onzen jaargang 1876, blz. 40), bestaande uit 715 handschriften, is openbaar verkocht en heeft 857,204 fr. opgebracht. Onder andere betaalde men voor een handschrift uit de XVe eeuw, *Chroniques de Normandie*, gekocht door de stad Rouaan, 51.000 fr.; voor de *Chronique* van Monstrelet, 30,500 fr.; voor *l'Estif de fortune*, van Martin Franc, 21,500 fr.; voor *La cloche ou le débat d'amour*, van Margaretha, koningin van Navarra, 20,000 fr.; voor een eenig exemplaar van *L'Olivier de Castille*, 20,000 fr.; voor *Les Chroniques abrégées des anciens rois et des ducs de Bourgogne*, 20,000 fr.; voor *Les funérailles d'Anne de Bretagne*, een handschrift welk beurtelings aan Condé en d'Aguesseau toebehoorde, 10,000 fr. De Engelsche regeering heeft zeer veel, de Fransche slechts weinig gekocht.

- De onlangs gestorvene weduwe van den toonzetter Rossini heeft aan het armbestuur van Parijs 2 millioen franken vermaakt voor het stichten van een godshuis, waarin oude onvermogende zangers van Fransche en Italiaansche afkomst zullen verzorgd worden. Aan de academie van zede- en staatkundige wetenschappen te Parijs heeft mev. Rossini 100,000 fr. nagelaten, tot het stichten van een jaarlijkschen prijs van 5000 fr. voor het beste staathuishoudkundig werk.

- Chapuis werkt aan een standbeeld van den sterrekundige Le Verrier, welk zal geplaatst worden in de nabijheid van de sterrewacht.

- Den 30^{n} Mei, gedurende de feestviering ter eere van de republiek, heeft op het Marsveld de onthulling plaats gehad van een reusachtig zittend vrouwenbeeld, geharnasd en gehelmd; de rechterhand van het beeld, welk de republiek moet voorstellen, houdt een zwaard omklemd, terwijl de linkerhand op eene steenen tafel rust, die de woorden ‘Fransche republiek, grondwet van 25 Februari 1875’ te lezen geeft, en gemaakt is van aan elkaar geklonken platen van gedreven koper.

Vevey. In deze gemeente gaat een gedenkteeken van Leopold Robert worden opgericht (eene afgeknotte zuil van granietsteen met des schilders beeltenis).

Mugron. Alhier wordt een gedenkteeken voor Frederik Bastiat opgericht.

Florence. In deze stad zal tusschen 12 en 18 September het IVe internationaal congres van kenners en beoefenaars van Oostersche talen worden gehouden.

Folkestone. In deze stad, de geboorteplaats van Harvey, de ontdekker van den bloedsomloop, gaat het standbeeld van den grooten man worden opgericht.

Cambridge. De hoogeschool heeft 232 etsen van Rembrandt, die zij in dubbel bezat, verkocht. Eene, waarvan slechts twee exemplaren bestaan, bracht 305 pond sterl. op; eene andere 325 p. st.

Wollenau. In deze Zwitsersche gemeente (canton Schweig) is op eene begraafplaats, afkomstig van de Franschen in 1798, eene som van 1200 fr. aan goudstukken van 1784, met den beeldenaar van Lodewijk XVI gevonden, welk geld verondersteld wordt verborgen te zijn geweest in de kleederen van een lijk, zonder dat het bij de begrafenis ontdekt werd.

Nieuw-York. Den 15n April ontstond een brand op het buitengoed van Heber Bishop, te Irvington bij den Hudson, die onder andere kostbaarheden, eene verzameling schilderijen, die ruim één millioen franken had gekost, in asch legde. Tusschen de verbrande schilderijen bevonden zich: *Maria-boodschap*, van Murillo, *Een ruiterij-aanval* en eene voorstelling uit de dagen der Parijsche commune, van Detaille, twee stukken van Bierstadt, *De visschersdochter*, van Julius Breton, een gezicht uit den omtrek van Parijs, door Lambinet, een Delaroche, schapen van E. Verboeckhoven, een Brion, een Diaz, een Roybet en stukken van de beste Amerikaansche schilders, zooals Bougtobs, Hayes, Beart, Cofferty, Giffort, W. Hart, Washington en Alston.

Sterfgevallen.

E.M.L. RUELENS, geboren CREVECOEUR, de uitstekende Fransch-Belgische schrijfster, den 27n Mei 1821 geboren te Brussel, is aldaar den 20n Maart overleden. Zij heeft zich door tal van verhalen en romans, verschenen onder den naam van Caroline Gravière, ook in Frankrijk een welverdienden en gevestigden roem verworven. Eenige harer werken werden overgezet in het Vlaamsch.

L.L. DE LOMÉNIE, de uitstekende Fransche geschiedkundige, schrijver van de *Galerie des contemporains illustres*, *Les hommes de* 89, *Beaumarchais et son temps*, geboren te St.-Yrieix in 1818, is den 2n April te Mentona overleden.

FR. PRELLER, te Eisenach op 25 April 1804 geboren, is den 23n April overleden te Weimar. Deze beroemde landschapen historieschilder, die onder andere ook belangrijke muurschilderingen maakte en van wien de museums van Weimar, Munchen en Berlijn uitstekende gewrochten bezitten, heeft zijne studiën gedeeltelijk aan de Antwerpsche academie gedaan. In 1859 stelde hij te Brussel en te Antwerpen ten toon 15 uitmuntende teekeningen, landschappen en zeestukken, gewijd aan de lotgevallen van Ulysses.

HEINRICH LEO, in 1799 te Rudolstadt geboren, is den 25n April te Halle overleden. Hij schreef verscheidene belangrijke werken over de geschiedenis van de oudheid en de middeneeuwen en de geschiedenis van Italië, benevens *Zwölf Bücher niederländischer Geschichte.*

P.J.H. BAUDET, leeraar aan 's rijks hoogere burgerschool te Utrecht, een zeer begaafd man, die onlangs door het Antwerpsch Aardrijkskundig Genootschap (zie blz. 82) en het Utrechtsche genootschap werd bekroond, is op 8 Mei overleden. Men schrijft zijn vroegtijdigen dood toe aan overspanning, die hem tot een hoogen graad van zwaarmoedigheid bracht.

LAUR. DANTAN, een van Frankrijks meest voortreffelijke beeldhouwers, in 1798 te St.-Cloud geboren, is den 31n Mei overleden te Parijs. In 1828 behaalde hij den prijs van Rome. Buiten een zeer groot getal borstbeelden, maakte hij, onder andere beeldhouwwerken die roemvol bekend zijn, een met eenen hond spelend badend meisje, Silenus dronken voorgesteld enz.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom, wanneer men wijn met eenen trechter in eene flesch giet, borrelt somtijds het vocht er uit zonder dat de flesch vol wordt? Omdat, de trechter juist in den hals der flesch passende, en geenen doortocht aan de binnenlucht latende, die door het vocht naar binnen gedreven wordt, welks zwaarte die der lucht overtreft, welke door den mond van den trechter uitdrijft en alzoo het vocht terugstoot.

Een Sint-Jorisbeeldje van Walther Pompe.

Onderstaande beeldje in gebakken aarde, door wijlen den zeer eerw. heer pastoor P. Visschers in de levensschets van Walther Pompe aangeteekend (zie *de Vlaemsche school* 1858, (blz. 126), prijkte verleden jaar te Antwerpen op de tentoonstelling van oude kunstvoorwerpen, ingericht ter gelegenheid van het 3e eeuwfeest van Rubens' geboorte.

Geheel opgevat en uitgevoerd volgens den geest van het tijdstip waarin de maker leefde, getuigt dit kunstgewrochtje van eene inderdaad niet alledaagsche bekwaamheid.

Wij denken dat het een model zou kunnen zijn dat tot de uitvoering van een groot beeld diende.

Toelichting omtrent de afbeelding behoeven wij wel niet te geven, want de legende van Sint-Joris is eene der oudste van de christenheid en algemeen bekend. Zij schijnt uit het Oosten afkomstig te zijn. Volgens het verhaal was Sint-Joris een Cappadocische prins, die in de derde eeuw na Christus leefde, het christelijk geloof had omhelsd en daarom vervolgd en eindelijk door den heidenschen keizer Diocletianus ter dood gebracht werd. Er worden hem vele heldendaden toegeschreven, waartusschen het verslagen van eenen draak, die de prinses Aja, eene Lybische koningsdochter, dreigde te verslinden. Zooals men weet, wordt hij gewoonlijk strijdende tegen het dier afgebeeld. De 13e April is de kerkelijke gedenkdag van Sint-Joris, die onder andere geëerd wordt als de beschermheilige van Rusland, Engeland, Genua, en buitendien als de patroon van ontelbare ridderschappen, ambachten, gilden, schuttersvereenigingen en andere genootschappen in alle landen der christenheid, België niet uitgezonderd.

D.V.S.

> Oorspronkelijke geesten zijn hun tijdgenooten gewoonlijk eenigermate vooruit of ten achter.
> JOHN STUART MILL.

Een verhaal van den buiten.

VI.

De boerin stapte bedrijvig in hare pronkkamer op en neer, wreef en zuiverde meer dan ooit het prachtige huisraad. Willem werd heden met de vacantie te huis verwacht, maar niet om zijnentwege deed zij zooveel moeite, want zij bekommerde zich weinig om de uiterlijke pracht. Eene inwendige onrust dreef de vrouw aan om alles te poetsen en in orde te brengen. Zij kon zich niet genoeg verheugen over de terugkomst van haren zoon, en echter was het haar te moede alsof een onweder haren huiselijken vrede bedreigde.

De boer was des te welgezinder; hij blikte nu eens door dit venster, dan weder door een ander en riep herhaalde malen uit: 'Willem komt dezen keer als student, ik geloof het vast; ik heb sedert maanden geene tijding van hem, hij wil mij verrassen. Dat zal eene vreugde zijn, hoho, voor geld is alles te krijgen!'

De boerin siddert, als zij haren man zoo hoort spreken; zij vreest veel meer dan zij hoopt, en kan het zich nimmer voorstellen, dat haar zoon een geleerde zal worden, hoewel zij zelve niet weet, wat dit eigenlijk te beduiden heeft. Zij kent Willem beter dan iemand anders, hij heeft steeds zijn hart voor haar uitgestort, haar dikwijls gezegd, hoe gelukkig hij zich op den buiten gevoelde en hoe vreemd het hem in de stad was, waar men zoo vele moeielijke dingen van hem verlangde, die hij toch niet in zijn hoofd konde houden. Ja, dit alles had hij zijne moeder toevertrouwd. Zij troostte hem met hare meening, dat zijn vader wel eindelijk zoude toegeven; even als de zaak hem in het hoofd was gekomen, konde hij haar weder laten varen. Zij wist niet, waarom Willem, die toch genoeg had op den buiten, zoo moest worden geplaagd; hij behoefde juist niet als een daglooner te werken, hij konde zijn eigen goed krijgen en als een heer, geheel naar zijn verlangen, leven. Zoo troostte zij haren zoon, maar zij zelve was toch bevreesd, welken afloop dit zoude hebben. Willem had haar over Maria gesproken, haar gezegd hoe hij haar beminde en zijn vader zoo lastig daarover was, en dat hij tegen dezen daarover zoude zwijgen en Maria blijven lief hebben en geen ander meisje vragen. Zijne moeder schudde daarbij bedenkelijk het hoofd, want Maria was het armste meisje uit het geheele dorp. De boerin hield niet van overvloed en voornaamheid, maar rijkdom beschouwde ook zij voor het meest begeerlijke in het leven. Zij moest echter lachen, toen Willem van een huwelijk had gesproken: dat scheen haar toe, nog zeer ver af te zijn. Jongelingen, meende zij, dachten meestal te licht over dit punt, een meisje is gauw vergeten. Zij wilde hem echter niet tegenspreken, als hij van Maria vertelde, maar slechts glimlachend zeide zij: 'Dat zal nog langen tijd duren.' Willem beschouwde dit als eene toestemming. Hij zag geloovig in de toekomst, want, hoewel hij het na zijns vaders gebod nog niet had gewaagd, weder een woord met Maria te wisselen noch haar op te zoeken, wist hij echter het beste, dat zij niet werd vergeten,

Sedert dien tijd verliep weder een jaar. De boerin staarde door het venster op den steenweg. Hoe zal Willem er nu uit

zien! Zij wischte zich met haren voorschoot een paar tranen uit de oogen; het is toch hard van haren man, haar steeds zoo zonder reden van haren zoon te scheiden. Bijna wenschte zij, dat de leermeesters hem uit de school zouden jagen, dan moest des vaders eigenzinnigheid toch gebroken worden. Maar hoe zal de arme Willem hem dan onder de oogen komen!

De boer tuurt over haren schouder heen en roept plotseling uit: ‘Daar is Willem en hij heeft een pak bij zich. Dat is een goed teeken, wij zullen hem nu moeten in 't nieuw steken, hij is zeker student geworden. Hij zal alles nieuw hebben, dat spreekt van zelf!’ De boerin droogt zich de oogen af om beter te kunnen zien. Ja, daar komt het kleine wagentje, dat zijn vader hem tot aan de stad te gemoet zond, het slaat juist den elleboog van den weg om. Ja, ja! Zij snelt naar buiten: ‘Hij is het!’ - De boer roept nog uit een venster, dat op den hof uitziet, waarin zijne dochter hare luchtkasteelen bouwt, tot deze: ‘Emilie, kom al gauw, uw broeder komt daar aangeredon!’ Verheugd snelt nu ook Emilie den terugkeerende te gemoet.

Dat zou eene vreugde zijn, als Willem zelf niet zoo stil en terughoudend was geweest. Meermalen was het, als wilde ook hij met de algemeene vreugde instemmen, maar zijn gezicht bleef steeds droevig. De vader bemerkt dit niet, de zuster verwondert zich over den knappen student, zooals de boer zijnen zoon noemt, strijkt hem het krullende haar van het voorhoofd weg en leert hem hoe hij dat anders moet dragen. Zijne moeder trekt hem echter zacht aan de mouw en fluistert hem toe: ‘Willem, wat scheelt er aan? Gij ziet er niet uit als iemand, die in langen tijd zijne familie niet heeft gezien. Gij trekt een bedroefd gezicht, ik begrijp niet waarom.’

Haar zoon zuchtte, en tot antwoord haalde hij een grooten brief uit den zak en reikte hem zijnen vader toe met de woorden: ‘De groete van den bestuurder, in dezen brief heeft hij over mij geschreven.’ Zijne zuster, ofschoon zeer nieuwsgierig, waagde het niet te spreken. De boerin zette een verschrikt gezicht, daar zulk een geschreven getuigenis steeds door bittere woorden was gevolgd; zij vermoedde niets goeds.

De oude Boetsen stak den brief in den zak en zeide tot zijne dochter: ‘Ik zal hem later wel lezen, ik weet al, wat er in staat.’ Maar toch had hij geene rust over den brief; tot heden heeft hij het steeds voor zijnen zoon verborgen gehouden, dat hij geen geschrift kon lezen. Het papier scheen hem in den zak te branden en hij voelde telkens of hij het nog had. Eindelijk sloop hij de kamer en het huis uit.

Wie hem had nagekeken, konde zien, hoe hij in allerhaast zijne schreden richtte naar het huisje van den veldwachter.

VII.

De veldwachter las aarzelend den langen brief van den schoolbestuurder voor, want soms sloeg Boetsen krachtig met zijne vuist op de tafel. De bestuurder gaf met goede redenen den boer den welgemeenden raad, zijnen zoon in het dorp te houden, daar het eindelijk duidelijk was geworden, dat hij voor geen studievak geschikt was. De veldwachter wilde den boer troosten, maar werd met trotsche verachting afgewezen. ‘Niemand heeft mij iets te zeggen over mijnen zoon, riep deze uit: hij heeft zich braaf gedragen. Het is de schuld van die deugnieten in de stad; zij gelooven zich te voornaam om mijnen zoon nevens zich te hebben, daarom willen zij hem niet verstandig maken. Maar mijn Willem moet niet buigen; ik zal hem een goed koopen.

Of hij den kop vol geleerdheid heeft of niet, dat komt er niet op aan. Ik ben ook zonder geleerdheid een rijk man geworden en tot aanzien gekomen, zonder één boek in de hand te nemen. Ik laat Willem, als hij er in zou loten, soldaat worden; zoo kan hij ook zijnen weg maken; hij zal gauw officier zijn, dat is zeker. Dan neemt hij zijn ontslag en gaat op zijne goederen leven. Een titel is goed, dien moet hij zien te krijgen, dat geeft aanzien!' Zoo sprak de hoogmoedige vent, en de veldwachter hoorde hem verwonderd aan, bij zich zelven denkende: 'Hij houdt zich goed als het slecht gaat; hij doet als ging alles naar zijnen zin.' Hij wilde geen woord hierin spreken, daar hij zoo menig glas bier op kosten van den boer met dezen dronk.

Boetsen sprak anders dan hij dacht. Het viel hem hard, dat zijn zoon geen student was geworden; het krenkte hem diep, dat daar verder geene sprake meer konde van zijn. Hij zoude van woede wel hebben willen slaan, maar hij wilde zijnen toorn niet laten merken, uit vrees van nog te worden uitgelachen.

Te huis werd de boerin zeer ongerust over het lang uitblijven van haren man. 'Het is geen goeds, Willem, wat in den brief staat, zeide zij herhaalde malen; ik ben bang.' Willem stemde met haar niet in en na veel nadenkens zeide hij: - 'Het is niets moeder, ik ben niet geschikt voor de geleerdheid.'

- Lieve God, riep zijne moeder verschrikt uit, dat zal vader kwaad maken. Ja, Willem, ik voor mij ben er mede tevreden, maar uw vader zal nimmer toelaten dat gij afziet van de studie; gij hadt hem den brief niet terstond moeten toonen.

- Maar, moeder, eens moest hij toch vernemen, dat ik zelf den bestuurder heb gesmeekt, zijn hart rechtuit te schrijven. Zulk een leven verveelt mij. Werken wil ik gaarne, maar niet tusschen vier muren opgesloten, een grooten hoop boeken voor mij, wier inhoud ik geen lust heb te kennen. Mijne armen wilik gebruiken, ik ben jong en sterk; vader mag mij het zwaarste werk geven, ik zal het gaarne doen, ja, ik wil het voorbeeld geven aan alle knechts. Wij zullen eens zien, of hij niet met mij tevreden zal zijn.'

Dat was naar den wensch zijner moeder gesproken. Zij zeide echter: 'Als gij meent, Willem, dat uw vader dit zal goedkeuren, dan zijt gij mis; wat hij wil, drijft hij door. Ik vrees, dat het niet goed zal afloopen. Op mijne tevredenheid kunt gij evenwel staat maken, ik ben met u.'

VIII.

Willem bevond zich op den dorschvloer en arbeid? de wakker. Zijn vader verzette zich niet meer daartegen, vooral daar de meisjes nu niet daar waren, zoodat hij Maria niet konde ontmoeten, en haar op te zoeken was hem verboden. Hij was echter blijde, dat alles zoo goed was gegaan. Dat hij soldaat zou moeten worden, maakte hem niet bevreesd, want hij was sterk en krachtig, maar onmerkbaar schudde hij

het hoofd; herhaalde malen dacht hij aan zijns vaders vertrouwen op zijnen rang als officier. Hij zweeg daar echter van en dacht: Komt tijd, komt raad! Hij zelf was overtuigd dat daarvan niets zoude komen.

Toen Boetsen's avonds zijn nieuw plan te kennen gaf om Willem in den krijgsdienst te doen treden, zeide de boerin: ‘God zij dank, dat hij tot andere gedachten is gekomen!’ Emilie was niet tegen haars vaders besluit en zeide: Hij zal er goed uitzien in officierskleeren - dat zal eene eer en vreugde zijn.

Eensklaps werd het levendig in het stille dorp. De schijfschietingen en de groote wapenoefeningen in de naburige uitgestrekte vlakten gingen beginnen en de kwartiermeesters hadden voor verscheidene dagen inkwartiering aangekondigd. Was het toeval of met opzet, Boetsen kreeg slechts een sergeant-majoor en simpele soldaten. Dat krenkte hem diep, maar hij wist het te verheelen. ‘Ik zal hun toonen, zoo sprak hij tot zich zelven, dat een sergeant-majoor het bij mij beter heeft dan een officier bij de anderen.’ Hij zoude zich minder geërgerd hebben gevoeld, als zijn buurman geen officier bij zich had gekregen.

Zijne vrouw liet slachten, bakken en koken; haar bleef het onverschillig, wie bij haar was ingekwartierd, ja, zij vond dat een sergeant-majoor beter voor hen paste, aangezien men met dezen meer op zijn gemak was.

Emilie was even ontevreden als haar vader; het zoude haar gestreeld hebben een jongen officier in huis te hebben. Welke gevolgen zoude dat kunnen hebben! En Louiza? ‘Die weet haar geluk niet op prijs te stellen,’ zeide Boetsens dochter bij zich zelve, en toen zij hare vriendin vraagde: ‘Hoe zult gij den jongen officier ontvangen?’ antwoordde deze: ‘Daarvoor zal mijn vader zorgen, niet ik.’ - ‘Zoo, zeide Emilie, ik dacht, dat gij loofkransen aan de deur zoudt plaatsen en de kamers met bloemen versieren.’ Hierop antwoordde Louiza: ‘Een glas met versche bloemen zat ik wel in de kamer zetten, maar dat is ook al.’

IX.

Maria spinde te huis vlijtig met hare moeder; niemand in het dorp spinde zoo goed als zij. Willem wilde zij laten, niet meer aan hem denken. Maar het ging anders dan zij had gedacht; Willem was te huis, zij zag hem dagelijks. Met het spinnewiel moest zij aan het venster gaan zitten, daar zij zonder het heldere daglicht niet konde werken. Het gebeurde wel dat Willem verscheidene malen daags voorbijging; dan kon zij hare oogen niet sluiten, dat kon niemand haar kwalijk nemen. Eer kon men het Willem te laste leggen, dat hij voorbijging, daar hij dit niet behoefde te doen. Zij ontving dun telkens een groet van hem en dacht daarbij: ‘Zijn vader is een hardvochtig man, daar hij niet voelt hoe slecht het is, onze liefde te dwarsboomen. Heeft hij dan nooit bemind? zeker niet, want anders zou hij zoo niet handelen.’

Op zekeren dag gaf Willem haar eenen wenk om buiten te komen. Hoorbaar klopte haar het hart, doch zij bleef zitten als aan haren stoel vastgenageld. Neen, neen! Zijn vader heeft toen een al te kwaad gezicht getrokken; liever wilde zij nooit meer het huis harer ouders verlaten, dan ooit weder zulke gramschap te aanschouwen. Zij deed steeds haren huiselijken plicht en werkte van 's morgens tot 's avonds, en hare ouders bemerkten het verdriet niet, dat haar verteerde.

De meisjes in het dorp wisten reeds lang, dat Willem en Maria elkander lief hadden, maar zij spotten daarmede. Grietje echter trok hunne partij en wilde hen bijeen brengen, maar Maria zweeg als zij daarover begon te spreken.

- Gij weet het reeds, zeide Grietje onlangs tot haar, dat Willem, als hij er inloot, soldaat moet worden, Anna van den veldwachter heeft het mij gezegd en die wist het van haren vader. Het is uit met het studeeren en Willem moet nu, daar het hem niet kon gelukken advocaat te worden, officier zien te geraken. God geve, dat het u nog eens goed gaat, Maria.

Het deed deze laatste gewis genoegen, dat er een einde was gekomen aan het studeeren van Willem; zij wist, hoezeer hem de studie tegen stond. Maar over het officierschap moest zij hartelijk lachen, en zij geloofde dat Boetsen het niet ernstig meende. Zij zeide echter niet aan Grietje, dat Willem dagelijks voorbijging en haar telkens groette.

X.

Emilie wandelde in den hof en gevoelde er spijt over dat bij haren vader slechts een sergeant-majoor en simpele soldaten waren ingekwartierd, en bij Louiza's vader een officier. Den vorigen dag had zij aan het venster gestaan en gezien dat een flink officier aldaar in huis was gegaan. Deze was nu reeds twee dagen bij Louiza, terwijl zij zich eenzaam verveelde. Dat was niet om uit te houden, haar hart werd steeds meer bezwaard. De hof haars vaders was van dien haars buurmans slechts door eene groene haag gescheiden; thans hoorde zij aan de andere zijde stemmen. Niemand kon het haar kwalijk nemen, dat zij luisterde.

Ja, de eene stem was die van Louiza, zij erkende die duidelijk; de andere? o die was van niemand anders dan van den jongen officier. Zij sloop dichter bij de haag, om af te luisteren wat er gezegd werd. Thans kon zij hooren wat in den hof van haren buurman werd gesproken, zoo niet ieder woord, dan toch den zin van het gesprek. Hoezeer verwonderde zij zich! Louiza beklaagde er zich over bij den jongen officier, dat haar vader wilde hertrouwen. Eene stiefmoeder in huis, dit zou hard vallen voor hare jongere broeders en zusters. De jonge officier scheen deelnemend te antwoorden, misschien was hij met zijne gedachte niet altijd er bij. Eindelijk toen het gesprek eene andere wending had genomen, vraagde hij, of hier nergens iets fraais te zien was. Het was Emilie zeer begrijpelijk, dat hem de tijd lang viel, vooral bij Louiza. In gespannen verwachting luisterde zij, wat deze zoude antwoorden, en zij werd rood van vreugde toen zij hoorde, dat Louiza antwoordde, dat nevens de deur een rijke boer woonde, die een prachtigen hof had. Zeker had Louiza daarbij ook een weinig aan Emilie gedacht. De officier antwoordde, dat hij dien hof wel eens zou gaan bezichtigen. Haastig snelde Emilie weg, om niet bij het luisteren verrast te worden, want eenige schreden verder naar den hof toe, was de gemeenschappelijke deur.

Toen Louiza en de officier den hof van Boetsen binnentraden, zat Emilie reeds aan het andere einde in het groote priëel. Hoe was het haar te moede, toen zij den sierlijken officier voor zich zag. Het was de eerste niet, dien zij zag; in de kostschool werden de jonge meisjes door hunne bloedverwanten bezocht, onder dezelven bevonden zich soms officieren, en zij was bij dergelijke bezoeken tegenwoordig. Ditmaal was het echter iets anders; het bezoek gold haar, en hare verbeelding had haar reeds vroeger voorgespiegeld, wat er verder konde gebeuren Hoewel aanvankelijk beschroomd, werd Emilie langzamerhand vrijmoediger, verhaalde hare lotgevallen en zeide, dat de eenzaamheid haar zoo drukkend was! Dat waren eerst een paar uren geheel naar haren wensch; zij dacht slechts na, hoe deze zich zouden kunnen herhalen.

(Wordt voortgezet.)

Gebruikt altoos voor u zelven den raad dien gij aan anderen geeft.
De mensch is gewoonlijk arm, niet omdat hij weinig bezit, maar omdat hij veel verlangd heeft.

Het geld

Wie heeft dit stof de wereld ingebracht?
Had zonder dit de mensch niet kunnen leven?
Aan velen, ja! heeft het genot gegeven;
Maar velen ook gevoerd in Satans macht.
Het is de schuld van alle onze aardsche rampen;
't Doet 's menschen brein van schraap- en eerzucht dampen;
't Ontsteekt den nijd, brengt haat en afgunst voort,
En leidt den mensch tot zelf- en broedermoord.

Gemis van geld is voor den armen man
Gemis aan brood en doemnis tot ellende,
Hij die zijn stap naar d'armen zolder wendde,
Weet dat het geld de tranen drogen kan
Des braven mans en van de weduwvrouwe;
Het geld verlicht zoo menig leed en rouwe!
Een geldstuk, ja! perst tranen in den nood
Als 't leven brengt waar heerschte hongerdood.

Wie geld bezit tracht immer nog om meer;
't Vergalt zijn heil door kommer en door zorgen:
Want ach! voor hem is 't heden vol van 't morgen,
Hij cijfert steeds en snakt naar goud en eer.
En ja! God weet, hoe *eerlijk* somge rijken
Bekwamen 't geld waardoor ze op aarde prijken!
De zucht naar goud heeft dieven voortgebracht!
De zucht naar goud heeft moorders in zijn macht!

De gierigaard, of liever nog de vrek,
Was woekeraar uit geldzucht eens te voren,
En hart en ziel zijn door het geld verloren.
Zijn levensboek draagt meenge zondevlek,

En mag geen stond van waar genot bevatten:
Door God gedoemd te midden zijner schatten
Is hij gestaag door angst en vrees ontsteld,
En sterft meestal ellendig op zijn geld.

De dorst naar goud steekt de oorlogstoorts in brand.
In schijn, voorwaar! wordt 's vorsten eer gewroken,
Daarom is weer 't kanonvuur losgebroken:
Te wapen, broers, voor vorst en vaderland!..
Te wapen ja! Vermoordt maar uwe broeders;
Ontrukt de zonen aan het hart der moeders:
't Naburig land wordt machtig; wordt te rijk,
En doet daardoor uw vorst groot ongelijk.

Het geld voorwaar komt van den helschen geest.
Hij gaf den mensch de kunst om geld te maken,
Om tot zijn doel, *de wraakzucht*, te geraken.
't Goud is zijn slaaf, zijn dienaar die het meest
De menschen doemt tot satans onderdanen.
In ieder hart weet hij zijn weg te banen;
Gelukkig blijft al een van zonde vrij,
En staat met goud zijn' armen broeder bij.

Het geld nochtans werd hier op aarde een' wet:
Want zonder geld zal ieder u miskennen.
Aan *eerloosheid* kan ieder zich gewennen;
Maar *geldeloos* oh! dat 's een groote smet.
De boezemvriend van uwe rijke dagen
Verlaat u ras als de armoede u komt plagen,
Vermits het geld de wet maakt op dees aard,
Beken ik graag dat 't dikwijls troost ons baart.

ALEX. STOOPS.

Groote mannen.

Die naam komt rechtens toe, en wordt zonder iemands tegenspraak gegeven aan allen, van wie op het groot tooneel der wereld, op eenig gebied, in welke richting het zij, een kracht is uitgegaan, die machtig om zich heeft gegrepen, een licht, dat ver gestraald heeft, een zegen die heeft doorgewerkt: aan allen die ergens het ijs gebroken en een weg gebaand hebben, dien zij achter zich openlieten en waarop zij gevolgd zijn; die een grondslag hebben gelegd waarop kon, waarop moest worden voortgebouwd; die een algemeenen geest gewekt, een algemeenen wil in beweging gebracht hebben; die een voorbeeld hebben gegeven, dat altijd verder werkt, en een indruk hebben gemaakt, dien zij nog maken, zoo dikwijls hun beeld of hun werk voor de oogen herschijnt; die, wat zij ook aan hunnen tijd verschuldigd mochten zijn, hunnen tijd meer gegeven hebben dan zij van hem konden ontvangen, en wier nagedachtenis in alle tijden een werk doet, vruchtbarer vaak en grooter nog dan hetgeen zij bij hun leven vermochten; die niet slechts groot waren omdat zij uitstaken boven anderen, maar omdat zij het waren voor anderen.

NICOLAAS BEETS.

Kemels of kameelen.

Toen de menschen in Antwerpen die nu oud zijn, jong waren (helaas! waar is de tijd?) vertoonden er zich nu en dan bruin verbrande vreemdelingen in de straten, vergezeld van een of meer van de dieren, welke men hierboven afgebeeld ziet, namelijk van kemels of kameelen. Het gebeurde, dat ook een arme gemuilbande beer deel uitmaakte van het gezelschap, waarin nooit ettelijke apen ontbraken, die, op den rug der kemels gezeten, allerlei sprongen of gebaren maakten op bevel van den kemeldrijver of om de nootjes of andere lekkernijen op te vangen, die hun toegeworpen werden uit den volkshoop, samengeschoold ten einde de dieren te zien, welke men in die tijden in onze gewesten hoogst zelden gelegenheid had levend te aanschouwen. Hun verschijnen bracht jong en oud te been en leverde jaren later nog stof voor onderwerpen van gesprekken.

Ook deze staat van zaken is met de voortsnellende jaren geheel veranderd, dank vooral aan de sedert dien opgerichte verzamelingen van levende dieren.

Te Antwerpen, in den prachtigen stedelijken dierentuin, kan men niet slechts dagelijks kemels in soorten zien; men kan er buitendien ook op rijden, net alsof men zich in Afrika of Azië bevond, en er wordt van deze zeer aantrekkelijke nieuwigheid een ongemeen druk gebruik gemaakt, bijzonder door het jonge geslacht, de meisjes niet uitgezonderd; buiten de kemels, ziet men in den Antwerpschen dierentuin ook olifanten en struisvogels als rijdieren gebruiken, zelfs door groote menschen.

De natuurlijke geschiedenis rangschikt den kemel bij de ongehoornde neusdieren uit de familie der kussenzoligen; zijne bovenkaak heeft twee snijtanden; zijne twee teenen, aan het uiteinde gescheiden, zijn verbonden door een eeltkussen; op den rug heeft hij een of twee vetbulten; de kemels die slechts één bult hebben, worden dromedarissen genoemd en bevinden zich hoofdzakelijk in Westelijk-Azië en Noord-Afrika; de kemels met twee bulten komen uit Middel-Azië. Eigenlijke wilde kemels, dat is kemels die in wilden staat zouden leven, worden niet meer gevonden; zij verkeeren allen in getemden staat.

Een kemel kan eene vracht van meer dan 300 kilos dragen.

Hij kan langen tijd zonder drinken blijven. Wanneer hij drinkt, drinkt hij in eens ongemeen veel. Zijne maag is voorzien van bijzondere cellen, waarin het opgeslurpte water bewaard wordt.

In 't voorjaar verliest de kemel zijn wollig haar, dat als garen versponnen wordt.

Het vleesch der kemels wordt gegeten en hunne melk is een hoogst voedzame drank. Bij de Buffon vindt men de bewering vermeld, volgens welke de leeuw het vleesch van kemels boven ieder ander gerecht zou verkiezen.

Hun grootsten roem hebben zij te danken aan hunne weergalooze geschiktheid voor het doorreizen van woestijnen. Waar paarden en trekossen van vermoeidheid

bezwijken, houdt de kemel het uit. De Arabieren hebben hem dan ook, en te recht, het schip der woestijn geheeten.

In Palestina en vele andere streken spannen de landbouwers hem ook voor de ploeg.

Betoonen de kemels in de dierentuinen en namelijk in den dierentuin van Antwerpen zich bij uitstek volgzaam en gedwee, in de woestijn schijnen zij volstrekt niet zoo handelbaar te zijn.

Als een staaltje van hun karakter, ontleenen wij het volgende aan eene beschrijving van den Duitschen reiziger A.E. Brehm.

Verplaatsen wij ons (zoo drukt hij zich uit) in een dorp, van waar men de reis door de woestijn zal ondernemen. De kemels, bestemd om het pakgoed te dragen, zijn gisteren aangekomen, en vreten met het onnoozelste gezicht den wand eener hut van stroo op, welke de eigenaar verzuimd heeft door doornen te beschutten. De drijvers zijn met het afwegen en overpakken der lasten bezig. Elke kemel wordt tusschen de voor hem bestemde lasten in geplaatst en door geschreeuw en zweepslagen verzocht zich neder te leggen. Met den uitersten tegenzin gehoorzaamt het dier hieraan. Het brult eerst uit al de kracht zijner longen, op eene wijze, die door merg en been dringt, en weigert stellig zijnen nek te buigen. Op den duur is het wel gedwongen zich te onderwerpen; maar het doet dit al schoppende, slaande en bijtende. Heeft de kemel zich neergelegd, dan zet zich een der drijvers op de saamgevouwen pooten van het

beest en grijpt het met sterke vuist bij den neus, om op die gevoelige plaats eene meer of minder sterke drukking te kunnen uitoefenen, naarmate dit noodig geoordeeld wordt. Intusschen legt een andere drijver den kemel den zadel op en belaadt men hem spoedig met de zware vracht. Is dit gedaan, zoo laat de voorste man den neus van het dier vrij, en de achterste gebruikt de zweep om het te doen opstaan. De kemel doet zulks al brullende, maar eens op den weg, laat hij geen geluid meer hooren, ten zij wanneer hij afgeladen wordt.

Voornoemde reiziger beschrijft voorders den kemel als een koppig, vreesachtig en lafhartig dier: het gebrul van eenen leeuw jaagt eene karavaan onmiddellijk uiteen; elke kemel werpt dan zijnen last af en ontvliedt; het huilen eener hyena veroorzaakt hem eene buitengewone onrust; een aap, een hond, eene hagedis maken hem bevreesd. Daarentegen leeft hij in goede verstandhouding met den ezel; jegens paarden betoont hij zich minder verdraagzaam. Voor zijne jongen legt hij groote zorg en liefde aan den dag.

De dromedaris (namelijk de éénbultige kemel) wordt door sommige schrijvers als gewilliger dan de kemels met twee bulten geroemd. Dit dier (de dromedaris), zoo laat zich een schrijver uit, is als voor de dorre en gloeiende zandvlakten der Afrikaansche woestijnen geschapen; zonder hem, zouden die van planten en loof ontbloote landstreken niet te doorreizen zijn. Het is op den dromedaris veel meer dan op den tweebultigen kameel, dat de naam van schip der woestijnen toepasselijk is.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom trekt de rook, wanneer men vuur maakt, naar omhoog? Omdat de lucht, die het vuur omringt, door de hitte verdund zijnde, naar de bovenlaag stijgt, en met haar de kleine gedeelten van den rook, die eigenlijk veel lichter dan de lucht zijn, medesleept; het is even zoo gelegen met een licht lichaam, dat men vrijelijk in het water werpt, en weldra boven drijft.

Zoekt gij naar deugd? Doe wel met vreugd.

Geloof geen menschen, die de deugt
Afschildren met een treurig weezen,
Daar niets dan ramp is uit te leezen.
God wraakt geen schuldelooze vreugt.
De droefheit spruit uit ongenoegen,
De blijdschap uit een vreedsaam hart,
Dat vrij is van de zwaarste smart,
En nimmer weet van pijnlijk wroegen.
Een christen is niets opgeleid
Dan wel te doen met vrolijkheit.

CLAAS BRUIN.

1671-1732.

In een land, waar ieder zich even kundig en scherpzinnig waant als de besten, ontbreekt de waarborg voor de samenstelling van een goed

parlement. De onkundigen moeten de kundigen weten te kiezen, hun den noodigen eerbied toedragen. Deze toestand is in Engeland aanwezig en daaraan is het te danken, dat dit land over het geheel goed wordt geregeerd.

WALTER BAGEHOT.

Kroniek.

Antwerpen. Het museum is verrijkt met een uitmuntend schoon en breed geschilderd mansportret dat aan Rubens wordt toegeschreven; het maakte tot in 1851 deel uit van de verzameling van Saceghem, te Gent, en werd op 3 Juni van hetzelfde jaar door E. Le Roy te Brussel(1) toegewezen met een vrouwenportret (n^{r} 49 en 50), thans in de verzameling Wilson, voor 11,000 fr., aan graaf de Cornelissen; beide portretten zijn door P.L.J. Spruyt op koper gesneden. De bijna recht van voren afgebeelde onbekende man is blond, heeft weinig baard en ziet er omtrent 40 jaren oud uit; hij is geheel in 't zwart gekleed, draagt een in satijn geborduurd wambuis, lakenen mantel en afvallenden geplooiden witten kraag, die eerst stijf gepind omhoog staande volgens Spaansche mode was geschilderd. Heeft de schilder de gedaante van den kraag veranderd ten verzoeke van den afgebeelde, of is die wijziging (waarvan het stuk de sporen draagt) anderszins geschied? Dit blijft eene vraag. Achter den afgebeelde is eene roode gordijn. Het stuk is op paneel geschilderd en is 1^{m}00 hoog en 0^{m}72 breed. Het kwam voor, onder n^{r} 83, op de tentoonstelling van oude schilderijen, te Antwerpen ingericht ter gelegenheid van het 3^{e} eeuwfeest van P.P. Rubens' geboorte in 1877 en behoorde alstoen aan mevrouw de gravin de Cornelissen, van Brussel. Het is voor het museum aangekocht voor 25,000 fr.

- De gunstig gekende beeldhouwer Leopold De Vriendt heeft een borstbeeld van den heer J.C. Van Put, wijlen den oud-burgemeester van Antwerpen, voltooid. De bewerking van het borstbeeld wordt geroemd als voortreffelijk, ook in wat betreft de gelijkenis.

- Stanley, de beroemde Amerikaansche reiziger in Afrika, bezocht den 15^{n} Juni de stad Antwerpen. Den avond van dien dag woonde hij eene zitting van het Aardrijkskundig Genootschap bij in de wandelzaal van den Franschen schouwburg gehouden onder voorzitterschap van den heer luitenant-kolonel Wauwermans, die bij deze gelegenheid eene toepasselijke redevoering uitsprak in de Fransche taal, welke de heer Stanley in het Engelsch beantwoordde, waarna de heer burgemeester L. de Wael, op uitnoodiging naar de bijeenkomst gekomen, eene toespraak hield, waarvoor hij zich beurtelings bediende van de Engelsche en de Fransche taal. Des anderdaags 's avonds onthaalde het genootschap zijn befaamden gast op een banket bij Nagant. Aan het nagerecht werd onder andere het woord gevoerd door de heeren Wauwermans, Delgeur, Stanley en Weaver, consul der Vereenigde-Staten van Amerika. Later bezocht het gezelschap de Koninklijke Harmonie waar de heer Stanley verzocht werd in het Gulden Boek der stad Antwerpen te teekenen onder het volgende opschrift: ‘Heden, 15 Juni 1878, heeft de heer Henry M. Stanley Antwerpen bezocht en aldaar de zitting van het Aardrijkskundig Genootschap bijgewoond.’

(1) De verzameling van Saceghem was in April 1851 voor minder dan 200,000 fr. verkocht aan Patureau van Parijs, die ze op 2 en 3 Juli daaraanvolgende stuksgewijs openbaar liet verkoopen te Brussel door E. Leroy, in welke veiling zij 329,000 fr. opbracht.

- Voor den prijskamp van tooneelletterkunde, uitgeschreven door het gemeentebestuur ter gelegenheid van de 25e verjaring der stichting van het Vlaamsch tooneel te Antwerpen, zijn ontvangen 39 stukken. Als keurmeesters zijn aangewezen de heeren P. Billiet, A. Cornette, N.J. Cuperus, J. de Geyter, V. Driessens. P. Génard, C.J. Hansen, Jacobs-Beeckmans, A. Michiels, Em. Rosseels, D. Sleeckx, J. van Beers (voorzitter), F. Jos. van den Branden.

- In het begin van October zal een tooneelcongres worden gehouden, ingericht door de rederijkkamer *de Olijftak*, naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van het Vlaamsch tooneel te Antwerpen. De regelingscommissie bestaat uit de heeren L. de Wael, burgemeester, eere-voorzitter, Em. Rosseels, voorzitter, J. van Beers, Peter Benoit, J. Van Ryswyck, V. Ceulemans. E. Mertens. F.J.H. Van der Ven, E. Campers, F. Gittens, Jacobs-Beeckmans, Aug. Michiels, Ferd. Van der Taelen, F. Jos. Van den Branden, J. Veders. Ledenkaarten kosten 3 fr. Van de sprekers wordt vóór 1 September opgave verlangd van de door hen te behandelen onderwerpen.

- In 1879 zal de prijs van Rome (bestaande in vier jaarlijksche beurzen van 4000 fr. elk om in het buitenland te studeeren) voor bouwkundigen van minder dan 30 jaren oud te winnen zijn. Er kan een 2e prijs (ter waarde van 300 fr. eens gegeven) worden verleend. De aangiften voor het examen moeten vóór 20 December 1878, die voor den prijskamp vóór 21 Juni 1879 worden gedaan. Nadere inlichtingen zijn verkrijgbaar bij den heer griffier der academie van schoone kunsten.

- Met genoegen hebben wij vernomen dat de kunstschilders W. Linnig junior en Alexander Struys, leeraren bij de groothertogelijke academie van Weimar, zijn benoemd tot ridders van de orde van den Witten-Valk.

- Het geschilderde glasraam uit O.-L.-Vrouwekapel in de hoofdkerk, is verplaatst naar het vierde raam, welk hiertoe van nieuwe kruisen werd voorzien. Het oordeel door ons uitgesproken in onzen jaargang 1875, blz. 104, is niet gewijzigd. Gaarne zagen wij het bewuste raam uit de kerk weg.

Brussel. Het door ons op blz. 75 vermelde portret is geen portret van Rubens op zijn 40ste jaar, maar wordt aan Rubens toegeschreven. Het draagt het volgende opschrift: AETATE ERAT. 41. 1619. Het stuk schijnt uit Engeland te komen. De afgebeelde man is onbekend. Het portret schijnt door tusschenkomst van een derden persoon aan den Belgischen staat te zijn afgestaan, de eigenaar van het stuk niet verlangende gekend te wezen.

- De Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde heeft besloten eenen tweeden wedstrijd te openen voor de beste verzamelingen van Vlaamsche idiotismen, kunnende dienen ter aanvulling der werken, die reeds over die stof zijn verschenen, namelijk het *Algemeen Vlaamsch Idioticon* van Schuermans en het *Westvlaamsch Idioticon* van de Bo. Ofschoon beide gewrochten groote taalschatten aan het licht hebben gebracht, heeft nochtans een kort onderzoek aan de maatschappij de overtuiging gegeven, dat nog een rijke oogst op het veld der gewestspraken voorhanden is. De eerste prijskamp der maatschappij heeft reeds een grooten schat van gewestelijke woorden opgeleverd; de bekroonde hoogst merkwaardige verzamelingen der heeren Tuerlinckx en Rutten zullen eerlang in het licht gegeven worden (zie onzen tegenwoordigen jaargang, blz. 68). De handschriften zullen ter mededinging aanvaard worden tot 1 Januari 1881 bij den heer secretaris der maatschappij J. Bols, bestuurder van 't college, te Aarschot (bij wien het omstandig programma van den wedstrijd op aanvraag verkrijgbaar is). De 1e prijs bedraagt 600 fr., de 2e, 400 fr., de 3e, 200 fr.

- Stanley, de bekende ontdekkingsreiziger, te Brussel aangekomen, is gedurende de ettelijke dagen die hij in de hoofdstad heeft doorgebracht, de gast des konings geweest.

- Door de regelingscommissie is beslist dat de tentoonstelling van schoone kunsten (zie blz. 75), in plaats van op 20 Augustus, eerst den 4n September zal geopend worden, terwijl voor het zenden der stukken tijd gelaten is tot en met 7 Augustus.

- Als gevolg der kiezingen voor de wetgevende kamers, den 11n Juni gehouden en waardoor eene verandering van ministerie werd teweeggebracht, is er een nieuw ministerieel departement, uitsluitend voor zaken van onderwijs, tot stand gekomen. Als minister van openbaar onderwijs is benoemd de heer P. Van Humbeeck.

- Verschenen het IVe deel van het veelomvattend werk van Edmond Van der Straeten, getiteld *La musique aux Pays-Bas avant le* XIXe *siècle.*

Buitenland.

Amsterdam. Ter gelegenheid van de op 1 Mei gevierde 40e verjaring van de stichting der stedelijke diergaarde, zijn den bestuurder talrijke geschenken aangeboden en hebben de bestuurders der verschillende Europeesche dierentuinen (eenige woonden de feestviering bij) den heer J.L. Westerman, bestuurder van de dierengaarde, het model van een geschenk aangeboden, welk zal bestaan in eene verzilverde bronzen vaas, versierd met een hooggewerkt landschap met vogelen en andere dieren. De uitvoering van dit kunstgewrocht is opgedragen aan Alfons Bogaerts, van Antwerpen. De vaas zal geplaatst zijn op een voetstuk van Marenzo-marmer, geleverd door L. Wijnen en cie, van Antwerpen. Buiten een betrekkelijke opschrift, voert het voetstuk de namen der schenkers. In het bovendeel van het voetstuk prijkt Westermans' afbeeldsel in medaillon, insgelijks van de hand van A. Bogaerts.

's-Gravenhage. Over Guicciardini's beschrijving der Nederlanden is eene studie in het licht gegeven door P.M. Boele van Hensbroeck, waarin niet minder dan 33 uitgaven van het oorspronkelijke werk of van vertalingen er van omstandig vermeld worden. Verkrijgbaar bij M. Nijhoff. Prijs: gl. 1.25.

Rotterdam. Het museum Boymans is in den laatsten tijd verrijkt geworden met 8 veestukjes, geschilderd door Van den Sande Bakhuyzen sr. en de afbeelding van eenen slagerswinkel, door eenen meester in de vorige eeuw geschilderd. Deze 9 schilderijen werden bij laatste wilsbeschikking door den heer D.R. Gevers Deynoot aan het museum nagelaten, terwijl de heer A.J. Lamme het beschonk met een borstbeeld van Ary Scheffer, vervaardigd door mev. Marjolin-Scheffer.

Haarlem. Teylers Tweede Genootschap schrijft de volgende prijsvragen op nieuw uit: I. Eene critische behandeling van P.C. Hoofts *Nederlandsche historiën*, waarin te beoordeelen de bronnen die hij gebruikt heeft en vergelijkend de berichten na te gaan door hem ontleend aan onuitgegevene stukken en mondelinge overleveringen (prijs 400 gl.); II. Een geschiedkundig en critisch onderzoek van de beoefening der houtsneekunst in Noord- en Zuid-Nederland, van den oorsprong af tot het midden der XVIe eeuw, met volledige beschrijving der werken van hen, die in dat tijdvak in Holland in deze kunst hebben uitgemunt (prijs 400 gl.). De verhandelingen (in het Nederlandsch, Fransch, Engelsch of Hoogduitsch) uiterlijk op 1 April 1880 in te zenden (zonder naam, onderteekend met eene kenspreuk en vergezeld van een briefje waarin des schrijvers adres) aan het fundatiehuis van wijlen P. Teyler Van der Hulst, te Haarlem. (Zie onzen jaargang 1877, blz. 12 en 27.)

Breda. In deze stad zal tusschen 22 en 26 September, wanneer groote feesten zullen plaats hebben, een gedenkzuil worden opgericht, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der koninklijke militaire academie.

Utrecht. Op de veiling van boeken, in de eerste 8 dagen der maand Mei gehouden door den boekhandelaar J.L. Beijers, besteedde men voor een eenig exemplaar der *Emblemata christiana*, 510 gl., voor de Genealogie der familie Wuytiers, 355 gl., voor eene verzameling der werken van Cats, 225 gl., voor *Les anciennes tapisseries*, van Jubinal, 140 gl., voor *Wapenhandelinghe*, van De Gheyn (gedrukt in 1608), 125 gl., voor *Nassausche wapenhandelinge*, van Van Breem (gedrukt in 1618), 80 gl.

- In den boekhandel van J.R. Van Ross im zijn verschenen de welgelijkende portretten van twee uitstekende letterkundigen, de heeren H.J.A.M. Schaepman en J.A. Alberdingk-Thijm, op staal gesneden door P.J. Arendsen, 0^m70 hoog, 0^m47 breed. De prijs van elk portret is: proefdruk, 10 gl., gewone druk, 5 gl.

- Bij den uitgever J. Dijleveld is in het licht verschenen de toespraak, welke de hoogleeraar Nicolaas Beets tot de studenten richtte op den gedenkdag der stichting van de Utrechtsche hoogeschool. Zij is getiteld: *Groote mannen en ware grootheid.* Ter aanbeveling van het nieuwe werk van hem, die tusschen Neerlands 'groote' schrijvers eene plaats bekleedt, nemen wij blz. 88 eenige regels uit de toespraak over die in aller handen verdient te komen.

Parijs. In deze stad, volgens het *Atheneum* meldt, is den 1^n Juni verkocht voor 50,000 fr. een op perkament gedrukt exemplaar van Guttenbergs dusgenaamden grooten bijbel van Menz, verschenen in het jaar 1455. Eenige ontbrekende bladzijden zijn door nagemaakte vervangen. Op de veiling Perkins, in 1873, gold een exemplaar van denzelfden bijbel, ook op perkament gedrukt, meer dan 100,000 fr. met het opgeld. (Zie de *Vlaamsche School* van 1873, rubriek *Londen*, blz. 152.)

- In 1877 betaalden de Parijsche schouwburgen aan schrijversrechten fr. 1,736,520.36, zijnde circa 26,000 fr. meer dan in 1876.

- Den 12^n Juni werden bij den minister van onderwijs op een groot avondfeest dansen uit de XVIe en XVIIe eeuw uitgevoerd. De muziek bij die dansen was door den heer de Lajarte, archivaris van de groote Opera, teruggevonden en de passen waren geregeld door juff. Laura Fonta, eerste danseres aan de Opera. Ook werd een volledig dansspel uit de XVIIIe eeuw, *les Indes galantes*, vertoond. De aanwezigen werden buitendien onthaald op klassieke muziek.

- Den 13^n Juni werden Henri Martin met 18 en E. Renan met 19 stemmen benoemd als leden der Fransche academie, ter vervanging van A. Thiers en Claude Bernard.

- De Fransche luchtvaartmaatschappij is bedacht op de inrichting van eene ontdekkingsreis naar de Noordpool; de reis zou ondernomen worden in eenen luchtbal die 8 personen zou kunnen bevatten en welke zou opgeblazen worden met gas van petroleum (één kilogram petroleum geeft 450 kubieke meters, zoodat een luchtbal, met gas van petroleum opgeblazen, 62 maal langer omhoog zou kunnen blijven dan een luchtbal die met waterstof of lichtgas zou zijn gevuld). De oplating als zij plaats heeft zou in Groenland, IJsland of Noorwegen geschieden. Wanneer de afstand, tusschen de pool en de plaats van vertrek, berekend wordt op 1500 mijlen en de luchtreizigers 3 meters weg per seconde afleggen, dan zouden zij omtrent 25 dagen onderwege zijn. Maar in het vooruitzicht van windstilte en slecht weder, zou voor 3 of 4 maanden leeftocht worden medegenomen, zijnde, voor 8 menschen, ongeveer 500 kilogrammen, daar de reizigers in de poolstreken veel meer levensmiddelen moeten gebruiken dan men in gematigde luchtstreken noodig heeft.

Marseille. Het stedelijk aardrijkskundig genootschap heeft een zijner leden, de roomsch-katholieke priester Debaize, als ontdekkingsreiziger in Afrika op de baan. Toen hij zijn laatst ontvangen bericht afzond, was hij te Zanzibar de goed onthaalde gast van sultan Saïd-Bargash, die hem eene woning had verschaft.

- Onder de leiding van den luitenant ter zee Biard zal de stoomboot *Juno* in den loop van Juli deze haven verlaten om eene pleizierreis rond de wereld te doen met

25 reizigers (12 Franschen, zijnde de overige Russen, Duitschers, Zwitsers en Belgen) die ieder 20,000 fr. aan reiskosten betalen.

Londen. In April werd de verzameling sterkwaterplaten van Rembrandt, bijeengebracht door den heer Danby Seymour, verkocht; zij bracht 2525 ponden sterl. op. Onder andere golden: *De oude haring*, 325 1/2 p. st., *De drie boomen*, 130 p. st., een portret van burgemeester Six (op Chineesch papier), 220 1/2 p. st., *Christus voor Pilatus*, 42 p. st., de *H. Hieronymus zittende voor eenen boom* (op Chineesch papier), 140 p. st., *Een boer met melkemmers*, 70 p. st., een landschap met bogen en een obelisk, 100 p. st., portretten van J.C. Sylvius, 130, Uytenbogaert, 72 en Ephraïm Bonus, 101 p. st.

- Professor Edison heeft ten gerieve van dooven een toestel uitgevonden dat megafoon genoemd wordt, waardoor de klanken vijftigmaal versterkt schijnen te worden en waarmede men dooven reeds proeven ziet nemen in kerken, schouwburgen, concerten enz. Een doove, die sedert 20 jaren geen orgel meer had hooren spelen, verschafte zich weder dit genot met behulp van den megafoon. Naar aanleiding daarvan vraagt een blad, of de tijd der vervulling zou aangebroken zijn voor de woorden der schriftuur: de blinden zullen zien, de dooven zullen kunnen hooren?

Madrid. Onder den titel *Cartas de Indias* is een foliant van ruim 800 blz. met platen en kaarten verschenen, die nopens de ontdekking van Amerika een aantal hoogst belangrijke stukken bevat welke onlangs door den minister van onderwijs, graaf Toreno, werden aangekocht en nog onuitgegeven waren.

Venetië. De commissie voor vaderlandsche geschiedenis heeft een aanvang gemaakt met het drukken en uitgeven van het belangrijk geschiedkundig dagboek over de gebeurtenissen, voorgekomen in Italië en in de Venetiaansche bezittingen tusschen 1496 en 1533, bestaande in 50 folianten, geschreven door den patriciër Marino Sanudo.

Rome. In April is op den Palatijnschen heuvel een levensgroot marmeren Junobeeld zonder hoofd en armen opgegraven.

- In de Via nazionale, op den grond van het paleis Palavicini, is eene mozaïeke muurbekleeding ontdekt, voorstellende een schip dat eene haven, voorzien van kaaien, een veerhoofd en eene lichtbaak, binnenzeilt. De mozaïek zal overgebracht worden naar het Capitool. Op den grond van het kamp der praetorianen (zie onzen jaargg. 1877, blz. 103), is een kelder gevonden die een duizendtal wijnvazen, waarvan een paar honderd met gekleurde opschriften, bevat.

Olympia. Bij de opgravingen (zie onzen jaargang 1876, blz 185) werden van 25 September 1876 tot 5 Juni 1877 gevonden 408 marmeren voorwerpen (waartusschen 16 standbeelden), 1242 bronzen voorwerpen, 177 potaarden voorwerpen, 207 munten en 12 opschriften. De kosten bedroegen circa 200,000 fr.

Sterfgevallen.

CAM. VAN DISSEL, een op 26-jarigen leeftijd in de maand Mei te Elewyt in Brabant overleden landmeter en candidaatnotaris, wordt door de gazetten vermeld als hebbende in handschrift een werk achtergelaten welk eene volledige opgaaf bevat van al de Gallisch-Romeinsche oudheden die in de laatste jaren in België werden gevonden.

P.J. HUYBRECHTS, de gekende kunstliefhebber, ridder van de Leopoldsorde, lid van de academie en de maatschappij ter aanmoediging van schoone kunsten, is te Antwerpen op 30 Mei overleden, oud 76 jaren. Zijn lijkdienst had ten 11 ure plaats

op 1 Juni in Sint-Jacobskerk; de hoeken van het baarkleed werden gehouden door de heeren J. Cuylits, N. De Keyser, J. Dyckmans en J. Geefs. Hij werd begraven te Merxem, welke gemeente zijne geboorteplaats was. De overledene heeft zijne belangrijke verzameling van schilderijen nagelaten aan zijne neven, de heeren Adolf en Edmond Huybrechts te Antwerpen.

Maria droeuw moeder die inde Vlamincksstraet tot Leuen miraculeus, ons in allen bystaet
Marie mere de Dieu miraculeuse à Louuain dans la vlamincksstraet par ta puissante main
Pruue der sonden Verbryght, pest bersoen van ons keert
donne nous contrition: des pechez; peste et malheurs
der seuen tween hier uwe broederschap vermeert
nous garde augmentans la confrerie de sept douleurs

Eene oude plaat der O.-L.-Vrouw uit de kapel in de Vlamingstraat te Leuven.

Op de verkooping der meubelen van wijlen den zeer eerw. heer P.J. Vermeulen, geboortig van Antwerpen, pastoor der hulpkerk van Onze-Lieve-Vrouw ter Vlamingstraat, te Leuven, overleden den 13^{n} Mei 1870, kwamen wij in bezit van eene kopersnede, vervaardigd in de eerste helft der 18^{e} eeuw, tot het drukken van beeldjes bestemd om verkocht of geschonken te worden aan de geloovigen die gemelde kerk bezochten of die er bij de broederschap van O.- L.- Vrouw der Zeven Weeën ingeschreven waren. Als kunstvoortbrengsel heeft de plaat wel geene groote waarde; doch, als gedenkstuk eener kapel welke hare plaats in de geschiedenis van Leuven heeft, en welke thans nog bestaat, dient zij bewaard te worden.

Toen de plaat in onze handen kwam, was zij tamelijk versleten, een bewijs dat er vroeger vele exemplaren op getrokken waren geworden. Doch de heer Jos. Steynen, van Antwerpen, heeft ze hersteld gelijk wij ze op vorengaande bladzijde mededeelen en van het koper op steen overgezet.

Behalve de hier overgedrukte kopersnede was er, in het begin der 18^{e} eeuw, nog eene andere plaat vervaardigd geworden, vertoonende O.-L.-Vrouw ter Vlamingstraat. Het afdruksel welk wij er van zagen, draagt het volgende opschrift:

O Maria, die U, in de Vlaminchstraet, tot Loven, eeren,
Wilt toch pest en cortsen van ons keeren.
F. Wyckmans, exc.

Ter gelegenheid van de mededeeling der door ons aangekochte plaat, dienen wij een woord over de Vlamingskapel te zeggen.

Deze bidplaats draagt de benaming van *Vlamingskapel* omdat zij in de Vlamingstraat (Via Flamingorum) werd gesticht. In het Fransch heet zij *La chapelle de Notre Dames de Fièvres,* omdat zij bezocht wordt om van de koorts bevrijd of verlost te worden.

De oorsprong der kapel wordt aldus verhaald: in 1535 hing er, in de Vlamingstraat, aan eenen boom, een beeldje van Onze-Lieve-Vrouw met den van het kruis afgenomenen Zaligmaker op den schoot. Eene godvruchtige vrouw uit de buurt had een bijzonderen eerbied voor dit beeldje. Ten einde de godsvrucht der geloovigen op te wekken, was zij gewoon, op de feestdagen van Maria, het Lieve-Vrouwken van den boom af te nemen en vóór hare woning op een tafeltje, bij wijze van altaartje, te plaatsen. Zekeren dag poogden eenige studenten, die bij geval door de Vlamingstraat trokken, het beeldje (naar allen schijn van waarheid meer om de goede vrouw te tergen, dan uit ongodsdienstigheid) van het tafeltje te rukken. Doch, zoo spreekt de legende, hunne poging mislukte. Hoe klein het beeldje ook was, bleef het echter onbeweegbaar. In dit voorval zag men de hand Gods, en van dit oogenblik nam de eeredienst tot het beeldje toe.

Ambrosius van Engelen, abt van Perk, overleden in 1543, liet voor het beeldje, in de Vlamingstraat, op den hoek van den weg leidendende naar de Perk-poort, thans de Flesschenstraat, een kapelletje bouwen, welk, volgens de getuigenis van Joannes Maes[(1)], later het portaal der tweede kapel uitmaakte. In eene optelling der haardsteden

(1) Abt van Perk, overleden den 24^{n} Mei 1647; zie *de Vlaamsche school* van 1871. blz. 17.

van Leuven, van 1597, vindt men, onder het opschrift: *Vleminckstraet*, den volgenden post: ‘tegen over de voorschreve erffve, op d'ander zijde van de Vlamingstraete, te weten op d'andere zyde van het *Beldeken*, is een erffve, daer nu wordt opgericht een huys, en te voren twee diversche schoone wooningen hebben geweest, beyde bij den soldaten afgebroken, toebehoerende Jan de Haze, cruydenier.’ Het bedehuisje was zeer klein, gelijk men het kan bemerken in het plan van Leuven, uitgegeven in den tweeden Italiaanschen druk van Guicciardini's beschrijving der Nederlanden, ten jare 1581, bij Plantijn, van de pers gekomen.

Het kapelletje was onder de parochie van Sint-Michiel gelegen. Daar de vereering van het beeldje al meer en meer toenam, besloot Samuël Loyaerts, doctor in de godgeleerdheid en pastoor van Sint-Michiel, eene nieuwe kapel te bouwen. In deze onderneming werd hij krachtdadiglijk bijgestaan door zijnen onderpastoor Christophorus Gillis, en door den hoogleeraar Gerard Corselius, later lid van den raad van Brabant. Gillis, die met het bestuur van 't kapelletje belast was, wijdde den meesten ijver aan de zaak. Rond den 4^{n} Juni 1601 werd de grond tot de bouwing der nieuwe kapel aangekocht, en den 30^{n} Augusti daarna verleende Matheus van den Hove, aartsbisschop van Mechelen, de toelating om de hand aan 't werk te slaan. De eerste steen der kapel werd gelegd door Anna van Ophem, gade van Antoon van Ey, rentmeester der staten in het kwartier van Leuven. De kapel voltrokken zijnde, werd zij, den 21^{n} September 1603, door den aartsbisschop van Mechelen gewijd. Tot deze bouwing had Martha Oliviers, echtgenoote van Fr. de Buck, ruimschoots bijgedragen. Sedert dien nam de vereering van de Onze-Lieve-Vrouw in de Vlamingstraat meer en meer toe. De bekende abt van Tongerloo, Augustijn Wichmans,(2) die in 1632, zijne *Brabantia Mariana* in 't licht gaf, getuigt dat de toeloop tot deze kapel ongemeen groot was, vooral elken Zaterdag der week. Op die dagen was de kapel steeds van eene groote menigte volks omringd. In de aanpalende straten lagen er zieken, verminkten en bedelaars, die zich herwaarts begaven, om de milddadigheid der bedevaartgangers in te roepen. De voormiddag was te kort om allen den aankomenden priesters toe te laten aan het altaar der kapel mis te lezen.

Jaarlijks, op het feest van Onze-Lieve-Vrouw Bezoeking (2^{n} Juli), werd het beeldje in de stad omgedragen door de leden van eene broederschap welke in de kapel bestond en waartoe de voornaamste personen van Leuven behoorden.

Weldra moost er aan de bouwing eener nieuwe kapel worden gedacht. Een grond, gedeeltelijk toebehoorende aan den aartsbisschop vaa Mechelen en aan de paters van het Oratorie, werd daartoe afgestaan. Den 8^{n} October 1641, Jogde Mevrouw Dorothea de Croy, markgravin van Aerschot, den eersten steen van

(2) Zie de *Vlaamsche School* van 1868, blz 114.

de nieuwe kapel, in tegenwoordigheid van de geestelijkheid der parochie en van ettelijke leden van het stedelijk bestuur. Doch, toen de metserij tot 10 voeten boven den grond gevorderd was, werd het werk, zonder dat men weet waarom, onderbroken. In 1667 was het gebouw nog steeds onvoltooid.

De tegenwoordige kapel werd aangelegd, dank aan den ijver van Petrus Marcelis, doctor in de godgeleerdheid en pastoor van Sint-Michiel. De voorgevel werd gebouwd in 1705. Slechts 28 jaren daarna werd de kapel voltrokken. Het koepeldak werd er op geplaatst in 1733.

In die dagen was de toeloop der geloovigen tot de kapel van O.-L.-Vrouw in de Vlamingstraat zeer groot. Vele ouders lieten de beeltenissen hunner kinderen vervaardigen en in de kapel plaatsen, zoodat ze, in 't begin dezer eeuw, veeleer aan eene tentoonstelling van schilderijen dan aan een bedehuis geleek.(1) Pastoor P. Van Rosse, die in de meening verkeerde, dat deze schilderijen de geloovigen in hun gebed verstrooiden, deed ze in 1825 verdwijnen. De schilderijen werden aan de ouders of bloedverwanten teruggegeven. Velen werden er in de kerk van het dorp Herent, bij Leuven, geplaatst, waaruit ze thans insgelijks verdwenen zijn.

Reeds in 1732 werd er in de kapel alle Zaterdagen, om elf ure, eene mis gelezen, welke door den adel werd bijgewoond.

De kapel werd bediend door eenen priester die de benaming van proost van Onze-Lieve-Vrouw in de Vlamingstraat droeg, en haar bestuur was toevertrouwd aan twee meesters die door den pastoor van Sint-Michiel benoemd werden.

Tijdens de Fransche omwenteling werd de Vlamingskapel, gelijk al de andere bidplaatsen, nationaal goed verklaard. Zij werd te Brussel openbaar te koop gesteld den 23^{n} September 1798, en gekocht door een harer meesters, den heer J.B. Van Hamme, voor de som van honderd een en negentig duizend franken, en niet afgebroken. Den 14^{n} Juli 1803 werd de kapel tot hulpkerk ingericht. De eerste pastoor dezer hulpkerk was Hendrik Aertgeerts, van Vorst, in de Kempen, licentiaat in de godgeleerdheid, overleden den 2^{n} Januari 1809, oud 43 jaren.

De Vlamingskapel diende als hulpkerk tot den 20^{n} Augusti 1871, toen zij door de nieuwe St. Josephskerk vervangen werd. Reeds vroeger had de familie Van Hamme de kapel verkocht aan eene vereeniging van Minderbroeders-Recolletten, die ze thans bezit. Deze paters hebben de gronden, welke van de kapel afhangen, met muren doen omringen en binnen deze muren een klooster doen bouwen volgens de plannen van den Antwerpschen bouwmeester P.P. Stoop. Zij hebben het inwendige der kapel insgelijks doen herstellen en in de vensters geschilderde glasramen doen plaatsen, uitgevoerd, naar de teekeningen van den gunstig gekenden Antwerpsche kunstschilder P. Van der Ouderaa, door de heeren Stalins en Janssens, insgelijks van Antwerpen.

Thans (Juli 1878), is men bezig met den niet onaangenamen voorgevel der kapel, die zeer vervallen was, te herstellen. Dit werk wordt verricht door den Leuvenschen beeldhouwer Kumps, onder het beleid van den voormelden bouwmeester P.P. Stoop.

Het Onze-Lieve-Vrouwebeeld, in eik gebeiteld, welk thans in de kapel geëerd wordt, behoort tot de eerste helft der 16^{e} eeuw. Ofschoon geen meesterstuk, heeft het echter, onder het opzicht van de geschiedenis der beeldhouwkunst in ons vaderland, eene betrekkelijke waarde.

(1) De meeste dezer schilderstukken waren vervaardigd door J.B. Van den Kerckhoven, Fr. Jacquin, A. Clevenbergh, J.P. Geedts, enz.

Leuven, *Juli* 1878.
ED. VAN EVEN.

Eén onzedelijk boek brouwt in de maatschappelijke samenleving meer kwaads, dan honderd spitsboeven die de galg verdienen.
J.A. WEILAND.

Een verhaal van den buiten.

XI.

In hetzelfde uur ging Boetsen onrustig in de kamer op en neder en dacht er over na, hoe het kwam, dat hij geen officier had gekregen. Was dat met opzet geschied? De veldwachter had hem zeker niet voorgedragen, daar deze hem niet oprecht genegen was, zooals hij meende, 'Hij is wel altijd vriendelijk, maar dat is alleen om een goed glas bier met mij te drinken.'

Het was reeds na den middagmaaltijd en de boer had nog geen lust getoond, om naar de arbeiders te gaan zien. Het is goed, iemand te hebben op wien gij u kunt verlaten en Willem is toch te gebruiken, dacht hij. Maar heden was hij ontstemd; hij zag naar zijne dochter, zij moest hem iets voorspelen op de piano.

'Waar is Emilie?' vraagde hij, de deur van de keuken openende, waar de boerin bezig was.

-Waar zou zij zijn? antwoordde deze, met haar werk voortgaande; zeker in den hof. Ik heb haar gezegd, de boonen aan langere stokken te binden. Gelooft gij, dat zij het doet?

Boetsen sloeg de keukendeur hard dicht en dacht dat zijne vrouw het laatste wel op zich had kunnen nemen; hij vond het goed, dat zijne dochter niets deed, hij wilde eene juffrouw van haar maken. Toen ging hij in de andere kamer aan het venster, van waar hij in den hof kon zien.

Wat is dat? daar wandelt zijne Emilie met eenen officier! Zij is eene rappe meid! dacht hij. 'Vertrouw maar iemand. Daar heeft zij achter mijnen rug vrienden gemaakt en vader Boetsen heeft niets gemerkt. Maar zij is ook schoon, dat verstaat zich. Zulk een luitenant weet ook waar Abraham de mostaard haalt! Maar niemand neemt het hem kwalijk, hij is een goed soldaat, dat is wel te zien. En het staat mij aan, dat hij er zoo flink op losgaat. Ho ho, die zal bij mijnen buurman ingekwartierd zijn.'

Boetsen werd steeds vroolijker; dat is zonneschijn na langdurig donker weder. 'Dat verstaat zich, die wil mijne Emilie hebben. Geld is de spil, waarom alles draait. Een goede man voor mijne dochter. Enkel zal hij niet weten, hoe hij het met mij moet aanleggen; ik weet ook niet, of hij mij gaat - ik wil hem eerst leeren kennen. Maar? dacht hij verder, wat is hier te

overleggen? Mijn rijkdom weegt tienmaal tegen zijnen stand op.' Hij bezon zich niet langer en begaf zich in den hof.

- Het verheugt mij, mijnheer de luitenant, zeide hij, dat gij mij met een bezoek vereert.

Met deze woorden reikte hij hem de hand en drukte hartelijk de hem aangebodene.

De jonge officier was eenigszins getroffen over deze vertrouwelijke ontvangst, maar dacht: ''s lands wijze, 's lands eer,' en liet zich in de kamer brengen.

- Emilie, zeide Louiza, ik moet naar huis, en zij ging weder aan hare bezigheden.

- Mijnheer de luitenant, dus ging de boer voort, de kamerdeur openende, 't is buiten zeer aangenaam, niet waar? Kom binnen, mijnheer de luitenant, kom binnen.

Hiermede bracht hij den officier de kamer in, terwijl Emilie langzaam volgde.

De gelukkige Bootsen deed nu den luitenant op de sofa plaats nemen. 'Zoo, mijnheer de luitenant, zeide hij, neem uw gemak.' Hij ging naast hem zitten en wreef zich vergenoegd de handen. 'Mijne dochter is in de stad opgevoed, dat heeft mijnheer de luitenant zeker terstond bemerkt!' - En nu barst te hij los in eenen stroom van loftuitingen over Emilie, die naar de andere kamer was gegaan. Toen zij weder in het vertrek kwam, was de boer het met zich zelven eens, dat de luitenant hem als schoonzoon paste. 'Emilie, riep hij zijne dochter toe, speel eens iets, en van het fraaiste, dat verstaat zich, ter eere van onzen gast.' De luitenant voegde zijn verzoek daarbij en Emilie was gewoon, haars vaders bevelen onvoorwaardelijk te gehoorzamen. In stilte dacht zij er over na, of haars vaders ruwheid den welopgevoeden jongen man niet zoude afschrikken. Maar zij konde niets veranderen, dat stond vast; geduldig zette zij zich aan de piano en begon eene fraaie sonate. De boer voelde zich steeds meer vergenoegd, de luitenant onaangenamer.

- Mijnheer de luitenant, zeide Boetsen verder, hoe bevalt het u op den buiten?

- Zeer goed, was het antwoord.

- En, mijnheer de luitenant, vroeg de boer, zoudt gij het liefst op den buiten blijven?

De luitenant antwoordde, dat een officier zijne beroepsbezigheden had en voor het overige niet te kiezen had, daar hij geen goed bezat.

- Wel, dan moet mijn heer luitenant er een koopen! zeide Boetsen!

- Ja, koopen zonder geld! was het antwoord.

- Mijn heer de luitenant, ik zal u een voorstel doen. Ik geef u het geld, dat verstaat zich! want, dacht hij bij zich zelven, hij schijnt mij te bloode, hij durft niet openlijk spreken, en als hij niet voor Emilie gekomen is, om wie dan? Ik moet het hem gemakkelijk maken. De sonate werd intusschen - was het toevallig of opzettelijk - steeds ruischender.

De officier was niet weinig verbaasd over het aanbod van den boer, maar nam het eindelijk voor scherts op en zeide lachende: 'Zijt gij dat inderdaad van zin? Dat staat mij aan. Gij wilt mij dus een goed koopen?'

- Goed verstaan, mijnheer de luitenant, en mijne Emilie, mijnheer de luitenant, mijne Emilie is het rijkste meisje in het geheele dorp; wat zeg ik, in het dorp? Neen, in de stad zal zij ook zoo licht haars gelijke niet vinden. Wel, mijnheer de luitenant, wat zegt gij van mijne Emilie?

De sonate had haar hoogste punt bereikt; de speelster ontging toch niet alles, wat daar werd verhandeld; zij werd bang.

Nu eerst scheen het den luitenant duidelijk te worden, waar de boer heen wilde. 'Uwe dochter geeft u zeker veel vreugde,' antwoordde hij.

- Mijnheer de luitenant, ik hoor met genoegen, dat gij zoo denkt over mijne Emilie, en dat is nog niet alles, wat zij heeft. Ik geef haar eene som van eenige duizenden in geld mee, voorders zal ik haar nog veel meer achterlaten en zij is van hare nicht, eene rijke boerin-weduwe, eene groote erfenis te verwachten. Ja, aan mijne Emilie is een pak te doen gelijk mijnheer de luitenant zeker wel reeds zal vermoed hebben.

Door het aandringen van den boer nog meer in het nauw gebracht, dacht de luitenant over een middel na, om zich daarvan te bevrijden, want op het aanbod eenige acht te slaan viel hem niet in. Het meisje was aangenaam van gelaat en gestalte en konde met zoo vele anderen, die hij had leeren kennen, tot haar voordeel worden vergeleken, en wat hare opvoeding betreft, met menig meisje van eene kleine stad wedieveren, behalve het geld. Het was wel om in overweging te nemen. Hij wankelde echter geen oogenblik in zijn besluit; zijne hoogere beschaving droeg het hare daartoe bij. Maar het aanbod beslissend van de hand te wijzen! Door de zonderlinge handelwijze van den boer kwam de luitenant steeds weder op de gedachte terug, dat deze met hem schertste. Boetsen hield echter niet af, voordat hij er aan dacht, dat een boom niet met den eersten slag valt. ‘Hoor, mijnheer de luitenant, zeide hij, beslaap u eens over de zaak; het geld geef ik u, mijne Emilie daarbij, dat verstaat zich, en morgen kunt gij mij bescheid geven.’ Een krachtige handslag volgde op deze woorden - het spel was geëindigd, de luitenant nam zijn afscheid, en weldra was Boetsen weder alleen en zeer vergenoegd in het vooruitzicht op een voornamen schoonzoon.

‘Ha, ha! zeide hij bij zich zelven, mijne Emilie komt den jongen luitenant als uit de wolken gevallen; hij scheen niet te gelooven, dat ik het ernstig meende. Maar - als hij nu toch weigert! Hoho, daaraan valt niet te denken. De luitenants hebben allen geld noodig, veel geld, dat weet ieder een; hij zal het goudvischken gaarne vangen, dat verstaat zich; alles is voor geld te krijgen, ook een luitenant. En, hoe zullen, de buren staan te gapen, als mijne Emilie zoo een groot huwelijk doet!’

Emilie's hart was echter bezwaard, zij was stil uit de kamer in den hof geslopen. ‘Die komt niet terug! zeide eene stom in haar binnenste. Nooit! En hij was zoo vriendelijk, zoo vertrouwelijk geweest; wie weet? als vader er niet tusschen gekomen ware, maar nu...’ Al was zij ook de dochter van eenen boer, toch ontwaakte de vrouwelijke troschheid in haar hart. Zij moest bitter lijden, dat haar vader haar zoo had aangeboden, en dat zij het niet durfde wagen slechts één woord daarin te

spreken; zij kende haren vader; al wilde zij wegijlen, zij waagde het niet. Zij overdacht alles nog eenmaal; haar voortdurende wensch om door een voornamen man in de eerste kringen eener groote stad ingevoerd te worden, verschrikte haar bijna, daar zij bedacht, welke rol zij naar alle waarschijnlijkheid zoude moeten spelen. Het schuwe terugtreden van den jongen man was haar niet ontgaan; zij bedacht, dat zij zich steeds vreemd zoude gevoelen onder haars gelijken, en slechts uit medelijden zoude worden geduld. Neen, dat wilde zij niet. De stand haars vaders was eervol, zij was vrij en onafhankelijk als zijne dochter. Zij wilde dus geen zoo vernederenden toestand aannemen. Daarom besloot zij, ingeval de jonge man zich door den rijken bruidschat liet overhalen, ondanks den toorn haars vaders, nooit hare toestemming te geven.

XII.

Den volgenden morgen waren de soldaten in drukke bezigheid voor de huizen. Het was rustdag; de wapens en de kleedingstukken werden gepoetst. De sergeant-majoors en onder-officieren wandelden als heeren rond en hielden het opzicht over de simpelen.

De officieren zijn in hunne verschillende kwartieren hier en daar vergaderd, zitten bedaard aan het kaartspel of doen allerlei pogingen om de verveling te verdrijven.

Boetsen gaat rusteloos in zijne kamer op en neder en wacht op den luitenant. Zijne dochter slaat hem angstig gade. Toen het middagmnal haastig was geëindigd, trok hij zijnen nieuwsten zondagsfrak aan, nam zijnen hoed en wilde weggaan.

- Vader, waarheen gaat gij? waagde Emilie het te vragen.

- Waar het mij belieft! riep hij haar toe en verwijderde zich.

De jonge officier zat ten huize van Louiza's vader, bij wien hij, zooals wij weten, ingekwartierd was, met zijne kameraden eene partij whist te spelen. Het voorval van gisteren was bijna geheel uit zijne gedachte gegaan. Hij schudde de kaarten en liet door zijnen rechter buurman afnemen, toen er aan de deur werd geklopt. ‘Binnen!’ riepen verscheidene stemmen. De dikke Boetsen opende de deur, ging het vertrek binnen, nieuwsgierig door alle aanwezigen aangekeken. - ‘Goeden dag, mijnheer de luitenant, gij zijt in goede gezondheid?’

- Ja zeker! antwoordde deze verbaasd.

- Gij hebt toch wel een oogenblik tijd? Ik heb een paar woorden met u alleen te spreken.

Geen der aanwezige heeren was met het gisteren voorgevallene bekend, en dus verwonderden zij zich, wat de dikke boer bij hunnen kameraad had te stellen. Dezen echter werd het tot zijne ontevredenheid duidelijk, dat het avontuur nog niet ten einde was; hij ging met den landman in de aanpalende kamer.

- Wat is er? vraagde hij.

- Mijnheer de luitenant, ik kom vragen of gij hebt nagedacht over mijne Emilie?

- Ja, dat heb ik gedaan, was het korte antwoord.

- Gij zegt dus ja, mijnheer de luitenant?

- Neen! zoo klonk het als eene bespotting van het noodlot den trotschen boer te gemoet. Deze werd doodsbleek, maar spoedig tot zich zelven komende, riep hij met donderende stem: ‘Dan niet!’ en ging weg. De deur vloog toe, dat het dreunde.

Louiza's vader begreep niet wat zijnen buurman zoo plotseling wedervaren was, zag hem verbaasd na en zeide tot zich zelven: wat scheelt hem toch?

De luitenant, weder bij zijne kameraden gekomen, die zich in gissingen over het gebeurde verdiepten, verhaalde nu het zeldzame voorval van gisteren, hetgeen algemeene vroolijkheid veroorzaakte.

***

Drie jaren zijn voorbijgegaan; drie lange jaren kunnen veel veranderen, ook de inzichten, bedoelingen en plannen van hoogmoedige vaders, de wenschen en het verlangen van een meisjeshart.

Langzamerhand was de hoogmoed van Boetsen genezen. Het lot trof hem zwaar, slag op slag bij zijne plannen en verwachtingen; het heeft hem vele goede lessen gegeven, toen zijn aanmatigende hoogmoed hem zoover dreef, om zijne dochter als een geschenk aan te bieden. Hij sprak toen geen woord daarover, zelfs niet tegen zijne vrouw en dochter; vernederingen te verzwijgen was zijn troost. Hij ging zijne dochter schuw uit den weg, als begreep hij jegens haar misdaan te hebben. Aanvankelijk zag zij hem vol verwachting en vrees aan, als verlangde zij eene mededeeling. Langzamerhand werd de ontmoeting met den jongen officier, die haar niet geheel onverschillig was gebleven, een korte droom, welken zij liefst vergat. Zij had echter daarin ook eene heilzame les gevonden; in hoever haar hart daaraan had deelgenomen, hield zij voor zich zelve. In ieder geval was zij het leven niet moede, want zij was reeds na een jaar gehuwd met een welgestelden grondeigenaar in een naburig dorp, die haar moest beloven, elken winter eenige weken met haar in de stad door te brengen. Boetsen bewilligde morrend in deze echtverbintenis; slechts met terugzien op zijne geleden nederlaag gaf hij zijn jawoord. Louiza had met vreugde den bruidskrans voor Emilie gevlochten; haar zelve was het naar wensch gegaan, daar van haars vaders tweede huwelijk niets was gekomen en zij dus in vrede en naar haren eigen wil konde huishouden.

De moeder van Emilie had de bruiloft met veel zorg en pracht ingericht en daarbij de eereplaats ingenomen. Voor de eerste maal zat zij met genoegen op de prachtige sofa, want zij gevoelde hare waarde als bruidsmoeder, vooral daar hare dochter geheel naar haren zin had gehandeld. ‘Gij zult zeker gelukkig zijn, kind, gij hebt een braven, schoonen man!’ zeide zij haar bij het afscheid nemen. De oude boer echter staarde, toen de wagen met zijne dochter het dorp uitreed, hem verdrietig na en zuchtte: ‘Een rijke man, maar zonder rang of titel!’

Willem had de bruiloft niet bijgewoond. Bij de loting voor de militie had hij een dienstplichtig nummer getrokken en daar zulks overeenstemde met den wensch zijns vaders, was hij soldaat geworden, maar hij had verklaard dat hij zich enkel zou bepalen tot het uitdoen van zijnen diensttijd, zonder te trachten naar bevordering; hij verlangde niet soldaat te blijven. Van Maria moest hij zich drie lange jaren scheiden, maar hij troostte zicht met de gedachte aan het wederzien en dat

beiden nog jong genoeg waren. De tijd verandert veel, zelfs de hardvochtigheid eens vaders. Bij den soldatenstand beviel het Willem nog al tamelijk goed, daar hij door het geld zijns vaders van zorg en ontbering bevrijd was, en de drie jaren diensttijd geraakten zoo eindelijk om.

Willem werd iederen dag terugverwacht, maar niet door zijne ouders alleen; ook in het kleine werkmanshuisje klopte een hart van vreugde over zijne terugkomst. De arme Maria durfde echter aan niemand het geheim van haar gevoel doen kennen.

't Is avond. Maria staat aan het open venster en blikt naar buiten. Het komt haar voor, dat het vreedzaam en schoon is in den herfst en zij zoude zich niet beklagen als zij haar geheele leven, zonder hoop op een ander geluk, in dat armelijk huisje moest doorbrengen.

Terwijl zij zoo in gedachten verdiept stond, verscheen Willem plotseling voor haar en zeide: ‘Maria, ik heb gedacht, dat gij nog wakker zoudt geweest zijn, en heb niet kunnen nalaten u goeden avond te komen wenschen.’

Zij kon van verbazing en vreugde niet antwoorden. ‘Maria, zoo vervolgde hij, ik ben reeds den geheelen namiddag te huis, maar ik wilde u niet wederzien voordat ik tot u konde zeggen: Maria, mijn vader heeft toegestemd, gij zijt mijne bruid!’

Haar geluk was grooter dan zich laat beschrijven en toen de geliefden van elkander afscheid namen, verheugden zij zich over de toekomst, die hun voor altijd geluk en zegen voorspelde.

De trotsche Boetsen moest zijn hoogmoedigen waan op zijde zetten. Hij zelf had nu gezegd: ‘Ik wil eens ondervinden wat het is, een paar menschen gelukkig te hebben gemaakt; voor liefde is meer te krijgen dan voor geld.’ De boerin voornamelijk was als met een nieuw leven bezield. Zij had met geene andere schoondochter meer tevreden kunnen zijn dan met Maria, en zij bevond, dat huiselijke deugden ook een rijkdom zijn. Of Maria in haren schik was! Zij reinigde en poetste weldra als om strijd met de oude boerin, die in haar eene dochter aantrof, die geheel naar haren zin was. Te laat begreep Emilie, wat zij in het ouderlijke huis had verzuimd en dat zij niet had gedaan, wat haar had gepast.

De ouders van Maria hadden nooit aan een zoo groot geluk gedacht; des te grooter was nu hunne tevredenheid. ‘Ziet gij, vrouwke, zeide de man, uwe vrees voor Maria is altijd ongegrond geweest; dat wist ik wel, zij is door en door braaf.’

De vrouw antwoordde: ‘Gij hebt goed te klappen, nu alles goed afgeloopen is.’

‘Ja, ja, zeide haar man, gij hebt gelijk. Maar toch is het zeker, wie onzen lieven Heer laat zorgen, mag gerust zijn dag en nacht.’

EINDE.

> Leer van mij dat men altijd ongelijk heeft, als men lacht om dingen die men niet begrijpt.
> ERCKMANN-CHATRIAN.

> Men kan iemand zijn levensgenot vergallen door hem beschouwingen op te dringen, waaraan hij tot dusverre vreemd was.
> VAN DER WIJCK.

Nog iets over beiaarden.

Over het algemeen is er niets dat meer tot vroolijkheid en feestzin stemt dan muziek. Daarom dan ook is er geen feest denkbaar of de toonkunst moet de feestgenooten tot opgeruimdheid stemmen, het hart sneller doen kloppen en aan het feest zelf meer glans bijzetten, hetzij die muziek verkregen worde door bespeling van instrumenten, hetzij ze den vorm aanneme van zang.

Aan de vindingrijkheid van den mensch danken we een onnoemelijk aantal muziekinstrumenten, van het statige orgel af tot het eenvoudig fluitje toe; geen onder die allen is echter zoo populair, noch in Holland, noch in België, als het klokkenspel.

Nauwelijks laten zich de vroolijke klokkentonen hooren of het volk gevoelt zich opgewekt, het heeft officieel kennisgeving ontvangen, dat het tot verpoozing wordt geroepen.

Valt eenen mede-inwoner eene bijzondere onderscheiding ten deel, of vereert ons een hooggeplaatst persoon met een bezoek of wordt een nationaal feest gevierd, steeds roept het klokkenspel oud en jong tot ontspanning van dagelijksche bezigheden, tot gepaste vroolijkheid.

Geen wonder dus, dat het klokkenspel eene goede faam heeft bij het volk en de welgemeende genegenheid voor de metalen vrienden zeker nog bij menig geslacht zal doen voortleven.

De ingenomenheid der Nederlanders met hunne klokkenspelen is reeds van ouden datum. In een werk over het klooster te Egmond lezen we, dat de abt Franco die van 1182 tot 1206 regeerde, de poort, den toren en het klokkenspel der Egmonder abdij liet maken. Ook is het algemeen bekend dat in de 15de en 16de eeuw de klokkenspelen, beiaarden genaamd, zich in de Nederlanden lieten hooren bij gelegenheid van ‘blijde incomsten en plechtige ommegangen.’

Guicciardini laat, van Amsterdam sprekende, niet onvermeld, dat in de oude kerk behalve de groote klokken ‘vele clockkens zijn die men van buiten ziet die met eene bequame tempering der toonen alsoo ghestelt zijn, dat se met een lieffelijk accoort elcke ure lustichlijck voort spelen.’

Het machtige Amsterdam staat met zijne vijf klokkenspelen aan het hoofd van de Nederlandsche steden die carillons bezitten; echter zijn er vele kleinere gemeenten, als Nijkerk op de Veluwe, Oudewater, Helmond, Eindhoven en velen meer die er ook reeds vroeger een hadden, terwijl anderen alleen door financieele bezwaren teruggehouden werden er zich een aan te schaffen.

Bekwame klokkengieters en deskundigen, zoowel in Holland als in België, hebben zich veel moeite gegeven om het klokkenspel te verbeteren en te volmaken.

Maar vergeefs; de klokkenist bleef steeds gedoemd om door inspanning van vuistslagen de klokken te doen spelen. Jaren, eeuwen heeft zulks geduurd, zoodat hij eene taak te vervullen heeft, die weinig in overeenstemming is met zijn gevoel van eigenwaarde als toonkunstenaar.

Het laat zich denken dat slechts weinigen lust gevoelen zich in zulk een spel te bekwamen, zoodat menigmaal de klok-

ken moeten zwijgen als de klokkenist ziek of gestorven is.

Nadenken en onvermoeide ijver hebben mij op een denkbeeld gebracht, waardoor een geheele omkeer in het bespelen der klokken kan tot stand komen.

De door mij gevonden en bedoelde toestel is eene kleine kast met toetsen, gelijk aan die van een orgel of piano, welke met de vingers bespeeld worden. De drukking der toetsen vereischt niet meer kracht dan het bespelen van een orgel. Bovendien is de werking van den klepel tegen de klokken veel sterker dan bij het thans bestaande stelsel. De zuiverheid der tonen wint daardoor aanmerkelijk. Eindelijk kan men met geheele accoorden spelen, waardoor, bij een volkslied bij voorbeeld, een effect wordt teweeggebracht als de meest geoefende vuist niet vermag.

De Belgische regeering, aan welke ik te Brussel de teekening overlegde, erkende mijne uitvinding als geheel nieuw en verleende mij daarvoor octrooi (brevet).

Gaarne wil ik met gemeentebesturen of kerkfabrieken, die een klokkenspel bezitten in onderhandeling treden om mijne uitvinding op het bestaande klokkenspel toe te passen, mij verbindende zoo ik in gebreke mocht blijven, het oude op mijne kosten te herstellen.

Aangenaam zal het mij zijn over mijne uitvinding in briefwisseling te treden, waar het verlangd wordt nadere inlichtingen te verstrekken en mij persoonlijk daarheen te begeven, waar men eene proef met mijn stelsel voor het bespelen der klokken zal willen nemen.

Maastricht.

F.H. SMULDERS.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom rooken sommige schoorsteenen? Omdat de deuren van het vertrek alsdan gesloten zijnde, of de schoorsteenpijp te hoog zijnde, de inwendige lucht moeielijk te vernieuwen valt om diegene te vervangen, welke de werking van het vuur verdunt; die verdunde lucht werpt zich alsdan weder met den rook in het vertrek, alwaar zij minder tegenstand vindt dan in de pijp van den schoorsteen; doch die hinderpaal wordt uit den weg geruimd, wanneer men eene deur opent, daar de buitenlucht, eenen gemakkelijken doortocht vindende, die van de kamer terug drijft, en den rook door den schoorsteen heen jaagt.

Kroniek.

Antwerpen. Op 19 Juni had in den hof der koninklijke Harmonie de plechtige onthulling plaats van een standbeeld van W.A. Mozart, uitgevoerd door Jos. Ducaju en aan de maatschappij geschonken door den heer J. Gislain, een harer stichtende leden.

- Den 24^{n} Juni heeft de gemeenteraad beslist, Karel Verlats groote schilderij, *De verdediging der kudde*, voor 15,000 fr. in de plaats te zullen nemen van des meesters *Leeuw en buffel*, die de stad voor 10,000 fr. had gekocht. Het prachtige stuk zal bijgezet worden in het hedendaagsch museum. De helft van den koopprijs wordt door het rijk gedragen. (Zie blz. 27.)

- In zitting van 24 Juni heeft de gemeenteraad 5000 fr. gestemd, die zullen gebruikt worden voor het maken van een gebeeldhouwd spreekgestoelte voor het *Verbond voor kunsten, letteren en wetenschappen* en een standbeeld van Jan Sebastiaan Bach voor de koninklijke Harmonie (dit beeld zal vervaardigd worden door E. De Plyn). Een en ander wordt door de stad aan voornoemde maatschappijen geschonken, uit dankbaarheid voor wat zij hebben gedaan om de Rubensfeesten in 1877 te helpen opluisteren.

- *Aardrijkskundig Genootschap.* Er is tot 30 April 1879 tijd gelaten voor het inzenden (adres: Van-Leriusstraat 37) van het aardrijkskundige werk (in het Vlaamsch of Fransch), vermeld op blz. 82 (prijs van 500 fr., geschonken door den koning). Al de lagere onderwijzers der provincie Antwerpen mogen mededingen. - De prijs van 500 fr., geschonken door den heer baron van de Werve en van Schilde en welke niet toegewezen werd (zie blz. 82), is op nieuw uitgeloofd. Er wordt verlangd (in het Vlaamsch of Fransch, de stukken in te zenden vóór 1 Mei 1879, bij den heer secretaris P. Génard, Van-Leriusstraat 37), de geschiedenis van eenen reiziger, door afkomst of geboorte tot de provincie Antwerpen behoorende en wiens werken en ontdekkingen de aardrijkskunde hebben bevorderd; de mededingers hebben voor het overige geheel vrije keuze. Als inlichting geeft het genootschap de volgende namen van te Antwerpen geboren reizigers op: Pieter Van den Broecke (1583 of 85), J.B. Grammaye (einde XVIe eeuw), Jacobus Andr. Cobbe (21 Maart 1682), Frans Balth. Solvyns (6 Juli 1760), Bern. Eug. Ant. Rottiers (16 Aug. 1771).

- *Koninklijke academie.* Van 16 tot 23 Juni was eene uitmuntende teekening van Frans Lauwers, den primus van Rome in de graveerkunst, naar del Sarto's *Lieve-Vrouw met de harp*, uit het museum van Florence, in de zaal der Venusstraat tentoongesteld. Deze teekening is als verplichtend studiewerk door den heer Lauwers uit Florence gezonden.

- Sint-Jacobskerk is verrijkt met twee nieuwe geschilderde glasramen. Het eene raam vertoont Christus die tot Petrus zegt: ‘Weid mijne lammeren,’ en vertoont buitendien de heiligen Franciscus, Anna en Catharina. Een opschrift doet kennen dat het raam geplaatst is ter nagedachtenis van P.F. Van Pelt, ridder van het legioen van eer, licentiaat in de beide rechten, lid van de prefectuur der Beide-Nethen, en zijne echtgenoote A.C. Verbraecken. Het tweede raam verbeeldt de zegepraal in 1234 bevochten op Abenhut, koning van Sevolië, door den infant Alphonsus, zoon van den heiligen Fernandus, bijgestaan door den heiligen Jacobus den Meerdere (men ziet den infant, op een moedig paard gezeten en in keurige wapenrusting, den Moorschen koning verslagen.) In het ondergedeelte van het raam zijn afgebeeld, de heiligen Victoria, Julia en Carolus-Borromeus. Dit raam is geplaatst ter nagedachtenis van Ferdinand Van Pelt, ridder der Leopoldsorde, oud-schepen van Antwerpen en bestuurder van den berg van barmhartigheid, en zijne zuster Julia. De twee ramen, geleverd door den heer L. Pluijs, van Mechelen, en uitgevoerd volgens teekeningen van Ed. Dujardin, werden geschonken door de de juffrouwen Victoria en Charlotta Van Pelt, ter nagedachtenis van hunne ouders, hunnen broeder en hunne zuster.

Brussel. De nieuwe synagoge in de Regentiestraat is voltooid en levert een fraaien aanblik op. Zij heeft twee torentjes en is een ruim en smaakvol ingedeeld gebouw in zuiver Romaanschen stijl, gelijk hij namelijk in midden-Syrië toepasselijk werd gemaakt in de zeven eerste eeuwen onzer jaartelling. Het tabernakel is versierd met muurschilderingen. Het plan voor den tempel werd gemaakt door den bouwmeester De Keyser, onder wiens leiding ook de uitvoering heeft plaats gehad.

Brugge. Eenige maanden geleden is het lokaal van het provinciaal bestuur in deze stad afgebrand, van welk feit wij geene

melding maakten in ons tijdschrift, omdat het afgebrande gebouw voor de kunst of de geschiedenis geene eigenlijke waarde had. Er is thans beslist een nieuw lokaal voor het provinciaal bestuur op te richten en tot het verkrijgen van plannen of ontwerpen eenen prijskamp te openen, waaraan niet alleen Belgische, maar ook buitenlandsche bouwkundigen zullen kunnen deel nemen. De uitgaaf zal niet mogen gaan boven 450,000 fr., de meubelen inbegrepen.

Dixmude. Op 30 Mei vierde onze stad het 50tigjarig jubelfeest van mev. Van Ackere-Doolaeghe en de heeren De Breyne-Peellaert, A. en J. Woets, als leden der rederijkkamer: *Heden yet*, *morghen niet.* De goed bezette zaal der aloude gilde was prachtig opgesmukt; ten 5 ure verschenen de twee eerstgenoemde jubilarissen en gingen plaats nemen onder den voor hen vervaardigden troon, terwijl muziek en toejuichingen hen verwelkomden. Namens de gilde bood de heer Feys-Kesteloot mev. Van Ackere eene zilveren bloemenvaas en den heer hoofdman De Breyne een zilveren eermetaal aan; voor ieder van de twee andere jubilarissen welke niet tegenwoordig konden zijn op het feest, was insgelijks een zilveren gedenkpenning vervaardigd. Na eene welsprekende redevoering van den heer Feys-Kesteloot, droeg juffrouw Maria Haemers, eene kleindochter van mev. Van Ackere, een gedicht ter eere harer beroemde grootmoeder voor. Een kleinzoon van den gevierden hoofdman, de jonge William Van Sieleghem, las een verzenstukje op zijns grootvaders jubileum. De heer Hector De Clerck gaf lezing van een aan mev. Van Ackere opgedragen gedicht van den heer Robert Pieters, onderwijzer te Bossuit; hetzelfde deed de heer Pieter Weyne met eene berijmde hulde aan mev. Van Ackere van den heer Jan Cosyn. Buitendien werden redevoeringen uitgesproken door den heer Meulepas-Delacauw, door mev. David-Van Peene, de gunstig gekende dichteres, door de heeren D. Sleeckx, Karel Bogaert, D. Cosyn en Aug. Pel. Door den heer Pieter Wyllie werd eene dankrede voorgedragen van wege mev. Van Ackere en den heer De Breyne-Peellaert. Dixmude's *Muzikale Kring* speelde vervolgens zijne beste stukken en juffrouw Mina Sleeckx zong verscheidene fraaie liederen. Het aangename feest werd besloten met een bal.

Luik. De oud-leerlingen van den rustenden hoogleeraar de Koninck hebben hem den 20^{n} Juni zijn welgelijkend marmeren borstbeeld vereerd, gemaakt door den beeldhouwer Nopping. De aanbieding had des middags in de academische zaal der hoogeschool plaats, onder een grooten toeloop van vrienden en vereerders van den geleerde die zich als scheikundige en beschrijver van de versteende overblijfsels der voorwereld een algemeen geachten naam heeft verworven. Terzelfder tijd ontving hij een album met de portretten van een groot getal wetenschappelijke mannen, uit het binnen- en buitenland. Des namiddags ten 4 ure werd hem een feestmaal aangeboden.

- Den 23^{n} Juni is den hoogleeraar Theodoor Schwann met groote plechtigheid zijn marmeren borstbeeld aangeboden. Een groot getal Belgische en vele buitenlandsche geleerden waren hierbij tegenwoordig. Onder andere hadden de hoogescholen van Cambridge, Praag, Straatsburg en Agram zich doen vertegenwoordigen.

Buitenland.

Leiden. Peter Benoit is benoemd tot buitenlandsch lid van de maatschappij der Nederlandsche letterkunde.

Utrecht De gemeenteraad besloot onlangs met ééne stem meerderheid het Spanjaards-oord af te breken, zijnde het laatste overblijfsel van het kasteel Vredenburg dat in de geschiedenis dezer stad zulke groote rol speelde; het is een gedenkteeken van den tachtigjarigen oorlog, een zeldzaam overblijfsel van vestingbouw der XVIe eeuw. Dit kasteel werd opgetrokken onder de leiding van den beroemden Rombout Kelderman, van Mechelen, die voor Karel V vele gebouwen, kerken, stadhuizen enz. in België en in Holland uitvoerde. Het is te hopen, dat de ongelukkige raadsbeslissing niet ten uitvoer zal gelegd worden.

Kampen. In een onlangs alhier afgebroken groot huis is onder de kalklaag eene muurschildering uit de XVIe eeuw aangetroffen, verbeeldende Onze-Lieve-Vrouw en het kindje Jezus, een kluizenaar, een ruiter die eenen draak bevecht, een kasteel enz.; tevens vond men op de ontbloote balken het adellijk wapen van voormalige bewoners van het huis geschilderd en in eene zaal werd een overplakt behangsel van zilverleder aangetroffen.

Parijs. In den prijskamp, uitgeschreven door het gemeentebestuur van Parijs, voor het bekomen van modellen van een standbeeld van den geschiedschrijver en staatsman A. Thiers, werden 23 ontwerpen aangeboden. De 1^{e} prijs (45,000 fr.) werd toegewezen aan Guilbert, de 2^{e} (3000 fr.), aan Petre, de 3^{e} (2000 fr.), aan Dumilatre, de 4e (1000), aan Baujault. Thiers is afgebeeld zonder bril, met toegeknoopten jas en open overfrak. Men verwacht dat het beeld in September aanstaande zal kunnen ingehuldigd worden.

- Courbets *Golf* (La vague) is aangekocht mits 20,000 fr. voor het museum Luxemburg.

- Van den *Dictionnaire de l'Académie française* is bij Firmin Didot en c^{o} eene 7e uitgaaf in twee deelen verschenen. Er zijn, bij vergelijking aan de 6e uitgaaf, 300 woorden uit weggelaten; de opgenomene nieuwe woorden beslaan 130 bladzijden.

Pompeji Op het amphitheater van deze sedert het jaar 79 van onze jaartelling door eene uitbarsting van den Vesuvius begravene doch weer genaakbaar gemaakte stad, gaan vertooningen gegeven worden. De Napelsche gazetten deelen het volgende niet onaardige bericht van den bestuurder van het tooneelgezelschap mede: ‘Pompeji's schouwburg, sedert 1800 jaren onder de asch van den Vesuvius begraven, gaat door mij heropend worden. Met vergunning van de regeering zal bij de eerste voorstelling *La Figlia di Regimento* worden gegeven. Het publiek gelieve mij zooveel welwillendheid te betoonen als weleer te beurt viel aan mijnen voorganger Marcus Quintus Martius.’

Londen. Christie en c^{o}, bestuurders van verkoopingen, zijn den 6^{n} April en den 1^{n} Juni overgegaan tot de veiling der kunstverzameling van wijlen Hugh A.J. Munro. De eerste koopdag (6 April) bracht fr. 1,838,000 op: negen schilderijen van Turner golden te zamen fr. 959,020.64 en 32 teekeningen fr. 15,600. De tweede koopdag (Juni, oude schilderijen) gaf eene opbrengst van 1,113,050 fr. De *Madonna dei candelabri* van Rafaël werd op 19,500 pond sterl. ingehouden. Onder andere golden de volgende schilderijen: Claude Lorrain, een havengezicht, 3150 p. st.; P. Veronese, *Helena en de kruisvinding*, 3000 p. st. (gekocht door de National Gallery); Rafaël (hem toegeschreven), *Onze-Lieve-Vrouw van Navar,* 3000 p. st.; Ruysdael, twee zeestukken, 2940 p. st.; Murillo, de *H. Antonius Jezus liefkozende,* 2326 p. st.; Hobbema, riviergezicht met boomen, 2205 p. st. (gekocht door Rutte, te Parijs); Jan Steen, *De gevolgen der onmatigheid*, 1312 p. st.; P.P. Rubens, *Virgo Brabantino* (portret van eene dame in het zwart gekleed met kanten kraag), 1102 p. st.

Dundee. De Schotsche zeeëngte Firth of Tay wordt overbrugd over eene lengte (volgens wordt gemeld) van 3148 meters, wat ongeveer 5 1/2 millioen franken zal kosten.

De koffie.

De boom, wiens vrucht ons den bekoorlijken koffiedrank verschaft, mag onder de schoonste gewassen der schepping gerekend worden. Zijn stam, met eene grijskleurige schors gedekt, heeft eene dikte van slechts eenige duimen en verheft zich in pyramidaalvorm met tegenover elkander staande takken tot eene hoogte van 12 tot 18 voeten. Uit de hoeken zijner immer groene bladeren spruiten tuiltjes van witte aan jasmijn gelijkende bloemen, die een aangenamen geur verspreiden.

Tak, bloem en vrucht van den koffieboom.

De vruchten, die veel overeenkomen met de dikte en den vorm onzer kersen, zijn in het eerst groen, en op het laatst bruinrood van kleur; zij bevatten twee harde korrels, die aan de zijde waarmede zij tegen elkander liggen, van een groefje doorsneden zijn. Dit zijn de zoogezegde koffieboonen. Twee maal 's jaars bloeit de boom en draagt altijd rijpe en onrijpe vruchten, die beter worden naarmate de boom in jaren wint.

Arabië is het oorspronkelijk vaderland van den koffieboom. Het is onmogelijk het tijdstip te bepalen waarop men kennis kreeg van de heilzame uitwerksels zijner vrucht. 't Schijnt echter dat reeds voor lang de Arabiërs er eenen drank wisten van te bereiden, doch het branden of roosteren der boonen kwam eerst in voege in de zeventiende eeuw. Ziehier hoe de geschiedenis, of misschien beter gezegd de legende de vinding verhaalt van de nuttige hoedanigheden van den koffieboom. Een Mahomedaansch priester, met name Chadely of Scyadely, hoe vurig ook in zijne godvruchtigheid, werd dikwijls te midden zijner gebeden door den slaap overvallen. Hij schreef die zwaarhoofdigheid aan de koelheid van zijnen godsdienstiever toe, en was daarom in 't geweten niet weinig met angst en kommer gekwollen. Het toeval, of, volgens de legende, de groote profeet zond op zijne baan eenen herder die hem verhaalde hoe zijne geiten na van de vrucht van zekeren boom gegeten te hebben, slapeloos bleven en geheele nachten huppelden en sprongen. De herder wees den koffieboom aan en de priester wilde op zich zelven de kracht zijner vrucht beproeven. Na er een krachtig afkooksel van ingenomen te hebben, bracht hij den nacht over in eene zalige vervoering, die geenerwijze de vrije handeling zijns geestes belette. Den anderen monniken maakte hij zijne ontdekking bekend, en weldra zochten de

godvreezende Muzelmannen de koffie als een geschenk van den hemel door eenen engel aan eenen waren geloovige veropenbaard. Chadely's naam is thans nog in eer in het Oosten.

Vóór de XVIIe eeuw was in Europa de koffie ten hoogste met den naam bekend, doch werd allengskens door reizigers ingebracht en het gebruik er van meer en meer verspreid. Tot op het einde der gemelde eeuw hadden de morgenlanden den alleenhandel dier kostbare waar, die vooral van Alexandrië en Kaïro naar Europa werd overgebracht; doch op doodstraf was het verboden de plant zelf uit te voeren. Eenen Nederlander gelukte het in 1690 eenen boom naar Java over te brengen en van daar naar Ceylon, en zoo weelderige vruchten bracht hij voort dat in het begin der vorige eeuw eene aanzienlijke hoeveelheid van koffie vandaar werd uitgevoerd. Eene plant ten jare 1714 van Amsterdam aan Lodewijk XIV ten geschenke gebracht werd in den plantentuin te Parijs aangekweekt en een afstammeling daarvan gaf een begin aan de aanplantingen op Martinique en in andere Fransche koloniën.

De koffie laat meest zijne kracht op de maag en de hersenen gevoelen. Op eene aangename wijze prikkelt hij de maag en helpt alzoo de vertering der spijzen. Deze werking is onmiddellijk en men gevoelt ze om zoo te zeggen bij het nemen van den drank. Op de hersenen is de werking niet zoo spoedig en gebeurt eerst na eenige uren; zij bestaat in eene aanhitsing, die het werk van den geest vergemakkelijkt en den slaap verdrijft. De hersenen en het zenuwstelsel gewennen zich echter spoedig aan de koffie, die in dat geval alleen op de maag werkt en zijne kracht op de hersenen niet meer laat gevoelen. Maar dezen uitslag bekomt men maar alleen wanneer hij dagelijks en op regelmatige uren genomen wordt. Een veertiental dagen zijn voldoende om de hersenen er aan te gewennen, maar ook is de onderbreking in 't gebruik van even zoovele dagen voldoende om hun de natuurlijke, gevoeligheid weder te geven.

De overstrooming van den Nijl.

Onder de overstroomingen, die jaarlijks op gezette tijden plaats grijpen, is die van den Nijl de vermaardste. In Ethiopië, alwaar de regentijd van April tot September duurt, begint de overstrooming reeds met het einde der maand Mei, maar in Egypte in Juni. De overstrooming klimt alsdan gedurende 46 dagen, waarna zij even zoo lang afneemt. Hierbij doet de noorderwind zeer veel, dewijl hierdoor de wolken tegen de gebergten in de binnenlanden worden gedreven en tevens de uitvloeiing van den Nijl verhinderd wordt. Begint er zuiderwind te waaien, dan valt de rivier in eenen dag zoo veel, als dezelve in vier dagen gestegen is. Daar het land door de aanslijking steeds hooger wordt, moet het water thans ook veel hooger klimmen dan eertijds, voordat de overstrooming plaats

grijpt. Deszelfs hoogte wordt door den zoogenaamden Nijlmeter bepaald, welke, volgens Diodorus, reeds door de oudste Egyptische koningen te Memphis opgericht werd. De tegenwoordige Nijlmeter staat te Oud-Kaïro, tegenover het zuideinde van het eiland Rodda. Dezelve is eene meer dan 50 voet hooge zuil, in 3 afdeelingen, elke van 8 Turksche meters, en in eenen vierhoek ingesloten, die op een verwelfsel rust, onder hetwelk de rivier doorstroomt. Tegenwoordig moet het water meer dan 50 voet klimmen eer het land overstroomd wordt, terwijl het, in overoude tijden, slechts 16 voet, en in de eerste eeuw na Christus' geboorte, slechts 32 voet behoefde te wassen, volgens de berichten van Herodotus en Plinius (v. 9 XXXVI 7).

De wereld in!
Schoolcantate.

Opgedragen aan mijn vriend EVARIST ALLEWAERT, *schepen van 't openbaar onderwijs in Antwerpen*[1].

KINDEREN.
Thuis in bloemenpotjes lei
Moeder zaadjes in den Mei.
Wij zagen ze kiemen en schieten.....
Dan mochten wij met eigen hand
Water gieten op elke plant, -
Watertje gieten!

MEISJES.
Moeders hofje, hoe praalt het thans
Met bloemen, bloemen in vollen glans!
Wat kleuren!
Wat geuren!

MAAGDELIJNS.
Plukken wij bij spel en dans
Krans op krans,
Steeds groeien,
Steeds bloeien
Er bloempjes in 't groen!

Een KNAAP, ingetogen.
Zooals op uw wangen de rozen doen.....

KNAPEN.
En vruchten, vruchten allerwegen
Op vaders boomgaard lachen ons tegen!
Die plukken, die plukken wij af als een zegen!

KINDEREN.
Zaadje.....

MEISJES.
Plantje.....

1 Getoonzet door PETER BENOIT.

MAAGDELIJNS.
Bloempje.....

KNAPEN.
Vrucht.....

ALLEN.
Zoo schept natuur met aarde en lucht.

Zoo schept ook de school in het hart en den geest!
Daarom zij thans de school gefeest!

KINDEREN.
Wij waren maar zaad, en werden er plant.

MEISJES.
Wij waren maar plant, en werden er bloem.

MAAGDELIJNS en KNAPEN.
En van ons verwacht het vaderland
Vruchten in welvaart, vrijheid en roem.

KNAPEN.
Met kloeken arm en helder hoofd.....

MAAGDELIJNS.
Met rein gemoed en blijden zin.....

ALLEN.
Als 't paradijs, den mensch beloofd,
De wereld in! de wereld in!

KNAPEN alleen.
En zaaien en maaien zullen wij!
Zeeën bevaren, als arenden vrij;
Hamers doen bonzen, wielen doen ronken;
Dorpen doen rijzen, steden doen pronken;
Harten doen kloppen, geesten doen vonken.....
Zoo worde de welvaart gul en blij
Mede den lande geschonken!

KINDEREN, MEISJES, MAAGDELIJNS.
En wij, uwe zusters, uw bruiden, uw gaden.....
Wij zullen u thuis met geluk overladen.....
In vrede en rust,
Met levenslust
Uw harten verzaden.....

KNAPEN.
In vrede en rust,
Met levenslust
Onze harten verzaden.....
Maar rukt op onze erve de vijand aan,
Als eiken zullen wij staan,
Als helden zullen wij kampen!
Wij hebben ons bloed voor de heimat veil:
Mannen zijn 't schild van vrijdom en heil!

KINDEREN, MEISJES, MAAGDELIJNS.

En vrouwen zalven wonden en rampen.....

ALLEN.
Neen! neen! neen!
Broederliefde alleen,
Geen broederhaat op aarde!
Zij de jonkheid als de plant:
Bloemen, bloemen tot een band
Heengeslingerd om het land!
Weze 't menschdom ééne gaarde,
Waar de vrucht van hoofd en hand,
- Welvaart, welvaart t' allen kant, -
Eenig zij in waarde!

J. DE GEYTER.

Antwerpen, Lente van 1878.

Indien de fijne manieren erfelijk schijnen te wezen in zekere familiën, dit komt hier vandaan dat de vervulling van die plichten, welke de rijke alleen in staat is te vervullen, de ziel verheft.
ERCKMANN-CHATRIAN.

De jonge grootvader.

I. Inleiding.

Sedert de maand September kan het tien jaren zijn geleden, dat ik met den voorlaatsten trein uit Eecloo naar Wondelgem trok; daar moest ik den laatsten trein, van Gent naar Zelzate, aantreffen. Een beambte van de Eecloosche statie had mij verzekerd, dat ik dien niet missen zou; en ik kon wel niet anders dan geloof hechten aan dien vent, wiens eerlijke neus en onbaatzuchtige oogen overigens als eene protestatie waren tegen alle mistrouwen. Inderdaad, toen wij in Wondelgem aankwamen, stond bedoelde trein daar te wachten; maar nauwelijks scheen hij bemerkt te hebben, dat zijn Eecloosche kameraad hem een paar reizigers aanbracht, of hij begon te fluiten als een bezetene.... die fluit, en... oef! oef! oef!... ondanks al ons seinen en roepen, - weg was hij! Eenige reizigers, die met mij waren afgestapt, zegden, dat de besturen van beide spoorwegen in geschil waren en het moedwillig was, dat de Zelzaatsche treinoverste alzoo had gehandeld.

Ik had reeds geen al te goed oog op die *Société d'exploitation*, die de Vlamingen komt *exploiteeren* op zijn Waalsch, - met Fransche opschriften, Fransche kaartjes, ja tot Fransche *urinoirs* toe! Maar ware de treinoverste, die ongetwijfeld een Waal moest zijn, dien avond onder onze handen gevallen! Ik zegge *onze*, want wij stonden daar met ons tweeën te *drupneuzen* aan de Wondelgemsche statie. Mijn rampgenoot was een tamelijk lang man, met eenen *pet-en-l'air* aan, die van onder, op twee vingeren na, aan den rand van zijne omgesloofde broekpijpen raakte, en met eenen blauwen regenscherm in den linkerarm, die - de regenscherm namelijk, - nog al aardig op-en afstak nevens den statigen *imperméable.* De man had de rechterhand boven het oog gebracht en blikte eenen stond den wegsnellenden trein na, waarvan weldra in de verte niets meer te zien was dan het walmend dampspoor.

- Dat is nu eene grap, zegde hij eindelijk, terwijl hij mij op zijn gemak bekeek: hadde ik mijne honden ingespannen, in plaats van bij dat Waalsch gebroed om een kaartje te gaan, ik ware vroeger in Wachtebeke geweest dan die onbarmhartige duivel ginder, die ons hier laat staan als waren wij slechter dan honden!.....

Ziet, dat ging mij, dat die vent geene Walen kon uitstaan, ten minste als bedienden in Vlaanderen; en die eenstemmigheid van gevoelens, bij ons gemeenschappelijk ongeluk, maakte dat wij weldra, vriendelijk aan 't kouten, den weg insloegen naar het naburige Meulestede. Hij kende daar een ouden parochiaan, die er herberg hield; ik stelde mij voor, van daar naar Gent te trekken om er den avond bij eenige vrienden door te brengen. Onder weg vertelde mij de Wachtebekenaar zijne wederwaardigheden. Hij was suikerbakker en geriefde van Wachtebeke tot Eecloo de meeste snuisterwinkels. Alle Woensdagen vertrok hij van huis met een gansch karretje, zoo vol geladen als zijne honden het konden trekken; en telkens keerde hij uitverkocht terug. Het was Donderdag, en daags te voren was hij meer dan uitverkocht geweest; hij was namelijk in Eecloo zooveel suikergoed te kort gekomen, dat hij, om zijne kalanten te voldoen, het noodig had geoordeeld hun dezen dag het ontbrekende te gaan brengen.

- Ik zal er een dikken stuiver aan gewonnen hebben, zei de vent, nu vooral dat ik er op moet vernachten! En 't ergste van al: mijne vrouw zal mij verwachten en wellicht van gansch den nacht geen oog luiken.

Ik raadde den vent aan, even als ik ging doen voor wat mij betrof, een telegram naar zijne wederhelft te sturen om haar gerust te stellen: maar hij antwoordde mij daarop, dat zij niet lezen kon, en hij wellicht in dat geval den brief nog ongeopend te huis zou hebben gevonden.

Van Wondelgem naar Meulestede is de weg niet lang, en weldra kwamen wij aan de herberg, waar mijn gezel wezen moest. 't Was een geluk voor mij, dat ik er mede binnen trok, want ik erkende seffens het lokaal van de maatschappij *De Zanglust* en de eerste persoon, welken ik er ontwaarde, was mijn uitmuntende vriend Theodoor D., een overtuigd voorstander der Vlaamsche beweging.

- Wie dat er daar is! riep hij rechtspringend.

- Wat geluk u hier te vinden, juichte ik, de mij toegestokene hand hartelijk drukkende, en tevens den heer groetende, die eerst nevens Theodoor eene sigaar zat te rooken, doch nu rechtgestaan was.

- Mijn vriend Emiel M., van Assenede!... Mijn vriend Karel Stoens, van Meulestede!... zei Theodoor, ons aan malkander voorstellende.

- Als 't zoo is, zei Karel, terwijl hij mij uiterst minzaam de hand reikte, dan moeten wij ook maar vrienden worden.

Karel Stoens kon zeven en twintig jaren tellen. Hij was volop een flinke jongen, met krullende haren en blozende

wangen, welker gloed echter wat getemperd werd door een licht blonden baard en helder blauwe oogen. Er lag natuurlijke bevalligheid op dat frisch gelaat; er straalden geluk en levenslust uit die zacht tintelende oogen. Ook was het met een oprecht genoegen, dat ik zijnen handdruk beantwoordde en zijne woorden bijstemde:

- Voorzeker, dat zullen wij!

Met ons drieën hadden wij al spoedig mijn toevalligen reisgezel vergeten. Deze was volop aan 't praten met den baas over liberalen en clericalen. Wij, wij wisten toch wat anders te doen. De Vlaamsche beweging, de Vlaamsche vrienden werden besproken; de Vlaamsche apen en de Waalsche judassen werden verwenscht, verguisd, verpletterd!..

Maar terwijl wij daar aan 't verwenschen, verguizen en verpletteren waren, kwam een zachtzinnig knaapje van zoowat twaalf jaren onze krijgshaftige samenspraak onderbreken en onzen vriend Karel stil op den schouder tikken.

- Grootvader, zei de knaap, grootmoeder laat u vragen of gij niet voor een oogenblik naar huis wilt komen. Vrouw van Doren is daar met eene zeer haastige boodschap.

- Zoo, mijn jongen, zei Karel, terwijl hij den kleinen krullebol vriendelijk bij de kin vatte: eene zeer haastige boodschap! Zou er wat schelen?

- Ja, grootvader; vrouw van Doren is daar met een rijtuig om u en grootmoeder: moei Leonie ligt op sterven!...

De jongen had de tranen in de oogen, Karel was opgestaan en dronk haastig zijn glas uit.

- Vrienden, sprak hij, ons de hand reikende, gij begrijpt dat ik u verlaten moet, en wel voorzeker voor gansch den avond. Edoch, morgen vroeg verwacht ik u beide te mijnent: wij zullen dan een borreltje nemen tot afscheid.

Ik betuigde Karel mijn spijt niet langer zijn gezelschap te mogen genieten en beloofde hem 's anderendaags een afscheidsbezoek te brengen, ten minste als Theodoor mij kon vergezellen.

- Nu, dan zie ik u vast, zegde hij, want Theodoor.... maar, dat vertel ik u morgen. Goeden avond, vrienden! Wel te slapen!

Hij nam den knaap bij de hand en vertrok.

- Wat schoon karakter, wat edele inborst, kon ik mij niet onthouden op te merken; gij zijt waarachtig gelukkig, Theodoor, zoo een vriend te bezitten.

- Ja, Karel Steens is een uitmuntende jongen, zei Theodoor: in onze *Zanglust* wordt hij vergood; men zou er hem door een vuur dragen! Maar hij verdient ook ten volle te zijn wat hij is: de gelukkigste man van Meulestede! Is 't niet waar, baas?

- Karel is een schat van een jongen, zei de baas, terwijl hij de centen wegstreek, welke onze vriend op de tafel had gelegd ter betaling van zijn gelag.

- Maar, vroeg ik, waarom noemde die knaap hem grootvader?... Een grootvader van zoowat vijf en twintig.!...

- En toch is 't zoo, lachte Theodoor; Karel is inderdaad de grootvader van den knaap.

- Wel, dan moet hij de grootmoeder van den jongen hebben gehuwd, bemerkte ik.

- Juist, zei Karel, en dat nog maar weinige maanden geleden.

- Zoo, zei ik, de gewone beweging makende met duim en wijsvinger: dat zal voor de duiten geweest zijn.

En ik moet bekennen, dat het fraaie beeld van Karel in mijnen geest reeds wat verduisterd was.

- Neen, volstrekt voor de duiten niet, hervatte Theodoor ernstig: Karel is geen jongen, die voor geld te koop is.

- Voorzeker niet, bevestigde de baas, terwijl hij de ledige pint van den Wachtebekenaar wegnam, wat voor gevolg had, dat de vent ze seffens weer vullen liet.

- Hij is getrouwd uit liefde, vervolgde Theodoor, en uit liefde alleen. Maar ik zie, dat gij geen zin hebt om vroeg slapen te gaan?... - Baas, vul onze glazen ook nog eens!... - Ik ga u eens de geschiedenis vertellen van Karels huwelijk: 't is net een roman!

- Ja maar, als 't eene historie is, zei de Wachtebekenaar, die nu met zijn vol glas naar onze tafel kwam, - als 't eene historie is, dan kom ik ook luisteren!... Te zeggen, als er geene *ondiscretie* bij is!...

- Volstrekt niet, man, zei Theodoor; kom, zet u hier maar wat bij ons, en rust intusschen wat uit van uw politiek gezeever!

Met dat compliment schoof hij den vent eenen stoel toe; deze nam hem zonder verder spreken aan en Theodoor begon. Wel twee geslagene uren zaten wij met gespannene aandacht te luisteren. Menige traan werd weggepinkt, menige krop doorgedronken, - althans door mij en Theodoor; want, tot groote ergernis van den baas, vergat onze Wachtebekenaar dit laatste op tijd te verrichten. Theodoor had reeds opgehouden met vertellen, en nog zat onze man in dezelfde houding, met de ellebogen op tafel en met het hoofd op de handen geleund. Eerst toen Theodoor en ik eenige oogenblikken later opstonden om naar huis te gaan, scheen de vent wat tot bezinning te komen; althans, hij stond insgelijks recht, dronk zijne pint ledig, vroeg den baas eene kaars om naar bed te gaan, wenschte ons den goeden nacht, en volgde dan het meisje, dat hem op uitnoodiging van den baas den weg toonde.

Des anderendaags 's morgens ging ik met Theodoor het beloofde bezoek bij Karel afleggen. ‘Moei Leonie,’ waarvan de knaap gesproken had, was dien nacht overleden; en Karels echtgenoote was met hunne twee kleinkinderen naar de kerk, zoodat ik haar tot mijn groot spijt dien dag niet eens te zien kreeg. Een jong meisje, dat Karel ‘juffer Mina’ en Theodoor eenvoudig Mina noemde, schonk ons een uitmuntend borreltje in. Theodoor zette een dronk aan op het huisgezin van Karel; maar toen daarop de borreltjes geledigd waren geworden, moesten zij, op begeerte van dezen laatste, nogmaals worden gevuld: hij wilde ook eenen dronk brengen. Och, wat werden Theodoor en juffer Mina rood tot achter de ooren, wanneer Karel op schalkschen toon voorstelde de glaasjes te

ledigen op hun beider aanstaande gelukkige echtverbintenis. Mina's moeder was met hare dochter naar Meulestede gekomen om alles te schikken. Nu begreep ik waarop Karel 's avonds te voren had gezinspeeld, en waarom Theodoor in zijn verhaal met zooveel geestdrift over de jeugdige Mina had gesproken.

Wij namen afscheid van onzen vriend en richtten ons naar de statie van Wondelgem. Reeds waren wij er dicht tegen, wanneer wij als iemand in vollen draf achter ons hoorden. Wij keken om: 't was onze Wachtebekenaar, den hoed in den nek, den regenscherm onder den arm, die buiten adem kwam toegeloopen. Toen hij ons erkende, riep hij, naar de statie wijzende:

- Is 't niet om razend te worden!... kijkt, daar gaat die Waalsche duivel weerom aan 't loopen, als of hij ons geroken had.

Inderdaad, juist verliet een trein de standplaats.

- 't Is om razend te worden, herhaalde de vent, terwijl hij moedeloos staan bleef: wij zijn wederom te laat!... wederom te laat!...

- Hebt gij wel geslapen, kameraad? vroeg Theodoor.

- Wel, 't is misschien met zoo wel en zoo lang te slapen, dat ik te laat ben: de baas, - 't is eene schande voor eenen parochiaan! - heeft mij maar laten liggen, *expres* om mij te laat doen te komen!

En de vent stampte met zijnen regenscherm en met zijne hielen op de ijzeren brug, dat zij dreunde.

- Wrijf toch eens wel uwe oogen open, zei Theodoor lachend, w a n t gij slaapt nog; anders zoudt gij zien, dat die trein ginder naar Eecloo rijdt en niet naar Zelzate!..

- Zoodat ik nog in tijds ben, riep de vent, bijna jubelend van blijdschap.

- In tijds, ja, maar niet te vroeg, zei Theodoor, want ginds komt de trein, dien gij hebben moet.

Toen ik een half uur later met den suikerbakker in Zelzate afstapte, om *In den Graaf van Vlaanderen* een glaasje tot afscheid te nemen, zag ik den treinoverste, waarschijnlijk dezelfde, die ons te Wondelgem liet staan, dezelfde aan wien ik dus de kennismaking met Karel en dezes geschiedenis te danken had.

- Komt gij niet een glaasje mede pakken? riep ik tot den vent.

- *Tu es bien bon*, *Monsieur: comme vous le voulez*, antwoordde hij, seffens met ons dezelfde herberg binnen stappende.

- Ziet gij wel, dat het een Waal is, fezelde mij de Wachtebekenaar in 't oor.

- Madame, schenk mij eens in haast eene borrel, sprak de treinoverste: mijnheer hier betaalt!

- Neen, 't is verd... een Vlaming! fezelde de Wachtebekenaar weder; waarom trakteert gij?

- Bazin, onderbrak ik, geef ons twee kappertjes bier! Maar *à propos*, *chef*, gij hebt ons gisteren eene schoone grap gespeeld aan de statie te Wondelgem....!

- *Pardon, Monsieur*, antwoordde de man, *ik* ben het niet die naar Gent voyageer; ik *ben* naar Lokeren.... *A revoir*, *Messieurs!* mijn trein wacht mij!... *Merci bien!*

- Zoo, dan moet ik ook voort, zei de Wachtebekenaar, want ik moet mede. Bedankt voor uw gezelschap, mijnheere, en wel te huis!

Hij stak mij de hand toe, lichtte den *imperméable* eventjes op, en volgde den treinoverste.

Een uurken later was ik te huis.

Des anderdaags verhaalde ik, in eenen brief, aan eenen vriend, wat er voorgevallen was op mijne reis. Hij antwoordde mij:

'Weet gij wat: schrijf de geschiedenis van den *jongen grootvader.*'

Ik heb dat gedaan, en meer nog; want, - ik heb het vergeten te zeggen: op den trein van Wondelgem naar Zelzate zei mij de suikerbakker:

- Zoo, gij zijt van Assenede, mijnheere?

- Ja, vriend, om u te dienen.

- Zoo! Het doet mij pleizier: 't is eene schoone gemeente, waar veel brave menschen wonen! Kent gij daar den suikerbakker Carambol niet?.. Ja, gij kent hem: 'k zie het aan uwe mine. Hewel, spreek hem eens van den suikerbakker van Wachtebeke: hij zal u wat vertellen van mij! Gij zijt gisteren, zoowel als ik, *gedaan* geweest van die historie ginder; maar als ge de mijne zult hooren!...

En alzoo, lieve lezers, zal ik u eerst de geschiedenis verhalen van den *Jongen grootvader;* daarna, als 't God belieft, zal ik u die vertellen van den *Suikerbakker van.... Wachtebeke!*

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom sterven de visschen als hun vijver met eene ijskorst bedekt is? Omdat de lucht, welke zij tot hun bestaan moeten inademen, tot hen niet meer geraken kan. Het is dus van belang, om op onderscheidene plaatsen openingen in het ijs te maken.

Nog over den beiaard.

Tot vóór eenige jaren was men schier algemeen van gevoelen, dat het eerste klokkenspel in de tweede helft der XVe eeuw, en bepaaldelijk in 1487, door eenen Aalstenaar, met name Barthelmeus Coecke, vervaardigd werd[1]. Enkele schrijvers, daarentegen, eigenden deze uitvinding toe aan zekeren Lezong, anderen aan Hendrik Laeder, terwijl in de *Kronijke van Vlaenderen,* uitgegeven door Andries Wydts (II, 575), gelezen wordt, dat men in 1478 te Duinkerke den eersten beiaard hoorde, gemaakt door eenen jongeling met name Jan van Beveren.

1 De *Vlaamsche School* zegt verkeerdelijk op blz. 51 Berthel *Knerk:* jaargang 1878.

De waarheid is, dat tot hiertoe de uitvinder van den beiaard niet gekend is, en dat het verhaal over Coecke tot de historische dwalingen behoort. Er is evenwel grond om te onderstellen dat de eer der uitvinding van het klokkenspel aan eenen Belg toekomt, dewijl het in ons land, en vooral in Vlaanderen, is, dat de klokkenuurwerken vanouds het meest worden aangetroffen.

Wat den beiaard van Aalst betreft, deze werd gemaakt in 1461, niet door B. Coecke, zooals men lang gemeend heeft, maar wel door eenen Mechelaar, dien de rekeningen der stad Aalst enkel aanduiden onder de benaming van *meester Vranken den orlogemakere* Ziehier wat er daaromtrent letterlijk staat in de rekening van 1460-1461:

'Betaelt Clause Polet, scepene, over zine moeyte ende wedden van te treckene te Mechline ende te Beudeghem, omme te vernemene ende te beziene naer zeker werk van oorloye ende slachwerk, dier ghemaect hadde meester Vranck, oorlogemaker van Mechline.'

Mechelen en Beugem (Bodegem?) waren te dien tijde dus elk reeds van een klokkenuurwerk voorzien, dat de aandacht der Aalstersche schepenen wekte en waarover Polet, die, behalve zijne hoedanigheid van schepen, een verdienstelijk schilder was[1], een gunstig oordeel uitbracht. Het magistraat van Aalst aarzelde dan ook niet, meester Vrank met de vervaardiging van een dergelijk uurwerk te gelasten:

'Item es noch besteet aan meester Vranken, den oorloyemakere van Mechline, te makene ende leverene een oorloye, slaende op de clocke ende appeelkens van den voors. beelfroote huere ende halve huere, wijsende op den wijser ende den loop van de mane, al wel ende meesterlic ghemaect alst behoort, elc pond omme III s.p.'

Voegen wij hierbij, dat de familienaam van meester Vrank, den Mechelschen horlogemaker, niet onbekend is gebleven: de rekeningen dezer laatste stad vermelden hem onder dien van Vranke (Frans) Wauts, wiens naamgenoot tot in 1530 aldaar in stedelijken dienst was[2].

Een klokkenuurwerk bestond te Kortrijk reeds in 1394. De rekening dier stad, over gemeld jaar, houdt in: 'Meester Godeberte, voor den wercke van den bielfrote van den solder te makenne, daer de engienen vander huerclocke up staen sal.'

Die klok werd geslagen niet door den klepel, maar wel door eenen ijzeren man, zooals de rekening over 1395-96 duidelijk zegt: 'Rugger vander Peerse, van dat hi den man smeet, die de hueren slaet....' Hoe deed die ijzeren man dit? Met zijne vuisten: 'Denzelven (Janne Ruele) van Mantens vusten, die up 't beelfroet de clocke slaet, te vermakene etc.' (*Stadsrekening over 1417-18.*)

Nadien kwam er op den toren van Kortrijk een tweede beeld, een vrouwenbeeld, dat men *Kalle* noemde, en dat mede 't uur sloeg, waaruit het spreekwoord ontstond: 'Ze komen overeen gelijk Manten en Kalle[1].'

Gent.

F. DE POTTER.

> Indien wij menschen, die wij tot groot vermogen hebben zien geraken, vragen hoe zij hiertoe zijn gekomen, zal gewoonlijk het antwoord zijn: 'Omdat ik van mijne jeugd af aan voor mij zelven heb moeten denken en handelen.'

1 Zie de *Geschiedenis der stad Aalst*, door F. de Potter en J. Broeckaert, IVe deel.

2 *Geschiedenis der stad Aalst*, voornoemd.

1 *Geschiedenis der stad Kortrijk*, door Fr. de Potter.

Kroniek.

Antwerpen. Den 30n Juni werd in den hof van de Harmonie een concert gegeven door de muziek van het 22e linieregiment van de republikeinsche wacht van Nieuw-York (the representation Band of America), onder de leiding van den heer Gilmore. Er werden stukken van Rossini, Wagner, Beethoven, Liszt en anderen uitgevoerd met de meeste nauwkeurigheid. De muzikanten verwierven grooten bijval.

- De heer A. Bogaerts heeft ten zijnen huize (Leopoldstraat) het kunststuk tentoongesteld, bestemd voor den bestuurder van de Amsterdamsche dierengaarde en waarvan wij op blz. 91 gewaagden. Het ís naar aanleiding van eenen prijskamp, dat de heer Bogaerts, wiens ontwerp bekroond werd, de bestelling bekwam.

- De maatschappij *Artibus Patriae* heeft aan de stad voor het museum ten geschenke gegeven eene schilderij van Jozef-Cornelis Droogsloot, voorstellende *De melaatschen van Bethesda.*

Mechelen. De maatschappij van schoone kunsten heeft ter gelegenheid van de gemeentefeesten hare tentoonstelling geopend in de groote zaal der Halle. Zij is in vele opzichten, ook wat het getal der toegezondene kunstgewrochten betreft, merkwaardig te noemen.

Brussel. Door den minister van binnenlandsche zaken wordt herinnerd aan den jaarlijkschen prijs van 25,000 fr., bij besluit van 14 December 1874 door den koning gesticht voor de beste werken over aan te wijzen stoffen. (Zie onzen jaargang 1874, blz. 200.) De prijs voor het *beste werk over de bouwkunde* (uitsluitend Belgische prijskamp) zal, als het plaats heeft, in 1879 toegewezen worden, maar de mededingende werken moeten vóór 1 Januari 1879 aan den minister van binnenlandsche zaken toegekomen zijn.

- Den 2n Juli, bij het openen van den provincieraad van Brabant, heeft de heer du Bois-Thorn, gouverneur der provincie, eene redevoering gehouden, waarin hij mededeelde dat de raad zou verzocht worden eene provinciale belasting op het slijtrecht van sterke dranken te stemmen. Naar aanleiding daarvan trad hij in breedvoerige beschouwingen om de nadeelen van de uitbreiding van het gebruik der sterke dranken te doen uitschijnen voor het zedelijk en stoffelijk welzijn des volks. Hij haalde aan, dat er in 1878 in de provincie Brabant 15,449 slijterijen van sterke dranken bestaan, zijnde één drankwinkel per 62 inwoners van allen leeftijd (vrouwen, meisjes en kinde-

ren medegerekend). In de stad Brussel alleen bestonden er in 1877 niet minder dan 3129 drankslijterijen, zijnde ééne slijterij per 52 inwoners, wier getal 164,958 was. Van de 341 Brabantsche gemeenten zijn er 35 die eene gemeentebelasting op het slijtrecht van sterken drank hebben ingevoerd. De gouverneur zegde er zich aan te verwachten en er verheugd om te zijn, dat de provinciale belasting voor gevolg hebben zou, het getal drankslijterijen te verminderen.

St.-Nicolaas. De plechtige inhuldiging van het nieuw stadhuis (zie onzen jaargang 1875, blz. 113) zal den 1^{n} September plaats hebben in het bijwezen van de koninklijke familie.

- De kunstschilders A. en F. De Wilde zijn van stadswege gelast met de uitvoering der portretten van HH.MM. den koning en de koningin, welke zullen geschilderd worden naar die van L. Gallait, het museum van werken van hedendaagsche meesters te Brussel versierende.

- De heer Janssens voltooit te Rome het portret van Z.H. den paus Leo XIII.

Buitenland.

Parijs. Volgens wordt gemeld, is van wege den minister van openbaar onderwijs (Bardoux) en den bestuurder voor schoone kunsten (Guillaume) aan den heer Alfred Michiels opgedragen zich naar Italië en Engeland te begeven, ten einde er opzoekingen te doen aangaande het leven en de werken van den beroemden Antwerpschen schilder Antoon Van Dyck.

- Door de *Union Franco-Américaine* gaat in de haven van Nieuw-York een reusachtig koperen vrouwenbeeld geplaatst worden, om dienst te doen als vuurtoren. De kop, die verscheidene meters hoog is, staat tentoongesteld op het Marsveld; hij draagt een diadeem waaruit zeven gouden stralen vooruitsteken. Het model voor het beeld is vervaardigd door den beeldhouwer Bartholdi.

- Tusschen 4 en 15 Juni heeft in deze stad een internationaal letterkundig congres plaats gehad, voorgezeten door Victor Hugo, en waarop hoofdzakelijk gehandeld werd over letterkundigen eigendom, vertaling, den maatschappelijken toestand der schrijvers in onzen tijd, de letterkundige genootschappen enz. De letterkunde van meest alle landen (ook uit Amerika) was vertegenwoordigd op dit congres, welk in vele opzichten zeer belangrijk is geweest.

- Van het paleis der Tuileriën, door de Commune verwoest, zal alleen het groote midden-paviljoen herbouwd worden, waarna het zal dienen als museum voor schilder- en beeldhouwwerken van levende meesters.

- Eene *Verheerlijking van A. Thiers*, geschilderd door Vibert, is door de regeering tegen 4000 fr. aangekocht voor het museum Luxemburg.

Londen. De natuurkundige Lockyer heeft in een tijdschrift de aandacht gevestigd op grove vergissingen van Engelsche landschapschilders. Zij plaatsen soms in hunne landschappen de maan en de zon in zulke merkwaardige verhouding niet alleen tot elkander, maar ook tot de grootte van de schilderij, dat zij alles buiten evenredigheid brengen; sommige bergen op die landschappen waren 43 mijlen, een zelfs 105 mijlen hoog. Een der vermaardste Engelsche meesters schilderde onlangs eenen regenboog het binnenste buiten en toen de kooper hem zegde dat dit in strijd was met de natuur, bood hij edelmoedig aan voor 500 fr. de vergissing te herstellen.

- Sedert eenigen tijd treden in deze stad vrouwen als advocaten op. Onder deze heeft zich vooral mev. Weddon naam gemaakt. Zij heeft zich in het bijzonder aangesteld als de verdedigster der vrouwen die door hare mannen in zinneloozengestichten worden opgesloten, welke gevallen zich zeer dikwijls in Engeland voordoen, volgens zij beweert. Den 6^{n} Juli verscheen mev. Weddon voor de rechtbank in Bowstreet, om de belangen te verdedigen eener dame, schrijfster, die in 1861 in een zinneloozengesticht werd opgesloten, op verzoek van haren echtgenoot. Mev. Weddon heeft voor de rechtbank eenen brief gelezen, waarin de bedoelde dame haar leven beschrijft. Zij beschuldigt in dien brief de commissarissen van het gesticht en den minister van justitie (die hare klachten afgewezen had) van medeplichtigheid. Toen de rechter de lezing van den brief onderbrak met de opmerking, dat de beschuldiging van medeplichtigheid, door de dame tegen de commissarissen en den minister uitgebracht, genoegzaam bewees (!) dat zij zinneloos is, verliet mev. Weddon de rechtbank, zeggende dat zij de overtuiging had, dat elk woord in den brief der dame overeenkomstig de waarheid is.

Leiden. De heer A.W. Sythoff heeft het gelukkig gedacht opgevat de kunsthistorische Duitsche *Bilderbogen* met Nederlandschen tekst van den uitstekenden schrijver C. Vosmaer, uit te geven onder den titel: *De kunst voor ieder*, *voor school en huis*. Met hooge ingenomenheid vestigen wij de aandacht onzer lezers op deze inderdaad belangrijke uitgaaf, die in eene zeldzame mate het aangename en het schoone met het nuttige zal vereenigen. Dit mag nu waarlijk in den volsten zin des woords een werk voor alleman, voor jongen en ouden, rijken en onvermogenden, kinderen, vrouwen en mannen, geleerden en ongeleerden genoemd worden. De prijs per aflevering van 6 prenten bedraagt slechts 37½ Nederlandsche centen. Vier afleveringen vormen eene reeks en elke reeks zal afzonderlijk verkrijgbaar zijn.

Praag. De kunstschilder J. Cermak is in deze zijne geboortestad, zooals wij op blz. 76 aankondigden, vorstelijk begraven. De dienst begon ten 4 ure, de straten waren verlicht, ruiters droegen vaandels overdekt met rouwfloersen, in 't wit gekleede meisjes met palmtakken in de hand omringden de doodkist, waarop 107 kronen lagen. Des kunstenaars broeder leidde den rouwstoet aan, die gevolgd werd van de leden des gemeenteraads, vele andere aanzienlijke personen en eene ontelbare menigte.

Calcutta. In deze stad is een standbeeld van lord Canning onthuld.

Cincinnati. In de Amerikaansche stad Muncië verschijnt onder den titel *The Music News* een tijdschrift, waarin de opsteller Ethall een artikel opgenomen had, welk de zangeres mistress Palk gekrenkt had. Deze dame is den 14^{n} Juni vergezeld van haren echtgenoot naar het bureel van het tijdschrift gegaan, heeft den heer Ethall eene handvol peper in het gezicht geworpen en hem daarna afgeranseld met eene karwats, ook nadat hij reeds op de straat gevlucht was. De arme schrijver werd in deerniswaardigen toestand naar zijne woning overgebracht.

Openbare plechtigheden in België gedurende de 34-jarige regeering van Leopold I.

Een onzer medewerkers, de gunstig gekende letterkundige de heer S.C.A. Willems, heeft de laatste hand gelegd aan een werk bestemd om ter gelegenheid van de viering van België's 50-jarig bestaan in het licht gegeven te worden. Deze

Z.M. koning Leopold I.

uitgaaf verdient in de ruimste mate door het staatsbestuur te worden aangemoedigd. Het werk van den heer Willems zal in vele opzichten eene nuttige bijdrage vormen tot de geschiedenis van ons staatkundig leven. Het is daarbij in een aangenamen boeienden verhaaltrant geschreven en zal waarschijnlijk geen enkel lezer onbevredigd laten. Ook bezit het

de eigenaardige verdienste dat het in de handen van lezers van allen leeftijd past; zoowel in de bibliotheken der huisgezinnen als in den boekenschat der jeugd verdient het eene plaats. Onder andere beschouwen wij het als uitmuntend om uitgereikt te worden bij prijsuitdeelingen van lagere en middelbare scholen, nijverheids- en ambachtsscholen enz. Ieder Belgisch burger zal het met smaak en genoegen lezen.

De schrijver heeft ons in de gelegenheid gesteld hier het eerste hoofdstuk uit zijn boek mede te deelen, ten einde het lezend publiek eenen voorsmaak te geven van het geheel.

Omwenteling van 1830.

ONTVANGST VAN PRINS LEOPOLD AAN DE BELGISCHE GRENZEN.

Het was den 18^{n} November 1830 dat het nationaal congres, met algemeene stemmen, de Belgische onafhankelijkheid afkondigde. Vier dagen later, - den 22^{n} dierzelfde maand, - werd er besloten dat de vorm van het staatsbestuur het grondwettelijk en erfelijk koningdom wezen zou.

Met welke vreugde, met hoeveel geestdrift werd de plechtige afkondiging dier gewenschte onafhankelijkheid door de gansche bevolking begroet. Met wat vaderlandschen hoogmoed zag elk burger de aloude Brabantsche driekleurige vlag op den statigen Sint-Michielstoren wapperen! Het woord ‘vrijheid! vrijheid!’ klonk als een heilkreet gestadig uit aller mond.

Die zoo ongemeene geestdrift was overigens gemakkelijk te begrijpen; immers onze voorouders, na eeuwenlange slavernij, na tallooze bloedige worstelingen tot het eischen en handhaven hunner gemeenterechten, waren van ouds af aan genoodzaakt geweest onverpoosd tegen onderdrukking en dwingelandij te strijden.

De volkeren die voortijds het oude België omringden, konden niet beseffen wat het was zijne gemeentevrijheid, zijn volksrecht te genieten. Vreemde en machtige vorsten kwamen beurtelings onzen landaard aanvallen en bestormen, zijn burgerdom krenken en vernielen en zijnen ondergang bewerken. Gedurende verscheidene eeuwen was onze vadergrond als het ware een speelbal, welken de eene uitheemsche gebieder den andere overmaakte!

Aldus behoorde ons land achtereenvolgend den huize van Bourgondië, aan dat van Oostenrijk, aan Spanje, waarna terug aan het Oostenrijksche vorstenhuis en later, onder Jozef den Tweede, aan het stamhuis van Lotharingen, tot eindelijk de Franschen, na hunne omwenteling, hier den oorlog brachten en zich met geweld van onze gewesten kwamen meester maken.

En echter stond België, ofschoon van alle eigenlijk zelfbestaan beroofd, meer dan eens aan het hoofd der aanzienlijkste mogendheden. - Was het België niet, dat tijdens het beheer van Karel den Groote, en later van Karel den Vijfde, over het gansche Westen zijnen invloed en zijne macht verspreidde?...

En wie dan beheerschte het Oosten ten tijde van Godevaart van Bouillon en Boudewyn van Vlaanderen?... Waren het ook niet onze Vlaamsche steden Brugge, Antwerpen, Gent, Brussel, Leuven, IJperen en andere nog, die vroeger, wegens hunne uitgestrekte nijverheid, koophandel, kunsten en wetenschappen, meermaals geheel Europa bezig hielden? Gewis, er waren destijds vele moedige en vernuftige Brabanders, Vlamingen en Walen; doch daar wij nooit door ons zelven mochten bestaan en derhalve geen eigen volksleven genoten, waren er tot dus verre geene eigenlijke Belgen.

Reeds vijfen twintig jaren vóór onz tijdrekening werden onze voorouders, de eerste Belgen, door Julius Cesar aan het Romeinsche keizerrijk vereenigd en sinds dien gelukte het onzen landaard niet zijn eigen volksbestaan te kunnen behouden. Altoos onder vreemd gezag, was zijn lot steeds wisselvallig, veranderlijk. Het Spaansch bewind met zijne aanhoudende godsdienstgeschillen gaf ons weinig rust maar leverde ons eenen gunstigen uitweg voor onzen toenmaligen koophandel en onze nijverheid. Moesten onder Oostenrijk onze gewesten grootheid, rijkdom en onafhankelijkheid ontberen, zij genoten althans eenen zekeren stoffelijken welstand, en de landbouw mocht hier eenigszins bloeiend heeten. De naam van Maria Therezia was hier geacht en geëerbiedigd. Niet tevreden met in al de bestuurlijke zaken gepaste orde te brengen, 's lands inkomsten te verdubbelen en alle pogingen in het belang van landbouw en nijverheid aan te moedigen, wilde die manhaftige vorstin tevens ook alles aanwenden ter opbeuring der letteren, kunsten en wetenschappen.

En niettemin liet onze landaard nooit eenige gelegenheid ontsnappen om zijne onweerstaanbare zucht naar zelfbestaan te openbaren. Hoe menigmaal heeft hij niet gepoogd het vreemde juk af te werpen of zich aan een vernederend voogdijschap te onttrekken!

De omwenteling van 1830 schonk ons met den naam van Belg, eindelijk onze eerste volksdommelijkheid, ons eerste zelfbestaan en thans zou het ons gegeven zijn aan al de Europeesche volkeren te toonen op welke wijze wij van onze zoo lang gemiste vrijheid en onafhankelijkheid wisten gebruik te maken.

Ten einde die onafhankelijkheid op eenen vasten en duurzamen grond te vestigen, begiftigde men, op den 7^{n} Februari 1831, ons land met eene grondwet, waarbij alle vrijheden hunnen waarborg erlangden en welke men niet alleen - zelfs bij den vreemde - als een toonbeeld, als een meesterstuk aanhaalt, maar die tevens als een der merkwaardigste voortbrengselen der volkswijsheid wordt beschouwd.

Vervolgens hield het congres zich ernstig bezig met het kiezen van den vorst wien het Belgische volk zijn lot zou toevertrouwen. Er werd besloten dat men de kroon zou aanbieden aan Leopold-Joris-Christiaan-Frederik, hertog van Saksen, prins van Saksen-Coburg en Gotha.

Lid van een doorluchtig huis, vroeger de echtgenoot van Charlotta-Augusta van Brunswijk-Luneburg, prinses van Walles, erfgename van Engelands troon, werd Leopold reeds gekozen om over het herboren Griekenland te heerschen, doch thans zou hij zijnen machtigen invloed, zijne ervarenheid, zijne liefde aan de welvaart van ons vaderland wijden. Immers, hij vereenigde ten volle al de hoedanigheden, die men met recht van eenen koning mocht eischen.

Vier Belgische afgevaardigden: graaf Felix de Merode, H. Vilain XIIII, de abt de Foere en Hendrik de Brouckere begaven zich naar Londen om met den vorst te onderhandelen. Den 22^{n} April werden zij te Marlborough-House door Leopold

ontvangen en de volgende woorden, welke hij hun daar toesprak, zullen volstaan om van zijne edele inborst een juist denkbeeld te geven:

‘Al mijne eerzucht bestaat in het welzijn van mijnen evenmensch te bewerken. Jong nog, heb ik mij in zulke bijzondere en moeielijke toestanden bevonden, dat ik geleerd heb de vorstelijke macht slechts uit een wijsgeerig oogpunt te beschouwen; en, heb ik deze macht ooit verlangd, het was enkel om goed te doen en duurzaam goed te stichten.’

Den 4^{n} Juni 1831 door de wettige vertegenwoordigers des volks tot koning uitgeroepen, begaf Leopold zich den 16^{n} Juli daarna op reis naar België, zijn nieuw vaderland. Den volgenden dag kwam hij langs West-Vlaanderen over onze grenzen en zijn tocht van Veurne tot Brussel was eene aanhoudende zegemarsch. Te IJperen, Oostende, Brugge wedijverde het volk in geestdrift en opgetogenheid en bij het luide vreugdegeroep van *Leve de koning*! dat zich liet hooren, zegde de vorst goedaardig en vriendelijk tot de hem omringende menigte: ‘Wacht toch nog wat, ik ben nog geen koning.’

Vooral te Gent, waar echter sedert eenigen tijd de bevolking door de hevigste partijtwisten verdeeld was, werd een schitterend onthaal voorbereid voor hem die ons zelfbestaan kwam bevestigen. Na aldaar den eerewijn te hebben gedronken, sprak Leopold, met diepe ontroering, tot de stedelijke overheden de volgende woorden:

‘Mijne Heeren, ik verwachtte mij geenszins aan het onthaal dat ik hier geniet, en ik kan u niet uitdrukken hoe gevoelig ik er voor ben. Ik weet, dat, sedert de omwenteling, de stad Gent in hare nijverheid veel heeft geleden. Wanneer ik den plicht, mij door de grondwet opgelegd, zal volbracht hebben en ik bepaald het hoofd van den staat zal wezen, wil ik mij onverpoosd bezig houden met den voorspoed uwer fabrieken, even als met de belangen van het gansche koninkrijk. Het Belgisch bloed, dat voor ieder edel hart zoo duurbaar bloed, zal, hoop ik, niet meer gestort worden. En zoo het vaderland een offer eischt, zal ik al het mijne ten beste geven voor zijne welvaart en zijne onafhankelijkheid.’

Eindelijk brak de dag aan van den 21^{n} Juli, waarop onze eerste koning zijne plechtige intrede deed te Brussel, alwaar hij op de koninklijke plaats, onder de jubelendste en geestdriftigste vreugdekreten der volksmenigte, werd ingehuldigd.

Reeds ettelijke dagen op voorhand hielden de bewoners der hoofdstad zich ieverig bezig met allerlei straatversieringen; al

de huizen waren met de vaderlandsche kleuren bevlagd en met weelderig loofwerk en hulstkransen behangen.

Vóór de Kaudenbergs-kerk was een prachtig trapgestoelte opgericht, waarop de eigenlijke inhuldigingsplechtigheid zou geschieden. Dit trapgestoelte, van eenen zeer sierlijken bouwtrant, bestond in eene groote overdekte en smaakvol behangen gaanderij, die den heelen voorkant des tempels besloeg. - Beneden langs weerskanten van den trap bevond zich een reusachtig leeuwenbeeld, en op de beide uiteinden der gaanderij brandden overgroote reukvaten. - Te midden, onder het domgewelf des gebouws, verhief zich de troon, onder eenen kostbaren praalhemel van witte met goud doorwerkte stof.

Vijf rijke fluweelen armstoelen, waren vlak voor den troon geplaatst. Deze waren bestemd voor den vorst, voor den regent, voor den voorzitter en de twee ondervoorzitters van het nationaal congres. Vier andere zetels waren den secretarissen voorbeschikt.

Langs henen de friezen der gaanderij en op dezer draagpijlers, bemerkte men onderscheidene schilden en kartellen, de eene met het naamcijfer des konings, andere waarop de namen: Brussel, Luik, Waalhem, Leuven, Berchem, Lier, Venlo en Namen.

Op het bovengedeelte prijkten ettelijke wapentrossen, uit trommels, sabels en geweren samengesteld en waarbij het ouderwetsche harnas door den eenvoudigen werkmanskiel was vervangen geworden. Het geheel was opgeluisterd met witte wimpels, waarop in gulden letters de namen der verschillende Belgische gewesten schitterden; voorts menigvuldige driekleurige vlaggen.

Al zeer vroeg in den morgen van voormelden dag, was schier de geheele bevolking van Brussel en dezes omstreken op de been om den vorst te gemoet te gaan tot aan het kasteel van Laeken, alwaar hij in den avond van den 19^{n} Juli was aangekomen.

Overgroot, ja ontzaglijk was de toeloop overal op den weg van Leopold, toen deze met zijn gevolg de Laekenschepoort binnentrad om zich langs de nieuwe Bruggestraat, de Nieuwstraat, de Munt, de Grasmarkt en den Magdalenasteenweg naar de Koningsplaats te begeven.

Van aan de stadspoort en tot aan de plaats der inhuldigingsplechtigheid stonden, gewapend en in dubbele rijen, de burgerwacht en het leger.

Omtrent den middag begaven zich de regent en de congresleden, onder het geleide eener afdeeling lansiers, van het Natiepaleis naar de Koningsplaats, om daar den nieuwen vorst te verwachten, die ten elf ure het kasteel van Laeken had verlaten.

Te Molenbeek werd de koning door de gemeente-overheid geluk gewenscht en daar werd hem tevens den eerewijn geschonken.

Aan de poort der hoofdstad, bevonden zich de burgemeester, schepenen en raadsleden van Brussel, welke insgelijks Leopold kwamen welkom heeten. De achtbare heer Rouppe, die in zoo vele omstandigheden blijken had gegeven van de meeste verknochtheid aan de plichten van zijn ambt als eerste magistraat, en van de nauwkeurigste zorg voor het algemeen welzijn, sprak daar eene kernachtige redevoering uit, waarna hij den koning de stadssleutels aanbood. Doch, die sleutels niet aanvaardende, antwoordde Leopold met de uiterste vriendelijkheid, ‘dat zij niet beter konden toevertrouwd worden dan aan hem, die ze in de moeielijkste oogenblikken zoo wel had weten te bewaren.’

Eene halve uur later kondigde een aanhoudend geroffel der trommels en de levendigste hoera-kreten aan, dat Leopold de Koningsplaats naderde. De stoet was gevormd als volgt: het korps gendarmen te paard; de lansiers; de kurassiers; de ruiterij der burgerwacht, de vrijwillige jagers-scherpschutters; de gekwetsten van September; de commissie der belooningen; de pompiers; het gemeentebestuur; de stafoversten der burgerwacht en die van het leger; de afgevaardigden van het congres en eindelijk de koning te paard.

Leopold droeg de kleeding van Belgisch krijgsoverste en was van een schitterend gevolg omringd.

Ter plaatse aangekomen, schaarde de stoet zich links en rechts, langs henen de gaanderij; op het trapgestoelte bevonden zich behalve de ministers, al de congresleden en de overige hooge ambtenaren des nieuwen rijks. - De koning nam plaats op den zetel in het midden; aan zijne rechterzijde zaten de regent, een der ondervoorzitters van het congres en twee secretarissen; ter zijner linkerzijde zaten de voorzitter van het congres, de tweede ondervoorzitter en nog twee secretarissen.

Zoohaast er eene genoegzame stilte heerschte en de plechtige zitting geopend was verklaard, stond de regent op en trad vooruit tot bij den koning voor wien hij eerbiedig bleef recht staan. Die regent was de vrijheer Erasmus-Lodewijk Surlet de Chokier, afgevaardigde van Limburg, die sedert den 24^{n} Februari eerste magistraat van België was benoemd geworden

en als zoodanig het voorloopig bestuur had vervangen. Thans kwam hij bij het congres, welks zending eveneens was volbracht, plechtig zijn gezag nederleggen. Bij het afstaan zijns bewinds, sprak die achtingswaardige gijsaard met diep ontroerde stem eene treffende rede uit, welke hij met de volgende merkwaardige woorden besloot:

‘Ik heb den

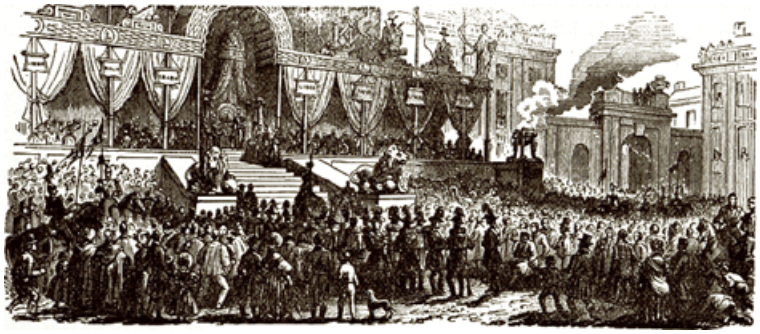

EEDAFLEGGING VAN Z.M. LEOPOLD I.

dageraad des geluks voor mijn vaderland zien a a n b r e k e n ; thans heb ik lang genoeg geleefd.’

V e r v o l g e n s plaatste zich een der secretarissen insgelijks voor den koning en gaf, met luider stemme, lezing van al de artikels der grondwet, waarna een tweede secretaris Zijner Majesteit den tekst van den af te leggen eed overhandigde. Er werd eene tafel voor den vorst geplaatst en met krachtige en vaste stem sprak Leopold den volgenden eed uit: ‘Ik zweer dat ik de grondwet en de wetten des Belgischen volks eerbiedigen, 's volks onafhankelijkheid en de geheelheid des grondgebieds handhaven zal.’

Nauwelijks had de koning gezworen immer die grondwet getrouw na te leven, of een onbeschrijflijk gejubel doorboorde de lucht, onder een oorverdoovend tromgeroffel en trompettengeschal. Aanstonds ook hoorde men het grof geschut, waarvan het gebulder tot aan het einde der plechtigheid voortduurde.

Middelerwijl waren de negen zetels weggedragen, en de eerste koning der Belgen beklom zijnen troon. Van weerszijden schaarden zich de ministers en de hoogste krijgsoversten. Ook de regent en de congresleden schikten zich, op eenigen afstand, links en rechts bij den troon. De redevoering welke alsdan te midden der diepste stilte door Leopold werd uitgesproken, wekte veel geestdrift op bij de menigte, die daaraan lucht gaf met de luidste vreugdekreten.

De plechtige inhuldigingszitting besloten zijnde, hervormde zich de eerestoet als bij zijne komst, en werd de koning, te voet, naar het paleis teruggeleid.

Den volgenden dag werd in de Gudulakerk een *Te Deum* gezongen, waarbij de nieuwe koning en al de hooge overheden des lands aanwezig waren. Daags na zijne aankomst te Brussel, bracht de vorst een bezoek aan Sint-Michielsplein, waar men, op bevel van het voorloopige bestuur, de lijken der moedige burgers, voor 's lands onafhankelijkheid gesneuveld, ter aarde had besteld. Dit plein, aldus in eene groote grafstede herschapen, kreeg den naam van Martelaarsplaats en er werd besloten daar een grootsch vaderlandsch gedenkteeken op te richten. - De eerste steen daarvan was plechtig gelegd geworden den 4^{n} December 1830, in tegenwoordigheid der leden

van het nationaal congres, van het voorloopig bestuur en van al de openbare overheden.

Brussel.

S.C.A. WILLEMS.

Zwarten van brons.

Om aan bronzen voorwerpen e e n e schoone zwarte tint te geven, gebruikt men het volgende middel: men maakt afzonderlijk eene sterke oplossing van zilver- en kopers a l p e t e r zuur; dan vermengt men deze twee oplossingen en doopt er het brons dat men zwarten wil in; nadat men het er weer uitgetrokken heeft, laat men het eene gelijkmatige warmte onderstaan, tot dat het zoo zwart geworden is als men het verlangt te hebben.

Het goede en het slechte boek.

Aan den stillen glimlach, meiske,
Die rond uwe lippen speelt,
Zie ik dat het boek, waardoor ge
Minzaam uwe zinnen streelt,
Waarheidslessen moet bevatten
Die in 't leven nuttig zijn,
Dat het schoone, dat het goede,
En 't gevoel zoo zacht en fijn,
Als het bloed uw wang doortintelt,
In uw boek zijn afgemaald.
Voelt ge niet dat uit die bladen
Zielerust u tegenstraalt?
Kalmte van Hierboven dalend?
Ja! niet waar?.. Doch anders is 't
Met een boek dat onze driften
Streelt en prikkelt en verhitst.
Nooit is hij oprecht tevreden,
Nooit is hij oprecht verzaad
Die zoo'n boek verkiest - de driften
Wekken immer grooter kwaad.
Altijd verder, altijd dieper
Vaart hij naar den afgrond voort.
Werkloos zit hij daar te droomen;
Slaaploos blijft hij, en vermoordt

Zoo allengs het zieleleven,
En zijn stoffelijk bestaan.
Zendling wordt hij van den booze
Door op 't booze spoor te gaan!..

Zie op dezen stond uw broeder,
Meisje, zie dien wilden blik,
Zie die saamgeknepen lippen.
Kind, ik zeg het u met schrik,
Hij put ook in slechte lezing
Een venijn dat hem verknaagt.
Sedert lang is hij steeds somber;
Dikwijls hebt ge er van geklaagd;
Maar, helaas, de booze driften
Hebben zijn gevoel versmacht;
't Vreemde boek met vreemde zeden
Bracht hem in des Satans macht.

'k Zie, terwijl *gij* zit te lezen,
D'engel Gods die bij u staat;
'k Hoor hem fluistren: ‘Braaf zoo, meisje,
Dat is eerlijk! volg mijn raad:
Zoek de deugden, zoek de waarheid,
Zoek in alles immer God,
Hoe de booze wereld woele,
Hoe zij met uw eenvoud spot.’

'k Zie den booze bij uw broeder.
Ach! dat breekt het harte mijn!
Hij ook zegt: ‘Vooruit zoo, jongen!
En de wereld worde dijn!’
't Slechte, in 't vreemde boek verdoken
Spiegelt *hij* hem voor het oog,
Hult het voor uw broeders driften
In een valschen kleurenboog.

Lang bleef de engel van het goede,
Die uw broeder heeft bewaakt,
Moedig kampen met den booze
Nu heeft hij den strijd gestaakt,
Want de booze bleef verwinnen.
Zie, hij heeft nu tusschen hem
En uw broeder plaats genomen.
Deze zal, helaas! de stem
Van den engel niet meer hooren,

Die, wanneer hij wederkeert,
Door den vleugelslag des boozen
Spottend wordt ter zij geweerd.
'k Zie een traan zijn oog ontvallen
Wijl hij voor den booze zwicht,
En een blik vol reine liefde
Zuchtend tot den lezer richt.
Luister, meisje, naar den engel
- Die u 't goede boek beveelt,
En de zoete, zuivre glimlach,

Die rond uwe lippen speelt,
Zal er immer blijven pronken.
Luister naar den booze niet
Die soms ook uw geest komt lokken.

De engel, die u nooit verliet,
Zal den booze wel verdrijven...
Zie, hij vlucht reeds voor het licht
Dat, als stralen van de wijsheid,
Stroomt van 's engels aangezicht.

Lijk de booze *hem* bemeestert
Die het slechte boek bemint,
Waakt op *hem* die 't goede lief heeft,
D'engel als een trouwe vrind.

ALEX. STOOPS.

Antwerpen.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom mag men de drenkelingen met het hoofd niet omlaag leggen?

Omdat het minder het water is, dat zij ingezwolgen hebben, dat hen heeft doen stikken, dan wel het gebrek aan omloop van lucht; wanneer men dus het hoofd naar beneden houdt, is dat juist het middel om ze te versmachten door eene menigte bloeds naar de hersenen te drijven. Men moet dus, om ze te doen herleven, beproeven door eene gematigde warmte den omloop van het bloed te herstellen, hetwelk meest door wrijvingen en het gebruik van sterke dranken, de beste uitwerking teweegbrengt; men moet hen ook, met den mond, lucht in de neusgaten en in de longpijpen blazen, en ze in eene natuurlijke gesteldheid liggende houden.

IJzeren-wegen.

De volgende opgaven zijn ontleend aan een werk van den Engelschen ingenieur Charles Wood. Al de ijzeren-wegen der wereld te zamen genomen, zijn nagenoeg 238,000 Engelsche mijlen lang. (In eene Engelsche mijl gaan 1609 meters.) De gezamenlijke ijzeren riggels van deze spoorbanen hebben eene zwaarte van 30,204,000 ton. Zij zijn versleten op 10 jaren en men heeft een gewicht van 3,020,400 ton riggels noodig om gedurende 10 jaren in het onderhoud van de ijzeren-wegen te voorzien, doordien vele riggels gebroken en beschadigd worden eer zij versleten zijn. In Engeland worden jaarlijks 966,000 ton riggels gemaakt, in de Vereenigde-Staten van Amerika 879,000 ton, in België 300,000 ton, in andere landen te zamen genomen 500,000 ton, in het geheel 2 millioen 745,000 ton. (Zie over de ijzeren-wegen een opstel in de *Vlaamsche School* van 1870, blz. 103.)

Kroniek.

Antwerpen. Het museum van oudheden op het Steen is met eenige akelige voorwerpen vermeerderd, afkomstig uit de bewaarplaats van het paleis van justitie, te weten: een kapblok met kapmes, vroeger gebruikt om bij terechtstellingen aan veroordeelden de hand af te houwen, ijzers waarmede brandmerken werden gezet en die namelijk voorzien zijn aan hun uiteinde van het wapen der stad en de letters D A (dwangarbeid) en T F (travaux forcés), een rood hemd waarmede zekere veroordeelden naar het schavot werden geleid enz.

- De erfgenamen van wijlen den heer L. Veydt (zie 1877, blz. 192), gewezen secretaris van het bestuur der koninklijke academie, schepen en volksvertegenwoordiger, hebben aan de stad een eigenhandigen brief van P.P. Rubens geschonken, gedagteekend 3 Juli 1625. Deze brief bevat belangwekkende bijzonderheden over Rubens' betrekkingen en de staatkundige aangelegenheden van dien tijd.

Brussel. Den 16^{n} Juli is door Z.M. den koning besloten dat eene kaart van België's bodem zal gemaakt worden, op de schaal van 1/20,000, onder toezicht van eene commissie bestaande uit de heeren Adam, majoor van den staf, bestuurder bij het krijgsdepot, Briart, ingenieur te Mariemont, Cornet, mijn-ingeneur te Cuesmes, Dewalque, hoogleeraar te Luik, Dupont, bestuurder van het koninklijk museum van natuurlijke geschiedenis, Hennequin, kapitein van den staf, hoofd van de aardkundige afdeeling bij het krijgsdepot, Jochams, hoofdopziener over de mijnen, La Vallée-Poussin, hoogleeraar te Leuven, Malaise, leeraar bij de landbouwschool te Gembloers. Al wat de opnemingen en opmetingen betreft zal bezorgd worden door het personeel van het koninklijk museum van natuurlijke geschiedenis, niet dien verstande evenwel dat aardkundigen, niet behoorende tot gezegd personeel, mits aanvraag bij de commissie, ook opnemingen en opmetingen zullen kunnen doen, welke, als het plaats heeft, onder hunnen naam zullen uitgegeven worden. Voorders zal de eigenlijke kaart vervaardigd worden door het dusgenaamde krijgsdepot, zijnde een personeel van wetenschappelijk gevormde officieren en beambten, verbonden aan het ministerie van oorlog. De algemeene kaart van België, opgemaakt en uitgegeven door het krijgsdepot, nu eenige jaren geleden, is eene met roem bekende landkaart, nauwkeurig en duidelijk samengesteld en hoogst keurig bewerkt. Zij beslaat 4 bladen en kost in den handel slechts 12 fr. Als, gelijk te verwachten is, aan de ontworpene aardkundige kaart, die ons de gesteldheid van België's bodem tot op de grootst mogelijke diepte moet doen kennen, al de noodige zorg wordt gewijd, ook wat de uitgebreidheid der waarnemingen betreft, zoo zal daarmede een voor de wetenschap en wellicht ook voor de nijverheid en den landbouw belangrijk werk worden verkregen.

- Het plan had bestaan *Vlaanderens kunstroem*, de dusgenaamde Rubenscantate van J. de Geyter en P. Benoit (zie onzen jaargang 1877, blz. 78 en 158), in de hoofdstad uit te voeren bij de viering van het zilveren bruiloftsfeest van HH. MM. den koning en de koningin. Er zal evenwel (jammer genoeg voor de Brusselaren) aan dit voornemen geen gevolg gegeven worden, waarom weten wij niet; maar er wordt verondersteld dat een bezwaarschrift, te dezer gelegenheid aan het gemeentebestuur ingediend, niet zonder invloed bij deze zaak zal geweest zijn. Dit

bezwaarschrift (waarin namelijk Peter Benoit werd afgeschilderd als een stelselmatig vijand en openlijk tegenstrever van het conservatorium te Brussel) was onderteekend met de namen van een groot getal muzikanten der hoofdstad, zooals August en Joseph Dupont, Leo Jouret, Van Volxem, Neumans, Fischer, Duhem en anderen, doch er is gebleken dat *al* de onder het stuk gestelde handteekens *valsch* zijn. Er is deswegens eene aanklacht ingediend bij den procureur des konings.

- De koningsprijs voor het beste werk van vaderlandsche geschiedenis, is toegewezen aan *Les libertés communales en Belgique*, van A. Wauters, archivaris der stad Brussel.

- Binnen kort zal, naar de plannen van den heer De Curte, in het nieuwe koningspark te Laeken, de eerste steen worden gelegd van het uit vrijwillige inschrijvingen bekostigd gedenkteeken van Leopold I. Het zal een 50-tal meters hoog zijn. 's Konings standbeeld zal geplaatst worden onder eene soort van koepeldak welk op negen zuilen draagt (een dergelijk gedenkteeken werd in Engeland opgericht ter eere van den prinsgemaal Albert). Daar het gedenkteeken van op verren afstand zichtbaar zal zijn, zoo wordt er verwacht dat het prachtig werken zal. Er is nog niet beslist uit welke materialen het zal gemaakt worden. Er wordt gesproken van Franschen en Gobertangschen steen en ook van blauw arduin van Escozijn. (Zie onzenjaargang 1876, blz. 97.)

- Bij de kamers is eene som van 12,813 fr. aangevraagd door het ministerie, ten einde het museum van de Hallepoort te vergrooten, door het in gebruik nemen van de huizen n^{r} 117-118 van den Waterloo-boulevard, zullende hiermede plaats gevonden worden voor het uitstallen van honderde merkwaardigheden die thans in den hoek liggen op de zolders van het museum.

- Door de kamers is aan het staatsbestuur 40,000 fr. toegestaan ter bekostiging van het uitzenden van Belgische werklieden naar de Parijsche wereldtentoonstelling.

Gent. Volgens wordt gemeld zou een Gentsche kunstliefhebber, de heer Rogiers, de hand hebben gelegd op de koperplaten van 11 gravuren naar Callot, op eene van dewelke zou gelezen worden: *Varie figure Cobbi di Jacopo Callot, fatto in firenze l'anno 1652 Michaele Haye Excurdit.* (Zie over M. Haye onzen vorigen jaargang, blz. 171.)

Brugge. Er wordt met lof gewaagd van de op last des gemeenteraads verrichte herstellingen aan het metsel- en beeldhouwwerk van het gewelf der griffie in de Blinde-Ezelstraat en gewenscht dat de herstelling van geheel de griffie op dezelfde wijze moge geschieden.

Buitenland.

Amsterdam. Uit de noordelijke IJszee zijn brieven van de *Willem Barends* ontvangen gedagteekend 11 Juli. Alles was wel aan boord. 17 Juni werd het Amsterdam-eiland bewesten Spitsbergen bezocht; de voormalige traankokerijen der Hollanders waren er in zeer vervallen toestand; de grond die tot begraafplaats had gediend was geheel verzakt; er lagen lijken bloot die weder behoorlijk werden begraven. 1 Juli werd dwars door het drijfijs de Robbenbaai bezeild, naar het Bereneiland. Den 15^{n} Augustus rekende men de Barendszee te verlaten en

naar Nova-Zembla koers te zetten. (Zie onzen tegenwoordigen jaargang, blz. 28.)

- De maatschappij tot bevordering der bouwkunst heeft bij het staatsbestuur een bezwaarschrift ingediend omdat ‘in nagenoeg alle ontworpen of in aanbouw zijnde rijksgebouwen de vormen van een zoogenaamden oud-Hollandschen bouwstijl worden toegepast, die, wel verre van passend te zijn voor onzen tijd en voor alle gebouwen, integendeel de ontwikkeling van eene zelfstandige, logische en levensvatbare kunst belemmert en verstikt.’ De maatschappij vraagt, onder andere, ‘eene regeling van de zaken der landsgebouwen, waarbij aan elken landsbouwmeester, in den meest uitgebreiden zin, de vrijheid tot het uiten van zijn eigen kunstrichting wordt verzekerd.’

- De plaatsnijder C. Ed. Taurel maakt bekend dat hij zijne gravuur naar Israëls schilderij *De mijmering*, gaat uitslijpen. Indien er liefhebbers zijn, zal hij echter nog 10 afdruksels trekken op Chineesch en 15 op wit papier, bij hem verkrijgbaar tegen 10 gl. voor de eerste en 5 gl. voor de tweede. Adres: C.E. Taurel, plaatsnijder, te Amsterdam.

- Verschenen de 1e aflevering van een werk getiteld *Tentoonstelling Amsterdam 1877 Kunstvoorwerpen uit vroegere eeuwen*, tekst van L. Colinet en A.D. de Vries Az., platen in kooldruk van Wegner en Mottu. In deze afdeeling zijn afgebeeld het gedenkteeken van Jan Van Termonde te Breda, bekers van de Amsterdamsche en Middelburgsche St-Jorisgilden, twee kasjes uit de XVe en XVIIe eeuw, een portret van L. Spengler, eene versierde ijzeren deur, een Duitsch borduurwerk van 1506 en een stuk Brusselsche kant uit de XVIIe eeuw, Delftsch aardewerk enz. Het werk zal bestaan in 6 afleveringen, elk van 10 gl.

Parijs. Onder den naam van Musée des arts décoratifs wordt in Frankrijks hoofdstad een museum van nijverheidskunst gesticht, in navolging van het beroemde South Kensington museum te Londen, nopens hetwelk een en ander te lezen is in de *Vlaamsche School* van 1877, blz. 155.

- Het staatsbestuur gaat eene verloting inrichten van voorwerpen, uitgestald op de wereldtentoonstelling en aangekocht in de Fransche en buitenlandsche afdeelingen.

Oran. De heer Delmonte heeft in het gebergte eene groeve van prachtig rood marmer ontdekt, eene soort die bij de oude Romeinen zeer in den smaak was en welke men waande niet meer te vinden te zijn. Voor de nieuwe hoofdkerk van Marseille gaan pilaren uit deze marmersoort gemaakt worden. Er zijn stalen van tentoongesteld in de Parijsche wereldtentoonstelling.

Londen. Wijlen de kunstkooper White heeft aan de National Gallerij een schilderstuk nagelaten, welk in 1792 verkocht werd door het bestuur der St.-Donatiuskerk te Brugge, voor welke het in 't begin der XVIe eeuw was vervaardigd door Geeraard David Van Ouwater, op last van Bernardino de Salviatis, die er met drie heiligen is op afgebeeld.

- Edison, de uitvinder van den telefoon, heeft den eigendom van zijne uitvinding verkocht aan de *Western Union Telegraph Company.* Er is sprake 4000 steden en gemeenten, die niet belangrijk genoeg zijn om de kosten van eenen telegraafdienst te dekken, aan elkaar te verbinden bij middel van telefoons. (Zie onze blz. 124, 2e kolom.)

Edimburg. Vanwege de Scottish Fishery Board is een verslag over de Schotsche haringvisscherij gedrukt, waaraan wij het volgende ontleenen. In 1877 werden 847,718

vaten haring gekaakt en gezouten. In een vat gaan 700 haringen en men rekent dat tegen elk duizendtal haringen die gezouten worden, er 500 levend en als versche visch worden verkocht. Sedert 1867 werden jaarlijks gemiddeld 843 ¼ millioen versche of gezouten haringen door Schotsche visschers verkocht. Dit geeft per jaar ongeveer 43 millioen frank, elke haring gerekend tegen 5 centiemen. De meeuwen op de Schotsche kusten worden geschat ieder jaar 1,110,000,000 haringen te verslinden, zijnde gemiddeld zes haringen daags voor elken vogel. Het aantal kabeljauwen en soortgelijke groote visschen in de Schotsche zeeën wordt berekend op 70 millioen, door welke jaarlijks omtrent 29,400,000,000 haringen worden verslonden. Van uit Schotland varen 7000 booten op de haringvisscherij.

Rome. Havenwerken, die aan den Tiber worden uitgevoerd, hebben namelijk vereischt dat het bed van de rivier te Ponto Sixto gedeeltelijk werd afgedamd. Het drooggemaakte stuk des rivierbeds is als bezaaid bevonden met stukken van marmeren pilaren, kapiteelen, voetzuilen, enz. Onder andere zijn ook de volgende overblijfselen gevonden van een zwaar verguld standbeeld uit fijn Corinthisch brons: de rechterarm en schouder, de voeten en enkels, nog vastgehecht aan den grondzuil, 2 of 3 groote stukken van draperijen en enkele kleinere stukken. Hand en arm en ook de teenen zijn met al de kenmerken van groote kunst afgewerkt; de $0^{m}40$ lange voeten steken in sandalen met breede rijk versierde tongen die, kruislings over de voeten, rond de enkels geslagen en van achteren gebonden zijn. De omtrek der teenen is zichtbaar doorheen de linnen zwachtels welke de voeten bedekten. Het linnen is saamgebracht in smalle rechtopgaande vouwen achter den hiel, om een weinig hovende zool te eindigen. Sommigen denken, dat de gevonden overblijfselen, stukken van een beeld van keizer Domitiaan zijn, dat bij eene volksberoerte in den Tiber geworpen werd.

- Bij de Via Appia zijn een vijftigtal oud Romeinsche graven met belangrijke opschriften ontdekt.

Kaïro. Blz. 101 gaven wij in een kort opstel eenige wetenswaardige bijzonderheden omtrent den Nijlmeter en de overstroomingen van den Nijl. Naar aanleiding daarvan maken wij thans melding van de vrees, welke dit jaar in Egypte werd gevoeld omdat de bevruchtende overstroomingen van de rivier ongemeen lang uitbleven. Het land zag reeds het spook van den hongersnood in het verschiet. Immers later dan 15 Juli waren de overstroomingen bij menschengeheugen nooit begonnen en dit jaar was het water in den Nijl op 4 Augustus nog niet zichtbaar gerezen. Het volk stuurde den hemel reeds gebeden toe om de geduchte ramp af te weren en dagelijks werd in de moskeeën met hetzelfde doel Allah aangeroepen door de geestelijkheid. Den 5^{n} Augustus eindelijk begon de Nijl plotseling te wassen en nog vóór de nacht inviel was de rivier buiten hare oevers getreden en stonden de landerijen heinde en ver onder haar gezegend water. Zoodra dit bekend was in Kaïro, liep al het volk te hoop in de straten; geheele drommen menschen uit de volksklasse gaven hunne blijdschap met zingen en dansen lucht, hoe ingetogen en stil Oosterlingen anders gewoonlijk ook zijn. De hooge regeering liet vuurwerk afsteken en het gejuich des volks scheen daarbij geen einde te zullen nemen.

Sterfgevallen.

BARTHELEMY C. DU MORTIER, de gekende Belgische staatsman, stierf den 9n Juli te Doornik, waar hij geboren was in 1796. Hij was een van de kundigste en geleerdste mannen die zijn vaderland heeft aan te wijzen. Zijne lievelingsvakken waren de kruidkunde, de geschiedenis der schilderkunst en de oudheidkunde. Sedert hij

EGMOND EN HORNES.
Houtsnede van wijlen JAN VAN AEL.

in 1822 zijne zeer geachte *Commentationes botanicae* uitgaf, liet hij nog verscheidene werken verschijnen, welke afzonderlijk gedrukt of in tijdschriften opgenomen werden. Slechts weinige weken vóór het afsterven van den uitstekenden man, liet het staatsbestuur zijn borstbeeld in eene der zalen van den botanieken hof te Brussel bijzetten. Van zijne gekende navorschingen omtrent de geboorteplaats van P.P. Rubens vindt men in ons tijdschrift gewag gemaakt in 1875, blz. 166. De overledene was graaf van het H. Roomsche Rijk, terwijl Z.M. Leopold I hem in 1872 ook bij den Belgischen adel met grafelijken titel opnam.

JOSEPH RITTE, die zich als dichter van veel aanleg heeft doen kennen, is den 10n Juli te Gent gestorven, oud 47 jaren. Hij was te Doornik geboren. Een blad uit die

stad noemt tusschen de gedichten des overledenen, als meesterstukken *Le Tilleul du Crampon* en *Le vieux beffroi.*

FREDERIK JAN VAN AEL, de eerst ingeschrevene en een der veel belovende leerlingen van de sedert 1872 heringerichte houtgraveerschool bij de koninklijke academie van Antwerpen[1], aldaar geboren in de maand Augustus 1860, is den 15^{n} Juli ten 2 ure 's nachts gestorven. De plechtige lijkdienst had plaats den 18^{n} daaraanvolgende ten 9 ure in de Sint-Jacobskerk, de teraardebestelling op de begraafplaats op het Kiel onder een grooten toeloop van vrienden en kennissen. Wij geven hierboven de studieplaat, door den jeugdigen Van Ael verleden jaar tentoongesteld en waarvan wij gewaagden in onzen jaargang 1877, blz. 84. Zij verbeeldt de graven van Egmont en Hornes veroordeeld om onthoofd te worden, voorgesteld op het oogenblik dat zij zich naar 't schavot begeven. Deze gravuur werd uitgevoerd naar eene op hout gesnedene plaat geteekend door wijlen A. Dillens. Het beschouwen dezer plaat, die van zeer veel aanleg voor een moeielijk vak getuigt, zal het ontijdig afsterven van den talentvollen jongeling nog meer doen betreuren, inzonderhid door de kunstliefhebbers.

FRANCISCUS-HELIODORUS-JOSEPHUS LECLEF, bouwmeester, te Antwerpen geboren, is aldaar na eene langdurige ziekte overleden den 25^{n} Juli in den ouderdom van 67 jaren. In zijne jeugd onderscheidde hij zich als leerling der klasse van boetseer-en bouwkunde aan de koninklijke academie zijner geboortestad[1], in dewelke later talrijke gebouwen onder zijne leiding werden uitgevoerd, zooals: het Sint-Ignatiusgesticht met kerk in de korte-Nieuwstraat, de kapel in het Sint-Josephus-gesticht, het gesticht van de zusterkens der armen, het klooster der broeders van Liefde, Sint-Vincentiusstraat, het klooster der paters Kapucijnen, de torens der Sint-Joriskerk en een aantal meesterswoningen, buitenverblijven, kasteelen en een groot getal huizen. Ook in andere steden des lands werden gebouwen onder zijne leiding uitgevoerd, zooals het klooster en de kerk der paters Kapucijnen te Brugge. De heer Leclef paarde aan veel naarstigheid wezenlijk talent; voor bijzondere gebouwen is hij nog niet overtroffen. In den prijskamp van 1862 voor de herbouwing der Antwerpsche Beurs was zijn ontwerp een der vier bekroonde. De lijkdienst van den verdienstelijken man, door eene groote menigte bijgewoond had in de Antwerpsche hoofdkerk op 29 Juli ten 11 ure plaats, de begrafenis op Berchem kerkhof, waar verscheidene redevoeringen werden uitgesproken.

1 Zie 1870, blz. 13 en 37,1872, blz, 30, 111, en 116, 1875, blz. 71, 1876, blz. 174.

1 1828, 2^{e} der groote geboetseerde sieraden; 1829, 1^{e} in voormelde klasse; 1830, 1^{e} der bouwkundige orden; 1831-32, eervolle melding; 1833 3^{e} van bouwkundige samenstelling; 1834, 1^{e} prijs in voormeld vak 1835, 2^{e} van geboetseerde beelden.

Bij eene plaat van Frans Lauwers.

Toen de reeds zoo gunstig gekende plaatsnijder Frans Lauwers naar buitenlands vertrok als primus van Rome, liet hij ons eene sterkwater studieplaat, langen tijd te voren uitgevoerd, en die wij hier mededeelen, overgebracht op steen omdat de plaat het afdrukken van een groot getal exemplaren wellicht niet zou kunnen lijden en wij de afzonderlijk getrokkene exemplaren (een beperkt getal) voor bijzondere liefhebbers willen bewaren. Deze plaat herinnerde ons aan het lieve verhaaltje van den beroemden Andersen, voor titel voerende: *De groote hond*, en dat wij hier laten volgen. Zooals men verder bij de lezing zal zien, werd het dier, waarvan er sprake gaat zijn, met zooveel vertrouwen en onachterdochtige overgeving door zijne kleine makkers gestreeld als de goedaardige hond welke Frans Lauwers op zijne plaat heeft afgebeeld.

In eene herberg van eene kleine stad, aldus luidt het verhaal bij Andersen, zat beneden in de gelagkamer een berenleider zijn avondeten te gebruiken. Hij had zijnen ruigen medegezel vastgebonden achter eenen hoop hout, - den armen beer, die geen kind of kraai kwaad deed, hoewel hij er barsch en grimmig genoeg uitzag.

Boven in het uitstek speelden drie kinderen in den maneschijn, het oudste was pas zes, het jongste nog geen twee jaar oud. Trip, trap! klonk het eensklaps op den trap. De deur sprong open. Het was onze harige vriend, die zich achter de houtmijt tamelijk had staan te vervelen en een kijkje wilde nemen in huis. Hij had den weg naar den trap gevonden en kwam daar nu in alle deftigheid het uitstek binnenstappen. De kinderen verschrikten geweldig, toen zij het groote beest zagen, en kropen in eenen hoek. De beer ging naar hen toe, raakte hen even met zijnen snoet aan, maar deed hen niet het minste kwaad.

‘Het is zeker een groote hond,’ dachten de kinderen en

begonnen het beest te streelen. Dat beviel onzen zwartrok. Hij ging, zoo lang als hij was, op den grond liggen en vond het blijkbaar heel aangenaam, dat de kleinste van de drie zich om en om ging rollen op zijnen buik en zijn blonden krullebol kwam wrijven tegen zijn ruigen pels. Nu nam de oudste knaap zijne trommel en begon er uit al zijne macht op te roffelen. De beer zette zich op zijne achterpooten en ging lustig aan 't dansen. Dat vonden de kleinen allergrappigst! Iedere knaap nam zijn geweer, de beer kreeg er ook een en hield het vast. Dat was eerst een fiksche kameraad, dien ze nu gekregen hadden! Zij juichten van pleizier. Een, twee, drie! - daar ging het heele troepje aan het marscheeren....

De deur werd geopend en de moeder trad binnen. Zij stond verstomd van schrik, toen zij zag wat er gaande was. Zoo bleek als eene doode en met strakke oogen staarde zij half wezenloos voor zich uit; maar de kleinste jongen knikte haar vriendelijk toe met zijn onschuldig kopje en riep in zijn gebroken taaltje: ‘Wij spelen soldaatje, moeder!’ Hierop kwam de berenleider boven en nam den ruigen kindervriend met zich mee.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom kan men in eenen kelder, welke vol wijn ligt die in gisting is, geene kaars brandende houden?

Omdat de uitwasemingen die, bij deze gelegenheid van den wijn afkomen, en de dampkringslucht vervullen, niet van dien aard zijn om vuur noch leven te onderhouden; want iemand, die de onvoorzichtigheid zou hebben, den neus boven het spongat te houden van een vat wijn dat in gisting is, ten einde er de uitwasemingen van in te ademen, zou, als of hij van den bliksem geraakt was, op staanden voet dood vallen.

Hetzelfde heeft plaats als men bij voorbeeld in gasbuizen die soms schijnbaar verstopt zijn, blazen wil. Men vindt ongelukkiglijk eene menigte voorbeelden daarvan.

De jonge grootvader.

II.

Te Meulestede, in eene straat, welke wij maar de Nieuwstraat zullen noemen, - immers zij is splinternieuw van onze schepping, - staat een huis met twee verdiepingen, zooals het gemeenlijk heet; of liever met ééne verdieping, boven de benedenplaatsen, zooals het heeten moest. Langs de straatzijde heeft het beneden drie vensters en eene deur, de verdieping vier vensters; langs achter komen hetzelfde getal vensters en eene deur op eene tamelijk ruime binnenplaats uit, met muren omringd. Deze muren zijn sierlijk met wel bezorgde fruitboomen belegd: hooge perelaars, krachtige perzikboomen, weelderige wijngaardranken, welke de heerlijkste vruchten beloven; krieke- en kerseboomen, welke in de lente reeds den muur schakeeren met roode en blozende vruchten. Een groen geverfd hek opent den tuin, vier of vijf maal zoo diep als de straat en met hooge kornoeljehagen van andere tuinen gescheiden. Van binnen is het huis zoo eenvoudig mogelijk verdeeld. Langs de voorzijde heeft men rechts den winkel, waar twee vensters en de voordeur in uit komen; links, een klein kamertje. Op den achtergrond van den winkel komen deuren,

die naar den zolder en de keuken voeren. Deze bevindt zich links, is juist zoo groot als de winkel en heeft door eene trapdeur tevens gemeenschap met den kelder en met een gewelfkamerje, dat er boven is. Een smalle gang snijdt de verdieping in twee deelen, elk van twee kamers. Wanneer ik daarnu uit afleid, dat elke kamer op die manier twee vensters heeft, zal men gewis opmerken, dat, wanneer de deuren der kamers gesloten zijn, de gang stikduister moet wezen.

o! Voor een bouwmeester der negentiende eeuw heet zulks een grove kemel: in die glinsterende eeuw der verlichting wil men licht en lichtheid in alles, voor alles! De hedendaagsche bouwmeester make u huizen met onmogelijke trappen, met plaatsen, waarvan de eene helft te klein is en de andere heift volkomen nutteloos; hij vergete in zijn bestek hier eene schouw, daar eene deur, ginds zelfs eenen trap om naarboven te klimmen.... dat is allemaal niets. Metselaars en timmerlieden zullen 't laatste wel gewaar worden en verbeteren in het opbouwen, en voor 't eerste heeft de bouwmeester, buiten eene ongemeene verdraagzaamheid, redenen als deze: '*t is beter eenige plaatsen te veel dan te weinig;* en: *kleine plaatsen zijn gemakkelijker om te meubileeren, te verwarmen en te onderhouden dan groote.* Maar wee de reputatie van den bouwmeester, die mocht verwaarloozen licht te brengen tot in de kleinste hoekjes van zijn gebouw! En alzoo zijn onze nieuwerwetsche huizen gewoonlijk vol vensters, tot groote vreugd van den onverzadelijken fiscus tot groote stoornis der nooit tevredene belastingschuldigen, die nochtans op die wijze dubbel verlicht worden; verlicht in hunne woning, verlicht in hunne geldkas....

Gelukkig dus voorde hedendaagsche kunst, behoorde ons huis tot de achttiende eeuw, zoowel als de bewoners, die er volkomen mede in hunnen schik waren en alle opmerkingen den bodem konden inslaan met te zeggen: de deuren der kamers staan alleen des nachts gesloten, dus is de gang ten gepasten tijde verlicht. En, *à propos* van de bewoners, dat waren op 23 Juni 1851, - tijdstip waarop ons verhaal begint, - de eerzame Johan-Willem Pieters, meester schoenmaker, zijne gezellinne, Anna-Marie Pauwels, hunne dochter, Francisca-Ludovica, en hun knecht, Thomas-Quirinus Van Diest.

't Is rond vier ure van den namiddag, dat wij den lezer in den winkel brengen. Wij vinden er twee personen tegenover malkander aan eene tafel zitten. De bepekte voorschooten doen seffens in beide mannen schoenmakers erkennen en 't zijn inderdaad baas Pieters en zijn knecht Thomas. 't Is juist een Maandag en de arbeid is sinds drie uren gestaakt. Baas Pieters ziet er uit als iemand die niet ver meer van de zestig is; en de man zou op onze vragen daaromtrent hebben geantwoord, dat hij geboren was den 10^{n} Pluviose, jaar II. Overigens is de baas tamelijk bemiddeld; en verraadt gansch zijn uiterlijke eene bloeiende gezondheid, dan spreekt ook goedhartigheid en zielevrede uit elke plooi van zijn gelaat. Dat de man er nu zoo ernstig uitziet, komt bij zijne bezigheid: hij heeft zijnen bril op, en zit ferm te cijferen op eene lei, die voor hem op tafel ligt. De knecht, die met een kerk-

boekje in de hand zijnen meester zit aan te gapen, schijnt veel jonger te zijn: op 't eerste gezicht zou men hem ter nauwernood vijf en twintig jaren toekennen, hoewel hij er reeds acht en dertig telt. Dit ongemeen jeugdig gelaat heeft de jongen te danken aan eene groote dosis... bekrompenheid. Het staat immers vast, dat verstandige, begaafde lieden in 't algemeen veel vroeger de fraaie rondheid en volheid van trekken zien plaats maken voor de onverbiddelijke rimpels, dan de gelukkige domkoppen. Ware Thomas de zoon geweest van een baron of van een rijken staatsman, dan zou hij, in dollen hoogmoed, gemeente-raadslid of misschien wel volksvertegenwoordiger zijn geworden tot groote straf zijner.... vrije kiezers; thans, zoon van een armen daglooner, is hij schoenmaker, en dat nog wel - volgens de getuigenis van zijnen baas, - een goed schoenmaker, en een zeer nuttig lid der maatschappij.

- Ha, ik ben er, zegt de baas, terwijl hij vergenoegd opkijkt: zie eens in uw kerkboek, Thomas, en zeg mij: valt de Paschen van 1856 niet op 23 Maart.

- Juist! zei de knecht, zijnen meester met verwondering beziende; ik geloof waarachtig dat gij kunt tooveren, baas!

- 't Is nochtans uiterst gemakkelijk, hernam deze, terwijl hij de ellebogen op de tafel zette; luister eens wel: gij vergroot het jaartal met 1 en deelt vervolgens door 19; het overschot der deeling vermenigvuldigt gij met 11 en trekt van de som 11 af; dit overschot deelt gij nu door 30; het overschot der deeling zal nu soms grooter zijn dan 23 en dan trekt men het af van 42; is bedoeld overschot niet grooter dan 23, dan trekt men het af van 44. Het overschot dier laatste aftrekking wijst aan, hoeveel dagen men achter den laatsten Februari moet voortellen; en den Zondag, die volgt op den dag, welken men zoo bekomt, is't Paschen!

- Ik geloof, dat ik 't nu ook zou kunnen, zei de knecht tevreden: mag ik eens probeeren, baas?[1]

- Wel ja, laat eens zien, zei de baas: daar is de lei, en zoek eens de Paschen van 1860.

- Gij moet mij nog eens zeggen, hoe dat ik moet beginnen, baas?

- Zoo, ik meende dat gij 't kost, zei de baas lachend. Hewel, deel eerst 1861 door 19.

- 1861, baas? zijt ge niet mis: 't is van 1860, dat ik het zoeken moet!...

- Zeker, maar daarom moet gij 1861 nemen!

- Dat is toch aardig, zei de knecht het hoofd schuddend: om de Paschen van 1860 te vinden, moet ik die van 1861 zoeken: en hoe zal ik die van 1861 vinden?

- Met 1862 te deelen, zei de baas slim lachend.

- Goed, nu versta ik het, zei Thomas: om de Paschen van 1860 te vinden zoek ik 1861; om die van 1861 te vinden, 1862; om die van 1862 te vinden, 1863; om die.....

- Gij verstaat er geene letter van, jongen, zei de baas: gelijk gij mij dat daar zegt, is 't onmogelijk: het is juist alsof gij een paar lederen zolen wildet snijden uit uwen linnen voorschoot. Om de Paschen van 1860 te vinden, moet men bij dat getal 1 tellen: wat bekomt men dan?

- 1861, baas.

- Nu, deel eens 1861 door 19!

(1) De baas had de avondlessen van den Gentschen meester Jonglas gevolgd en rekende vrij wel.

- Nu heb ik 't begrepen, baas;... wacht, baas.. seffens, baas... ik laat mijne één omlaag komen.... seffens, baas... een nulleken bij.... wacht, baas.... nog eentjen bij.... *à la minute*, baas..... ik ben er, baas: 97 franken en 42 centiemen!

De baas begon zoodanig te lachen, dat hij zich aan de tafel moest vasthouden.

- Het is nochtans zoo, hervatte Thomas, die intusschen de proef gemaakt had: zie liever!

- Dat heb ik nog van mijn leven niet gehoord, zei de baas, nog altoos lachend: zoo iets uittrekken in franks en centiemen!...

- Maar, baas, 't is nu alzoo de manier: alles wordt nu uitgetrokken in franks en centiemen, alles!

- Zoo, zei de baas, en de jaren ook?

- Ik geloof dat ik ongelijk heb, zei Thomas, na een oogenblik denkens; als ik het wel overweeg, dan moeten de jaren uitgetrokken worden in meters en centimeters!

- Sedert wanneer dat? vroeg de baas luimig.

- o Sedert zoo lang, antwoordde Thomas. Toen ik naar de avondschool ging, deed de ondermeester het ons reeds zoo doen; en dat is nu al twintig jaar geleden. En als ik geloot heb, dan vroeg de secretaris mij, hoe oud ik was. Ik antwoordde hem: 18 jaar, 8 maanden, 6 dagen; maar hij verstond dat zeker niet, of hij wilde dat niet verstaan; en ik moest onder de maat.

- Langs om beter, schaterde de baas: was het niet om te zien, hoe lang gij waart, dat gij onder de maat moest, sukkelaar?

- Hoe lang ik was, hervatte Maas: wel hij zag mij voor! zijne oogen staan!

- Hij moest uwe lengte hebben in meters en centimeters, juist gelijk gij de maat moet hebben van de voeten, voor welke gij schoenen wilt maken.

- Nog al schooner, baas, hervatte Thomas, die buitengewoon halsstarig was in zake van geleerdheid; hij moest immers geene maat nemen op mijn geheel lijf: hij moest mij toch niets maken!... Gij zijt er niet, baas, ik hoor het wel!

Voor alle antwoord sprong de baas recht en liep in ééne lachbui de keuken in en het gewelfkamerken op.

- Of hij den duim moet leggen! sprak Thomas, zich tevreden in de handen wrijvende: die deeling staat hier zoo fiksch op als de soldaten in 't gelid; en dan komt onze goede baas er nog mee lachen!...

Wellicht zou Thomas nog al lang met zijne eigene lofspraak zijn voortgegaan; maar nu ging de keukendeur weder open en verscheen er eene werkvrouw met eenen bezem en eenen emmer water.

- Maat, sprak ze, ge moest al uwe prullen hier eens wegpakken: ik kom uwen winkel wat schuren. Gij zult mij dan wel eenige emmers water aanhalen, niet waar?

- Seffens, zei de knecht; en de daad bij de woorden voegende, had hij op een oogenblik al hun gerief ter zijde gezet. De werkvrouw was reeds ferm aan het wrijven op de roode tichels; Thomas haalde nu emmer voor emmer het water aan; en op eenige minuten was de vloer opgeklaard, lag er zand gestrooid, en was alles teruggezet op zijne gewone plaats. Edoch, vooraleer te vertrekken, naderde de werkvrouw tot den knecht, legde hem de hand op den schouder, en zegde hem stil aan 't oor:

- Francisca gaat trouwen!

- Fran...cis...ca... trouwen! stamelde de jongen, terwijl hij oogen en mond wijd open zette.

- Ja, trouwen! hervatte de werkvrouw, die er vermaak in scheen te nemen den goeden jongen te tergen, en vruchtelooze moeite deed om aan haar spottend gelaat een ernstigen plooi te geven: zij gaat trouwen met Felix Lamineur!

- Och God, zei de jongen, terwijl hij zich radeloos achter de ooren krabde: wat ga ik nu doen!... Zie, Sofie, ge moogt het niet kwalijk nemen, maar ik geloof dat ik mij ga ophangen of verdrinken!... Wat! Francisca, die ik altoos zoo gaarne zag, die ik hebben leeren loopen,... Francisca!...

En hij begon met het hoofd op de handen te weenen als een kind.

Sofie was eene buurvrouw, die nagenoeg vijftig jaren telde. Zij was een tijd lang in dienst geweest bij de echtgenooten Pieters en, ofschoon thans gehuwd en moeder van een talrijk gezin, kwam zij toch in daghuur nu en dan helpen, als het noodig was. Voorzeker was zij aan het huisgezin Pieters zeer verkleefd; maar die verkleefdheid had eene reden: al wat er in het huis over was aan kleederen, spijzen, vruchten, ging regelrecht naar het huis der werkvrouw. Voor het overige had Sofie een valsch en afgunstig karakter; weinigen bezaten als zij de kunst om iemand te vleien, om achter de geheimen te geraken; weinigen wisten als zij iedere omstandigheid te baat te nemen om te visschen in troebel water. Zij wist, dat Thomas nog al hoogmoedig was, en dat men in huis niets voor hem verborgen hield, dewijl men zijne trouwe gehechtheid kende. Zij slaagde er in de ijdelheid van den jongen te streelen door hem het vooruitzicht te geven van een huwelijk met de eenige dochter en erfgename; en, van de vriendschap uitgaande, die allen hem betoonden, had Thomas die toekomst eerst als mogelijk, weldra zelfs als zeker beschouwd. Van dit oogenblik af bezat Sofie gansch zijn vertrouwen; ook gebeurde er niets in huis, werd er schier geen woord meer gesproken, of zij kreeg het van den knecht, - buiten zijne bedoeling haar bespieder geworden, - te weten. Ook bij de jeugdige Francisca was zij door vleierij in vriendschap geraakt. Sedert eenige dagen wist zij, dat deze trouwen ging; en lachend had zij haar dan medegedeeld, wat zij de verwaande inbeelding van eenen onnoozelen dommerik noemde: hoe Thomas op haar was verliefd. Met de onbezonnenheid, haren leeftijd eigen, had het meisje ook hartelijk gelachen bij dit verhaal en zelfs had de werkvrouw moeten beloven haar getuige te laten zijn van den indruk, welken het nieuws van het aanstaande huwelijk onmisbaar op den knecht maken zou. Met dit doel nu naderde Sofie stillekens het kamertje en tikte er eventjes aan de deur. Deze ging onhoorbaar zacht open, en een lief kopje met gitzwarte lokken en glinsterende bruine oogen kwam te voorschijn; daarop volgde de ranke gestalte eener maagd in volle jeugd en schoonheid, welke op de punten der voeten vooruit trad. Het zicht van den schreienden sukkelaar had echter bij haar eene gansch andere uitwerking dan zij het zich had voorgesteld. Het medelijden nam op eens de spottende uitdrukking van haar gelaat weg, dat met een vurigen blos werd overtogen; het meisje

voelde nu, dat het ongepast was den draak te steken met de smartelijke teleurstelling van den armen jongen, die hun altoos zoo verkleefd was geweest; en zij wierp op Sofie eenen blik, welke aan deze volkomen die gevoelens moest doen raden.

- Thomas, sprak ze, in ernstige houding voor den knecht staande.

Deze verschoot niet weinig, toen hij opzag.

- Francisca! zegde hij, terwijl hij zijne tranen opdroogde: is het waar, kind, dat gij mij verlaten zult?

- 't Is waar, mijn vriend, zei 't meisje, en zij stak hem lachend haar handje toe: ook vader en moeder ga ik verlaten: ik ga trouwen!... Maar zeg eens, jongen, waarom doet u dat zoo'n verdriet: Ik blijf immers in Meulestede wonen.

- Kan ik er aandoen, Francisca, dat ik u allemaal zoo gaarne zie, en u in 't bijzonder? Och, ik heb u zien geboren worden, opgroeien; menigen dag ben ik met u op den arm mijne boodschappen gaan doen. Ik heb geweend van smarte, als uwe twee broeders gestorven zijn van de roode koorts: en ook geweend heb ik van vreugde, wanneer ik den dokter hoorde verzekeren, dat gij ontsnappen zoudt!... Och, Francisca, wist gij hoe gaarne ik u zie!

- En zie ik u dan niet gaarne? vroeg het meisje ontroerd, terwijl zij met hare kleine rozevingeren eenen traan wegnam.

- En waarom trouwt gij dan niet liever met mij? vroeg de jongen naïef lachende: hij had dien traan bemerkt.

- Gij hebt mij dat nooit gevraagd, antwoordde het meisje, dat nu aan hare stem een half verwijtenden toon gaf: gij hebt mij dat nooit gevraagd en gij weet, dat ik het u niet vragen mocht: een eerbaar meisje mag daar nooit eerst van spreken.

- Dat is waar, zei Thomas betetterd; maar gij waart nog zoo jong, - wat is een en twintig jaar! - en mijne moeder zei mij, dat ik ook nog te jong was, - ten minste voor 't verstand, zei ze; en daar ik gaarne nog al veel verstand zou gehad hebben, en dewijl het verstand komt met de jaren...

- Hebt gij altoos uitgesteld er mij over te spreken, onderbrak het meisje, dat thans wat moeite moest inspannen om ernstig te blijven; maar ik heb nu mijn woord gegeven aan Felix Lamineur!... 't Is slecht gedaan van u, Thomas, van mij daar ten minste niet één woord van te zeggen, dan had ik ook kunnen wachten!... En wat ga ik nu doen?

- Als gij uw woord gegeven hebt, dan moet gij het hou-

den, antwoordde Thomas, na een oogenblik te hebben nagedacht; Felix is toch een brave jongen, Francisca, en die u ook heel gaarne zal zien.... Weet gij wat, trouw er maar mede; ik zal maar jonkman blijven en werken voor mijne moeder.

- En troost gij u dan ook maar, vriend, vervolgde 't meisje, op uiterst minzamen toon: mijn man zal u ook heel gaarne zien, en alzoo blijven wij toch altoos vrienden!... Felix zal u op onzen trouwdag een geschenk geven, jongen, o zoo schoon!

- Zal 't waar zijn? vroeg Thomas, tevreden opziende: zal 't ook waar zijn?

Francisca zag eens om: de werkvrouw was weggegaan, waarschijnelijk toen zij bemerkte, dat het meisje hare bemoeiing niet goedkeurde: zij waren dus alleen, en Francisca antwoordde met ingehoudene stem:

- 't Zal zaker waar zijn, jongen!... mag ik u thans een kleinen dienst verzoeken?

- Te weten, Francisca?

- Zult gij 't doen?

- Zoo gauw gij wilt!

- Zoudt gij eens voor mij naar Melle willen gaan?

- Waarom niet?

- Spreek stiller, Thomas, niemand mag ons hooren. Kent gij de herberg *de Witte Leeuw* te Melle?

- Of ik ze ken! Ik ben er nog verleden jaar met den baas gaan bollen!... 't Was geloof ik met...

- Luister dan, zei Francisca: zoudt gij nog om zes ure dáár kunnen zijn?

- 't Is nu kwart voor vijf, zei Thomas: op mijn gemak!

- 't Is goed dan. Gij zult in den *Witten Leeuw* eene vrouw vinden: Theresia Biebuyck....

- 't Is mijne nicht; ik ken ze zeer goed!

- Zooveel te beter dan. Die vrouw zal een meisje overhandigen, om naar hier te brengen.

- Moet ik dat meisje dragen?

- Dat spreekt!

- 't Is maar, ik zou dan liever eenen kruiwagen medenemen. Van hier naar Melle is wel vijf kwartier gaans; en dat met een vrouwmensch op mijnen rug... de menschen...

- Wat praat gij daar van een vrouwmensch op uwen rug? onderbrak 't meisje lachend: er is spraak van een kind van zes jaren, dat gij gemakkelijk op uwen arm kunt nemen!

- O, als 't zoo is, wees dan maar gerust: om half negen ben ik er mede hier.

- Goed, jongen, zei Francisca, ga u maar gauw wat aankleeden nu, en vertrek spoedig,

- Wees gerust, ik vlieg! antwoordde de jongen. Maar *à propos*, het is toch geen dood kind, niet waar?

- Volstrekt niet, zei 't meisje: toe, haast u!

Thomas had reeds de deur opengetrokken, en was in drie sprongen boven. Francisca keerde terug naar het kamertje, waar zij zich weder aan 't werken zette.

Terwijl de dochter aan Thomas die boodschap had gegeven, was de baas bezig geweest met zich wat op te schikken; hij had zijnen wandelstok gevat om het gewone maandagsch uitstapje te gaan doen, als de deur van het gewelfkamerke openging en er eene vrouw naar boven klom; - 't was bazin Pieters, hoewel reeds ten halve de

zestig, nog eene fraaie burgervrouw, met struische leden en blozende wangen. Haar gelaat was gewoonlijk gul en bemoedigend; thans echter was er als eene wolk van ernst en kommer over gekomen. De baas scheen te merken, dat zij hem over eene zaak van belang kwam spreken. Hij zette den wandelstok aan den muur, en stapte terug naar het midden der kamer.

De baas was voorzeker een uitmuntend werkman en beminde zijne vrouw en zijne dochter met al de vurigheid en verkleefdheid, die men bij den besten echtgenoot en vader wenschen zou. Doch van den eersten dag van hun huwelijk af, had hij het huishouden gansch aan zijne vrouw overgelaten, en dewijl deze zich voortreffelijk kweet van dien last, had hij vervolgens haar ook gansch alleen met de kinderen laten geworden. Zoozeer was zelfs de man dit nu gewoon, dat het zijne vrouw telkens moeite kostte om met hem een ernstig gesprek over hunne belangen te kunnen aanknoopen: gemeenlijk gaf hij haar een nietsbeduidend antwoord en liet haar zitten, gelijk de vrouw zei, met zooveel appelen als peren.

- Jan, zei de bazin, hem naar het venster wenkende: kom eens hier, ik moet u over iets spreken!

- Indien het over het koopen van dat stuk lijnwaad is, vrouw, doe dat naar uwen zin: ik ken er niets van, dat weet gij!... En ik heb niet veel tijd ook: gij weet, dat ik...

- Ja, onderbrak hem de bazin, die zich op eenen stoel zette: als het is om daar gansche uren met Thomas de Paschen te zitten zoeken, dan hebt gij tijd genoeg; maar als ik spreken kom...

- Vrouw, als gij mij spreken moet, begin dan maar: ik luister...

Met die woorden haalde de baas zijne zilveren snuifdoos uit, draaide ze twee malen tusschen duim en wijsvinger rond, en keek zijne vrouw verwachtend aan.

- Als gij wilt, dat ik u iets zeg, kom u dan een oogenblik nevens mij zetten, hernam de bazin; gij staat daar weer te draaien en te keeren van ongeduld en zoo kan ik niet spreken.

- Maar als ik nu liever rechtsta, vrouw!

- Gij waart daar seffens naast Thomas gezeten en gij zult u nu ook naast mij zetten, om op ons gemak eens te praten, antwoordde de bazin; zoo niet, trek ik er van door!... Met wie denkt gij den gek te houden dan?

De man begreep, dat hij, bij omkeering van artikel zooveel van het burgerlijk wetboek, - wat is er heilig voor de vrouwen? - gehoorzamen moest aan zijne wederhelft. Hij nam dus den stoel aan, dien zijne vrouw hem aanbood. Inwendig was hij zeer misnoegd, hoewel hij vriendelijk wilde lachen om dat misnoegen te verbergen; maar alzoo kreeg zijn gelaat zoo'n komieke plooi, dat zijne vrouw in een luiden lach schoot.

- Gij lacht, bazin? vroeg hij droog.

- Of ik lach, herhaalde de vrouw: wie zou niet lachen toch

om eenen meester schoenmaker met eene leelijke leest in plaats van een vriendelijken neus.

Inderdaad scheen 's mans reukorgaan halsstarig de aanlokking der lachspieren te wederstaan en wilde niet meelachen.

- Nu, zegde de baas, die in eens ernstig en boos werd, als ik hier moet zitten om uitgelachen te worden, weet ik wel wat mij te doen staat!

Hij stond op en vatte zijnen stok.

- Zie, alzoo zijn de mans, zegde de vrouw op klagenden toon: zij gaan wandelen, en als de arme vrouw, die te huis moet blijven, eens lachen durft, dan is het nog te veel!... Nu, ga maar voort, baas!.. Ik kwam u spreken over het huwelijk onzer dochter; maar ik zal het kind maar aanraden er niet meer aan te donken!.. God beware haar van ooit eenen man te nemen!

- Wat zegt gij daar? vroeg de baas, nu verwonderd opziende: 't huwelijk van onze Francisca! Maar gij wordt zeker stapelgek, vrouw!.. Onze eenige dochter!.. Een kind van een en twintig jaar!...

- En als zij het wél doet, hernam de bazin, haren man bedaard beziende: zullen wij er dan tegen zijn?

- Wel doen! Wel doen! herhaalde de baas: 't zijn mij allemaal de trouwers!.. 't Meisje is een kind dat pas eenige jaren de speelpop heeft weggesmeten; de jongen is een nuchtere twee-en-twintiger!... En dat begint mij te zamen een huishouden, waar het overleg maar inkomt, als reeds de armoede en de ellende langs honderd zijden naar binnen dringen!...

- Waarlijk, baas, ik heb u nog nooit verstandiger hooren klappen, zei de bazin luimig: wij zullen dus maar best dien schoonzoon afschepen en wachten!...

- Neen! dat zeg ik niet, zei de baas, wien het woord ‘schoonzoon’ in het hart was geslagen: - een schoonzoon en kleinkinderen waren reeds het droombeeld zijns levens geworden, - dat zeg ik niet! En wie is die schoonzoon?

- Kent gij Leonie?... Leonie Lamineur?

- Die panharing, waar Francisca nog al veel mede wandelen gaat?

- Juist, hernam de bazin; maar ofschoon gij 't meisje een panharing heet, is zij zeer braaf, zeer werkzaam, zeer...

- Nu, zij mag zijn gelijk zij wil, onderbrak de baas; ik zeg daar panharing tegen en het is een panharing ook!... Dat weet reeds van iedereen wat te vertellen, op alles wat te beknibbelen!... Ik kan reeds geene bottinnen meer maken voor haar!... Maar haar broeder Felix, dat is mij een jongen, 't is te zeggen, een man!... Maar... wat heeft Leonie met den schoonzoon te doen?

- Gij zijt er reeds aan, sprak de bazin, geheimzinnig lachend; gij zegt dus, dat de broeder van Leonie een knap man is: zoudt gij dien niet willen voor schoonzoon?

- Dat is inderdaad een jongen, die mij op alle manieren wel aanstaat, die braaf en werkzaam is en die bovendien een der beste schrijnwerkers is van de stad?

- En die een goeden stuiver in handen heeft, vervolgde de bazin, want de Lamineurs zijn zeer wel*!*

- En hebben nog veel te verwachten, ging de baas voort.

- En van Felix zult gij ook niet zeggen, dat hij te jong is, hernam de bazin, want hij is reeds acht en dertig jaren oud!

- En ziet Francisca hem gaarne, vroeg de baas. Er loopen toch fraaier jongens dan Felix!...

- Maar weinig betere, hernam de bazin; en Francisca bemint hem oprecht!.. In één woord, baas: ik heb reeds mijne toestemming gegeven. Wat dunkt u er van?

- O, mij is het zeer wel, antwoordde de baas overtevreden: dat ze maar trouwen, jandorie!

- Hewel, dan zal van avond alles worden geschikt; zorg maar, dat gij om zeven ure te huis zijt.

En met die woorden reikte de bazin nu zelve aan haren man zijnen wandelstok over en geleidde hem allervriendelijkst tot aan de voordeur; daarop trad zij in 't kamertje bij hare dochter om haar het nieuws van vaders toestemming mede te deelen.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

> Niet slechts leeren wij van wat door anderen goed is verricht, maar menigmaal leeren ons hunne dwalingen den rechten weg te eerder kennen.
>
> J. VAN LOENEN MARTINET.

Kroniek.

Antwerpen. De door ons op blz. 10 vermeldde twee nieuwe glasramen zijn voltooid en in de Lieve-Vrouwe-kapel in de hoofdkerk geplaatst. Het eerste vertoont: in een veelkleurigen stralenkrans Onze-Lieve-Vrouw als patroones van Antwerpen, vergezeld van den heiligen Joseph, patroon van België, omringd van engelen en de beschermheiligen (in biddende houding op rooden grond) van Brussel (St.-Michiel), Arlon (St.-Marten), Luik (St,-Lambrecht), Gent (St.-Bavo), Bergen (St.-Waldetrudis), Brugge (Ste.-Walburgis), Hasselt (St.-Quinten), Namen (St.-Albinus); het bovendeel van het raam bevat de volle wapens, naamcijfers enz., der koninklijke familie en tweemaal *l'Union fait la force* (waarom niet ten minste eenmaal in het Vlaamsch?); rechts, de 8 kwartieren des konings (Saksen-Coburg-Saalfeld, Brunswijk-Luneburg-Wolffenbuttel, Reuss-Ebersdorff, Erbach-Fürstenau, Orleans, Penthièvre, Napels-Spanje, Oostenrijk; links die van de koningin, de vorstelijke huizen van Lorreinen en Oostenrijk, Spanje, Saksen-Polen, Wurtemberg, Branden burg-Schweidt, Nassau-Weilburg, Nassau-Oranje. Op eenen band in het midden des raams staat te lezen: Leopoldus II Belgarum Rex et Maria Henrica Regina cutlus Beatae Maritae Virginis in hoc sacello constituti anno jubilaeo M.D.CCC.LXXVIII hoc erga Deiparam pietatis pignus P.C. Het tweede raam vertoont de aanroeping van O.-L.-Vrouw op 't staaksken te Antwerpen in eene aloude kapel; geknielde magistraatspersonen, edelen, burgers, bedelaers en kreupelen offeren geschenken; deze figuren lossen uit op een blauw muurtapijt; op den voorgrond, drie geknielde vrouwen, waarvan eene, in goudlaken gewaad, een juweelkoffertje vasthoudt, dat overtrokken is met rood fluweel. Het bovenraam voert rechts de wapens van het markgraafschap des H. Rijks, van het magistraat, de schepenenbank, de rentmeesterskamer en de zes gewapende gilden, zijnde de oude en nieuwe St.-Joris- of kruisbooggilde, de jonge en oude St.-Sebastiaans- of handbooggilde, de St.-Michiels- of schermers- en hellebardiersgilde, de St.-Antonius- of kolveniersgilde; in het midden, de zinnebeeldige rozen van Antwerpen; links, de wapenschilden

en kenteekens van het bisdom van Antwerpen[1], de collegiale en later cathedrale kerk van O.-L.-Vrouw, de abdijen van Sint-Michiel, St.-Salvator of Pieter Pot, de Minderbroeders, Kapucijnen, Augustijnen, Predikheeren, O.-L.-Vrouwebroeders (Carmelieten) en Jezuïeten. Van weerskanten wapenschilden van gilden, broederschappen en ambachten die in een tijdverloop van vijf eeuwen, beurtelings, overeenkomstig de geboden van het magistraat, het beeld van O.-L.-Vrouw in de jaarlijksche processie omgedragen hebben. In het onderdeel leest men het volgende opschrift: Beatissimae Virgini Mariae ad stipitem Urbis Patronae Cujus laudes quotidianas in hoc templo cantari jusserunt Majores An. MCCCCLXXVIII in venerationis amoris et grati animi testimonium Antverpienses dicarunt An. MDCCCLXXVIII. Deze beide ramen staven wat wij zoo dikwijls hebben vooruitgezet, namelijk dat het niet noodig was voor glasschilderingen naar Parijs te gaan, daar men hier te lande en zelfs in Antwerpen kunstbeoefenaren vindt die degelijk werk weten te leveren als men hun daartoe de gelegenheid geeft. De heeren P. Van der Ouderaa, Stalins en Janssens, alsook P. Génard, die de onderwerpen opgaf en de wapenkundige toelichtingen leverde, verdienen den meesten lof om den verkregen uitslag. Eere ook den koning en den gevers van het tweede venster. Wij hopen, dat zij navolgers hebben zullen en daardoor al spoedig de Fransche fabriekramen zullen verdwenen, welke den schoonen tempel ontsieren.

- Stads archief is in bezit gekomen van de boeken (35 in getal) van het Antwerpsch schoolwezen, die de jaren 1468 tot en met 1798 omvatten.

- Uitslag van den prijskamp van tooneelletterkunde, uitgeschreven door het gemeentebestuur (zie blz. 10). A. Stukken van 3 of meer bedrijven: 1e prijs (1000 fr.), *Annemie*, tooneelspel in 4 bed., van Rosier Faasen, te Rotterdam, 2e (600 fr.), *Bertha*, drama in 5 bed., van J.C. Kreukniet, te Amsterdam; 3e (300 fr.), in verdeeling, *Toch gebogen*, tooneelspel in 5 bed., van J.F. Jansen, te Harlingen, en *Op 't spel gezet,* tooneelspel in 3 bed., van C.W. Margadant, te Leiden, en J.E. Slingervoet Ramondt, te Deventer; B. stukken van 1 en 2 bedrijven: 1e pr. (600 fr.), *Behouden*, tooneelspel in 2 bed., van A. Ising, te 's-Gravenhage; 2E (300 fr.), *Mijn vrouws tante*, tooneelspel in 2 bed., van A. Bosch, te Amsterdam; 3E (200 fr.), *Mijne torteltjes*, blijspel in 1 bed., van A.M. Maas Geesteranus, te 's-Gravenhage. Voorders bekwamen de volgende stukken eervolle meldingen: *Goedroen*, *Ada van Holland*, *De Kerstboom*, *Moeder Rosa, Het kruisbeeld, Tomaso Aniello, Zijn offer versmaad*, *De plattelandsgeneesheer*, *Siska*, *Baekelandt*, *Twee vliegen in één klap*, *Martha*, *Onze jongen, Gecureerd.* (*Al* de bekroonde schrijvers zijn Hollanders.)

- Robert Fabry heeft een meer dan levensgroot borstbeeld van Joost van Vondel voor den heer F. Gittens voltooid. Het wordt geroemd als een voortreffelijk gewrocht, den verdienstelijken beeldhouwer oud primus van Rome waardig.

- Gustaaf Lagye, bestuurder van *La Fédération artistique*, heeft de Rubenscantate, *Vlaanderens kunstroem*, van J. de Geyter (zie 1877, blz. 78), in het Fransch overgezet. Hetzelfde gedicht zal ook in het Duitsch en Engelsch worden vertaald en met muziek voor piano van Peter Benoit eerlang verschijnen.

Brussel. De driejarige bouwkundige prijs (1000 fr.) van de stedelijke academie van schoone kunsten, is toegewezen aan den heer Acker, te Brussel.

(1) Zie de *Vlaamsche School* van 1869, blz. 44.

Brugge. De stedelijke bladen gewagen uitvoerig over een talrijk gezelschap Zigeuners dat zich neergeslagen heeft buiten de Heuvelpoort en van heinde en ver wordt bezocht. Mannen en vrouwen dragen schilderachtige veelkleurige kleederen maar zijn afstootelijk vuil; hun schoeisel bestaat uit puntlaarzen van zwart of rood leder. De kinderen, grootendeels meisjes, loopen barrevoets. De mannen onderscheiden zich door hunne rijzige gestalte, vele vrouwen door inderdaad beelderige schoonheid. Zij zijn deels van Boheemschen, deels van Italiaanschen oorsprong. De moeders schijnen zeer gehecht te zijn aan hunne kinderen die zij dikwijls liefkozen. In de tenten dezer zwervende bedelaars treft men noch stoelen, noch tafels aan, maar liggen eenige groote kussens, die hun tot zit- en slaapplaatsen verstrekken; zij eten van op den grond; hunne erg verwaarloosde paarden staan in de opene lucht vastgebonden aan de tenten hunner meesters.

Luik. Er wordt gemeld dat de heer Poilvache bij erfenis in bezit is gekomen van een uitmuntend tafereel dat meer dan eene eeuw op eenen zolder te Maeseijck zou verbleven hebben en tot onderwerp *Kinderlijke liefde* heeft (een tot uithongering veroordeelde oude man door zijne dochter in den kerker gevoed, zooals men weet een feit uit de Romeinsche geschiedenis). Het stuk, in vrij goeden staat, $1^{m}50$ breed en $1^{m}10$ hoog, schijnt te zijn geteekend Gebr. Van Eyck 1450.

Buitenland.

's-Gravenhage. In de academie, Princessestraat, is geopend de 3^{e} tentoonstelling van de Hollandsche teekenmaatschappij. Zij bestaat uit 112 teekeningen van Bosboom, Bilders, Roelofs, H. Weissenbruch, Van Borselen, J. Van de Sande Bakhuizen, Gabriël, J. Neuhuys, Duchattel, Pecquereau, Seben, Van der Meer, H. Herkomer, juffrouwen Van Bosse en Van de Sande Bakhuizen, mev. Mesdag en anderen.

Amsterdam. De maatschappij tot Nut van 't Algemeen heeft 1000 gl. beschikbaar gesteld voor de uitzending van werklieden naar de wereldtentoonstelling te Parijs. Ook het staatsbestuur zal hiertoe eene som verleenen. Het stedelijk kunstnijverheidsmuseum zal in 1879 eene loterij houden van voorwerpen, gemaakt volgens modellen door Nederlandsche werklieden op de Parijsche tentoonstelling te verzamelen in hout, steen, metaal, gesponnen of geweven enz. (Dit voorbeeld verdient wellicht ook in België nagevolgd te worden; wij roepen er namelijk de aandacht op van de commissie voor de uitzending van Antwerpsche werklieden naar de wereldtentoonstelling.)

- In de dierengaarde bevindt zich eene *witte* raaf. Zij werd te Warnsveld gevangen door eenen daglooner die ze voor 1/4 gulden verkocht aan iemand welke ze aan de dierengaarde overliet voor 150 gl.

Middelburg. Ter gelegenheid van zijn huwelijk met H.K.H. prinses Marie van Pruisen, zal Z.K.H. prins Hendrik vanwege de stoomvaartmaatschappij *Zeeland* een geschenk worden aangeboden, bestaande in eene door J.F. Schutz alhier te vervaardigen schilderij, voorstellende de opening van de havenwerken te Vlissingen op 8 September 1873 door Z.M. den koning en Z.K.H. prins Hendrik.

Berlijn. De zangeres Patti en de tenor Nicolini zullen in November gastvoorstellingen geven in den Krullschen schouwburg tegen 10,000 fr. per vertooning. (Er wordt gemeld, dat hunne onderhandelingen met den schouwburg van Petersburg mislukt zijn, omdat Patti en Nicolini 20,000 fr. voor elke voorstelling vroegen.)

Keulen. De sterrekundige Hermann J. Klein heeft op de maan een grooten krater ontdekt, die hij zegt omtrent in het midden van de schijf nabij den dusgenaamden Hyginuskrater gelegen te zijn. Als de maan in haar eerste kwartier is, vertoont de krater zich in de gedaante van een reusachtig donker gat van 4000 meters middellijn. Op onze aarde bestaat slechts één krater van dergelijke afmetingen, namelijk te

Keraouea op de Sandwicheilanden. Onder andere sterrekundigen hebben Ward (Belfort) en Schmidt (Athene) de echtheid van Kleins ontdekking gestaafd, en de Engelschman Nelson schrijft, dat de krater waarvan zake in 1876 nog niet op de maan te bespeuren was.

Duisburg. In deze stad zal den 2^{n} September een standbeeld van den beroemden Vlaamschen aardrijkskundige Mercator ingehuldigd worden. (Zie over hem de *Vlaamsche School* van 1877, blz. 40.) Eene plaatselijke Duitsche gazet, over Mercator sprekende, noemt hem: '*onze* Mercator.'

Parijs. Op de jaarlijksche tentoonstelling van schoone kunsten werden medailles toegekend aan de volgende schilders: 1e klasse, Fevrier, Ronot, E. Gautier; 2e, V. Butin, G. Dubufe, Flahaut, Brozik, Guber, Aubert; 3e, Dagnan-Bouveret, Le Blant, Jeannin, Pointelin, Guay, Courtois, Douillard, M. Lenoir, Carteron, Boutet de Monvel, Dameron, Betsellère.

- Juffrouw Julia Dodu die gedurende den oorlog met Duitschland veel beleid en kunde betoonde als bestierster van den telegraaf te Pithiviers, is, na reeds de militaire medaille ontvangen te hebben, tot ridder van 't Legioen van Eer benoemd.

- Op een congres van vrouwen in deze stad, heeft de Nederlandsche schrijfster, mev. Elisa Van Calcar, van 's-Gravenhage, veel bijval bekomen met eene redevoering over het nut der kindertuinen. Het congres heeft den wensch uitgedrukt dat de moeders zooveel mogelijk zelven hunne kinderen zouden voeden en ze niet toovertrouwen aan minnen.

Chalons-sur-Saone. In deze stad, de geboorteplaats van Niepce, is eene inschrijving geopend om ter eere van den uitvinder der lichtteekening een gedenkteeken op te richten. Joseph Nicéphore Niepce, geboren in 1765, was de eigenlijke uitvinder van de lichtteekening of photographie. Reeds van in 1813 nam hij proeven om door middel van het zonnelicht afbeeldingen te verkrijgen en in 1824 was het hem gelukt de beelden der camera obscura op zinken platen of glas te doen pakken. In 1827 zond hij eene beschrijving zijner uitvinding aan de Londensche Royal Society, zonder dat deze er evenwel gevolg aan gaf. Hij stierf in 1833 te Gras bij Chalons na in 1829 eene overeenkomst gesloten te hebben met Daguerre, ter volmaking en verspreiding zijner uitvinding. Daguerre, eens de uitvinder dood, eigende zich al de eer toe die aan Niepce toekwam, wiens zoon Isidoor in 1841 een werk schreef onder den titel *Historique de la découverte improprement nommée Daguerréotypie.* (Zie over de uitvinding der lichtteekening een opstel in de *Vlaamsche School* van 1866, bladz. 91.)

Londen. Het nieuwe Gaity Theater wordt sedert eenige dagen uitwendig verlicht door middel van electrieke lampen. Het Strand, zoo heet de straat waarin zich de schouwburg bevindt, is dien ten gevolge des avonds zoo helder, dat de gaslanterens er als nachtlichtjes uitzien.

- Het geneeskundig tijdschrift *The Lancet* maakt gewag van eenen man, die door den bliksem werd getroffen, terwijl hij onder eenen boom stond. De geneesheer vond op zijnen rug eenen boomtak afgebeeld in roode kleur, met ontelbare twijgjes, keurig als met de punt eener naald geteekend. Aan de kleeren was geen spoor van het doordringen des bliksems te bespeuren.

Yokohama. Deze Japansche stad heeft eenen volksoploop gehad naar aanleiding van een voorval, dat werd teweeggebracht door eene zaak die, in vroeger tijd, ook

in Europa niet weinig gisting veroorzaakte, namelijk het... draaien van de aarde om de zon. Eenige Yokohamasche studenten hadden den spot gedreven met priesters van Boeddha, omdat deze predikten dat de aarde stil staat en de zon rond onze wereld draait. Het volk is de studenten te lijf gegaan, die allen deerlijk gekwetst werden.

Peking. In de *Gazette* wordt door den schrijver Chin-Hoo beweerd, dat de Chineezen den telefoon reeds in 978 uitgevonden hadden. Dit werktuig heet in het Chineesch thumthsien. Als uitvinder wordt genoemd Kung-Foo-Whing. (Zie over den telefoon ons tijdschrift van 1877, blz. 159.)

Zanzibar. Een jaar geleden, had de Londensche Royal Botanic Society in eenige Afrikaansche kustmeeren zaden van de Victoriaplant (*Victoria regia*) doen werpen. Thans wordt gemeld, dat deze zaden zich tot planten ontwikkeld hebben, zoodat de *Victoria regia* in Afrika een nieuw vaderland zal hebben gevonden. Deze prachtige waterplant, die rond 1827 in Guiana ontdekt werd, heeft ronde op het water drijvende bladen welke eene oppervlakte van bijna twee meters bereiken, omzoomd zijn met een verhoogden rand en aan den onderkant een vlechtwerk van met stekels voorziene aderen dragen; hare welriekende wit-roode bloemen hebben ongeveer O^{m}30 in doorsnede; hare vruchten zijn rond.

Sterfgevallen.

HEURTELOUP, de bekende kunstschilder, is einde Mei te Parijs overleden.

CREMONA, een befaamd Italiaansch schilder, is te Milaan overleden. Hij had de zonderlinge gewoonte zich van geen palet te willen bedienen: hij legde de verf op zijne bloote hand en op zijne naakte borst. Dezer dagen kreeg hij, terwijl hij schilderde, hevige stuipen en 48 uren nadien was hij dood. Volgens de geneeskundigen werd de dood veroorzaakt door de opslorping van het vergif, welk uit delfstoffen bereide verven bevatten.

JAN HENDRIK BORMANS, hoogleeraar te Luik, is aldaar den 4^{n} Juni overleden. Hij werd te St.-Truiden geboren in 1801. Hij maakte zich voor de geschiedenis der Vlaamsche letterkunde en voor de Vlaamsche zaak in de hoogste mate verdienstelijk. Buiten een groot getal verhandelingen die hij liet opnemen in het tijdschrift van de koninklijke geschiedkundige commissie, heeft hij onder andere uitgegeven *Het leven van Sinte-Christina de wonderbare*, in oud-Dietsche verzen (1850), *Het leven van Sinte-Lutgardis* (1857), *Sinte-Servatius legende van Heynrijk van Veldeken* (1858), *La chanson de Roncevaux* (1864) enz. enz. Hij was lid van de academie van België.

WILLIAM CULLEN BRYANT, de uitstekende Amerikaansche dichter, die, buiten zijne talrijke oorspronkelijke gedichten, vertalingen van den *Ilias* en het *Odyssea* leverde, is 12 Juni gestorven te Nieuw-York, oud 84 jaren.

AUGUSTINUS-LEONARDUS GOETGEBUER, kunstschilder, geboren te Rupelmonde, sedert eene halve eeuw te Antwerpen leeraar in de teekenkunde, is op 3 Augustus aldaar in den ouderdom van 74 jaren overleden. Op de driejarige tentoonstellingen verschenen van hem: in 1834, *De palingverkooper*, *De huishoudster*, *Een jager met een dorpsmeisje;* 1837, *De dochter van Cromwell genade vragende voor Karel I*, *De terugkomst in de familie, Vaders zegen;* 1840, *Reizende muzikanten.* Sedert eenige jaren stond Goetgebuer aan het hoofd eener werkmansschool. Hij was ridder der orde van den heiligen Gregorius-den-Groote. De lijkdienst had plaats op 7 Augustus, ten 10 ure, in St-Willebrordskerk, onder een grooten toeloop van vrienden en

vereerders. Het lijk werd op Berchemkerkhof in den familiekelder des overledenen bijgezet, nadat verscheidene redevoeringen uitgesproken waren.

Belforten, beiaarden en klokken van O.-L.-Vrouwetoren te Antwerpen.

In het verloopen jaar heeft het Antwerpsch gemeentebestuur doen overgaan tot de vernieuwing in eikenhout van het groot b e l f o r t van den

SMULDERS' PIANO-KLAVIER TOEGEPAST OP DES BEIAARD VAN DEN ANTWERPSCHEN TOREN.

stadsbeiaard o p Onze-Lieve-Vrouwetoren. In de voorwaarden van uitvoering was onder andere bepaald, dat het eikenhout van inlandschen o o r sprong, zeer rechtdradig, zonder spint of andere hoegenaamde gebreken entenminste sedert drie jaren geveld moest zijn. Het werk werd bij inschrijving i n aanbesteding gesteld en voor 10,400 fr. toegewezen aan den heer Lodewijk De Legh, te Antwerpen. Het uithangen en terugplaatsen van de klokken was niet beg r e p e n in de aanneming; het werd in daghuur v e r r i c h t door werklieden hiertoe aangesteld v a n wege den h e e r stadsbouwmeester P. Dens. Den 6^{n} Juni 1877, nadat de klokken uitgehangen waren, werd een begin gemaakt met de afbraak van het oude belfort. Over 't algemeen, zagen de balken er nog gaaf en goed uit: van buiten af, zou men gewaand hebben, dat zij nog zeer lang dienst hadden kunnen doen; maar zij waren zoo vermolmd en tot in het hart vergaan, dat een breipriem er met de hand door en door kon gestoken worden. De timmer van het oude belfort was omtrent drie eeuwen oud.

Alvorens tot het vernieuwen van 't belfort in hout te besluiten, was de heer Dens door het gemeentebestuur geraadpleegd omtrent de mogelijkheid van het gebruik van ijzer. De bouwmeester ontried zulks. ‘Het is (zoo schreef hij) niet bewezen dat ijzer duurzamer dan hout zijn zou, aangezien dit, aan regen en wind blootgesteld, veel door den roest zou te lijden hebben; daarbij nog zou het mogelijk kunnen zijn,

dat deze groote hoeveelheid ijzer, door zijne aantrekkingskracht, den toren meer zou blootstellen aan het uitwerksel des bliksems.'

Den 6n April 1878 werden de klokken in het nieuwe houten belfort geluid. De zeer moeielijke werken waren door den heer L. De Legh op eene wijze voltrokken die de goedkeuring van stadsbouwmeester wegdroeg.

De werken waarvan zake brachten natuurlijk te weeg, dat gedurende hunne uitvoering de rammel en de beiaard niet konden spelen. Deze omstandigheid bracht het gemeentebestuur op het denkbeeld, den kapittelbeiaard (die aan de hoofdkerk zelve toebehoort en sedert ruim eene halve eeuw onklaar was,) *weder* in orde te doen brengen. Naar aanleiding daarvan schreven heeren burgemeester en schepenen den 9n Februari 1877 het volgende aan heeren voorzitter en leden van den kerkeraad van Onze-Lieve-Vrouwe: 'U zal wellicht bekend zijn, dat ons bestuur groote werken gaat doen uitvoeren aan den stedelijken beiaard, die herstellingen moet ondergaan. Bij deze gelegenheid hebben wij den sedert vele jaren stilliggenden kapittelbeiaard doen nazien en de heer beiaardspeler Callaerts heeft ons laten weten, dat, om dien beiaard behoorlijk in orde te stellen, er tusschen de 1400 a 1600 fr. kosten zouden moeten aan gedaan worden. Daar de kapittelbeiaard een oud en niet onbelangrijk spel is, zou ons college genegen zijn eene opoffering te doen, om zijne herstelling te helpen bekostigen. Wij zouden namelijk aan den gemeenteraad willen voorstellen, de helft van de uitgaaf voor stads rekening te nemen. Wij heb-

ben de eer u daarvan kennis te geven, onder verzoek ons te melden of gij, Mijnheeren, ons ontwerp goedkeurt, te weten: het stadsbestuur zou den kapittelbeiaard laten herstellen voor rekening van Onze-Lieve-Vrouwekerk, behoudens dat de helft der kosten zouden gedragen worden door de stad; mitsdien zou de kapittelbeiaard spelen als de stedelijke beiaard door eene of andere omstandigheid zou stilgezet worden of onklaar komen; verder gedurende de kermis, bij nationale verjaardagen enz.' Het kerkmeestersbureel dezen voorslag aangenomen hebbende den 17^{n} Februari 1877, zoo werd de herstelling van den kapittelbeiaard voor 1600 fr. opgedragen aan den heer H. Van Mierlo, die hem tijdig genoeg in orde bracht, om deszelfs bespeling gedurende de Rubensfeesten mogelijk te maken. (Zie onzen jaargang 1877, bladz. 158.)

Den 22^{n} October 1877 werd door den heer schepen Joseph Lefebvre, namens de commissie van openbare werken, bij den gemeenteraad verslag uitgebracht over een voorstel van den heer P. Dens, strekkende om het oude vuist- en voetklavier van den stedelijken beiaard te vervangen door Smulders' piano-klavier met toetsen, waarmede men tegelijker tijd drie noten kan doen spreken met de rechter- en evenveel met de linkerhand, dus zes noten te gelijk. (Zie onze bladz. 98.)

Voordat de zaak in den gemeenteraad ter tafel werd gebracht, hadden burgemeester en schepenen de heeren P. Dens en J. Callaerts naar Maastricht gezonden om er eene studie te maken van Smulders' toestel welk in die stad toepasselijk gemaakt is aan den beiaard van het stadhuis en dien der Sint-Gervaaskerk. Na onderzoek gaven de heeren Dens en Callaerts als hun gevoelen te kennen, dat 'met het stelsel van Smulders, de beiaardspeler zoo helder, rap en gelijk spelen en zulkdanige accoorden voortbrengen kan, dat het beiaardspel eene gansche harmonie wordt en effecten teweegbrengt die geen enkele beiaardspeler tot heden heeft bekomen.'

De commissie van openbare werken verklaarde zich dan ook eenstemmig voor de toepassing van Smulders' toestel op Antwerpens beiaard, in de overtuiging 'dat de grootste volmaaktheid dient gebracht te worden aan deze klokkenspelen van nationalen oorsprong, waarop al de Vlaamsche steden terecht zooveel prijs stellen, en waarvan onze burgerij onlangs met vreugde de lustige klanken hoorde, zoo eigenaardig te pas gebracht door den uitstekenden bestuurder onzer muziekschoool, bij de uitvoering, op het Groenkerkhof, van zijne cantate, getoonzet bij gelegenheid van het 3^{e} eeuwfeest van Rubens.'

Dienovereenkomstig werd door den gemeenteraad beslist, den heer Smulders te gelasten zijn stelsel aan den stedelijken beiaard toe te passen, voor welk werk hem eene som van 15,700 fr. zou betaald worden.

Op het oogenblik dat wij schrijven, is de beiaard gereed. Hij wordt thans bespeeld met het klavier van Smulders en wij gelooven dat de uitslag volkomen aan de verwachting beantwoorden zal, zoowel wat betreft de vlugheid van het spel als de welluidendheid en het gemak van behandeling.

Op bladz. 125 is het speeltuig van den heer Smulders in plaat voorgesteld; werkelijk kan een kind (de proef werd er mede genomen) den beiaard thans even vlug als eene gewone piano bespelen.

Naar aanleiding van wat voorgaat, laten wij hier de lijst en eene beknopte beschrijving van de klokken van Onze-Lieve-Vrouwetoren volgen.[1] De houtsneden zijn uitgevoerd door wijlen den heer Jos. Hemeleer en den heer J. Gons.

Bovenste Belfort.

Het bovenste belfort bevat 40 klokken welke meest allen het

naastgaande wapen van het markgraafschap van Antwerpen voeren, en stads eigendom zijn: de 1e, 6e, 8e, 10e, 38e, 39e en 40e alleen uitgezonderd: de meeste werden door F. en P. Hemony in de jaren 1655 en 1658 gegoten.

De eerste klok (ut, 1e octaaf) is de uurklok en bevat het volgende opschrift:

□ Gabriel, heet, dese, clock, by, name,
Et, gotese□, twe, ghebrocders, tsamen,
Jan, Boerken, e□n Wille□„ Boerken, mede,
Men, screef, na, thoofs, van Cameric, sede,

□ xiiii, c, en, lix, ijaer,
xii, m, soe, wecht, sij swaer,
Haer, geluyt, hoert, men, in, elcke, syde,
Sy, clept, van, brande, sy, luyt, ten, stryde.

Verder driemaal het wapen van Antwerpen. De tweede klok (re, 1e octaaf), bevat nog het volgende wapen van Joannes Baptista Batkin:

(1) Volgens Mertens en Torfs (D.I. blz. 559) werd in 1467 de eerste klok in den grooten toren opgewonden onder het bestuur van den koordeken Henricus van Zoemeren, kanunnik der collegiale kerk van S.-Jan te 's-Hertogenbosch, doctor in de godsgeleerdheid bij de hoogescholen van Parijs en Leuven. H. Van Zoemeren overleed te Rome in 1472.

3de klok (mi, 1e octaaf), halfuurklok, is versierd met het volgende wapen van Florentinus van Berchem:

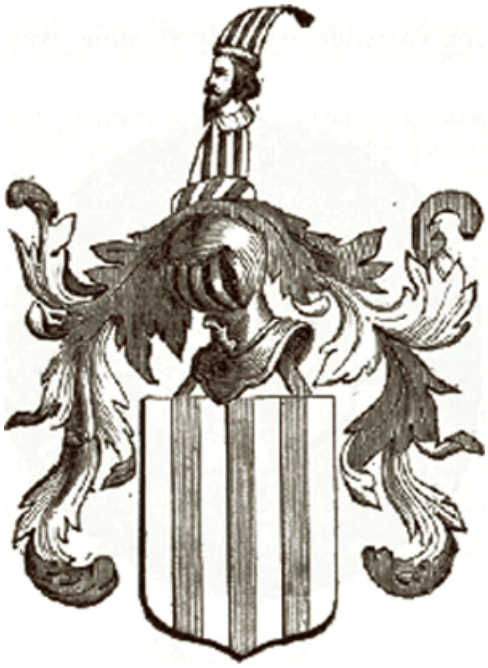

De 4e klok (fa, 1e octaaf) bevat het wapen van Gregorius Martens:

De 5e klok (fa diesis, 1e octaaf) heeft het volgende opschrift:

+ Non svnt loqvelae, neqve sermones
qvorvm non avdiantvr voces eorvm.
F. HEMONY me Fecit Amstelodami.
Ao 1658.

Op de 6e klok (sol, 1e octaaf):

+ D. JOANNES SNYERS CONSVL,
F. et P. HEMONY me Fec:

anno Domini 1655.

7e klok (sol diesis, 1e octaaf), versierd met de volgende cijfers van Joannes Diercksen en Andreas Cobbe:

En de opschriften:

+ In omnem terram exivit sonvs eorvm:
et in fines orbis terrae.
F. HEMONY me Fecit Amstelodami
IOAN: DIERCKSEN: Tweeden Tresorier
ANDREAS COBBE oper: Civit. AEdilis.

8e klok (la, 1e octaaf), versierd met de wapens der stad Antwerpen en van Henricus van de Werve:

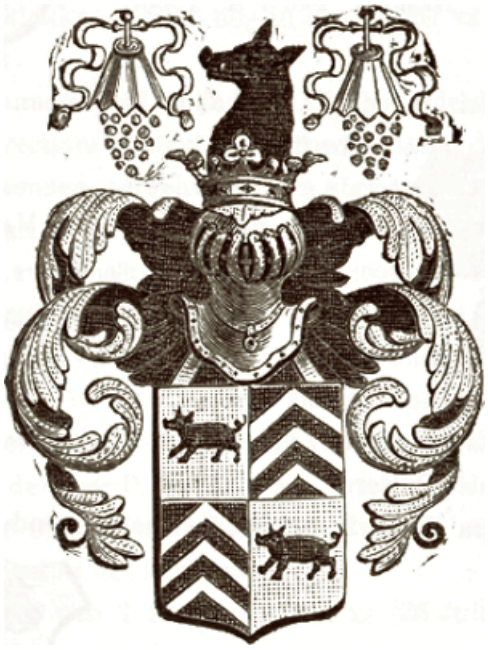

+ D: HENRICUS VAN DE WERVE AEQ AVR
Thesavrarivs svpremvs.
F. ET P. HEMONY FEC: Ao 1655.

9de klok (la diesis, 1e octaaf), versierd met naastgaande wapen van Thomas de Potter en het volgende opschrift:

+ THOMAS DE POTTER Thesavrarivs
Secvndvs
F. EN P: HEMONY ME FEC: Ao 1655.

10e klok (si, 1e octaaf), versierd met het naamcijfer van Joannes Diericxsen en het volgende opschrift:

+ JOANNES DIERICXSEN Qvestor.
F. EN P: HEMONY me Fec: Ao 1655.

Op de 11e klok (ut 2e octaaf) leest men:

+ D. JOANNES SNYERS CONSVL. F. EN P: HEMONY FEC: Zvtphaniae Ao 1655.

12e klok (ut diesis, 2e octaaf), met het wapen van Melchior de Haze en de volgende regelen:

+ MELCHIOR DE HAZE AEdilis operum
Civitatis
F. EN P: HEMONY Fec: Ao 1655.

13e klok (re, 2e octaaf), met het wapen en opschrift betrekkelijk Henricus van de Werve voormeld.

14e klok (re diesis, 2e octaaf), het volgende wapen en opschrift:

+ JOANNES VEQVEMANS opervm Civitatis
AEdilis.
F. ET P: HEMONY Fec: Ao 1655.

15e klok (mi, 2e octaaf), bijgaande blazoen en volgende opschrift:

+ D: HIERONIMVS DE MAYER Thesavrarivs Secvndvs.
anno Domini 1655.

16e klok (fa, 2e octaaf), het hooger afgebeelde wapenschild van Thomas de Potter.

17e klok (fa diesis, 2e octaaf), met het volgende wapenschild en opschrift:

+ MARTINUS IACOPS opervm Civitatis
AEdilis.
F: ET P: HEMONY me Fec: Ao 1655.

18e klok (sol, 2e octaaf), met het op blz. 1 27 staande wapen der 12e klok van M. de Haze en betrekkelijk opschrift.

19e klok (sol diesis, 2e octaaf), met het wapen en opschrift van

+ CASPAR DE WITTE Thesoriae Antverpiennis Greffiarius anno MDCLV.

20e klok (la, 2e octaaf), 21e (la diesis, 2e octaaf), 22e (si, 2e octaaf), 23e (ut, 3e octaaf), 24e (ut diesis, 3e octaaf), 25e (re, 3e octaaf), 26e (re diesis, 3e octaaf), 27e (mi, 3e octaaf), 28e (fa, 3e octaaf), 29e (fa diesis, 3e octaaf), 30e (sol, 3e octaaf), 31e (sol diesis, 3e octaaf), 32e (la, 3e octaaf), 33e (la diesis, 3e octaaf), 34e (si, 3e octaaf), 35e (ut, 4e octaaf), 36e (ut diesis, 4e octaaf), 37e (re, 4e octaaf), 38e (re diesis, 4e octaaf), 39e (mi, 4e octaaf), 40e (fa, 4e octaaf).

Tusschen het bovenste en het onderste belfort hangt de oude aftochtklok voerende het onderstaande wapenschild met

de zes rozen, zinnebeelden van de privilegiën der stad Antwerpen;[1] zij werd gegoten door W. Witloockx (zie de *Vlaamsche school* van 1875, blz. 184). De stormklok, gegoten door Geeraard van Luik, bevat het volgende opschrift:

O: rida: vocor □ Magistr. Jerardus: de Leodio: me Fecit: anno Domini m: cccxvi.

Beide klokken zijn stads eigendom, even als de klokken van het bovenste belfort en die welke deel uitmaken van den rammel.

(1) Het markgraafschap had er acht.

Op het onderste belfort hangen de volgende klokken die deel uitmaken van den beiaard der kerk: de groote klok Carolus (ut, 1e octaaf), in 1507 door gebroedere Moer, volgens het model door meester Peeter Claes Heyns geleverd, op last en voor rekening der kerkmeesters gegoten. Deze klok werd gedoopt onder het bestuur van den koordeken Adrianus Sandelicus en in October 1509 in den toren opgewonden. A. Sandelicus was in 1507 ingehuldigd; hij stierf den 18n November 1512.

Wij laten hier twee uittreksels volgen uit stads gebodboeken die met het gieten dezer merkwaardige klok in verband staan:

> *Geboden ende vutgeroepen by Gielise van Bouchout*, *Onder-Schoutet*, *Burgermeesteren*, *Scepenen ende Rade van der stad van Antwerpen*, *den Xen dach van Aprille na Paesschen anno XVe VIIo*.....,.....
> Men laet voerts weten dat de kercmeesters van Onser Liever Vrouwenkercke alhier, byder gratien Gods, zeere cortelinge selen doen ghieten eene costelike clocke, ten gerieve vanden gemeynen ingesetenen vander stad, ende omme deswille dat denselven kercmeesters daer stoffe daertoe behoevende nyet wel mogelic en is te vervallene sonder hulpe vanden goeden lieden, soe selen zy op in Maendage naestcomende omme voeren met wagenen om te vergaderen de stoffe van tenne pannen, metalen potten, candeleeren ende anderssins die de goede lieden daertoe gheven zullen willen, ende de gracie van Gode verdienen.
> *Geboden ende vutgeroepen by Gielise van Bouchout*, *Onder-Schoutet*, *Burgemeesteren*, *Scepenen ende Rade vander stad van Antwerpen*, *den VIIIen dach van Meye anno VIIo voers.*
> Alsoe men op in Dysendaghe naestcomende, bider gratien Gods, ghieten sal de groote clocke op Onser Liever Vrouwenkerchof alhier, soe eest dat, om te verhuedene ende te belettene datter nyemant gequetst, verbrant oft anders beschaet oft zeere

gedaen en soude woerden, men kundicht ende gebiedt, van sHeeren ende vander stad wegen, dat nyemant, wie hy zy, hem en pyne binnen der baelgien oft staecketten aldaer geset alsdan te comene, opte peyne ende verbuerte van tween ouden schilden te bekeerne in drien, deen derdendeel, den Heere, dandere, der stad, ende tderde den kuermeesters oft calengierders.
Ende oft dat yemant alsdan buyten den baelgien gequetst, verbrant oft zeer gedaen woerde, dat hy gheen verhael daeraf hebben en sal.
Dat ooc nyemant, out oft jonck, hem en pyne den meestere vander clocken van nu terstont voert ennich belet te doene aen syn werck omtrent der clocken oft bynnen den baelgien te comene, oft met steenen oft anderssins int werck te werpene, opte selve peyne ende te bekeerne als boven.
Gebodboeck, vol. A, fol. 37.)

De 2e klok Thomas, thans Henricus genoemd (re, 1e octaaf), in 1563 gegoten door Jan Fer, van Doornik, hergoten in 1770 door den Antwerpschen klokgieter Georgius du Mery; behalve een Latijnsch opschrift draagt zij het volgende kenmerk:

De 3e klok Maria (mi, 1e octaaf), in 1459 door Joannes en Willem Boerken gegoten, is versierd met het afbeeldsel van den Zaligmaker, de teekens zijns lijdens en een Lieve-Vrouwebeeld.

De 4e klok (fa, 1e octaaf), in 1655 door F. en P. Hemony gegoten, voert het volgende wapenschild van den zeer eerw. kanunnik A. Van den Eede:

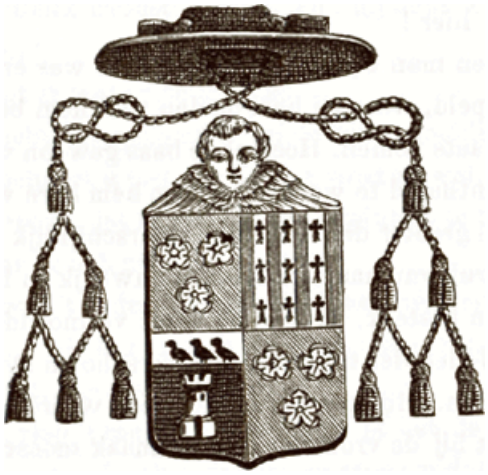

De 5e klok (fa diesis, 1e octaaf), in 1654 gegoten, is versierd met een Lieve-Vrouwebeeldje(1), 6e (sol, 1e octaaf); 7_e (sol diesis, 1e octaaf), met het vorenstaande wapen van Van den Eede, 8e (la, 1e octaaf), 9e (si bemol, 1e octaaf), 10e (si, 1e octaaf),

(1) Alle nagenoemde klokken tot en met de 33e zijn door F. en P. Hemony gegoten en versierd met het Lieve-Vrouwebeeldje, kenteeken der kerk.

met het wapen van Petrus Stevens; 11e (ut, 2e octaaf), 12e (ut diesis, 2e octaaf), 13e (re, 2e octaaf, met het wapen van Van den Eede); 14e (re diesis), 15e (mi, 2e octaaf), 16e (fa, 2e octaaf), 17e (fa diesis, 2e octaaf), 18e (sol, 2e octaaf), 19e (sol diesis, 2e octaaf), 20e (la, 2e octaaf), 21e (si bemol, 2e octaaf), 22e (si, 2e octaaf), 23e (ut, 3e octaaf), 24e (ut diesis, 3e octaaf), 25e (re, 3e octaaf), 26e (re diesis, 3e octaaf), 27e (mi, 3e octaaf), 28e (fa, 3e octaaf), 29e (fa diesis, 3e octaaf), 30e (sol, 3e octaaf), 31e (sol diesis, 3e octaaf), 32e (la, 3e octaaf), 33e (si bemol, 3e octaaf), 34e (si, 3e octaaf), 35e (ut, 4e octaaf), 36e (ut diesis, 4e octaaf), 37e (re, 4e octaaf), 38e (re diesis, 4e octaaf), 39e (mi, 4e octaaf), 40e (fa, 4e octaaf).

Het contract, in 1654 door het kapittel der hoofdkerk met de gebroeders Hemony gemaakt voor het gieten van het grootste deel dezer klokken, berust nog in het archief van Onze-Lieve-Vrouwekerk.

Op 12 Brumaire jaar VII (2 Nov. 1798) vorderde de commissaire du Directiore Exécutif Dargonne dat al de klokken der hoofdkerk zouden uitgehangen en afgestaan worden aan de republiek. Aan dezen eisch werd niet voldaan en op 11 Fructidor van het jaar VII (28 Augustus 1799) besloot het centraal bestuur van het departement, de klok Carolus alsdan de ‘grosse cloche de la commune’ geheeten, voor het verkondigen van zegepralen te bezigen. Over het gebruik van de klok Carolus zijn vele stukken voorhanden in de archieven van kerk en stad. Wij hopen, dat de heer P. Génard aan wien wij de meeste dezer inlichtingen te danken hebben, daarvan te eeniger tijd een volledig geheel in het licht geven zal.

Door de wet van 7 Thermidor jaar XI (26 Juli 1803) werden aan de kerkfabrieken de goederen teruggegeven die niet vervreemd waren, derhalve ook de klokken.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom is het vuur, gedurende de strenge koude, zoo hevig en zoo blakend?

Omdat de lucht dichter zijnde, aan het vuur meer voedsel geeft.

Oostersche poëzie.

I. Aboe Noewas.

Als een ezel met een' koord in het gebit,
Stond eenmaal Aboe Noewás, de dichter, wachtend
Aan de poorte des kaliefen Alraschid.

Lange bleef hij wachten, niemand liet hem in:
Want, den scherpgebekten schalk een' trek te spelen,
Had vandaag der meestren meester in den zin.

Ernstig, zooals 't mannen past van hoogen staat,
Sprak hij tot zijn' hovelingen: ‘Hale een ieder

Zich een ei, en berge 't onder zijn gewaad!’

Dit gebeurt en allen zitten deftig stil
Als de dichter binnentreedt, rond zich verwonderd
Kijkt en daadlijk zijn gesnap beginnen wil.

't Gaat niet van de hand, daar niemand kikt of mikt:
Allen houden 't oog gericht naar den beheerscher
Die met rimplig voorhoofd somber nederblikt.

Maar Aboe Noewás begint opnieuw en slaat
Eene klucht uit, die het wezen des kaliefen
Gladstrijkt; - en een algemeen gelach ontstaat.

Ieder heeft nu wat te zeggen, ieder krijgt
Zijne geestigheid en fijne zetten weder:
Plotsling klinkt de stemme des gebieders: ‘Zwijgt!

Zwijgt, want mij verveelt al lang uw dom geschrei!
Niets dan kaaklen kunt gij, net gelijk de hennen:
Hennen zijt ge, ja, ik zweer het! - Legt een ei!

Elk een ei! - of morgen steekt gij aan het spit!
Gij, begin!’ - En de eerste kromt zich, krocht en krijzelt,
Kermt - en brengt een ei te voorschijn, warm en wit.

- ‘'k Schenk u 't leven! - Nu de volgende!’ Geklag,
Jammertonen stijgen uit de keel des tweeden,
Die met eenen zucht zijn ei brengt voor den dag.

‘'k Schenk u ook genade! Nu de derde, snel!’
Deze scharrelt, werkt, hij draait en keert en wringt zich,
- Toont met eenen vreugdeschreeuw zijn ei. ‘'t Is wel!

Gij daar nu!’ - Zoo komen allen aan de beurt.
Allen kwijten hunnen plicht als ware hennen,
- Doen of hun het hart van scherpe pijnen scheurt.

Eindlijk staat Aboe Noewás daar nog alleen,
Die met oogen, grooter dan twee henneneieren
't Gekkenspel aanstaarde, stom gelijk een steen.

‘Leg uw ei!’ zoo roept hem plots de meester toe.
Hij beweegt het hoofd en richt zich op de teenen.
Slaat met de armen, rekt de strot en - ‘koeklekoe!’

Schreeuwt hij, wen hij elk bekijkt met fleren blik.
‘Zeker, zegt hij, waar zoo vele hennen leggen
Is een haan van doen; welnu, die haan ben ik!’

‘Gij óók, lacht de vorst, voldeedt aan mijn gebod
Treflijk, en ge blijft daarom, voor gansch uw leven,
Hier, Aboe Noewás, de haan van 't kiekenkot!’

FERGUUT.

Brussel, 1878.

De jonge grootvader.

III.

De tafel is gedekt voor het avondmaal. Dat is nu voorzeker geen nieuws en geschiedt bij Pieters alle dagen; maar te midden der tafel staat iets, dat, berekend naar de zorgen

waarmede het verborgen is, wat buitengewoons en moois moet wezen. Het avondmaal zelf, bestaande uit koud rundvleesch met salade, staat er naast, met eene karaf bier en verder toebehooren.

Vrouw Pieters zit met hare dochter vóór de tafel te praten. Zij heeft haar verteld, hoe zij, zooveel jaren geleden, kennis kreeg met den baas, toen een arme schoenmakersknecht; hoe hun trouwen werd tegengewerkt door zijnen meester, die hem gaarne aan zijne zuster hadde gemakeld; hoe de baas uit zijnen dienst ging, en hoe zij te zamen - want de bazin zelve was keukenmeid in Gent - met moeite honderd franken konden bij malkander leggen om zich in te spannen en hoe de Heer hunne ondernemingen zegende, zoodat zij thans een schoon appelken tegen den dorst hadden vergaderd.

- Kind, alzoo besloot de bazin, gij zult het wat gemakkelijker hebben dan wij; maar onthoud wel, hetgeen ik u zeg: er is meer moed noodig om den voorspoed te volgen dan om de moeielijkheden des arbeids te dragen. Vooral, vergeet nooit uwe plichten als christin te volbrengen en ga altoos vooruit met God en uw geweten; daarin vooral ligt 't ware geluk op aarde.

- Dat zal ik doen, moederken, antwoordde de maagd, terwijl zij dankbaar de hand drukte, welke de vrouw haar toestak; reken daar op!

Het sloeg zeven ure op de huisklok.

- Ik ga eens aan de deur zien, of vader komt, zei de bazin opstaande: hij zal toch vandaag wel op zijnen tijd passen, hoop ik.... Als Thomas maar bijtijds hier is!..

- Zie, daar is vader, riep 't meisje, hare moeder vooruitspringende naar de voordeur, waar nu inderdaad baas Pieters kwam binnen gestapt. Ha, vaderken, kom, zet u algauw aan tafel, want gij hebt zeker honger, niet waar?... En wij ook, weet gij! wij hebben gewerkt als slaven!... Kom, geef mij uwen stok hier!

Zij had den man bij den arm gevat, en was er mede naar de tafel gehuppeld, waar zij hem op den voor hem bestemden stoel had doen plaats nemen. Hoewel de baas gewoon was aldus door Francisca onthaald te worden, scheen hem hare vriendelijkheid nu toch veel grooter dan anders; waarschijnlijk was zulks onder den indruk van haar aanstaande huwelijk en in de verwachting van den besteek, welken hij reeds vermoedde in het ding, dat in 't midden der tafel tergend verscholen stond onder een paar servetten. Hij sprak er echter geen woord over: want hij begreep, dat hij de vrouwen het vermaak moest laten hem te verrassen. Met de gewone ernstigheid deed hij 't gebed, en 't eenvoudig avondmaal was weldra geëindigd; maar nu stond het meisje geheimzinnig lachend recht; met eenen ruk waren de servetten van over den besteek verdwenen, en voor de verbaasde oogen van den meester-schoenmaker stond eene schoone vergulde pendule.

- Vaderken, 't is heden uw avond en morgen uw dag, ik ben blijde, dat ik u besteken mag, riep zij vroolijk, met de hand het geschenk aantoonende.

Ook de baas rees nu recht en sloot vrouw en kind met ontroering aan zijne borst.

- Francisca, zegde hij, toen hij na een oogenblik weer spreken kon, waar is Felix, waar is onze schoonzoon?

Het meisje bloosde hevig op die vraag: immers, had zij sinds lang aan hare moeder gesproken over de gevoelens, welke zij den jongeling toedroeg, en over de ondubbelzinnige bewijzen

van liefde, welke zij bij hem mocht waarnemen, aan haren vader toch had zij er nog niet durven over reppen; het was dus niet te verwonderen, dat het eerste woord, dat deze er nu over sprak, haar wat ontstelde. De bazin begreep de schuchterheid harer dochter en kwam haar haastig ter hulp.

- Weet gij wat, baas, zegde zij, ik ga Felix halen - en zou ik zijne moeder ook niet medebrengen?

- Zeker, antwoordde de baas.

- En Leonie, kwam Francisca er half verlegen tusschen.

- Ba ja!... breng dien panhar.... breng die ook maar mee, zei hij lachend.

- Kom hier bij mij zitten, kind, vervolgde hij, toen zijne vrouw weg was. - Kom hier, en zeg mij eens, hoe zijt gij aan die schoone pendule geraakt, want 't is puik, hoor!... Hebt gij moeders spaarpot niet moeten aanspreken om zoo'n stuk te koopen?

- Neen, vaderken, neen, zei 't meisje lachend: die pendule hebt gij van mij alleen!...

- Van u alleen?... Nu, dan zijn de pendules ferm afgeslagen of uwe speelcenten geducht aangegroeid!.... Zoo'n stuk moet wel twee honderd franks kosten!...

- Het kost nog meer, antwoordde 't meisje, haren vader lachend eenen neus zettend, en toch komt zij van mij alleen! Ja, ik heb zelfs nog al wat speelcenten over! He nu!

- Heeft Felix u wellicht 't geld verschoten?

- Foei, vadertje, wat ge toch denken zoudt!... geen cent!...

- Wat wilt ge mij dan opdraaien, riep de baas luimig; noch moeder, noch Felix hebben u geholpen: gij hebt wellicht eene beurs gevonden!

- Dat begint er wat op te trekken.

- Zoo, gij hebt iets gevonden! zei de baas hoofdschuddend: wat gij vindt behoort u niet, kind: dat weet gij wel, niet waar?

- Ik heb gezegd, dat het er nu wat begint op te trekken, zei 't meisje: maar ik heb niets gevonden!

- Nu, ik geef 't raden op, zei de baas, zich een glas bier schenkende!... Of ik zou op 't laatst moeten vragen of gij de pendule wellicht... gevischt hebt!...

- Dat is 't, riep 't meisje schaterend: ik heb de pendule gevischt; ik heb eenen frank gesmeten en eene pendule gevangen! Ik heb ze gewonnen in de tombola van de zondagschool!...

- Dat is geluk hebben! Gij moet met eenen helm geboren zijn, kind, riep de baas: dat is nu ook een goed teeken voor u, weet gij!... Gij zult in de loterij des huwelijks even gelukkig wezen!.

- Och vader, zei 't meisje, plotselijk verbleekende, zeg dat niet!... Want moet die pendule een voorteeken zijn van ons geluk, dan zou dit niet lang duren!... Ik heb de pendule van uit de zaal van de tombola naar het huis van Felix laten brengen, en pas was zij er eenige dagen, of zij stond stil!... De horlogemaker heeft ze reeds onder handen gehad!...

Francisca had haren zakdoek genomen en veegde eenige tranen weg. Zoo is 't geluk der menschen: een bijgeloovig voorgevoel is vaak voldoende om het te storen.

- Kind, zei de baas, steek u zulke prullen niet in 't hoofd, het moet van avond hier enkel vreugd en blijdschap zijn. Zeg mij eens, is dat Sint-Krispijn, die daar boven de pendule staat?

- o Neen, vader, antwoordde 't meisje, die nu ondanks haar zelve lachen moest: Felix heeft mij gezegd, dat het Mercurius is, de god der kooplieden en dieven.

- 't Is te zeggen, zei de baas, dat ze hem in de oude tijden daarvoor hielden; want er is maar één God. Maar dat moesten toch vieze mannen zijn, niet waar: een god nemen voor de dieven, en de kooplieden en die schurken denzelfden patroon geven!..

- In dien tijd waren de kooplieden misschien dieven, zei 't meisje, die hare treurige gedachten reeds geheel had vergeten.

- Och, er zijn menschen genoeg, die 't zelfde van de kooplieden in onzen tijd zouden zeggen, antwoordde de baas. Maar ik hoor volk aan de deur: zij zijn daar toch zeker nog niet.

De deur ging open en, inderdaad: bazin Pieters verscheen aan den arm van eenen jongeling.

- Baas, riep zij verheugd: 't is van avond uw avond en morgen uw dag, ik ben blijde dat ik u besteken mag!... Wilt gij dezen schoonzoon voor besteek van mij?

De baas was zeer aangedaan, maar hij bleef nu zijne ontroering volkomen meester. Hij nam de hand zijner dochter, legde deze in die van Felix en gaf hun toen beide den vaderzegen.

De bazin stond nu tusschen eene andere vrouw van hare jaren en een jonger meisje, - blijkbaar de moeder en de zuster van Felix.

- Moeders, sprak de baas, zegent gij nu ook uwe beide kinderen; daarmede zijn zij verloofd, mogen zij gelukkig zijn!

Daarop volgden hartelijke gelukwenschen en omhelzingen. Allen namen dan plaats aan de tafel.

Felix Lamineur, naast moeder Pieters gezeten, is een man, nog zoo flink en zoo frisch als eerste jonkheid van driemaal zeven; en toch zou niemand zich op zijn goed en verstandig gelaat over zijn echten ouderdom misgrijpen. Schoon is hij niet, en in zijne kleeding zou men te vergeefs iets zoeken dat zweemt naar pronkzucht - die nieuwmodische deugd der nieuwmodische mannen! - en echter kon de eenvoudige jongen aanspraak maken op de beste burgerpartijen van Meulestede en ging het vast dat Francisca vele benijders zou hebben.

Toen hij een en twintig jaar was, had Felix zijnen vader, die schrijnwerker was, verloren. Daar hij reeds tamelijk wel dezes ambacht kende deed hij den stiel voort. Dank aan zijne geleerdheid, mocht hij weldra kleine gebouwen ondernemen, en kwamen er later ook grootere werken in zijne handen. Aan veel eerlijkheid paarde hij eene buitengewone naarstigheid en de stiptste nauwkeurigheid, en zoo won hij dusdanig elks vertrouwen, dat hij eindelijk van 't ondernemen van openbare gebouwen afzag om zich nog alleen die werken aan te trekken, welke de ingezetenen hem als om 't meest kwamen opdragen. Dat hij op die manier in korten tijd zijn vermogen vergrootte, spreekt wel van zelf; en nu was dat vermogen reeds, voldoende om hem bij zijn huwelijk een schoonen uitzet te bezorgen, terwijl het overige aan zijne moeder en zuster toeliet onbezorgd voort te leven zonder werken.

De moeder van Felix, de weduwe Lamineur, zit naast Francisca. 't Is een stil oud vrouwken, dat thans wel naar niet veel anders meer vraagt dan rust. Zij bemint haren zoon uitermate, en daar zij Francisca, de gezellin harer dochter, reeds kent als een braaf meisje, is zij met dit huwelijk zeer in haren schik.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Kroniek.

Antwerpen. Op 5 Augustus werden 47 tafereelen verkocht nagelaten door den gewezen onderwijzer Franciscus-Alexander Myin, overleden op 26 Januari in den ouderdom van 94 jaren, Kammenstraat 55. De bijzonderste waren: *De terugkomst in het land*, van Hipp. Bellangé, aangekocht voor de verloting op de Antwerpsche driejarige tentoonstelling in 1855 en den overledene bij de trekking ten deele gevallen, toegewezen aan den heer F. Delehaye voor 800 fr.; *Het feestmaal*, van Franck, aan dr. Jos. Van Kerckhove voor 70 fr.; *Dieren in de weide* (opgegeven als van Myin-Ommeganck, maar gehouden voor een stuk van Lens), verkocht 110 fr.; *Zeestuk* van B. Peeters, 250 fr.; *De vlucht van Egypte*, van Breughel, gekocht door den heer Filet-Myin voor 210 fr. Een palmhouten kruisbeeld van Pompe gold 120 fr.

- De heer P. Génard heeft bij L. Beerts in 16 bladzijden druks eene Nederlandsche en Fransche beschrijving uitgegeven van de twee nieuwe glasramen in O.-L.-Vrouwekerk, door ons besproken op blz. 122.

- De nieuwsbladen van 27, 28 en 29 Augustus gewagen uitvoerig van eene aardbeving die den 26^{n} en 27^{n} Augustus over eene uitgestrektheid van ruim 2000 mijlen werd waargenomen in Europa, namelijk in Duitschland (het hevigst), Holland en België (ook te Antwerpen).

Mechelen. De befaamde orgelist J. Lemmens opent in deze stad onder bescherming van mgr. Deschamps en de Belgische bisschoppen eene school ter opleiding van kerkelijke muziekmeesters en orgelisten, zullende het onderwijs omvatten den godsdienst, de kerkplechtigheden en het kerklatijn, het koorgezang, het orgel- en pianospelen, voorders al wat betrekking heeft op harmonie, schoonheid en uitvoering en samenstelling van godsdienstige muziek. Al de lessen worden door den heer Lemmens gegeven.

Brussel. Bij ministerieel besluit van 8 Augustus zijn de heeren Morren, hoogleeraar te Luik, en Piré, leeraar van kruidkunde te Brussel, aangewezen als afgevaardigden bij het kruidkundig congres welk te Parijs zal gehouden worden van 16 tot 24 Augustus.

- De uitmuntende kunstschilder G. Guffens, thans woonachtig te Schaerbeek, waar hij zich eene prachtige woonst met werkhuis bouwde, heeft in den laatsten tijd een aantal portretten voltooid voor Brussel, Praag en Antwerpen; in deze laatste stad zagen wij van den meester onlangs het geschilderd portret van Mev. G..... Het is zoo meesterlijk van bewerking als sprekend van gelijkenis.

Brugge. Den 19^{n} Augustus is plechtig onthuld het standbeeld van Jan Van Eyck, in galvanoplastisch brons gegoten volgens het model van Pickery, in de gieterij der heeren Alker en Chotteau, te Haeren.

Buitenland.

Amsterdam. Aan prinses Hendrik zal een Nederlandsch album worden aangeboden, waarvoor reeds 112 bijdragen van beoefenaars der schoone kunsten ontvangen zijn: 49 van schilders, 36 van letterkundigen, 11 van plaatsnijders, 4 van toonkunstenaars, 6 van bouwkundigen. (Zie onze blz. 123, onder *Middelburg*.)

- Het Nederlandsch tooneel gaat een kermistuk opvoeren, getiteld: *Amsterdam naar Bethesda*, waarin de tooneelist Albregt voor ooievaar spelen moest. De heer Albregt heeft echter geweigerd in den van wissen nagemaakten vogel te kruipen. Er is beslist, dat een figurant dit zal doen, terwijl Albregt van tusschen de zijschermen spreken zal wat de ooievaar spreken moet.

's-Gravenhage. De prijs voor het beeld van Spinoza (zie 1877, blz. 39 en 191) is toegekend aan den beeldhouwer Joseph Tuspaus, van Dusseldorp. Al de ontvangene modellen zijn openbaar tentoongesteld geweest.

Parijs. Onder andere congressen, welke ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling plaats hebben, vermelden wij het menschnatuurkundig congres, welk geopend werd door den heer Broca met eene redevoering, welke hij als volgt besloot: ‘De reuzen uit de tijdvakken der aardvorming zijn verdwenen, de mensch is gebleven. Hij heeft niet alleen zijne mededingers, doch zelfs de natuur overwonnen, en op dezelfde plaats, waar hij voorheen zijne eerste wapenen vervaardigde uit steenen, door onbekende stroomen hem toegevoerd, vertoont bij heden al de pracht eener wereldtentoonstelling.’

Macon. In deze stad had op 18 Augustus met grooten luister de onthulling plaats van een bronzen standbeeld van den beroemden dichter Alfons Dela Martine. Het beeld is een werk van Falguière.

Marseille. Den 31^{n} Juli vertrok de *Juno* om hare reis rond de wereld te doen. (Zie blz. 92.)

Baden. Bij opgravingen die hier worden verricht is einde Juni een goudstuk gevonden welk een Christushoofd met het volgende opschrift draagt: ‘Gezalfde des Heeren, koning op zee en van Syrië 410.’

Wiesbaden. E. Grobecker heeft zijn 50-jarig jubileum als tooneelist van den stedelijken schouwburg gevierd.

Londen. In den schouwburg van Covent Garden zijn tooneel en zaal gelijkvloers gemaakt, zoodat zij ééne reusachtige zaal vormen, in welker midden dagelijks een orkest van 120 muzikanten speelt, terwijl het publiek, dat deze concerten bijwoont (de intree-prijs is 1 schelling), mag rondwandelen. Om de liefhebbers der muziek in de loges niet te hinderen, is de geheele zaal belegd met een fraai dik tapijt, welk ruim 20,000 fr. gekost heeft. De toeloop is groot op deze muziekuitvoeringen, waaraan kunstenaars van eersten rang deelnemen.

Birmingham. Half Augustus werd in de gemeente Harborn de eerste steen van een schoolgebouw gelegd door den beroemden Engelschen tooneelist Henry Irving. Des avonds hield hij te Birmingham eene redevoering waarin hij onder andere over het tooneel zegde, dat men deze instelling, samenhangende met de edelste aandriften van het menschelijk gemoed, niet moest tegenwerken, maar dat de verstandige menschen er zich moesten op toeleggen om het tooneel van misbruiken te zuiveren en het te verheffen.

Florence. Het stoffelijk overschot van Rossini zal uit Parijs overgebracht en in de H.-Kruiskerk alhier begraven worden.

St.-Petersburg. De befaamde Russische sterrekundige Struve heeft van de regeering in last ontvangen eenen verrekijker voor de sterrewacht van Polkova te doen maken die de grootste zal zijn welke er tot hiertoe in de wereld bestaat.

Nieuw-York. Den 29^{n} Juni is de Amerikaansche schooner *Eothen* van hier naar de poolstreken vertrokken, onder bevel van kapitein Thomas F. Barry, ter opsporing van de overblijfselen van den tocht van Franklin. Men verwacht dat de reis 2 1/2 jaar duren en 25,000 dollars kosten zal.

Openbare plechtigheden in België gedurende de 34-jarige regeering van Leopold I.[1]

Echtverbintenis van koning Leopold met prinses Louiza-Maria.

Om het groote werk, de stichting onzer onafhankelijkheid waardig te bekronen en 's lands toekomst te verzekeren, zou Leopold eerlang in den echt treden met de bevallige prinses Louiza-Maria

HET HUWELIJK.

van Orleans, dochter van Frankrijks koning Lodewijk Philips.

G e w i s bracht dit p l a n op den geest der B e l g i sche b e v o l k ing eenen zeer gunstigen i n d r u k te weeg. Deze echtv e r b i n t enis die tevens als het ware m o c h t b e schouwd worden als e e n verbond t u s s c h e n twee groote mogendheden: Frankrijk en Engeland, deed ook onzen vorst in de toegenegenheid des volks nog aanwinnen.

De deugden der jonge koningin Louiza, hare gekende weldadigheid, hare vriendelijkheid, kortom al hare uitmuntende hoedanigheden hebben steeds oneindig bijgedragen om altoos aan haren echtgenoot dien diepen eerbied en de levendigste verknochtheid des volks te behouden, zelfs te midden der staatkundige on eenigheden welke gedurende zijne lange regeering plaats hadden.

Bij het onderteekenen des huwelijks-contracts dat op 25 Juli 1832, te Parijs werd gesloten, liet onze koning zich aldaar vertegenwoordigen door Karel Le Hon, zijnen gevolmachtigden minister.

Op den 5^{n} van Oogstmaand daarna begaf Leopold zich van Brussel naar Frankrijk, waar op den 9^{n} dierzelfde maand, ter kapelle van Compiègne, zijne plechtige echtverbintenis zou worden ingewijd. Overal op zijnen doortocht en voornamelijk te Halle, te Tweebeek, te Soniën, te 's-Gravenbraken en te Bergen, werd de vorst met de duidelijkste blijken van oprechte toegenegenheid begroet. Elke gemeente had haren zegeboog opgericht; alom waar de koning moest voorbijrijden, verdrongen zich in menigte de inwoners der omliggende dorpen, allen in feestkleeding.

Natuurlijk gaf de terugkomst in België van koning Leopold met zijne geliefde gade, andermaal aanleiding tot buitengewone feestelijkheden. Nadat zij opvolgelijk te Doornik, te Ath, te Edingen, met veel ophef en vreugdebetoogingen waren onthaald geweest, deden zij den 19^{n} van Oogstmaand hunne plechtige intrede te Brussel.

Van aan het kasteel te Laeken waar daags te voren het vorstelijk paar was aangekomen, tot aan de Koningsplaats, was gansch de weg met sparreboomkens

(1) Zie blz. 108.

beplant. Al de huisgevels waren met bloemenkransen, loofwerk en opschriften versierd, en de driekleurige Fransche en Belgische vlaggen zag men overal naast elkander gevoegd ten teeken van vermaagschapping niet alleen der vorsten, maar t e v e n s ook der beide volkeren.

In de N i e u w -bruggestraat was een groote zegeboog o p g e r icht: ook ter Koningsplaats en vlak voor het Borgendaal, hadden de leerlingen der k r i j g s school eenen zeer smaakvollen eereboog doen oprijzen. Van aan het kasteel te Laeken tot aan het koninklijk paleis te Brussel, waren de straten van weerszijden met eene dichte rij soldaten en burgerwachten bezet.

Om een ure namiddag kwam, onder het losbranden van het grof geschut, de eerestoet, in de volgende orde, de hoofdstad binnen:

Een opperbevelhebber met zijne stafoversten;

De gendarmerie te paard;

Een schadron lansiers;

Twee schadrons koninklijke gidsen;

De ruiterij der burgerwacht;

Verschillende krijgsoversten en de algemeene staf van het leger;

De operbevelhebber en de algemeene staf der burgerwacht;

Twee prachtrijtuigen met zes paarden bespannen;

De groot-maarschalk van het paleis met een aantal hooge ambtenaren, en eindelijk:

De koninklijke eerekoets met de vorstelijk echtgenooten, omringd van al de hooge oversten, stalmeesters en verdere officieren des koninklijken huizes;

Eene afdeeling kurassiers sloot den stoet.

Na, bij de Laeken-poort, door den burgemeester en den gemeenteraad van Brussel verwelkomd te zijn geworden, richtte de feeststoet zich onder de geestdriftigste vreugdekreten naar het paleis, alwaar de koning zijne jeugdige gemalin op het groot balkon geleidde. Meermaals drukte de eerste koningin der Belgen hare uiterste voldoening uit wegens het zoo ongedwongen en gulhartig onthaal dat zij bij onze bevolking genoot. Met de diepste ontroering sprak zij van de ondubbelzinnige liefdebewijzen, waarvan zij ten onzen allerwege het voorwerp was.

De heugelijke dag werd besloten met eene buitengewone tooneelvertooning in den Muntschouwburg, waarna het koninklijke gezin de voornaamste straten der hoofdstad doorreed om de prachtige feestverlichting te gaan beschouwen, welke de Brusselsche burgerij ter eere van 's vorsten huwelijk had aangestoken.

Niet ongepast zullen wij hier aanstippen dat de vorstelijke echtverbintenis ook te Parijs herdacht werd.

Ten aandenken van het huwelijk zijner dochter Louiza-Maria met Leopold, eersten koning der Belgen, begiftigde de Fransche koning Lodewijk-Philips zestien jonge meisjes, welke op den trouwdag zijner dochter in de verschillige wijken te Parijs met veel plechtigheid in den echt traden. - De koningin van Frankrijk, van heuren kant, schonk elk dezer paren een zilveren gedenkpenning, en vanwege de jeugdige eerste koningin der Belgen ontving elke jonge bruid een prachtigen feestruiker.

Brussel.

S.C.A. WILLEMS.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom dooft een kolengloed uit, als hij in de schitterende zonnestralen gebracht wordt?

Omdat de opgezwollene, en door de werking der zon verdunde lucht, aan het vuur geen voedsel verschaft, om het te kunnen onderhouden.

De jonge grootvader.

IV.

Leonie, de zuster van Felix, is juist naast den baas geplaatst, iets wat deze zich nu welgevallen laat, al houdt hij niet veel van den ‘panharing.’ 't Is een grillig meisje, dat pas de twintig heeft bereikt, en zes jaren in de kostschool heeft doorgebracht. Die zich het meisje als een feniks zou voorstellen, zou leelijk mis zijn, want uit de kostschool bracht zij niets anders mede dan wat Fransch, dat zij nog al vloeiend spreekt, en eenen belachelijken hoogmoed over haren persoon en hare bekwaamheid. Als zij bij Francisca was, wilde zij deze als eene beschermelinge behandelen; maar kon Francisca geen Fransch, zij was toch wel onderwezen; en alzoo ontstond er nu en dan twist tusschen de beide vriendinnen over 't een of ander punt van schoolgeleerdheid, dat Leonie verdraaien wilde. Om die geschillen te vereffenen, werd dan de tusschenkomst van Felix ingeroepen, die, recht voor de vuist, de partij van Francisca koos en zijne zuster ongelijk gaf. 't Waren juist die geschillen, welke Felix en Francisca met elkander in aanraking brachten en zoo hun huwelijk hadden bewerkt. De trotsche Leonie achtte het eene groote eer voor eene schoenmakers-dochter te trouwen met eenen zoo gekenden en geschatten ondernemer als haar broeder; en, had zij eenen steun gevonden in hare moeder, voorzeker had zij 't huwelijk tegengewerkt; nu deed zij daar echter niets van en beroemde er zich zelfs op bij moeder Pieters, dat zij Francisca aan haren broeder had gemakeld.

Bazin Pieters begon seffens te spreken over het huwelijk. Felix verklaarde dat hij meer dan genoeg had voor zijne zaken en niet begeerde dat Francisca eene huwelijksgift medebracht.

- Jongen, sprak de bazin, gij zijt al te braaf. Indien wij nog andere kinders te kweeken hadden of indien wij buiten staat waren om nog te werken, dan zou ik zulke onbaatzuchtigheid begrijpen; maar nu wij voor niemand meer hebben te zorgen en beide nog bloeiend gezond zijn, mag dat zoo niet gaan. Francisca komt niet uit onze handen zonder vier duizend franken bruidschat. Is 't niet waar, baas?

- Zeker, antwoordde deze, en als Felix nog het een of ander meubelstuk wil medenemen....

- Zwijg toch van zulke dingen, onderbrak hem de bazin lachend: wat zouden zij met een oud meubelstuk doen? Zij moeten maar nieuwe meubels koopen naar hunnen zin.

De andere schikkingen waren weldra getroffen, en het huwelijk bepaald tegen 't begin der volgende maand.

- En nu, zei baas Pieters, dat alles wel is, mag ik niet vergeten, dat wij mijnen avond vieren. Ik ben jandorie al tweemaal besteken en ik trakteer dubbel ook!...

Hij stond op en ging in den winkel.

- Vrouw, zegde hij, toen hij op eenen oogwenk terug in de keuken was, gij moest eens de tafel ledigen en de wijnroomers uithalen. Ik heb Sofia naar den wijnsteker gezonden om eenige witte en zwarte zusters, gelijk ze te Antwerpen zeggen.

- Och, vadertje, zei Francisca, mag ik u ook wat vragen?

- Wat zoudt gij? zei de baas lachend. Vraag van avond maar al wat gij wilt, kind: vader staat u alles toe

- Ho! Ik neem u bij uw woord, vadertje, juichte Francisca, terwijl zij met hare moeder eenen blik van verstandhouding wisselde: ik zal u van avond twee dingen slechts vragen; maar woord houden, zulle!

- Wees gerust, kind; als ik maar kan, zult gij voldaan zijn.

- Ik begin dan met nummer *één*, vader. Wij zijn hier vier vrouwen, die niet al te veel van drank houden: gij moest ons trakteeren met wat taartjes en suikergoed!

- Als Sofia terug is, stuur ik haar onmiddellijk naar den suikerbakker, zei de baas, en zal zij voor een frank of acht van zijn fijnste goed meebrengen.

- Voor een frank of acht, lachte de bazin; wel, baas, gij hebt er gansch zijnen winkel voor! Nu, gelijk gij wilt toch, gij zijt meester!

- Van avond, ja, antwoordde de baas knipoogend op Felix: anders geldt mijne meesterschap niet veel. Felix, jongen, pas gij maar op, zulle: indien Francisca naar hare moeder aardt. - Zwijgen, vrouw, seffens hebt gij 't woord, gelijk ze in de oude kamers zeiden. - Ik zeg dan, Felix, indien Francisca hare moeder gelijkt, en gij aan uwe meesterschap houdt, - want *ik* geef om mijne meesterschap buiten mijnen winkel niets - laat dan ons kind in 't eerste maar niet haren zin doen; anders, adieu uw gezag!...

- Foei, vadertje, dat is slecht gedaan, riep Francisca.

- Ik zeg, zei de bazin, hare wederhelft tergend beziende, dat het zeer gelukkige vrouwen zijn, die hunnen man mogen meester laten voor alles!

- En ongelukkige mans, die hunne meesterschap in alles moeten doen gelden, verbeterde Felix.

- Bravo! riep Francisca: dat is tweemaal wel gesproken. Wat zegt gij nu, vadertje?...

De voordeur, welke bellend openging, belette den baas te antwoorden. Er klonken stappen in den winkel.

- Sofia is daar met den wijn, zei de bazin.

Er werd aan de keukendeur getikt.

- Kom maar binnen, riep de baas, en zet het op de tafel; vrouw, de roomers staan hier: hebt gij den kurkentrekker?

De vrouw antwoordde niet, maar toonde aan Francisca de huisklok, welke kwart na achten wees. Er werd weer aan de deur getikt.

- Ten drommel, riep de baas nu opstaande, ik zeg u van het op tafel te brengen!

Hij rukte de deur open; doch wie binnen stapte was geenszins Sofia, maar Thomas, hun knecht, welke een klein lief meisje op den arm had, dat hij bedaard op de tafel nederzette.

- Daar hebt gij het! zegde hij droog weg.

Allen, uitgenomen Francisca en hare moeder, uitten een kreet van verbazing. Het kind ook bezag allen met bevreemde en half verschrikte blikken; maar toen het bemerkte, hoe bazin Pieters het tegenlachte, stak het zijne armpjes naar de vrouw uit. Deze nam het meisje op haren schoot en kuste het herhaalde malen, terwijl zij intusschen aan Francisca een teeken gaf om te spreken.

- Vadertje, zei 't meisje, luister eens, wat de tweede zaak is, die ik u van avond vragen moet!...

- Maar zeg mij liever eerst, wat dat beteekenen mag, onderbrak de baas: Thomas, waar hebt gij...

- Neen, vadertje, zoo niet, onderbrak hem 't meisje op hare beurt, gij moet eerst naar mij luisteren: ik heb immers uw woord! Zult gij het houden?

- Nu, laat dan hooren, kleine tooverheks, zei de baas, die zijn ongeduld slecht bedwingen kon.

- Gij hebt Felix aanvaard als uw schoonschoon; welnu, ik begeer, dat gij de eerste gift aanneemt, welke hij u gaat aanbieden: 't zal een derde besteek zijn vandaag!

- Wel, hoe zou ik dat weigeren kunnen? lachte de baas.

- Goed! zei 't meisje, blijkbaar verheugd. Nu, Felix, kom dan maar op!

Bazin Pieters had den jongeling iets in het oor gefluisterd; nu stond deze recht, nam het kind van den schoot der vrouw, en, na het eerst gekust te hebben, bood hij het den baas aan met de woorden:

- Vader, 't is heden uw avond en morgen uw dag, ik ben blijde, dat ik u besteken mag!

De baas had het kind op zijnen schoot genomen, en had het zelf, naar 't voorbeeld van Felix, eenen zoen gegeven, zoodat het hem gerust lachend aankeek; maar hij begreep toch niets van gansch de zaak en zag er uit als iemand die verdwaald is.

- Is dat alles ernstig? vroeg hij aan zijne vrouw, welke met al de overigen zat te lachen, dat zij schokte.

- Vat gij het dan niet, vader? zei Felix; gij hebt mij uwe dochter geschonken, en ik schenk er u eene nieuwe in de plaats.

- Dat is 't, bevestigde de bazin: is uwe nieuwe dochter u dau niet welkom?

- Hoe wilt gij dat ik u daarop antwoorde? zei de baas, achter de ooren krabbend: is weet niet eens van waar dat kind komt!...

- Luister dan, hernam de bazin, ik zal het u zeggen. Kent gij mijn nicht Amalia Pauwels, van Melle?

- Zeer goed, vrouw, hoewel ik haar in geen jaar heb gezien.

- Gij zult ze niet meer zien ook, vervolgde de bazin, een meewarigen blik werpende op het kind: de arme vrouw is voor vier dagen begraven!... Het is haar eenig kindje, dat gij nu op den schoot hebt!

- Arm weesje, zei de baas, het kindje nogmaals kussende.

- Welnu, vervolgde de bazin: ik ook was eene ouderlooze weeze, en werd van mijne vier jaren groot gebracht bij de ouders van nicht Amalia, zoo goed als of ik hunne eigene dochter ware geweest. Mocht ik nu het kleinkind mijner weldoeners verlaten, dat geene verwanten meer heeft buiten mij?

- Voorzeker niet, zei de baas, die in stille ontroering luisterde: maar hoe komt het, dat wij niets vernomen hebben van de ziekte van nicht Amalia, en dat ik eerst nu tijding krijg van haar overlijden?

- Sedert de dood van haren man heeft zij geen gezond uur meer gehad, vervolgde de bazin; maar te bed heeft zij nooit gelegen. Zij is bezweken aan het borstwater. Daar zij geene familie had in Melle, is zij begraven door de zorgen van eene harer goede kennissen, Theresia Biebuyck, en deze vrouw heeft in de groote verwarring er niet aan gedacht ons te verwittigen. Eerst eergisteren is zij hier geweest, en dan is het, dat ik haar beloofd heb om het kind te zenden, dat zij bij haar had genomen in afwachting dat het zoude verpacht worden.

- Verpacht? vroeg de baas.

- Och ja, antwoordde de bazin, want nicht Amalia, al heeft zij ons dat verborgen gehouden, moet armoede hebben geleden sedert zij weduwe was! Och arme!... Als zij soms hier kwam, en ik haar iets wilde doen eten, gelukte dit mij nooit zonder veel moeite; en ik ben zeker, dat het daarom is, dat zij in zoolang niet meer hier is geweest!

- Och arme! herhaalde de baas, medelijdend.

- Wij hebben u dan willen verrassen met dat kind, en hebben Thomas dezen namiddag er om gezonden, baas, en gij weet al 't andere!

- Hoe heet het meisje? vroeg de baas.

- 't Is eene Roza, antwoordde de bazin.

- Zoo, Roza! herhaalde de baas: welnu, nicht Rozeken, gij zijt ons kind.! Zijt gij ook tevreden?

- Zult gij mijn vader zijn? vroeg 't kind blijde, in de handjes klappende, en zal dat mijne moeder zijn? vervolgde het, de bazin aantoonende.

- Zeker, zei Francisca, en ik uwe zuster!

- o Ja, dan is Roza blijde, schaterde 't kind; maar Karel, die zal schreien, omdat hij nu alleen zal zijn!... Waarom mag Karel hier niet komen?... Hij zou met mij spelen, en mij vlinders vangen en vogeleitjes brengen!

- Karel, vroeg de baas aan zijne vrouw: weet gij wie dat is?

- Ik denk het te weten, antwoordde deze. Nicht Amalia was misschien een paar jaren getrouwd, toen zij op zekeren dag, naast hare deur, eene ziekelijke vrouw vond in bezwijming liggen, met een klein knaapje er bij gezeten, dat stillekens weende. Het was eene arme weduwe uit het Brugsche, welke zich met haar eenig zoontje naar Brussel begaf. Gij weet, het trok dan allemaal naar Brussel, wat armoede had; en schier alle weken werden er gansche karren arme lieden uit de hoofdstad teruggevoerd naar de streek, waaruit zij herkomstig waren. Hoewel zelve arm, nam nicht Amalia de arme vrouw met haar kind in huis; en toen deze 's anderendaags overleed, nam zij het knaapje aan tot haar eigen kind en bleef er voor zorgen zoolang zij leefde. Ik geloof, dat het van dien Karel is, dat de kleine spreekt. - Woonde Karel niet bij u, mijn lieveken?

- Ja, ja, zegde 't kind: hij woonde bij mij en moeder, en was altoos heel braaf!

- Braaf, zei Thomas, zegt gij daar braaf tegen? ik weet van zijne braafheid te spreken!... Ik zal hem eens onder handen krijgen, en de duivel helpe er hem dan uit, die schurk!... Ziet eens, hoe hij mij heeft geambacht!

En de knecht toonde eene groote buil, vlak op zijn voorhoofd.

- En hoe zijt gij daar aan gekomen? vroeg Francisca nieuwsgierig.

- Wel, ik heb het daar gezegd: 't is die brave Karel, die mij dat gegeven heeft voor mijne moeite!

- Maar vertel ons dat eens! riep 't meisje ongeduldig.

- Wel, zei Thomas, gij weet, dat ik Theresia Biebuyck moest vinden; en ik vond ze ook, waar gij het mij gezegd hadt. Ik dronk er eene pint bier, betaalde eene pint voor Theresia, nam het kind, dat ik tevreden stelde met eenige muntbollen, en meende maar gauw naar huis te keeren. 'k Was er wel mede!.. Aan de deur der herberg stond een jongen van een twaalf jaar, die als een razende naar mij vloog en mij het kind wilde ontnemen. Gelukkig, kwam Theresia er tusschen, en hield den knaap, die haar stampte en als bezeten huilde, een oogenblik vast; alzoo kon ik mij met het meisje, dat ook al aan 't zingen was, uit de voeten maken. Maar Theresia kon den jongen toch niet blijven houden: ik was nog geen twintig huizen verre, of ik hoorde achter mij komen geloopen, ‘Roza!’ roepen, en ik had den wildeman weder aan mijne gespen! Ik werd natuurlijk ook kwaad en stampte er maar duchtig tegen; maar pakt de schurk mij niet zijnen holleblok, en pardaf! krijg ik hem vlak op mijnen kop!... En denkt niet, dat hij nu aan 't loopen ging, - volstrekt niet! Hij sprong mij op den rug, vatte mij bij de haren, en riep: ‘Zet het kind neder of ik trek uwen kop af!...’ Wat kon ik doen?... Ik had mij genoeg geweerd en zei: ‘In Gods name dan!’ en zette 't kind op den grond. Seffens was de schurk van mijn lijf; en 't was tijd ook, want nu had ik vrije armen. Maar nu komt 't schoonste aan! Als ik eerst naar den kinkel omzag, en peinsde: ‘Hij zal met het kind de plaat poetsen!’ zag ik hem beteuterd alleen staan! 't Kind was weg! Ik hoorde trommelen op het venster eener herberg, daar juist recht over, en iemand wenkte mij daar binnen. Gij verstaat, de schurk was gefopt!... Theresia Biebuyk was stillekens achteraan gekomen, en als ik 't kind neerzette, had zij het gauw opgenomen en was er mede in de herberg geloopen, en ik vond ze daar nu!... Gij kunt ook wel verstaan, of er wat volk buitengekomen was!... En terwijl de jongen op de straat aan de menschen zeker wat leugens vertelde over hetgeen er gebeurde, nam ik eenen weg, die mij, al buiten de huizen, op den steenweg bracht!... En ik heb voorts meer geloopen dan gegaan tot hier toe!

Het verhaal van Thomas was verschillige keeren onderbroken geworden door het gelach der aanwezigen. Alleen Francisca had niet gelachen en sprak nu weemoedig:

- Och arme! Ik beklaag dien armen jongen!

- Nu, nu, zei Thomas, welke meende, dat zij hem bedoelde: dat is 't minste toch! Ik ben daarmee niet geschonden en morgen is alles gedaan! Maar die jonge dulleman zal toch eens onder mijne handen vallen!

- Neen, Thomas, hernam Francisca met drift: gij moogt er geene hand opleggen! Het arme schaap is al ongelukkig genoeg!

- Zoo! zei Thomas verbluft, 't is hij, dien gij beklaagt!...

- Zie eens, vervolgde 't meisje: eerst verliest hij zijne ouders; eene goede vrouw trekt hem aan als haar kind: ook die tweede moeder wordt hem ontnomen; en eindelijk ziet hij zijne pleegzuster, 't eenige wezen, dat hem nog bemint, wegleiden!...

- Nu, nu, hij is toch zoozeer niet te beklagen, want Zaterdag wordt hij verpacht!... En Theresia Biebuyck heeft hem gezeid, dat hij dan anders zal mogen dansen!... 't Is wel besteed!...

- Zwijg, Thomas, onderbrak Francisca, gij weet niet wat gij zegt!

- Weet ge wat, zei de baas, op beslisten toon: wij mogen ons werk niet ten halve doen; God heeft ons die twee kinders in handen gezonden: we moeten ze alle twee opnemen. Indien gij tevreden zijt, bazin, dan trek ik Zaterdag naar Melle en breng den knaap naar hier!

- Van harte gaarne, baas, zei de vrouw, terwijl zij haren zakdoek aan de oogen bracht.

- Wij zullen hem eerst nog wat laten schoolgaan, vervolgde de baas, en dan maak ik er een schoenmaker van. Rozeken, Zaterdag komt Karel hier ook, kind!

- En blijft hij bij mij wonen? vroeg het meisje, met traantjes in de blauwe oogen.

- Hij blijft bij u en ons allen wonen, bevestigde moeder Pieters.

- Ho! wat zal ik blij zijn en Karel ook, juichte het kind.

Sofia bracht nu den wijn, het suikergoed kwam een oogenblik later, en de avond liep allergenoeglijkst af.

- 't Geluk is altoos voor deugnieten en kwajongens, mompelde Thomas, toen hij, rond middernacht, half verzeild op den kant zijner bedstede was gezeten, en de heldhaftigste pogingen inspande, om zijne laarzen uit te krijgen: 't geluk is altoos voor de schobbejakken!... Ware die vlegel braaf geweest, nie-

mand zou er aan gedacht hebben hem naar hier te halen; maar hij slaat mij een blauw oog, en hij vaart er wel door!.. En hij gaat hier nu de bedorven jongen worden van onzen sul van eenen baas!... Maar, jongen, uwe wittebroodsdagen zijn uit, zulle!.. Nu, patiëntie, ik zal 't hem wel betaald zetten, dat zal ik!...

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Oostersche poëzie.

II. De kluizenaar en de hond.

Op eenen berg verbleef een kluizenaar
Dien elken dag een brood, hij wist niet hoe,
Geregeld toekwam, en hij stilde er mee
Tevreden zijnen honger. Zeekren dag
Verscheen geen brood; hij waakte gansch den nacht
Vol honger wachtend; als de morgen kwam
Vergrootte nog zijn honger. Toen verliet
Hij zijne kluis en ging beneden, naar
Een dorp, dat aan den voet des berges lag.
Daar vroeg hij brood, al kloppend aan de deur
Van 't eerste huis dat hij er zag. Men gaf
In plaats van één brood hem er drie. Hij nam
Ze blijde mee en ging naar zijnen berg.
Doch zie! de hond des huizes kwam met luid
Geblaf hem achterna, gereed om hem
Te bijten; onze vrome man, vol schrik
En angst, werpt ijlings hem een brood, om zóó
Het kwade beest te stillen. Daar verslindt
De hond het voorgeworpene en vangt weer
Zijn dul geraas aan, sterker nog in kracht.
De kluizenaar geeft hem het tweede brood:
Hij slokt het op en vaart op nieuw hem toe.
De man laat nu het derde vallen, dat
Alweer verdwijnt in 's honden grage muil,
Terwijl de vrome vlucht zoo snel hij kan
Den berg op. Hij is halverwege niet
Of zijn vervolger snapt hem bij den rok.
- Hij keert zich om en spreekt nu tot den hond:
‘Gij, onbeschaamde! ik kreeg drie brooden slechts
Ik gaf ze u alle drie, - wát wilt gij meer?’
- Maar God ontsloot den mond van 't stomme dier;
Het sprak: ‘Wie is hier de onbeschaamde? Zijt
Gij zelf het niet? - Aan mijnes meesters deur
Ben ik een trouwe wacht sinds jaren lang
En dikwijls lijd ik honger, eenen, twee,
Drie dagen; nooit kwam me in den zin, den post,
Die mij was toevertrouwd, te ontwijken, om
Gaan brood te vragen aan een' vreemde deur;
Doch gij, - ontbreekt u 't eten éénen dag,
Loopt weg van uwes heeren drempel, laat
De wacht van Gods dienst op den berg - en komt
Omlaag, en twist om voedsel met een' hond!’

FERGUUT.

Brussel.

Over het boekbinden.

Meermalen reeds gewaagden wij in ons tijdschrift van dezen belangrijken tak der kunstnijverheid. Op de groote ontwikkeling die hij in ons land genomen had in de XVe eeuw, wezen wij in een artikel, gedrukt in onzen jaargang 1875, blz. 4. Tot staving van door ons aangehaalde punten, gaven wij tevens de afbeelding van den buitenkant van een getijden- of gebedenboek toebehoorende aan den heer baron Kervijn van Volkaersbeke en door Georgius De Gavere te Gent ingebonden voor ongeveer drie eeuwen.

In verband met het aangehaalde en ook met wat er te vinden is in onzen jaargang 1874, blz. 57, onder de rubriek *Parijs*, en in onzen loopenden jaargang, blz. 20, onder de rubriek *Manchester*, nemen wij thans nog het volgende op. In Frankrijk werd bereids van in de IVe eeuw veel werk van het inbinden gemaakt. De aan vermogende lieden toebehoorende boeken werden ingebonden met eene pracht waarbij zelfs de edelgesteenten niet gespaard bleven: men liet kostbare steenen van onderscheidene soort op den bovenkant der banden inzetten. Voor het overige en in 't algemeen bestond de band uit twee plankjes overtrokken met gemeene stof; om het boek des te beter gesloten te houden werd het voorzien van een riempje dat men toebond. Een honderd jaar later echter gebruikte men groen, blauw, geel en rood leder bij het inbinden en niet zelden zag men het portret van den regeerenden vorst op den bovensten buitenkant aangebracht. Vooral de kloosters zorgden er voor, dat zij verzamelingen van fraai gebondene boeken bezaten. Zoo vroeg de abt van Sint-Bertinus toelating aan Karlomangus om zich door de jacht dierenhuiden voor het inbinden van boeken aan te schaffen. Engeland bleef niet achterlijk wat het inbinden betreft. Het geschreven Nieuw Testament waarop Engelands koningen, van Hendrik I tot Eduard IV, den eed aflegden, was prachtig ingebonden tusschen twee gebeeldhouwde eiken plankjes, vastgebonden met reepels van leder, terwijl de hoeken een metalen beslag hadden en de bovenste buitenkant met een kruisbeeld prijkte. Door eenen catalogus van de bibliotheek van den Louvre van het einde der XIVe eeuw is men te weten gekomen, dat de kostbaarste boeken der verzameling toen lederen banden hadden. De meest gebruikte stoffen voor prachtbanden waren destijds fluweel, zijde, satijn en damast met bloemen van gouddraad en paarlen bestikt. Onder Frans I werd aan het inbinden van boeken eene nog niet geëvenaarde weelde tentoongespreid. Van dien tijd dagteekent de gewoonte van de boeken recht te zetten

op de schabben der bibliotheken; vroeger legde men ze plat op elkander. Als eene merkwaardigheid van boekbinderij in de XVIe eeuw kan vermeld worden de in 1566 te Lyon gedrukte Fransche bijbel, ingebonden op last van koningin Elisabeth en thans bewaard in het Britsch museum te Londen, alsmede de Engelsche vertaling der brieven van den heiligen Paulus. Laatstgenoemd werk (berustende in de bibliotheek der hoogeschool van Oxford) is gebonden in zijde, waarin koningin Elisabeth, toen zij in de gevangenis opgesloten was, borduursels heeft gewerkt. Onder andere spreuken leest men op een van de buitenkanten: *Vincit omnia pertinax virtus.* In de XVIIe eeuw onderging het boekbinden in Frankrijk een gansche ommekeer. Zoo zwaar en overladen als men de banden eertijds maakte, zoo licht en smaakvol eenvoudig werden zij toen: geribd leder met gouden en gekleurde sieraden. De bibliotheek van den Louvre bezit tal van dergelijke banden die den tegenwoordigen boekbinders tot voorbeelden kunnen strekken. In onzen tijd wordt de hulp der beeldsnijderskunst en ook die der drijfkunst weder op ruimen voet ingeroepen om de banden der boeken te versieren.

Naar aanleiding van wat voorgaat wenschen wij de aandacht der boekbinders en drukkers te Antwerpen en elders in ons land te vestigen op een zeer ondergeschikt punt van hun ambacht, welk punt evenwel geenszins van belang ontbloot is. Wij bedoelen het vouwen der gedrukte vellen. Maar al te zeer, wordt hiermede slordig omgesprongen op de drukkerijen, terwijl de boekbinders van hunnen kant zich gewoonlijk de moeite ontzien van de bladen te hervouwen. Deze dubbele slordigheid ontsiert dan op aanstootelijke wijze het ingebonden boek: de folios bevinden zich niet op dezelfde hoogte, aan de eene bladzijde is veel, aan de andere te weinig wit en op schier alle staat de druk scheef. Kortom, men bekomt een misdrukt boek, enkel en alleen doordien de slecht gevouwen vellen niet hervouwen en in dezen staat in de snijpers gebracht werden. Dergelijke achteloosheid treft men ook wel aan bij boeken in Frankrijk gedrukt; minder of liever hoegenaamd niet bij Hollandsche drukwerken. Wij hopen, dat drukkers en boekbinders, welke dit lezen, onzen wenk zullen gelieven in acht te nemen. Als zij hart voor hun werk hebben, moeten zij er eene eer in stellen, het bedoelde misbruik, dat hun werk bederft, ernstig te keer te gaan.

> Elke genezing is eene wederbrenging en verjonging onzer jeugd: men bemint de aarde en hare bewoners met een nieuw hart.
> JEAN PAUL RICHTER.

Kroniek.

Antwerpen. *Koninklijke academie van schoone kunsten.* Blz. 75 hebben wij opgegeven welke mededingers toegelaten waren om te kampen voor den prijs van Rome (schilderkunde). Het onderwerp in den voorafgaanden kampstrijd was (uitdrukking): De droefheid van Hagar in de woestijn bij haar stervenden zoon Ismaël en (samenstelling): De apostel Paulus vertrekkende uit Ephese en een beeld half lijf naar de natuur geschilderd. Voor den beslissenden prijskamp was het onderwerp: De wederkomst van den verloren zoon. Rechters waren de heeren J. Portaels, C. Fraikin, Em. Slingeneyer, Th. Canneel, Art. Goemaere, A. Markelbach, K. Verlat,

V. Lagye, Ferd. De Braekeleer. De 1e prijs werd toegewezen aan E. De Jans die aan de academie te Brugge leerde teekenen en zijne studiën aan die van Antwerpen voltrok; J. Van Biesbroeck en K. Lefebvre bekwamen onderling den 2n en den 3n prijs. De stukken werden in Antwerpen en Brussel openbaar tentoongesteld.

NOTA. Blz. 99 werd bij vergissing de mededeeling weggelaten, dat van 23 tot 30 Juni in de zaal der Venusstraat tentoongesteld waren van Em. Dieltiens die in 1871 als bouwkundige primus van Rome was: 1o het plan in 4 bladen van een stadhuis voor eene Duitsche stad, 2o twee bladen van een plan voor een museum te Antwerpen, 3o de teekening der prachtpomp van de gemeente Grobbendonck.

- De heer Jan Van den Dries heeft een muziekstuk laten verschijnen, vervaardigd ter gelegenheid der verheffing tot den pauselijken troon van Z.H. Leo XIII, getiteld *Tu es pastor.* Het stuk, welk door deskundigen zeer geroemd wordt, is geschreven voor tenor-solo, bas-solo, mannenkoor, orkest of orgel en aan Z.H. opgedragen.

- Ter gelegenheid van de godsdienstige plechtigheden welke van 14 tot 26 Augustus in Onze-Lieve-Vrouwekerk hebben plaats gehad, ter viering van het 400-jarig jubileum van de broederschap van Onze-Lieve-Vrouwe-Lof, werden op de hoogzaal groote muzikale gewrochten uitgevoerd, waaronder de befaamde mis van ridder L. de Burbure, die een kwart eeuws vroeger voor het eerst ten gehoore werd gebracht. Buiten eene keur van stukken uit de werken van Beethoven. Mozart. Haydn, Mendelsohn, Rossini Gounod, Weber, Kaliwoda, Chernbini, Kümmel, Cybler en anderen, werden ook nieuwe en verdienstelijke samenstellingen van de heeren E. Eykens, J. Callaerts, E. Wambach, P. De Pooter, F. Crouwels en den eerw. heer P.J.J. De Schutter voorgedragen. De *Litanie* van Jos. Callaerts en een *Sacri Solemnis* van E. Wambach hebben een diepen indruk gemaakt. Als echt meesterlijk wordt het *Agnus Dei* geroemd waarmede Callaerts' werk besluit.

- Op 31 Juli is in St.-Ignatius-gesticht onthuld een prachtig marmeren Ignatius-beeld, uitgevoerd door F. Deckers, oud primus van Rome,

- Het gezelschap Zigeuners van welks verblijf te Brugge wij op blz. 123 melding hebben gemaakt, is den 9n September in Antwerpen aangekomen, waar het zich nabij de Verbondstraat op eenen gehuurden grond heeft gelegerd, na vanwege de gemeenteoverheid verlof te hebben bekomen om tot 1 October in de stad te verblijven. Deze menschen (25 mannen, een 20-tal vrouwen en ettelijke kinderen) schijnen Oostenrijksch-Hongaarsche onderdanen en hebben een genaamden Kalderas tot opperhoofd.

- Het plan bestaat, in Antwerpen een bronzen standbeeld op te richten ter eere van Quinten Massys.

Brussel. Ter gelegenheid van de op 22 Augustus plechtig gevierde zilveren bruiloft van den koning en de koningin is aan H.M. Maria-Henrietta, vanwege de Belgische vrouwen (de inschrijving was opengesteld in geheel het land, iedere inschrijfster mocht minder, maar niet meer dan 25 centiemen geven) eene fraaie zilveren kroon (zij kostte 96,000 fr. en is rijk bezet met diamanten) en een kanten sleep van echte Brusselsche kant aangeboden, welke laatste in zes weken geteekend en gemaakt werd in de werkhuizen van de heeren Baert & co. Fijner gewerkte en schooner gebloemde kant als deze, is nauwelijks denkbaar. Het stuk is bezaaid met leeuwkens van verschillende grootte en de wapens der negen provinciën zijn er op afgebeeld tusschen bloemenkransen.

- Er is sprake, dat Keulens operagezelschap na afloop van

het tooneeljaar (Mei 1879), op den Muntschouwburg voorstellingen van Wagners zangspelen zou komen geven.

- Het staatsbestuur ontving dezer dagen vanwege den schrijver drie exemplaren van een werkje over België in Japansche taal, getiteld *Belgui-Kokci*, door Kohey-Shou, een jong Japanner die zijne studiën te Brussel gedaan heeft en sedert eenigen tijd naar Japan is teruggekeerd. Het werk bevat eene aardrijkskundige beschrijving van België, een overzicht van de geschiedenis en van de tegenwoordige instellingen onzes lands.

- Den 26^{n} Augustus werd door Z.M. den koning bezichtigd in de galvano-plastische bronsgieterij te Haeren, het aldaar gegoten beeld van koningin Louiza-Maria, bestemd om geplaatst te worden op de Grootemarkt te Philippeville. Het beeld is gemaakt door Joseph Jacquet. De vorstin is zittende voorgesteld met bloemen in de hand.

- Het 6de tijdperk voor den vijfjarigen prijs voor natuur- en wiskundige wetenschappen zal gesloten worden op 31 December. De mededingende stukken kunnen van nu af gezonden worden aan den minister van binnenlandsche zaken.

- Het zevende tijdperk voor den driejaarlijkschen prijskamp van tooneelletterkunde in de Fransche taal zal gesloten worden op 31 December aanstaande, vóór welken tijd alle mededingende stukken aan het ministerie van binnenlandschezaken moeten besteld zijn.

- Tot ridders van de Leopoldsorde zijn benoemd de heeren P. Génard en J. de Geyter, letterkundigen, J. Pecher, beeldhouwer, X. De Cock, landschapschilder en F. Van Loo, steenteekenaar.

Leuven. In de op 23 Juli gehoudene algemeene bestuursvergadering van het *Davidsfonds* is de hoogleeraar J.F.J. Willems tot voorzitter gekozen.

St.-Nicolaas. Den 1^{n} Sept. is het nieuw stadhuis ingehuldigd in het bijwezen van HH. MM. den koning en de koningin, die, na afloop van de plechtigheid, de muurschilderingen van G. Guffens en J. Swerts in Onze-Lieve-Vrouwekerk gingen bezichtigen alsook de tentoonstelling van kunstwerken van inboorlingen van St.-Nicolaas, zooals de heeren C. Cap, J. Janssens, P. Van Havermaet, A. De Wilde, B. De Looze, F. Van Havermaet, Van Severen, Teugels, enz. (Zie over het stadhuis blz. 107.)

- Uitslag van den prijskamp voor sterkwaterplaten door het *Journal des beaux-arts* uitgeschreven: 1ste en 2^{e} prijs niet toegekend, 3^{e} prijs toegewezen aan *Eene slapende oude vrouw* van L. Gerard, 4^{e} prijs aan een *Kempisch landschap* van F. Van Cuyck. Rechters, waren de heeren Stallaert, W. Geets en Coosemans.

Brugge. Het groot muziekfestival welk den 19^{n} en 20^{n} Augustus in deze stad heeft plaats gehad is in alle opzichten merkwaardig geweest en strekt West-Vlaanderens hoofdstad inderdaad tot eer. (Den eersten dag werden de muziekuitvoeringen bijgewoond door HH. MM. den koning en de koningin, de heeren Rolin-Jaequemyns, minister van binnenlandsche zaken, P. Van Humbeeck, minister van openbaar ouderwijs, Sainctelette, minister van openbare werken, J. Rousseau, bestuurder van de schoone kunsten en andere hooge ambtenaars.) Het programma bestond uit het openingsstuk van Beethovens *Leonora*, een madrigaal van Waelrant, Van Gheluwe's cantate *De Wind,* een madrigaal van Orlando Lasso, een concerto van Leendere (door hem zelve op uitstekende wijze gespeeld), *Les Eloides* van den Luikschen toonzetter

C. Franck, een concertaria van Blockx, *Tremolo* van De Bériot, een concerto van Hanssens, eene symphonie in mi b van Waelput en Peter Benoits *Lucifer.* De uitvoering had plaats onder de kundige leiding van den heer Leo Van Gheluwe, behoudens dat de heeren Waelrant en Benoit bij de vertolking hunner stukken zelven de leiding op zich genomen hadden. De heer Van Gheluwe heeft zich volkomen berekend getoond voor de volstrekt niet gemakkelijke taak welke hij had te vervullen. Allereerst verdient tusschen de uitvoerders te worden vermeld het weergalooze vrouwenkoor, Brugge's bloem en roem, wien onbetwist de palm van het festival toekomt. De voortreffelijke koorzangeressen werden recht hartstochtelijk toegejuicht. Ook het mannenkoor heeft uitmuntend gezongen. Het puik samengesteld orkest heeft zich flink uit den slag getrokken. Op bijzonder eervolle wijze moeten om hunne medewerking vermeld worden de zangeressen mev. De Give-Ledelier, juff. Biemans en M. Sleeckx, en de heeren zangers Blauwaert, Collin en Mechelaere. Het orgel, geleverd door den heer Hooghuys, werd met veel talent bespeeld door den heer K. Danneels. Allen, die aan het festival hebben deelgenomen (waaronder wij wel verstaan de beleidvolle inrichters niet te vergeten) mogen hartelijk geluk gewenscht worden met den verkregen schitterenden uitslag. Wij hopen, dat de kunstkrachten waarvan Brugge bij deze gelegenheid blijk gegeven heeft, in toenemende mate ten goede zullen blijven aangewend worden.

Hasselt. In November aanstaande begeven zich 10 zendelingen van het genootschap van Jezus, waartusschen pater Karel Croonenbergs, van Hasselt, en pater de Pelchin, naar den zendingspost aan de Opper-Zambeze, zijnde 500 uren dieper in Afrika dan de streek die in den aanvang dezes jaars het graf werd van de heeren A. Maes en Crespel, twee verdienstelijke wetenschappelijk gevormde jonge mannen die deel uitmaakten van de uitzending der internationale vereeniging ter beschaving van Afrika. (Zie de *Vlaamsche School* van 1877, blz. 183.)

Doornik. In de gemeente Angre is eene oud-Frankische grafstede ontdekt. Zij bevatte een geraamte en gebrokene aarden kruikjes. (Zie in verband hiermede blz. 60.)

Buitenland.

Parijs. De modellen voor de lands-tapijtfabriek van Gobelins werden tot hiertoe door drie of vier kunstenaars, hiertoe van staatswege verkozen, uitgevoerd. Voortaan zal de keuze afhankelijk gesteld worden van den uitslag van eenen prijskamp.

- Op de wereldtentoonstelling is eene verzameling geschrevene Japansche muziekstukken tentoongesteld, waartusschen eenige van omtrent 2000 jaren oud.

- Blz. 115 hebben wij gemeld dat eene verloting van op de wereldtentoonstelling gekochte voorwerpen ging worden ingericht. De eerste prijs bestaat uit een diamanten halssnoer ter waarde van 50,000 fr. De juwelier die het heeft geleverd, is bereid het van den winner terug te nemen voor 47,500 fr.

- Het grootste op de wereldtentoonstelling uitgestalde spiegelglas is gemaakt te St.-Gobain, namelijk eene ruit $6^{m}45$ hoog en $4^{m}11$ breed, zijnde meer dan 26 1/2 vierkante meters oppervlakte.

- De jury der wereldtentoonstelling heeft de volgende belooningen voor kunst aan Belgen toegewezen: *a.* de groote medaille aan E. Wouters (die zijn *Hugo van der Goes,* vermeld in onzen jaargg. 1872, blz. 132, tentoonstelde); *b.* medailles 1e klasse, A. Stevens, F. Willems, De Winne, K. Verlat; *c.* medailles 2e kl., Clays en Cluysenaar;

medailles 3e kl., A. Verwee, Lamorinière, juff. M. Collart; eervolle melding, Hennebicq en H. De Braekeleer.

- Eene jonge zangeres, Margaretha Vaillant, die den eersten prijs in de Parijsche muziekschool behaalde en, als dusdanig, volgens het reglement, gehouden was zich allereerst en gedurende een zekeren tijd aan eenen schouwburg in Frankrijk te verbinden, heeft zich door de Parijsche burgerlijke rechtbank

zien verwijzen eene uitkeering van 15,000 fr. aan den Franschen staat te doen, omdat zij zich heeft verbonden aan den Muntschouwburg te Brussel, zonder zich vooraf van de voormelde gehoudenheid te hebben gekweten.

- De heer Bischoffsheim heeft 10,000 fr. gegeven aan de weerkundige commissie van Vaucluse om het inrichten van een observatorium op de kruin van het Ventoux-gebergte te helpen bekostigen.

- De schout-bij-nacht Mouchez, de nieuwe bestuurder van de Parijsche sterrewacht, heeft voorgesteld, een sterrekundig museum aan het observatorium te verbinden, welk hoofdzakelijk zou bestaan uit geschilderde afbeeldingen van hemellichamen in den staat gelijk zij gezien kunnen worden met de sterkste vergrootglazen. Men zou tevens de portretten van befaamde sterrekundigen in dit museum plaatsen, zooals Cassini, Delambre, de Lalande, Arago en anderen.

Londen. In het Britsch museum zijn bijgezet ongeveer 1400 beschrevene steenen, opgegraven op de plaats waar Ninive gestaan heeft door den oudheidkundige Rassam, die buitendien te Nimrood een Assyrischen tempel heeft ontdekt welke schijnt te dagteekenen uit den tijd van Salomos' tempelbouw en waarin onder andere voorwerpen een altaar en zitplaatsen voortreffelijk bewaard gebleven zijn. Op het Belawat-gebergte moet Rassam de overblijfselen van eenen tweeden Assyrischen tempel uitsluitend aan oorlogsgoden gewijd hebben blootgegraven. Onder andere krijgstropeeën zou daarin eene $6^{m}00$ hooge bronze kolom zijn gevonden op welke oorlogsdaden vereeuwigd zijn uit eenen veldtocht die in de IXe eeuw vóór Christus' geboorte werd gevoerd.

- Het tijdschrift *De Natuur* deelt mede, dat een groote aap in het Alexandra-paleis erg leed aan een hollen tand, waardoor een groot gezwel ontstaan was. De arme aap betoonde zich als razend van de pijn. Er was reeds sprake hem te dooden, toen men op den inval kwam eenen tandmeester te raadplegen. Na eenig zoekens trof men eenen mondarts (Leivin Mosely) aan die wilde trachten den lijder in behandeling te nemen en namelijk zijn kwaden tand te trekken. Met veel moeite kreeg men het dier uit zijn hok en in eenen zak, waaruit men alleen zijn hoofd liet verschijnen, doch de aap gelukte er in, ook een zijner klauwen buiten de opening te brengen, terwijl hij geweldig bleef spartelen en schreeuwen. Toen echter de tandmeester er in gelukt was het gezwel op de kaak te doorsteken, wat de pijn blijkbaar verzachtte, werd het gedrag van den aap geheelanders. Hij staakte zijn spartelen en schreeuwen, hield den kop stil en liet hem zoo lang bedaard op de knie van den arts rusten, tot dat deze den grooten snijtand met wortel en al uitgetrokken had.

Sterfgevallen.

KNACK, een protestantsch geestelijke te Berlijn, die zich als natuurkundige eenigen naam had verworven, is dezer dagen plotseling overleden te Dunnau (Stolpemunde.) Hij heeft vooral veel opzien veroorzaakt door de hartstochtelijke wijze waarop hij het stelsel poogde te verdedigen, dat de aarde stilstaat en de zon zich om de aarde beweegt.

SIMON OPZOOMER, een bekwaam kunstschilder die in jaren van zich niet meer deed spreken, is op 4 Augustus te Antwerpen in de Zonstraat overleden, oud 70 jaren

10 maanden en 16 dagen. Geboren den 19n September 1819 te Rotterdam waar hij het eerste onderwijs in de teeken- en schilderkunst ontving van Gillis de Meijer, volgde hij later de lessen aan Antwerpens academie onder de leiding van M.I. Van Brée en ging in 1836 zijne studiën voltrekken te Parijs, in welke stad hij twee jaren verbleef. Een zijner geschiedkundige stukken werd bekroond in 1842 in zijne geboortestad bij de maatschappij *Felix Meritis.* Hij schilderde ook tafereelen uit het huiselijk leven, benevens portretten, tusschen welke laatste wij er ons een zeer schoon, dit van wijlen Lodewijk Vleeschouwer, herinneren. Na weduwenaar geworden te zijn van Catharina Barbara Postma, hertrouwde hij met Joanna Catharina De Beukelaer. Opzoomer was ridder der orde van de Eikenkroon.

ANDREAS JOSEPH ANTHONIS, een onzer meest belovende jongeschilders, is den 7n Augustus te Antwerpen, Wiegstraat, nr 40, overleden, nauwelijks 27 jaren oud. 't Was nog niet veel jaren dat hij schilder was; aanvankelijk had hij een ander beroep uitgeoefend. Hij deed zijne studiën op de Antwerpsche academie. Buiten een aantal goede portretten van zijne hand, heeft hij ettelijke verdienstelijke schilderijen nagelaten, waartusschen als de beste worden genoemd *De kleine luierik*, *De fruitdieven* en *De moord der onnoozele kinderen.* De diepbetreurde kunstenaar paarde aan veel talent een uitmuntend karakter en voortreffelijk hart, zoodat hij geacht en bemind werd door allen die met hem in betrekking kwamen. Hij is den 9n Augustus onder een grooten toeloop van vrienden en vereerders begraven op het Kiel. De lijkdienst had plaats in de hoofdkerk, ten 9 ure 's morgens.

MODEST CARLIER, te Wasmuël (Henegouwen) in 1823 of 1824 geboren, is den 15n Augustus plotseling te Elsene gestorven. Deze kunstschilder, die in 1850 te Antwerpen primus van Rome was, begon zijne loopbaan als mijnwerker, werd vervolgens kunstschilder en werkte als dusdanig eenige jaren te Parijs, waar hij aangetrokken werd door den kunstschilder Picot, wien toevallig eenige schetsen van den bij zich zelf studeerenden jongeling in handen waren gekomen. Het was Picot, bij wien hij als leerling aangenomen werd, die hem in 1850 met 100 fr. op zak naar Antwerpen zond ten einde er om den prijs van Rome te dingen, wat de arme schilder, wiens 100 fr. niet lang konden duren, niet zou hebben kunnen doen, als Hendrik Conscience, de toenmalige griffier der Antwerpsche academie, hem niet ter hulp gekomen ware met die edelmoedige vrijgevigheid welke eene van de niet het minst gewaardeerde eigenschappen van het karakter van den grooten Vlaamschen schrijver is. Carlier was ten onzent weinig gekend omdat hij lange jaren te Parijs woonachtig was; hij was ridder der Leopoldsorde en behaalde het eeremetaal op de laatste algemeene tentoonstelling te Weenen. Op de tentoonstellingen te Parijs en te Brussel prijkten van zijne werken; wij teekenen er eenige aan: Parijs 1857, *Locustus vergiften beproevende op eenen slaaf,* 1859, *Idylle;* Brussel 1860, *Daags vóór de marteling*, behoorende aan het staatsbestuur; Parijs 1861. *Oorsprong van den naam en de wapens der familie de Las-Cases*, toebehoorende aan den graaf de Las-Cases; Brussel 1863, *Fauna en Bacchante* en *De gestrafte liefde;* 1864 (Parijs), *De jacht;* 1865, *Eva;* 1866, *De baadster,* wellicht hetzelfde stuk dat op de Brusselsche tentoonstelling van gemeld jaar verscheen; 1869, *Boudewijn V*, *graaf van Henegouwen, die de burgers en het volk oproept ter verdediging van het vaderland*, besteld door het gemeentebestuur van Bergen voor de groote zaal van het stadhuis; 1872, een mans- en een vrouwen portret en *Op loer* (binnengezicht van een bosch). 1875, mansportret en *Het eten in het bosch;* Tot weinige dagen vóór zijn dood werkte hij aan schilderingen in de trapzaal van het voormalige hertogelijk paleis (thans het paleis der academiën) te Brussel; zij stellen voor, afgebeeld in vier paneelen, de Egyptische kunst, de Grieksche

kunst, de gothische kunst en de kunstherbloeiing. Bij des schilders begrafenis, die den 17^{n} Augustus ten 4 ure plaats had, werd hem, als ridder van de Leopoldsorde, de krijgseer bewezen.

De jonge grootvader.

IV.

Wij zijn vijf dagen verder in Juni en wij brengen den lezer op de openbare plaats te Melle.[1]

Eene frissche, zuivere morgenlucht en e e n vlekloos blauwe hemel hebben alles tot opgeruimdheid en wellust gestemd. Op de gladde daken der meest sneeuwwitte huizen spelen de lichte zonnestralen; dartele vogeltjes kwelen en fladderen in de lommerrijke linden, welke den straatweg bezoomen; en uit de prachtige tuinen, tusschen de woningen doorgeschoten, waait den gelukkigen wandelaar een verrukkende balsemgeur tegen, opgekomen uit de bonte bloemperken, welke zoo betooverend door de groene struikgewassen schitteren.

Vóór het gemeentehuis, 't welk het midden inneemt van de voorname rij huizen der dorpplaats, staan een veertigtal personen, mannen en vrouwen, welker houding en taal echter gansch iets anders verraden dan gulle vroolijkheid. Geen wonder ook, want die menschen zijn arme lieden, hier gekomen om de aanbesteding bij te wonen van een verlaten knaap; en, zijn de armsten onder hen reeds wat verbitterd op de andere, die het betrekkelijk beter stellen en hun de geringe voordeelen van die aanbesteding komen betwisten. - razend zijn ze allen op eenen suikerij-brander, die met het gekende doel om den knaap in quaestie te pachten, de gemeente-herberg is binnengestapt. Edoch wij zullen de platte taal en walgelijke gesprekken, welke hierover in de groepen worden gehoord, maar niet aanhalen, en komen liever in het gemeentehuis, - niet in de herberg, maar in de raadzaal, welke er aan paalt, en waar thans het bestuur vergaderd is.

De armmeesters, vijf in getal, zitten aan eene langwerpigetafel. De vensters staan open, zoodat de frissche buitenlucht vrij kan binnendringgen. In afwachting, dat het uur der aanbesteding dáár zij, schijnen die personen in eene zeer ernstige samenspraak gewikkeld.

(1) Wij schrijven Melle, zonder echter daardoor eene bepaalde gemeente te bedoelen. Men zoeke dus geene nauwkeurige topographie.

- Och, lant mij gerust met al die hoogdravende woorden, aan welke niemand eene ernstige beteekenis schijnt te hechten: vrijheid, vooruitgang!... indien gij die woorden verstondt, gelijk zij moeten begrepen worden, dan zoudt gij met mij bekennen, dat er in ons arm Europa, dat met die woorden dweept en woelt, bitter weinig gedaan wordt om datgene, wat zij beteekenen, te verwezenlijken.

Hij, die zoo sprak, was een man van jaren en van verstand; - dat getuigden zijn breed voorhoofd, reeds met zilveren haren omkranst, en zijn vaste doordringende blik.

- Hm! Hm! deed een armmeester, die scheen voor te zitten, en wiens roode haviksneus en vooruitspringend middellijf juist geene armoede en nog minder matigheid vertoonden: Hm! Hm! God beware ons ook voor vrijheid en broederlijkheid, zooals gij ze schijnt te verstaan!... Vrijheid! - en de schurken dan!... Broederlijkheid! - en de dieven en moordenaars!... Vrijheid, broederlijkheid!... Als 't allemaal brave menschen waren, dan ware 't de eerste zaak! Maar nu...

- Alzoo komen wij t'accoord, hernam de eerste spreker: uit vrees voor schurken en dieven zijn de meeste brave lieden, hoezeer zij ook vrijheid en broederlijkheid als het edelste voorrecht en het edelste gevoelen eens menschen huldigen, bevreesd het volle gebruik te eischen van dat recht, - bevreesd de volle heerschappij te laten aan dat gevoelen. En dat zij gelijk hebben, dat heeft '89 met bloedige redenen voldingend bewezen! Zij gedoogen de knellende banden aan hart en ledematen, omdat die banden tevens de kwaadwilligen bedwingen, welker inzichten zij vreezen moeten.

- Juist, antwoordde de andere. Hewel?

- Hewel, wedervoer de eerste: is 't niet aardig, dat men in de gazetten, in de organen van de openbare mening, gewoonlijk twee dingen ziet vragen; meer vrijheid en meer wetten!...

- En dat laatste vooral niet zonder reden, onderbrak een derde armmeester, die tot nu toe geluisterd had: er zijn veel zaken, die al te slecht worden voorzien door de bestaande wetten; alzoo hebt gij de wet op de militie, de wet op de woonst van onderstand...

- Heel goed, onderbrak weer de eerste spreker; maar zal 't er mede beteren?... Sukkelaar, dat gij zijn; met de beste wetten der wereld zal men niet beletten, dat er immer ongestraft de grootste schurkerijen gepleegd worden! Weet gij wat, er zijn nu twee soorten van schelmen, dieven en moordenaars. Vooreerst die soort, welke de menschen foppen, stroopen enz. op eene manier, die niet onder de toepassing valt der wetten, dat is - volgens de rechtsleer; - dan dezulken, welke dom genoeg zijn om te denken, dat zoo iets ook anders toegelaten is. Natuurlijk past men op die laatsten alleen straffen toe; maar... zij krijgen gevangenissen als paleizen... Nu, 't geen ik wilde zeggen, is dees: hoe meer slechte menschen er komen, en hoe slechter deze worden, hoe meer wetten men maakt: 't moge baten of niet; en hoe meer wetten, hoe minder vrijheid; hoe meer mistrouwen, hoe minder broederlijkheid.

De voorzittende armmeester gevoelde, dat zijn tegenspreker gelijk had; en, daar hij zelf bovendien niet al te sterk was in 't redetwisten, meende hij 't geval maar op te geven; maar de derde armmeester, die reeds gesproken had, vond zeker vermaak in de redeneeringen; althans, hij zeide:

- Zoodat wij, met al ons verstand, verduiveld slecht ingespannen zijn?

- Wat is verstand zonder deugd? antwoordde de spreker; met al haar klinkend verstand en hare bluffende geleerdheid is onze Europeesche samenleving haast zoo rot als eene rijpe mispel!... Wat haar uit de oude maatschappij het beste overbleef, het verzedelijkend godsdienstig gevoel, gaat langs om meer verloren. Nu, zonder zedelijkheid geene rechtschapenheid, geene vaste, groote karakters!... Groote karakters! Helaas, in zekere kringen, waar zij vooral zouden moeten te vinden zijn, worden die eene echte zeldzaamheid.

- Ik geef u toe, dat onze Europeesche samenleving niel veel beteekent, onderbrak de voorzittende armmeester; maar bestaat er dan eene betere?

- Vooreerst, hervatte de spreker lachend, moet ik u zeggen, dat gij het recht niet hebt mij dat toe te geven. Het toegeven (*concedere*) past alleen overwinnaars en knappe verweerders: men kan en mag slechts dan eene stelling toegeven, eene stelling verlaten, na ze bezeten en heldhaftig verdedigd te hebben! En dan, gij vraagt mij naar eene betere samenleving dan de onze. Welnu, dan noem ik u de Noord-Amerikaansche! Voor vrijheid, vooruitgang, broederlijkheid en wat des meer, kan, - buiten Zwitserland wellicht, - geen staat in Europa met Noord-Amerika worden vergeleken. Het Noord-Amerikaansch volk is vrij en groot, omdat het werkzaam is en geleerd!... Wat zou ik van Noord-Amerika niet kunnen zeggen ook voor het zedelijke!... En juist omdat bij ons onwetendheid, zedeloosheid en luiheid niet genoeg bestreden worden, blijft het volk achteruit, en slaaf, niet alleen van het geld, van het kapitaal, maar zelfs slaaf van zijne dierlijke driften!... o Wat hoort meu niet dagelijks zeggen over 't lot van den werkman, over de onmeedoogende bazen; maar als er iemand onmeedoogend is, dan zijn 't onze werklieden zelven: hun lot immers ligt gansch in hunne handen! Hun edelste, grootste kapitaal: hun verstand, hunne gezondheid hunne winst, - dat verkwisten, vernielen, en verbeesten zij in naamlooze slemperijen. En waaruit spruit dat nu voort! Uit gebrek aan godsdienst, uit onwetendheid!... Zonder deugd, zonder geleerdheid, zonder verstandelijken aanleg, wordt de werkman een werktuig en kan hij onmogelijk iets anders zijn. Ziet, niemand is meer dan ik tegen verdrukking, tegen alle opgedwongene voogdij; niemand is meer dan ik ingenomen met het lot der arme werklieden; ik ben volbloed republikein, en acht het algemeen stemrecht het rechtvaardigste regeeringsstelsel dat bestaat. Maar toch, vrienden, als ik ons werkvolk hoor razen tegen kapitaal, tegen eigendom, tegen alles, wat orde is en recht, dan word ik bevreesd voor republieken. O, wee ons, moest het algemeen stemrecht de meesterschap geven aan mannen, die het openbaar welzijn zouden betrachten met die monsterachtige uitvindingen, welke *communisme* en *socialisme* heeten!...

- En Frankrijk dan, wierp de roode neus er tusschen.

- Ik wilde er juist over spreken. Stelt in Frankrijk een geleerd, deugdzaam en werkzaam volk: hoe lang zal er, met het algemeen stemrecht, de zoogenaamde dwingelandij duren! In zijnen *Napoleon le petit* spreekt Victor Hugo van kiesbedrog. Welnu, hij [had] zich de moeite kunnen sparen daar al die bladzijden aan [te be]steden: het algemeen stemrecht, met een lichtzinnig, ongeleerd volk, is het grootste kiesbedrog dat er bestaat. En bovendien, men noeme Napoleon een dwingeland; het is niettemin stellig, dat hij 't Fransche staatsvaartuig gered heeft van eene wisse schipbreuk, waar juist het domme volk met het aangebeden algemeen stemrecht op afstuurde.[1]

(1) Dit was geschreven vóór den oorlog, die na de volksstemming van 1871, onder - toejuiching van heel Parijs en ja van schier heel Frankrijk, werd begonnen. En wat is Frankrijk thans?

- Maar, - waagde het een armmeester op te wekken. - doet men thans niet genoeg om 't volk te onderwijzen?

- Wanneer men in vergelijking treedt met hetgeen vroeger gedaan werd, dan, ja, doet men veel; maar als men goed de beweging nagaat van den tijd, waarin wij leven, dan doet men op verre na niet genoeg. In onzen tijd zijn vijf en veertig per honderd ongeleerden een gevaar in de toekomst, dat ten allen prijze zou moeten worden afgewend. En dan nog zijn die vijf en veertig per honderd, die volgens de statistieken lezen en schrijven kunnen,[2] nog niet wat men geleerden, burgerlijke geleerden zou mogen noemen: hoeveel zijn er die hunne bekwaamheid kunnen benuttigen en degelijke werken lezen?... Ja, romans, vooral Fransche, die trekken nog al af; maar ernstige, belangrijke werken, uitsluitelijk voor de burgergeleerden geschreven, waar worden die bij ons gelezen?... Vraagt het aan de boekhandelaars!

- Ja, maar, gij overdrijft, kwam dezelfde armmeester er weer tusschen: er zijn hier dunkt mij geleerden genoeg.

- Ik zeg niet dat er geene zijn, wedervoer de eerste spreker; maar dat er genoeg zijn, zoudt gij niet kunnen bewijzen. Voorzeker, er zijn menschen *genoeg* en *te veel* zelfs, die praten en twisten over zaken, waarvan zij niets kennen. Wie eene halve uur in eene herberg zit, zal er meer drogredenen en dwaasheden hooren verkoopen, dan er in eene gansche gazet kunnen staan. En *letterkundigen*, die er zijn tegenwoordig, en dichters!.. Gisteren hoorde ik nog eene rijmelarij opvezelen, - eene van de grootste knoeierijen, die ik ooit heb gehoord; en de schrijver er van werd een knap dichter genoemd!... 't Is waar, de ophemelaars van dat misgewas zouden nog het bewijs moeten leveren, dat zij eenige kennis hebben van 't vak, indien zij niet op onbetwistbare wijze hunne eigene onkunde hadden gestaafd.

- Maar, zegde de armmeester nummer drie, welke klaarblijkelijk meer en meer smaak vond in die redeneering; gij hebt ook gesproken van *luiheid.* Is ons volk dan zoo lui?

- Hoe zou 't anders zijn, antwoordde de eerste spreker; is de bedelarij voor de arme lieden niet de kweekschool der luiheid!

- De bedelarij, riepen al de armmeesters uit; wel de bedelarij is afgeschaft!

- Volstrekt niet, hernam de spreker met klem: de bedelarij is niet afgeschaft, maar geregeld, maar officieel ingericht. Ziet, het ging u niet, alle dagen die lastige bedelaars aan uwe deur te zien; er werd dan bepaald, dat er armmeesters zouden zijn, die op bepaalde dagen uitdeelingen zouden doen. En in plaats van de smeekende, biddende, bedelaars aan onze deuren, verschijnen op onze uitdeelingen stoute, eischende bedelaars, welke onbeschaamd nog hunne armoede en hunnen nood doen gelden.

(2) 45% vóór 1870. Thans, 1878, is dit reeds gedaald tot 19.38%.

- 't Is waar, zegde de roode neus: 't is afstootelijk!

- Zeg liever, dat het vernederend en pijnlijk is, hernam de eerste spreker; want die bedelaars zijn onze broeders!... En dan weer de gevolgen: denkt gij, dat het eene gemakkelijke taak zal zijn aan de kinderen dier meestal luie bedelaars liefde in te planten voor 't werk, eerbied voor den eigendom?... Is er wel iets onzedelijker dan de meeste onzer arme lieden?... En omdat de armbesturen, die schier overal zoo ruim uit de gemeentekas putten, bijna niets doen om 't lot dier lieden te verbeteren, heet ik die instelling, een misgeboorte!

- Ho! ho! riepen allen.

- Denkt nu maar niet, vervolgde de spreker lachend, dat ik het op u in 't bijzonder gemunt heb, - o neen, en ik behoor overigens ook tot uw lichaam. Wij, leden van het tegenwoordig armbestuur, wij mogen er ons op beroemen van met half zooveel middelen meer goed te doen dan het vorige. Wij helpen eerst, waar bestadigde nood is, en kunnen op tijd mild zijn en sparen!.. Maar hoe goed wij ook handelen om het verkeerde, dat in onze inrichting ligt, te verhelpen, toch kunnen wij die ruïneerende uitdeelingen, die schandelijke aanmoediging der bedelarij, der luiheid, niet vermijden!... Ziet, onze armgelden moesten alleen dienen:

1° Om verlatene zieken, gebrekkigen, kinderen en ouderlingen te onderhouden;

2° Om werk, eerlijk werk en eerlijk bestaan te verschaffen aan die personen, welke er geen hebben.

- Dat ware zeker schoon, zegde nummer drie; maar wellicht moeielijk.

- Er zijn moeierlijkere dingen uitgevoerd dan deze, zei de eerste spreker. Zoo, om maar van het eerste punt te spreken, ware het niet mogelijk, voor elk kanton of voor meer kantons, een gesticht te hebben, waarin vooreerst gezorgd zou worden voor de verlatene zieken, gebrekkigen en ouderlingen, en waarin bovendien de verlatene weezen zouden worden opgevoed?... Ik weet wel, dat zou moeten overlegd worden, dat zou geld kosten; maar wat vruchten zou dat niet ook opleveren?... Wij hebben hier weder een geval voorhanden: wij moeten eenen knaap aanbesteden. Zegt eens: wat besteden wij eingenlijk aan? Zijn *voedsel* en zijne *opvoeding*, niet waar?... Wij weten nu allen, dat de personen, welke den knaap zullen pachten, hem ruwen arbeid zullen opleggen, hem zullen dwingen met zijne jonge leden zijnen kost te verdienen; het zijn immers arme menschen, die hem nemen voor de baat alleen. En wat opvoeding wacht hem?.. Hewel, indien er zoo een gesticht ware, - ik ken den jongen: hij is knap en verstandig, - er ware wellicht nog toekomst voor hem!

- Mijnheeren, kwam de baas zeggen, Theresia Biebuyck is daar met den jongen; zij vraagt om eens bij u te mogen komen.

- Zij kome, antwoordde de voorzittende armmeester.

Theresia kwam binnen. 't Was een bejaard vrouwken, dat wij reeds met name kennen. Zij was de buurvrouw van Amelia Pauwels, en 't was bij haar dat de kleine Roza en Karel voorloopig door het armbestuur waren geplaatst geweest.

- Mijnheeren, sprak ze stil, de jongen heeft hooren zeggen, dat hij verpacht moet worden, en hij is er schrikkelijk bang voor. Ik heb hom slechts naar hier gekregen met de belofte, dat Roza hier om hem zou gekomen zijn.

- Goed, vrouw, zei de armmeester. Breng den knaap maar hier.

De vrouw ging weg en kwam seffens terug met eenen jongen aan de hand, die schuw vóór zich keek. De armmeester was opgestaan en genaderd:

- Mijn jongen, zegde hij, wij gaan eens voor u zorgen, zulle: gij zult braaf zijn, niet waar?

De knaap, een gezonde blozende krullebol van een twaalf jaren, sidderde eens, bekeek den armmeester, en zich aan Theresia vastklampende, die zich wilde verwijderen, riep hij uit:

- Ik ga mede, ik ga mede! ik wil niet verpacht worden? Roza! Roza!

- Roza is niet hier, vriend, sprak de armmeester: maar gij zult vandaag eene nieuwe moeder krijgen en nieuwe zusters misschien!

- Ik wil geene moeder meer! schreide de jongen: moeder is dood en moeder Amelia ook, en Roza is weg. Neen, ik wil niet verpacht worden, ik wil niet!...

En zonder verder naar Theresia te kijken was de jongen naar 't venster gesprongen, en op eenen wip was hij er door en buiten.

- Houdt hem vast! Houdt hem vast! riep de armmeester, aan 't venster. De anderen lachten, dat zij schokten. De grijze man alleen zag ernstig voor zich. Dat tooneel beviel hem niet. Theresia was buiten geloopen.

- Hier is hij, riep een rosse kerel, die nu voor het venster verscheen en er den jongen heel onzacht weder door wierp, zoodat deze in 't midden der kamer plofte.

- Maar dat is onmenschelijk! riep de grijsaard verontwaardigd rechtstaande: als dat niet uitscheidt, vertrek ik. Meent men dan met een kalf te doen te hebben!

- 't Is de rosse Koben, zei de voorzittende armmeester, die nu voorzichtigheidshalve de vensters toesloeg, zonder naar den knaap om te zien; maar de jongen heeft zich toch niet bezeerd, want hij schreit niet!

- 'k Geloof het wel, hij ligt bedwelmd, antwoordde de andere, die den knaap reeds had rechtgezet. Och arme, de sukkelaar, wat staat hem nog al te wachten!... Goed! hij bekomt!...

- 't Is in alle geval zijne schuld, hernam de roode neus, de deur opentrekkende: waarom moest hij wegloopen?... Veldwachter kom eens hier!

De geroepene verscheen.

- Zorg eens, dat die knaap niet meer wegloope en zich stil houde, zei de armmeester.

De jongen stond juist recht; maar toen hij den veldwachter naar hem zag komen, wierp hij eenen gillenden kreet uit, en naar den armmeester loopende viel hij voor dezen op de knieën:

- Och, mijnheere, zegde hij smeekend, doe mij toch niet pakken... ik zal mij stil houden... en alles doen wat gij wilt!

- Sta op, mijn jongen, zegde de grijsaard, die genaderd was: de veldwachter zal u niet pakken, en er zal u hier geen kwaad geschieden, gij zult het zien! Kom, zet u hier bij mij.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Koninklijke maatschappij ter aanmoediging van schoone kunsten te Antwerpen.

Ter gelegenheid der nationale tentoonstelling van het jaar 1879, zijn door de maatschappij de volgende prijskampen uitgeschreven:

1. *Beeldhouwkunde.* - De Voorzichtigheid, beeld van nabij vijf meters, te plaatsen op eene hoogte van 11 meters, op den voorgevel des voorbouws van het paleis van justitie van Antwerpen. Het voor den prijskamp ingeleverde model moet gemaakt zijn op een derde der uitvoeringsgrootte en zal geplaatst worden op eene hoogte die overeenkomt met zijne grootte. Eene schets van den voorgevel is op de volgende bladzijde gedrukt. De prijs is een eermetaal en eene belooning van achthonderd frank.

II. *Klassieke bouwkunde.* - Openbare bibliotheek, te bouwen op eenen grond van hoogstens 4000 meters oppervlakte. Afgezonderde bouw, samengesteld uit een beneden- en een bovenverdiep, lokalen bevattende voor verzamelingen van boeken, van archieven, van medailles en van prenten, met leeszaal en woning van den conservateur. De medekampers moeten ten minste vier teekeningen leveren: *a.* Een plan gelijkvloers; *b.* Een plan van het verdiep; *c.* De voorgevel; *d.* Eene doorsnede. De planteekeningen op eene schaal van 5 millimeters per meter; de voorgevel en de doorsnede op eene schaal van 1 centimeter per meter. Eene legende of omschrijvende nota moet er bijgevoegd worden. De prijs is een eermetaal en eene belooning van acht honderd frank.

III. *Spitsbogige bouwkunde.* - Hoogzaal met orgelkas, te plaatsen in Onze-Lieve-Vrouwekerk van Antwerpen, in het benedendeel van den middenbeuk. Oppervlakte om door ongeveer 80 muzikanten bezet te worden. De medekampers moeten de volgende teekeningen leveren: *a.* Eene grondteekening; *b.* Eenen opstand; *c.* Eene doorsnede; op de schaal van 5 centimeters per meter. De prijs is een eermetaal en eene belooning van acht honderd frank.

N.B. Voor de prijskampen van bouwkunde mogen de teekeningen noch gearceerd noch gewasschen zijn.

Voorwaarden. - 1. Niemand wordt tot den prijskamp toegelaten dan Belgen of kunstoefenaars in het koninkrijk gehuisvest.

2. De kuustenaars welke reeds te voren eenen prijs hebben behaald, mogen niet meer mededingen voor dat gedeelte van den prijskamp waarin zij eenmaal bekroond zijn geweest.

3. De teekeningen en de beeldhouwwerken moeten toegezonden worden aan den knaap van de Koninklijke Maatschappij ter aanmoediging der Schoone Kunsten, in het museum te Antwerpen, en aldaar uiterlijk op 10 Juli 1879, ten 8 ure des avonds, besteld zijn. Alle later ontvangene werken zullen onwederroepelijk buiten de prijskampen gesloten worden, welke reden men ook zoude inbrengen.

De maatschappij neemt ten haren laste de kosten van vervoer, weg en weer, van al de voorwerpen tot de prijskampen bestemd, welke haar uit België langs de spoorbaan, tarief n^{r} 2 (petite vitesse), zullen gezonden worden. De vervoerkosten langs alle andere banen blijven voor rekening van den afzender. De voorwerpen, uit den vreemde gezonden, zullen moeten gefrankeerd worden tot aan de Belgische grenzen. In geval van beschadiging zullen de voorwerpen tentoongesteld worden in den staat waarin zij bij de uitpakking zullen bevonden zijn.

4. De teekeningen en beeldhouwwerken zullen eene zinspreuk of eenig ander kenteeken dragen, hetwelk ook voor opschrift dienen moet van een verzegeld en afzonderlijk briefje, waarin naam, voornamen, voluit geschreven, woon- en geboorteplaats des mededingers zullen aangeduid zijn. Dit briefje moet aan den secretaris toegeschikt worden met eenen naamloozen brief, waarin hem kennis wordt gegeven van den aard des afgezonden stuks en van de daarbij passende uitleggingen en opmerkingen.

5. Al de teekeningen en beeldhouwwerken die deel maken van den prijskamp, zullen in de tentoonstelling der maatschappij worden geplaatst, en daarna aan de eigenaars worden teruggegeven. De begiftigingen zullen niet betaald worden dan na de aflevering der verkleinde kopie (in photo-lithographie) door de commissie goedgekeurd, en uit te voeren volgens de afmeting door haar aangeduid.

6. De werken waaromtrent al de vereischten, bij dit programma bepaald, niet in acht genomen zijn, zullen uit den prijskamp gesloten worden en op de tentoonstelling verschijnen zonder naam der vervaardigers.

7. De commissie zal tot het beoordeelen der prijskampen eene jury van ten minste negen leden benoemen, welker meerderheid zal gevormd zijn uit personen die der stad Antwerpen vreemd zijn. Niettemin zal de commissie het recht hebben geene jury te benoemen voor den prijskamp, voor welken blijkbaar onvoldoende stukken ingekomen zijn.

8. Onmiddellijk na de beoordeeling zullen de briefjes geopend worden welker zinspreuken of kenteekens overeenstemmen met die der bekroonde stukken en zal men de namen der overwinnaars uitroepen. Indien er accessits worden toegekend, dan zullen deze insgelijks worden bekend gemaakt door midde der zinspreuk; zoo de vervaardiger zich niet aanbiedt en van

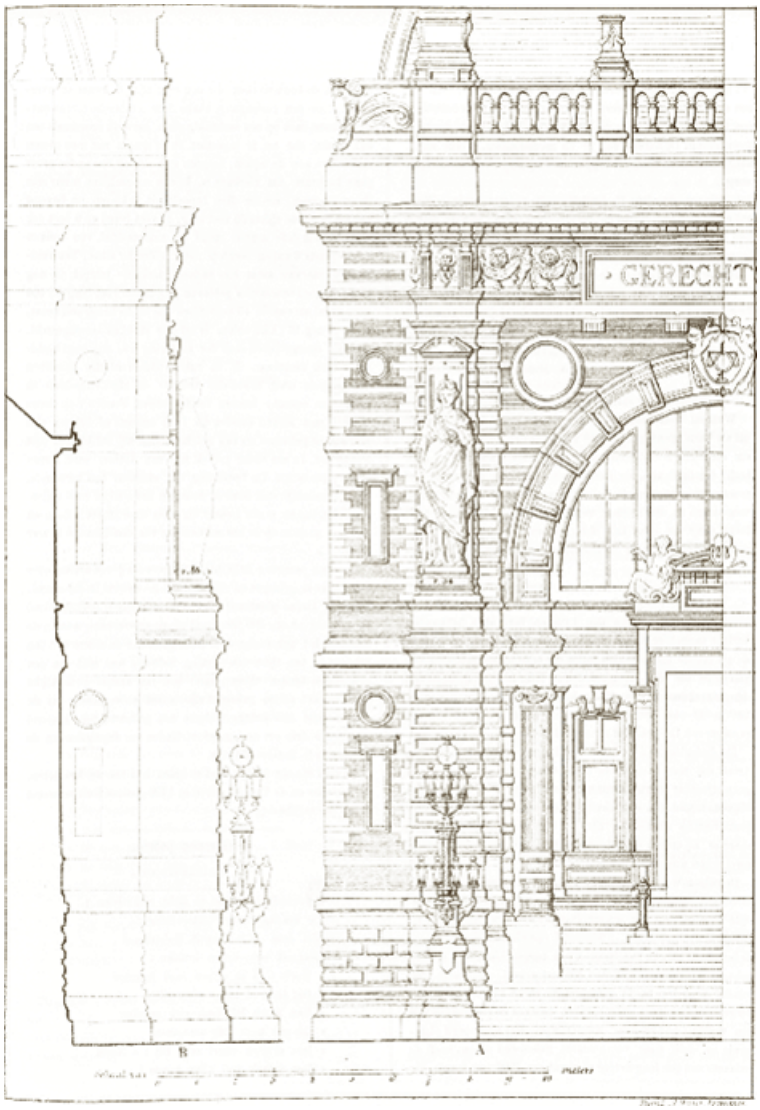
GERECHT
B
A

het hem toegestane voordeel wil afzien, zal men hem, even als aan alle andere mededingers, het verzegeld briefje gezamenlijk met het ingezonden werk wedergeven na het sluiten der tentoonstelling. De namen van al de mededingers, welke zulks aanvragen na de beoordeeling, zullen bij hun werk worden gevoegd.

9. Binnen de maand, na het sluiten der tentoonstelling, zullen de teekeningen en de beeldhouwwerken, aan de personen in de bijgaande briefjes vermeld, weergezonden of in het lokaal der maatschappij teruggehaald worden.

10. De teekeningen en de beeldhouwwerken, niet teruggevraagd binnen de zes maanden na het sluiten der tentoonstelling, zullen aanzien worden als onwederroepelijk afgestaan aan de maatschappij, welke er, volgens haar goeddunken zal over beschikken.

JAC. CUYLITS, voorzitter.

G.A. MOLS, secretaris.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom dooft aanstonds het vuur in eenen schoorsteen uit als beide openingen gestopt zijn? Omdat het niet genoeg is, om een vuur te onderhouden, dat de ontvlamde stoffen door lucht omringd zijn, de lucht moet bovendien vrij, en min of meer gezuiverd zijn. Doch, als eene schoorsteenpijp zoodanig toegesloten is, dat er niets vervliegen kan, is er geene vrije lucht meer, en deze kan ook niet meer vernieuwd worden, dusdanig dat, wanneer de brandbare deelen verteerd zijn, het vuur uitdooft.

De puinen van den zonnetempel te Baalbek.

Reizigers die onlangs den Libanon bezochten, hebben het bericht aangebracht, dat ernstig mag gevreesd worden eerlang de zes laatste zuilen te zien vallen die er overeind gebleven zijn van de 54 die 1600 jaren geleden en later het dak droegen van den tempel dien de Romeinsche keizer Antoninus Pius oprichten liet in de naar den zonnegod Baal genoemde stad Baalbek (vroeger ook Heliopolis of zonnestad geheeten).

De bedoelde zuilen, welke ondergraven zijn en die men vreest dat niet vast genoeg meer staan om, wanneer daartoe geen bijzonder werk wordt uitgevoerd, nog lang weerstand te blijven bieden aan den invloed dien regen en vorst op hunne grondvesting uitoefenen, zijn 70 voet hoog en van goudgeel marmer. Zij mogen inderdaad weergalooze bouwkundige meesterstukken worden genoemd.

De volgende bijzonderheden over den toestand der overblijfselen van den zonnetempel, ontleenen wij aan eene betrekkelijke beschrijving van jongen datum: ‘Wij waren den Anti-Libanon overgetrokken... Eindelijk opende zich een dal, waar de beroemde puinen van Baalbek ons tegenschitterden. In eene naburige steengroeve ziet men een niet geheel losgemaakt blok van 67 voet lengte, 14 voet breedte en 13 1/2 voet dikte. Uit dergelijke of kleinere steenblokken bestaan de ringmuren van den verbazingwekkenden zonnetempel. Het opgehoogd plateforme op welk zijne voornaamste gebouwen staan, heeft de gedaante van een langwerpig vierkant van 1200 voet lengte. De stijl van de bouwwerken die nog over zijn, is zwaar en overladen. Door een zuilengang, thans door Arabische torens ontsierd, komt men op een zeshoekig plein, hetwelk voormaals een dak bezat, dat nu is ingestort. In de muren

ziet men nissen met zuilen aan de zijden, hetgeen zich ook op een ander groot plein herhaalt, dat vierkant is. In den noordelijken muur mat ik eenen steen, zonder dien bepaald uit te kiezen, en bevond dat hij in ronde cijfers 65 voet lang, 12 voet breed en 9 voet dik was. Binnen deze muren stond de zonnetempel, van welken nog slechts 6 zuilen rechtop naast elkander staan. Ten zuidwesten daarvan staat een andere vierkante tempel, die nog tamelijk goed bewaard is gebleven; hij is 800 voet lang en 400 voet breed en van de 40 kolommen die hij in het geheel bezat, staan er nog 18; elke kolom is uit drie stukken samengesteld. Aan een overgebleven stuk der zoldering was nog fraai beeldhouwwerk zichtbaar. In de ruime onderaardsche gewelven des tempels waar misschien vroeger de afgodenbeelden in plechtigen optocht werden rondgedragen, houden zich thans herders met hunne kudden op. Deze tunnels of kelders zijn zeer stevig gebouwd en van een bevonden wij dat hij 175 voet lengte had. In een ander gewelf had een Arabier eene touwslagerij gevestigd. De bevolking der eenmaal zoo beroemde, thans armoedige stad Baalbek bedraagt nauwelijks 2000 zielen. Hare ligging op eenen heuvel in eene vruchtbare vlakte en met het gezicht op de sneeuwkruinen van den Libanon is zeer schoon.'

In onzen jaargang 1875, blz. 107, gaven wij een artikel over het Libanon-gebergte en zijne beroemde ceders. In dit opstel, met eene kleine plaatsnede opgeluisterd, wordt een uittreksel aangehaald uit een 300 jaren oud zijnde reisverhaal, waarin de schrijver het vermoeden te kennen geeft dat de ceders van den Libanon, 'ten tijde van koning Salomo, wel niet tot den prachtigen tempel alleen, maar ook tot andere koninklijke bouwwerken zullen gebruikt zijn.' Het volksgeloof, dat de zonnetempel door koning Salomo zou gebouwd zijn, bestond dus reeds drie eeuwen geleden. Heden ten dage gelooven de menschen te Baalbek dit nog.

De stad die opvolgelijk veel te lijden had van de Arabieren, de Tartaren en de Turken, werd in 1759 grootendeels verwoest door eene aardbeving.

Oostersche poëzie.

III. Krankentroost.

Gezondheid troost al licht zichzelven;
De kranke vraagt vertroosting:
Met deze spreuk heeft Mohammed
Getroost eens eenen kranke:
'Heeft God in zijnen raad besloten
Dat iemand ziek zal worden,
Dan zendt Hij hem vier engelen
Die elk hem iets ontnemen.
Den eersten engel zegt Hij: "Neem
Den smaak van zijne tonge!"

Die engel gaal en neemt den smaak:
- En drank en spijze walgen.
Den tweeden engel zegt Hij: “Neem
Den blos van zijne wangen!”
Die engel gaat en neemt den blos:
Doodsbleek wordt nu de zieke.
Den derden engel zegt Hij: “Neem
De kracht uit zijne leden!”
Die engel gaat en neemt de kracht:
En machtloos wordt de kranke.
Den vierden engel zegt Hij: “Neem
Den lust hem af tot zonde!”
Die engel gaat en neemt den lust:
- Rein wordt het hart des kranken.
Heeft God in zijnen raad besloten
Dat hij gezond zal worden,
Dan spreekt God tot zijne engelen:
Geeft hem het zijne weder!’
‘Den eersten engel zegt Hij: “Geef
Den smaak aan zijne tonge!”
Die engel gaat en geeft den smaak:
- Nu lusten drank en spijze.
Den tweeden engel zegt Hij: “Geef
Den blos op zijne wangen!”
Die engel gaat en geeft den blos:
- Weer bloeien 's kranken wangen.
Den derden engel zegt Hij: “Geef
De kracht in zijne leden!”
Die engel gaat en geeft de kracht;
- En kloek is weer de zieke.
Maar tot den vierden engel zegt Hij
Niet: “Draag den lust tot zonde
Hem weer!” en de engel vraagt: “o Heere!
Moet ik niets wedergeven?”
En God in zijne wijsheid spreekt:
Heb ik den mensch niet krank
Gemaakt om hem te reinigen?
Zijn hart is zuiver als kristal,
Zal ik het weer bevuilen?’
‘Dan vraagt weer de engel: “Heer! maar ik?
Wat doe ik met de zonde:
Ik kan ze niet behouden?” - “Werp
Ze weg,” zoo spreekt de Heer,
Ja, werp ze maar den Nijl in!
En wil de mensch nog zondigen,
Hij kan ze maar gaan halen uit
Een' krokodillenmuil daar!’

FERGUUT.

Brussel.

Ik geloof niet, dat ik mijn geheele leven ooit meer dan drie mannen ontmoet heb, die met vrouwen spraken op eene volkomen natuurlijke manier, dat is: juist zooals zij met een man zouden spreken.

Kroniek.

Antwerpen. In onzen jaargg. 1876, blz. 130, maakten wij melding van moeielijkheden, ontstaan tusschen de Maatschappij van Schoone Kunsten en het gemeentebestuur, naar aanleiding van schilderijen die op de tentoonstelling van dit jaar niet waren toegelaten wegens min of meer naakt afgebeelde figuren. Ten einde de herhaling van dergelijke zwarigheden te voorkomen, is tusschen de maatschappij en het gemeentebestuur overeengekomen, dat voortaan de commissie van plaatsing zal bestaan uit 11 leden, te weten: een schilder van Gent, gekozen door de kunstenaars uit Vlaanderen, twee schilders, waarvan ten minste een historieschilder van Brussel, en een plaatsnijder, gekozen door de kunstenaars van Brabant, twee schilders, waarvan ten minste een historieschilder, een beeldhouwer, een bouwkundige en een graveerder, gekozen door de kunstenaars van Antwerpen en de andere provinciën van het rijk, den voorzitter van de Maatschappij van Schoone Kunsten of zijn afgevaardigde en den secretaris van de maatschappij, en de commissie van aanneming uit 29 leden, te weten: de bestuurlijke commissie van de Koninklijke Maatschappij van Schoone Kunsten, de commissie van plaatsing, vijf te Antwerpen gevestigde leden van de maatschappij, gekozen door hunne medeleden, De commissiën van plaatsing en aanneming der driejaarlijksche tentoonstellingen van Brussel zijn samengesteld volgens hetzelfde beginsel.

- In 1877 werd het museum van oude meesters bezocht door 11,918 personen die ieder 1 frank intree-geld betaalden en er werden voor 3141 frank catalogussen verkocht.

- Door den gemeenteraad is goedkeuring verleend op het voorstel van den heer stadsbouwmeester P. Dens en mitsdien beslist dat het nieuw te bouwen museum anders dan eerst was beslist zal geplaatst worden. Volgens het eerste ontwerp zou de hoofdgevel 113 meters lang geweest zijn: die lengte wordt gebracht op $60^{m}00$. De Volksstraat, waarin de hoofdgevel uitkomt, zal $73^{m}50$ breed gemaakt worden. Het gebouw zal zich langs drie kanten van eenen hof omgeven vinden. De prijskamp is (gelijk wij aankondigden op blz. 82) heropend tusschen 5 van de 6 loffelijk vermelde eerste mededingers (de heeren J.J. Winders, gebr. Blomme, Ad. Van der Heggen, Fr. Van Dyck en Eug. Dieltiens). De mededinger die buiten aanmerking gelaten wordt is de heer J. De Coster, de maker van het ontwerp *Die Treppe der kunst* enz.

Eecloo. 12 September is het laatste rechtstaande overblijfsel van de aloude parochiekerk dezer stad, namelijk de klokkentoren, ingestort.

Buitenland.

Duisburg. Het op 2 September alhier ingehuldigde gedenkteeken van Mercator (zie blz. 124) bestaat uit een beeldwerk in den stijl der kunstherbloeiing: het middengedeelte is ingenomen door het standbeeld van den vereerde omringd van de zinnebeelden van de aardrijkskunde, de scheepvaart, den handel en de nijverheid, waaronder zich bevindt een waterbekken met zeemonsters gelijk men die aantreft op Mercators kaarten. Bij de onthulling zong een koor van 300 stemmen Beethovens

Die Himmel rühmen des Ewigen Ehre en werd eene uitvoerige redevoering gehouden door den oberbürgmeister Wegner die Mercator in alle opzichten heeft behandelden voorgesteld als een ‘deutscher grosze Mann’ jegens wien Duitschland door hem een standbeeld te schenken ‘eine nationale That’ verrichtte.

Parijs. In het dusgenaamde Flora-paviljoen in den Louvre is eene tentoonstelling van oude schilderijen geopend welke toegankelijk is voor al wie 1 frank intree-geld betaalt en

waarvan de opbrengst zal dienen om het nieuw ontworpen musée des arts décoratifs (zie blz. 115) te helpen stichten. Er zijn ruim 300 schilderijen te zien die alle aan Fransche kunstliefhebbers toebehooren. De oud-Hollandsche school is merkwaardig vertegenwoordigd op deze tentoonstelling welke onder andere bevat 8 stukken van F. Hals; twee portretten van Rembrandt; een landschap en een portret van Alb. Cuyp; 7 landschappen van Jan Van Goyen; portretten van van der Helst, Jan van Bray, Mierevelt, Nicolaas Maes, Ravesteyn; 3 landschappen van Aart van Neer; twee van Salomon Ruysdael; 4 landschappen met figuren van Weenix, een van Adriaan van de Velde; de Grootemarkt te Haarlem, door Berkheyden; het verdrijven van de wisselaars uit den Tempel, van Jan Steen; een estafette van Terburg; een Delftsch stadsgezicht van Egbert van de Poel; eene Delftsche kerk door Emanuel de Witt; landschappen van Wijnants en Filips Koning; ruiterijaanvallen van Huchtenberg; stillevens en genreschilderijen van Willem Kalf, Abraham van Beijeren en Ochtervelt.

- In Parijs bestaan 48 schouwburgen. De grootste daarvan zijn: de Chätelet-schouwburg met 3500 plaatsen; de Théâtre Historique, 2500; de Opera, 2100; Chateau-d'Eau, 2000; Ambigu-Comique, 1900; de Gaîté en de Porte-Saint-Martin, ieder 1800; de Opéra-Comique, 1500; de Odéon, 1467; de Comédie-Française, 1380. Aan de Opera is het talrijkst personeel verbonden, te weten: 95 muzikanten, 26 zangers, 18 zangeressen, 7 dansers, 42 danseressen, 92 koorzangers of figuranten, 87 onderhoorige dansers en danseressen, 155 werktuigkundige werklieden, 40 bedienden voor het openen van deuren en 34 andere bedienden voor het geven en het nazien van kaarten enz.; te zamen omtrent 600 menschen. Het personeel van den schouwburg der Porte-Saint-Martin bestaat uit 359, dit van den Châtelet-schouwburg uit 300, dit van de Opéra-Comique uit 239 en dit van de Comédie-Française uit 220 personen.

- Een Parijzer kunstliefhebber die een fraai op hout geschilderd stuk van den beroemden schilder uit de oude Romeinsche school Bernardino Pinturicchio, geboren te Perugia in 1454, bezat, had het laten brengen bij een bekwamen schilderijhersteller om gereinigd, eenigszins bijgewerkt, gevernist en op nieuw ingelijst te worden. De schilderijhersteller heeft eene kopie (en nog wel eene zeer goede) van het stuk gemaakt, het hem toevertrouwde paneel, dat vrij dik was, doorgezaagd en er daarna zijne kopie aan vastgelijmd op zulke wijze, dat de achterkant van het oude paneel ook de achterkant van de kopie bleef, die hij vervolgens afleverde als zijnde de oorspronkelijke in orde gebrachte schilderij welke hij evenwel achtergehouden en voor veel geld verkocht had aan een Amerikaanschen bezoeker der wereldtentoonstelling. De kunstliefhebber was het niet gewaar geworden dat men hem eene kopie voor de echte schilderij had gegeven; een vriend die het stuk van Pinturicchio vroeger ten zijnent gezien en dien hij nu geroepen had om de zoogezegd ‘herstelde en gekuischte schilderij’ te komen bewonderen, ontdekte het bedrog waarvan aangifte gedaan is bij het gerecht welk vervolgingen heeft ingespannen tegen den bedrieger.

Cannes. Volgens wordt gemeld zijn in de bergen die deze stad van Toulon scheiden, porfiergroeven en te S^{t}.-Vallier en S^{t}.-Tropez groeven van geel en zwart marmer ontdekt.

Hamburg. In deze stad worden sedert eenige dagen dusgenaamde Concert-Malen alias schilderconcerten gegeven, waarop een Italiaansch schilder met name Carlo,

onder de oogen van het publiek en terwijl de muziek haren gang gaat, eene groote schilderij in olieverf schildert, waarvan het onderwerp door de toehoorders opgegeven wordt. Als het concert afgeloopen is, wordt de schilderij verloot tusschen de aanwezigen. Elke intree-kaart geeft aanspraak op een nummer voor de verloting.

Londen. De naald van Kleopatra is den 12n September geplaatst op het plein waar zich het Victoria-veerhoofd bevindt tusschen de Hungerford- en Westminsterbrug. (Zie onzen jaargg. 1877, blz. 136.) In het voetstuk zijn twee tinnen doozen gezet; de eene bevat een stuk van al de thans gangbare Britsche geldsoorten, de andere (al dit werd door het Britsche bijbelgenootschap gegeven) eene Engelsche en eene Fransche schriftuur, het boek der schepping in 't Arabisch, de 5 eerste boeken van het oude testament in het Hebreeuwsch en een vers uit het 3e hoofdstuk van het evangelie van Joannes in 215 verschillende talen.

- In den staat der sterfgevallen welke in 1876 in Engeland voorgekomen zijn, worden met hunne namen opgegeven 183 en 409 vrouwen die 95 jaar of ouder werden. Er waren 14 mannen die meer dan 100 jaar werden (een bereikte den ouderdom van 106 jaren); ook 43 vrouwen leefden langer dan 100 jaar (eene te Sedgefield stierf op den leeftijd van 108 jaren). In hetzelfde jaar overleed te Straatsburg een Engelschman van 108 jaren.

Friuli. Titus Livius maakt gewag van 12,000 Galliërs die tusschen 183 en 186 vóór Christus over de Alpen togen, zich nederzetteden in de pleinen van Friuli en eene stad begonnen te bouwen op de plaats waar latertijds Aquileïa stond. Romeinsche legioenen, aangevoerd door den proconsul Junius Porius, dreven de Galliërs, die zich evenwel vreedzaam gedroegen en geenerlei geweld hadden gepleegd, over de Alpen terug. Onlangs zijn op het Medeagebergte ijzeren, bronzen en potaarden voorwerpen blootgegraven die doen veronderstellen dat het daar is dat de Galliërs hunne nederzetting hadden.

Rome. De Eeuwige Stad ontving eenigen tijd geleden een ongewoon bezoek, dit namelijk van 48 Amerikaansche studentinnen in de geneeskunde, begeleid van eenen hoogleeraar uit Washington, aan de hoogeschool van welke stad zij studeerden. De jongste was 16, de oudste 35 jaren oud. Het belangwekkend gezelschap bezocht ook Napels, Venetië, Milaan en Florence, waar het niet slechts zijne aandacht wijdde aan de gasthuizen en verdere inrichtingen van geneeskunde, maar ook aan de museums en de wetenschappelijke verzamelingen. Te dezer gelegenheid wordt gemeld, dat in Rome eene Amerikaansche geneesmeesteres, miss Sarah Parker Remond, is gevestigd, terwijl Bologna eene vrouwelijke genees- en heelkundige bezit in signorina Maria Velleda Furne, eene dochter van goeden huize, die den Turynschen hoogleeraar Maliverni tot professor had.

Sterfgevallen.

DESIDERIUS JOANNES CORYN, de talentvolle Vlaamsche tooneelist, geboren te Gent, is den 28n Augustus overleden, oud 45 jaren 4 maanden en 4 dagen, ten huize van zijnen schoonvader Victor Driessens (Van-Straelenstaaat 4, te Antwerpen). De ter-aardebestelling heeft den 30n daaraan volgende onder een zeer grooten toeloop plaats gehad op het Kiel. De hoeken van het baarkleed werden gehouden door de heeren Fauconnier, Hendrickx, Bergeys en P. Billiet. Aan het graf werden redevoeringen uitgesproken door de heeren H. Van Kuyek, Deckers en Moreels.

ERNEST QUETELET die, aan het hoofd van den weerkundigen dienst bij de Brusselsche sterrewacht geplaatst, zich gunstig heeft doen kennen door zijne wetenschappelijke werkzaamheden, is in 53-jarigen ouderdom overleden. Hij werd op 9 September begraven te Elsene. De overledene, gewezen officier bij de genie, was lid van de academie van België en ridder van de Leopoldsorde.

Orland de Lassus.
(Bergen 1520 + 1595 Munchen.)

KOPERSNEDE VAN L. FALMAGNE, zie de *Vlaamsche School* 1875, blz. 191.

Zij is eene ware dwaling die meening, dat de muziek der vroegere eeuwen *oude muziek* is en daarom niet meer gehoord dient te worden, of, minstens, geenen voorrang behoeft te hebben op de hedendaagsche die wij hebben leeren uitvoeren en liefhebben. Van kerkelijke toonkunst sprekende, is zulk stelsel volkomen belachelijk. Op het dramatische gebied, zijn zeker de eischen geklommen in evenredigheid der middelen die het orkest den componisten aan de hand doet. Zoo zijn inderdaad Meyerbeer en Wagner meesters dezes tijds, terwijl de uitvoering eener samenstelling van Lulli of van Gretry eene loutere hulde uitmaakt voor die meesters van *hunnen* tijd.

Gansch anders, ja, is het gestaan met de meerstemmige muziek. Op dat gebied zijn er wonderen gedaan en de voor de hedendaagsche kunstenaren meest onoverkombare fuga zijn slechts de weerklanken van de geleerde muziek der XIVe, XVe en XVIe eeuwen. Ja, de muziek heeft met de jaren hare ontwikkeling verkregen en berust eindelijk op het chromatische stelsel dat wij kennen. Maar, wat uit het oog verloren wordt dat zijn de ladders, die grondslagen der oude muziek, waarop ontelbare meesterstukken gebouwd zijn. Die toonaarden staan

met de hedendaagsche in verhouding als 2 tot 8 en, volgens schrijvers van gezag, tot 14. Het is dus goed begrijpelijk dat geen gevoel, hoe innig of hoe verheven dan ook, aan de uitboezemingen van den componist weerstond. In den modernen toonaard zou men te vergeefs die eigendommelijkheid zoeken die de werken van meesters als Lassus kenschetst.

Orland de Lassus en de groote Palestrina zwaaien nog als vroeger den scepter der toondichtkunst en wellicht nooit zullen die geleerden overtroffen worden.

Wat er onze nationale toonkunst bij verloren heeft door haren oorsprong te miskennen, door hare oudste dochter, de Duitsche, te verloochenen en de vervallene Italiaansche of de eclectieke Fransche aan te kleven, hopen wij uit deze studie te bewijzen. Want, na Orland de Lassus nam de toonkunst in Italië en in Duitschland eene eigen nationale wending aan. Onze landgenooten integendeel verwaarloosden langzamerhand de studie der werken hunner voorouders; ze vergaten dat hun eigen aard oorspronkelijk was en zij dààr alleen ware kunstbegrippen konden opdoen. 't Zijn de Nederlanders die lang de wet voorgeschreven hebben en elders de beroemdste scholen gesticht.

Nauwelijks denkt men er aan om een man gelijk Orland de Lassus te eeren als Belg, hij die onzen nationalen kunstroem zoo hoog gedreven en opgehouden heeft. Geen componist schreef zoo talrijke en meesterlijke werken als Lassus. Van Mozart en van Auber verhaalt men als een wonder, dat ze van vijf tot acht honderd werken, groote en kleine, geschreven hebben. En waar is de fiere Belg die verkondigen zal dat Bergen aan de muzikale wereld den grooten Lassus schonk, Lassus, die twee duizend drie honderd zeven en dertig gekende werken schreef, allen verdienstelijk en waarvan de meeste meesterstukken zijn van gedachte zoowel als van samenstelling? Daaronder tellen wij duizend vijf honderd twee en zeventig stukken op gewijde teksten. Wij hebben niet te handelen over Orlands voorgangers noch volgelingen om het bestaan der Vlaamsche muziekschool te bewijzen, noch om het rijke repertorium onzer kerkmuziek te veropenbaren.

De geleerde en werkzame Lassus was zoo nederig als rijk begaafd. Daaraan moet men het toeschrijven dat, noch over zijne reizen door Europa, noch over zijn handelen als openbaar persoon, wij veel aan te stippen vinden. Lassus beminde het eenvoudige familieleven en dacht er geenszins aan memoriën na te laten waarbij een schrijver zich zelven niet zelden onder een romantisch oogpunt weet voor te doen.

Omstandigheden die niet in verband met zijnen roep stonden, dreven den jongen Lassus uit zijne geboortestad. Als zanger was hij zoo vermaard als uitmuntend en men betwistte zich destijds het bezit van den persoon te zamen met het genot van zijn talent. Don Ferdinand van Gonzaga[1] opende hem den weg naar Italië. Lassus was toen slechts 12 jaren oud.

Onder meer doorluchtige beschermers trof Lassus aldaar den bisschop van Florence aan, wiens genegenheid hem met de invloedrijkste kerkvoogden in aanraking stelde. Op deze wijze bekwam hij, zijnde slechts 21 jaren oud, de plaats van kapelmeester of bestuurder van het zangkoor in de kerk van St-Jan van Latranen.

Verbeeld u niet, lezer, dat de kapelmeester destijds dit ambt bekwam om met een gewoon muzikaal talent den maatstok te gaan zwieren. Een zulke post was eene eervolle en moeilijke zending. Om te oordeelen over de belangen die aan des jongen zangers handen toevertrouwd werden, herinner u wat belang de H. Kerk steeds voor

(1) Generaal van keizer Karel V en onderkoning van Sicilië.

hare muziek gekoesterd heeft. Herinneren wij ons wat de pauzen en de bisschoppen gedaan hebben om aan de Kerk haren eigen zang te behouden en voor verbastering te vrijwaren. Men weet in welke omstandigheden Palestrina zijne schoonste missen gecomponeerd heeft op eigen bevel van Pius IV en onder toezicht van acht kardinalen waaronder de heilige Carolus Borromeus. Zulke was de omgeving van den jongen bestuurder in de Latranenkerk te Rome. Geen wonder dus dat zijn talent zich aldaar door ernstige studiën ontwikkelde en hij in Italië die verhevenheid van gedacht en dat vernuft verwierf waarvan al zijn werken getuigenis afleggen.

Lassus aarzelde geen oogenblik om zijn eervollen post na korten tijd te verlaten met het inzicht om den zegen zijner doodzieke ouders te gaan vragen. Hij vond hen echter niet meer in leven. Lassus ondernam eene reis naar Engeland en Frankrijk en kwam insgelijks te Antwerpen. De vrije en openhartige Antwerpenaar beviel aan Lassus; de kunstsmaak der inwoners, benevens het toenmalig vermaarde zangkoor onzer kathedraal, hielden hem twee jaar binnen onze muren. Dit tijdvak moet geenszins vruchteloos voor den kunstenaar geweest zijn. Te Antwerpen vond onze componist gelegenheid om zijne leerstelsels te ontwikkelen. Bescheiden, als hij was, bewees hij zonder verwaandheid zijne groote kunde en vond er hooge waardeering.

Wie zou er kunnen twijfelen of de gevierde zanger, de wereldberoemde componist moet in aanraking geweest zijn met het zangkoor onzer hoofdkerk? - Konden het de koude spitsbogen of al de kostbaarheden die ettelijke jaren later door de ketters verwoest en verspreid zijn geworden, getuigen!.. -

Neen, daaraan zal niet getwijfeld worden! - Lassus was deugdzaam, vroolijk en dienstvaardig voor Antwerpen gelijk voor allen en zijn oponthoud moet hem dierbaar zijn geweest omdat hij er zoo begrepen werd.

In 1556 gaf hij ter stede zijn eersten bundel kerkelijke zangen op nieuw in 't licht. In 1566, toen hij reeds in betrekking met den hertog van Beieren stond, drukte men te Antwerpen werken van Orland de Lassus, iets wat wij willen toeschrijven, zoo wel aan de goede herinneringen die hij hier had achtergelaten, als aan de vermaarde bedrijvigheid onzer muziekdrukkers. In 1557 had hertog Albrecht V hem aan zijn hof te Munchen geroepen benevens andere Nederlandsche mannen van verdiensten.

Geheel zijn leven was Lassus dankbaar voor de eer en gunsten die hij te Munchen genoot. Ook vestigde hij zich bepaald aldaar en trad er in het huwelijk met eene adellijke hofdame.

Tusschen verscheidene kinderen hem door het huwelijk geschonken, worden bijzonderlijk twee zonen vermeld, Ferdinand en Rodolf, die hunnen roemrijken vader waardig ter zijde gestaan hebben. Lassus behield zijn eervol ambt als maestro di capella te Munchen onder Albrechts opvolger Willem V die hem op het einde zijns levens met leedwezen daarvan ontsloeg.

Bezat destijds het oppervlakkige Parijs de aantrekkingskracht welke deze wereldstad thans op de jonge kunstenaars uitoefent? Wij weten het niet. Lassus zelf schrijft nochtans ergens dat hij vurig wenschte die stad te bezoeken. Hij reisde daar dan ook werkelijk heen in 1571, maar men is het niet eens over het oogwit dezer reis. Toen hij er ten tweeden male wilde heen trekken, geschiedde zulks op dringende aanvraag van Karel IX. Op zijnen tocht vernam Lassus het overlijden van dien vorst en keerde spoedig en niet zonder blijdschap naar Munchen terug.

De zware zorgen aan zijne bediening verbonden krenkten zijne krachten vroeg. Zijne vurige verbeeldingskracht en het onverpoosd werken kwamen onverwacht zijn kostbaar leven bedreigen. Ten jare 1587 had Lassus van den hertog zijn ontslag gevraagd en verkregen benevens schoone plaatsen voor zijne twee hooger gemelde zonen. Hij had van zijn voornemen afgezien en, rust weigerende, had hij zich op nieuw door zijne roeping laten medeslepen. Doch op eens waren zijne krachten ontzenuwd en hij ter neer geslagen; in zeer korten tijd was zijne geesteskracht verlamd. De stemmen en speeltuigen bleven stom; men verbergde voor den ontroostbaren man zijne papieren die hem aanhoudend tot zijn geliefkoosde bezigheden noopten. Zijne vrouw, Regina, door Lassus zoo teederlijk bemind, verwaarloosde niets om den half zinneloozen kunstenaar te genezen.

De gezondheid, maar, helaas, niet zijn volle verstand werd hem teruggeschonken. Hij overleefde niet lang dien toestand en scheidde van deze wereld als een godvreezend man, met al de eer die hem zijne hooge beschermers konden bewijzen.

Orland de Lassus was tot den adel verheven geworden, maar zijn beste adel is wel zeker de roem dien hij aan zijn vaderland ten deele geschonken heeft. In zijn wapenschild voert hij teekenen van het notenschrift; maar uit zijne kunstenaarskroon straalt de glans van den onsterfelijken roem. Het kunstideaal van Lassus was de zuivere en onbewimpelde uitdrukking van het gevoel. Voor hem moest zeker niet geschreven worden dat de muziek het reinste uitvloeisel der poëzie is; dit was zijn *credo.* Door de tonen der muziek onderhield hij zich met den toehoorder en vermurwde hij het gemoed. Geene kunst meer dan de muziek is zoo verspreid, wordt zooveel beoefend en zoo slecht begrepen. Nochtans, plaatse men zich op het ware standpunt, zoo zal men zonder moeite een ernstig schrijver als onze Lassus verstaan. Wat zeg ik? - Wilde men het kunstterrein betreden zooals het behoort, men zou schrijvers van dit gehalte bij voorkeur doorgronden en zich leeren vergewissen van hunne edele strekking en van den zuiveren kunstsmaak hunner gewrochten. Indien wij de rij der geniale componisten doorloopen, zoo treffen wij op de eereplaats onzen Orland de Lassus aan, door zijne tijdgenooten, door Palestrina zelf, de prins der muziekkunst genoemd, gelijk Palestrina het hoofd der Romeinsche is, zoo is Lassus het hoofd der Duitsche school. Palestrina's muziek is ernstig en doordacht, omdat die kunstenaar zijn verblijf te Rome hield en zijne pen uitsluitelijk ten dienste der Kerk stelde. De stijl van Lassus verkreeg daarentegen door het hofleven een schitterenden trant, zonder dien van den Romeinschen maëstro echter te evenaren. Lassus' werken munten uit door de levendige kleur, door nieuwigheden in het

moduleeren en tot op zijnen tijd ongekende uitwerkselsvan contrast. In Palestrina veropenbaart zich bijzonderlijk het godsdienstige gevoel, terwijl in Lassus de kiem van het dramatische ontwaakt.

In 1851 werd te Bergen (Henegouwen), des meesters geboortestad, een wedstrijd uitgeschreven tot het bekomen van een model van bronzen standbeeld ter zijner eer. Reeds den 8n September daaropvolgende legde Z.K.H. de hertog van Brabant den eersten steen van het gedenkteeken. Adolf Mathieu bezong den te lang miskenden kunstenaar, terwijl de heer Gachet eene geestige verhandeling uitgaf over de wederwaardigheden van Orland de Lassus' naam dien men veranderd had in Roland de Lattre.(1). De inhuldiging van het standbeeld, uitgevoerd door den beeldhouwer B. Frison, had den 23n Mei 1853 plaats; deze plechtigheid is vereeuwigd door eenen gedenkpenning, vervaardigd door L. Wiener. Op het voetstuk van het beeld staat te lezen: ‘Orland de Lassus, le prince des musiciens de son temps. Né à Mons et mort à Munich en 1594.(2)’

Ook Antwerpens Koninklijke Harmoniemaatschappij richtte hem, in 1865, in haar lokaal een standbeeld op, gemaakt door Jos. Geefs.

Wij, zijne landgenooten, eeren Lassus evenwel niet genoeg. Waarom liggen zijne onvergelijkelijke meesterstukken in den vergeethoek? - Waarom verdringt de zinledige ‘romance’ het gemoedelijke madrigaal? - Waarom klinken in onze kerken de valsche tonen der wereldsche muziek in plaats van de godsdienstige *cantiones*? -

Gebrek aan goeden wil en onvolledige kunstkennis zijn de twee hinderpalen die wij echter hopen dat men toch wel eens zal te boven komen.

Antwerpen.

EDMOND GEUDENS.

Oostersche poëzie.

IV. Spreuken en zetten.

1. Recht en onrecht.

En vraag niet waar het recht of 't onrecht zij
Wanneer uw broeder wordt geslagen;
Maar sta hem als een broeder bij.
- Gij kunt dan later naar de reden vragen.

2. Meer goed en beter.

Wilt ge waarlijk beter worden
Beter van gemoed?
Laat bespiegelingen varen:
Werk, - en doe meer goed.

(1) Zie *Messager des sciences historiques, des arts et de la bibliographie de la Belgique*, 1851, p. 411.

(2) Er moest 1595 staan.

3. Edele afkomst.

Ook de assche, zij komt van een' edelen stamme:
Haar moeder was immers de koestrende vlamme?
- Omdat ze in haar boezem geen vonken meer draagt
Wordt ze buitengevaagd.

4. De onbekende.

Een letterbeunhaas, slechts bekend
Bij zijns gelijken, vond het goed
Aan eenen dichter van talent
Met spot te koelen zijnen moed.
De dichter sprak: ‘Gij kent me, vent,
En hekelt wat ik heb geschreven;
- Waart gij niet teenmaal onbekend
Ik zou u antwoord geven!’

5. Trotsche ootmoedigheid.

Een vrome ging door 't veld en zag
De korenhalmen voor den wind zich buigen.
Hij sloeg zich op de borst, met stillen lach
En riep: ‘Niet ik verdien zooveel ontzag;
- Den Schepper van 't heelal moet gij die eer betuigen!’

6. Aan eenen spotter.

Uit de taal der gekken
Kan de wijze voordeel trekken;
Maar de wijsheid zelve maakt den spotter
Nog zotter.

7. De ware koning.

Wie is de ware koning? - God alleen!
- Waar koningen een land innamen
Verwoestten zij 't, zoo ver ze kwamen.
Neemt God een hart in, - ware 't als een steen,
Het smelt als Mozes' rots in zacht geween;
Het is weldra van wrok en nijd genezen
En deugden zijn er in als bloemen opgerezen!

FERGUUT.

Brussel.

Belgische steenkolen.

Uit de Belgische mijnen werden in 1877 opgehaald 13 millioen 938,523 ton steenkolen, namelijk:

10,259,374 ton in de provincie Henegouwen,

3,307,761	ton in de provincie Luik,
371,388	ton in de provincie Namen.

In 1876 bedroeg de opbrengst 391,055 ton meer en in 1875 1,342,254 ton meer.

In 1877 werden 3,476,446 ton zuivere steenkolen en 584,276 ton coke (dusgenaamde gaskolen) uit het land gevoerd, waartusschen 66,360 ton zuivere kolen over zee. In 1876 werden slechts 23,542 ton over zee uitgevoerd.

Gedurende 1877 werden van uit het buitenland in België aangevoerd 656,610 ton zuivere steenkolen en 21,708 ton coke, dat is 148,970 ton zuivere kolen en 5008 ton coke minder dan het jaar te voren.

Alles te zamen, werd in Belgiëge durende 1877 aan steenkolen en coke een voorraad van 10 millioen 389,454 ton verbruikt.

De jonge grootvader.
(Vervolg van bladz. 143.)

Hij stak den verbluften jongen een stuk geld in de hand, streek hem eens over den krullebol en liet hem dan tusschen zijne knieën komen staan. Intusschen had de veldwachter, op bevel van den voorzittenden armmeester, het volk binnengeroepen, en de verpachting zou beginnen.

- Komt de jongen niet op de tafel? vroeg een der aanwezigen; wij zouden hem gaarne zien!

- 't Is niet noodig, zei de grijsaard tot den veldwachter, die op den knaap afkwam: 't is niet noodig: het is hier geene verkooping, maar eenvoudig eene aanbesteding.

- Volgens recht toch zouden wij moeten zien, wien wij in ons huis nemen, antwoordde een der omstanders! Ik ook ben in mijnen tijd verpacht geweest, en ik ben op de tafel moeten komen. Is die jongen beter dan ik?

- Toe, toe, laat maar oproepen, zeiden eenige anderen; hij kent den jongen zoo wel als wij!

Op een teeken van den rooden neus begon de veldwachter:

- Wie stelt in en hoeveel?

- Twee honderd franks! riep iemand.

Een algemeen gelach begroette den bieder.

- Honderd franks! riep eene andere stem.

Nieuw gelach.

- Dat trekt er beter op, riep iemand.

- Gij moogt er hem voor houden ook, riep de eerste bieder, de zaal verlatende: als ik er geen profijt aan heb, bedank ik er voor eens anders kinders op te brengen!

- Honderd franks, herhaalde de veldwachter rondziende.

- Tachtig franks, sprak eene stem: de knaap heeft goede lidmaten, 't werken zal hem goed doen.

- Tachtig franks, riep de veldwachter; wie min?... Wie min dan tachtig franks voor een knappen, struischen jongen?

- Zeventig! sprak iemand.

- Zestig! hernam de voorlaatste bieder.

- Wie min dan zestig franks? vroeg de veldwachter; wie min dan zestig franks?

- Vijftig!

- Veertig! was de voorlaatste daar weder; pas op, Louis: gij smijt mij daar veertig franks uit den zak! 'k zal u vinden!

- 't Bieden is vrij, zegde de roode neus, en die 't niet aanstaat trekke maar buiten!

- Veertig franks, herhaalde de veldwachter, wie min dan veertig franks? Niemand niet?... Niemand?...

Zijn stok ging nederdalen, wanneer er van uit de deur klonk:

- Twintig franks!...

Allen keken verbaasd op, en een algemeen gemor van misnoegen onthaalde het aanbod van den suikerijbrander, die in de deur bedaard eene pijp stond te smooren.

- Twintig franks, herhaalde de veldwachter; wie min dan twintig franks?

- Negentien! riep de voorlaatste bieder op spijtigen toon, dan suikerijbrander tergend beziende.

- Bravo! wel gedaan! riepen allen.

- Wie min dan negentien? riep de veldwachter.

- Tien franks! klonk het weer uit de deur.

- Hoor eens, vriend, sprak de grijsaard, met den knaap aan de hand vooruitkomende: tien franks bieden, is zooveel als den knaap voor niet houden. Met tien franks kunt gij hem zelfs niet onderhouden van wasschen!... Nu, ik stel belang in den knaap, en ik zou willen weten, of gij van zin zijt hem te *voeden* en *op te voeden*, zooals het behoort?

- De jongen zal bij mij zeer wel zijn, antwoordde de suikerijbrander.

- En wat werk zijt gij van zin dit jonge kind op te leggen? vroeg de grijze armmeester verder.

- Kan ik dat zeggen? antwoordde de suikerijbrander, de schouders ophalende: dat zal ik zien later!

- Neen, mijnheer, sprak eene arme vrouw, uit den hoop tredende, de suikerijbrander daar zou het u niet durven zeggen; maar ik zal het u zeggen. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zal het schaap de zware suikerijtrommel moeten draaien, met weinig eten!... Geloof mij, mijnheer, ik kenne den man; mijn oudste jongen is er ook tien dagen bij geweest, en ik zou er hem niet meer laten werken voor geen geld!

- En is dat zomer en winter? vroeg de armmeester.

- Dat gebeurt 't jaar door, vervolgde het vrouwken; en dan moet de jongen 's Zondags op boodschappen uit, dat de lappen hem van de schoenen hangen! En meer dan eens zonder de mis te mogen hooren!

- Die vrouw liegt, zegde de suikerijbrander, zij is tegen mij, omdat ik haren luien vlegel van een jongen niet meer begeerde!... 't Is waar, de knaap zal wat moeten werken bij mij, maar 't zal hem goed doen. En ten andere zal hij nooit alleen aan de suikerijtrommel zitten.

- Alleen zal de knaap er niet zitten, hernam de vrouw; want er zal iemand bij zijn, die hem haast zoo slecht zal maken als hij zelf is: de rosse Koben!...

- Zwarte Bello! riep de rosse vent, dien wij reeds kennen, terwijl hij vooruitkwam: wat hebt gij te zeggen van mij, leelijke heks?

- Wat ik van u te zeggen heb, rosse schurk, riep de vrouw hem onversaagd toe, genoeg om u voor eenige jaren terug te doen keeren, van waar ge gekomen zijt: naar St-Bernard! Wee u, Koben; als ge nog een enkel woord spreekt, komt het er uit, wat gij met mijn arm kind uitgezet hebt!...

De oogen der vrouw schoten vlammen. Rosse Koben haalde de schouders op en verdween uit de kamer.

- Wat staat ons hier te doen? vroeg de grijze armmeester aan zijne ambtgenooten.

- Toeslaan als 't zijn moet, en een oog in het zeil houden, antwoordde de voorzittende roode neus: niet waar, mijne heeren?

Allen bogen toestemmend.

Op dit oogenblik hield een rijtuig voor het gemeentehuis stil.

- Daar is Roza! Ik zal niet verpacht worden! juichte de knaap, die seffens 't rijtuig in de oogen had gekregen; en, eer iemand hem kon wederhouden, was hij uit de kamer weg.

De veldwachter wilde hem naloopen; maar Theresia Biebuyck hield hem terug.

- Laat den jongen nu maar loopen, zegde zij, hij is toch zoo goed als besteed. Hij meent, dat de kleine Roza in dat rijtuig zit en hem komt halen: om hem hier te krijgen heb ik hem zoo iets moeten wijs maken.

- Veldwachter, zei de roode neus, breng den knaap hier maar terug: wij zullen hem voort verpachten, en hij moet dan seffens met zijn nieuwen meester naar huis.

De veldwachter richtte zich naar de deur om dit bevel uit te voeren; maar 't was onnoodig: de knaap trad te voorschijn aan de hand van de kleine Roza, die er zoo fier uitzag als eene koningin; en achter hen stapte Felix met baas Pieters. Karel ging recht naar den grijzen armmeester, die hem het geldstuk had gegeven, en hem dit terug in de hand leggende, zegde hij:

- Roza en die heeren daar komen mij halen om bij hen te wonen: ik word niet verpacht!

- Dat is zoo, mijne heeren, zei Felix: deze man hier neemt aan voor Karel Stoens, dien gij hier aan 't verpachten zijt, te zorgen, als of hij zijn eigen kind ware. Ik denk, dat gij ons niet kent; maar de baas uit 't gemeentehuis weet zeer goed, wie wij zijn, en zal u, hoop ik, volkomen gerust stellen over onze inzichten.

- Dat is onnoodig, mijnheer Lamineur, sprak de grijze armmeester, zijne hand den jongeling toestekende: dat is onnoodig, want ik toch ken u zeer goed. En gij, herkent gij mij dan niet?

- Wel, mijnheer Van de Mergel, riep Felix, ja, nu herken ik u!

- Mijne heeren, vervolgde de armmeester tot zijne ambtgenooten: wij hebben hier voor ons mijnheer Lamineur, den deftigen, knappen ondernemer van het gasthuis te Stroodam, dezelfde van wien ik u reeds gesproken heb.

- En deze heer, zegde Felix, baas Pieters voorstellende, is mijn aanstaande schoonvader, Jan Pieters, meester-schoenmaker te Meulestede. Het is doordien hij reeds de kleine Roza Zegers, zijne nicht, heeft tot zich genomen, dat hij er nu toe besloten heeft ook den pleegbroeder van dat kind op te brengen.

- Zoodat, zei de armmeester, mijnheer Pieters gansch het gezin, - eigen en aangenomen, - van de weduwe Zegers inneemt? Mij dunkt, mijne heeren, dat wij, armmeesters, volkomen tevreden mogen zijn over de tusschenkomst van mijnheer Pieters; zij vergemakkelijkt zonderling onze droeve taak, en strekt tot 't welzijn der weezen.

De armmeesters bogen weder toestemmend.

- Mijnheer Pieters, vervolgde de spreker tot den baas, gij moogt nu vrij handelen volgens uw edel inzicht: het armbestuur kan u alleen gelukwenschen over zulke schoone gevoelens.

Een algemeen gejubel ging onder de arme lieden op. Wie echter zou gemeend hebben, dat zulks de goedkeuring tot doel had van de woorden des armmeesters, hadde zich deerlijk misgrepen: de teleurgestelde suikerijbrander werd nu omringd, en het jubelen werd een tieren en huilen, dat er het huis van dreunde. Wel had de getergde man te vloeken en te dreigen,

het hielp niet: de kring werd langs om nauwer, en 't was den veldwachter zelfs onmooglijk dien door te breken. Op eens hadden eenige vrouwen den vent aan hoofd en lijf gevat, de deur vloog open, en hij werd door de onbarmhartige menigte eerder buitengesleurd dan gestooten. Maar hier vond rosse Koben gelegenheid om zijnen meester bij te springen; en, het oogenblik waarnemende, dat hun wat verpoozing scheen gelaten te worden, stelden beide mannen het op een loopen; weldra verdwenen zij achter een hoekhuis, altoos achtervolgd door de tierende arme lieden, welke hun eene menigte steenen en vuiligheid achterna wierpen.

Intusschen hadden de baas en Felix nog eenige woorden met de armmeesters gesproken, en had mijnheer Van de Mergel zich gelast met het regelen der geschriften betrekkelijk de woonstverandering. Nadat zij vervolgens eenige ververschingen hadden genomen met de kinderen, die schier van blijdschap niet konden eten, werd het rijtuig van Felix, waarmede zij naar Melle waren gekomen, weder ingespannen; het viertal klom er in, de teugels werden los gelaten en het ongeduldige paard vloog met zijn gelukkigen last de baan op naar Gent.

Gedurende de korte reis luisterden Felix en de baas met stil genoegen naar het gepraat der kinderen. Karel sprak eerst van 't verdriet, dat hij had uitgestaan, den tijd dat hij geheel alleen was geweest met Theresia Biebuyck, - die niet verdragen kon dat hij misbaar maakte, die hem schier geen eten gunde en hem altoos bang maakte voor de aanbesteding!... Roza vertelde hem van Meulestede, waar alles veel beter zou gaan; hoe braaf moeder Pieters was en Francisca; hoe de knecht Thomas schoentjes maakte en hoedjes voor hare pop; eindelijk hoe zij reeds nieuwe kleederen had en hoe er ook nieuwe gereed lagen voor hem. Maar toen Karel vernam, dat die brave knecht juist dezelfde persoon was, die Roza was komen halen en dien hij nog al mishandeld had, werd hij bedroefd; en dit spijt loste zich haast in tranen op, toen Roza hem zegde, dat Thomas inderdaad nog gestoord was op hem en hem in 't geheel niet vriendelijk zou ontvangen.

- Wees maar niet verlegen, jongen, kwam de baas er troostend tusschen: spreek Thomas vriendelijk aan, vraag hem verschooning voor uwe haastigheid en alles zal gedaan zijn.

Zoo waren zij te Meulestede geraakt en hielden eindelijk in de Nieuwstraat stil. Op 't gerucht van het rijtuig waren Francisca en de bazin komen voorgeloopen, en de kleine Roza had deze seffens aan haren verbaasden pleegbroeder getoond. Onnoodig te zeggen, dat Karel met opene armen door de twee vrouwen werd ontvangen; maar met Thomas ging het zoo wel niet, de knecht zat duchtig op een stuk zoolleer te kloppen, en wilde den jongen, toen hij binnentrad, niet eens bezien.

- Thomas, zei Francisca, terwijl zij, met den betetterden knaap aan de hand, naderde, Thomas, hier is eene oude kennis van u!

- Eene kennis, zei Thomas, grimmig opziende, maar de jongen keek hem zoo treurig, zoo zacht aan, dat hij zijn misnoegen gansch voelde wijken. Hij wilde nochtans zoo niet in eens overkomen, maar toonde beteekenisvol de buil op zijn voorhoofd.

- Kent gij dat? vroeg hij.

- Is dat van mij? riep Karel, verschietend. Hij wist inderdaad niet, dat zijn holleblok zoo wel getroffen had.

- Dat is van u, zei Thomas, wiens gramschap weer opkwam: dat is van uwen vervloekten holleblok!..

- Och, wat heb ik daar spijt over, zei de knaap met tranen in de oogen: ik wist niet, wat ik doed!... En Roza heeft mij gezeid, dat gij zoo goed zijt: zult gij dan op mij alleen kwaad blijven?... Och, Thomas, gij moest dat vergeten: ik heb er zooveel om afgezien en ik ben er nog vandaag om gestraft geworden.

En de jongen toonde nu onder zijne muts, juist op de slapen, eene zware buil, welke hij van den val in 't gemeentehuis had overgehouden: er hing nog wat geklonterd bloed op.

- Wie heeft dat gedaan? riep Thomas, verschrikt opspringende: wie heeft u zoo mishandeld, arme jongen?

- Och, dat is allemaal niets, riep Karel blijde, als gij maar niet meer boos zijt op mij?

- Neen, zei Thomas, ik ben zeker niet meer boos op u: alles is vergeten! En de eerste, die nog eene hand op u durft leggen... Zie, bazin, gij moet wat zalf halen voor den jongen zijne buil!

- Hij is niet meer boos op mij! juichte de knaap. En nu op den schoot van den knecht springende, omhelsde hij hem in vervoering.

- Zie, ik kan er niet aan doen, zei Thomas, wien nu de tranen langs de wangen rolden: ik kan er niet aan doen, maar ik zal dien deugniet altoos zoo gaarne zien, als ware hij de zoon van het huis.... Meester, 't is er mede gedaan vandaag, zulle: ik kan niet meer werken; ik moet verder kennis maken met dezen kapoen. Wacht, ik heb de kleine dáár binnen gebracht, ik wil dezen ook inbrengen!

En Karel op de armen nemende, droeg hij hem in de keuken, waar al de anderen hem volgden.

Ook dien avond was het feest bij de Pieters. En toen allen naar bed waren, en de baas nog alleen met zijne vrouw in de keuken zat, zegde hij peinzend:

- Zie, vrouw, wij hebben vroeger twee kinderen verloren, en mij dunkt, onze lieve Heer zendt ons ze terug!...

- Niet waar, zei de bazin, en in plaats van twee zonen krijgen wij eenen koningswensch: eenen zoon en eene dochter!... Och, 't zijn wel onze eigene kinders niet, maar wij zullen ze beminnen, alsof het onze eigene waren!

- 't Is braaf ook voor Francisca, zei de baas; zij ook heeft voor de kinders eene genegenheid opgevat, vooral voor 't meisje....

- En voor den jongen niet min, hernam de bazin. De sukkelares!.. Zij denkt niet eens, dat zulks wel tot nadeel zou kunnen uitloopen van hare eigene kinderen, zoo de hemel er haar verleent.

- Nadeel, zei de baas schuddebollend; dat zal niet zijn: integendeel!.. God kent onze oogmerken: Hij zal deze zegenen!.

Sofia alleen had in de algemeene tevredenheid geen deel genomen. Al vroeg had zij oorlof gevraagd om naar huis te kee-

ren; en daar nu liet zij hare misnoegdheid den vollen teugel. Zij snauwde haren man toe, mishandelde hare kinderen voor elke kleinigheid, en toen zij eindelijk hare deur grendelde, bromde zij tusschen de tanden:

- Die twee jonge snotbekken zullen weldra maken, dat ik te Pieters zal kunnen worden gemist. Eerlang snijden zij mij 't gras van onder de voeten! Sofia, gij zijt gefopt!... Gij meendet daar langs om beter te varen met Francisca haar huwelijk!. Zij moesten.....!

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom kan men met den mond of een weinig winds eene kaars uitblazen? Omdat daardoor de gedeelten der vlam verdreven worden, en het vuur van het lichaam wordt afgescheiden, dat het tot voedsel dient; wanneer deze verdrijving geene plaats heeft, dat is, als de blazing gematigd is, vermeerdert de ontbranding, in stede van op te houden.

Kroniek.

Antwerpen. Blz. 26 hebben wij gemeld, dat door den gemeenteraad besloten was het museum van schoone kunsten voortaan drie dagen in de week kosteloos open te stellen. Te rekenen van 1 Januari 1879 zal het dagelijks kosteloos kunnen bezocht worden. Het intree-geld bracht gemiddeld ieder jaar 12,000 fr. op die ten bate van het museum kwamen. Het rijk en de stad zullen het museum, wegens het verlies van deze som, jaarlijks ieder 6000 fr. vergoeden. Het museum van oudheden en het huis van Plantijn zullen ook alle dagen kosteloos kunnen bezichtigd worden.

- Van onzen beroemden Hendrik Conscience is een nieuw werk verschenen, getiteld: *De schat van Felix Roobeek,* versierd met platen van Edw. Dujardin, een vervolg op *De oom van Felix Roobeek,* zooals de naam genoegzaam te kennen geeft.

- De laatste openbare examens der stedelijke muziekschool zijn op de beste wijze afgeloopen en strekken over 't algemeen zoowel leerlingen als meesters en bestuurder tot eer. Tusschen de meestbelovende leerlingen noemt men juff. Nolternies en den heer Britt (piano), de heeren Odufré (fluit), Platteau en Steegmans (hobo), Rousseau (basviool) enz. De examens werden besloten (onder de leiding van den heer bestuurder Peter Benoit) met de voordracht door de heeren Fesinger en Van den Eynden van een door Em. Hiel overgezet stuk uit de *Freischutz* van Weber; de opvoering van twee zangspelen: *Iets vergeten*, woorden van V.A. De la Montagne, muziek van J. Blockx (uitvoerders: de heeren Fesinger en Van den Eynden, juffr. M. Thomas en L. Hens); *De Wonderdokter*, woorden van E. Van der Ven, muziek van Jos. Bosiers (uitvoerders: de heeren Fesinger, J. Doré, De Lantsheere en Neperus en voornoemde juffrouwen). Het publiek heeft voor de examens veel belangstelling getoond; bij de vertooning der twee zangspelen was de zaal van den Vlaamschen schouwburg te klein.

- Een jong Franschman, de heer Emiel Pagan, die met eenen luchtbal op ontdekking van de Noordpool wil uitgaan en voor dit ontwerp belangstelling tracht op te wekken en gelden te verzamelen, komt met dit doel voordrachten houden te Antwerpen, na

zulks onlangs te hebben gedaan in Brussel waar hij weinig bijval vanwege het publiek aantrof, terwijl verscheidene dagbladen zijn plan geheel onrijp en niet practisch noemden. Pagan zou met een vaartuig den 82n of 83n graad noorderbreedte trachten te bereiken; vandaar zou hij, bij gunstigen wind, in eenen luchtbal opstijgen; aan de pool (als hij die zou bereiken) zou hij nederdalen, de noodige waarnemingen doen en vervolgens in eene kleine slede, getrokken door honden (hiertoe in den luchtbal medegenomen) den terugtocht naar het schip aanvaarden over het drijfijs heen (de weg berekend op ongeveer 250 mijlen). Hij zou voor deze terugreis 500 kilos levensmiddelen medevoeren en des noods ook de honden, wier gewicht hij op 100 kilos schat, slachten en eten. Emiel Pagan van zich zelve sprekende noemt zich eigenaardig genoeg een 'kampioen van de beschaving en de ontwikkeling des menschdoms die in eenen luchtbal tot den 90n graad wil vliegen om de oplossing te vinden van het groot wetenschappelijk vraagstuk der XIXe eeuw.' (Zie in verband met wat voorgaat onze blz. 92, onder *Parijs.*)

- Verschenen bij de wed. De Backer, Zirkstraat 35, het prospectus van eene *Levensbeschrijving van Adam Van Noort en Jacob Jordaens*, door P. Génard. Het belangrijke werk zal volledig zijn met 4 of 5 afleveringen van 80 centiemen ieder.

Brussel. Aan de hoogeschool is een leergang van Arabische taal en letterkunde gesticht.

- Professor A. Schoy is bij koninklijk besluit van 27 September benoemd tot briefwisselend lid der commissie van monumenten voor Brabant, ter vervanging van wijlen den heer Lavergne.

Leuven. Op de veiling der bibliotheek van wijlen den advocaat P.M. Lints, den 27n Juni ll. gehouden, heeft het gemeentebestuur aangekocht eene geschrevene *Cronycke der stadt Leuven... vergadert bij Guilielmus Leunkens*, *J.U.L., anno* 1755, Het werk beslaat 745 bladzijden geschrift en is bijgehouden tot in 1767. G. Leunkens was licentiaat in de beide rechten, leeraar aan de hoogeschool, voorzitter van het college Winkeli, kanunnik van St.-Pieters. Hij stierf den 5n April 1773. De kroniek levert inzonderheid veel belang op voor de geschiedenis van Leuven in de XVIIIe eeuw.

Kortrijk. Het stadsbestuur is in onderhandeling met den heer F. Nicolié, den gunstig gekenden schilderijhersteller te Antwerpen, wien men de herstelling verlangt op te dragen van De Keysers groote schilderij *De slag der Gulden Sporen.*

Buitenland.

Parijs. Robert Fleury, de 83-jarige schilder, heeft eene groote schilderij voltooid, voorstellende *Peter-de-Groote die de eerste steen van Petersburg legt.*

- Een berichtgever in de *Times*, James Olsden, schrijft aan dit blad, dat hij zich den 11n September in de tweede zaal van het dusgenaamde Campana-museum in den Louvre bevond, in welke zaal merkwaardig oud aardewerk is tentoongesteld. Eensklaps trad een gezelschap van een paar honderd Engelschen binnen, aangeleid door een heerschap dat in slecht Engelsch uitlegging gaf over wat er te zien was. De briefschrijver noemt het reisgezelschap eene 'personnally conducted party,' dat is eene vereeniging van personen die onder aanvoering reizen van een bezoldigden gids. De nieuwgekomenen maakten veel gedrang, zooveel zelfs dat een of meer van het gezelschap tegen een voetstuk stieten, waarop eene prachtige eeuwenoude vaas

stond, herkomstig van het eiland Cyprus. Door den schok kantelde de vaas en viel verbrijzeld ten gronde. De wachters kwamen toegeschoten, de scherven werden zorgvuldig opgeraapt en de gids maakte zich vrij luchthartig van de zaak af, door te verklaren, dat het gebrokene zou betaald (!) worden. Er is natuurlijk een proces-verbaal opgemaakt en het gezelschap heeft borgen moeten stellen; maar een kostbaar kunstgewrocht was niettemin op onverantwoordelijke wijze reddeloos verloren gegaan.

Veertien dagen te Parijs.
Schetsen van binnen en buiten de tentoonstelling.

I.

‘Naar Parijs! naar Parijs!’ weerklonk het sedert eenige dagen in mijne anders zoo stille woning. In den beginne had ik er geene ooren voor; want ik had waarlijk weinig lust, mij naar die groote woelige stad te begeven; des te minder

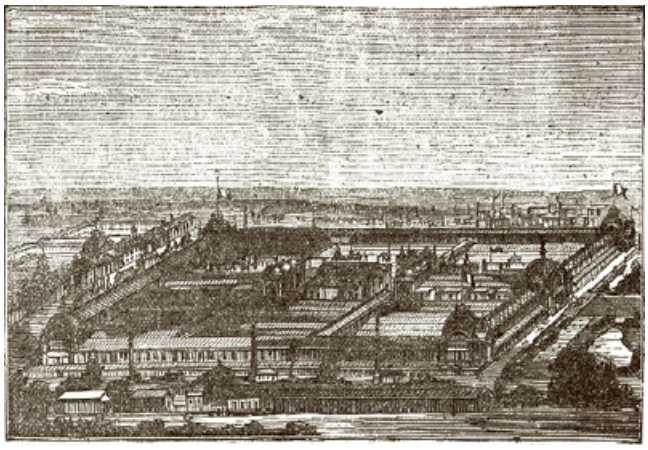

TENTOONSTELLINGSGEBOUW OP HET MARSVELD.

daar ik ze vroeger reeds tweemaal had bezocht. Maar het woordje ‘Parijs’ werd gedurig herhaald; het vervolgde mij nacht en dag, en wat erger was, het kwam uit den mond van mijne vrouw die een onweerstaanbaar verlangen had opgevat, de wereldtentoonstelling te gaan bezichtigen, zoodat ik eindelijk aan hare innige wenschen wel moest toegeven. Overigens, men kent het Fransche spreekwoord: *Ce que femme veut*, *Dieu le veut.*

De reiszakken werden voor den dag gehaald, van al het noodige voorzien, en op Zaterdag 31 Augustus vertrokken wij met den sneltrein van 7 ure 20 's morgens naar Frankrijks hoofdstad, waar wij des namiddags rond 5 ure aankwamen. Met ons waren er minstens een paar honderd Antwerpenaren, allen met hetzelfde doel op reis gegaan. Te Brussel klommen er nog eenige honderde menschen van Gent, Leuven, Brussel enz. enz. op den trein; er waren wezenlijk reizigers in overvloed, en het was eene heele kunst een goed plaatsje machtig te worden.

Het was gelukkig voor mij, dat ik de voorzorg genomen had, te Parijs eene goede logeerkamer te bespreken, zoodat ik, bij mijne aankomst aldaar, er mij maar moest doen heen voeren. Zij welke dit verwaarloosd hadden - en zij waren zeer talrijk - moesten van het eene hotel naar het andere, onmiddellijk op zoek naar logies; velen zochten tot laat in den avond, eer zij eindelijk een onderkomen gevonden hadden, hoe afgelegen en peperduur het dan ook wezen mocht. Wij integendeel konden rustig gaan eten en alsdan in het Palais-Royal op onze zeventien gemakken rondkuieren voorbij de talrijke schitterend verlichte winkels, waarna wij een goed nachtverblijf vonden op onze zindelijke kamer, in het *Hôtel de Turin et d'Anvers*, waar schier niet dan Vlamingen waren afgestapt.

Dewijl het voorname doel onzer reis, het bezichtigen der groote tentoonstelling was, lieten wij er ons den volgenden dag heen brengen. Wel had ik, die ook de

wereldtentoonstelling van 1867 had bezocht, er een groot gedacht van opgevat; maar wat ik nu te zien kreeg overtrof verreweg mijne verwachting. De tegenwoordige expositie beslaat t w e e d e r d e n van het Marsveld en is, met de Ienabrug over de Seine, aan het Trocaderoplein verbonden. Zij is veel prachtiger, kunstrijker en, m e t inbegrip van den hof en de a f z o nderlijke g e b o u w e n , r u i m tweemaal zoo groot als de vroegere. In 1867 was het hoofdgebouw slechts 146,000 meters groot, terwijl het nu eene oppervlakte heeft van 200,000 meters. Het is langwerpig vierkant, als het ware in gaanderijen verdeeld, die elk eene lengte hebben van ruim 650 meters en waar al wat de verschillende landen, gedurende de laatste jaren, in kunst en nijverheid merkwaardigs hebben voortgebracht, voor den bezoeker is uitgestald.

Rondom dit reusachtige gebouw, zijn er nog talrijke kleinere opgericht, waarin allerhande voorwerpen zijn uitgestald, welke in het tentoonstellingsgebouw - hoe uitgestrekt ook - geene plaats konden vinden. Wij stappen er langs of slaan er ter loops een blik in, en wat verder op gaan wij over de Seine en komen in eenen sierlijk aangelegden tuin, vol schoone planten en bloemen, dit alles afgewisseld door verfrisschende vijvers en fonteinen. Daar vindt men alle soorten van kiosken en kramen, waar Chineezen, Japaneezen, Turken, Egyptenaren, Perzen, Marokanen enz., in hunne schilderachtige kleerderdracht, de voortbrengselen van hun land uitventen. 't Is waar, de vrouwen, achter die kramen gezeten, zijn niet van dien landaard, maar wel Fransche meisjes, welke zich echter ook met die zonderling vreemde kleeding, of ten minste iets dat er aan gelijkt, hebben opgetooid. Zij zien er in alle geval zeer lief en vooral zeer behendig uit.

Verder gaande, komen wij aan het Trocadero, een schier onmetelijk, boogvormig halfrond gebouw, omtrent 16,000 meters groot, te midden met een vooruitspringend front, van hetwelk een reusachtige waterval, als een zilveren tapijt in een grooten vijver bruischend neerklotst. Inderdaad, verbazend schoon! des te meer daar er in dien vijver fonteinen zijn aangebracht, welke hare tallooze waterstralen, eenige meters hoog, als overgroote

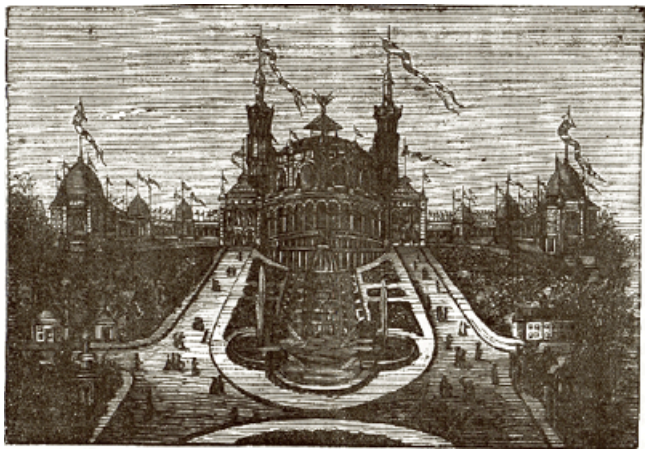

HET TROCADERO-PALEIS, GEZIEN VAN HET MARSVELD.

bloemtuilen opjagen, en waarin men, bij het heerlijke weder dat wij genieten, duidelijk al de kleuren van den regenboog kan bewonderen. Dit alles levert wezenlijk een tooverachtig gezicht op!

Vlak voor het Trocadero, aan den rechterkant, vertoont de grond zich eensklaps vol rotsen. Wij dalen eenige bochtige treden af en bevinden ons nu in een overgroot aquarium, eene oppervlakte beslaande van 2800 meters, waar men de verschillende vischsoorten rondom zich zwemmen ziet, van de kleinste tot den tamelijk grooten karpel, doch allen van elkander gescheiden. Na daar eenige oogenblikken te hebben vertoefd, klimmen wij langs een anderen trap naar boven, om onzen dorst te gaan lesschen in eene van de talrijke restauraties die men er op zijne wandeling in den hof gedurig aantreft. Het zijn niet allen Fransche herbergen; o neen! men vindt er ook eene Belgische, eene Engelsche, eene Oostenrijksche, eene Hollandsche, eene Russische, eene Spaansche en zelfs eene Chineesche, als men ten minste de uithangborden en opschriften mag gelooven.

Na het geheel alzoo vluchtig te hebben opgenomen, richten wij onze schreden naar het groote tentoonstellingsgebouw, te midden gescheiden door eene lange rij ruime zalen of beter gezegd salons, allen voorbehouden aan de voortbrengselen der schoone kunsten van alle landen en bevattende ruim 3500 schilderijen en eenige honderde marmeren groepen en beelden. Betrekkelijk heeft Frankrijk, zooals overigens ook in andere vakken, verreweg het grootste aandeel geleverd; maar ook België, Holland, Italië, Engeland, Rusland, Duitschland, Oostenrijk, Zweden, Zwitserland, Spanje, Noorwegen, Denemarken, Portugal en Hongarië zijn er ruim vertegenwoordigd, en zelfs eenige zeer goed. Allen zijn in afzonderlijke zalen gerangschikt, zoodat men de verschillende schilder- en beeldhouwerken van elke school, welke men nooit dan in eene algemeene tentoonstelling als deze, gezamenlijk te zien krijgt, naar hartelust kan nagaan en bestudeeren. Dit alleen is onbetwistbaar dubbel de reis naar Parijs waard.

Daar wij verlangend zijn, te zien wat onze landgenooten, in zake van schoone kunsten, zooal geleverd hebben, begeven wij ons rechtstreeks naar de Belgische zalen, waar wij, met behulp van het plan, welhaast in aanlanden. Menige schilderij hebben wij reeds vroeger gezien, doch vinden ze hier met genoegen terug. Vele namen, en wel onzer meest beroemde schilders, zoeken wij te vergeefs. Alzoo is er van N. De Keyser, Wappers, Dyckmans, Leys, Gallait, Lies, Slingeneyer, Pauwels, Van Lerius, Wittkamp en menigvuldige anderen totaal niets. Dit is waarlijk te betreuren! Het voornaamste stuk dat het eerst ons oog treft, is de prachtige schilderij van E. Wauters: *De zinneloosheid van Hugo van der Goes*, aan hetwelk de commissie dan ook te recht, het groote eeremetaal heeft toegekend. Verder ontmoeten wij er van denzelfden schilder: *Maria van Burgondië, den wethouderen van Gent de genade afsmeekende voor Hugonet en Humbercourt*, en *Maria van Burgondië, zwerende de gemeente-voorrechten der stad Brussel* (1477) *te zullen eerbiedigen*, alsook nog vier kleinere stukken, waarvan er twee het eigendom zijn van den graaf van Vlaanderen.

Karel Verlat is hier insgelijks in ruime mate vertegenwoordigd. Wat vooral de aandacht boeit is zijn *Vox populi*, *Vox Dei*, thans herdoopt in: *Wij willen Barabas*, eene zeer verdienstelijke schilderij; maar die hier op ons den indruk niet maakt, welke zij de eerste maal te Antwerpen teweegbracht. Opvatting en behandeling zijn nieuw. Gewoonlijk is Christus bij dergelijke voorstelling het hoofdfiguur; hier is de voorgrond ingenomen door het Joodsche volk, dat den ontslagen boef zegevierend ronddraagt, terwijl, in een onzeker flauw licht op

den achtergrond, de Godmensch doorschemert. Het geheel schijnt al te licht, doet zelfs als toon aan verglaasd aardewerk denken; dit alles komt wellicht meer voort uit gebrek aan kennis der lucht- en lichtstreek bij de toeschouwers, dan wel aan den uitmuntenden meester, die opzettelijk zich in Palestina en te Jerusalem vestigde, om zoo dicht mogelijk bij de waarheid te komen. Niet minder dan vijftien tafereelen van denzelfden schilder versieren de verschillende zalen der Belgische afdeeling. Wat daartusschen als kleurenpracht het beste standhoudt, is zijn stuk uit het museum der academiekers te Antwerpen: *O.-L.-Vrouw* (ofschoon het er geene is) *met de vier Evangelisten.* Verders doen de kleinere stukken den meester het beste waardeeren. Zijne laatste dierenstukken (waarvan het grootste door onze stad aangekocht) maken hier schier geen effect; het een schijnt al te grijs en het ander al te decoratief en conventioneel als kleur. Volgens onze denkwijze, springt Verlat wat al te lichtzinnig om met zijn talent, door alle vakken te willen behandelen, en om danin alle uit te munten, is eene bijna onmogelijke zaak.

J. Stallaert heeft bijval met zijne voorstelling *de Laatste strijd der kampvechters;* zijne *Polixena* en de *Dood van Dido* doen goed; vooral het laatste stuk bevalt ons nu veel beter dan toen wij het de eerste maal op de driejarige tentoonstelling te Brussel zagen. A. Cluysenaer heeft een overgrooten lap gezonden, voorstellende: *Hendrik IV*, *keizer van Duitschland*, *zich vernederende voor den Paus Gregorius VII te Canossa.* Hetzelfde onderwerp, dat ook in de Fransche afdeeling voorkomt door Maignan, zou er bij gewonnen hebben met op eene kleinere schaal behandeld te zijn; ook als kleur laat Cluysenaers doek te wenschen en de houding des Pauzen is gansch tegenstijdig aan het karakter dat de geschiedenis aan dien kerkvoogd toeschrijft.

De gebroeders De Vriendt hebben hunne groote prachtige historieschilderingen, met Vlaamsche opschriften, die wij van vroeger kennen, tentoongesteld, namelijk: A. De Vriendt, *Keizer Karel te St.-Yuste; De banvloek over Bouchard van Avesnes* 1215, en *Jacoba van Beieren*, *van Philips den Goede genade voor haren echtgenoot afsmeekende;* J. De Vriendt: *De gerechtigheid van Baudewijn met de bijl; De H. Elisabeth van Hongarië uit Wartburg verdreven*, en *Hoe de H. Elisabeth door de inwoners van Eisenach werd verstooten.* Al deze stukken worden, om hunne flinke schildering, door de bezoekers algemeen bewonderd, evenals de fraaie schilderij van P. Van der Ouderaa: *De ontvangst van aartshertog Karel in het oude voetbogenhof te Antwerpen, op het einde der maand Februari* 1515. - De schilderij van F. Vinck: *De verbondene edelen voor Margaretha van Parma*, bezit vele goede hoedanigheden, doch is blijkbaar al te zeer in den trant van Leys om eigenaardig te zijn. De heer Vinck heeft talent genoeg, om op eigen vleugelen te vliegen. Beter beviel ons J. Vanden Bussche's *Aftocht uit Rusland.* Er mogen wellicht in dat stuk gebreken zijn van groepering, van teekening zelfs; maar als samenstelling en karakter is het vol effect, en zoo ijselijk waar, dat het u in de ziel grijpt. Als verdienstelijke historieschildering merken wij verder nog op: *De Boerenkrijg* 1797, door C. Meunier; *Messalina*, *die door het gepeupel beleedigd*, *Rome verlaat*, door Hennebicq, en *Baudewijn V*, *graaf van Henegouwen*, *die het volk te wapen roept tot verdediging van het vaderland*, door wijlen M. Carlier. Deze laatste schilderij hangt zoodanig hoog, dat ze onmogelijk naar waarde kan worden geschat, en die slechte plaatsing moet den schilder zeer diep hebben gegriefd, toen hij, een paar maanden voor zijnen dood, een bezoek aan de tentoonstelling bracht.

In de genre-schildering spant wijlen Madou boven allen de kroon. De zes stukken, die wij hier van hem aantreffen, zijn echte pareltjes te noemen; de figuren zijn meesterlijk getypeerd. - Hetzelfde kunnen wij van A. Stevens niet zeggen, ofschoon die schilder door velen tot boven de wolken wordt verheven; daar zijn er zelfs die beweren, dat hij de grootste schilder is van zijn tijdvak. Hij heeft hier eene gansche rij, niet minder dan vijftien zijner werken naast elkander hangen, die allen prachtig gekleede dametjesvoorstellen. Men neme het ons kwalijk als men wil: maar die schilderstukken maken op ons omtrent denzelfden indruk als de schoon gekleurde platen van een modeblad. Voorzeker zijn die juffertjes goed gepenseeld, fijn afgewerkt, te veel *gepierd* zelfs; doch voor A. Stevens dienen ze enkel om te bewijzen, dat hij de zijden, satijnen en fluweelen kleederen van de laatste mododracht op het paneel tooveren kan, waarin hij dan ook waarlijk uitmunt. - Bovenstaande regelen zijn insgelijks toepasselijk op de schilderijen van F. Willems, welke in denzelfden trant werkt en die er ook een tiental heeft geleverd. - D. Col heeft veel bijval met zijnen *Kanarievogelenprijskamp.* - *Het Japaneesche kleed* en *Het vadersfeest*, van F. Verhas, zijn vol waarheid, iets wat J. Verhas in zijne *Werkplaats* mist; maar zijne *Overstrooming* is integendeel zeer verdienstelijk. - Jan van Beers had toch zeker wel iets meer kunnen leveren dan *Het kind met den mof*, het eenige stukje dat wij van hem hier ontmoeten. - *De Bohemers*, van V. Lagye, munten uit door kracht van kleur, evenals de schilderijen van P. Verhaert: *Aan de beterhand*, *De soubrette* en *De bibliotheek.*

Eene waarlijk schoone schilderij is die van K. Ooms: *De verboden lezing in de* XVIe *eeuw*, welke wij in de driejarige tentoonstelling van Antwerpen reeds hadden te zien gekregen, maar die hier slecht verlicht is. - *De dochter van Sion*, door J. Portaels, verdient insgelijk geprezen te worden; maar wat de door hem tentoongestelde portretten betreft, wij hebben er vroeger veel schoonere van hem gezien. - C. Caps *In waggon* is wat stijf en al te flauw van toon. - *De wederkomst*, door H. Bource, is eene goede schilderij, vol gevoel en waarheid. - *Een lijkdienst in de O.-L.-Vrouwekerk te Antwerpen*, van E. Siberdt, is zeker niet van verdiensten ontbloot, evenmin als *De rederijkers van Antwerpen in de* XVIIe *eeuw*, door A. Markelbach. - *De Nevelingen*, van F. Fraustadt, zijn waarlijk al te nevelachtig om er veel goeds van te zeggen. - A. Plumot heeft twee lieve stukjes, waarvan *De rust* ons echter het beste bevalt. - J. Wagner heeft insgelijks twee salonstukken ingezonden: *De kleine guit* en *Bij de kleine EVa.* - J. Stobbaerts is met zijn *Op de loer* blijkbaar in vooruitgang.

Verder noemen wij in de genreschildering nog, als vol goede hoedanigheden zijnde: *Het vertrek van den loteling*, van wijlen

C. De Groux; de bevallige *Kindergroep* van E. Agneessens; *De St-Huibrechtsmis* en *De storm*, van H. Boulenger; *Een binnenhuis* der XVIe eeuw, door T. Cleynhens; de *Jonge moeder*, door E. Delfosse; *Een Bohemermuzikant,* van W. Linnig; *Faust en Mephistopheles*, van A. Struys; *De offergift*, door L. Tytgadt, enz. De vijf kleine stukjes van J. Impens zijn inderdaad zeer eigenaardig.

Onze landschapschilders bekleeden eene voorname plaats. F. Lamorinière heeft een drietal verdienstelijke stukken: *De eerste herfstdagen*, *De Prinsenvijver* en *De eenzaamheid*; G. Van Luppen twee: *Voor den storm* en *Vlaanderen*, beide zeer schoon; dit laatste woord is zeker niet toepasselijk op het werk van J. Rosseels. - J. Coosemans heeft vijf stukken ingezonden, waaronder wij *De avond*, *Ondergaande zon* en *Juli* als de beste beschouwen. Verder vinden wij op onze notas nog vermeld als goede landschappen geleverd hebbende: A. Asselbergs: *Een Maartsche dag in het bosch van Fontainebleau*; C. Baugniet: *De herfst*; Mej. Beernaert: *Boschkant in de duinen*; Campotosto: *De herfst in de Ardennen*; E. De Schampheleer: *Tusschen Wetteren en Zele* en *Omstreken van Gouda*; A. Francia: *Zicht uit het Noorden van Schotland* en I. Meyers: *Zicht uit Vlaanderen.*

In de dierenschildering merken wij vooral op: *De Vlaamsche weide*, van Rosa Venneman; *De hengst*, *De boorden der Schelde* en *In Holland*, van A. Verwee; *Aankomst der koeien in de weide*, van X. De Cock; zeven voortreffelijke schilderijen van E. Verboeckhoven; *Hanen na het gevecht*, *Honden* en *Vlaamsch weiland*, van L. Robbe, alle drie zeer schoon; J. Stevens heeft zeer aardige honden en katten tentoongesteld; hetzelfde mogen wij zeggen van E. Woutermaertens' *Schapen* en Mej. Collarts *Koeien van den molen.*

Tusschen de nog al talrijke portretten, staan die van L. De Winne ontegensprekelijk op den eersten rang. Deze schilder heeft er niet minder dan vijf hangen; P. Van Havermaets damesportret is eveneens zeer verdienstelijk.

Maanlichteffecten doen op ons geen effect; evenwel worden degene van E. Leemans en L. Artan nog al geprezen. Het *Nachteffect* en *Herinnering uit Holland*, van A. Heymans, bezitten wezenlijke verdiensten.

De zeestukken van P. Clays genieten zeer veel bijval. Zijne *Reede van Antwerpen*, *Uitgang van het dok*, *Reede van Dordrecht*, *De Schelde bij stil weder*, *De Haring vliet*, *De Theems in de omstreken van Londen* en *De Zuiderzee* zijn allen naar de natuur weergegeven. H. De Braekeleer heeft vier goede schilderijen gezonden, onder andere: *Het waterhuis* en *Zicht der stad Antwerpen*; van R. Mols is het *Zicht op het groote dok van Antwerpen* wat al te decoratief; *De oude golfbrekers te Blankenberg*, van F. Musin, zijn voortreffelijk. Verder vinden wij nog: *Het kanaal te Brugge* en *De Tiber te Rome*, van F. Bossuet; *Zicht van Tholen*, van A. Bouvier; *De reede van Antwerpen*, van L. de Burbure; *Zicht van Antwerpen langs de Schelde*, van A. De Keyser; *De Koolvliet* en *De Brouwersvliet te Antwerpen*, van J. Ruyten; *Zicht van oud Brussel*, door J. Van Moer enz. die allen met eere verdienen gemeld te worden.

Zooals men ziet, zijn in de Belgische afdeeling de verschillende vakken der schilderkunst goed vertegenwoordigd. Dit strekt ten bewijze, dat onze landgenooten hier voor geene andere natie hoeven achteruit te staan. Ook onze beeldhouwkunst komt hier betrekkelijk goed aan den dag. F. Deckers' marmeren beeldje *Geene liefde meer*, wekt de bewondering der bezoekers; Saibas Van den Kerckhove heeft een beeld, getiteld: *Jong meisje de liefde ontvluchtend.* 't Kind staat op eene schildpad

en lacht wellicht over de traagheid van zijn voertuig, want zoo als zij vooruitgaat, zal de vlucht niet spoedig zijn. - Het standbeeld van prins Karel-Jozef de Ligne, dat te Beloeil moet geplaatst worden, is door C. Brunin niet zonder onderscheiding behandeld. F. Vermeylen, van Leuven, heeft een goed O.-L.-Vrouwebeeld; *Heliotrope*, van P. De Vigne, is onbegrijpelijk; zijn standbeeld *Domenica* is zeer zorgvuldig bewerkt. - G. Van der Linden heeft een schoon beeld, maar de titel is raadselachtig; hij noemt het *Calista aarzelende tusschen het christendom en het heidendom.* - Van L. Fraikin zagen wij belangrijkere werken dan zijn *Kleine schilder*; J. Ducaju heeft een schoon kinderbeeld, dat hij *Onder Gods hoede* noemt; P. Comein een zeer lief *moedertje*; J. Lambeaux *Een toeval*, plaasteren groep; L. Samain: *Tinctoris, muziekdichter der* XIVe *eeuw* en *Romeinsche vrouwen.* J. Pechers borstbeeld van Rubens was ons reeds van vroeger bekend; R. Fabry heeft hier een aardig beeldje, dat hij eene *Boschgodin* titelt; de *Daphnis*, van Cattier, is zeer bevallig, even als *De Bron*, door G. De Groot; L. Devillez, die hier eene *Bachante* heeft tentoongesteld, belooft voor de toekomst.

Maar wat gerucht doet zich in de verte hooren? Wat mag dit taptoegetrommel te beduiden hebben, dat nu eensklaps in de zalen weergalmt? - Dit wil zeggen dat het 6 ure is, het uur waarop het tentoonstellingsgebouw gesloten wordt. Wij hebben er omtrent zeven uren in vertoefd; maar bij het bewonderen van al het schoone dat er is te zien, is de tijd wezenlijk voorbijgevlogen, zonder dat wij er iets van merkten. Moede gezien, en nog meer moede heen en weer gewandeld, verlaten wij de tentoonstelling en laten ons naar een restauratie, in het Palais-Royal, voeren, om te middagmalen; het ware beter gezegd ‘avondmalen;’ maar te Parijs is het de gewoonte ten 7 ure of nog later te dineeren. Een noenmaal is er niet duurder dan elders en de kost is lekker genoeg, als men zich maar eens aan de Fransche keuken kan gewennen.

(Wordt voortgezet.)

J. STAES.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom springen soms met groot gedruisch uit een stuk brandend hout vuurvonken?

Omdat de door hitte opgezwollens lucht, in de openingen of gaatjes van het hout, met geweld uitbarst en kleine gedeelten kool, welke den doortocht belemmeren, doet wegvliegen,

> Lessen, aan bijzondere gebeurtenissen ontleend, hebben veel meer waarde
> dan gewone en algemeene regels en beginselen.
> Lord HERBERT OF CHERBURY.

> Die gevreesd wordt, neme zich in acht.
> SENECA.

Kroniek.

Op 27 Augustus had te Antwerpen onder het bestuur van de heeren J. Dirickx, deurwaarder en F. Delehaye, kunstschilder en schatter, de verkooping plaats der schilderijen en Kunstwerken, uitmakende de verzameling van wijlen den weledelen heer J.P. Geelhand de Labistrate, den 9^{n} Juli 1877 te Hove overleden op 91-jarigen ouderdom, en te Antwerpen gewoond hebbende in de lange-Gasthuisstraat 10. Wij laten hier de lijst met de prijzen in franken der verkochte stukken volgen:

	MEESTERS.	ONDERWERP.	PRIJS	KOOPERS.
1	W. van Aelst,	*Doode vogelen*	800	E. Havenith.
2	Abr. Begyn,	*Zonsondergang*	440	L. De Hollain.
3	N. Berchem (school	*Landschap*	900	Helendael
4	Dierck van Bergen	*Landschap*	900	Helendael
5	Dierck van Bergen	*Het wed*	900	Rutten. (Luik.)
6	B. Beschey,	*Christus op den schoot zijner moeder*, naar A. Van Dyck.	280	Helendael.
7	J. Both,	*Italiaansch landschap*	750	F. Delehaye.
8	School van J. Both,	*Italiaansch landschap*	220	Coosemans.
9	J. Breughel,	*Paardenmarkt*	500	J. Van Havre.
10	J. Breughel,	*Landschap*	240	Meeus de Proli.
11	J. Breughel,	*Landschap*	320	F. Meeus.
12	J. Breughel,	*De toren van Babel*	700	R. Della Faille.
13	J. Breughel,	*Vruchten en beelden*	2300	Jules Guyot.
14	P. Breughel.	*Eneus in de hel dalende*	500	J. Van Havre.
15	C. De Vos (school)	*Mansportret*	25	Van der Voort.
16	P. De Vos,	*Klampers kiekens aanvallende*	3600	R. Della Faille.

17	J.R. De Vries,	*Landschap*	600	G. Koninckx.
18	G. Dow,	*Vrouw met eene lamp*	500	L. De Hollain.
19	J. Dubbels,	*Zeestuk*	125	F. Delehaye.
20	Karel Dujardin,	*Landschap met dieren*	800	J. Pinson.
21	Karel Dujardin,	*Landschap met dieren*	850	J. Pinson.
22	F. Franck,	*Een gezin vereenigd in eene kunstkamer*	4200	Antwmuseum
23	G. Franck,	*De aanbidding der wijzen*	300	E. Havenith.
24	G. Geldorp,	*Ecce Homo*	65	F. Delehaye.
25	J. Van Goyen,	*Zeestuk*	450	Helendael.
26	R. Griffier,	*De kwakzalver*	750	Helendael.
27	J. Grimmer,	*Op het ijs*	180	De Coster.
28	A. Grijf,	*Het aardsch paradijs*	360	De Coster.
29	A. Grijf,	*Orpheus*	300	Coosemans.
30	A. Grijf,	*Stilleven*	750	F. Delehaye.
31	P. Gysels,	*Stilleven*	6500	Antw museum
32	P. Gysels,	*Landschap*	250	Meeus de Proli.
33	M. Van Heemskerk	*Graflegging Christus*	5800	Rijksmuseum.
34	G. De Heusch,	*Italiaansch landschap*	280	Coosemans.
35	J. Van Hugtenburg	*Ruitersgevecht*	900	Ed. Kums.
36	J. Van Huysum,	*Vruchten en bloemen*	475	Em. Geelhand.
37	Italiaanscheschool	*Christus doop*	225	Neumans.
38	Janssens,	*Het bezoek*	140	Bellens.
39	J. Jordaens,	*Portretten*	750	Helendael.
40	J. Jordaens,	*Elieazar en Rebecca*	3600	Rijksmuseum.
41	I KL,	*Jagersrust*	3200	R. Della Faille.

42	J.P.,	*De verloren zoon*	100	Helendael.
43	P. Liberi,	*Sint Sebastiaan*	90	Neumans.
44	J. Lingelbach,	*Stadsgezicht*	800	Helendael.
45	O. Marcellis,	*Planten en insecten*	400	Rutten (Luik.)
46	O. Marcellis,	*Planten en bloemen*	300	Coosemans.
47	D. Meytens,	*Portret*	3200	Antw museum
48	Th. Michaux,	*Landschap*	350	G. Koninckx.
49	Th. Michaux,	*Landschap*	575	Cl. Geelhand.
50	J. Miel,	*Bedelaar*	100	Em. Geelhand.
51	J. Miel,	*Vertrek naar de markt*	220	De Coster.
52	Mieris (toegeschr.)	*Jonkvrouw*	400	Helendael.
53	A. Mignon,	*Bloemen, dieren enz.*	2400	Rijksmuseum.
54	Moucheron	*Landschap*	550	Rijksmuseum,
55	Moucheron	*Landschap*	100	L. Godderis.
56	M.V.D.,	*Vrouwenportret*	50	Helendael.
57	P. Neef,	*Gezicht in O.-L.-V.-kerk*	2600	De Coster.
58	B. Peeters,	*Zeestuk*	325	Cl. Geelhand.
59	B. Peeters,	*Zeestuk*	150	De Coster.
60	Persin,	*Broeder en zuster*	90	Stas.
61	C. Van Poelenburg,	*Maria Magdalena*	440	De Hollain.
62	A. Pynacker (school	*Landschap*	80	Em. Geelhand.
63	Rembrant (school)	*Een Rabbijn;*	70	Van Heurck.
64	Rombouts,	*Landschap*	1600	B. Isenbaert.
65	Rombouts,	*Landschap*	1300	Rutten (Luik.)
66	P.P. Rubens,	*Maria Magdalena*	600	Raeymaeckers
67	F. Rubens,	*Veldslag*	550	F. Delehaye.

68	F. Rubens,	*Veldslag*	500	F. Delehaye.
69	R. Ruys,	*Rozen, druiven enz.*	80	Em. Geelhand.
70	S. Ruysdael,	*Landschap*,	800	Van de Werve
71	S. Ruysdael,	*Landschap*,	650	Berg (Frankf.)
72	R. Savery,	*Landschap*,	110	Stroobant.
73	Schippers,	*Huiselijk tooneel*	80	Helendael.
74	M. Schoovaerts,	*De markt.*	1100	R. della Faille.
75	M. Schoovaerts,	*Marktdag*	1100	R. della Faille.
76	Smith,	*Zeestuk*	400	Cl. Geelhand.
77	Smith,	*Zeestuk*	500	Cl. Geelhand.
78	J. Steen,	*De schoolmeester*	3600	Ed. Kums.
79	D. Teniers,	*Landschap*	1000	Antw museum
80	D. Teniers, (school)	*Landschap*	220	Berg (voorn.)
81	D. Teniers,	*Landschap*	100	Van Heurck.
82	Velasquez,	*Fruit*	2000	Antw museum
83	D. Vinckebooms,	*Landschap*	800	J. Van Havre,
84	B. Van den Bosch,	*Binnengezicht*	375	Jos. Isenbaert.
85	Van der Meulen (school)	*Portret Lodewijk XIV*	80	P.E. Nicolié.
86	Van der Meulen (school)	id. *mev. de Montespan*	110	Stroobant.
87	A. Van der Neer,	*Maanlicht*	450	Raeymaeckers
88	A. Van der Neer, (school)	*Zeestuk, maanich*	45	Helendael.
89	P. Vander Willigen	*Landschap*	250	Van de Werve
90	A. Van de Velde, (school)	*Landschap*	220	Em. Geelhand.

91	A. Van de Velde, (school)	*Landschap*	180	Em. Geelhand.
92	A. Van de Velde, (school)	*Landschap*	140	Neumans.
93	Th. Van Thulden,	*Mars door de Victorie bekroond*	575	Helendael.
94	Van Uden & Teniers	*Landschap*	850	De Coster.
95	Van Vliet,	*Krijgswacht*	230	Helendael.
96	G.P. Verbruggen,	*Bloementuil*	40	P. Dyckx.
97	Onbekend,	*Een wijsgeer*	50	Cardon.
98	Verelst,	*Bloemen*	15	P.E. Nicolié.
99	A. Willaert,	*Zeestuk*	300	Cl. Geelhand.
100	Ph. Wouwermans,	*Jachtoponthoud*	2500	Em. Geelhand.
101	Ph. Wouwermans, (school)	*Soldatenkamp*	200	Coosemans.
102	Ph. Wouwermans, (school)	*Idem.*	200	Coosemans.
103	J. Wijnants	*Landschap*	1700	G. Koninckx.
104	Wyntrack,	*Landschap*	250	Rutten.
105	H. Zorg,	*Stilleven*	270	P.F. Giebens.
106	Onbekend,	*Vanitas*	80	F. Delehaye.
107	Get. I.V.S.	*Winter*	120	Coosemans.
108	Get. P.F.	*Herbergkrakeel*	65	Berg.
109	Get. I.	*Portretten der twee zonen van Jacomo Guyot*		Ingehouden.
110	Get. I.	*Ivoren Christusbeeld*	500	Em. Geelhand
111	W. Pompe, (1775)	*Mars en Venus*	210	Cools. (Brussel)
112	W. Pompe, (1776)	*Ceres*, *Mercurius en liefdegodjes*	270	Cools (Brussel)
113	Onbekend,	*Eolus* (marmer)	710	Cools Brussel

114	Onbekend,	*De geeseling* (gebakken aarde)	25	F. Delehaye.
115	W. Pompe. (1775)	*Mars en Venus* (gebakken aarde)	45	P.F. Giebens.
116	W. Pompe.	*Ceres, Mercurius enz.*	50	P.F. Giebens.
117		Chin. verlakte kast.	1500	F. Delehaye.
118		Ebbenhouten kast,	600	Cools.
		Totaal Fr. 89,410		

Zooals bovenstaande lijst aanwijst, zijn er 5 stukken voor het

Antwerpsch museum aangekocht: n^r^ 31 is eene weergaloos keurig afgewerkte schildering; n^r^ 47 is een uitmuntend portret van eene Engelsche dame, geschilderd door Daniel Meytens, Van Dycks voorganger als hofschilder van Karel I; n^r^ 79, een puik landschap van D. Teniers; n^r^ 22, het meesterstuk van F. Franck en n^r^ 82, een prachtig fruitstuk, door den catalogus toegeschreven aan Velasquez, doch welk volgens ons van een anderen meester zou kunnen zijn. De drie eerste stukken zijn aangekocht voor rekening van het museum mits fr. 10,700; de twee andere kocht de maatschappij *Artibus Patriae* voor 6,200 fr., om door haar aan het museum te worden geschonken.

XVIe Nederlandsch taal- en letterkundig congres.[1].

De heer J.F.J. Heremans, leeraar bij de Gentsche hoogeschool, heeft het volgende verslag aan den heer minister van binnenlandsche zaken toegezonden nopens het XVIe Nederlandsch taal- en letterkundig congres:

Ingevolge den last, dien gij mij wel hebt willen opdragen, heb ik de eer U verslag te doen over de werkzaamheden van het XVIe taal- en letterkundig congres, dat van den 21^n^ tot den 25^n^ Augustus laatstleden te Kampen werd gehouden.

De aloude Hansestad had zich voor deze omstandigheid in feestgewaad gehuld. Op den avond van Woensdag den 21^n^ Augustus had ten stadhuize de plechtige ontvangst door den heer burgemeester, S.-H. de la Sablonière, vergezeld van de leden des gemeenteraads, plaats. De ontvangst was zeer hartelijk. Op de verwelkomende redevoering van den heer burgemeester werd door den ondergeteekende voor het gulle onthaal, uit name der Belgische regeering en der Vlaamsche letterkundigen, die met hem het congres kwamen bijwonen, dank gesproken, en gewezen op de voortdurende belangstelling van ons staatsbestuur in de werkzaamheden der taalcongress en. Daarna werd insgelijks het woord gevoerd door den afgevaardigde der Nederlandsche regeering, den heer van Ek, lid van de Tweede Kamer der staten-generaal.

Des anderendaags te tien uren werd door den heer Lubach, voorzitter der regelingscommissie, het congres geopend met eene sierlijke redevoering over het nut en het doel dezer letterkundige bijeenkomsten. Een zeer talrijk publiek woonde deze eerste vergadering, evenals de volgende, bij. Daarna ging men over tot de benoeming van de leden der bureelen van de algemeene vergaderingen en de drie afdeelingen. Deze bureelen werden als volgt samengesteld:

Algemeene vergadering. Voorzitter de heer de Jonge van Ellemeet; ondervoorzitters de heeren Heremans, Schaepman en Lubach; secretarissen de heeren Ledeganck, Verdam, Nanninga Uitterdijk en van de Sande Bakhuyzen.

Eerste afdeeling. Voorzitter de heer Brill; ondervoorzitters de heeren Beckering Vinckers en van der Cruyssen; secretarissen de heeren Hansen en Gallé.

Tweede afdeeling. Voorzitter de Heer van der Auwera; ondervoorzitters de heeren Dercksen en Fredericq; secretarissen de heeren Kollewijn en Vorsterman van Oyen.

Derde afdeeling. Voorzitter de heer Hilman; ondervoorzitters de heeren de Geyter en Jacobsen; secretarissen de heeren Adriaensen en Heuf.

(1) Zie de *Vlaamsche School* 1877, blz. 27, 47 en 102 en loopenden jaargang blz 83.

Wanneer de bureelen waren benoemd, begaven zich de leden van elke afdeeling naar de verschillende lokalen, die haar voor vergaderplaats waren aangeduid.

In de eerste afdeeling, waar over de belangen van taal- en letterkunde en van den Nederlandschen boekhandel moest worden beraadslaagd, sprak de heer Brill over het Nederlandsch zooals het in Zuid-Afrika is verbasterd: hij trachtte de oorzaak dier verbastering op te sporen, en drukte de meening uit, dat door de botsing van twee talen op éénen bodem de taalkundige vormen steeds afslijten en verloren gaan. Tegen deze meening werden eenige bedenkingen ingebracht door den ondergeteekende, die, onder anderen, het voorbeeld aanhaalde van ons vaderland, waar de botsing sedert eeuwen geschiedt, en nochtans hebben de Vlamingen min de spraakkundige vormen verloren dan de Noord-Nederlanders, die van die botsing bevrijd zijn gebleven. Volgens een ander lid, den heer Anspach, zou de invloed van het Engelsch in Zuid-Afrika tot het afkorten der uitgangen en de geslachts-verwarring aanleiding hebben gegeven.

Denzelfden dag werd nog over woordafleiding gehandeld door den heer Wulfften Pathe, die hierover gedachten in het midden bracht, die door de heeren Beckering Vinckers, Gallé en den ondergeteekende werden bestreden, omdat zij niet strookten met de nieuwere, onwrikbare wetten, die door den grooten Jacob Grimm op 't gebied der Germaansche taalwetenschap werden ontdekt.

In dezelfde eerste afdeeling werd op den tweeden dag door den heer Dercksen de vraag behandeld: '*Is de naamlooze critiek in Noord- en Zuid-Nederland aanbevelenswaardig*?' en door hem ontkennend beantwoord. Niet al de leden der afdeeling waren van het gevoelen des heeren Dercksen; op zeer geestige wijze werd dit door den heer Schaepman bestreden, die, op zijne beurt, tegenstanders vond in den heer J. Hoek en mevr. van der Chijs.

De heer Beckering Vinckers las eene belangrijke bijdrage '*Over gebruik en wangebruik op het gebied der Nederlandsche taal,*' die gevolgd werd van eene woordenwisseling tusschen den spreker en den ondergeteekende over enkele taalkundige punten, door den heer Beckering Vinckers aangeraakt, en van de mededeeling van eenige gedachten '*Over boekentaal*' door den heer van der Cruyssen. Deze laatste heer sprak insgelijks in de derde zitting dezer afdeeling over de noodzakelijkheid van eenheid voor de spraakkundige termen. Hij toonde aan, hoe het verschil van benamingen voor dezelfde zaken bij de leerlingen verwarring doet ontstaan.

Onder de vragen door de regelings-commissie opgegeven, kwam de volgende voor: '*Wat is er bekend aangaande de Nederlandsche dagbladen en tijdschriften, die in sommige deelen van Noord-Amerika verschijnen?*' De heer Funke beantwoord-

de die vraag, en legde een exemplaar op het bureel neder van de volgende dagbladen en tijdschriften: *de Hope*, *de Wachter*, *de Standaard*, *de Hollander*, *de Huisvriend*, *Pella's weekblad*, *de Vrijheidsbanier*, *de Volksvriend*, waarvan de meeste in Michigan (Noord-Amerika) het licht zien.

De taal der in het Nederlandsch geschreven dagbladen werd vervolgens door den heer Ramondt, *Het vervaardigen van een algemeen Nederlandsch idioticon* door den heer Gallé en de *Inrichting van den boekhandel in Zuid- en Noord-Nederland* door de heeren Petri en Funke ter sprake gebracht.

Ter gelegenheid van de verschijning eener metrische vertaling van Homerus door C. Vosmaer, leidde de heer Jansen de vraag in, '*Of het bezigen van de Grieksche metra met name van den hexameter aanbeveling verdient?*' en drukte de meening uit, dat de Grieksche metriek strijdig is met ons taaleigen, hetgeen door den ondergeteekende en den heer Burgersdijk werd tegengesproken. Beide wezen op de uitmuntende metrische verzen, die in onze taal bestaan. Eenige Zuidnederlandsche dichters, zooals Dautzenberg, de Cort, van Beers en Hansen, hebben hierin uitgemunt.

De tweede afdeeling hield zich met Nederlandsche geschiedenis, oudheidkunde, boekenkunde, archiefwezen en kunstgeschiedenis bezig.

De heer Dercksen voerde het woord over '*Kampen en de IJssellinie in* 1672', de heer Vorsterman van Oyen '*Over heraldiek en genealogie als hulpbronnen bij het beoefenen der geschiedenis*,' en de heer Nanninga Uitterdijk '*Over het archiefwezen.*'

Den tweeden dag werd de zitting geopend met eene voordracht door den heer Fredericq over de Protestantsche doorluchtige Schole van Gent ten tijde van Hembyse, waarna de heer Ledeganck optrad met eene belangrijke bijdrage over het onderwijs in de middeleeuwen, die eene discussie onder verschillende leden der afdeeling uitlokte. Ook de voordracht van den heer Nanninga Uitterdijk '*Over Lodewijk van Campen*, *den vriend van Petrarca,*' gaf aanleiding tot gedachtenwisseling onder de heeren Anspach, Ledeganck, Vorsterman van Oyen, van Doorninck en anderen.

In de derde vergadering dezer afdeeling sprak de heer van der Auwera over twee beroemde Kampenaren, *Albrecht en Wijnand Piggh*, en de heer Nanninga Uitterdijk deelde eenige wetenswaardige inlichtingen mede over de vestiging van de Engelsche avonturiersocieteit op 't einde der XVIe eeuw in onderscheidene Nederlandsche plaatsen en haren invloed op de Nederlandsche steden, die tot de Hanse behoorden. De heer Ledeganck las eene verhandeling over de oude doopnamen, de oudste oorkonden onzer geschiedenis, en deelde eene lijst mede van eigennamen, waarvan hij de beteekenis opgaf.

In de derde afdeeling, die aan het Nederlandsch tooneel, de zang- en toonkunst was gewijd, waren de voornaamste sprekers de heeren Jacobson, Hilman, Heuf, Piccardt, de Geyter en de Veer. De heer Jacobson gaf eenige voortreffelijke wenken *Over de kunst van den tooneelschrijver*, en eindigde met den wensch dat er meer samenwerking mocht wezen tusschen tooneelschrijvers en tooneelspelers. Daarover ontstond tusschen den spreker en den heer Heuf eene zeer leerrijke gedachtenwisseling.

De heer de Geyter gaf inlichtingen over den onlangs door de stad Antwerpen uitgeschreven wedstrijd voor het beste tooneelstuk, waarover hij een ongunstig oordeel velde.

Den tweeden dag onderzocht de heer Jacobson de eischen van eene Nederlandsche tooneelschool. Ook de heeren Hilman, de Veer, Ramondt en Heuf deelden hierover hun gevoelen mede. Uit de beraadslaging bleek, dat niet alleen technische opleiding, maar ook literarisch onderricht in eene tooneelschool noodzakelijk is.

De algemeene vergaderingen hadden op 22, 23 en 24 Augustus des namiddags plaats. Zooals in de vroegere congressen werden hier meer voordrachten van louter letterkundigen aard, voor het groote publiek bestemd, gebouden. Gedichten werden er gelezen door de heeren Laurillard, Hansen, J.-W. Brouwers, mevr. Lina Schneider en Burgersdijk, die het congres vergastte op de voordracht van eenige tooneelen uit eene door hem op uitstekende wijze bewerkte vertaling van twee blijspelen van Shakespeare: *De Drie-koningenavond* en *Romeo en Julia.*

De heer Schaepman herinnerde in eene prachtige improvisatie den sterfdag van Joost van den Vondel. Op den 5^{den} Februari 1879 zal het twee honderd jaren zijn geleden, dat onze grootste dichter is gestorven. De heer Schaepman stelde voor, dien dag plechtig te Amsterdam te gedenken. Dit voorstel werd den volgenden dag in beraadslaging gelegd en aangenomen. Eene internationale commissie werd benoemd om het programma der plechtigheid vast te stellen. Door den heer J.-W. Brouwers werd tevens voorgesteld, om op het slot te Muiden, de buitenplaats van P.Cz. Hooft, eene bibliotheek te stichten van Nederlandsche schrijvers, inzonderheid van degenen, die tot de zeventiende eeuw behoorden en deel maakten van den beroemden Muiderkring.

De heer Hamelberg, algemeen consul van den Oranje-Vrijstaat (Zuid-Afrika), bracht een zeer belangrijk verslag uit vanwege de in het XVe congres benoemde commissie tot onderzoek naar hetgeen dienen kan om de banden tusschen de Nederlanden en de Zuidafrikaansche volksstammen te versterken. Hij was van gevoelen, en hij vond ondersteuning bij den heer Sloet tot Oldhuis, dat zooveel mogelijk Nederlandsche boeken naar Zuid-Afrika moeten worden gezonden. Hij beval die zaak onzen uitgevers en letterkundigen aan, en zal zich gaarne met het opzenden der boeken, die men hem zou willen laten geworden, gelasten.

In de zitting van den 23*sten* Augustus trad de heer Piccardt op met een krachtig pleidooi voor het goed recht onzer Nederlandsche taal op het gebied der toonkunst. De heer Fredericq ondersteunde hem en wees op onze heerlijke middeleeuwsche liederen met hunne schoone, gevoelvolle melodieën, en op de toonkundige uitgaven van het Willems-fonds. Hulde werd te dier gelegenheid gebracht aan twee Nederlandsche dichters, den eenen uit het Noorden, J.-P. Heye, den anderen uit het Zuiden, Frans de Cort, die zooveel voor den Nederlandschen zang hebben gedaan.

De heer Hansen eindigde deze tweede zitting der algemeene vergadering met de voordracht van een lierdicht. *De lof van Dietschland* getiteld, dat hij liet voorafgaan van eenige taalkundige inlichtingen, die hij besloot met den wensch, dat het Platduitsch met het Nederlandsch zou worden samengesmolten. Na voorlezing van het gedicht ontstond eene woordenwisseling tusschen den dichter en den ondergeteekende, die aan de mogelijkheid van de door den heer Hansen gewenschte versmelting twijfelde: onze thans voor goed vastgestelde spelling, ons woordenboek en onze taalkundige vormen kunnen, volgens hem, geene radicale veranderingen meer ondergaan, zooals door den heer Hansen schijnen te worden verlangd.

De laatste zitting der algemeene vergadering werd grootendeels gewijd aan het regelen van zaken van huishoudelijken aard: er werd besloten, dat het volgende taal- en letterkundig congres in België in 1879 zou worden gehouden in eene door de te Kampen aanwezige congresleden te bepalen stad.

Na eene voordracht over de verdiensten van eenen Kamper klokkengieter door J.-W. Brouwers, hield de eer O. Périer eene schitterende improvisatie, waarin hij in breede trekken de geschiedenis schetste van onze taalbeweging gedurende de laatste jaren. Hij toonde den vooruitgang aan der Vlaamsche zaak op staatkundig gebied, en eindigde met zijne meening uit te drukken, dat de wetten, die het gebruik onzer taal regelen voor de rechtbanken en in bestuurlijke zaken, door eene Vlaamsche vertaling der *Annales parlementaires* moesten worden bekroond.

Uit dit kortbondig verslag zul u blijken, mijnheer de minister, dat, wat de werkzaamheden betreft, het XVIe taal- en letterkundig congres, dat te Kampen samenkwam, voor de vroeger gehoudene niet moet achterstaan. Voorname punten werden er door uitstekende letterkundigen van Noord en Zuid behandeld, en de beste geest, een geest van ware broederlijkheid en warme vaderlandsliefde, heeft er onder de geleerden van beide landen geheerst. Meermalen werden de nationale feesten herdacht, die in Brussel en den Haag juist terzelfder tijd werden gevierd, en telkens heeft zich de liefde voor de koninklijke stamhuizen van België en Nederland met geestdrift lucht gegeven.

Aanvaard, mijnheer de minister, de betuiging mijner eerbiedige verkleefdheid.

Gent, den 18^{n} October 1878.

J.-F.-J. HEREMANS.

De jonge grootvader.

V.

Vijftien jaren!... Een groot tijdperk voorwaar in 't korte en brooze menschenleven! Vijftien jaren zagen den roem van Napoleon, die Europa als omkeerde, bloeien en verwelken; en die andere doorn in 't oog der Engelsche politiek, het prachtig koninkrijk der Nederlanden, als opgeschoten uit de zegerijke plassen van Waterloo, verging vijftien jaren later onder het broedermoordend strijden van 1830!

Ook in den kleinen kring, die ons omgeeft, wat al veranderingen in vijftien jaar! De knapen, welke voorheen, in toomelooze wildheid, 's daags over grachten en slooten sprongen, 's avonds gingen trekken aan de bellen der buurt en altoos de plaag waren van de al te geduldige veldwachters en politieagenten, - de meesten er van

zijn thans mannen geworden, mannen van ernst, die handel drijven, ondernemingen besturen en moedig vooruit streven, elk in zijn vak. De kleine meisjes, welke, opgesmukt als popjes, op den arm of aan de hand eener meid of oudere zuster naar school werden gebracht of naar buiten trokken, - zouden wij die nog wel durven herkennen in die zwierige deernen met schalksche, lonkende oogen en prachtigen dosch? Hoeveel personen, die wij vóór vijftien jaar nog zagen werken en heerschen als krachtige mannen en bloeiende vrouwen, zitten nu afgesloofd, kuchend en klagend aan den eenzamen haard! Hoeveel van die goede ouderlingen, welke ons zoo lief waren, als beschermers en vrienden onzer kindsheid, zijn nu reeds aangekomen, waar zij dan sukkelend henenreisden: in de eeuwigheid! En hoeveel machtige armen, hoeveel jeugdige harten zijn intusschen niet stil gevallen voor den adem van dien immer werkzamen vernieler, - den dood! En waar zijn onze vrienden en gezellen van vóór vijftien jaren, welke nog in 't leven zijn? - Helaas, meestal verspreid, Oost en West, waar 't geluk hun wenkte, of waar het onheil hen dwong te wijken!

Vijftien jaren! Van wat ontgoochelingen en wendingen der fortuin kunnen zij niet getuigen! Gij, ouders, die eene toekomst van goud droomdet voor uwe lieve kinderen, wat hebt gij u verheugd en zalig gevoeld bij 't aanschouwen van 't geluk, dat hunne proefjaren ten deel viel! En dit geluk heeft ze verlamd, bedorven, vernietigd, heeft er ellendelingen van gemaakt. Wie heeft er niet soms medelijdend de schouders opgehaald, wie soms niet gegrimlacht, bij de bittere teleurstellingen van een kind des tegenspoeds? En nochtans, die tegenspoed is voor den jongen een goede voogd geworden, die hem geleerd heeft, gericht en gesterkt; hij heeft er dien man van gevormd, die nu het noodlot te gebieden schijnt en met meesterlijke hand de meest ingewikkelde werkingen geleidt.

En konden wij eens vijftien jaren vooruitzien?... Danken wij echter de Voorzienigheid, dat zij ons dien blik, met al zijne naarheid en wanhoop, heeft onmooglijk gemaakt, en er ons toch al het leerzame heeft van gelaten in den rustigen en boeienden terugblik op 't verleden!

Wij zijn dus vijftien jaren verder geraakt en gekomen tot in de eerste dagen van Mei 1866.

Het huis in de Nieuwstraat te Meulestede heeft eene kleine verandering ondergaan: de vensters in den winkel zijn echte *winkelvensters* geworden en zijn nu voorzien van een drietal borden, waarop de sierlijkste laarzen, schoenen en bottinnen staan uitgestald; en in plaats van twee vinden wij thans ('t is twee ure namiddag) zeven personen in den winkel aan 't werken.

Vooreerst bemerken wij den baas, die bezig is met een paar schoenen op te zetten, en de bazin, die, achter hem gezeten, bottinnen boordt. Hoewel nu in de 70, houden beide echtelingen zich nog zeer recht, maar beider gang zal vast vertraagd zijn en verstild. 't Zijn wat men gewoonlijk fraaie menschen noemt. Dat de bazin grijs is en de baas wat kaal begint te worden; dat

beide wat zouden mogen klagen over de ontrouwe tanden, welke de eene na den andere deserteeren, als of zij 't dienen moede waren; dat alles is aan hunnen graad van ouderdom, dien zij niet loochenen kunnen, verbonden; en de oude lieden getroosten zich gewoonlijk ook over dien af- en uitval, met eene wijsheid, als hunnen jaren past. Zelfs hebben onze oudjes er niet eens ernstig aan gedacht om voor het mond-arsenaal plaatsvervangers te koopen. Zij vertrouwen dat vreemd goedje niet, dat al te dikwijls wegens slechten dienst tijdelijk opgeschorst en eindelijk voor goed afgestraft moet worden.!

Naast den baas zit een filinke jongeling, een krullekop met blozende kaken en gullen aanblik, die in den winkel 't hooge woord schijnt te voeren, en niet alleen den gasten, maar zelfs den baas aanmerkingen maakt over 't werk. Indien wij baas Pieters niet kennen, zouden wij den pas zes en twintigjarigen moeial voor den meester des huizes houden. En mocht iemand de al te groote goedheid van den baas bewonderen, die zijn geliefden pleegzoon, Karel Stoens - want deze is 't - alles toegeeft: hem leder laat koopen, het werk beredderen, de gasten aannemen, besturen en afdanken, de klanten bedienen, het geld ontvangen en uitgeven, ja, die hem zelfs vragen gaat, wat hij, baas, het best verrichten zou; - deze toch zou den meesterschoenmaker geen al te groot ongelijk geven, als de goede oude den winkel zou aantoonen, die thans de beste van de stad op zijde streeft; als hij bovendien verzekeren zou, dat er, behalve de vier gasten op den winkel, nog drie maannen en vier vrouwen in hun eigen huis voor zijne rekening werken; en als hij ten slotte zou zeggen: dat alles heb ik aan onzen Karel te danken! Hoe dat gekomen is? Wel, tot op zijn zestiende jaar moest de jongen, die reeds wat geleerd was, eene goede school bezoeken; dan eerst had de baas hem zijn herhaald verzoek toegestaan, en hem eene plaats in den werkwinkel ingeruimd. Op betrekkelijk korten tijd was Karel een volmaakt werkman geworden; geene kunstgreep in 't behandelen van 't leder, of hij wist er achter te komen; en weldra moesten Thomas en de baas voor hunnen leerling den duim leggen. Stillekens aan had Karel in den winkel verbeteringen ingevoerd en het werk eene grootere uitbreiding gegeven; dit alles tot groot genoegen van zijne pleegouders, die hem beminnen met eene teederheid, welke vele natuurlijke ouders beschamen kon, en alleen geëvenaard werd door de dankbare liefde des jongelings voor zijne weldoeners en gansch hun gezin.

Eene blondlokkige maagd met groote blauwe oogen, zit naast de bazin: het zachte rood harer welgevulde wangen en fluweelfijne lipjes lost zich bekoorlijk op te midden van het hagelwit, dat het overige van haar zoet gelaat als bedauwt. De tengere ledematen van 't meisje bezitten nog die rondheid, welke dat iets kinderlijks kenmerkt, - 't schoonste sieraad der negentien jaren, en 't welk zelden aan de een en twintig (ouderdom der maagd) bijblijft. 't Is Roza Zegers, de pleegzuster des jongelings, het troetelkind der echtelingen Pieters, de schat van het heele huisgezin. Een tijd lang is zij op school geweest, en zij bezit eene zeer goede burgergeleerdheid. Voor 't gemak van de betrekkingen met Walen en Franschen, heeft zij, zoo wel als Karel, zelfs eenige lessen genomen in 't Fransch; zij drukt zich dan ook tamelijk wel uit in die taal, zonder echter eenige aanspraak te willen maken op den fijnen tongval. Gelukkig voor haar, is zij niet in de gelegenheid geweest om die verkeerde neigingen op te doen, welke de gewone vruchten zijn van het verblijf in de kostschool, - de schadelijkste instellingen van onze eeuw. Alzoo ligt er in haar karakter niets van dien belachelijken hoogmoed, het gevolg van den gemeenzamen omgang met meer

bemiddelde of reeds bedorvene gezellinnen; geen ijdel zelfvertrouwen, geput uit zwetserij en lichtzinnige raadgevingen van onervarene vriendinnen. Neen, het meisje, dat dáár zoo vlijtig te naaien zit, heeft aan den huiselijken haard zelve van hare pleegmoeder al de deugden der goede huishoudsters afgeleerd. 't Is schoon om te zien, hoe zij tot de kleinste bijzonderheden der keuken weet waar te nemen; men gevoelt het geluk der huisgenooten, als men getuige mag zijn van de teedere voorkomendheid, waarmede zij door allen hare gepaste zorgen weet te doen aannemen! 't Voorgevoelen van de werkvrouw Sofia is ook eene waarheid geworden: buiten den ‘grooten wasch’ tweemaal 's jaars, behoeft er geene werkvrouw meer te komen bij de Pieters: met de geringe hulp, die de bazin haar geven wil, verricht 't meisje er alles.

Bij Karel zit Thomas van Diest, en recht over hen de drie overige knechts, welke allen flink den pekdraad hanteeren. Thomas is schier niet meer te herkennen. Vooreerst is hij schrikkelijk dik geworden, en dan, hij draagt eenen bril! Wel hebben die twee omstandigheden den knecht - die er anders nog altoos vijftien jaar jonger uitziet, dan hij is - wat verouderd; maar toch heeft hij er eenen zweem van deftigheid en een verstandig uitzicht mede gekregen, waarvan hij natuurlijk bij elke gelegenheid partij trekt, Thans zingt hij onder 't werken het referein van ‘den Vlaamschen Leeuw,’ dat hij van de *Zanglust* heeft afgeluisterd. Er ontbreken Thomas maar twee hoedanigheden, om een goed zanger te zijn: 't gevoel van de beteekenis der woorden, die hij onbarmhartig radbraakt, en een weinig muzikaal gehoor. Hoezeer hem vooral dit laatste moet te kort schieten, schijnt eene beweging van Roza te bewijzen; 't meisje toch brengt hare beide handen beduidend aan de ooren.

- Thomas, zegde een der knechten, die rechtover hem zat: gij moest maar uitscheiden met zingen, jongen: de kanarievogels van onzen buurman zullen de stuipen krijgen.

Voor antwoord wierp deze een verachtenden blik op den spreker en stiet daarop 't referein uit met een bulderend *fortissimo*, dat den winkel deed dreunen en het gelach der overigen volkomen verdoofde.

- Nu, Thomas, hernam dezelfde knecht, als gij geen medelijden hebt met de arme muzikanten van den buurman, dan moet gij toch deernis hebben met de goede Roza, die op uw hartroerend gezang is aan 't schreien gegaan!..

't Meisje had nu haastig een deel van haren voorschoot voor 't aangezicht getrokken, en beet er hard in om in geen luidkeels lachen te moeten losbreken.

- Is dat waar, Lieven? zei Thomas, verwonderd omziende.

Waarachtig!.. Nu, dan zal ik maar zwijgen... Mijn liedje is nochtans zoo treurig niet.

- 't Is hartroerend, zeg ik u, hervatte zoo ernstig mogelijk de knecht, dien Thomas had Lieven genoemd: 't is zeer hartroerend gezongen. Of 't lied droef is, dat geeft er niet aan. Ja, jongen, wildet gij in onze *Zanglust* maar komen, wij zouden wat uitvoeren met uwe stem!

- Ja, dat geloof ik, zei Thomas, nu ten uiterste gevleid: men heeft mij dat nog gezeid.... En evenwel, Lieven, heb ik nooit muziek geleerd.

- 't Is eene *ingeborenheid*, zei Lieven, en dat kan elkeen, zelfs met muziek te leeren, niet krijgen.

- En waarom komt gij dan niet in onze zangmaatschappij? zei Karel luimig: uwe drie gezellen zijn er in, ik ben er in, onze baas is er eerelid van: gij alleen ontbreekt er!

- 't Is allemaal wel, Karel jongen, zei Thomas op half treurigen toon; er in zijn, dat is eene schoone zaak; maar er in komen, er in geraken, dat is wat anders!

- Er in geraken! zei Lieven; wie zegt, dat gij daar niet zoudt in geraken?... Wel, wel!...

- Alsof ik niet wist, op welke manier men daar kan inkomen, antwoordde Thomas: de president heeft mij alles gezeid, Lieven, alles!...

- Zoodat gij er den president reeds over gesproken hebt? vroeg Karel.

- Zeker, antwoordde Thomas, reeds van voor lang. Maar verschieten dat ik deed, toen ik dat alles hoorde!.. Jandorie!.. 't en is geen klein bier!.. Eerst een half jaar leven met water en brood, en dan nog riskeeren van u armen en beenen te breken!..

Allen keken verwonderd en nieuwsgierig naar Thomas; zij mochten niet lachen, wilden zij iets meer weten; want het was hun duidelijk, dat men Thomas wat had opgedraaid om hem zijn voornemen te doen opgeven.

- Maar, Thomas, zei de baas, de anderen een teeken van verstandhouding gevende, maar, jongen, dat is toch om te lachen, dat gij een half jaar zoudt moeten vasten; en dan nog gevaar loopen van armen en beenen te breken om in de *Zanglust* te geraken!...

- Neen, 't is zoo, bevestigde Thomas. 't Is goed te zien, baas, dat gij slechts eerelid zijt. Maar vraag het eens aan de kameraden hier, als zij willen de waarheid zeggen!

- 't Is zoo, bevestigden de andere knechten, terwijl zij op hunne lippen beten en 't hoofd wat over hun werk bogen om hun lachend gezicht voor Thomas te verbergen.

- Maar, hernam de baas, hoe zijn de andere er dan ingeraakt?

- Vooreerst, baas, zij zullen niet zeggen, wat zij hebben afgezien; maar, bovendien, zij wegen zoo zwaar niet als ik!

- Zoo is 't! zei Lieven, met zulken ernst, dat al de anderen ondanks hunne krachtigste inspanning in een schaterend lachen uitborsten.

- Kan ik er nu iets aan doen, dat ik geen reiger ben? zei Thomas misnoegd. Weet gij wat uwe *Zanglust* is? Een geheel gezelschap van reigers en spieringen!...

- Thomas jongen, zei Karel: 't is slecht van u, de *Zanglust* alzoo uit te maken: al de leden er van zijn u genegen, zoowel als de president. Maar gij meendet daar seffens, dat wij met u lachten, en gij waart er boos om, niet waar? Nu, gij hebt gelijk van niet met u te laten gekken; maar gij hebt ongelijk van te denken, dat ik dan zoude mededoen!.. Neen, jongen, wij zijn allen in eenen lach geschoten om te barsten, toen wij zagen, dat onze baas zoo een aardig figuur trok!... De man weet niet, hoe het in de *Zanglust* gaat!

- Als 't zoo is, baas, zei Thomas, dan zal ik u eens zeggen, alles wat ik er van weet, maar op een zwijgen, hoort ge; want ik heb den president geheimhouding moeten beloven.

De baas had zijnen neusdoek genomen en hield zich kwansuis, alsof hij geweldig moest niezen. Hij wist geen ander middel meer om zijne lachbui in te houden.

- Zoodan, zei Thomas, een jaar geleden ging ik mij bij den president aanbieden om in de *Zanglust* te worden aangenomen. De president ziet mij heel gaarne, en hij ontving mij allervriendelijkst in zijn kabinetje, waar zijne piano staat. Ik moest eerst zingen: *do, re, mi* enz. Dat ging zoo wel, dat de president uitscheidde met spelen en mij alleen liet doorzingen; en als ik eens aan den gang was, zong ik als eene lijster, van alles wat ik kon. De president had echter buikpijn gekregen, en lag over zijne piano met het hoofd in zijne handen. Ik had er deernis mede en scheidde uit, de buikpijn van den president ging dan over, en hij vroeg mijnen ouderdom.

- 't Was met mij juist hetzelfde, zei Lieven.

- Met ons ook, zeiden de anderen, weder het hoofd bukkende over hun werk.

- De president weet nog al veel van buikpijn, zei Karel.

Roza was met den neusdoek aan haren mond opgestaan en naar de keuken geloopen. De bazin, die gelukkiglijk achter Thomas zat, schudde van 't lachen.

- Hij vroeg mij dan, hoe oud ik was, vervolgde Thomas, en boog bedenkelijk 't hoofd op mijn antwoord. Dan bracht hij mij in zijnen winkel, deed mij in de balans stappen en woog mij: hij telde vijf en tachtig kilogrammen!... 'Thomas, jongen,' zeide hij daarop, 'het ware best voor u, dat maar uit uw hoofd te stellen!'... Of ik stond te kijken!

De baas proeste zijn lach uit, iets waarin al de anderen hem onmiddellijk volgden. Thomas dierf er zich niet meer om stooren en vervolgde dus:

- Gij moet weten, baas, niemand wordt in de *Zanglust* aanvaard, of hij moet eerst een 'opsignorken!' uitvoeren! Maar, als gij zoo blijft lachen, kan ik niet voort.

- Maar, jongen, zei de baas, laat ons eens lachen op ons gemak: ik verzeker u, dat het niet om u is!.. Gij zegt dan, een 'opsignorken!' Hoe gaat dat?

- Wel, vervolgde Thomas, men neemt een stuk zeildoek en plaatst u daarop. Vier kloeke mannen houden de hoeken vast. De muziekmeester geeft u den toon: *ut*, en hij zegt: een, twee, drie! Gij begint *ut* te zingen, en op dezelfde maat geven de mannen, die den zeildoek houden, u eenen wip, en gij vliegt omhoog, den *ut* aanhoudende tot dat gij beneden komt: en alzoo

noemt gij *re, mi, fa* en al de andere tonen, telkens met eenen wip omhoog.

- Maar waarom dat? vroeg de baas.

- Dat weet ik niet, zei Thomas.

- Ik wel, zei Lieven: dat is om te onderzoeken of de man in quaestie zoowel omhoog kan zingen als omlaag!

Bij dien uitleg hadden Karel en de knechten hun werk van den schoot laten vallen; zoo uitbundig moesten zij lachen.

- En 't en is nog niet al, zei Thomas, die nu zelf vermaak scheen te vinden in dit lachen: als gij alzoo al de noten hebt afgezongen, krijgt gij eenen dubbelen wip, de mannen vangen u op in den uitgespannen zeildoek... En hier ligt nu de knoop: zijt gij te zwaar, zoo schiet gij er door, en niet alleen betaalt gij dan de waarde van den doek, gij zijt bovendien afgewezen; schiet gij er niet door, dan krijgt gij eenen schok, dat geheel uw lijf kraakt, - en zit gij niet al te wel in een, dan komt gij er af met gebrokene ledematen: maar dan zijt ge in alle geval aanvaard!

- Zoo! deed de baas, de tranen wat afdrogende, welke 't overvloedig lachen had doen vloeien: maar waarom geldt het vallen door den doek eene afwijzing?

- Zie, dat heeft de president mij niet uitgelegd, antwoordde Thomas.

- Wij weten dat zeer goed, zei Lieven: bij ons vervangt de doek de mande. Gij hebt nog hooren zeggen van iemand, die mislukt is: ‘hij is door de mande gevallen!’ Nu, in de *Zanglust* valt men door den doek!

- Ja, *dat* moet het zijn, zei Thomas. En gij zult nu voorzeker ook allen begrepen hebben, waarom ik het inderdaad uit mijn hoofd heb moeten steken lid der *Zanglust* te worden. Vast ware ik met mijne vijf en tachtig kilogrammen door den doek geschoten, gelijk de kogel door een gat. 't Is waar, ik kon een goed half jaar op water en brood leven, en ware dan misschien zoo mager geworden als juffrouw Leonie: maar dan liep ik, met mijne oude een en vijftigers, gevaar zoo goed als uiteengeschokt te blijven liggen!... Maar als men van den duivel spreekt... Ust, jongens!... *Mademoiselle Leonie!... Bon.... jour!...*

Die laatste woorden, op ongemeen hooghartigen toon uitgegalmd, met eene vrij lange poos tusschen de drie elementen der groetenis, moesten onvermijdelijk voor gevolg hebben de juffrouw, die nu juist vóór de deur stond, met een hoonend gelach te doen begroeten, en hadden in dat geval den spreker eene geduchte les van Karel doen krijgen; maar aller lachspieren waren vermoeid, en het eerbiedig ‘Dag, juffrouw Leonie’ van de andere knechten en van de huisgenooten, belette de binnenkomende zich in het minst aan de gekke maar toch welgemeende woorden van Thomas te stooren. Zij groette dan ook allen zeer beleefd.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

> o Gij, die nog eenen vader en eene moeder bezit, dank God daarvoor, op den dag waarin uwe ziel van vreugdetranen vol is en eene borst noodig heeft, aan welke gij ze vergieten kunt.
> JEAN PAUL RICHTER.

Oostersche poësie.

V. De weggevlogen valk.

Een machtige koning, verzot op de jacht,
Bezat eenen valk van het eelste geslacht;
Het dier op zijn' hand als een' schepter te dragen
In hof en paleis, was zijn grootste behagen.
Eens zond hij den vogel op jacht in de lucht;
't Ondankbare schepsel nam spoedig de vlucht;
En, in zijne schuur, op een' stoffigen balk;
Ontdekte er een boertje den edelen valk.
Hij liet van vermoeidheid de vleugelen hangen
En werd dus gemakklijk door 't boertje gevangen.
Die neemt hem voor eenen verbasterden haan
En stelt in zijn kevie een bakje met graan:
De vogel beziet het, maar roert het niet aan.
'Uw bek is te krom, om dit koren te pikken,
Uw klauwen, ze schijnen mij ook al te lang,
Zij hinderen u, dat is vast, in uw' gang;
Kom hier, dat wij alles eens propertjes schikken!'
Daar worden hem snavel en nagels gekort
Opdat niets in 't pikken of loopen hem schort,
En om met de hoenderen kennis te maken
Wordt nu onze valk op den mesthoop gezet
Waar kuikentjes scharrelen donzig en vet
En duiven roekoeën: - ze zouden hem smaken!
De vorst had intusschen bevolen dat vlug
Men 't beest zoude zoeken en brengen terug.
Daar vond men den valk, in de kevie gesloten
Met bloedenden snavel en hinkende pooten;
Door hennen omkakeld, bekraaid door den haan
Die, vast om den vijand ten diepste te hoonen,
Zich brallend vermeet op de kevie te tronen
En daar met de klettrende vleugels te slaan!
Men trekt hem met spoed uit dien afgrond van schande
En draagt hem terug bij den wachtenden vorst:
Die slaat zich van spijt met de vuist op de borst
En roept: 'Wie dien vogel ontadelen dorst
Moet dood! tot een spiegel van elk in den lande!
Maar neen! doe het monster van hier, uit mijne oogen!
Hij heeft mijne hoop en verwachting bedrogen,
Men werpe hem buiten en make 't bekend:
Zoo vaart hij, die dwaas zijnen meester ontrent,
Bij vreemden gaat zoeken, wat niet was verloren,
Door ijdelen waan zijne ziel laat bekoren,'
'De weldaad vergeet en verplichtingen schendt!'

J. FERGUUT.

Brussel.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom borrelt het water op, dat men in eenig vaatwerk op het vuur stelt, vooraleer het warm wordt?

Omdat het water, even als alle andere stoffen, lucht inhoudt, welker grove gedeelten, door de warmte opgezwollen, in grootte vermeerderen, en met geweld, datgene opbeuren, dat hunne uitbreiding en opklimming verhindert.

Uitgaven der Antwerpsche bibliophilen.

In onzen vorigen jaargang, blz. 183, hebben wij de stichting dezer maatschappij doen kennen. Thans hebben wij te melden, dat zij twee merkwaardige werken heeft uitgegeven. Een daarvan, is het dagboek, in 1616-1617 gehouden door Jan Moretus II, als deken der Sint-Lucasgilde. De heer Max Rooses schrijft over dit boek in de voorrede: 'Wij zijn het behoud er van verschuldigd aan de nauwgezette zorg, waarmede de familie Moretus-Plantin, drie eeuwen lang, al de stukken bewaarde, die van eenig belang konden zijn voor de geschiedenis harer leden of voor die der drukkerij welke zij bestuurde. Dank aan deze zorgvuldigheid, vormt het archief van het museum Plantin-Moretus eene verzameling, die eenig is in hare soort. Journalen, grootboeken, brievenboeken, kasboeken, Frankfortsche marktboeken, geschreven catalogussen, weekboeken der werklieden, rekeningen van graveurs, van boekbinders, van lettergieters en van allerlei andere beroepen, ontvangen brieven, privilegies voor het drukken van boeken, inventarissen, huwelijkscontracten, testamenten, akten van koop en verkoop, reisverhalen, gelegenheidsverzen en honderd andere soorten van oorkonden, die allen belang hebben voor de geschiedenis der geleerde wereld, werden van 1555 tot 1867 bewaard.'

Het boek van het dekenschap van Jan Moretus II vormt een handschrift in-4° van 140 bladzijden, waarvan nagenoeg de helft onbeschreven bleef. De heer Ph. Rombouts maakte er eenen bladwijzer op. Het bevat eene lijst der gildebroeders, welke echter niet geschreven is door Moretus, maar volgens de veronderstelling van den heer Rooses door Abraham Grapheus, den knaap der gilde, wiens beeltenis, geschilderd door C. De Vos, het Antwerpsch museum versiert. (Zie de *Vlaemsche school* van 1856, blz. 73.) De rekeningen zijn door Jan Moretus zelven geschreven; zij doen ons de Lucasgilde kennen in haren hoogsten bloei; zij telde 574 leden, waarvan 449 bijdragen betaalden; 14 weduwen bezaten het lidmaatschap. De gildebroeders bestonde uit: 216 schilders, 19 beeldhouwers, 8 plaatsnijders, 30 boekdrukkers en boekverkoopers, 45 borduurwerkers; voorts klavecimbelmakers, glazenmakers, tafereelmakers, koffermakers, vergulders, letterstekers, boekbinders, gleizenpotbakkers enz. Jan Moretus vermeldt zorgvuldig de woonplaats van al de gildebroeders; de meeste schilders woonden op en om den Wapper en in de Breede-, Schuit-, Happaart- en St.-Antoniusstraten en bij de St.-Andrieskerk; boekbinders woonden in de Bergstraat en in de Kammerstraat; beeldhouwers in de Lombaardstraat; boekdrukkers en boekverkoopers van ouds in de Kammerstraat.

Verders bevat het handschrift belangrijke berichten over het beheer der gilde, benevens rekeningen waaruit blijkt, gelijk de heer Rooses doet opmerken, dat het er in die vereeniging van Antwerpsche kunstenaars buitengewoon vroolijk toeging: ruim de helft der inkomsten ging aan wijn en eetwaren op. En nog was men in 1616-17 bijzonder matig aan den grooten maaltijd die 478 gulden kostte; in 1648 betaalde men aan de Knor of den kleinen maaltijd die gegeven werd op den dag, dat de deken in bediening trad, 200 gulden, en 1481 gulden aan den grooten maaltijd, op Sint-Lucasdag. In 1676, nadat de rekeningen van den *Olijftak* sedert twaalf jaar geene melding meer maken van uitgaven voor het tooneel, vindt men, dat de deken Th. Verbruggen 1300 gulden uitgaf voor den maaltijd, terwijl de inkomsten slechts 1800 à 2000 gulden beliepen. Later werden die uitgaven beperkt tot 1000 gulden. Door de overgroote kosten (zegt de heer Rooses) van dit gelag werden de lasten van het dekenschap zoo zwaar, dat velen verkozen voorop eene som geld te betalen liever dan het verteer der gildebroeders te helpen dragen. In 1688 betaalde mondeken Ballieur 100 ducaten om vrij te zijn van den maaltijd en van den dienst der kamer. In 1690 bepaalde men voor goed, dat de deken slechts 300 gulden tot de onkosten van dit feest zou bijdragen, iets wat die braspartij echter niet deed afnemen, want in later jaren hoort men er luide over klagen, dat het onderwijs in de beeldende kunsten achteruitging, omdat de dekens de inkomsten der academie ondereen verteerden. Die klacht moest niet ongegrond zijn, vermits wij vinden in 1740, dat de som van 3,468 gulden, voortkomende van den verkoop der vrijbrieven, van 1693 tot 1740 alleen ‘voor memori’ in rekening gebracht wordt, omdat de dekens alles opgedaan hadden voor hun verzet. Lekker te eten en te drinken is een zeer oud Antwerpsch gebruik: reeds in 1324 schonk de stad aan hertog Jan III een stucke wijns, eenige snoecken, een keurig vischgeschenk. De rekening van het jaar 1324 verantwoordt nog meer wijngeschenken, onder andere voor de prelaten, die de Besnijdenis-processie waren komen bijwonen. (Zie L. Torfs' *Feestalbum van Antwerpen* 1864, door ons uitgegeven.) Het handschrift van Jan Moretus is letterlijk overgedrukt, behalve dat eenige gelijkvormigheidgebracht is in het schrijven van eenige woorden. Er zijn eenige exemplaren van in den handel verkrijgbaar ten prijze van fr. 2.50 bij den boekhandelaar der vereeniging, P. Kockx, Oude-Korenmarkt 28 te Antwerpen.

Over het tweede werk der Antwerpsche bibliophilen gewagen wij in eene volgende aflevering.

Eene belangrijke uitvinding.

Volgens berichten uit Londen, zou de scheikundige Norman Lockyer er in gelukt zijn, door vervluchtiging in eene glazen buis bij middel van een machtigen Voltaïschen stroom, koper te veranderen in calcium, nickel in kobalt en calcium in strontium. Als dit waarheid blijkt, zullen de scheikundigen wellicht ook al spoedig de sedert zooveel, eeuwen vruchteloos gezochte kunst van goud te maken machtig zijn en zal de dusgenaamde steen der wijzen zich ontdekt vinden. Zoo zou de alchemie ophouden eene gewaande kunst te wezen!

Tentoonstelling van schoone kunsten te Brussel.

Op 5 September ten half twee werd in het gebouw van de nieuwe overdekte markt op den Zuiderboulevard de tentoonstelling geopend in het bijwezen van HH. MM. den koning en de koningin, de ministers van binnenlandsche zaken en van openbaar onderwijs, vergezeld van de heeren Bellefroid, secretaris-generaal en J. Rousseau, bestuurder der afdeeling schoone kunsten. De heer L. Vervoort, voorzitter van de besturende commissie,(1) hield eene redevoering die door Z.M. zeer gepast beantwoord werd.

De zalen zijn zeer goed verlicht. (Eene schoone kopersnede van A. Danse, naar E. Wauters' *De zinneloosheid van Hugo Van der Goes*, waarvan wij bij de vorige Brusselsche tentoonstelling de teekening loffelijk vermeldden, werd in verschillende staten als premie gegeven aan koopers van 20, 30 en 40 loten. De beschrijving van het tafereel kan men lezen in onzen jaargang 1872, blz. 132. Blz. 139 hebben wij reeds doen kennen dat aan den schilder het groot eermetaal op de wereldtentoonstelling te Parijs toegekend was. Wij denken onzen lezers aangenaam te zijn, met hier eene houtsnede op te nemen, die naar de schilderij is vervaardigd.) Tusschen de merkwaardigste tafereelen die in het geschiedkundig vak bijval genieten, noemen wij *Het gezantschap des konings van Bohemen en van Hongarië aan het hof van Karel VII* (1457), van den te Parijs gevestigden Hongaar Vaslav Brozik. Men ziet den gezant van koning Ladislas, omgeven van Boheemsche, Oostenrijksche en Hongaarsche edelen en prelaten, bij Karel VII, op het oogenblik dat hij den vorst zijne boodschap brengt. Men zou den buigenden gezant ook voor iemand kunnen nemen die om genade smeekt; maar het tafereel is uitmuntend schoon geteekend; de bontgekleede schare is prachtig geschilderd en de beelden zijn vol onderscheiding. Behalve de minder gelukkige houding van den gezant, is het als een meesterstuk te roemen en welverdiend werd er eene gouden medaille aan toegekend. De door ons op blz. 82 vermelde tafereelen van K. Ooms en P. Van der Ouderaa zijn goed uitgevallen en mogen tusschen de bijzonderste der tentoonstelling worden gerangschikt. P. Van der Ouderaa's *Uitdeeling der rozen* is vol dichterlijken geest, flink geschilderd en zeer aangenaam van toon en voorstelling. K. Ooms' *Huiszoeking bij Plantyn* is een uitmuntend gelukt stuk; de voorstelling is inderdaad aangrijpend en keurig uitgewerkt. De schoone schilderij is aangekocht door den heer Fop Smit jr. van Rotterdam. De schilder bekwam het gouden eermetaal. Het door ons reeds vermelde portret van mev. E. della Faille is voortreffelijk, ook wat betreft de kleur. E. Wauters is niet geslaagd met zijne groote voorstelling *Jan IV en de ambachten van Brussel*, bestemd voor den grooten trap van het Brusselsche stadhuis; als schildering zal het stuk misschien winnen wanneer het zal hangen op de voor hem bestemde plaats; de voorstelling evenwel is onduidelijk, zelfs na de lezing van de beschrijving; maar wij moeten er bijvoegen, dat het moeielijk was in die enge lijst veel leven en beweging te brengen. Eenmaal te meer blijkt uit deze schilderij, dat bestelwerk den kunstenaars als dusdanig weinig geluk aanbrengt. *De dood van Maria*

(1) De commissie is samengesteld uit de heeren A. Balat en baron Goethals, ondervoorzitters, J. Anspach, de Cannaert d'Hamale, E. Canneel, N. De Keyser, graaf de Robiano, A. De Vriendt, L. Fraikin, J. Franck, Hagemans, Hermans, V. Lagye, A. Markelbach, J. Portaels, J. Rousseau, E. Slingeneyer, 't Kind de Rodenbeke, A. Thomas, Van der Haegen, Verhoeven-Ball, Warocqué, L. Wiener en Stiénon (secretaris).

van Burgonje, van C. Van Camp, ook een zeer groot stuk, beviel ons nog veel minder dan de schilderij van E. Wauters, ofschoon er beweerd wordt dat zij 35,000 fr. door het staatsbestuur betaald wordt.

A. Hennebicq schilderde voor de stad Bergen, van wier academie hij bestuurder is, *Baldwin VI*, *graaf van Henegouwen*, *verleenende de eerste oorkonden in eene plechtige zitting gehouden op het Steen van Bergen den* 26^{n} *Juli* 1200. De ridders zweren op het evangelie de geschrevene wetten te eerbiedigen. Het stuk mist natuur, leven, bezieling.

L.J. Le Brun (Brussel): *Overgave van het Spanjaardskasteel te Gent door de Spanjaards*, 1576. Werd in deze schilderij die evenals de vorige van groote afmetingen is, meer licht aangebracht, zoo zou zij beter worden, al mist zij ook vele verdiensten. E. Delpérée (Luik): *Marten Luther op den rijksdag te Worms.* Een verdienstelijk gewrocht welks grootste kracht evenwel niet bestaat in de algemeene opvatting en uitdrukking. Bekwam een gouden eermetaal. L. Abry (Antwerpen) is een nieuweling voor onze lezers. Zijn *Burgemeester La Ruelle* is een stuk dat goede hoedanigheden bevat, al valt er af te wijzen op de houding en uitdrukking van sommige der personen. De episode uit het klerkenleven, getiteld *Het paard dat de haver verdient*, is geestiger van behandeling dan degelijk van schildering: de kleur is doorloopend zwart en vuil.

N. Baudin maalde in een klein bestek een aantal gemaskerde jonge lieden die bij het verlaten van een vastenavondbal, des morgens zeer vroeg, werklieden ontmoeten die eene doodkist overbrengen naar een sterfhuis. Het stuk is getiteld: *Afscheid van een gemaskerd dansfeest.* F. Boser (Dusseldorp): *De weezen*, een zeer schoon tafereel wat gevoel en uitdrukking betreft. Des schilders *Slecht weer* is ook een verdienstelijk stuk.

C. Cap bekleedt in de pronkzaal eene goede plaats met zijn *Zondag op het dorp* en zijn hoogst keurig uitgevoerd portret van mev. N.G.

B. Wittkamp behandelde in *Parisina* het onderwerp dat hij volgens kleinere afmetingen op doek bracht voor de laatste Antwerpsche tentoonstelling. Eene zeer schoone schilderij. J. Verhas: zijn *Meester schilder* die in 1877 tentoongesteld was te Gent[(1)] en het eigendom is van het museum dier stad, geniet ook hier een welverdienden bijval. Op het stuk is afgebeeld een knaap, de kleinste van de verzamelde kinderen, die met verf en penseel aan 't kladden is. *Margaretha's ruiker* is mede eene goede schilderij, wat ook verdient gezegd te worden van het stuk van Frans Verhas, getiteld: *Lentebloemen.* E. Sacré (Brussel): goed geslaagde afbeelding van drie rechters. L. Maillard:

(1) Plaatsgebrek, namelijk veroorzaakt door de ruimte die de Rubensfeesten in ons tijdschrift hebben gevergd, belette ons een verslag van de Gentsche tentoonstelling te geven.

Algemeene tentoonstelling te Parijs, Belgische afdeeling,
DE ZINNELOOSHEID VAN HUGO VAN DER GOES DOOR E. WAUTERS, Zie ons tijdschrift blz. 139 en 157, alsook 1872, blz. 132 en 164.

De kleine helpster en *De wijnkelder die gaat gesloten worden* zijn aangename stukken.

De snuffelaar en *De geleerde* van L. Tyck zijn te droog en eentonig van kleur.

Jan Van Beers stelt eene flinke meesterlijk geschilderde melkende boerin ten toon. De koe der boerin bevalt ons meer dan het onderwerp. *High-life* van denzelfden schilder is eene vreemde voorstelling: een modisch gekleede neger, een zwarte dandy, wandelt vol zelfbehagen lonkend tusschen sierlijk uitgedoschte juffrouwen van het blanke menschenras. Het stuk, verdienstelijk door toon en kleur, is aangekocht door Z.M. den koning.

E. De Jans, de primus van Rome dezes jaars, stelt goed getroffene *Reizende muzikanten* ten toon. Zijn *Galwinthe's dood* is kleurloos.

E. Farasijns *Booze Minette* (een katje dat een kleinen knaap geschrabt heeft) is vol uitdrukking en goed gepenseeld. Aangekocht voor de trekking. Frans Meertz: *Huwelijksverdrag*, een zeer aangenaam en waar tafereeltje; het bruidspaar, de ouders, getuigen en notaris zijn als afgemaald naar het leven.

Th. Ceriez (IJper): twee verdienstelijke schilderijen: *Bloemenmarkt onder de regeering van Lodewijk XV* en *Keusbezwaar.* Van E. Claus zagen wij goed geschilderde portretten. Zijn in den catalogus vermelde *Weg der scholieren* troffen wij niet aan. T.J. Cleynhens' *Schutter uit de XVI*e *eeuw* is een goed geschilderd figuur. D. Col geeft in zijne *Schoone gelegenheid* goede typen te zien. E. Boks kwam ons minder gelukkig voor met zijn *In de vasten.* K. Verlat leverde eene puik gepenseelde schildering onder den te gissen gegeven titel *Na de stemming der belooningen*: een aap schupt door eene schilderij die vóór hem op eenen schilderezel staat. (Aangekocht voor de verloting.) Des meesters portret van E. Wauters, die te Parys het groot gouden eermetaal behaalde, is een meesterstuk. J. Stobbaerts betoont zich zijne faam als voortreffelijk colorist waardig in *De eerste wagen hooi* en *De flamingos van den Antwerpschen dierentuin.*

(Wordt voortgezet.)

Sint-Nicolaas.

De rijtuigen rollen, -
't Is feest voor de jeugd! -
Van winkel tot winkel:
o, Kindren, wat vreugd!

Pasteibakkers loopen
Met koek en gebak;
En kindren met hoopen
In 't Zondagsche pak!

Bij Waersegers vindt men
Van speelgoed wat keur!
Het kinderoog bindt men
Door goudglans en kleur.

o, Kindren der rijken!
Voor u dat geluk,
Waar de armen naar kijken
Met weemoed en druk.

Gedenkt ook die kleenen!
't Zijn kindren als gij.
Och! ziet hoe ze weenen;
O! maakt hen eens blij!

Door d'armen te geven
Verarmt men zich niet;
Is 't weinig, om 't even,
God loont u Die 't ziet.

PIETER VIERHOUT.

1878.

Kroniek.

Antwerpen. Met genoegen vernemen wij, dat er bij het personeel van het huis van Plantyn een catalogus van dit museum in bewerking is.

- Juffrouw Eugenia Kempeneers, gestorven te Antwerpen den 20^{n} Februari, heeft den naakten eigendom van hare roerende en onroerende goederen, geschat op 250,000 fr., aan Onze-Lieve-Vrouwekerk vermaakt voor het aankoopen van muziekorgels, te plaatsen op de hoogzaal, en, als er overschot is, voor het maken van geschilderde glasramen.

- *Verbond voor kunsten*, *letteren en wetenschappen.* Van 1 tot 4 November waren tentoongesteld van: E. Claus, *Terugkomst van de markt* (vol waarheid en goed van kleur); J. Van Beers, *Rozen voor de varkens*, *Overweging* en een *Binnenvertrek* (een jongeling in groene zijde gekleed als een heer uit het tijdvak van Lodewijk XIV zich vermakende met eenen haan die ongeroepen is binnen gekomen), drie stukken die, weinig beduidend als onderwerpen, inderdaad uitmunten als schildering; D. Col, voortreffelijk afgemaalde wijnstekers in eenen kelder die waarheidshalve echter minder verlicht mocht zijn; C. Cap, *Na den aankoop*, zijnde eene dame in eene schilderwerkplaats, gezeten vóór eene schilderij (een zeer lief tafereeltje); J. Stobbaerts, *Honden*, een goed opgevat en vooral goed gepenseeld stuk; F. Van Kuyck, een trouw weergegeven *Aardappelveld;* P. Verhaert, twee goede stukjes, inzonderheid dat welk *Aanbevelingsbrief* is getiteld; voorts stukken van Portielje vader (puik geschilderd vrouwenhoofd, gekocht door den heer Hynen), A. Serrure, R. Mols, L. Derickx, J. Correns, I. Meyers. E. Bolsius, L. Pulinckx, H. Houben en een goed bewerkt borstbeeld van Rob. Fabri.

Mechelen. Baron L.D.A. Duvivier, gewezen voorzitter der rechtbank te Mechelen, heeft aan het museum dezer stad vermaakt een gezicht op den Moezel of den Rijn, geschilderd door H. Gregoir, eene waterverfschildering van D. De Noter, voorstellende de gewaande brand van St.-Romboutstoren, eene afbeelding van voornoemden toren door vader Hunin, eene *Muziekles*, geschilderd door den Mechelaar Lenoir, eindelijk het portret van den heer L.D.A. Duvivier door A. Wiertz. Hetzelfde museum ontving ten geschenke van de Maatschappij van schoone kunsten eene in 1875 in hare pronkzaal tentoongestelde schilderij van A. Corkole: '*t Is hier beter dan buiten*, en van den heer Em. Neeffs, een eikenhouten Ste.-Annabeeldje.

Brussel. Bij koninklijk besluit van 29 October is de kunstschilder A. Markelbach benoemd als toegevoegd lid van de academie van Antwerpen ter vervanging van K. Verlat die werkend lid is geworden.

- De groote historieschilderijen van E. De Biefve, *Het ver-*

bond der edelen, en N. De Keyser, *De slag van Woeringen*, die in eene zaal van het assisenhof hingen, zijn overgebracht naar het rijksmuseum, in nieuwe zalen, waarin ook stukken van Wappers, H. De Caisne en anderen zullen prijken.

- 3 November is op het kerkhof te Laeken een grafteeken ter eere van W. De Mol ingehuldigd. (Zie onzen jaarg. 1874, blz. 140 en 158.)

Leuven. 13 October vierde de heer Edw. Van Even zijn 25-jarig jubileum als secretaris van de commissie voor gemeentefeesten. Ten half drie vereenigden zich de maatschappijen met banieren en muziek in het park, van waar zij zich in stoet langs de Graanmarkt, de Volksplaats, Leopoldstraat, Statiestraat, Thienschesingel, Diestschestraat, Marengostraat en Statiestraat naar het stadhuis begaven; de gemeenteraad was bijeengekomen; de jubilaris werd de raadszaal binnengeleid en de heer oud-burgemeester H. Peemans verwelkomde hem met eene toespraak waarin hij dankbaar de diensten herdacht door den heer Van Even in den loop van 25 jaren aan Leuven bewezen, zoo door zijne werken *Louvain monumental*, *L'ancienne école de peinture de Louvain* enz. als anderszins. De heer burgemeester L. Van der Kelen overhandigde daarna met eenige hartelijke woorden aan den jubilaris vanwege den gemeenteraad een prachtigen zilveren beker, in den stijl der kunstherbloeiing uitgevoerd door den heer P. Festraets van Mechelen. Diep ontroerd betuigde de heer Van Even zijnen dank. Den jubilaris werd nog ter hand gesteld een in rood marokijn gebonden album met 5000 handteekens en een fraaien bloementuil. Des avonds was de buurt van den heer Van Even die in de Stopselenstraat woont, schitterend verlicht ter eere van den algemeen geachten held van het schoone feest.

Gent. Volgens wordt gemeld, zou de zeldzame verzameling van gouden en zilveren werken, slot- en sleutelwerken en penningen, meest alle van Vlaamsch ambacht, door den 72-jarigen graveerder K. Onghena in een vijftigtal jaren bijeengebracht, aan den baron A. van Rothschild verkocht zijn en naar Parijs overgaan.

- Van den heer Jul. Vuylsteke zal eerlang worden uitgegeven een verslag over de werking der wet van 17 Augustus 1873 (wet Coremans) betreffende het gebruik der Vlaamsche taal in strafrechterlijke zaken.

- Cluysenaer legt de laatste hand aan een nieuw paneel van de muurschilderingen in de hoogeschool. Er is op afgebeeld eene offerplaats der druiden in oud Gallië: de houtstapel is gereed, er gaat eene menschenslachting plaats grijpen, maar een Romeinsch legioen overvalt de offeraars en jaagt de weerstand biedende menigte geweldiger wijze uiteen.

Brugge. In deze stad heeft een congres van onderwijzers plaats gehad. De werkzaamheden namen aanvang op 16 September.

- Het door den ingezetene Verbaeys bewoonde huis in de Gruuthuysestraat is voor 9500 fr. door de stad aangekocht die het zal doen afbreken om het aanpalend oud paleis van Gruuthuyse, welk een echt prachtgebouw is, beter af te zonderen. Er bestaat plan, nog andere huizen aan te koopen met hetzelfde doel. Volgens het schijnt zal het paleis van Gruuthuyse ingericht worden tot een museum en zouden er namelijk de schilderijen uit St.-Jansgasthuis naar overgebracht worden.

Doornik. Voor de oprichting van een gedenkteeken van B. Du Mortier is reeds 15,354 fr. bijeengebracht. (Zie blz. 116.)

Charleroi. Baanwerken tuschen Aiseau en Roselies hebben eene Gallisch-Romeinsche begraafplaats doen ontdekken, waarvan reeds 19 grafsteden blootgegraven zijn. Ongelukkiglijk werden meest al de daarin aangetroffene

aschkruikjesgebroken. De heel geblevene kruikjes, van handvatsels voorzien, zijn uitnemend schoon bewerkt. Er werden ook geldstukken gevonden met de beeldenaars van de Romeinsche keizers Nerva, Antoninus Pius en Marcus-Aurelius. (Zooals men weet, regeerde eerstgenoemde vorst in het jaar 96 van onze jaartelling.) Omtrent 250 meters van de begraafplaats af, in zuidwaartsche richting, worden thans uitgravingen gedaan op de plaats waar men 30 jaren geleden de puinen van eene Romeinsche villa vond.

Buitenland.

's-Gravenhage. In deze stad is opgericht een *Toevluchtsoord voor noodlijdende dieren,* waarin elk dier, waarvan de eigenaar zich wenscht te ontdoen, of dat aan niemand toebehoort, wordt opgenomen en verzorgd, tot dat het aan een behoorlijken eigenaar is geholpen. Is het daartoe ongeschikt, dan wordt het op de minst smartelijke wijze afgemaakt. (Wij vestigen op dit gesticht de aandacht van de Belgische maatschappij tot bescherming der dieren.)

Amsterdam. Door den beeldhouwer Colinet is gemaakt een borstbeeld van prins Hendrik voor het slot Soestdijk.

- Het album, waarvan wij op blz. 132 gewaagden, is te Soestdijk aan prinses Hendrik ter hand gesteld door eene commissie die aangeleid werd door den heer Hofdijk.

Groningen. Studenten van de stedelijke hoogeschool hebben in een vertoogschrift aan het gemeentebestuur doen kennen, dat zij voor hunne studiën 'een groot gevaar' zien in de toelating, door burgemeester en schepenen aan O. Carré verleend om zijn paardenspel in Groningen weer te openen. In November 1877 vroeg het bestuur der hoogeschool, om de Groningsche kermis af te schaffen of te wijzigen in het belang van de studiën aan de hoogeschool.

Parijs. Chadzko, de geleerde professor van het Fransch college, had het verleden jaar in Teheran een Perzisch handschrift gekocht welk 33 oude dramas bevatte en het ten geschenke gegeven aan de Fransche rijksbibliotheek. Hij heeft er thans 5 van overgezet in het Fransch en uitgegeven onder den titel *Théâtre persan, choix de léaziés ou drames.* Deze voor de oud-Perzische zeden zeer belangrijke stukken hebben alle eene godsdienstige strekking.

- In de Opéra-Comique is *Mignon* voor de 500ste maal opgevoerd. Sedert 1867 heeft dit zangspel ongeveer drie millioen frank opgebracht.

- De scheikundige Dumas heeft aan de academie van wetenschappen, uit naam van den heer Delafontaine, mededeeling gedaan van het ontdekken van een nieuw metaal, Decepium genaamd.

- Den 26^{n} October bedroeg de ontvangst aan intree-gelden van de wereldtentoonstelling 11 millioen 674,000 fr. In 1867 bedroeg de ontvangst op denzelfden dag 9,087,000 fr. - Er zijn reeds 4 millioen loten uitgegeven. (Zie blz. 139.) Er wordt handel gedreven met die loten: hun prijs is 1 frank het stuk en men verkoopt ze tot 2 fr. toe.

- Het gemeentebestuur laat een inventaris drukken van de kunstschatten welke in verschillende stadsgebouwen worden bewaard. Hij beslaat reeds twee deelen, maar is nog in verre na niet volledig.

- In 't lokaal van het dagblad *Figaro* is te koop gehangen een prachtig portret van Cromwell, dat volgens opgaaf zou geschilderd zijn door Albert Cuyp en destijds vanwege Cromwell geschonken aan koningin Christina van Zweden.

- Offenbachs *Orphée aux enfers* beleeft zijne 1000ste voorstelling in Parijs.

- Henry Havard, de bekende schijver van *Les Villes mortes du Zuiderzée* en *Les frontières menacées*, heeft een derde werk over Holland uitgegeven, getiteld *Le coeur du pays.* De drie deelen zijn vereenigd onder éénen titel: *La Hollande pittoresque.*

- Gravin Rossi heeft aan de academie van zede- en staatkundige wetenschappen en aan de rechtsgeleerde school elk 100,000 fr. vermaakt, tot het stichten van twee jaarlijksche prijzen bij die inrichtingen, 'Rossi-prijzen' geheeten.

Vendée. Te Froidfond is een bronsstuk gevonden, met de afbeelding van Caligula sprekende tot de troepen.

Orleans. Voor het gedenkteeken ter eere van Joanna d'Arc op te richten is reeds 107,800 fr. bijeengebracht.

Var. In de gemeente Vallière, op 8 meters diepte, in eene grondlaag van de zoogenaamde derde formatie, is de kinnebak van eenen mastodon gevonden. In de onderkaak staken nog 7 gave baktanden. Twee slagtanden zijn ieder $0^{m}90$ lang.

Clinton. Door den heer Peters zijn twee nieuwe dwaalsterren ontdekt. Zij brengen het getal planeten op 192.

Geneve. Nabij het dorp Estavayer is, door het zakken van het water in het meer van Neufchatel, een zoogenaamd verdronken dorp gedeeltelijk blootgelegd. In die plaats zijn gevonden ambersieraden uit het tijdvak der vuursteenen en eene fraaie gouden gesp uit den bronstijd. Er zijn ook 5 kleine vaartuigen, zoogenaamde kanos, zichtbaar.

Chili. De regeering heeft aan eenen Zwitser voor acht jaren het eiland Juan Fernandez in pacht afgestaan, ten einde er vee aan te kweeken, om de vaartuigen, die het eiland willen aandoen, van versch vleesch te voorzien. Het schijnt dat evenals ten tijde van Alexander Selkirk, de wilde geiten zeer talrijk zijn op het eiland. Ook vindt men er veel visch en allerlei vruchten. (Zie over dit eiland en *Robinson Crusoë* onzen jaargg. 1871, blz. 29.)

Berlijn. In deze stad is een 12-jarige vioolspeler opgetreden die een echt wonderkind mag genoemd worden. Zijn naam is Mauritius Dengremont. Des knapen geheugen is zoo sterk, dat een uitgebreid muziekstuk, eens door hem gespeeld zijnde, terstond of later, onverschillig hoe lang daarna, met weergalooze juistheid door hem wordt herhaald.

- Uit de kelders van het museum, waar zij vergeten stonden, heeft men de kisten opgehaald, welke de schoone mozaïekschilderijen bevatteden, tijdens de regeering van koning Frederik Willem IV in Italië aangekocht. Deze schilderijen dagteekenen van de VIe eeuw; zij zijn uitgevoerd in Byzantijnschen stijl en versierden vroeger de apsis der San-Miguelkerk te Ravenna. Het papier waarop het schilderwerk geplaatst was, was geheel vergaan; maar een Italiaansch deskundige, de heer Radini, is er in gelukt het kunstwerk onbeschadigd te herstellen. De kisten waren te Berlijn aangekomen daags vóór het uitbreken der Maartomwenteling (17 Maart 1848); zij werden haastig in kelders geborgen en bleven onuitgepakt staan tot nu toe.

- In deze stad zijn onlangs allerlei kleinigheden verkocht (wandelstokken, bierglazen, pennen, een tabakszak enz.), nagelaten door den tooneelist Döring. Zijne snuifdoozen (waarvan sommige zeer kostbaar waren) brachten 4812 frank op.

Keulen. Volgens wordt gemeld zijn te dezer stede in de boekerij Walrof Latijnsche verzen van Joannes Butybach, anno 1514, ontdekt, waarin van Guttenberg als uitvinder der drukkunst gesproken en gezegd wordt dat hij door moedwillige mannen uit zijne woning opgelicht en vermoord zou zijn.

- Volgens een geschrift van professor Heim, hoogleeraar te Zurich, zouden de steenblokken, destijds uit den Drachenfels gehaald en welke omtrent uitsluitend

gebezigd werden voor de deelen der domkerk die in de middeneeuwen zijn gebouwd, namelijk de grondvestingen en de pilaren, in een zoodanigen staat van ontbinding verkeeren, dat, heel waarschijnlijk, vóór het einde dezer eeuw, de gansche kerk instorten zal.

Bremen. In deze stad zijn met de stoomboot *Oder*, kapitein Leist, in goeden staat aangekomen 250,000 Californische zalmeieren, bestemd om in den Rijn, den Donau en de Weser te worden neergelegd, ten einde die rivieren te bevolken met zalmen van Californië die veel krachtiger dan Europeesche zijn. De overbrenging heeft plaats gehad volgens het stelsel van Mather, welke deskundige de reis mede maakte en buiten de voornoemde nog 100,000 zalmeieren aanbracht voor Holland, evenveel voor Frankrijk en 15,000 voor Engeland.

Nieuw-York. Van Edison, den uitvinder van den telefoon zie 1877, blz. 159), wordt gemeld, dat hij het middel heeft ontdekt om het electriek licht op dezelfde wijze als gas te deelen; draden tot geleiding van den lichtgevenden stroom zouden kunnen gelegd worden in de thans bestaande gasbuizen; ook de bekken en lichters, thans voor gas in gebruik, zouden kunnen blijven dienst doen. Door het aanraken van eene veer zou men licht bekomen en men zou dit even gemakkelijk kunnen uitdooven. Volgens de berichten verschaft de uitvinding een zacht en schitterend licht, aangenaam voor het oog, helder, vast, kleurloos, zonder hitte, driemaal goedkooper dan het gaslicht, veel gerieflijker bij het gebruik en gevaarloos.

- De Chicago and Alton Railroad Company gaat over den Missouri eene geheel stalen brug leggen, de eerste die in Amerika wordt gemaakt. Er zullen 1500 ton staal aan gebruikt worden. Zij zal 5 bogen ieder van 350 voet spanning hebben en 30 voet boven hoogwaterpeil verheven zijn.

Californië. Mev. de wed. Clara S. Folts, in San-José, is na het afleggen van een glansrijk examen voor eene commissie van uitstekende rechtsgeleerden, toegelaten voor de bediening van advocaat bij de rechtbanken in Californië. Reeds sedert lang had mev. Folts voor haar en hare drie minderjarige kinderen een middel van bestaan gevonden in het houden van rechtsgeleerde voordrachten.

Japan. Volgens wordt gemeld, brandt men in dit land reeds sinds eenige eeuwen petroleum. Niet ver van de noordwestkust van het eiland Nippon in de provincie Etsjigo zouden meer dan 600 rijke petroleumbronnen zijn.

Sterfgevallen.

FRANS DUNKLER, kapitein bestuurder der koninklijke militaire kapel van het regiment grenadiers te 's Gravenhage, is o p 16 September 's namiddags na eene ongesteldheid van weinige dagen in den ouderdom van 62 jaren gestorven. Deze in Holland beroemde toonkunstenaar werd ook in Duitschland en België zeer gewaardeerd. Hij was te Namen geboren in 1816.

GODFRIED FRANS VAN HALLE, bouwkundige, te Antwerpen geboren, is aldaar op 20 September overleden in den ouderdom van 34 jaren en 15 dagen. Hij volgde in zijne jeugd de bouwkundige lessen der academie zijner geboortestad, nam deel aan verschillende bouwkundige prijskampen en behaalde hiermede onderscheidingen namelijk op de laatste Antwerpsche driejarige tentoonstelling in 1876. Volgens de plannen van den veelbelovenden jongen man werden namelijk te Antwerpen en te Blankenberghe verscheidene gebouwen opgericht die een goeden dunk van zijne kunde gaven. Hij was ook in Noord-Brabant zeer gunstig gekend en bewees diensten

aan de gemeenteteekenschool van Rosendaal. Zijn lijkdienst werd den 23n September ten 9 ure gevierd in de Sint-Josephskerk; hij is begraven op het Kiel. Velen, uit alle standen, vergezelden den jonggestorvene tot aan zijne laatste rustplaats.

PETERMANN, de wereldberoemde aardrijkskundige, op 18 April 1822 geboren te Bleicherode bij Nordhausen, is den 25n September overleden.

Basiliek van het H. Hart te Berchem.

Wij geven hier de afbeelding van het eerste ontwerp der basiliek(1), te Berchem nabij Antwerpen gebouwd onder de leiding der reeds

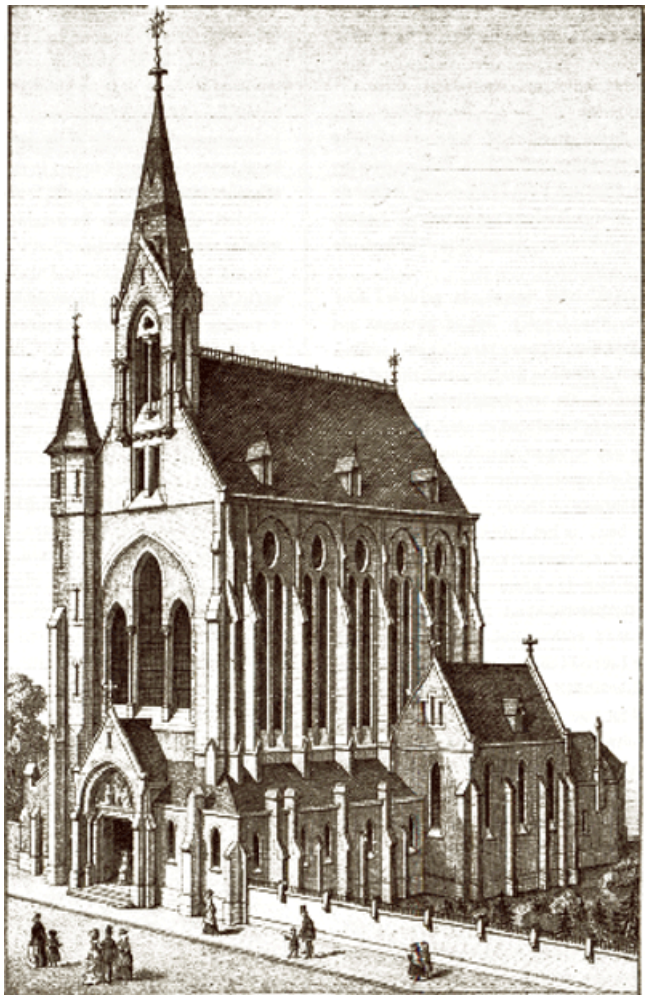

STEENSNEDE VAN C. 'T FELT.

gunstig gekende bouwmeesters J. Bilmeyer en J. Van Riel. Zij is toegewijd aan het heilig hart van Jezus. Binnenwaarts, buiten den ingang en de twee sacristijen, beslaat zij eene oppervlakte van 453^{m}55.

Den 8^{n} September 1875 legde mgr. Vincent Vannutelli, nuntius en gezant van Z.H. den Paus bij het Belgische hof, den eersten steen van het gebouw; deze steen was ontleend aan de krocht der heilige Callixta en door Z.H. Paus Pius IX gezonden aan mgr. Oswald - Maria Van den Berghe, apostolieken, protonotaris, bestuurder der instelling, in tegenwoordigheid van eene talrijke schare alhier vergaderde geloovigen.

Het gebouw, opgevat in ojivalen stijl der XIIIe eeuw, doet eere aan de bouwmeesters en de algemeene aannemer P.J. Rooses verdient geprezen om de spoedige en degelijk keurige uitvoering. Den 17^{n} Augustus dezes jaars is door zijne hoogwaardigheid kardinaal aartsbisschop Deschamps, bijgestaan van mgr. Vannutelli, de kerk ingewijd.

(1) Zie over basilieken *De Vlaamsche School* van 1872, blz. 95.

Zij is gebouwd uit rooden Boomschen baksteen en witten hardsteen. Haar uitzicht is schoon en grootsch. De flinke voorgevel is bekroond door een sierlijken en reeds van op verren afstand zichtbaren klokkentoren die eenigszins verschilt met de afbeelding op onze plaat, daar hij in de uitvoering eenige veranderingen onderging. Het toppunt is omgeven van twee kronen, e e n e van witte en eene van gouden madeliefjes; daarboven v e r r i j s t het kruis met het heilig hart op 37 meters hoogte. De timpaan van het portaal i s aangevuld met half verh e v e n beeldwerk van de heeren J.B. De Boeck en J. Van Wint, voorstellende Christus die zijne borst ontbloot en zijn bloedend hart toont. Aan Jezus' voeten onts p r i n g e n de vier r i v i e r e n van het aardsch p a r a d i j s, de w o n d e r b a r e fonteinen der genade. Het grieksche Alpha en Omega in het vlak van het beeldwerk herinnert aan des Heilands woorden, dat hij is het begin en het einde. Maria en Joseph, aan Jezus' zijden geknield, bidden voor de kerk en voor België, voorgesteld door twee kleine gebouwtjes. De kapiteelen van het portaal zijn versierd met passiebloemen. Het wapenschild der inrichting prijkt op paneelen aan den ingang van den tempel.

De torentrap, aan den linkerkant van den gevel, is bekroond met het naamcijfer van Christus. Boven de ingang leest men:

SACROSANCTO. CORDI. JESV. BELGICA. DEVOTA.

Hooger op den gevel van het gebouw, in een schild, ontwaart men het teeken der vlag en daarrond een opschrift ter verkondiging dat deze basiliek de eerste is die in de wereld aan het heilig hart werd toegewijd.

Binnenwaarts bestaat de basiliek uit eenen beuk, twee zijgangen en eene Lieve-Vrouwekapel. De groote beuk der kerk, 29 1/2 meter lang, 8 1/2 m. breed en 16 1/2 m. hoog, is verlicht door 18 vensters waarvan er reeds eenige met glasschilderingen versierd zijn geleverd door den heer Leo Lefèvre. Onder de ramen is eene fries voor muurschilderingen bewaard. Daarop zal worden afgebeeld de gelukzalige Margaretha-Maria en de andere apostelen van het heilig hart.

Het altaar, een meesterstuk van smaak, is geleverd door den heer Armand-Calliat, van Lyon; het is gemaakt uit schoon wit marmer, overdekt met koperen vergulde en ingelegde sieraden; op de altaartafel rust een prachtig tabernakel met troon voor het heilig sacrament. De brandschilderingen die het brons versieren zijn allerfijnst geschaduwd en werken zeer goed samen met het marmer en den warmen goudtoon. Boven het altaar dat gansch afgezonderd staat, verheft zich op vier marmeren pilaren een groot ciborium of troon.

In het midden van den beuk is het koor den kloosterzusters voorbehouden. De gangen of zijbeuken, van den middenbeuk afgescheiden, zijn bestemd voor den kruisweg; de linkerbeuk ten gebruike van de kloosterzusters, komt in aansluiting met het nog te bouwen klooster; rechts dient de gang met den kruisweg leidende naar de Lieve-Vrouwekapel voor het publiek.

In laatstgenoemde kapel bevindt zich een beeld der Onbevlekte Ontvangenis, uitgevoerd door voornoemde heeren De Boeck en Van Wint; aan de zijwanden leest men in vergulde letteren op eene plaat van wit marmer van Caen de namen der stichters en bijzonderste weldoeners der inrichting. Geheel voltooid en afgewerkt zal de basiliek een van de schoonste gebouwen in de provincie Antwerpen zijn. Mgr. Van den Berghe, die sedert lang als een kunstminnend man gekend was en aan wiens ondernemenden geest en iever het tot stand komen van de basiliek en wat er bij behoort te danken is, werd voortreffelijk ter zijde gestaan in de uitvoering van zijn ontwerp door de verdienstelijke bouwmeesters J. Bilmeyer en J. Van Riel, die beide hunne bouwkundige studiën aan de koninklijke academie van Antwerpen deden.

Julius Petrus Bilmeyer, geboren te Berchem, behaalde in 1868 hooger onderwijs (1^{e} afdeeling), den 1^{n} prijs voor huisbouwkundige samenstelling; (2^{e} afdeeling) 2^{n} prijs van uitmuntendheid, 2^{n} in doorzichtkunde en 4^{n} in doorsnede-meetkunst; 1869, hooger onderwijs, 2^{n} in uitmuntendheid, 5^{n} in monumentale samenstelling, 2^{n} in karakteristieke bouwkunde en 1^{n} in ojivale samenstelling. In 1870 behaalde hij in den prijskamp voor klassieke bouwkunde uitgeschreven door de maatschappij ter aanmoediging van schoone kunsten te Antwerpen den bijprijs.

Joseph Van Riel is geboren te Duffel, deed insgelijks zijne studiën aan de Antwerpsche academie en verwierf er in 1868, middelbaar onderwijs, 2^{e} afdeeling (1^{e} sectie), den 2^{n} prijs in uitmuntendheid en in doorsnede-meetkunst; (2^{e} sectie), 1^{n} in uitmuntendheid, 1^{n} in steensnede en 1^{n} in timmerwerk; 1869, middelbaar onderwijs,

1n in uitmuntendheid, 2n in bouwkunde en huisbouw, 1n in bouwkundige samenstelling; 1870, 2n in uitmuntendheid, 3n in bouwkundige samenstelling, 2n in karakteristiek en 2n in ojivale samenstelling; 1871, hoogeronderwijs, 1n in uitmuntenheid, 2n in monumentale samenstelling, 1n in karakteristieke bouwkunde, 1n in ojivale samenstelling, 5n in schoonheidsleer, 1n in vergelijkende bouwkunde.

Sedert dien hebben voormelde bouwmeesters reeds vele groote werken voltooid; zij zijn ook gelast met den aanbouw van het nieuw gasthuis te Antwerpen volgens het bekroonde ontwerp des heeren F. Baeckelmans en de door ons op blz. 68 vermelde nieuwe kerk der paters Jezuïeten in de Kunstlei, te Antwerpen.

Mgr. Van den Berghe heeft naar aanleiding van den bouw der basiliek een werkje laten verschijnen onder den titel van: *La première basilique du Sacré-Caeur à Berchem les-Anvers.* Het is met zorg gedrukt bij L. Beerts, Oude-Koornmarkt, te Antwerpen.

De jonge grootvader.
Vervolg van blz. 166.

Wat ziet er Leonie verouderd uit! Ware 't niet datzelfde trotsch gezicht, ware 't niet diezelfde gemaakte houding, wij zouden haar moeilijk herkennen. Haar gelaat, dat voorheen zeer bleek was, heeft nu eene geelachtige tint gekregen, op welke donkerroode lijnen worden gelegd door eenige kruipende rimpels. Zij is nu tamelijk lang geworden, en dat juist doet de schrale magerheid barer leden te meer uitkomen, terwijl de zuiverwitte tanden, welke nu en dan door hare dunne, kleurlooze lippen schitteren, aan haar snedig gelaat iets akeligs bijzetten.

- Bazin, zegde Leonie, naar de vrouw stappende, die haar minzaam toelachte: ik heb een klein verzoek op u!

- Wel, zet u, juffrouw Leonie, antwoordde de vrouw, en laat hooren, waarmede ik u kan van dienst zijn!

- Neen, ik mag niet zitten, bazin Pieters, ik moet naar Evergem voor eene dringende boodschap: mag Roza eens met mij gaan?

- Waarom niet! zei de bazin tevreden; het is zelfs heel braaf van u 't schaap eens te komen uitroepen.

't Meisje, dat Leonie zeker had hooren spreken, kwam nu uit de keuken.

- Wel, dag, Rozatje! riep Leonie haar toe: ga u eens gauw wat opschikken, mijn kind: gij moogt met mij naar Evergem wandelen.

- o, Juffrouw Leonie, antwoordde 't meisje, wij hebben zooveel werk. En dan, morgen moet ik weder naar Gent met nicht Francisca om verschillige dingen te koopen.

- Nu, zei Leonie, 't is ook voor onzen Felix, dat ik naar Evergem moet; en als gij mij heden naar Evergem vergezelt, dan ga ik morgen met u naar Gent!

Roza schudde haar bevallig hoofdje en bekeek de bazin als om van deze te weten, wat haar te doen stond.

- Hewel, nicht, wat dunkt u? sprak ze.

- Wat mij dunkt? antwoordde de bazin, dat gij u wat gauw naar boven gaat spoeden: dat ik niet wil, dat gij daar altoos aan 't werk zit... En gauw, hoor!

Met een half muitend gezichtje trok 't meisje naar boven, en Leonie ging met de bazin naar de keuken.

- Die panharing zal nooit hare hoovaardij afleggen, zei de baas stil: ik wed, dat zij zich schamen zoude hier wat nevens ons te zitten.

- 't Zal eene leelijke oude tooverheks worden! zei Thomas.

- Met hare Fransche termen, zei Lieven.

- En met hare honderd kwiskwaasjes van hier en van daar, zei de baas.

- Vrienden, zei Karel, ik beken, dat juffrouw Leonie het gebrek heeft van 't meeste vrouwvolk: zij is wat hoovaardig!

- Van 't meeste vrouwvolk, zei de baas: en mijne Francisca dan, is die hoovaardig?

- En Roza, uwe zuster, de parel van Meulestede, jandorie! is die hoovaardig? vroeg Lieven.

- Geene regels zonder uitzonderingen, zei Karel; maar ik wilde zeggen, dat gij Leonie toch al te streng beoordeelt. Ik ontmoet haar schier alle avonden bij Francisca; en ik moet zeggen, dat zij tegenover mij uiterst vriendelijk, uiterst gedienstig is, ja mij soms al eens beschaamd maakt met hare attenties. En toen wij laatst over het Vlaamsch praatten, en ik al het belachelijke en betreurlijke van 't fransckkillonisme deed uitschijnen, gaf zij mij ten volle gelijk!

- Pas maar op, jongen, zei de baas, zoo stil hij kon, op waarschuwenden toon: niemand kent de knepen van de oude jonge dochters! Wie weet, of zij u niet gaarne zou opschepen! Maar, zoo waar ik leef: zoo eene bruid wenschte ik niet aan mijn grootsten vijand!

- Dat ware nochtans zoo een groot ongeluk niet in mijne oogen, zei Karel lachend.

- Weet gij wat, zei Thomas luimig: Karel zal wat fijner zijn dan zijne oogen te laten vallen op zoo eene verslenste bloem....

- Eene verslenste bloem juist niet, zei Lieven, 't is eene goudbloem, en die verslenst zoo gauw niet!

- Eene goudbloem, zei Thomas: indien ik een man ware gelijk Karel, geleerd en wel ter hand, ik zou wat om die goudbloem lachen, als er hier aan mijne zijde eene bloem ontluikt..

- Zoo, Thomas! zei Karel hem met inzicht onderbrekende: gij spreekt als een boek, jongen! Maar, vervolgde hij stiller, - indien uw vriend Karel u dat verzoeken mag, spreek nooit zulke woorden meer vóór hem. Roza is mijne zuster, mijne geliefde zuster; ik hoor niet gaarne anders over haar spreken.

- Ik zeg dat ook maar om te lachen, zei Thomas, beschaamd voor zich ziende, en indien ik daar ooit weder een woord over babbel....

Roza, die nu juist van boven kwam, belette hem voort te gaan. Ook Karel was rood geworden en keek nu strak voor zich. Weldra keerde 't meisje uit de keuken terug met Leonie. De bazin bracht beide tot aan de deur. Toen de meisjes vertrokken waren, wenkte zij den baas, dat hij haar volgen zoude en stapte voor hem uit naar 't bovenkamertje. Er stonden daar twee fraaie juweeldoosjes op de tafel.

- Wat is dat? vroeg de baas, die ze al gauw in 't oog had en zeer nieuwsgierig was.

- Wel, dat zijn twee doosjes, zei de bazin, deze opnemende om ze weg te sluiten: een wit en een rood!

- Ja, dat zie ik, zei de baas; maar...

- Nu, zet u hier, dan weet gij seffens alles, hernam de vrouw.

- Is 't zoo eene lange historie dan? vroeg de baas, zijne vrouw ondervragend bekijkende.

- Wilt gij u neerzetten?

- Maar ik zit in den winkel altoos!

- Loop er dan maar weer henen, riep de bazin, de lade van hare commode openrukkende, 't Is altoos 't zelfde met u. Ik weet niet, hoe ik u wel ooit wil aanspreken!

- Hewel, vrouw, zei de baas, zich neerzettende, ik zit reeds. Laat hooren!

- Hewel, baas, hernam de bazin, in de twee doosjes, die gij daar gezien hebt, zit 't geluk van Karel.

De baas stapte naar de commodelade, welke nog niet gesloten was, nam er de beide doosjes uit, opende ze, en zeide toon, half teleurgesteld:

- Er zit niets in, vrouw!

- Ja wel! zei de bazin: op den bodem van 't roode doosje staat: '*Ja*' te lezen; op den bodem van 't witte: '*Neen!*'

- Ja, dat zie ik, antwoordde de baas, de doosjes aandachtig beschouwende: maar ik begrijp niet.....

- Nu, hernam de bazin, luister dan! Leonie is daar seffens met mij hier boven geweest: zij had mij iets te vragen.

- De panharing! zei de baas nieuwsgierig.

- Ja; maar luister, vervolgde de bazin. Zij wil met Karel trouwen!

- Als ik 't niet gevreesd heb! riep de baas, maar...

- Luister eerst! zei de bazin: zij heeft hem zoo lief, dat zij zelf de eerste stappen doet! Indien Karel tevreden is, moet ik haar morgen met Roza het rood doosje terugsturen, - zoo niet, het wit!..

- En gij moet daar aan Karel over spreken?

- Ja, ik ga hem seffens bij ons roepen.

- Ha, die panharing! sprak de baas nu, met immer aangroeiende gramschap: die... panharing!.. Als zij nog eens den voet hier durft zetten, dan krijgt zij mijnen hamer naar haren kop!...

- Ei! wat komt u nu over? riep de bazin, hem verwonderd beziende.

- Hoe! riep de ontstelde man: wij hebben ééne dochter, een eenig kind: Felix krijgt ze, omdat het inderdaad een brave jongen is. God zendt ons dan een zoon, een schat van een jongen, de zegen, het geluk van ons huis, en die zou moeten de echtgenoot worden van zoo'n leelijken, hoovaardigen, versleten panharing! Laat mij doen, vrouw, ik zal Felix

gaan spreken, en wij zullen haar de beide doosjes naar huis sturen met eenen loopjongen.

- Indien gij alleen meester waart, onderbrak hem de vrouw; maar ik ben hier nog, baas Pieters!

- Ik ben de baas, de vader van den jongen! riep de man: indien het Roza gold, dan ja.....

- Gij hebt niet meer recht om Karels geluk te beletten dan ik, hernam de bazin.

- Karels geluk! spotte de baas.

- Luister dan, ongelukkige voorlooper: Leonie is rijk, dat weet gij; zij is niet leelijk, dat weet ik; en....

- Rijk mag ze zijn, schoon is ze niet; en al was 't nog zoo, dat is immers niet voldoende. Karel....

- Karel moet dat alles beter weten dan wij, vervolgde de bazin; hij is verstandig genoeg om te kunnen zien, waar zijn geluk ligt; wij moeten redelijk genoeg zijn om den jongen niet in den weg te staan!

- Hewel, zei de baas, laat mij dan Karel eens gaan roepen: ik ben zeker, dat de jongen niet meer dan ik zal kunnen zijne goesting maken van zoo eenen...

- Panharing! vervolgde de bazin, terwijl zij haren man, die reeds naar de deur stapte, tegenhield. Zijt eens verstandig, baas-lief, en laat mij begaan.

- Waarom mag ik hem dan niet gaan roepen? vroeg de baas ongeduldig.

- Omdat gij vooreerst den jongen eene gansche litanie zoudt ophalen van panharing hier en panharing daar, en gij hem alzoo wellicht tegen zijn gedacht zoudt doen *neen* zeggen!

- Tegen zijn gedacht! riep de baas: tegen zijn gedacht!

- Ja, tegen zijn gedacht, zei de bazin; want ik heb daar iets van gehoord bij Francisca!...

- Wat gehoord! riep de baas ongeduldig.

- Dat Karel Leonie gaarne ziet!

- Leonie gaarne zien! riep de baas: hij, Karel!... Maar dat is onmooglijk!.. En toch, de jongen heeft daar seffens hare partij genomen tegen ons allen!... Zou het kunnen waar zijn?..

- Hewel! riep de bazin lachend: gij gaat daar toch niet om schreien!..

Er kwamen inderdaad tranen inde oogen van den verbluften man, die nu van zelf gaan zitten was.

- Om Gods wille, vrouw, roep Karel, zeide hij, dat ik seffens hoore, wat er van is! En is 't alzoo, patientie, in Gods name dan!

Op een oogenblik was de vrouw beneden, en met Karel terug in 't kamertje.

- Zet u hier neder, jongen, zei hem de bazin met uiterst teedere stem: wij moeten u iets vragen.

- Vragen? zei Karel, die aan den toon der bazin en aan de houding van den baas begreep, dat er wat ernstigs in quaestie was: vragen, nicht: zeg dan maar bevelen!... Wat gij wilt, dat wil ik.

De jongen gaf aan baas Pieters en zijne vrouw, zoowel als Roza, de namen van kozijn en nicht.

- Karel, vervolgde de bazin, gij zijt nu reeds door de vijf en twintig. Als mijn man uwe jaren had, werkte hij reeds voor eigene rekening... Wij, jongen, worden stillekens

oud; en daar wij geene kinderen hebben, die ons kannen opvolgen, zouden wij onzen winkel aan u overlaten kunnen!... Wij hebben reeds meer dan genoeg voor ons!...

- En bovendien, kwam de baas er tusschen, onze winkel ware toch zoo goed als opgevouwen met Karels huwelijk.

De jongen keek verbaasd op en ging vast de verklaring vragen van die woorden van den baas; maar de bazin kwam hem voor.

- Maar, baas, zegde zij, kunt gij mij niet laten uitspreken?

- Mij dunkt, dat gij het ding te lang trekt, zei de baas: waarom niet vlakaf zeggen, dat...

- Gaat gij zwijgen, onverdraagzame babbelaar, gromde de vrouw: ik begin slechts te spreken, en daar doet die onverbeterlijke raaspot mij gansch den draad van mijne woorden verliezen!... Laat mij eerst spreken, en spreek gij daar na, als 't u niet aanstaat!

Tot antwoord haalde de baas zijne snuifdoos uit en 't was voorzeker ten teeken van onderwerping en als een verzoek om verzoening, dat hij zijne verstoorde wederhelft eenen snuif aanbood.

- Nu, Karel, luister niet naar het gebabbel van den baas, vervolgde de vrouw, terwijl zij dezen nogmaals beduidend aankeek en een snuifje nam: ik zei dan, dat gij wel onzen winkel zoudt hebben kunnen overnemen!..

- Nicht, zei Karel, die nu wat bleek was geworden, gij doet daar voorzeker uwen zin mede; maar ik weet niet, waarom ik niet zou mogen voortgaan met voor u te werken; en daarbij, om eenen winkel over te nemen als de onze is, heb ik op verre na geen geld genoeg!...

- Luister, jongen, hernam de bazin, een strengen blik werpende op den baas, die volop door teekens zijne tevredenheid te kennen gaf over Karels woorden; luister: voor ons moet gij niet meer werken, want wij bezitten reeds meer dan genoeg, zooals ik 't reeds zegde...

- En de kinders van Francisca? vroeg Karel.

- Voor die moet ge nog min werken, vriend, want Felix wint geld als slijk!... En van 't geld gesproken, vooreerst zouden wij daar niet haastig mede zijn; en, bovendien, gij zoudt geld genoeg hebben, als gij zoudt willen, om tien winkels als de onze in te spannen!...

- Hoedat? vroeg de jongen.

- Met te trouwen! hernam de bazin, hem lachend beziende.

- Ha, ik zou toch trouwen, zei Karel, insgelijks lachend rechtspringende: dat is eene andere zaak!..

- Zeker, jongen, vervolgde de bazin: gij zoudt trouwen met iemand, die u zeer gaarne ziet; zoo gaarne zelfs, dat ze mij zelve is komen verzoeken om er u over te spreken!...

- Nu, antwoordde Karel, met eenigszins bevende stem: ik ben wel tevreden als dat de begeerte is van u en van kozijn!

- Van mij! riep de baas, half gram zijne vrouw beziende: van mij!...

- Zwijgen, baas! was de bazin daar seffens: zwijgen tot dat ik gedaan heb. En gij, Karel, jongen, vergist u volkomen over ons inzicht: ik en de baas zouden u voorzeker zeer gaarne gelukkig zien; maar zouden u toch voor geen geld ter wereld aanraden om met iemand te trouwen tegen uwen zin!

- Als 't zoo is, antwoordde de jonkman, met eene slecht ingehoudene blijdschap, welke eenen lichten blos verspreidde over zijn bleek gelaat: als 't zoo is, dan trouw ik niet, nicht!

- Bravo, jongen, wel gesproken, riep de baas, verheugd zijne hand aan Karel toereikende; bravo, jongen: dat hoor ik gaarne!...

- Baas, sprak de vrouw misnoegd, gij zijt de kinderachtigste groote mensch, dien ik ken!.... Karel, vriend, gij doet voorzeker mis, van eerst *ja* en dan *neen* te zeggen, zonder te weten, van wie er sprake is!... Gij moogt zoo onbezonnen niet zijn als de baas. Nu luister dan eerst verder: er is quaestie van iemand, die u ten minste dertig duizend franken bruidschat zou mede brengen.

- Geld is eene schoone zaak, zei Karel, maar er is geen geluk voor te koop.

- Maar men kan er soms 't ongeluk mede uit het huis houden, verbeterde de bazin, den uitroep, welke de baas reeds op de lippen had, met eenen blik beteugelende.

- Niet altoos, antwoordde Karel!

- En, vervolgde de bazin, al is 't meisje van de fraaiste niet meer, zij is toch op verre na niet leelijk!

- Dat is alles 't minste ook, zei Karel, want de schoonheid vervliegt, en 't zijn gekken, welke er hun geluk op bouwen.

- Zeker vervliegt de schoonheid, kon de baas zich niet onthouden er tusschen te brengen; gij hebt bij voorbeeld de schoonheid van den panha....

Een oogslag der bazin belette den baas zijne woorden te voleinden, welke onvermijdelijk gansch het plan der vrouw zouden verward hebben.

- En indien gij eens 't meisje bemindet, vervogde de vrouw. Deugniet van een jongen, meent gij dan, dat wij uwe perten niet kennen... dat wij niet weten, waar gij alle avonden zwart en blauw zit?

- Ja, dat zult gij zeker wel weten, antwoordde Karel, blozend, - ik ga alle avonden naar Francisca.

- En voor wie gaat gij daar, slimmerik?

- Wel, voor wie zou ik daar gaan, nicht: omdat ik mij daar nog al verzet, met de kinders, met Felix...

- En met de zuster van Felix! sprak de vrouw, den vinger opheffende. Ho, ik weet alles, jongen!

De baas zat met eene angstige uitdrukking op 't gelaat te luisteren, en had thans den moed niet nog een woord tusschen te brengen.

- Inderdaad, zei Karel, half beschaamd neerziende, juffrouw Leonie is een zeer geestig meisje, dat ik zeerwel lijden kan!

- Of gij ze lijden kunt, viel hem de bazin op schalkschen toon in de rede: zeg het maar rechtuit, jongen: Leonie is een schat van een meisje, eene parel van braafheid.. En dat zij uwe vrouw wil en zal worden, dat moogt gij toeschrijven aan uw goed gedrag!... Gij kunt niet gelooven, hoe zeer zij u bemint.

Karel was blijkbaar aan eene hevige ontsteltenis ten prooi.

Hij was rechtgestaan om iets te zeggen, maar zijne sidderende lippen beletten hem dit; en zoo zeer beefden zijne beenen, dat hij zich weer moest neerzetten. De baas

was zeer bleek geworden en wankelend naar het venster gestapt: hij schreef de ontroering van Karel toe aan de vreugde, welke hem die mededeeling baarde; en 't vooruitzicht zijnen lieveling te verliezen was den ouden man in het hart geslagen. Ook de bazin verkeerde in dit gedacht; zij bekeek den jongeling met bezorgde blikken en sprak dan op ontroerden toon:

- Wel, hemel, wat zijt gij aangedaan... Nu, het is niet te verwonderen ook!.. Als er u zoo op eens een geluk op 't hoofd valt!.. Zie, ik ben er zelf van ontroerd, en de baas staat daar aan het venster te schreien... 't En is maar, jongen, al doet het ons pleizier u te zien welvaren, het scheiden zal ons zeer pijnlijk vallen!... Gij zijt als ons eigen kind hier groot gebracht.

- Nicht, sprak Karel, met nadruk, gij zoudt niet willen, dat ik tegen mijn gedacht zou trouwen en ongelukkig worden, niet waar?

- o Zeker niet, antwoordde de vrouw, hem verwonderd en half medelijdend beziende; zeker niet. Maar wat wilt ge daarmede zeggen, jongen?

- Dat ik Leonie niet bemin, antwoordde Karel, daar ik met haar niet gelukkig zou zijn: in één woord, dat ik liever niet trouw en bij u blijf!

- Wat zegt gij daar, jongen? riep de baas, plots bij Karel komende. Zeg dat nog eens, toe!

- Dat ik liever niet trouw, kozijn, herhaalde de jongen, zich aan de borst werpende van den ouden man, wien nu vreugdetranen over de wangen rolden.

De baas drukte den jongen in verrukking in zijne armen en zich dan tot zijne vrouw wendende:

- Wat heb ik u gezegd? vroeg hij juichend.

- Nu, jongen, zei de bazin, nu ook zichtbaar tevreden over de wending der zaak: blijf gij dan maar bij ons, zoolang gij wilt. In alle geval, als 't met uw genoegen is, heb ik het nog liever zoo... Ach! hadt gij moeten ongelukkig worden!...

- Laat ons daar niet van spreken, moeder, zei de jongen, de vrouw omhelzende; laat ons daar niet meer van spreken.... En zeg aan juffrouw Leonie.....

- Ja, onderbrak de baas, zeg aan den panharing, dat zij hare boonen op een ander nu eens zou te weeken leggen... Zie, jongen, ik ben al zoo blijde, als of de goede God mij u op nieuw had geschonken!... Vrouw, mag ik eens mijne goesting doen?

- Als zij redelijk is, waarom niet? zei de bazin.

- Welnu, Karel, vervolgde de baas, ik ga mij voor vandaag eens meester houden in den winkel. Zeg aan de knechten dat zij van stonden aan mogen uitscheiden met werken, geef elk twee frank drinkgeld, en laat ze morgen op hun gemak naar de negen-Mei-markt trekken. Dan kleedt gij u aan, jongen, en wij gaan ook een toerken doen!

- En laat ge mij alleen te huis? vroeg de bazin lachend.

- Neen, jandorie! zei de baas, gij moet ook mede. Sluit maar den winkel en alles toe. Is de panharing met Roza terug vóór wij te huis zijn, 't kind zal wel bij Francisca gaan voor zoolang.

- En wat moet ik aan de knechten zeggen, zei Karel, als ze mij naar de oorzaak van die gunst vragen?

- Niets is eenvoudiger, zei de bazin; zeg dat wij ons dit vermaak nu eens gunnen, en er hen laten aan deelnemen.

Een uurken later was de winkel inderdaad gesloten.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Kroniek.

Antwerpen. Het tooneelcongres, ingericht door den *Olijftak* en door ons aangekondigd op blz. 91, heeft den 21^{n} en 22^{n} October plaats gehad in de groote zaal van het *Verbond voor kunsten, letteren en wetenschappen.* De opkomst was niet talrijk. Het bureel was samengesteld uit de heeren L. de Wael, burgemeester, eere-voorzitter, M.C.M. de Jonge van Ellemeet en Alf. Van den Peereboom, eereleden, Em. Rosseels, algemeene voorzitter, J. van Beers, P. Benoit, A. Ising, Em. Van Goethem, J. Van Rijswijck en E. Mertens. Onder andere traden als sprekers op de heeren J. Hoste, J. Veders, E. Van Goethem, F. Gittens, M. Rooses, Jacobson, Haverkorn van Rijsewijk, de Jonge van Ellemeet, J. Block, H. Van Eyck, J. Adriaensen, E. Van der Ven, J. van Beers, Peter Benoit. Het congres betuigde verschillende wenschen met het oog op doelmatige ondersteuning van het tooneel, tooneelschrijvers en tooneelisten en droeg aan eene commissie de overweging op van de middelen welke zouden kunnen aangewend worden om namelijk het over en weer trekken voor het geven van vertooningen in andere steden van het Vlaamsch tooneelgezelschap te Antwerpen te beletten. Ook betuigde het de meening dat Antwerpens muziekschool diende verheven te worden tot een Vlaamsch conservatorium, ter opleiding van Vlaamsche tooneelisten en zangers. Buiten het congres werd de 25ste verjaring der stichting van het Vlaamsch tooneel in Antwerpen herdacht door vertooningen onder andere van de bekroonde stukken in den prijskamp van tooneelletterkunde (zie blz. 10, 90 en 123), concerten waarop namelijk *De wereld in* (zie blz. 102) van P. Benoit en J. de Geyter door 800 kinderen werd gezongen. De feestelijkheden liepen af met een banket, voorgezeten door den heer L. de Wael, in het hotel *La Paix,* Schrijnwerkersstraat. Vanwege het gemeentebestuur werden diplomas en gouden gedenkpenningen uitgereikt aan de tooneelisten heeren V. Driessens, J. Dierckx, F. Van Doeselaer en mev. Verstraeten als medestichters van het nationaal tooneel.

- 9 November heeft de gemeenteraad beslist, de vervaardiging van het door ons op blz. 138 vermelde bronzen standbeeld van Quinten Massijs op te dragen aan Jaak De Braekeleer. De uitgaaf zal voor de helft bekostigd worden door het rijk.

Brussel. Op 7 November zijn in de zittingzaal van den senaat geplaatst twee prachtige portretten van L. Gallait, voorstellende Philips-den-Goede en Margaretha van Burgondië. (Zie 1877, blz. 47.) Maria-Theresia's portret wordt verwacht. Boven de plaats der dagbladschrijvers zullen gehangen worden de portretten van Leopold I, koningin Maria-Louiza, Leopold II en de tegenwoordige koningin.

- Er is sprake eene inschrijving te openen, om een standbeeld van koningin Maria-Louiza op te richten.

- De grondvesten van het gedenkteeken dat ter eere van Leopold I in het nieuwe park te Laeken opgericht wordt zijn voltooid. In de werkplaats van Willem Geefs is een blok Carrarisch marmer van 3^{m} 60 lengte aangebracht; de beeldhouwer gaat daaruit het beeld van Leopold I maken. (Zie blz. 114.)

- De zeven voorstellingen, door Adelina Patti in de hoofdstad gegeven, hebben te zamen opgebracht 108,000 frank. Adelina Patti en de tenor Nicolini hebben 60,000 fr. ontvangen.

- Door den heer A. Goupy de Quabeek zijn aan het rijksarchief geschonken 152 registers en twee bundels papieren, meest alle voortkomende van A.J. Rubens, ontvanger van de domeinen en de inkomende en uitgaande rechten te Mechelen, en betrekking hebbende op zijn rekenwezen; een groot getal gemeente-cijnsboeken en eene rekening van het altaar der Rubenskapel in de Antwerpsche St.-Jacobskerk.

- Bij beslissing van generaal Renard, minister van oorlog, is aan den ook als Vlaamsch schrijver bekenden kapitein Van Acker de leiding opgedragen der school van het 10^{e} linie.

- Van de in onzen jaargg. 1875, blz. 105, aangekondigde *Correspondance du cardinal de Granvelle* is het eerste deel verschenen, bevattende den tekst van 154 brieven geschreven in 1565-66 door den kardinaal, Filips II, G. Perez, den hertog van Savoye, den baron von Polweiler, Maximiliaan de Berghes, Viglius, de hertogin van Lotharingen, Morillon, prevoost van Aire en vicaris-generaal van Mechelen enz.

Leuven. Bij de w^{e} G. Robijns, Diestschestraat 259, zal eerlang verschijnen *Jongelingsleven,* nieuwe gedichten van K.M. Pol de Mont. Prijs I frank.

Gent. Aangekondigd om eerlang te verschijnen: *Conspiration d'Audenarde sous Jacques d'Artevelde* (1342), *critique avec les pièces inédites du procès*, door N. De Pauw, procureur des konings te Brugge. Prijs: 6 fr.

Buitenland.

's-Gravenhage. Er is sprake geweest, de muzikale nalatenschap van F. Dunkler (zie blz. 172) voor 20,000 gl. aan te koopen. Zij bestaat uit 1948 stukken, waaronder *Faust,* de *Huguenots*, de *Juive*, een vioolconcert van Mendelssohn enz., benevens vele nog onuitgevoerde stukken van Dunkler zelf. De Haagsche Nieuwe Letterkundige Maatschappij had ingeschreven voor 5000 gl., het koninklijk Zoologisch Botanisch Genootschap te 's-Gravenhage voor 2000 gl., de koninklijke familie voor 4000 gl. enz. Men is er evenwel niet in gelukt de benoodigde som bijeen te krijgen, zoodat van den aankoop is moeten afgezien worden.

Amsterdam Op de veilingen der prenten, teekeningen enz., uit de verzameling Ellinckhuysen, den 18^{n} November begonnen, verkocht men onder andere de portretten van Frederik-Hendrik en Amalia van Solms, door Akersloot, 141 gl.; een zelfde portret van Frederik-Hendrik, proefdruk, 142 gl.; een prentje door D. Beham, 176 gl.; vier etsen door Berghem, 250 gl., 151 gl., 160 gl. en 85 gl.; *De vrouw met de peer*, ets van F. Bol, 65 gl.; de gravuren van Durer n^{r} 216, 175 gl., n^{r} 221, 185 gl., n^{r} 225, 145 gl., n^{r} 230, 85 gl., n^{r} 231, 360 gl.; het portret van Jope de Momper, geëtst door Van Dyck (eerste staat), 320 gl.; etsen van Lucas Van Leyden, 331 gl.; Lievens, 150 gl.; A. Van Ostade, 127, 150 en 455 gl.; Rembrandt, 115, 205, 505, 350, 300, 320, 295, 230, 775, 220, 210, 540, 199 gl. enz. Portretten door Wierix 205, 121, 240,

445, 201 en 145 gl. Teekeningen: Van der Helst, 150 gl.; *Een gezicht op den Amstel,* door Avercamp, 200 gl.; zeestuk, door Bakhuyzen, 125 gl.; Berchem: n^{r} 27, 1220 gl.; n^{r} 28, 495 gl.; n^{r} 29, 370 gl.; n^{r} 30, 180 gl.; n^{r} 31, 130 gl.; n^{r} 33, 171 gl.; *Een gezicht op Brussel*, door H. Bol, 160 gl.; landschap door Both, 95 gl.; de Schelde, door J. Breughel, 240 gl.; een stadsgezicht, door denzelfde, 160 gl.; landschappen door Cats, 125 gl.; 90 gl.; stadsgezichten van Doorner golden 85 tot 95 gl.; *Triktrakspe-*

lers door Dussart, 205 gl.; een portret door Van Dijck, 335 gl.; een landschap door Flink, 120 gl.; een portretje van Leicester, door Goltzius, een vijffrankstuk groot, 650 gl.; een mansportret, idem, 330 gl.; twee tegenhangers, idem, 700 gl. Tusschen de oude prenten spande Goltzius de kroon: de *Hond van Trisius,* gold 350 gl; landschapjes van Everdingen en Claude Gelleé gingen tot 100 gl. Voorts golden waterverfschilderingen van Hulswit 115, 230 gl. enz.; een *gezicht op Amsterdam* door H. Kobell jr. 115 gl.; geteekende voorstellingen uit den Patriotten en den Franschen tijd met kleuren, door D. Langendijk, 236, 290, 200 gl. enz.; twee teekeningen van Lucas Van Leyden 125 en 105 gl.; n^{r} 192 van F. Van Mieris 290 gl.; *gezicht op Antwerpen* door Neyts, 255 gl.; waterverfschilderingen en teekeningen van A. Van Ostade 515, 365, 130 en 132 gl.; Rubens naar Titiaan, 290 gl.; zeeslagen tusschen Tromp en Monk door Van de Velde den oude 100 en 205 gl.; caricaturen door L. da Vinci 255 en 100 gl.; *Zicht op de Maas te Rotterdam* door Zeeman, 180 gl.

- De *Maatschappij tot bevordering der toonkunst* zal op 23, 24 en 25 Mei 1879 haar 50-jarig bestaan vieren met een driedaagsch muziekfeest in het Paleis voor volksvlijt. Den eersten dag zal uitgevoerd worden *Josua,* oratorium van G.P. Händel; den 2^{n} dag, *Groote Misse* van J.J.H. Verhulst, *De vliegende Hollander* (gemengd koor met orkest) van R. Hol en het 3^{e} deel uit *Bonifacius,* oratorium van W.F.G. Nicolaï; den 3^{n} dag, kunstenaarsconcert, symphonie n^{r} IX met koor, van L. Van Beethoven, koor uit *Josua* van Händel enz. De heer Verhulst zal met de leiding gelast zijn.

- In de diamantslijperij der Valckenierstraat slijpt men een diamant van 245 karaat(omtrent een Nederlandsch ons gewicht), gevonden in de diamantvelden aan de Kaap de Goede Hoop. Er is berekend dat hij na de slijping meer dan één millioen frank waard zal zijn.

Rotterdam. De heer O. had van den kunstkooper K. in deze stad eene schilderij gekocht, toegeschreven aan den Franschen schilder N. Diaz. Kort daarna vorderde hij gerechtelijk zijn geld terug, onder aanvoering dat de schilderij *niet* van Diaz was. De rechtbank gelastte de heeren C. Rochussen, Schipperus en J. Van der Kellen de schilderij te onderzoeken. Dit geschiedde en voornoemde deskundigen verklaarden eenparig dat de schilderij geen oorspronkelijk stuk van Diaz was. De rechtbank, dit oordeel overnemende, heeft den koop vernietigd en den verkooper veroordeeld tot teruggave van den koopprijs.

Parijs. H. Taine is met 20 stemmen tegen 4 gekozen als lid der Fransche academie, ter vervanging van wijlen L.L. de Loménie. (Zie blz. 84.)

- De haan van den toren der Lieve-Vrouwekerk is afgewaaid en of wel in de Seine gevallen of van den grond opgeraapt door iemand die deze vondst verborgen wil houden. De haan had in zijn binnenste een stuk van alle Fransche muntstukken, te beginnen van de koperen duit tot en met het goudstuk van 100 fr., benevens gouden en zilveren muntstukken uit alle landen van Europa.

- Georges Berger, bestuurder van de vreemde afdeelingen bij de wereldtentoonstelling, ontving den 9^{n} November van de vreemde afdeelings-voorzitters en secretarissen-generaal, als bewijs hunner erkentelijkheid, een groep van gedreven zilver, voorstellende een Centaurus, gekroond door den

gevleugelden Roem. De heer Klerck, voorzitter van de Nederlandsche afdeeling, voerde uit aller naam het woord.

- Na de voltooiing der groote Opera heeft de nationale vergadering, behalve de geregelde toelage van 800,000 fr. jaarlijks, aan den bestuurder 2,400,000 fr. toegestaan voor nieuwe schermen enz. der op te voeren zangspelen. (Deze vernieuwing was noodzakelijk gemaakt, doordien de bestaande schermen vernield waren in den brand, moedwillig in de oude Opera gesticht tijdens het schrikbewind der dusgenaamde commune.) Volgens cijfers door het ministerie medegedeeld is er uitgegeven voor de schermen van de zangspelen *L'Africaine* 299,570 fr., *La Reine de Chypre* 277,157 fr., *Le Prophète* 224, 497 fr., *La Juive* 190,171 fr., *Robert le Diable* 189,707 fr., *Faust* 187,699 fr., *Don Juan* 181,515 fr., *Les Huguenots* 173,851 fr., *Hamlet* 153, 122 fr., *Guillaume Tell* 141,177 fr., *La Favorite* 116,813 fr., *De Freyschutz* 105,459 fr.

Nauw-van-Calais. Aan de commissie van monumenten is medegedeeld door den heer baron Goër de Herve, dat hij in het park van zijn kasteel van Veluwé, potten, degens, gespen en eenige andere voorwerpen heeft opgegraven die tot de v^{e} eeuw schijnen op te klimmen. In een der gevondene potten waren vruchten bewaard, waarvan eenige (natuurlijk in zeer verdroogden staat) te onderkennen waren als druiven en pruimen die derhalve meer dan 1300 jaren oud zijn. (Ter loops zij hier aangemerkt, dat in Pompeji (zie onze blz. 100) vruchten van nog ouderen datum gevonden zijn. Onder andere haalde men in 1862 uit een huis van deze sedert ontrent 1800 jaren begravene stad, potten, te voorschijn waarin aangetroffen werden kleine en groote noten, graankorrels, vijgen, olijven, ajuinen, linzen en snijboonen, en men weet, dat ook in 1862 in Pompeji een bakkersoven werd ontdekt die zoo dicht gesloten was, dat er geen druppel water of geen stofje asch was in doordrongen, in welken oven men gaaf en ongeschonden 81 brooden vond die er den 23^{en} November van het jaar 79 in te bakken gelegd en dus 1783 jaren oud waren.)

Edinburg. In deze stad zal dezen winter eene tentoonstelling worden gehouden, gewijd aan de voortbrengselen der graveerkunst van den vroegsten tijd tot het midden der XIXe eeuw.

Londen. In deze stad hebben een 40-tal Amerikaansche negers en negerinnen gedurende eenigen tijd een tooneelstuk vertoond, getiteld *Uncle Tom.* Het gezelschap is thans afgereisd naar Berlijn,

- V. E, Benett Stanford, lid van het parlement, heeft eenen prijs van 100 pond sterl. uitgeloofd, die zal toegewezen worden door het koninklijk geneeskundig college van Londen, voor de beste en voldoend gekeurde verhandeling over den aard en de behandeling van de watervrees (razernij) en de middelen ter afwering van deze vreeselijke ziekte (de verschijnselen in Engeland na te gaan). De mededingende stukken (geschreven in het Engelsch of van eene Engelsch vertaling vergezeld) moeten uiterlijk den 1^{n} Januari 1880 toegekomen zijn aan voornoemd college; op den omslag eene kenspreuk te schrijven die moet herhaald worden op de buitenzijde van het gesloten briefje welk den naam en het adres des schrijvers behelst.

- Op zijnen wetenschappelijken ondekkingstocht naar de Noordpool, vond het vaartuig *Discovery* kolenlagen bewesten het Robinsonkanaal op 84° 44' noorderbreedte en 66^{e} 3' wester lengte. Hooger in het Noorden werden nog geene kolenlagen aangetroffen. De ontdekte kolen zijn schilferachtig en bevatten geene versteeningen; maar men vond daarin afdrukken van meer dan 60 verschillende plantensoorten.

Voor toekomstige uittochten kunnen deze kolenlagen van groot belang worden, bij voorbeeld om des winters in de nabijheid te verblijven.

- Van 3,154,877 schoolplichtige kinderen in Engeland bezochten slechts 1,876,999 geregeld de school. In 1877 is het schoolbezoek toegenomen met 8.5%. Vrijwillig werd voor het onderhoud der scholen in 1876 door 275,950 personen 757,800 pond sterl. bijgedragen. Door de belastingschuldigen werd 369,318 pond sterl. opgebracht. In 1877 was dit laatste cijfer

447,710 pond sterl; het schoolgeld klom van 1,034,408 tot 1,113,270 pond sterl. De hulpgelden van het rijk bedroegen ruim 1 ½ milioen pond sterl. of ongeveer 18 ½ fr. per schoolgaande kind.

- John Payne is bezig de *Duizend en één nacht* uit het Arabisch te vertalen zonder eenige verkorting.

- De secretaris van het Chineesch gezantschap is bezig Shakespeare over te zetten in het Chineesch.

- De verkoop van teekeningen en etsen van G. Cruikshank heeft ruim 1000 pond st. opgebracht. Zijn stoel bracht 20 pond op. (Zie blz. 28.)

Sterfgevallen.

MARIA ALEXANDRINA DUMAS, echtgenoote Petel, eene dochter van den beroemden Franschen romanschrijver, is den 4^{n} October gestorven oud 51 jaren. Aanvankelijk had zij zich toegelegd op de schilderkunst; zij stelde te Parijs verscheidene niet onverdienstelijke schilderstukken ten toon. Vervolgens wijdde zij zich aan de letterkunde en liet onder andere een werk verschijnen getiteld: *Au lit de mort*, welk veel opgang maakte. De laatste jaren haars levens bracht zij in kloosterlijke afzondering door. Na 1851 bewoonde zij gedurende eenige jaren met haren vader den Waterloo-boulevard te Brussel.

FRANCIS GRANT, de voorzitter van Londens koninklijke academie van schoone kunsten, is in de eerste dagen van October overleden in zijn 75ste jaar. Hij stelde zijne eerste stukken ten toon als hij reeds 30 jaren oud was. Hij heeft ontelbaar veel portretten geschilderd; 't waren ook zij die hem zijne eerste en beste lauweren verwierven. Hij schilderde ook vele jachtvoorstellingen waarvan ettelijke gegraveerd werden, onder andere zijn *Metton Hunt*, eene door den hertog van Wellington gekochte schilderij Hij was Schotlander van geboorte en in den adelstand opgenomen

Mgr. DUPANLOUP, bisschop van Orleans, lid van de Fransche academie en schrijver van vele werken over godsdienst en onderwijs, is den 11^{n} October gestorven te Lacombe (Lancey). Hij was geboren den 3^{n} Januari 1802 te St.-Felix nabij Chambery.

KAREL AUG. SCHWERDGEBURTH, de beroemde plaatsnijder, is den 26^{n} October in Weimar overleden. Hij was geboren in 1795.

PHILIPPUS SCHOOFS, de in Antwerpen en in Vlaanderen befaamde predikant van de orde van Jezus, is op 28 October te Leuven gestorven na eene kortstondige longtering (hem overvallen terwijl hij een octaaf predikte) in den ouderdom van 76 jaren. Eenige maanden geleden had hij zijn 50-jarig priesterjubilé gevierd te Antwerpen in het O.-L.-Vrouwecollege, waar hij gevestigd was. De overledene was een uitstekend godgeleerde Predikte hij in het Vlaamsch met een eigenaardig en waar talent, hij deed dit ook zeer goed in het Fransch en Latijn. 30 November werd hij te Leuven begraven. Van zijne hand verschenen ook eenige godsdienstige Vlaamsche werken.

HIPPOLYTE AUDEVAL, de verdienstelijke Fransche rom n-schrijver, is in de eerste dagen van November overleden te Parijs, oud 54 jaren.

JAMES FAZY, de bekende Zwitsersche schrijver op staats- en letterkundig gebied (hij leverde onder andere in 1878 eene geschiedenis van Geneve en in 1834 maakte hij grooten opgang met zijn werk *De l'intelligence collective des sociétés*), is den 5n November overleden te Geneve, welke stad hem den 12n Mei 1796 zag geboren worden.

LODEWIJK MAURER, de gunstig bekende toonzetter, is te St.-Petersburg in den ouderdom van bijna 90jaren overleden.

PHELPS, de beroemde Engelsche tooneelist, in 1806 te Devonport geboren, is dezer dagen overleden.

De kruiwagens door Peeter Klein.

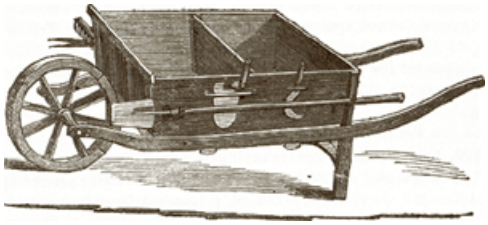

In den loop van het jaar 1869 verscheen er ter drukkerij van V.-J. Du Moulin, te Herenthals, een humoristisch werk, voor titel voerende: *De kruiwagens beschouwd in hun verleden, hun tegenwoordig en hun toekomend lot. Brokken aan een onuitgegeven handschrift ontleend door Peeter Klein.* Dat Peeter Klein een aangenomen naam was, hoeft niet gezegd; dat zijn boek fijn doordacht is, geestig bijeengebracht en in eene zuivere taal geschreven, zegden eenstemmig de weinige bevoorrechten die de eer genoten een der 67 exemplaren waarop het werd getrokken, te mogen ontvangen. Binnen kort verschijnt er bij Ch. De Pauw, boekhandelaar te Baarle-Hertog, eene tweede uitgave met platen versierd, en waarschijnlijk met het motto: merkelijk vermeerderd en verbeterd. Of zij inderdaad verbeterd zal wezen, daarover zal men na 't verschijnen kunnen oordeelen; intusschen kan men voor zeker houden dat zij vermeerderd zal wezen, onder andere met het hoofdstuk dat de schrijver ons toelaat eerst den lezeren der *Vlaamsche School* voor te dienen. Voor de oningewijden zij 't gezegd dat Christiaensen, waarvan hier spraak is, de veronderstelde schrijver is van het handschrift waaraan P. Klein zijn werk ontleent. Karrenschieber is een der schrijvers door Christiaensen geciteerd.

Kapittel elf bis, waar geen enkel woord van in de eerste uitgave te lezen staat.

Den 28n Januari 1877 maakte ik, in handeling, eene tweede uitgave, met de noodige veranderingen door de omstandigheden vereischt, van kapittel Een der *Kruiwagens*.

Wat weer het was, weet ik nu zelf niet meer; ongetwijfeld winterweer. Overigens ik ging niet om des weers wille, ofschoon ik voor mijn plezier ging, het plezier, van Christiaan Christiaensen eens in fout te vinden, en wel opzichtens zijne lievelingsstudie over ons belangrijk voertuig.

In mijn zak stak ditmaal geen boek van Davids *Historie*, maar wel een briefje daags te voren uit Rome ontvangen.

De boerenjongen was ook onderwege niet, doch ik kon hem missen, daar ik ditmaal goed wist naar waar en paar wien.

Zoodat zelfs de *chef* niet moest vragen, of ik wellicht eene kaart moest hebben voor Hoboken.

De trein stond in onze statie nog niet stil, of ik was er in, niet *dito* in die van O..., of ik was er uit. Ik hoorde zelfs iets achter mijnen rug roepen van '*procès-verbal... sauter... train en marche...*'

Maar wat kon me dat schelen? Ik had wel den tijd om naar zulke beuzelarijen te luisteren.

Ik viel als eene bom bij Christiaensen met de deur in huis.

- Welkom hier!

- Lees me *dat* eens!

En ik duwde hem den brief onder den neus.

Hij las.

Toen zijn blik zich van het papier weer op mij richtte, viel mijne hand hem loodzwaar op den schouder:

- Geschiedschrijver! - bromde ik, en ik gaf aan mijne stem al den toon van misprijzen, waar ze voor vatbaar is. - Gij!.... En *dat* over het hoofd zien!...

- Het beste paard stronkelt wel eens, - wedervoer hij zoo kalm, als ik hem ooit gezien had.

Wat was er gebeurd?

De brief uit Rome zal er de beste oplossing van geven. Zie hem hier, voor zooveel hij mijnen lezers van belang kan wezen:

'Roma, 25 Gennaio 1877 (sic).

'Beste Peeter Klein,

'Ik heb iets gevonden voor de 2e editie (vermeerderd en verbeterd) van uwe *Kruiwagens.* Ik lees in de Bleser, dat er in de 3e zaal van het museum in het Romeinsch college is: '*une figure trouvée dans l'île de Sardaigne représentant un soldat tout équipé et portant une brouette.*' Dit voor de oudheid der kruiwagens. Daar de Italiaansche overweldigers het college en ook de verzameling van oudheden hebben aangeslagen, is het mij thans niet mogelijk dit te gaan bezichtigen, doch wij mogen de Bleser op zijn woord gelooven, daar hij zeer nauwkeurig en getrouw alles beschrijft.

'Ik denk, dat dit het laatste briefje uit Rome wezen zal, en dat ik u het overige wat ik te melden heb, wel mondelings zal kunnen zeggen. *Addio.*

JAS GROOT.'

Van Jan Groot zal men later meer hooren.

Maar *dat* was het briefje.

En van den daarin vermelden kruiwagen geen woord in Christiaensens handschrift!...

- Wat nu gedaan? vroeg ik aan Christiaensen.

- Eerst de Bleser nazien, was het antwoord.

- En dan?

- Dat weten we later. *Age quod agis.*

We zagen de Bleser na. En waarlijk we vonden in de 2e uitgave (1870) van *Rome et ses Monuments* (bladzijde 518), *Musée Kircher*, 3e *salle: 'Il y a de plus à noter quelques figures trouvées dans l'île de Sardaigne: une d'elles représente un soldat...*' enz. zooals in den brief.(1)

- Wat nu gedaan, ten tweede?

- Naar Rome schrijven om eene teekening of photographie van het beeldje.

- Maar Jan Groot gaat er weg zijn.

(1) Zie de uitgave van 1878, blz. 456.

- Naar iemand anders dan. We zullen er toch met ons twee wel ééne kennis hebben.

Ik had er, ja, nog eene kennis, een besten vriend zelfs, die er voor jaren woonde.

En, - om eene lange, maar min belangrijke historie kort te maken, - mijn vriend zocht, vond en zond naar het museum eenen photograaf van goeden wil, en eenige dagen later ontvingen we de photographie, waarvan de hierbijgevoegde plaat een nauwkeurig namaaksel is door Ed. Vermorcken.

Zoodra ik het ontvangen had, men begrijpt het, snelde ik met mijn afbeeldsel naar Christiaensen.

Wij bestudeerden den kruiwagen samen.

- Ja, - zeide hij, - dat is ze wel, - de oude kruibaar, zooals ik ze in mijn werk had aangekondigd, maar reeds verbeterd, daar zij op twee wielen rust.

- De kruibaar? - vroeg ik, - waarom de kruibaar en niet eer de kruiwagen?

- Wel, - wedervoer hij, - ziet ge dan niet, dat er hoegenaamd geen wagen, - althans in den huidigen zin des woords, - mee gemoeid is? dat er namelijk geen bak aan is, en dat het voertuig enkel uit eene baar, of, - als ge wilt, - berrie bestaat, die op wielen rolt?

- En wat is dan het zonderling ‘iets,’ dat den soldaat achter 't hoofd steekt?

- Al wat ge wilt. Een etensbak, een korfje of mandje, - wat weet ik? In één woord, een voorwerp tusschen honderd andere, die, naar eisch der omstandigheden, op de kruibaar vastgemaakt werden, om vervoerd te worden.

- Aardig genoeg. In allen gevalle zou ik liever met zoo'n soldaat te vechten hebben, dan met zijne achterkleinkinderen, die in plaats van zulk nuttig voertuig, niets beters te dragen weten dan een moordenden *chassepot* of *naaldgeweer* of soortgelijke en nog erger lieflijkheden.

- Wie weet of men 't niet eens zoo ver brengt! De oude modes komen immers periodisch weer in zwang. Zijn die der Romeininnen, - tijdgenooten van onzen

belangrijken soldaat, - niet in vollen bloei bij onze negentiendeeuwsche juffers en juffertjes?... Om van niets anders te spreken, - 't is wonder, dat men er nog niet aan gedacht heeft, - als aan eene dringende behoefte, - van het gilde der *Vespillones* herin te richten, die des nachts de lokken der begravenen gingen stelen ten gunste van den koophandel in vreemd haar.

- O, mocht het gelukkig oogenblik weldra aanbreken, waarop de kruiwagen ook weer het wapentuig der soldaten zou uitmaken... Wat grootsch gezicht! legers van honderdduizenden met

honderdduizende van kruiwagens boven de hoofden!... Wat pronkwapenschouw!... Wat beschavende veldslagen!... En wat werkelijk nut, als na volbrachten dienst, de boerenjongen met zijn wapen naar huis kon komen, om er onmiddellijk mee voort te werken!... De zwaarden, als de gouden tijd van den vrede zal op aarde dalen, zullen nog moeten hersmeed worden om er ploegkouters van te maken, maar aan kruiwagens zou niets te veranderen vallen!...

- Voorwaar, - hernam Christiaensen, toen ik aan 't eind dier begeesterde uitboezeming was; - gij ziet, dat ik het wel voorhad, toen ik, in uw kapittel vijf en twintig, voorstelde van den kruiwagen het groote oorlogstuig te maken, en dat de Romeinen zelfs, reeds voor eeuwen, dit denkbeeld min of meer verwezenlijkt hebben.

- Ja, maar ik zie nog iets anders.

- En wat dan?

- Dat Karrenschieber u ongetwijfeld met den Etrurischen kruiwagen heeft bij den neus geleid, en dat deze zoo min zal bestaan hebben als de hond, die zijne vaas aan stukken sprong en als de vaas zelve, die door den hond aan stukken werd gesprongen.

- En waarom niet?

- Omdat de Kircheriaansche kruiwagen, - een onomstootelijk en nog bestaande gedenkstuk, - al te veel verschilt van, al te ver achteruit is tegen den Etrurischen, die nochtans zou moeten ouder zijn.

- Achteruit! Ik heet het vooruit! Rust de Romeinsche niet op twee wielen? Is hij niet veel fijner van vorm? Is de baar niet lichter? geheel de uitvoering niet kunstiger?

- Ja, maar!... in allen gevalle, hij heeft zelfs geenen bak, zooals de Etrurische...

- Juist nu! dat ontbrak er nog aan! Zet eenen soldaat daar zoo maar op de baan, met eenen kruiwagen op den rug, van twee berries en eene groote kas voorzien!... Sukkelaar! begrijpt ge dan niet, dat de Romeinen alle soorten van kruiwagens hadden, en dat we hier slechts met eene bepaalde soort, met den krijgskruiwagen, den soldatenkruiwagen te doen hebben, die zoo licht mogelijk moest wezen om gedragen te kunnen worden, en geschikt om voor menigvuldig en verscheiden vervoer te dienen? Is Cupido's kruiwagen, - ook op een onomstootelijk en nog bestaande gedenkstuk bewaard,- niet veel volmaakter dan deze, ofschoon ongetwijfeld uit hetzelfde tijdstip herkomstig?... Neen, zulke redenen, gij ziet het - zijn niet doorslaande.

Wat ik klaar zag, was dat ik bij Christiaensen geen gelijk zou halen. Ik trachtte dus tot eene slotsom te komen.

- Wat nu gedaan? vroeg ik.

- Wat gij wilt, zei hij.

- Voor mijne tweede uitgave? hernam ik.

- Ja, zei hij.

- Wel, besloot, ik, zoo 't u om 't even is, dan geef ik over den kruiwagen van 't Kircheriaansch museum een proces-verbaal van onze twee zittingen: men sprak van proces-verbaal, toen ik de eerste maal naar hier kwam, en waarlijk die man, - wie hij ook was, - gaf mij een goeden raad.

Welken raad ik, - lieve lezer, gij ziet het, - heb ik in het werk gesteld.

P.K.

De jonge grootvader.

VI.

Tot de vele dingen, welke ik van mijn grootvader zaliger heb onthouden en zoo goed als overgenomen, behoort eene zekere vooringenomenheid tegen oude jonge dochters. Bij mijn grootvader gaf die ingenomenheid zich meest altoos lucht in de scherpste spotternijen, en niemand bleef er voor gespaard, zelfs niet eene mijner moeien, welke al vroeg tot de Sinte-Anna-schapraai scheen voorbeschikt; maar, al heeft 't latere leven mij schier stap voor stap tot het gevoelen van mijnen grootvader doen naderen, toch durf ik nog niet altoos steenen smijten naar die veelal ongelukkige schepsels, en ben ik er zelfs nog ver af van ze allen op eene en dezelfde lijn te plaatsen. Ten bewijze: ik maak soorten en onder-verdeelingen. Alzoo:

Primo. Jonge dochters - dat ik eens: ‘jonge dochters’ schrijf in plaats van 't zware, wanluidende: ‘oude jonge dochters’... - Dus, jonge dochters welke door liefdebetrekkingen eenen afkeer hebben gekregen van het huwelijk. Dat zijn soms engelen van braafheid, soms... halve duivelinnen. 't Kunnen oprechte menschenpijnigsters worden, indien het mansvolk hen heeft teleurgesteld, en zij natuurlijk in de gelegenheid komen om hunnen wrevel bot te vieren op eenen man of op iemand die het met de manslieden houdt. Engelen zijn het van deugd en reinheid, als zij 't beeld in zich dragen van een geliefden vriend, hun door het ongeluk ontroofd. Deze laatsten vereeren in de mannen broeders van den betreurde, maar kunnen toch voor hen geene andere dan broederliefde meer voeden.

Secundo. Jonge dochters die aan geenen man geraakt zijn. Wederom twee onder-verdeelingen. Er zijn er die geenen hebben gekregen, zooals zij het hadden gewild, en onbarmhartig de andere candidaten van de hand hebben gewezen. Het ongeluk dezer soort ligt in hare koude berekening: h u n n e wenschen lagen wat te hoog om voldaan te worden, en de ongevoeligen wilden niet één trap lager dalen. 't Is meest de jeugd, de teedere, vroolijke jeugd, die van deze soort heeft te lijden; want daaruit groeien die droge, dorre, onverbiddelijke oudere zusters, die altoos knorrende, immer beknibbelende, nooit tevredene tanten. Tot de tweede onder-verdeeling behooren die ongelukkige, slecht-bedeelde Eva's kinderen, in welke de meest verleidende hoedanigheden slechts hunne tegenstelling vinden, en welke, helaas, door de minst verwaande manslieden worden gemijd. Deze rampzaligen zijn de plaag van...

Zie, ik schei er uit met de ootmoedige bekentenis, dat ik, in 't aanvangen der rangschikking van de oude jonge dochters mij deerlijk heb vergrepen, dat ik die rijke en zeker hoogst belangrijke stof op verre na niet voldoende heb ‘ingestudeerd.’ De bekentenis mijner ontoereikendheid kost mij echter volstrekt geene moeite; ik vinde er geene de minste vernedering in. Immers, ik weet niet, dat er tot heden een Linnaeus, een Jussieu, een Buffon of een Cuvier voor die belangwekkende wezens ontstaan zij en bedoele zelve in 't geheel niet er een te worden. Ook zijn de twee groote klassen, welke ik reeds heb aangeduid, voor mijn onderwerp voldoende. Wij hebben onze Leonie een tijd

lang in de tweede klasse gezien en zullen haar nu, door een toeval, in de eerste zien overspringen.

Leonie bezat - wij weten 't reeds - geen klein gedacht van de waarde haars persoon. Had de fortuin haar met haar broeder tot een hoogeren stand gevoerd, kon dan, zij, Leonie, door hare beschaafde, verfijnde opvoeding, niet eenige *pretentie* hebben op onderscheiding in dien stand? Zoo dacht zij ten minste; en zij wist haren broeder te bewegen om haar nu en dan op eenige bijzondere dansfeesten te brengen, op welke hij was uitgenoodigd. Dáár had zij gedanst met velen die door rang en fortuin boven haar waren, menigen - schijnbaar of echt - smachtenden blik met een onverschilligen oogslag mogen beantwoorden. Een tijd lang had haar trotsch karakter zich daar op de ware plaats gevoeld, had zij daar geheerscht, zoo niet door schitterende hoedanigheden, dan toch door de grilligste behaagzucht. Maar of Leonie dan gansche nachten de schoonste kasteelen bouwde op de inzichten en deugden harer ingebeelde pretendenten, of zij geheele weken droomend achter de gordijnen van haar venster zat te turen, - wanneer een dier aangebedene *cavaliers* voorbij ging: een zwaai met den hoed, vergezeld van eene hoffelijke buiging, was het eenige teeken van kennis, dat haar werd vergund. Op de avondbijeenkomsten en feesten verviel de gewaande *prestige* weldra zoodanig, dat Leonie er schier niet meer werd opgemerkt; en alzoo kreeg ze eindelijk zulken afkeer van die vruchtelooze inspanningen, dat zij volkomen aan die vergaderingen vaarwel zegde. Maar intusschen was zij tien jaar ouder geworden en reeds de dertig genaderd, wanneer er eensklaps een ernstige pretendent opdaagde.

Er woonde naast hunne deur, op eene huurkamer, een eerste klerk van een voornaam handelshuis. De man was reeds bij de vijftig en had langen tijd hopelooze, maar toch heldhaftige liefdesbetrekkingen gehad met de dochter van eenen brouwer. Dan, op zekeren dag, maakte de brouwersdochter deze zeer enstige overweging: ‘Ik ben nu reeds vijf en dertig jaar: sinds vijftien jaar heb ik gansch het vermaak mijner jeugd aan de liefde voor Edward opgeofferd!... En al die opofferingen zijn vruchteloos geweest: mijne familie zal nooit van een huwelijk met Edward willen hooren!.. Helaas! En Edward en ik worden langs om ouder, en wij zullen wellicht nog wel tien jaar ouder worden en even verre blijven als nu! Helaas! Helaas! En dan ware 't de moeite niet meer om nog te trouwen!.... Helaas! Helaas! Helaas!... Neen, dat mag zoo ver niet komen; ik ga Edward de vrijheid teruggeven en trouwen met den bankier uit de Keizer-Karelstraat, die van mijne jaren is!...’ En zij deed het zoo; en Edward was natuurlijk zeer droef, een tijd zelfs wanhopig: maar in plaats van zich voor den kop te schieten of zich te verdrinken, kwam hij op zekeren namiddag, gansch op zijn zondagsch gekleed, ten huize van de weduwe Lamineur aanbellen en vroeg aan deze onbewimpeld oorlof om kennis te mogen aanknoopen met hare beminnenswaardige dochter. Natuurlijk wilde de weduwe eerst deze laatste spreken en inlichtingen nemen; doch beide die zaken liepen af ten voordeele van Edward; en toen hij zich de tweede maal aanbood, werd zijn verzoek toegestaan en hij bij Leonie toegelaten. Een nieuw leven scheen voor deze laatste aangebroken. Van 's anderendaags morgens zat zij aan haar venster om den geliefde vriendelijk toe te knikken als hij op weg naar zijn bureel voorbij stapte. Evenzoo ging het met zijn wederkeeren; en tegen het uur, voor het bezoek des beminden bepaald, stond Leonie hem reeds aan de deur te wachten. De liederboeken der kostschool, welke zij reeds ter zijde had gelegd, werden weder uitgehaald, en de meest verliefde romancen er uit opgezocht... Was Edward dan

verschrikt geworden voor die liefde, welke hem, niet alleen met elken groet, met elken lach, met elken zucht, werd aangeboden, maar bovendien in de bekoorlijkste woorden aan 't oor gelispeld, in de betooverendste en aandoenelijkste arias en romancen toegezongen?... Wij weten 't niet; maar na vier dagen hielden zijne bezoeken in eens geheel op, en kreeg de arme Leonie hem zelfs niet meer van uit haar venster te zien!... Het meisje was eerst niet weinig ongerust! Zij beeldde zich in, dat hij ziek was geworden, en reeds den tweeden dag wilde zij de regels der vrouwelijke ingetogenheid overschrijden en naar zijne gezondheid gaan vernemen. Toen zij dit echter aan hare oude moeder zeide, schudde de vrouw bedenkelijk het hoofd, wenkte haar met zich naar den tuin - ('t was in den morgen en rond den tijd, dat Edward naar zijn bureel moest trekken) - en deed haar in zekere richting over de aanpalende tuinen kijken. Het duurde niet lang of het meisje werd eenen heer gewaar, welke eerst door twee hagen kroop, met gevaar van te verongelukken over een aantal grachten sprong, en alzoo eindelijk een kleinen voetweg bereikte, die hem op den steenweg bracht. De oude oogen der moeder hadden het gegist, de verliefde kijkers van Leonie erkenden duidelijk wie die heer was! Niemand anders dan Edward, de al te gauw teruggetrokken pretendent, welke dien grooten en lastigen omweg maakte om de woning van Leonie niet meer te moeten voorbij gaan!... O! dan had 't meisje geweend van razernij, zij had hare schoone romancen verscheurd en in 't vuur gesmeten; en met wellust, met boosaardige wellust zat ze nu te droomen, hoe zij zich best wreken kon over 't geen zij de smadelijke wispelturigheid heette van den *impertinenten* Edward. Van nevens hare deur verhuisd, had hij reeds de volgende maand eene kamer betrokken in een ander kwartier der stad. Leonie die hem niet meer te zien kreeg, vergat hem en zoomede hare wraak.

Leonie gaf nu het trouwen zoo goed als op en zou er ook niet meer hebben aan gedacht, zonder Sofia, de oude werkvrouw. Deze was nog al veel ten huize van Felix, waar hare oudste dochter meid was; zij hoorde Felix en Francisca soms lachen om de wederwaardigheden van Leonie die zij eene lekkere suiker-tante voor hunne kinderen heetten, en, met die geslepenheid, aan haar indringend karakter eigen, besloot zij aanspraak te krijgen op de mildheid van 't meisje. Zij had in de stad eene vriendin welke als kaartlegster bekend stond en een klein straatje dicht aan St.-Pieters bewoonde. Aan die vrouw gaf zij de noodige onderrichtingen en wist dan Leonie te bewegen om dit wondermensch eens te gaan raadplegen. Mieke de kaartlegster kon natuurlijk aan 't meisje al

de omstandigheden vertellen van haar voorgaande leven, al de bijzonderheden over hare familie en hare meest geheime wenschen. Van 't eerste bezoek had zij dan ook 't volkomen vertrouwen van Leonie gewonnen, en dat deze hare kunst waardig beloonde, spreekt van zelf. - Mieke had vervolgens aan 't meisje gezegd, dat het geluk van haar leven besloten lag in haar huwelijk met eenen ‘blonden jonkman, die zonder ouders was, een goed ambacht kende en nog al veel het huis haars broeders bezocht: zijn doopnaam begon met eene K en eindigde met eene 1.’ Dat was Karel Stoens, de pleegzoon der echtgenooten Pieters. Om haar geheel voor dien jongeling in te nemen, voegde Mieke er bij: ‘Een klein meisje heeft hem den eersten stap in zijn geluk doen maken, door hem in 't huis te doen komen, waar hij nu is; een ander meisje moet hem den grooten stap doen maken, naar eer en fortuin, en dat meisje zijt gij!’ Overtevreden kwam Leonie te huis: Karel was haar ideaal geworden, Sofia hare vertrouwelinge!... Om met meer gemak de laatste kans van haar geluk waar te nemen, had zij hare moeder overgehaald om de tweede dochter van Sofia als meid te huren, en alzoo kon zij nu en dan eenen avond doorbrengen bij Francisca en er Karel al eens ontmoeten; - iets dat haar anders zeer moeilijk ware gevallen, vermits zij hare oude moeder niet moch talleen laten. De vriendschap, de *attenties*, welke Leonie aan Karel betoonde, had de jongeling wederkeerig met beleefdheid en eerbiedige voorkomendheid beantwoord: hij vereerde in 't meisje de zuster van Felix, wien hij de vurigste verkleefdheid bleef toedragen. Zoo ver stonden de zaken, toen de familie Lamineur weder op 't punt stond te vergrooten: Francisca zou voor de vijfde maal moeder worden. Op aandringen van Leonie werd Karel tot peter gevraagd. Hij aanvaardde, doch op voorwaarde, dat Roza tevens meter mocht zijn!... Natuurlijk werd dat toegestaan; maar hoe Leonie er mede in haar schik was!... De doop greep plaats, en 't kind, een meisje, werd Roza-Carolina genoemd. Mocht echter met dit alles de jaloezij een tijd in het hart van Leonie hebben gewoeld, de avond van den kerkgang bracht alles weder op zijn effen. Dien avond greep er, als naar gewoonte bij dergelijke omstandigheden, een klein feest bij Felix plaats. Karel was er met zijnen baas op tegenwoordig; Roza zou 's anderendaags komen met de bazin. Na het avondmaal werd er gezongen, en Karel, die als zanger eene uitmuntende stem en een ingeboren talent bezat, haalde zijne schoonste liedjes uit en zong verscheidene duo's met Leonie. Alzoo was er tusschen hen beide wat vertrouwelijkheid ontstaan, vertrouwelijkheid door de omstandigheid eenigszins gewettigd en door den wijn, welke niet gespaard werd, zeer verlevendigd. Rond middernacht scheidde men. Karel bood Leonie aan, haar te vergezellen tot aan hare woning en zij greep met vrijmoedigheid zijnen arm. Aan hare deur gekomen, kon zij hem echter niet doen toestemmen om nog een oogenblik bij haar binnen te treden; maar toen zij hem tot afscheid hare hand toestak, die van ontroering beefde, drukte hij er met de uiterste hoffelijkheid eenen kus op!... Karel verschrikte eenigszins, toen het meisje hierop hare hand haastig terug trok; en dat zij vervolgens met eene snelle beweging binnen wipte en de deur toesloeg, schreef hij toe aan de eerbiedige vrijheid, welke hij zich had veroorloofd. De onnoozele! Hij zag niet, hoe zij achter de deur met kloppenden boezem naar het gerucht zijner stappen stond te luisteren; hoe zij, toen deze wegstierven, de deur zachtjes weer opende en met tranende oogen zijne donkere gestalte bleef nastaren, tot dut hij eindelijk achter eenen hoek verdween. Het was nu wel de liefde, die volop het hart van Leonie had ingenomen. Zij beminde uit al de

kracht van haar gemoed, en zij begreep het: zonder Karel was er voor haar geen geluk meer op aarde.

Wat zij een tijd voor Edward had gevoeld, was dat ijdel genoegen van eindelijk eenen minnaar te bezitten - gevaarlijk genoegen, dat veelal voor liefde wordt genomen; met Karel hadde zij de bitterste armoede, de grootste ellende willen lijden. Zij beminde hem! Helaas!...

Niet waar, het is aanstootelijk te zien, hoe het edelste gevoelen der menschen, de bron van het geluk der echtelingen, van den voorspoed der familiën, - de heilige liefde ontaardt tot eenen drift, die slechts rampen baart en onheil, die bederft en sloopt: de helsche jaloezij!... En helaas, het is niet altoos, als hier, eene hebzuchtige, hartelooze oude vrouw, welke de oorzaak is, - niet altoos een vijf-en-dertigjarig meisje, welke 't slachtoffer is van dit kwaad!... Ach, neen: het zijn meest altoos de onnoozele meisjes in 't prilste hunner jeugd, welk zoo worden getroffen, tengevolge der meest argelooze, maar toch wreede lichtzinnigheid der jonge lieden.

Ik ook ben jong geweest, en ik zal het niet beproeven om mijne jongelingsjaren vrij te spreken van eenige lichtzinnigheid; dat ligt overigens gansch in den aard der jeugd; maar het is niettemin spijtig, dat zulks die betreurlijke gevolgen moet hebben. o, Mocht ik aan de jonge meisjes eenen raad geven, 't zou zijn: ‘Past op uwe hartjes; hebt deze noch in uwe oogen, noch in uwe ooren!... Niet alles, wat gij schitteren ziet, is goud; niet alles, wat gij hoort, is waarheid. Past op uwe hartjes; 't geluk van uw geheel leven behoudt ge slechts op die voorwaarde!’ En aan de jongelingen: ‘Vermaakt u: speelt, wandelt, droomt: dat behoort aan uwe jaren, aan uwen stand; maar dartelt met geene teedere harten, wandelt niet over de bloemen der zaligste hoop, droomt niet luidop!... Gij mocht die hartjes breken, gij zoudt die bloempjes vertrappen, en uwe ijdele, bedrieglijke droomen, voor echte waarheid aanvaard, mochten de beweenlijkste dwalingen ten gevolge hebben!’

Leonie vond Karel reeds 's anderdaags in het huis haars broeders terug. Hare ongemeene vriendelijkheid overtuigde den jongeling al seffens, dat hare misnoegheid, had zij bestaan, ten minste geweken was; maar ondanks hare in 't oog springende voorkomendheid, die meer dan eens schimpscheuten aan Felix en Francisca ontlokte, bleef de jongeling den eerbiedigen afstand in het oog houden, die hem scheidde van de zuster zijns weldoeners; en, hoezeer ook Leonie op eene verklaring uit was, die hare wenschen kon dienstig zijn, die verklaring bleef weg. De kaartlegster, wederom geraadpleegd, gaf eerst eenige recep-

ten; maar Leonie had al wel Karel bier te laten drinken, waarin zij van haar bloed had doen druipen, - zij mocht herhaalde malen eenige zijner haren in haar hoofdhaar vervlechten, en wat des meer, - de verklaring kwam niet! Eindelijk had Mieke haar geraden hem ten huwelijk te vragen door tusschenkomst zijner grootste weldoenster. Wij hebben gezien hoe dat plan mislukte, en 't was Roza die des anderendaags bij Francisca aan Leonie

ZICHT VAN HET PALAIS-ROYAL.

het zinnebeeldig bescheid moest brengen: niet het roosachtig juweeldoosje, ten teeken van beantwoorde liefde, maar het eenvoudigwit doosje, dat haar zeggen zou, hoe zij wellicht veroordeeld was om als jonge dochter haar leven te slijten.

Francisca, de jeugdige parel, is nu eene gezette, gezonde, blozende vrouw, tamelijk diklijvig, de gelukkige moeder van een gezin, waarin drie lieve kindertjes, een jongen en twee meisjes, de vreugd en de liefde onderhouden. Er zouden er reeds vijf zijn, maar de Heer heeft er twee van tot zich geroepen. Felix, die zeer wel zijne vier en vijftig jaren draagt, is reeds iets wat vergrijsd, doch niet verouderd voor wat de genegenheid betreft voor vrouw en kinderen. Een paar jaren bewoonden zij in de Nieuwstraat een klein huisje; maar intusschen had Felix, wat nader bij de stad, een splinternieuwen woon gebouwd met prachtigen tuin, met salon, kelderkeuken en koetspoort, en die hadden zij dan betrokken. Zoo zeer had de fortuin hunne ondernemingen begunstigd, dat zij tot de bijzonderste ingezeten van Meulestede behoorden en belangrijke eigendommen begonnen aan te koopen.

(Wordt voortgezet.)

E.M. MEGANCK.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom zijn de bladeren, na eenen schoonen lente- of herfstnacht met waterdruppelen bedekt? Omdat de dampen, welke in den dag zijn opgestegen, door de koelte van den nacht geraakt zijnde, verdikken, en, door de uitwerking hunner zwaarte, nedervallen, zich vasthechtende aan alle lichamen, die in de opene lucht staan: dit noemt men dauw.

Veertien dagen te Parijs.

Schetsen van binnen en buiten de tentoonstelling.

II.

De lucht is zoo helder als een gladde spiegel, de morgenzon wordt door geen enkel wolkje beneveld, en ofschoon wij de maand September zijn ingetreden, is het toch een overschoone zomerdag. Ook is het ons zeer aangenaam, voor het open raam te ontbijten, met het uitzicht op den hof van het Palais-Royal, terwijl wij nu en dan een blik werpen op het uitgestrekte vierkante gebouw, dat dien naam draagt en waaraan zoovele geschiedkundige herinneringen zijn verbonden.

De heerschzuchtigen onverdraagzame kardinaal de Richelieu, die zich zijn gansch leven met staatszaken, oorlog voeren en hofintrigues bemoeide, in plaats van, zooals het betaamde, de plichten van zijn heilig en vredelievend priesterambt te vervullen, deed het, in de eerste helft der XVIIe eeuw, voor zich bouwen en prachtig bemeubelen. Het werd toen *Palais-Cardinal* genoemd. In den linkervleugel had hij eene tooneelzaal doen bouwen, waar hij gebrekkige treurspelen, maar van zijn eigen maaksel, deed opvoeren; want niet tevreden met zijne beroemdheid als staatsman, wilde hij ook den grooten treurspeldichter Corneille, zijn tijdgenoot, op zijde streven. Na zijn nieuw paleis, gedurende eenige jaren, met vorstelijke weelde bewoond te hebben, gaf hij het ten geschenke aan koning Lodewijk XIII, wiens eerste minister en meester hij zoovele jaren geweest was, en die hem, wanneer hij ten grave was gedaald, ook spoedig in het graf volgen moest.

Toen de omwenteling van 1789 met groote stappen naderde, werd de hof van het Palais-Royal de vergaderplaats der menigvuldige ontevredenen, en het was daar dat Camille Desmoulins, in zijne woeste welsprekendheid, met de pistool in de vuist, de burgers aanhitste om naar de wapens te grijpen, en het nog bestaande, maar reeds waggelende koninklijk gezag met geweld omverre te werpen.

Het is ontegensprekelijk waar: het uitbarsten der revolutie

werd merkelijk verhaast door de onverstandige handelwijze van het hof. Lodewijk XVI was voorzeker een door en door braaf man, maar niet tot koning geschikt; vooral niet in de moeielijke omstandigheden waarin hij leefde, dewijl hij hoegenaamd geen eigen wil had, en gedurig van de eene denkwijze naar de andere overhelde. Hij stond geheel en gansch onder den pantoffel der koningin, die beter zou gedaan hebben zich van alle bemoeiingen met staatszaken te onthouden; maar zij zelve leende al te gemakkelijk het oor aan den verderflijken raad harer hovelingen en vleiers. Hadden zijne ministers den koning tot doeltreffende maatregelen doen besluiten, dan wist zij hem die beslissingen door andere, en dikwijls gansch tegenovergestelde, te doen vervangen. Voeg daar bij, dat zij door het volk niet gaarne gezien en dat haar gedrag niet gansch van lichtzinnigheid vrij te pleiten was. Alzoo was het bekend dat zij, op het particulier hoftheater, te Versailles, als toneelspeelster was opgetreden in de rol van *Rosine*, in Beaumarchais' *Barbier de Séville.* Dit was wel alleen voor de personen harer omgeving geschied; doch eene koningin, die tevens actrice wilde zijn, dat kon niet goed samen gaan. Ook verkwistte zij fabelachtige sommen om hare toilet-grillen te voldoen. Het bewijs daarvan ligt hierin, dat zij eens, met een kostbaren pluimbos op het hoofd, haar portret had laten maken. Zij zond dit portret aan hare moeder, keizerin Maria-Theresia, doch deze stuurde het haar terug, met een briefje, luidende als volgt: '*Ik zou volgaarne het portret der koningin van Frankrijk hebben aanvaard; doch het is mij niet toegelaten datgene te ontvangen*, *welk eene tooneelspeelster voorstelt.*'

Op het kasteel van Versailles, waar de hofhouding verbleef, leefde men onbekommerd voort; het eene schitterende feest volgde op het andere en aan de speeltafel der gezelschappen bij de koningin, werden aanzienlijke sommen verloren en gewonnen. De prinsen vermorsten aan dwaasheden de duizende livres, welke hun werden toegestaan tot het betalen hunner schulden. Kortom, men scheen daar aan het hof als het ware geen acht te geven op de immer meer dreigende houding van Parijs, waar intusschen de omwentelingsgeest van dag tot dag eene grootere uitbreiding nam. Het brood was er buitengewoon duur en slecht en vele arme menschen leden honger. Dit bracht er ongetwijfeld niet weinig toe bij om de ontevredenheid te vergrooten. Hierbij kwam dan nog dat de schatkist sedert lang in den erbarmelijksten toestand verkeerde, waarin slechts de bekwame financiën-minister Necker nog eenige orde brengen kon. Maar toen het ministerie Necker, op aansporing van Marie-Antoinette, door den koning was ontbonden, steeg het misnoegen ten top. Het verbitterde volk van Parijs riep en zocht zoo lang om wapens, tot het eindelijk het hotel der Invaliden overweldigde, waar het 28,000 geweren in de kelders verborgen vond, verder sabels, degens en kanonnen. De wapens waren spoedig uitgedeeld; de kanonnen werden aan den inkom der voorsteden, op de kaaien en aan de Tuileries geplaatst, ten einde de stad in staat van verdediging te stellen tegen een mogelijken inval der vreemde huurtroepen, voor welken men zeer sterk beducht was.

Op Zondag 12 Juli 1789 weergalmden de kreten: 'Naar de Bastille! wij willen de Bastille!' eensklaps van het eene einde van Parijs tot aan het andere. Van alle zijden rukten er welhaast duizende gewapende burgers naar die sombere staatsgevangenis, welke te midden der stad eene schrikwekkende forteres vormde, met valbruggen en door wallen omringd. De kanonnen op de torens waren op de voorstad Saint-Antoine gericht en toen de heer De Launay, gouverneur der Bastille, weigerde die vuurmonden van daar te doen wegnemen, ving het woedende volk de belegering aan dier sterkte,

in welke zich slechts 82 invaliden en 32 Zwitsers ter verdediging bevonden. In dollen overmoed stormden de gewapende burgers vooruit, met verachting voor alle gevaar, en met schier bovenmenschelijke krachten werden de kettingen der eerste valbrug doorgehakt. De menigte snelde er over, om de tweede valbrug op dezelfde wijze te overrompelen; doch nu werden er talrijke burgers door het geweervuur uit de Bastille neergeveld.

Alles deed voorzien dat het overmeesteren der tweede valbrug niet zoo gemakkelijk zou gaan als dit bij de eerste het geval was geweest. De bestorming duurde reeds vier uren toen de Fransche garden, welke de zaak der omwenteling waren toegedaan, eensklaps met vier kanonnen ter plaatse verschenen. Dit deed den staat van zaken spoedig teenemaal veranderen; De Launay, geene voor hem eervolle uitkomst meer ziende, wilde de Bastille doen in de lucht springen en met eene brandende lont in de hand, naderde hij den nog al aanzienlijken buskruit-voorraad. Dit werd hem echter belet en zijne manschappen gaven zich over. Nu werd de tweede valbrug neergelaten en de bestormers drongen binnen. Zij hadden omtrent 150 dooden en gekwetsten verloren; maar de overwinning was behaald, en nu riepen zij luidkeels om wraak voor het vergoten burgerbloed. De Fransche garden haddden echter de overwonnen krijgslieden onder hunne bescherming genomen, alsook den gouverneur; doch deze word, op weg naar het stadhuis, met een invalied en vier Zwitsers, door het al te zeer opgewonden volk aan zijne blinde wraak opgeofferd.

Al de gevangenisholen der Bastille werden zorgvuldig doorzocht. In de laatstverloopen zes en veertig jaren, waren er niet minder dan 2000 staatsgevangenen opgesloten geweest. Zooals men weet was een simpele lastbrief des konings voldoende, om iemand bij nachte uit zijne woning te doen oplichten en in de Bastille te zetten, zonder eenigen vorm van proces. En zulke lastbrieven werden gemakkelijk verkregen. Alzoo werd de ongelukkige Latude er voor zijn leven in opgesloten, omdat hij zich jegens de al te beruchte madame de Pompadour wat oneerbiedig had gedragen. - Men ontdekte er vele sombere holen, beneden waterpeil gemaakt, waarin de gevangenen allengs een ellendigen dood moesten sterven. In andere waren ijzeren hals- en voetschroeven, kettingen en zelfs een ijzeren keurslijf en prangtuigen, allen aan de muren bevestigd. Wat de gevangenen betreft, men vond er slechts zeven personen, waarbij een markies, die er reeds gedurende zeven jaren, op verzoek zijns vaders zat opgesloten; vier waren beticht van schriftvervalsching en twee waren zinneloos geworden; men wist

niet om welke redenen deze laatsten er waren in opgesloten.

Bij de inneming van die staatsgevangenis hadden zich ook vrouwen door haar onverschrokken gedrag doen opmerken, en bij deze stond Théroigne de Méricourt, in de geschiedenis bekend onder de benaming van ‘de schoone Luiksche vrouw,’ als aanleidster voorop. Dewijl dit eene Belgische vrouw is, willen wij uit haar avontuurlijk leven eenige weinig gekende bijzonderheden mededeelen. Zij heette eigenlijk Anna-Josepha Terwagne en was den 3^{n} Augustus 1762 te Marcour, nabij Laroche, van onbemiddelde ouders geboren. Volgens de plaatselijke overlevering verliet zij, nog zeer jong zijnde, het ouderlijk dak en werd dienstmeid te Condroz, waar zij ongeoorloofde betrekkingen aanknoopte met eenen Engelschman, die haar met zich naar Engeland voerde. Te Londen deed zij zich de gravin de Campinados noemen en leefde er eenige jaren in genot en wellust. In 1786 vinden wij haar te Parijs, waar zij even als zoovele andere, misbruik maakte van hare jeugd en van hare schoonheid; zij bezat spoedig een wel ingericht huis en rijke aanbidders bij dozijnen. Zekere markies de Persan verkreeg de voorkeur boven allen, doch eer hij haar heer en meester werd, moest hij haar, bij notarieele akte, eene jaarlijksche lijfrente vermaken van 5000 livres, welke rente ook na het afbreken der betrekkingen, moest blijven uitbetaald worden.

Zij was dweepziek van karakter en wispelturig van aard, en dit leven begon haar dan ook spoedigte verdrieten. In de maand Maart 1789 was zij opreis in Italië, waar zij zich op het beoefenen der zangkunst wilde toeleggen. Zij begaf zich naar Rome; doch toen het bericht van de uitbarsting der Fransche revolutie tot daar was doorgedrongen, keerde zij ijlings naar Parijs terug, wierp zich te midden in de bloedige worstelingen, plunderde mede de wapens in het hotel der Invalieden en nam een werkdadig deel aan het bestormen der Bastille. Nogmaals richtte zij hare huishouding op grooten voet in, en aan hare kostbare diners vereenigde zij de voornaamste kopstukken der omwenteling, zooals Robespierre, Mirabeau, Barnave, Brissot, Saint-Just, Péthion, Clootz, Sieyès, Chenier, Camille Desmoulins enz.

In het begin van 1790 wilde zij hare geboorteplaats terugzien, waar zij met geestdrift hare revolutionnaire denkbeelden lucht gaf en aanhangers er voor trachtte te winnen. Zij begaf zich insgelijks naar Luik, waar zij bloedverwanten had die handel dreven; zij poogde zelfs een republikeinsch blad te stichten, doch dit had geen gevolg, want in den nacht van 15 tot 16 Februari 1791 werd zij eensklaps door Oostenrijksche soldaten opgelicht, naar Weenen gevoerd en in de forteres van Kulstein opgesloten. Na eenige maanden gevangenschap werd zij den 15^{n} September daaropvolgende echter weder ontslagen. Keizer Leopold, medelijden met haar hebbende en verlangend haar te zien, deed haar in vrijheid stellen; na haar te hebben hooren spreken, verbande hij haar evenwel uit Oostenrijk.

Bij hare aanhouding had men slechts een bergbriefje in haar bezit gevonden, en hare invrijheidstelling maakte haar niet rijker. Zij was nu 30 jaren oud geworden, en met hare jeugd en schoonheid waren ook hare rijkdommen weggevlogen. Schier van alles ontbloot keerde zij naar Parijs terug, waar zij het weinige dat haar van hare vroegere pracht nog was overgebleven, te gelde moest maken om te kunnen leven. Zij bleef evenwel niet werkeloos, maar wierp zich met hart en ziel volop in de politiek en betrad gewapend in de clubs stoutweg het spreekgestoelte. Toen zij in de *Club des Cordeliers* verscheen, riep een dier partijmannen haar spottend toe: ‘Daar is de

koningin van Saba!' - 'Ja,' antwoordde zij, 'de faam uwer wijsheid lokt mij hier heen. Bewijs dat gij Salomon zijt, door den tempel der vrijheid op te bouwen.'

Den 25^{n} Maart 1792 schonk zij eene driekleurvlag aan de *Citoyennes* van het faubourg Saint-Antoine en sprak bij deze gelegenheid, in de *Société fraternelle*, eene redevoering uit, waarin zij eenen oproep deed tot de Fransche vrouwen, om deze aan te sporen, een bataillon amazonen in te richten en zich twee- of driemaal per week, in de Champs-Elysées, in den wapenhandel te gaan oefenen. Een andermaal drong zij er op aan, dat de vrouwen in de clubs een werkzaam deel mochten nemen en er als raadgeefsters zouden worden toegelaten.

Maar men was hare dwaasheden nu eindelijk moede geworden en in spotprinten, hekelverzen en tooneelstukken poogde men haar belachelijk te maken. Dit dreef haar aan, zich met nog meer uitzinnigheid dan te voren in de partijwoelingen te werpen. Zij verwurgde eigenhandig zekeren Suleau, en toen de bloeddorstige partij der *Montagne* zich met veel gerucht van de Girondijnen had losgescheurd werd haar vriend Brissot, opsteller van den *Patriote français*, toen hij de Tuileries verliet, door woedende vrouwen omringd, welke riepen: 'weg met Brissot!' Théroigne snelde toe ter zijner bescherming en poogde hare vroegere vriendinnen tot bedaren te brengen; doch deze grepen haar vast, gaven haar eene duchtige geeseling, schreeuwende: 'Gij zult het voor allen bekoopen!'

Deze gruwzame behandeling moet Théroigne wel diep getroffen hebben, want toen zij aan de handen van die helsche furiën was ontkomen, zag men haar niet meer weer: zij was zinneloos geworden en werd in een gasthuis opgenomen, waar zij tot vele jaren nadien, van ieder vergeten, bleef verkwijnen, zonder nog ooit haar verstand terug te bekomen. Eerst den 8^{n} Juni 1817 is zij te Parijs, in het gasthuis la Salpetrière, in de afdeeling voor krankzinnigen, overleden.

Bij haren dood waren er reeds vele gebeurtenissen over Frankrijk heengegaan. De republiek had moeten plaats maken voor het keizerrijk, en toen Napoleons rol ten einde was gespeeld, was Lodewijk XVIII op den troon geklommen, en na hem Karel X, die echter niet langer dan zes jaren mocht regeeren: de Juli-omwenteling van 1830 rukte hem de kroon van het hoofd, en als herinnering daarvan werd er besloten, op de plaats waar de Bastille had gestaan, de 50 meters hooge kolom op te richten, welke men er thans ziet. Boven op staat de geest der vrijheid met de fakkel in de eene en eene verbroken ketting in de andere hand. Deze kolom werd eerst in 1840 ingehuldigd, en acht jaar nadien moest koning Lodewijk-Philips, insgelijks als een banneling, voor de omwenteling vluchten. De burgers, welke bij die bloedige worsteling gesneuveld

waren, werden aan den voet der kolom, nevens hunne kameraden van 1830 begraven, nadat de koninklijke troon er in het openbaar was verbrand geworden.

(Wordt voortgezet.)

J. STAES.

Kroniek.

Antwerpen. De volgende stukken van het museum der oude meesters

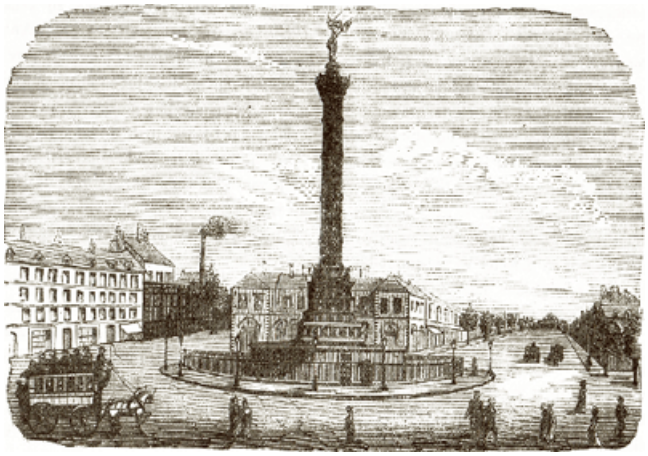

JULI-KOLOM.

g a a n hersteld worden: door F. Sacré, *Zwanen en honden*, van F. Snyders (zie onzen j a a r g . 1865, blz. 9) en de vleugelschilderij op wier middenstuk i s a f g e b e e l d door Marten De Vos, *St. Lucas die Onze - Lieve-Vrouw afmaalt* en waarvan de linkervleugel door O t t o van V e e n voorstelt den *Heiligen Paulus. voor den stadhouder Felix te Cesarea*, en de rechtervleugel *De prediking van St.-Lucas* door Marten Pepijn die ook de buitenkanten der beide vleugeldeuren schilderde, rechts *Sint-Jan en Matheus*, links *Marcus en Lucas.* Deze stukken zijn afkomstig van het altaar der Sint-Lucasgilde in de Antwerpsche Lieve-Vrouwekerk. De heilige van het middenstuk is het portret van M. De Vos en O.-L.-Vrouw dat zijner gade; hij voltooide en schonk het aan de gilde in 1602. Na 1753 prijkten de vleugeldeuren in eene zaal der oude academie. De herstelling dezer stukken is opgedragen aan A. Piron.

- De kunstschilder L. Hendrix en de letterkundigen advocaat Th. Van Lerius en P. Génard stadsarchivaris zijn tot ridders der orde van Gregorius den Groote benoemd.

Mechelen. In de benedenzalen van het oude aartsbisschoppelijk huis zal van stadswege een museum van oudheden worden ingericht, waarvoor reeds ettelijke stukken zijn gekocht en bijeengebracht.

Lier. Van de 34 stukken voor den Bergmannprijskamp bij het *Willemsfonds* ontvangen, werd geen enkel bekronenswaardig geoordeeld. (Zie onzen jaargg. 1877, blz. 135.)

Brussel. De heer stadsarchivaris A. Wauters heeft een met platen versierd belangrijk werk uitgegeven over de tapijtfabrieken en tapijtwerkers te Brussel. De schrijver betoogt daarin, dat de Gobelin-tapijten in Nederland hunnen oorsprongen gevonden hebben; vooral te Brussel is hunne geschiedenis nauw verwant met die der schilderkunst. (Zie ook over *Tapijtfabrieken*, onzen jaarg. 1873, blz. 113.)

Gent. Verschenen bij I.S. Van Doosselaere: het *Jaarboek* van het *Willemsfonds* voor 1879 met bijdragen van P. Geireg at T. Coopman, V. Van de Weghe, F. Smit Kleine, G. Antheunis, J. Stinissen, Th. Sevens, L. Delpire, E. Verschaffelt en anderen.

- Verschenen bij Dullé-Plus: *Benjamin Franklin*, een levensbeeld door J. Micheels, 120 blz.

Brugge. De *Vlaamsche broederbond* schrijft eenen prijskamp uit voor een dichtstuk ter verheerlijking van Jan Breydel en Pieter de Coninck. Het moet de daden van heldenmoed en burgerdeugd der twee beroemde Bruggelingen vermelden, zal minstens 250 en niet meer dan 300 dichtregelen groot en in de algemeen aangenomen spelling geschreven zijn. Voor den v o r m v a n het gedicht w o r d t alle vrijheid gelaten. De stukk e n v ó ó r 1 F e b ruari 1879 vrachtv r i j te bestellen a a n den voorzitter, voorzien van eene kenspreuk welke herhaald zal zijn op een gesloten brief waarin naam en w o n i n g des mededinger zijn opgegeven. Prijzen: 1ste, een verguld eerm e t a a l e n 100 fr., 2e, een verguld eermetaal. De stukken blijven het eigendom van den bond en zullen ten voordeele van Breydels gedenkteeken uitgegeven worden, Voorzitter de heer A. Du Bois-Pickery, secretaris, de heer H. Willems.

Sterfgevallen.

DOMENICO INDUNO, een van Italië's beste schilders, is dezer dagen te Milaan overleden. Hij was een leerling van Hayez. Tusschen zijne beste schilderijen noemt men *Bij het vallen der bladeren* en *Het bericht van den vrede te Villafranca* (voorstellende een groep dorpbewonersdie het gezegde bericht hooren lezen). Laatstgenoemde schilderij bevindt zich in het Quirinaal.

WOUTER HUTSCHENRUYTER, een uitstekend muziekmeester en niet onverdienstelijke toonzetter (hij schreef onder andere een zangspel *Le roi de Bohême,* is den 8n November overleden te Rotterdam, in welke stad hij op 28 December 1796 werd geboren.

AART ADMIRAAL, die zich door tal van letterkundige werken en onder andere door ettelijke lieve romantische verhalen als een bekwaam schrijver deed kennen, is den 12n November overleden te Schoonhoven, waar hij telegraafbestuurder was. Hij werd 13 October 1833 geboren te Goedereede.

GEORG HILTL, tooneelist aan den Berlijnschen hofschouwburg, schrijver van verscheidene romans, mede-bestuurder van het Pruisisch museum van wapenen, is den 16n November, 52 jaren oud, overleden.

> Geen karakter is verachtelijker dan dat van eenen fortuinzoeker.
> OLIVIER GOLDSMITH.

[Dicht- en Kunsthalle]

TEEKENING VAN JAN VERHAS, HOUTSNEDE DOOR G. DELA MONTAGNE.

De op vorengaande bladzijde afgedrukte houtsnede is uitgevoerd door den veelbelovenden G. Dela Montagne waarvan wij meermalen gewaagden als een der verdienstelijke leerlingen van de Antwerpsche houtgraveerschool bij de koninklijke academie onder de leiding van Ed. Vermorcken. De teekening is geleverd door den bekwamen kunstschilder Jan Verhas, van Dendermonde, thans te Brussel gevestigd. Het geheel vormt de titelplaat van het nieuwe tijdschrift, hoofdzakelijk aan dicht- en toonkunde gewijd, welk te Antwerpen verschijnt onder de redactie van Th. Coopman en V.A. Dela Montagne.

In April 1878 verscheen het eerste nummer. Sindsdien is er iedere maand eene zorgvuldig gedrukte aflevering van de persen des heeren L. Dela Montagne vader gekomen. Aan de 9 verschenen afleveringen werden bijdragen geleverd (dichtstukken, proza, muziek enz.) door G. Antheunis, Ad. Beernaert, L. Bärwolf, E. Blaes, J. Blockx, E. Britt, K.M. Pol De Mont, G.J. Dodd, J. Dillens, A. Dillens, D.H. Engelberts, P. Geiregat, Em. Hiel, H.J. Krebbers, J. Knoppers W. Kzn., C.L. Lütkebühl jr., W.E.N. Muskeyn, L. Nauwens, E. Petersen, G. Segers, Th. Sevens, L. Stratenus, R. Styns, Is. Teirlinck, F.H. Van Leent, mev. Van Ackere, V. Van de Weghe, E. Van der Ven, F. Van der Stucken, L. Van Gheluwe, E. Van Oye, L. Van Rooy, M. Van de Wiele en A. Willems. Het tijdschrift geeft maandelijks eene lijst van in verschillende landen verschenen werken.

De redactie van *Dicht- en Kunsthalle* heeft een *liederenprijskamp* uitgeschreven waarvoor de stukken moeten ingekomen zijn vóór 15 Januari 1879 (in den gewonen vorm) ten bureele Wijngaardstraat 40, te Antwerpen. De keus der onderwerpen is vrij; niet bekroonde stukken worden den schrijvers op hun verzoek teruggegeven. De uitspraak zal plaats hebben op 15 April 1879 en de prijsuitreiking in plechtige zitting van den Nederlandschen letterbond te Brussel. De uitgeloofde prijzen bestaan in kostbare boekwerken in Holland gedrukt en uitgegeven.

Dicht- en Kunsthalle verdient warme aanbeveling bij alle vrienden van Vlaamsche dichtkunst en Vlaamschen zang.

Oostersche poëzie.

VI. Genaderecht.

Na dagen, nachten rusteloos vervolgen
Was Haroen Alrasjid er in gelukt
Den oproerling te vangen, die gebukt
Daar vóór hem stond. De koning vroeg verbolgen:

'Wat doe ik nu met u?' - En de andre sprak:
'Hetgeen gij wenscht dat God u doe, wen even
Als ik voor u, gij eens voor Hem zult beven!'
- De vorst sloeg de oogen neer en blikte strak.

Dan zuchtte hij en wenkte: - 'Laat hem loopen!'
Hij vlood. - Nu zegde, die hem had gebracht:
'Eerst boodt gij voor dien kerel geld en macht,
Nu weet hij met een woord zich los te koopen;

Wie spreekt er borg voor, heer, dat niet als hij
Ook andren zich tot opstand onderwinden,

Verzekerd thans, geen straffe te ondervinden?'
- De vorst riep toornig: 'Breng hem weer voor mij!'

Hij werd gebracht, en wat zich toegedragen
Had, ried hij snel; zoetsmeekend bad hij toen:
'Heer der genade! wat gij hebt te doen,
Doe dit voor u, en zonder raad te vragen;

Want, hadde God eerst andren raad gevraagd,
Nooit ware u troon noch kroon, noch ros noch os
Verleend!' - Dan loech de koning: 'Laat hem los!
Dat over hem geen woord meer zij gewaagd!'

J. FERGUUT.

Brussel.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom ziet men geenen dauw op de planten of bladeren, enz., niettegenstaande de nacht zeer schoon geweest is, als er een harde wind ontstaat? Omdat de werking van den wind de dampen uiteen drijft, en dus hunne verdikking belet.

De vrouw

heeft onze toekomst in hare macht. Wanneer zij grootsch en goed handelt, dan vaart het gezin wel daarbij. Is zij een slons, het gezin is een nest van ellende, dat ellendigen broeit en over 't land verspreidt. Haar waarde is niet hoog genoeg aan te slaan voor gezin en gemeente, voor stad en volk. Daarom is het een verkwikking een jong meisje te zien, dat een goede degelijke huisvrouw belooft te worden, die haar kinderen behalve melk ook zielevoedsel zal geven. Haar gezin is nooit in donkerheid, want als de flonkerende diamant straalt zij licht uit in de duisternis; in haar woord is belofte en kracht tegelijk; zij is sterk, want zij geeft zich geheel. In haar stem ligt muziek voor den lijdenden man, en die stem boezemt ontzag in aan 't weerbarstig kind. Haar handen vermenigvuldigen zich naar de macht der nooden. Wie kan de vingers tellen van een huisvrouw die 't onmogelijke verricht? Het aantal schijnt de natuur te tarten en toch is 't de natuur die haar zooveel schonk. Wanneer roept een kind in den nacht vergeefs zulk een moeder aan? Laat de rechtgeaarde man zeggen van een goede vrouw, wanneer zij in nood afwezig was. En zoo is dit in alle rangen en standen. Daarom moet de vrouw opvoeding ontvangen in alle rangen en standen. Zij is de hoop des lands, - een volk zal zijn moeder niet ongestraft verwaarloozen, de natie die haar vrouwen eert, zal niet bezwijken. AART ADMIRAAL.

Wie weet of niet het leven dood,
En 't sterven leven is te noemen?

EURIPIDES.

Niet ieder slaagt bij den eersten slag.
F.C. DE BRIEDER.

Uitgaven der Antwerpsche bibliophilen.

Het tweede door de Antwerpsche bibliophilen uitgegeven werk, doet in belangrijkheid niet onder voor het boek welks beknopten inhoud wij op blz. 167 deden kennen.

In zijn *Feestalbum*, door ons in 1864 uitgegeven, haalt Lodewijk Torfs vele wetenswaardige punten over de Antwerpsche ommegangen aan en in de bibliographie vermeldde hij van 1561 eene *Ordinancie inhoudende de poincten van den Heilighen Besnydenis Ommeganck* enz. De Antwerpsche bibliophilen hebben thans (bezorgd door ridder Leo de Burbure) laten drukken de *Ordenancie* of schikking van de ommegangen en processiën der stad Antwerpen, in het eerste half jaar van 1398 geschreven. Het oorspronkelijk boekje is een $0^{m}16$ breed, $0^{m}27$ hoog langwerpig klein quarto van 76 bladzijden, gebonden of genaaid in roodachtig malsch kalfsleder. Op de buitenzijde van dezen omslag (zegt de heer de Burbure) bemerkt men nog twee druppels was welke om zoo te zeggen getuigen, dat het boekje gebruikt is geweest, door deelnemers aan deze kerkelijk-burgerlijke ommegangen.

Het handteeken van een der vroegste bezitters van het werkje vindt men op het eerste beschreven blad zooals het hier

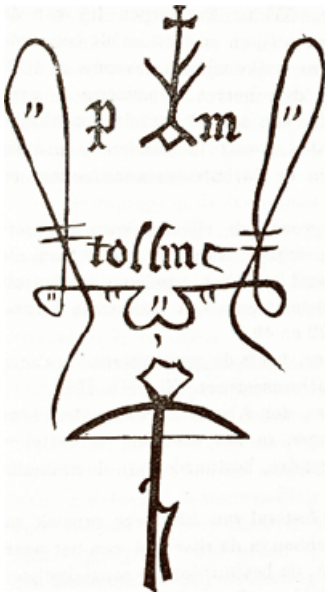

is afgeteekend.

Het is het merk van zekeren Aart of Arnoldus Tollinc; bij hetzelve heeft men, na 's mans dood, de letters P.M. (*Piae memoriae*) en later nog een kruisboog, als teeken van eigendom der Jonge Voetboggilde, geplaatst.

Het aloud geslacht *Tollinc* is in onze jaarboeken genoegzaam bekend door zijne betrekkingen met de beroemdste schepenstammen v a n Antwerpen. Wat Aart Tollinc aangaat, deze zal dit handboekje in gebruik en bewaring hebben gehad als deken van de gilde van den Jongen Voetboog, daar hij, in deze hoedanigheid, de plaats en de deelneming der gildebroeders in de ommegangen moest helpen regelen. Volgens eene akte die de heer de Burbure in het archief der Antwerpsche hoofdkerk aantrof, was Aart Tollinc nog deken in 1413. Als dusdanig en bijgestaan door den ouderman van dit *geselscape,* Jan Wouters, sloot hij, den 18^{n} December 1413, eene overkomst met het kapittel van voornoemde kerk, houdende dat de gilde aan het kapittel jaarlijks eenen ‘chijns’ van 50 oude grooten zou betalen voor het eeuwig gebruik van eenen

tuin in de Schuttershofstraat te Antwerpen, tusschen de hoven der oude Voetboog- en der oude Handboogschutters-gilden.

Na Aart Tollincs aftreden of dood, zal het boekje in handen zijner opvolgers gegaan zijn, welke er dan ook, zooals hy gedaan had, in aangeteekend en bijgevoegd hebben de wijzigingen welke aan de drie oudste ommegangen in den loop der jaren gebracht zijn, alsmede de regeling der in 1484 nieuw ingestelde processie van de St.-Joriskerk. Het boek doet du kennen de regeling van de vier ommegangen, die in de XIVe en de XVe eeuw jaarlijks op vastgestelde dagen de stad Antwerpen doorkruisten, te weten: de Besnijdenis-ommegang die van de XIIe of XIIIe eeuw dagteekende en ongetwijfeld ingesteld werd ter herinnering aan de komst in Antwerpen der reliquie van het heilig Preputium, die, door hertog Godfried van Bouillon uit Palestina overgemaakt, opvolgelijk in de St-Michielsabdij en O.-L.-Vrouwekerk bewaard werd; deze plechtigheid had plaats op Heilige-Drievuldigheidsdag en wordt als de oorprong aanzien van de nog bestaande kleine kermis, die op dezen dag begint.

De tweede ommegang, die van het Heilig-Sacrament, welke na 1246 ook plaats had gedurende de kleine kermis (Donderdags na Besnijdenis-ommegang); aan het einde van den stoet werd het H. Sacrament gedragen, terwijl in den eersten ommegang de reliquie van het H. Preputium alleen verscheen.

De derde ommegang was die van Onze-Lieve-Vrouw patrones der stad; de heer de Burbure vond dezen optocht vermeld als reeds bestaande op vrij grooten voet in 1398, toen de schepenen der stad de rangschikking deden aanteekenen in het '*Register metter Berderen.*' Deze regeling werd door het magistraat gezamenlijk met de geestelijke overheid gedaan, omdat namelijk een groot deel der onkosten uit stads kas betaald werden. Gelijk is gezegd in ons vorig opstel, deed de stad in 1324 wijngeschenken aan de voor de processie gekomene abten van Perck, Grimbergen, A verbode, Tongerloo, St.-Bernard en St.-Michiels die door Wouter, *der scepenen cnape*, werden afgehaald; de stad betaalde daarbij aan 27 trompeneeren of muzikanten, tien grooten Brabantsche munt ieder; 38 schellingen om de wegen der nieuwe binnenvesten te doen effen maken en om de Borchtbrug te verbeteren, ten einde den doortocht van den ommegang van 't *heiligdom* te vergemakkelijken. De stadsrekening over 1398-99 vermeldt ook uitgaven voor den maaltijd, waaraan deel namen al de kunstenaars en *personnagiën* die in den optocht tegenwoordig waren te voet of te paard of gezeten op de versierde wagens.

De rijkst versierde ommegangwagens heette men *Punten, Puncten* of *Pointen.* Zij vormden als een klein tooneel, en werden op stads bevel naar de teekeningen van den stadsschilder vervaardigd. Zulks gaf den heer de Burbure gelegenheid om te herinneren aan Andries de Cuypere, *stads pingerere,* wiens levensschets hij in het 5^{e} deel, blz. 57, van de *Biographie Nationale* liet verschijnen met aanhalingen uit de stadsrekeningen over 1398. Daarachter laat hij het oud handschrift, welk afgeschreven werd door den heer Ph. Rombouts, die ook de eerste proef las, zelf spreken, zich vergenoegende, hier en daar, bij duistere uitdrukkingen of slecht geschrevene woorden, kleine opmerkingen te voegen, die de lezing vergemakkelijkten. - Hij geeft ook eenige aanteekeningen over Hendrik Scillemans of Schil-

leman die in 1494 stadss childer was en hetzelfde ambt vervulde als Andries de Cuypere; over de St.-Annakapel, het aalmoezenhuis, het godshuis Almaras en het St.-Julianusgasthuis[1] waar de *pelgereme in de byarde* op den dag van den ommegang geherbergd werden. De eetzaal voor de behoeftige reizigers in voornoemd gesticht draagt nog, even als voor 500 jaren, den naam van *Beiaard* (beiaarden of op klokken slaan, zegt de heer de Burbure, zou dus *bijeenroepen* of vergaderen beteekenen).[2]

Het laatste stuk dat in het boekje voorkomt doet de regeling der eerste Sint-Joris-processie in 1485 kennen

Er zijn van dit boekje, evenals van het eerste, eenige exemplaren verkrijgbaar voor fr. 1.50 bij den heer Alf. De Decker, secretaris, en bij den heer P. Kockx, boekhandelaar der maatschappij, Oude-Koornmarkt 28 te Antwerpen.

Kroniek.

Antwerpen. Ter gelegenheid der algemeene tentoonstelling van Parijs is de kunstschilder K. Verlat, eerste leeraar der schilderkunst aan de koninklijke academie van schoone kunsten, bevorderd tot officier van het Eerelegioen van Frankrijk; te dezer gelegenheid hebben de bestuurder, de regent, de griffier en al de leeraren zich ten huize van den heer Verlat op den Oever begeven ten einde hem geluk te wenschen over zijne nieuwe onderscheiding. De heer bestuurder N. De Keyser voerde het woord namens de academie. De bijeenkomst was uiterst gulhartig. De bezoekers hebben een geruimen tijd in des kunstenaars werkplaats doorgebracht waar onder andere een groot tafereel prijkte getiteld: *Blinde moeike* (alias blindemanneke, het bekende kinderspel), besteld door den heer Warocqué van Brussel. De heer Verlat toonde aan zijne bezoekers de door hem vervaardigde portretten (snaaksche navolgingen) der leden van den Antwerpschen gemeenteraad, een geschenk voor den heer burgemeester L. de Wael bestemd.

- Den 17^{n} December heeft de gemeenteraad beslist voor het museum aan te koopen *De overtocht der bruggen* van A. Plumot, mits 3000 fr., en *De hoefsmid* van A. De Braekeleer, mits 2000 fr. Beide stukken waren dit jaar te Brussel tentoongesteld. Het staatsbestuur verleent voor deze aankoopen 2500 fr. hulpgeld.

- Door het breken eener ruit van het dakraam, waaronder Ducaju's marmeren beeldje van Leopold II in het museum staat, is het gevest van 's konings degen verbrijzeld. Om dergelijke ongelukken te voorkomen zal onder de dakramen een metalen netwerk worden aangebracht. De degen is reeds weer aaneengezet door den beeldhouwer.

- De uitgevers van Conscience's werken kondigen eene vierde uitgaaf aan van de volledige werken des wereldberoemden schrijvers.

Mechelen. Het portret ten voeten uit van keizer Karel VI, geschilderd door Jan Van Orley in 1717, en welk zich bevindt in eene zaal van het stadhuis, is verdoekt en hersteld geworden.

Brussel. Bij koninklijk besluit van 27 November is goedgekeurd de overeenkomst tusschen den minister van binnenlandsche zaken en het gemeentebestuur van Elsene voor het oprichten van een gedenkteeken ter eere van A. Wiertz te Elsene.

(1) Zie *de Vlaemche School* 1856, blz. 25.
(2) Zie over Beiaarden onze blz. 21 en 105.

- Tusschen den minister van buitenlandsche zaken en vertegenwoordigers van Belgische maatschappijen voor nijverheid en handel wordt onderhandeld over het stichten van een museum van Belgische voortbrengselen te Shanghae, in China, en een museum van Chineesche voortbrengselen in België.

- De 2047 Belgische vrouwen die deelnamen aan den optocht bij gelegenheid van 's konings zilveren bruiloft, ontvangen ieder eenen gedenkpenning, benevens een door de koningin onderteekend diploma. (Zie onze blz. 138.)

- De besturende commissie der driejarige tentoonstelling heeft den *Meester schilder* van Jan Verhas (zie blz. 168) aangeduid om op steen gesneden te worden door J. Schubert. Alwie 10 loten neemt zal eenen afdruk van de plaat ontvangen.

- De academie van België looft eenen prijs uit van: A. 1000 fr. voor een pleisteren beeld van de Lente, 1^{m}25 hoog; B. 600 fr. voor het snijden van eenen gedenkpenning van 's lands 50-jarige onafhankelijkheid, zullende het pleisteren of wassen model 0^{m}20 middellijn moeten hebben. - Vóór 1 September 1880 te zenden op het secretariaat der academie.

- Volgens wordt gemeld heeft een ongenoemd Belgisch liefhebber voor 300,000 fr. de laatste schilderij van Meissonier *De kurassiers* en de heer Van den Eynde *De twee vrienden* van denzelfden schilder voor 120,000 fr. gekocht.

- Volgens dagbladen zou de heer Ed. Fetis een ongekenden schilder uit de XVIIe eeuw ontdekt hebben die zijne werken met zijnen naam teekende en nochtans in geene levensbeschrijvingen voorkomt. Men zou te Antwerpen op eenen zolder een zeer gehavend tafereel aangetroffen hebben, voorstellende *De edelmoedigheid van Scipio*, geteekend door den bedoelden meester met name: Michael-Angelo Immeraet, niet te verwarren met den landschapschilder Philips Augustijn Immenraet. M.A. Immeraet werd op 22 October 1656 te Antwerpen lid van de Sodaliteit der bejaarde jonkmans[(1)] en in 1663 en '64 behoorde hij tot de St.-Lucasgilde, aan welke zijne huisvrouw in 1665 de doodschuld kweet. Door den heer A. Goovaerts is over dezen schilder en zijne familie een schrift aan de koninklijke academie van België gezonden, welk in handen is gesteld van de heeren Fetis, Siret en de Burbure om waardeering en verslag.

- Het staatsbestuur laat voor het rijksmuseum het marmeren borstbeeld maken van wijlen Napoleon Godecharl, die zijne nalatenschap aan het land heeft achtergelaten om daaruit beurzen te stichten voor beoefenaars van beeldende kunst. (Zie onzen jaarg. 1876, blz. 22 en 49.)

Brugge. Op 30 November, heeft de gemeenteraad besloten tot de verbreeding der Gruuthuusestraat. (Zie blz. 171.)

- Door den raadsheer Van den Abeele is voorgesteld eene schilderij of muurschilderingen in het stadhuis te bestellen aan den Bruggeling E. Legendre, bestuurder van de academie te Doornik.

Bergen. Het 6^{e} nationaal festival van klassieke muziek zal op 6 en 7 Juli 1879 plaats hebben in de rijschool van het paardenvolk. Jan Van den Eeden, de bestuurder der muziekschool, zal het orkest en de kooren leiden. De medewerking van al de muzikanten des lands is ingeroepen.

Buitenland.

(1) Zie *Liggeren der Sint-Lucas-gilde* door Rombouts en Van Lerius, 2^{e} deel.

's-Gravenhage. Toen *Vlaanderens Kunstroem,* de Rubenscantate van Peter Benoit en J. de Geyter (zie blz. 114), op het concert van de maatschappij *De Toekomst* met grooten bijval werd uitgevoerd, bestond het kinderkoor uit 100 kleine jongens. Het prachtig stuk maakte op de hoorders een diepen indruk. Aan Peter Benoit, die zelf de uitvoering leidde, enden dichter die mede aanwezig was, werd geestdriftig hulde gebracht.

- Volgens wordt gemeld heeft koning Willem III, die zich in den echt gaat begeven met de 21-jarige prinses Emma van Waldeck-Pyr mont, aan den Belgischen schilder Du Bois de

taak opgedragen het portret te vervaardigen van de aanstaande koningin van Nederland.

- Op het graf van den uitmuntenden schrijver P. Lindo (zie onzen jaarg. 1877, blz. 56). te Eik-en-Duinen, is een door zijne vrienden bekostigden zerk geplaatst, waarop Lindo's naam, een lauwerkrans en de volgende woorden uit een werk van den overledene zijn gebeiteld: ‘Plant bloemen op uw pad, roei de distels uit, opdat een dankbaar mensch, vroeger of later, uw voetspoor zegene.’ De zerk is omringd van een hekje van geslagen ijzer en zilverbronzen kleur.

Amsterdam. In de vogelgalerijen van Natura Artis Magistra zijn twee levende paradijsvogels ontvangen door Leo Laglaize naar Europa overgebracht. (Zie over paradijsvogels onzen jaargg. 1874, blz. 85.)

- Er is spraak, in deze stad, eene tentoonstelling van oud aardewerk in te richten.

- Stracké heeft het borstbeeld van Potgieter, bestemd voor het graf van dezen schrijver, voltooid. Het is op meer dan levensgrootte uitgevoerd, gehouwen uit ravazione-marmer die gezegd wordt tegen onze luchtgesteltenis bestand te zijn en zal in eene tempelvormige zwart gepolijste nis worden geplaatst.

- Op het stedelijk archief is bevonden, dat het door Joost van den Vondel omstreeks 1648 in de Warmoesstraat bewoonde en intusschen herbouwde huis, thans 110 is genummerd.

- Volgens wordt gemeld heeft de plaatsnijder M.C. De Vries jr. een middel gevonden om de kopergravure op andere wijze dan de gebruikelijke dienstbaar te maken aan de boekdrukpers. Het is minder kostbaar dan de houtsnede en levert volgens den uitvinder meer zekerheid op voor het behoud van den eigenaardigen geest van het oorspronkelijke, hetzij dit eene teekening, gravure, ets of schilderstuk is. De teekenaar behoeft zelf niet op koper te werken. Zijne teekening wordt door den uitvinder op metaal overgebracht.

- De onlangs in de dierengaarde aangevoerde 100,000 Californische zalmeieren (zie onze blz. 172) zijn reeds alle uitgeloopen. Volgens het groot getal vischjes in de vijvers te oordeelen, is de proef wel geslaagd. De jonge zalmpjes schijnen bestemd om te beproeven de Limburgsche Maas weder met deze vischsoort te bevolken.

- De Kamper congrescommissie (zie blz. 162) heeft als volgt vastgesteld het programma voor de viering van den 5^{n} Februari 1879, wanneer het twee eeuwen zal geleden zijn dat Joost van den Vondel stierf: 4 Februari, 's avonds Vondel-concert in het Park; voordracht van een toepasselijk gedicht door dr. Schaepman; 5 Februari, tentoonstelling van voorwerpen welke betrekking hebben op den persoon en de werken van Vondel; nederlegging van eene kroon op Vondels graf; des avonds in den stadsschouwburg vertooning van Vondels *Leeuwendalers* en van een blijspel van J. Alberdingk Thym (waarin de persoon van Vondel aanschouwelijk wordt voorgesteld), getiteld: *De zegepraal der schoonheid.*

- De groote gouden medaille des konings voor inzenders op de tentoonstelling der schilderijen enz. in *Arti et Amicitiae*, is dit jaar niet toegekend; de gouden medaille is toegewezen aan mej. Maria Vos, te Oosterbeek, de zilveren aan den heer J.F. Berg, te Amsterdam, de bronzen aan den heer J. Vrolijk, te 's-Gravenhage.

- In het museum Fodor zullen worden bijgezet de gravuren, etsen en teekeningen, betrekking hebbende op Amsterdam en door den heer L. Splitgerber geschonken.

Rotterdam. 23 November is M. Nyhoff in deze stad overgegaan tot de openbare verkooping der bibliotheek van wijlen dr. A. de Jager (zie onzen jaargg. 1877, blz. 72). Onder andere zeldzaamheden daarin voorkomende, verdienen genoemd: *Vader ons in* XX *Duytse en Noortse talen, Vocabularius Latinis*, *Gallicis, Theutonicis verbis scriptu*, een honderdtal boeken over spreekwoorden, vele taalkundige werken enz.; voorders platen, brieven van beroemde personen enz.

- Blz. 76 vestigden wij de aandacht op het *Archief voor Nederlandsche kunstgeschiedenis* uitgegeven onder het bestuur van Fr. D.O. Obreen. Wij doen dit thans andermaal, naar aanleiding der verschijning van de twee eerste afleveringen van het tweede deel. Onder andere belangrijke bijdragen daarin voorkomende, wijzen wij op de aanteekeningen over de Amsterdamsche plaatsnijders der XVIIe eeuw, medegedeeld door N. De Roever. Toen Romeyn de Hooghe in 1680 Amsterdam verliet om zich metterwoon in Haarlem te vestigen, waren er 110 plaatsnijders, grootendeels door hem gevormd, in 't gildeboek van St-Lucas ingeschreven.

- De kunstschilder Schipperus is vanwege den koning gelast, het kasteel van Arolsen, bewoond door des vorsten aanstaande gemalin, prinses Emma van Waldeck-Pyrmont, op doek te brengen.

- Veel bijval verwerft in deze stad eene in het Notarishuis tentoongestelde schilderij van den Antwerpschen schilder Alexander Struys, voorstellende *De laatste oogenblikken van doctor Marten Luther.*

- In deze stad is tot stand gekomen eene Vereeniging voor Geschiedenis en Kunst die in de bovenlokalen der Beurs (haar door de stad in gebruik gegeven) een museum gaat openen van voorwerpen die uit een oogpunt van geschiedenis of kunst waarde hebben.

Leiden. Bij A.W. Sijthoff is verschenen eene nieuwe uitgaaf van Ten Kate's vertaling van Miltons *Verloren Paradijs.*

's-Hertogenbosch. Alhier is eene Germaansch-heidensche begraafplaats ontdekt, waarin lagen eenige grove aschkruikjes.

- Ter gelegenheid van het jubilé der terugkomst in deze stad van het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van den Bosch, is onder andere daaraan ten geschenke gegeven geworden eene uit fijn goud gedreven kroon, van uitstekend schoon fatsoen, bezet met 400 diamanten, zoo groote als kleine; de band bevat, behalve verschillige diamanten rozetten, twee schildjes met de wapens van mgr. A. Godschalk, bisschop te 's-Hertogenbosch, en van de stad. Op den band staan prachtige bloemsieraden, die eveneens bijna geheel uit diamanten zijn samengesteld. De kroon is van boven gesloten met acht fijn gedrevene bogen; op den knoop verheffen zich vijf leliën van gedreven goud.

Utrecht. Op 's rijks munt wordt een gedenkpenning van het 3^{e} eeuwfeest der unie van Utrecht vervaardigd.

Grave. Er was gemeld, dat het zilveren keteltje van Maximiliaan, graaf van Buren, door deze gemeente voor 700 gl. verkocht aan den heer Lambert de Ram, te Bergen-op-Zoom, uit dezes handen voor 12,000 gl. overgegaan was aan eenen koopman in oudheden te Brussel. De heer de Ram heeft dit bericht tegengesproken en verklaard, dat het keteltje nog steeds in zijn bezit en niet te koop is.

Drongelen. Onder deze Nederlandsche gemeente zijn ter diepte van 1 meter uit den grond gehaald twee oude potten van eenvoudigen vorm die half vergane beenderen bevatteden en gehouden worden voor Germaansche urnen, waarin de asch van verbrande lijken bewaard werd.

Zaandijk. In deze Nederlandsche gemeente wordt eene tentoonstelling van... schaatsen voorbereid.

Arnhem. Juffrouw Susanna Maria Van der Vliet, wonende te Nijmegen, heeft voor de arondissements-rechtbank den eed als gezworen vertaalster afgelegd. Zij is de eerste vrouw, die in deze betrekking optreedt.

Leeuwarden. Bij H. Kuipers is verschenen het eerste deel van een werk van W.B.S. Boeles, getiteld: *Frieslands hoogeschool en het rijksathenaeum te Franeker*, 506 blz. versierd met 10 platen. Het 2e deel zal de levensschetsen van ongeveer 200 leeraars en ettelijke portretten bevatten.

Groningen. Onlangs vergrootte de *Provinciale Groninger Courant* haar formaat; thans bericht zij, dat zij eerlang haar oud formaat zal hernemen, ten verzoeke harer lezers die het grootere blad ongeriefelijk vinden.

Middelstum. In de Nederlandsche hervormde kerk zijne oude muurschilderingen ontdekt: een O.-L.-Vrouwebeeld met het kindje op den arm, een engel, een wapenbord enz. Alles is echter weer overgewit.

Lochem. Den 5n November is op het kerkhof dezer gemeente onthuld het gedenkteeken ter nagedachtenis van W.C.H. Staring (zie onzen jaargg. 1877, blz. 96), bestaande uit een ruw stuk graniet (afkomstig uit den grond van het landgoed des overledenen, De Boekhorst), versierd met een bronzen medaillon van 0m75 in doorsnede. Het werd gemaakt door den beeldhouwer Stracké te Amsterdam.

Parijs. In het paleis der Tuileriën zal tijdelijk een museum van sieraadkunde worden ingericht, hoofdzakelijk samengesteld uit kunstnijverheidsvoorwerpen die op de algemeene tentoonstelling prijkten.

- Door den prins van Wales is aan het museum van Sevres geschonken eene grafstede uit plateel gemaakt, en welke op de wereldtentoonstelling in de Indische afdeeling prijkte.

- Te Champigny is opgericht een gedenkteeken voor de gesneuvelden in den veldslag die er 8 jaren geleden tusschen de Franschen en Duitschers werd geleverd. Het bestaat uit een gewelfden gang, uitgegraven in eenen heuvel, en die in platten grond drie zijden vormt van eenen rechthoek, ongeveer 20m00 diep en 35m00 breed. De twee uitgangen zijn monumentaal versierd met twee portieken van gehouwen steen. Daartusschen gaan twee trappen omhoog naar een terras dat met naaldhout beplant is en op welks midden een hardsteenen zuil staat met toepasselijk half verheven beeldwerk. Binnen in den gang, wiens gewelf van rondbogen ook uit gehouwen steen is gemaakt, zijn rechts en links zwart marmeren platen aangebracht, die in roode letters de nummers vermelden der regimenten waarvan de gesneuvelden (meer dan 3000 in getal!) hier begraven liggen. Ook Duitsche soldaten liggen er begraven; hun zerk is aangewezen met eene roode A.

- Bij Hachette is verschenen eene folio uitgave van Ariosto's *Orlando furiose*, vertaald door Du Pays en versierd met meer dan 500 teekeningen van G. Doré.

- In 1876-77 bestonden in Frankrijk 71,547 lagere scholen, waarvan er 9352 kosteloss onderwijs gaven. Er waren 25,418 jongens-, 29,126 meisjes- en 17,003 gemengde scholen. 51,657 scholen werden bestuurd door wereldlijke, 19,890 door geestelijke onderwijzers. Gedurende 1876-77 bezochten 2,400,882 jongens en 2,316,053 meisjes de openbare en bijzondere school. Men berekent dat ruim 600,000 kinderen van 6 tot 13 jaren buiten de school zijn gebleven. (Zie over het lager onderwijs te Parijs blz. 19.)

- De hooge regeering heeft aan de stad Parijs aangeboden, haar voor 3 millioen frank, te betalen in 6 jaren, het tentoonstellingspaleis op het Trocadero af te staan.

- Er was aangekondigd, dat te Parijs een troep van 50 kinderen, tusschen 8 en 14 jaren oud, tooneel- en dansvoorstellingen zou komen geven. De prefect van politie heeft ze verboden. De troep is daarop naar Londen vertrokken.

- De waarde van de boekwerken die in deze stad verschijnen bedraagt jaarlijks ongeveer 60 millioen frank, waarvan 1/4 op den uitgever Hachette komt, die niet minder dan 5000 menschen bezig houdt. Twee of drie uitgevers hebben ieder eenen omzet van meer dan 3 millioen frank, een twaalftal van 1 millioen en meer. Van die 60 millioen bedraagt de winst der uitgevers ongeveer 6 millioen. Het schrijversloon bedraagt niet meer dan 4 millioen. Voor 15 millioen frank aan boeken wordt jaarlijks uit Frankrijk uitgevoerd, terwijl de invoer slechts tusschen 4 en 5 millioen bedraagt. Daarvan maken de Engelsche boeken alleen 1/3 gedeelte uit.

- Het paleis van justitie, dat gedeeltelijk door brandstichters werd verwoest in 1870, gedurende het schrikbewind van de Commune, is thans nagenoeg geheel hersteld. In het groot portaal is, vervaardigd door Chapu, op een voetstuk van geel graniet een wit marmeren beeld van den beroemden rechtsgeleerde en staatsman Berryer geplaatst, tusschen twee zinnebeelden (ook van wit marmer), de gerechtigheid en de trouw voorstellende. Over Berryers beeld staat dat van Malesherbes, den geguillotineerden advocaat van Lodewijk XVI. Laatstgenoemd beeld bleef in den brand van 1870 gespaard.

- Een van de schoonste voortbrengselen der Italiaansche beeldhouwkunst op de wereldtentoonstelling, de *Jeuner* van Monteverde, is voor 80,000 fr. gekocht door de hertogin di Galliera uit Genua.

- In Parijs zijn proefnemingen gedaan met electriek licht toen de sneeuw de lucht verduisterde; de weerspiegeling van het licht op de sneeuwvlokken verdreef de duisternis op den grond en in de lucht. Men gaat ook de kracht van het electriek licht beproeven op mist die voor gaslicht ondoordringbaar is.

Vendée. Te Jart is het graf van een Romeinschen pretoriaan of legioensoldaat gevonden, bevattende onder andere een looden helm en eene werpspier met looden ring (rondelle).

Tours. Dumaigne's model voor een standbeeld van Rabelais is bij prijskamp bekroond. Het wit marmeren beeld moet tegen 1 Augustus 1879 gereed zijn.

Montpellier. De heer Brayas heeft zijne fraaie verzameling schilderijen ten geschenke gegeven aan het stedelijk museum. Tusschen de schilderijen bevinden zich niet minder dan *zeventien* portretten van den gever, geschilderd door Courbet, Delacroix, Ricard, Glaize, Cabanel en anderen.

Geneve. Buiten eene eikenhouten uit één stuk gemaakte boot die $7^{m}50$ lang, 0**m**65 breed van achteren en $0^{m}55$ van voren is, zijn aan het meer van Neufchatel nog gevonden een agaat (uit den steentijd) en een meesterlijke gouden oorring uit het bronstijdperk. (Zie blz. 172.)

Londen. In plaats van F. Grant (zie blz. 180) is tot voorzitter der Royal Academy benoemd Frederik Leighton, geboren in 1830 te Scarborough en die studeerde te Rome, Berlijn, Frankfort, Florence, Brussel en Parijs. Tot zijne meestbekende schilderijen behooren *Cimabue* (gekocht door Engelands koningin), *Dante in ballingschap, Orpheus in den Hades, Romeo en Julia, Liederen zonder woorden, De ster van Bethlehem, Michel Angelo, Ariadne, Elektra aan het graf van Agamemnon, Clytemnestra* enz.

- De Engelschman Paterson die de IJslandsche zwavelmijnen heeft gepacht, verdient daarmede ongehoorde schatten. De zwavelerts bevat 95% zuivere zwavel.

- De uitgever Murroy vereenigt jaarlijks de voornaamste boekhandelaars van Londen en andere steden waarmede hij zaken doet, aan eenen maaltijd in de taverne *Albion,* te Londen. Het is de gewoonte, dat de genoodigden, na afloop van den disch, bij hunnen gastheer inschrijven op de nieuwe werken die hij doorgaans onder de pers heeft. Op den maaltijd dezes jaars, heeft Murroy de gansche eerste oplaag van een nog niet gehe afgedrukt nieuw werkvan Smiles (5000 exemplaren)

verkocht, terwijl hem tevens reeds 2000 exemplaren van de tweede uitgaaf werden besteld. Het bedoelde werk is de levensgeschiedenis van Robert Dick, den bakker van Turvo. (In onzen jaargg. 1877, blz. 43 en volgende, komt een uittreksel uit een werk van Smiles voor.)

- De heer Griffith heeft uitgevonden eene nieuwe witte verfstof waarmede hij het schadelijk loodwit wil vervangen. Zij dekt nog beter dan loodwit en kan weerstand bieden aan het weder.

- Dusgenaamde autotype-afbeeldingen van de teekeningen der oude meesters die zich bevinden in de koninklijke bibliotheek te Windsor gaan met vergunning van de koningin uitgegeven worden door sir Coutts Lindsay, in 4 portefeuilles; de twee eerste zullen bevatten 100 teekeningen van Lionardo, de derde de teekeningen van Rafaël en Michel Angelo, de vierde teekeningen van oudere Italiaansche meesters, Dürer, Claude enz.

- De bekende Engelsche kunstliefhebber John Henderson, dezer dagen overleden, vermaakte aan Oxford zijn Estruscisch aardewerk en aan de National Gallery zijne schilderijen waaronder *de Alchimist* (1643) van Sorgh en twee andere stukken dezes meesters, een fraaie Van der Capelle (1635), vier van Wijnants, een uitstekende S. Ruisdael, een buitengewoon fijne Berchem, een zeldzame Van Craesbeek, een Pynacker, P: Tijssens, W. Hondekoeter, A. Van der Neer, Van Goijen, een bekoorlijk gezicht op eene Hollandsche vaart van Van Os den jonge, twee Cuijps, J. Wouwermans, A. Van Ostade, A. en W. Van de Velde, Van der Heijde, een Teniers enz.

- In verband met hetgeen door ons is medegedeeld op blz. 107 over wat men noemt de belangrijke uitvinding van Lockyer, halen wij hier thans het bericht aan, volgens welk de Engelsche geleerde zou hebben bevonden, dat er in de schepping maar één element bestaat, namelijk zuurstof. Alle andere zoogenaamde enkelvoudige hoofd- of grondstoffen zouden niets zijn dan samengestelde lichamen, welke ontleed worden door en bij voldoende hitte. Naar het schijnt heeft Lockyer met behulp van een sterken electrieken stroom en bij zeer felle hitte goud vervluchtigd, dat alsdan niet meer zijn eigenaardig spectrum vertoonde, maar de lijnen van zilver, natrium of waterstof.

Berlijn. De beroemde hoogleeraar in de heelkunde dokter S. Langenbeek heeft aan de hoogeschool de mededeeling doen aanplakken, dat hij zijn college dit jaar niet kan houden, daar het lokaal waarin hij zijne colleges gaf zoo bouwvallig is, dat hij zijn leven en dat zijner toehoorders er niet aan wagen wil.

- Op de 21 hoogescholen in Duitschland zgn 18,600 studenten. Het grootste getal is te Leipzig: 2861; dan volgt Berlijn met 2569, terwijl er te Bonn, Breslau, Munchen en Tubingen meer dan 1000 studenten zijn.

- De 22 onderwijzersvereenigingen in Duitschland tellen ruim 30,000 leden.

- In deze stad is onder voorzittersschap van dr. R. Jannasch eene Vereeniging voor handels-aardrijkskunde gevestigd die een museum aanleggen en practischen raad en voorlichting verstrekken wil aan alle handelslieden die Duitschland zullen verlaten.

- Het marmeren voetstuk voor een standbeeld van prins von Bismark is geplaatst.

- Van G. Hensel is onder den titel *Der Familie Mendelssohn* een belangrijk werk verschenen, welk ook wetenswaardige bijzonderheden bevat over den toestand der joden in Duitschland in het midden der vorige eeuw. Onder Frederik Willem I waren de joden te Berlijn verplicht de wilde beren te koopen, die op des konings groote jachtpartijen werden gedood. Frederik-de-Groote dwong hen, als zij trouwden, tot

vastgestelde prijzen, porselein te koopen uit de nieuwe koninklijke fabriek te Berlijn en zij mochten dan niet zelven uitzoeken wat zij wilden hebben, maar moesten aannemen wat hun gegeven werd; natuurlijk waren dit artikelen, waarmede de fabriek anders bleef zitten. Zoo werd Mozes Mendelssohn genoodzaakt twintig massief porseleinen levensgroote apen te nemen, waarvan eenige tot heden in de familie bewaard zijn. (Zie over Frederik-den-Groote en de voormelde koninklijke porseleinfabriek onzen jaargg. 1875, blz. 49.)

- *Buhnen Almanach* voor 1879 meldt, dat er in de wereld 400 Duitsche schouwburgen bestaan, met een personeel van 7000 personen wier namen allen in den almanak gedrukt zijn.

- Het bestuur van 't Pruisisch rijksarchief laat lichtteekeningen vervaardigen van 400 keizerlijke besluiten en andere stukken van de VIIIe tot de XVIe eeuw. Het werk zal plaats hebben onder de leiding van den hoofdarchivaris von Sybel; de kosten zijn begroot op 120,000 frank. De lichtteekeningen zijn in de eerste plaats bestemd voor de hoogeschoolbibliotheken.

Munchen. Voor een in deze stad uitgeschreven prijskamp van tooneelletterkunde werden ontvangen 192 treur-, 125 blijen 119 tooneelspelen.

- In 1879 zal in deze stad eene internationale tentoonstelling van kunst worden gehouden.

- Koning Lodewijk van Beieren, die reeds zoovele fraaie kasteelen bezit, doet er tegenwoordig een bouwen, hetwelk al de overige in pracht overtreffen zal, en wel in de Beiersche Alpen, op het eiland Herrenwoorth, te midden van het schoon gelegen meer Chiemsoe. Het gebouw zal eene navolging zijn van het paleis te Versailles. Niet eerder dan binnen 15 jaren zal het geheel voltooid kunnen zijn en de kosten worden op ongeveer 40 millioen frank geschat.

Wernigerode. De archivaris Jacobs heeft in de grafelijke boekerij gevonden het door Luther zelf opgestelde Marburger agenda voor 1527.

Stade. Onlangs vertoonde doctor Weiss in eene vergadering onderandere de volgende voorwerpen, gevonden in twee Hunnebedden te Wahrsow (in het vorstendom Ratzeburg): 2 aschkruikjes, een eikenhouten peilschacht, een ijzeren gordelhaak, een dito speerpunt, een dito mes met eene wollen stof omwonden, 25 bronzen knoopen, 2 bronzen dubbele knoopen, een bronzen zwaard van 0^{m}63 lengte, aan de twee kanten scherp en met een houten handvat, kleine stiften en eenige houtskolen.

Hamburg. Reeds jaren geleden werd in de nabijheid van Edemissen en Oedesse bij Peine een gat van 240 voet geboord, waaruit petroleum te voorschijn was gekomen. Hamburgsche ondernemers zijn thans bezig een gat te booren dat reeds 600 voet diep is, in de verwachting dat zij eene rijk vloeiende petroleumbron zullen vinden.

- In den prijskamp voor het bekomen van ontwerpen van een beeld van Lessing is F. Schaper uit Berlijn bekroond met een zittend beeld.

Ludwigsburg. Aan het geboortehuis van dr. F. Strauss gaat dezes bronzen borstbeeld worden geplaatst, vervaardigd door Paul Muller.

Konigschutte. Een werkman met name Ditman, in deze stad, heeft verscheidene borstbeelden uit steenkool gemaakt, waaronder een zeer fraai van keizer Wilhelm, dat door het gemeentebestuur is aangekocht.

Stuttgart. Dr. A. Van der Linde heeft in het licht gegeven: *Gutenberg. Geschichte und Erdichtung aus den Quellen nachgewiesen* waarin hij beschouwingen levert over de uitvinding der boekdrukkunst en de bekende aanspraken der stad Haarlem nader weerlegt. In het tweede deel van het boek komt eene uitgebreide omwerking van des schrijvers bekende Coster-

legende voor; het bevat ook eene autobiographie, in Nederlandsche taal.

Weimar. Prof. Donndorf heeft in de groothertogelijke bibliotheek teruggevonden de oude oorspronkelijke vorm van Schillers beroemd borstbeeld door Dannecker geboetseerd.

Weenen. Op het kasteel van Praag zijn de volgende schilderijen uit den hoek gehaald, welke toebehoord hebben aan aartshertog Leopold Wilhelm van Oostenrijk, die ze te Antwerpen liet koopen

KERK VAN ST-GERMAIN-L'AUXERROIS.

toen in deze stad de schilderijenverzameling van George Vilgiers, hertog van Buckingham, minister van Karel I, geveild werd: *Diana en Acteon*, van Titiaan, *Loth uit Sodoma vluchtend*, *Hagar en Ismaël*, *Abraham en Rebecca*, *Esther en Ashaverus*, *Suzanna en de grijsaards*, *Centuri*, alle van Paul Veronese, het portret van lady Vaux, door H. Holbein, *David en Abigail*, eene kopie naar Patma, 5 Bassano's, een Leandro Bessano, 2 Feti's. Al deze stukken, die namelijk op zolders stonden en lagen, zijn vrij sterk beschadigd. Buitendien bevatte het voornoemde kasteel een *Adam en Eva* en eene *Hertenjacht met keizer Maximiliaan en den Keurvorst van Saksen*, door Cranach, eene *Bekoring van Antonius*, door Lucas van Leiden, eene *Bekeering van Paulus*, door Pieter Breughel (van 1567), een *Laatste oordeel*, van F. Floris (van 1565), waarvan de tegenhanger zich in het museum te Brussel bevindt, benevens stukken van den Fluweelen Breughel, Cornelis Vroom, Roeland Savery, Paul De Vos, Frans Frank, Wolfvoet en Willem Van de Velde. Geheel deze belangrijke kunstschat, waarvan men het bestaan niet vermoedde, zal naar het nieuw museum te Weenen worden overgebracht.

Olympia. Dato 17 November wordt melding gemaakt van het vinden van oude hooggewerkte friezen van $0^{m}70$, voorstellende vechtende mannen, uit kalksteen vervaardigd en beschilderd, een bronzen beeldje en een bronzen opschrift. (Zie blz. 92 van dezen jaargang.)

Australië. De *Illustrated Australian News* geeft in eene harer laatste afleveringen eene beschrijving en afbeelding van een Eucalyptus amygdalina, door de Australiërs beschouwd als de grootste boom ter wereld. Hij staat te Fanshaw, in het district Dandenang; van den grond tot aan de onderste takken heeft de stam eene lengte van $115^{m}08$ en tot aan den top meet hij $131^{m}06$. (Antwerpens Lieve - Vrouwetoren is dus slechts $17^{m}84$ ½ hooger dan deze reus uit het plantenrijk.)

Veertien dagen te Parijs.
Schetsen van binnen en buiten de tentoonstelling.

III.

Eene der oudste kerken van Parijs is voorzeker wel degene van Saint-Germain-l'Auzerrois; volgens men zegt klimt haar oorsprong op tot de VIe eeuw. In 886 werd zij door de Noormannen verwoest en eerst lang nadien door koning Robert uit hare puinen heropgericht. In de volgende eeuwen ondergi ng zij nog eenige veranderingen en gelijk zij daar nu voor ons staat dagteekent zij van in het begin der XVIe eeuw. Op onze morgen wandeling treden wij er binnen; maar behalve eenige fraaie muurschilderingen, is er niet veel merkwaardigs in te zien. Wij knielen er neder en bidden den goeden God, dat hij zijne menschenkinderen wat meer echt christelijke gevoelens jegens elkander zou in het hart storten; want aan dit kerkje is eene herinnering verbonden, welke op de met bloed bemorste bladzijden van de geschiedenis der onverdraagzaamheid tot eeuwige schande der menschheid voor iedereen te lezen staat.

Het was in den nacht van 24 Augustus 1572, dat door het klokgelui uit het linker torentje van gemelde kerk het sein gegeven werd tot de gruwelijke moorden van de Hugenoten. De sluwe koning Karel IX, door zijne wraakgierige en heerschzuchtige moeder, Catharina de Medicis, daartoe aangezet, had die machtige partij, voor welke hij meer dan eens het hoofd had moeten buigen, op eene verraderlijke wijze naar Parijs gelokt, en, om zijn misdadig voornemen des te beter te bedekken, gaf hij zijne zuster Margaretha ten huwelijk aan het opperhoofd der Hugenoten, den nog jongen prins van Bearn, die later koning van Frankrijk worden moest, onder den naam van Hendrik IV. Alles had den schijn van eene rechtzinnige verzoening, en op het gegeven koninklijke woord betrouwende, waren talrijke edellieden en legeroversten met den admiraal de Coligny naar de hoofdstad gekomen. De moeder van den prins van Bearn, welke haren zoon had willen vergezellen, de verdorvenheid van het hof ziende en nog altijd argwaan koesterende, gaf

haar voornemen te kennen om de stad te verlaten; doch zij had er den tijd niet toe; zij werd, natuurlijk op hooger bevel, vergiftigd en stierf schielijk.

Niettemin werd het huwelijk van het jonge paar gesloten en de feestelijkheden, welke te dier gelegenheid gegeven werden, waren inderdaad schitterend en duurden verscheidene dagen. Maar intusschen waren al de beschikbare troepen naar Parijs ontboden, volgens men beweerde om de rust te handhaven, en den 23^{n} Augustus gaf de koning het ijselijk bevel, de gansche stad door, al de Hugenoten, zonder onderscheid van rang of stand, om hals te brengen. De slachterij begon dan ook reeds ten 2 ure 's morgens, toen de al te licht vertrouwende bezoekers in diepe rust waren gedompeld. Het eerste slachtoffer was de admiraal de Coligny; in zijn bed overvallen en doodgestoken, werd zijn lijk door het venster op de binnenplaats geworpen van zijn hotel, dat in de rue des fossés St.-Germain-l'Auxerrois gelegen was. De meesten zijner edellieden ondergingen met hem hetzelfde lot. Velen der ongelukkigen kwamen half gekleed op de straat gevlucht; doch daar werden ze onbarmhartig neergesabeld en doorstoken; opdat er geen enkel zou ontkomen, bleven de poorten der stad gesloten. Menigeen liep in de richting der Seine, trachtende langs daar aan de bloeddorstige beulen te ontsnappen; maar de koning was zoo eerloos dat hij zelve van uit den Louvre op hen schoot, gedurig roepende: ‘Sla dood! Sla dood!’

Toen het dag geworden was, lagen er overal hoopen met lijken; het bloed dreef langs de straten, en de onmenschelijke Catharina van Medicis vond dit schouwspel zoo aanlokkend, dat zij er met hare eeredames kwam naar zien. Die moorderijen duurden de gansche week onafgebroken voort en werden eerst gestaakt toen er geene slachtoffers meer te vinden waren. Slechts enkelen waren langs de daken der huizen kunnen ontsnappen aan het lot dat hun te wachten stond. Men schat dat er omtrent de 6000 waren om hals gebracht. Die bloedige tooneelen zijn in de geschiedenis gebrandmerkt onder den naam van ‘de moorderijen van den St.-Barthelsnacht.’

Maar wenden wij onze gedachten af van die bezoedelde herinneringen en laat ons liever terugkeeren naar de algemeene tentoonstelling, waar de onderscheidene volken met hunne kunsten en nijverheden in een vredelievenden strijdkamp zijn getreden, welken wij van harte komen toejuichen, in de stellige hoop dat daaruit voor de gansche wereld veel goeds zal voortspruiten.

Wij hebben gezien dat het kleine België, in de verschillende vakken der schilderkunst, op eene voortreffelijke wijze vertegenwoordigd is; slechts één vak ontbreekt teenemaal, namelijk de kerkschildering. Het spijt ons waarlijk dat wij van de heeren L. Hendrix, Ed. Dujardin of Guffens en Swerts, welke daarin eene befaamdheid hebben verkregen, niets hebben aangetroffen. Wij vinden van hen geen enkel doek, maar van Dujardin wel een ‘boek,’ getiteld: *De verdeelingen*, *bewegingen en beengestel van 's menschen lichaam, gelijk zij in de koninklijke academie van Antwerpen door hem onderwezen worden.* Dit zeer nuttig werk bevat zeven groote platen, met den noodigen uitleg in het Vlaamsch en in het Fransch. Overigens, goede waar prijst zich zelve; het boek heeft geene aanbeveling noodig, want het is reeds voor de derde maal uitgegeven en belooft nog vele jaren voor de kunststudiën van pas te komen.

P. De Craene heeft twee geschilderde glasramen tentoongesteld: *De aanbidding der herders* en *St- Jan*, de eerste in den stijl der XIIIe en de tweede in dien van de XVe eeuw. Beiden maken effect en zijn goed van toon. - J. Capronnier gebruikt steeds

dubbel glas en bekomt alzoo veel kracht in zijne tonen. Zijn geschilderd venster, in den stijl van de wedergeboorte der kunst, verbeeldt den *H. Rochus aan den Paus voorgesteld*, en is voor de St.-Jacobskerk van Antwerpen bestemd. Het raam van H. Dobbelaere, *De vinding van het H. Kruis,* voor de kerk van Assche, verdient insgelijks gemeld te worden, alsook de sierlijk geëmailleerde medaillons van L. Pluys, wiens talent voor dergelijk werk sedert lang gekend is.

De gebroeders Goyers, van Leuven, hebben een sierlijken predikstoel tentoongesteld, benevens een verdienstelijk beeld der H. Maagd met het kind Jezus. De predikstoel, in den ojivalen stijl der XIIIe eeuw, is voor de nieuwe St.-Josephskerk te Leuven bestemd.

Met onze houtsnede is het zeer mager gesteld; S. Pannenmaker prijkt er met een viertal schoone stukjes en de heer Ed. Vermorcken, leeraar aan Antwerpens academie heeft tal van proeven in het uitmuntend schoone werk van wijlen L. Minard, van Gent, dat men in de uitstalling van den heer Van Doosselaere, drukker van Gent, aantreft. Ruimer bedeeld is onze koper- en staalgravuur. J. Michiels bekleedt in dit vak den voorrang met den alom gekenden en gewaardeerden *Blinde*, naar Dyckmans, waarlijk een juweeltje der hedendaagsche graveerkunst, en met de prachtige *Oprichting van het kruis*, naar Rubens, welke schoone plaat, zooals men weet, door wijlen E. Corr aangelegd en begonnen is. - Verder merken wij nog op: eene gravuur van J. Steynen, naar eene schilderij van C. De Vos; alsmede gravuren, sterkwater-, steendruk- en andere platen van J. De Mannez, M. Vermeiren, A. De Biseau, L. Lenain, Biot, Tuerlincx, Numans en Danse; aquarellen, teekeningen en bouwplans van verschillenden; medailles van Wiener; schoone in koper gedrevene schotels en andere voorwerpen van J. Labaer en A. Arens, enz. enz. Wij schrijven dit ‘enz. enz.’ opzettelijk, want wij zouden waarlijk al te wijdloopig worden, indien wij alles moesten opsommen wat er te zien is.

Van de Belgische zalen stappen wij over naar de Hollandsche, en dit te gemakkelijker dewijl ze bijna aan elkander palen. Overigens, wij hebben geene voorkeur voor de kunst van dit of dat land; de kunst zal ons altijd welkom zijn, uit welke wereldstreek zij ook voortkome.

Van den beroemden Israëls hangen hier vier puike stukken. *Het middagmaal van den schoenmaker*, die met zijne vrouw tegenover eene dampende schotel aardappelen zit, terwijl de kinderen en eene kip zich op den grond verlustigen, eene ydille van stil geluk, is wel het bijzonderste; maar ook zijne drie andere zijn zeer schoon, vooral *De armen van het dorp,* welke bij de aankomst van het visschersvaartuig, op het strand eene

aalmoes komen vragen. *De vrouw aan het bed van haren stervenden man* is vol gevoel. Treffend in overeenkomst met het onderwerp, weet die schilder in zijn coloriet met veel talent van het halfdonker gebruik te maken. Zijn vierde stuk, *Alleen op de wereld*, is aangekocht door de Nederlandsche regeering voor het museum van nieuwere kunst in het Paviljoen te Haarlem.

Nog een juweeltje in de Hollandsche afdeeling is het prachtig doek van Haanen: *De parelenrijgsters van Murano.* De Venetiaansche meisjes zijn volop aan 't werk, terwijl eene struische vrouw er het toezicht over houdt. Kleur, samenstelling en uitvoering laten niets te wenschen. - Van W. Mesdag bewonderen wij er heerlijke zeestukken, waaronder *Het lichten van het anker* uitmunt. De omtrek van het vaartuig teekent zich met kracht tegen den horizon af, de tint van het water is zeer juist, de harmonie der tonen zacht en fijn, en daarbij is alles flink geborsteld en goed uitgevoerd.

De katjes van mej. Ronner zijn inderdaad zeer poezelachtig. - Het tooneeltje uit de dienstmeidenwereld, van E. Boks, dat te Antwerpen zoo veel bijval had, wordt hier ook zeer geprezen. - Met verwondering zien wij, want wij wisten het niet, dat de te Brussel wonende P. Oijens, Hollander is; zijn stuk gaat wat naar de *charge* over, maar is toch flink geschilderd. Verbeeld u een ouden heer met een kalotje op het hoofd en eene servet voor, die aan de gedekte tafel van eene restauratie soep zit te eten, terwijl de knecht achter hem eene flesch ontkurkt. Meer dan levensgroot uitgevoerd, wekt dit stuk de aandacht der bezoekers, zoowel door eigenaardigheid als door keurige uitvoering.

Breed opgevat is de *Arbeiderswoonst*, van Melis, uit Rotterdam. Een man leest voor uit den bijbel, de oude moeder ligt ziek in eenen leunstoel, terwijl de vrouw met haar jongste kind op den schoot, aan twee andere kinderen die op de vloermat aan het spelen zijn, iets verbiedt. Het oudste meisje snuffelt links in de kast, terwijl men rechts de wieg ziet staan. Gevoelvol en schoon van samenstelling, boeit dit stuk de toeschouwers; dat mag waarlijk ‘schilderen’ heeten.

Herman ten Kate, dien wij sedert jaren kennen door zijne stukken op de Antwerpsche tentoonstellingen, heeft hier drie goede tafereelen: *Werfhuis uit de* XVIIe *eeuw*, een *Officier* en een *Schilder* uit hetzelfde tijdvak.

Aan landschappen, en wel zeer verdienstelijke, is er waarlijk geen gebrek. Roelofs prijkt hier met drie prachtige stukken. - Apol heeft een voortreffelijk rivier- en stadsgezicht en een *Besneeuwd landschap*, dat zich wezenlijk onderscheidt. - Gabriel heeft twee landschappen in den aard van Roelofs, maar de luchten zijn wat hard. *Namiddag*, van Stortenbeker, is een puik met koeien gestoffeerd landschap, dat aan Teylers museum behoort, even als Sadée's *Terugkomst van de vischmarkt aan het strand.* Wij zagen van Maris een *Riviergezicht met houtzaagmolens* en een puik *Op het strand*; van Mauve, eene *Besneeuwde heide.* - Springer, met zijn *Gezicht van het oude Delft*, wekt de aandacht door de ware en zorgvuldige uitvoering. Klingenberg heeft twee netjes geschilderde *Stadsgezichten* geleverd.

Er zijn enkele portretten aanwezig, waartusschen wij die van Hendriks en mej. Schwartze hebben aangeteekend.

In de beeldhouwkunst wordt Van Hove's *Orion* algemeen bewonderd.

Zooals men ziet, Holland heeft niet veel geleverd; maar wat er voorhanden is, munt uit door goede hoedanigheid en verdient ten volle te worden bezichtigd.

De Fransche schilderschool bezet niet minder dan negen zalen. Wij willen ze allen eens doorwandelen, nu wij daartoe de gelegenheid hebben, en bij de voornaamste doeken een oogenblik vertoeven, want wij ondervinden oogenblikkelijk dat er benevens vele belangrijke werken, zelfs meesterstukken, ook veel middelmatigs te zien is; inderdaad, de mediocriteiten ontbreken er niet!

Het wordt hier onmogelijk, in ons overzicht eene volgorde in acht te nemen; wij teekenen op, naarmate wij de stukken te zien krijgen en wij beginnen met de zaal waar wij de *beruchte* schilderij van J. Lefebvre aantreffen. Een onzer Fransche vrienden, sedert lang te Parijs gevestigd, had ons vooral dit doek aanbevolen; volgens hem was het een meesterstuk van het zuiverste water en dat, zoo hij zegde, de *Fransche Republiek die de wereld verlicht*, voorstelde. Wij zochten die schilderij dan ook onmiddellijk op; maar eilaas! wat zagen wij! Eene groote, breedgeheupte, misbakerde vrouw, kortom, een leelijk schepsel in *naturalibus*, welke een brandend fakkeltje of nachtlichtje boven het hoofd houdt. Ei mij! als ze daarmee de wereld moet verlichten, dan ziet het er lief uit!

Vele Fransche schilders hebben door overvloedige toezendingen willen uitmunten, ofschoon hunne beroemdheid daardoor alleen zeker niet wordt gestaafd. Alzoo zijn er van Bonnat dertien schilderijen; van Laurens insgelijks dertien; van Meissonier twaalf; van P. Rousseau twaalf; van Bouguereau elf; van Henner tien; van C. Duran negen; van Cabanel acht overgroote en van J. Lefebvre zeven. Daarentegen is er niets van Rosa Bonheur, niets van Gudin, niets van R. Fleury, van J. Dupré, Baudry en menigvuldige anderen, welke wij te vergeefs zoeken.

Aan een paar Fransche schilders willen wij die ruime toezending echter van harte vergeven, namelijk Meissonier, welke met zijne kleine schilderijtjes waarlijk veel ophef maakt, en Bouguereau die, volgens ons, boven al zijne mededingers den palm wegdraagt. Alles, wat deze schilder heeft geleverd, is zorgvuldig afgewerkt, zoowel zijne godsdienstige als wereldlijke stukken. Alzoo heeft hij driemaal de heilige Maagd op het doek gebracht; wij weten waarlijk niet, welke afbeelding wij als de schoonste zouden uitkiezen: alle drie zijn uitmuntend. Zijne *Heilige door engelen naar den hemel gevoerd*, is insgelijks vol godsdienstig gevoel. Wat zeggen van *De Jeugd en de Liefde*, en van *De baadsters*, van denzelfden schilder, welke daar hangen als om contrast te maken? De vleeschdeelen schijnen ons wat onnatuurlijk, een beetje al te plaasterig van toon; maar overigens zoo keurig van teekening, zoo malsch en gemakkelijk gepenseeld dat ze dit gebrek spoedig doen vergeten.

G. Breton bekomt veel bijval met zijne *Koornarenraapster*, een echt meesterstuk. Daubigny's *Landschap* is allerschoonst, even als *De kudde*, van Sëgé. Van H. Regnault vinden wij hier

twee prachtige stukken, aan het museum Luxemburg ontleend: *De beul van Tanger* en het ruiterbeeld van generaal Prim. Van T. Fleury: *De inneming van Corinthe* en *Het eetmaal der zinneloozen*, beide vol verdiensten. *De Samaritaan*, van Dupain, is zeer opmerkenswaardig, even als *de Pharizeers*, van Renot. Behalve *De dood van Marceau* hebben de overige schilderijen van Laurens ons niet goed bevallen. *Eene straat in Caïro*, van Gerôme, is echt Oostersch. Rroll heeft in *de Overstrooming* zijn onderwerp zeer goed begrepen en ons dergelijk drama in al zijne ijselijke waarheid afgemaald.

Vlak tegenover elkander, in eene andere zaal, hangen twee buitengewoon groote schilderijen. Van *De intrede van Mahomet II te Konstantinopel*, door B. Constant, is veel goeds te zeggen. De trotsche overwinnaar, op een prachtig grijs paard gezeten, en door zijne vizirs omringd, stapt onbekommerd over de christenlijken heen. De harmonie van het coloriet is hier door den schilder wel wat veronachtzaamd; doch als groepeering is zijn stuk zeer schoon. - Op de andere groote schilderij, door Becker ingezonden, ziet men zeven lijken naast elkander aan eene galg hangen. Niemand zou kunnen raden dat het de zeven kinderen van Saül zijn. Respha, hunne moeder, eene schoone figuur, staat op den voorgrond en beschermt de lijken harer kinderen tegen de herhaalde aanvallen van eenen roofvogel, die er zijn aas komt zoeken.

Christus in het graf, van Henner, de *H. Stefanus*, van Lehoux, en de *H. Sebastiaan*, door Boulanger, zijn drie verdienstelijke schilderijen. Dit mag insgelijks gezegd worden van de *Atheensche vluchtelingen*, door Glaize. G. Doré is al te decoratief in zijnen *Bekeerde* en nog meer in zijne *Martelaars;* aan dit gebrek gaat de *David*, van Delaunay, ook min of meer mank *De Albigenzen* maken het onderwerp uit der beste schilderij van A. Maignan; G. Moreau is al te raadselachtig met zijn *Dood van den Sphinx*, en in zijne *Salomé voor Herodes dansend*, heeft hij ons eene fantastieke figuur willen doen bewonderen. Eene prachtige schilderij door Cabanel is: *Francisca di Rimini;* doch zijne *Thamar* gelijkt hoogenaamd niet aan eene joodsche prinses, maar veeleer aan eene sultanin, eene vrouw uit een Turkschen harem.

Schoone fruitstukken zijn geleverd door P. Rousseau, Desgoffes en Vollon. In de genreschildering munten vooral uit: Corot, Vibert, Toulmousche, A. Moreau, Leloir, A. Perret, Fichel, Lambert, Mazarolle, Guillaumet, Hebert, Levy en zoovele anderen, want het is ons onmogelijk allen op te noemen. Verder zien wij ook nog verdienstelijke landschappen van Harpignies, Hanoteau en Bernies.

Wie staat er van de Fransche portretschilders op den voorrang? Is het Bonnat of wel C. Duran? Beide hebben aanhangers en tegenstrevers. Bonnat's levensgroot portret van Thiers springt, even als dit van Don Carlos, den bezoeker in het oog, terwijl Duran's portretten van E. De Girardin en de *Amazone* insgelijks de aandacht lokken. In de damesportretten van Cabanel zijn de vleeschdeelen meestal te levenloos van kleur. Dubufe heeft een heidensch wijsgeer tentoongesteld, dien hij voor het portret van E. Augier wil doen doorgaan. Van Cot, Perrin, Renard, Dubois, Jacquemart hebben wij ook portretten opgemerkt, waarvan sommige zeer schoon zijn.

Bij het doorwandelen dezer zalen, is het voor iedereen overtuigend bewezen dat de Fransche schilders eene bijzondere voorliefde hebben om de vrouwen te laten zien zooals moeder Eva was, toen zij eerst kennis met vader Adam maakte. Wat ons betreft, wij hebben er niets op tegen, ofschoon toch niemand, meenen wij, dergelijke stukken in zijn salon hangen zal. Het naakte in de kunst schrikt ons niet af, als men de schepseltjes dan maar voorstelt, zooals Bouguereau dit doet, zonder opzettelijk

zedeloos te willen zijn; en over het algemeen genomen, hebben wij daar nu in de Fransche afdeeling niet van te klagen, al pronken er ook dergelijke sujecten in overvloed. Wanneer een schilder daarin te verre gaat, zooals onder andere in den tijd de overdreven realist Courbet (die zich meer als afbreker der Vendôme-zuil dan als schilder heeft berucht gemaakt), dan verdient hij afkeuring, en als iemand, zooals onlangs in den *Cercle artistique* te Antwerpen, eene walgelijke naaktheid durft tentoonstellen, dan noemen wij dit kort weg iets, dat enkel bij eenige tot in de ziel verdorven wellustelingen bijval kan ontmoeten.

Juist te midden van de verschillende afdeelingen der schoone kunsten, is eene zeer groote zaal, uitsluitend aan de stad Parijs toegewijd, en waarin alles wat daarop betrek heeft, bijeen verzameld is, zoowel oud als nieuw. Wij vinden er voortreffelijke kerkschilderijen van ouden datum. Bij de modernen zien wij eene goede schilderij van Rixens: *Petrus die zijnen meester verloochent*, en een van Laurens: *Pelgrims aan de deur van een klooster.* Wat de *Christus* van Bonnat aangaat, daar is niet het minste godsdienstig gevoel in, geen greintje poëzie; alles is koud en stoffelijk. Dat is het edel figuur niet van den Godmensch, maar veeleer van een der beide moordenaars die met hem werden gekruist.

Bij een volgend bezoek zullen wij eene wandeling doen in de overige zalen, om te zien wat Engeland, Italië, Spanje, Oostenrijk en de andere landen zooal in zake van schoone kunsten hebben ingezonden.

(Wordt voortgezet.)

J. STAES.

Oostersche poëzie.

VII. De nijdigaard.

De nijdigaard blikt op naar 't zonnelicht
Dat hem blijglansend straalt in het gezicht:
- Zijn oog kan zooveel schoonheid niet verdragen:
Hij keert met dof gebrom
zich om.
Daar vindt hij stof tot klagen:
Wijl hij zijn' schaduw op den grond geworpen ziet
Schreeuwt hij om wraak, voor al het kwaad dat hem geschiedt!

J. FERGUUT.

Brussel.

Gouden geld.

Over 't algemeen zijn 20-frankstukken in omstreeks 40, 10-frankstukken in 20 en gouden 5-frankstukken reeds in 8 jaren wegens sleet onbruikbaar geworden.

Veiling van schilderijen uit de verzameling van Jos. De Bom te Antwerpen.

Bladz. 19 hebben wij deze verkooping aangekondigd. In 1876, blz. 192, vermeldden wij de stukken door den overledene aan het Antwerpsch museum geschonken.

De heer Jos. De Bom, te Antwerpen geboren op 12 Maart 1825,(1) aldaar overleden den 11n December 1876, had in zijne jeugd (vóór 1840) gedurende 3 of 4 jaren de teekenlessen der Antwerpsche academie gevolgd. Zijn broeder Jan bezit van hem eene verzameling teekeningen die van zooveel aanleg getuigen dat het wellicht te betreuren is, dat Jos. De Bom zich niet verder heeft toegelegd op de beoefening der beeldende kunsten. Zijne kunstliefde liet hij echter niet onbetuigd en aanvankelijk getroostte hij zich inderdaad opofferingen om schilderijen te kunnen koopen. Op lateren leeftijd, meer begunstigd door de fortuin, werd hij een ware aanmoediger van de kunst en deed hij zeer belangrijke aankoopen en bestellingen. Hij heeft dan ook eene verzameling kunstgewrochten nagelaten die uit eenige honderde stukken bestond, waartusschen vele van groote waarde. Op 29 en 30 April en 1 Mei 1878 werden zijne tafereelen van hedendaagsche meesters verkocht. Wij laten er hier de lijst van volgen:

	MEESTERS.	ONDERWERP.	PRIJS	KOOPERS.
1	A. Achenbach,	*Holle zee*	2000	Pinson.
2	N. Baudin,	*Schilderwerkhuis*	1600	Struys.
3	D. Bles,	*Sonate*	70	P. De Bie.
4	A. Bloemers,	*Bloemen en vruchten*	85	Rutten (Luik).
5	E. De Block,	*Eigenhulp*	650	Keunen.
6	H. Bource,	*Zondags Scheveningen*	2600	F. Delehaye,
7	A.J. Couwenberg,	*Gezicht op Haarlem*	320	Kennes.
8	E. Crespelle,	*Meisje met eene roos*	180	D. Maes,
9	F. De Braekeleer,	*Huwelijksaanvraag*	350	J. Carpentier.
10	H. De Braekeleer,	*Potbakkers*	400	F. Delehaye.
11	J.A. De Bruycker,	*Het masker*	28	Genicot
12	C. Decamps,	*Oostersch binnenhuis*	70	P.P. Stoop.
13	N. De Keyser,	*Calvarieberg*	225	Th. Engels.

(1) Zoon van Jan Baptist en Maria Joanna Vermeiren, beide te Antwerpen geboren.

14	D. De Noter,	*Binnengezicht*	130	Keunen.
15	D. De Noter,	*De Dijle te Mechelen*	100	Dr. Fremie.
16	E. De Pratere,	*Paarden*	1500	De Cock.
17	L. Derickx,	*Hollandsche weide*	60	Van Dinter.
18	A. De Sennecourt,	*Binnengezicht*	50	Bouray(Rijssel)
19	Diddaert,	*Binnengezicht*	130	Janssens.
20	J. Dyckmans,	*Biddende vrouw*	18[0]00	J. De Bom.
21	Eversen	*Hollandsch stadszicht*	140	Marchal.
22	Fichel,	*Oudheidkundige*	800	De Cock.
23	Ed. Hamman,	*Afwachting*	300	Th. Engels.
24	Heyligers,	*Keuken*	170	Grünner-Naess
25	Heyligers,	*Afwachting*	80	Van Dinter.
26	J. Herzog,	*Buffalo* (Amerika)	575	Marchal.
27	H.L.	*Wachtersrust*	50	Keunen.
28	A. Huas,	*De kleine zondaar*	800	D. Maes.
29	Hunin,	*Kinderportret*	95	Kerckx.
30	Huther,	*Slapende Venus*	200	D. Maes.
31	Onbekend	*Zicht der Vier Cantons*	65	Van der Schoot
32	H. Jacobs,	*Strand*	210	Heynen.
33	H. Jacobs,	*Entrepot Felix*(*brand*)	325	P. De Bie.
34	F. Jacops,	*Zicht te Calmpthout*	220	Van Opstal.
35	B.C. Koekkoek,	*Beboscht landschap*	525	
36	B.C. Koekkoek, (school)	*Boschgezicht*	270	Spelten.
37	P. Kremer,	*Slecht nieuws* (schets)	125	Mathijs.
38	Kruseman,	*Dame met een kind*	110	P. De Bie.

39	F. Lamorinière,	*Maneschijn*	280	D. Ratinckx.
40	F. Lamorinière.	*Landschap*	6600	Gossen.
41	F. Lamorinière.	*Voor het onweder*	340	Th. Engels.
42	F. Lamorinière.	*Omtrek Calmptho ut*	2000	Heynen
43	F. Lamorinière.	*Avondschemering*	200	Van Opstal.
44	F. Lamorinière.	*Houtvesters in 't bosch*	1500	V. Lynen.
45	Ch. Leickers,	*Hollandsch dorp*	140	P. De Bie.
46	H. Leys,	*Herberg* (schets)	300	G. Naess.
47	Onbekend,	*Potters werkplaats*	110	P. De Bie.
48	J. Lies,	*Onaangenam ontmoet.*	2800	Struys.
49	J. Lies,	*Joost van Craesbeeck.*	400	Meeus-v. Reeth.
50	Lion,	*Vasco da Gama*	25	Van Heurck.
51	Mirani,	*Winter*	85	P. De Bie.
52	J. Moerenhout,	*Voor het hotel*	140	Schnitzler.
53	P.B. Ommeganck,	*Landschap met dieren*	320	Van Hal.
54	P.B. Ommeganck,	*Landschap met dieren*	320	J. De Meester.
55	F. Pauwels,	*Bannelingen* (schets)	130	J. Nijs.
56	G. Pieron,	*Italiaanschlandschap*	1800	F. Delehaye.
57	A. Pietersen,	*Winter*	260	J. De Meester.
58	Graaf de Pinelli,	*Concert aan 't hof van Frankrijk*	650	Keunen.
59	Riancho,	*De St.-Josephstraat.*	45	Keunen.
60	Riancho,	*Landschap*	85	P. De Bie.
61	Riancho,	*Boerderij*	270	Th Engels.
62	Morel,	*Landschap met figuren*	370	Kennes.

63	L. Robbe,	*Stal*	240	Keunen.
64	J. Ruyten.	*Terras van een kasteel*	95	P. De Bie.
65	H. Schaefels,	*Geuzengevecht*	360	Meeus-v. Reeth.
66	H. Schaefels,	*Brandend stapelhuis*	260	Engels.
67	Schaep,	*Burchtplein* (Antw.)	110	Genicot
68	A. Schoeffer,	*Overweging*	550	Rautenstrauch
69	Schelfhout,	*Opkomend onweder*	700	J. De Meester.
70	A. Serrure,	*Tusschen geburen*	1200	Fumière.
71	Somers,	*Lichteffect*	40	J. Carpentier.
72	Springer (koper),	*Hollandsche stad*	100	N. Kümpf.
73	Stroebel (koper),	*Aanhouding der gebroeders De Wit*	110	J. De Meester.
74	Stroebel	*Terug van de markt*	200	Simon.
75	Sweback,	*Kozakken op zwier*	200	Schnitzler.
76	Van der Eycke,	*Het wed*	200	Van der Schoot
77	B. Van Hove,	*Gezicht te Amsterdam*	210	Verspreeuwen.
78	H. Van Hove,	*Tafereel op zicht*	800	P. Baelde.
79	L. Van Kuyck	*Stal*	1000	Michiels.
80	L. Van Kuyck	*Stal*	2900	Th. Engels,
81	F. Van Kuyck	*Kempische hoeve*	340	Th. Engels,
82	A. Van Pelt,	*Hollandsch binnenhuis*	100	Fumière.
83	H. Verbeeck,	*Landschap*	440	Van der Schoot
84	L. Verboeckhoven	*Zeestuk*	55	Van Hal.
85	C. Verlat,	*Ragmé*	4700	P.E. Nicolié.
86	C. Verlat,	*Huiselijke twist*	4900	P.E. Nicolié.

87	C. Verlat,	*Pourceau en Aliboron*	675	Meeus-v. Reeth.
88	Vertin.	*Stadsgezicht*	120	Simon.
89	L.P. Verwée,	*Dieren in de weide*	210	H. De Vries.
90	A. Wittewronghel	*Winter*	80	P.P. Stoop.
91	Kiers,	*Lichteffect*	625	L. Meeus.
		Te zamen fr. 74,218		

Buiten deze stukken werden er nog 240 van van oude meesters verkocht die fr. 63,863 opbrachten. In den loop van 1879 zullen er nog een aantal te koop worden aangeboden.

Onverbrandbaar papier en vuurvaste inkt.

Volgens opgaaf van den Engelschen uitvinder bestaat dit papier uit 1 deel plantenvezels, 2 deelen asbest (amiant), 1/10 deel borax. 2/10 deelen aluin, het alles zoo fijn mogelijk gemalen met de noodige hoeveelheid water tot eene dikke brij gemaakten voorts verwerkt als gewone papierpap. Er wordt van gemaakt schrijfpapier en karton. De vuurvaste schrijf- en drukinkt wordt gezegd te bestaan uit 22 drachmen fijn gemalen en gezeefde graphiet, 12 grein kopallak of een ander gomhars, 12 drachmen ijzervitriool, 8 drachmen aftreksel van galnoten en indi gokarmijn, het alles ondereen gemengd en in water gekookt.

Gezicht op de stad Antwerpen in 1878.

HOUTSNEDE DOOR MEJUFFER JULIA VERMORCKEN.

Wij hebben het genoegen hier een plaatje mede te deelen dat door eene jonge juffrouw is gemaakt die zich met den besten uitslag op de houtsnede toelegt en daarvoor een meer dan gewonen aanleg verraadt. Haar naam prijkt onder haar werk, welk zij verlangt beschouwd te zien als eene eerste proeve en dat door ons als dusdanig onzen lezers aangeboden wordt, die ongetwijfeld met ons van gevoelen zullen zijn, dat deze proeve de beste verwachtingen van de toekomst der jonge kunstenares geeft.

Juffrouw Julia Vermorcken is de dochter van den bekwamen leeraar der houtsnede bij de Antwerpsche academie van schoone kunsten, wiens twee zonen insgelijks houtgraveerders zijn.

Wij veroorlooven ons, onder hartelijke gelukwensching om wat zij reeds leverde, juffrouw Vermorcken aan te sporen tot iever en volharding, welke haar niet slechts in staat zullen stellen de moeielijkheden van het moeielijk vak gaandeweg te boven te komen, maar ook daarin eene roemrijke vaardigheid en bekwaamheid te erlangen; want - wij herhalen het - zij bezit eenen aanleg die groot mag worden genoemd.

Voor diegenen onzer lezers welke niet te Antwerpen gevestigd zijn, stippen wij hier aan, dat de medegedeelde plaat de Werf aan de Van-Dyckkaai te zien geeft.

> De menschen schijnen niet te weten, noch wat rijkdom, noch wat kracht is; van het eerste verwachten zij te veel, van het laatste te weinig. Zelfvertrouwen en zelfverloochening zullen een man doen drinken uit zijn eigen put, en van het eigen, steeds welsmakend brood doen eten, daar zij hem aanwijzen hoe hij eerlijk moet arbeiden voor het dagelijksch onderhoud en hoe hij het goed, dat hem is toevertrouwd, zorgvuldig kan besteden.
> BACO.

Genrebeelden uit de Duitsche letterkunde.

Franz Giese.(*)
Een beeld.

Het is een kleine woning, stil en rein,
die bloem bij bloem en ranken groen omkransen;
een rozig kind schouwt door het vensterkijn
in 't vreedzaam licht der avondzonneglansen;
het blonde kopje zonk in heure hand;
de groote, blauwe kijkers, vrome sterren,
ze dwalen mijmrig over 't groene land,
tot gindsche bergen in het neevlig verre.

In zijnen stoel slaapt grootvaar: - 't is zijn uur; -
eerwaardig kronen hem de zilvren lokken,
geheimvol tikt de hangklok aan den muur;
grootmoeder zit bij 't oude spinnerokken.
Maar 't kleine rad beweegt niet: - vader rust; -
een boek ligt open op den schoot der vrouwe,
en waar genoegen, aandacht, stille lust
zijn op het vouwenrijk gelaat te aanschouwen.

Zij leven stil en eenzaam, deze drij,
in 't lommer van den landeliken huize,
en Godes vrede en liefde blijft hen bij,
als d'ouden monik in zijn enge kluize. -
En ja! en ja! 't is nog maar kort geleên,
dat 's maagdlijns hart een zoet gevoel ontroerde;
een lieve beeldtnis sinds zweeft om haar heen,
die heur zoo vaak in droomen wijd vervoerde.

(*) *Gedichte*, - Munster, 1877.

Op gindsche blauwe bergen is zijn woon,
van daar kwam hij gewandeld, eenen morgen,
hij kwam zoo hupsch hierheen, zoo jong en schoon,
en welkom was hij, 't werd hem niet verborgen.
Grootvader reikt hem vriendelik de hand,
grootmoeder ook, - zo mag den knaap wel lijden; -
en heimlik heeft de liefde een zoete band
geweven om der jongren harten beiden.

Wel ging hij heen, maar met den heilgen eed,
haar eeuwig trouw en innig te beminnen;
en schooner sinds glanst haar het bloemtapeet
en duizendmaal zoo schoon de blauwe kimme.
En 't eerste briefje, - wat bracht het voor geluk,
onschuldig kind, gij overzalig wezen!
wel duizendmaal werd het aan 't hart gedrukt,
en, tusschen tranen, duizendmaal gelezen.

De hangklok sloeg... Grootvaar ontwaakte zacht,
vol drukte trippelt moedertje allerwegen;
een oogwenk nog, en 't maal is opgebracht,
en luide spreekt het meisje d'avondzegen.
Na schouwen zich de drij zoo vriendelijk aan,
een slimme lach speelt om den mond der ouden;
en langzaam komt de donkre nacht gegaan,
wijl ster bij ster daarboven wachte houden.

V.A. DELA MONTAGNE.

Antwerpen.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden.

Waarom zijn de velden, gedurende schoone nachten, somtijds met stukjes ijs bedekt?

Omdat de koude van den nacht, de druppelen van den dauw aangetast hebbende, als de lucht zeer zuiver is, deze druppelen in ijskogeltjes veranderen, wat men rijm of rijp noemt.

Kroniek.

Antwerpen. *Koninklijke academie van schoone kunsten.* Op 22 December en volgende dagen waren tentoongesteld in de zaal der Venusstraat, eene jachtvoorstelling in plaaster van J. Cuypers. primus van Rome in de beeldhouwkunde in 1872, en drie tafereelen van E. Van den Bussche, leeraar bij de academie, voorstellende: *Keizer Karel V na zijne aftreding te St-Yust aankomende. De gijzelaar* en *Verledene zegepralen.*

- De heer Frans Callaerts is benoemd tot orkestmeester der hoofdkerk ter vervanging van wijlen L. Kiven.

- De heer stadsarchivaris P. Genard heeft aangekocht het handschrift voor de tweede uitgaaf van het *Theatrum Orbis* van Abraham Ortelius.

- Bij G. Van Merlen is van de pers gekomen: *Généalogie de la familie de Liagre* door A. Goovaerts, een prachtbundel in- 4° van 313 blz., waarvan slechts 50 exemplaren zijn getrokken, versierd met drie in kleur gedrukte platen en 120 houtsneden van J. Gons. Deze *Généalogie*, welke opklimt tot het jaar 1350, mag genoemd worden een zeer belangrijk werk, dat in vele opzichten ook groote waarde heeft onder een meer algemeen geschiedkundig oogpunt. De schrijver verdient met zijnen verdienstelijken arbeid te worden geluk gewenscht.

Brussel. Er wordt verzekerd dat de kunstschilder E. Wauters zich te Parijs gaat vestigen.

Leuven. A. Hennebicq is door het staatsbestuur gelast met de uitvoering van schilderingen in de groote zaal van het stadhuis mits 130,000 fr.

Bergen. Bij Dequesne-Masquillier is verschenen het door ons op blz. 60 als bekroond vermelde werk van den heer Ed. G.J. Gregoir. Het is getiteld: *Notice biographique sur François-Joseph Gossé dit Gossec* en versierd met de afbeelding van het gedenkteeken welk in de gemeente Vergnies ter eere van den uitstekenden kunstenaar is opgericht. De levensschets is zeer uitvoerig en bevat een groot getal bijzonderheden en stukken omtrent Gossé die weinig of niet gekend zijn.

Buitenland.

Amsterdam. Het vaartuig *Willem Barentsz*, onder bevel van dan luitenant ter zee 1ste klasse A. De Bruyne, is van uit de Noordelijke IJszee teruggekeerd. (Zie onze blz. 114.) De manschappen die met de *Willem Barentsz* de reis naar de Barents-zee maakten, ontvingen ieder eene zilveren tabaksdoos op welker deksel is afgebeeld het vaartuig met matrozen op de plecht en in het want. Binnen in het deksel is gegriffeld: ‘Aan..... Herinnering aan de reis naar de Noordelijke IJszee. 6 Mei - 13 October 1878.’ De gezamenlijke kosten voor de reis van de *Willem Barentsz* hebben bedragen gl. 47,312.82. Het hoofdcomité voor de Noordpoolvaart zal trachten de noodige gelden bijeen te brengen tot de uitrusting van een tweeden tocht naar de Noordelijke IJszee.

Utrecht. Het getal der studenten aan de stedelijke hoogeschool bedraagt 502.

Leiden. Het aantal studenten bij de stedelijke hoogeschool bedraagt 838.

Parijs. De hertog Audiffret Pasquier is gekozen als lid der academie ter vervanging van mgr. Dupanloup. (Zie blz. 180.)

Londen. In een overzicht van eene schilderijententoonstelling te Grosvenor, had de dagbladschrijver Ruskin een zeer ongunstig oordeel geveld over de stukken van den schilder Whistler en onder andere gezegd, dat zulk kladderwerk nooit zonder voorspraak op de tentoonstelling zou toegelaten zijn geworden en de schilder een mensch zonder schaamte moest zijn om 200 guinjes te durven vragen om het publiek eenen verfpot in het gezicht te smijten. De schilder die zich gekrenkt achtte in zijn goeden naam, heeft den schrijver een proces aangedaan. De twaalf gezwoornen van het hof van den rijkskanselier, onder voorzitterschap van baron Huddleston, hebben den eischer *een penny* (dat is *vijf centiemen*) schadevergoeding toegekend en de partijen ieder in hare eigene kosten veroordeeld.

Praag. Er wordt in de Duitsche bladen met den meesten lof gesproken over de muurschilderingen door Jan Swerts in de Sinte-Annakapel der Praagsche domkerk uitgevoerd. Dezelfde meester is door den aartsbisschop gelast met de uitvoering van

het portret van Z.H. paus Leo XIII, dat hij in het begin van het jaar 1879 te Rome gaat beginnen.

Kopenhagen. De Deensche wetenschappelijke uitrusting, die in 1877-1878 voor rekening van het staatsbestuur Groenland bereisde, heeft een verslag van haren tocht in het licht gegeven. Onder andere heeft zij een duister vraagstuk opgelost. In 1751, was de reiziger Dalager op den top gekomen van den Nunatack, een berg die zich uit de sneeuwvelden benoorden Frederikshaal verheft; in de verte naar den oostkant had hij eene rij sneeuwtoppen bemerkt, die naar zijne meening de oostkust van Groenland vormden. Eene afdeeling van de Deensche expeditie, onder bevel van luitenant Jensen, is tot aan die onbekendebergen gekomen. Zij zijn op ongeveer 50 mijlen van de grens der ijsvelden

gelegen. Drie Denen en een Eskimo hebben den 31^{n} Juli 1878 den hoogsten top van die bergketen beklommen, zijnde eene onzaggelijke rotsmassa, 5000 voet hoog boven den zeespiegel. Aan den anderen kant van het gebergte strekken zich, zoover het oog zien kon, ijs-en sneeuwvelden uit. Het was dus bewezen, dat deze bergen zich niet uitstrekten langs de oostkust van Groenland. De Deensche expeditie heeft omtrent de gesteldheid van Groenland hoogst belangrijke bevindingen gedaan.

- Juni 1879 zal het 400-jarig bestaan der hoogeschool gevierd worden. Carl Plong en Chr. Richardt hebben twee cantaten gedicht die op muziek gezet worden door Niels Gade en Hartman. Hoogleeraar Rördam schrijft de geschiedenis der hoogeschool wier faculteiten gezamenlijk een boek met kleine wetenschappelijke opstellen zullen uitgeven. Er zal een gedenkpenning worden geslagen. Voor de onkosten zal het rijk 35,000 kronen hulpgeld verleenen.

Rome. Door de opgravingen in het Forum meent men thans met zekerheid te weten gekomen te zijn, dat de Via Sacra een aanvang nam bij den boog van Titus (zie onzen jaargg. 1875, blz. 45), zich vervolgens rechts wendde en van die hoogte, Samnia sacra via geheeten, naar het Forum daalde.

- In het Stadio Palatino zijn vele schoon versierde kolommen en kapiteelen opgegraven.

- In de Via Nazionale is een prachtige veelkleurige mozaïekvloer opgegraven.

- Volgens wordt gemeld, zouden de schilderingen der Sixtijnsche kapel zich in zeer slechten staat bevinden. Onder andere zou de kleur der frescos geweldig verschoten zijn door de werking sedert ruim 3½ eeuwen van wierook- en kaarswalmen. Ook moeten er lekken in het gewelf zijn. Het tafereel welk het *Laatste avondmaal* voorstelt schijnt het meest te hebben geleden. In den muur, waarop het is geschilderd, zouden, naar er verzekerd wordt, zelfs ijzeren krammen en bouten geslagen zijn, ten einde er bij feestelijke gelegenheden draperijen aan te hangen.

- 30 November is te dezer stede onthuld het standbeeld van koning Victor-Emanuel, gemaakt door den vermaarden Genueeschen beeldhouwer Pietro Costa.

- Italië's minister van binnenlandsche zaken heeft een der beste plaatsnijders in deze stad gelast, voor den prijs van 5500 lire (5500 fr.), eene plaat te maken naar de schilderij uit de kerk S. Andrea della Valle, den H. Joannes voorstellende, het onsterfelijk werk van Domenico Zampieri, genaamd *il Domenichino.* De plaat is bestemd voor de beroemde verzameling van koperplaten, die te Rome in de *Calcografia* bewaard worden.

Florence. Het voornemen bestaat om in het Pitti-paleis eene tentoonstelling te houden van oude kunstvoorwerpen, in Italië gevonden.

- Volgens wordt gemeld, heeft Odoardo Beccari in de wouden van Sumatra eene bloem ontdekt, grooter en prachtiger dan de *Victoria regia.* Hare doorsnede moet 0^{m}83, hare hoogte 1^{m}72 bereiken. Knollen van de plant zijn toegestuurd aan den markies Corsi-Salviati, te Florence. De plant, door Beccari *Titanum* genoemd, zou behooren tot de familie *Amorphophallus.* (Zie over de *Victoria regia* onze 124^{e} blz., onder *Zanzibar.*)

Milaan. Blz. 124 hebben wij melding gemaakt van de treurige wijze waarop de kunstschilder Tranquillo Cremona eenige maanden geleden stierf. In den schouwburg La Scala zijn thans 150 schilderijen van hem tentoongesteld; met de opbrengst van het inkomgeld zal ter eere van den kunstenaar een gedenkteeken opgericht worden.

Tot zijne voortreffelijkste schilderijen behooren *De valkenier*, *Het bezoek aan het graf van Romeo en Julia*, *Faust en Margaretha*, voorts eene allerliefste schilderij, voorstellende een jongeling die een meisje laat drinken uit de holte van zijne handen. Voor een zijner meesterstukken, een minnend paartje voorstellende, kon T. Cremona in 1871 op de tentoonstelling te Turijn voor 700 fr. geen kooper vinden. Vergeefs bood hij het der commissie tot aanmoediging van schoone kunsten voor 600 fr. aan. De arme schilder moest zijn werk voor 500 fr. afstaan aan eenen kunstkooper die het eenige jaren later te Weenen voor 20,000 florijnen aan den man bracht.

Sicilië. Er is sprake, een weer- en sterrekundig observatorium te bouwen op de kruin van den berg Etna, over welken zich eene zoo heldere lucht welft, dat naarmate men des avonds hooger opstijgt, men sterren ziet schitteren die beneden het gebergte niet zichtbaar zijn. Professor Zacchini heeft waargenomen, dat Venus op den Etna schaduw veroorzaakt en hij gelooft zulks ook te hebben bemerkt ten opzichte van Sirius.

Nieuw-York. Van de zeepeilingen, dit jaar door het Amerikaansche vaartuig *Essex* gedaan, is eene kaart gedrukt, waaruit blijkt dat de grootste diepte tusschen Afrika en het eiland St.-Helena 5600 meters en tusschen St.-Helena en Brazilië 6006 meters bedroeg. (Zie in verband hiermede onze jaarg. 1877, blz. 72.)

- In 1861, dus twee jaren na de ontdekking der petroleumbronnen door kolonel Drake, werden 27,000 vaten ter waarde van 1 millioen dollars door Amerika uitgevoerd; in 1877 14½ millioen vaten, ter waarde van 62 millioen dollars.

- De petroleumbronnen van Pennsylvanië en West-Virginië hebben tot dusver 80 millioen vaten petroleum geleverd (waarde cira 4000 millioen dollars).

- Volgens een blad van Nieuw-York heeft eene proef plaats gehad met het verhitten door petroleum, naar een nieuw stelsel. De brandstof bestaat uit een mengsel van petroleum en koolteer en wordt door eene buis op eenen stroom van overhitten stoom geleid, waardoor zich de noodige hoeveelheid zuurstof ontwikkelt en eene veel krachtiger hitte wordt voortgebracht dan door eenen met steenkolen verhitten smeltoven wordt geleverd. Volgens het schijnt, kan op die manier in 10 minuten ruw ijzer gesmolten worden, in plaats van in 2 uren op de gewone manier. Voor het smelten van glas zijn de gewone 16 uren tot 2 ingekort.

- Onder den naam *Edison Electrice Light Company* heeft zich eene maatschappij met een kapitaal van 300,000 dollars gevormd, om licht, warmte en kracht uit electriciteit te trekken. (Zie onze blz. 172.)

- Nieuw-Yorksche bladen melden, dat de heeren W.E. Dawyer en Albon Man een brevet verkregen hebben voor eene huislamp voor electriek licht. Hunne lamp bestaat uit een glazen bol, gevuld met zuiver stikstofgas. In den bol bevindt zich - volgens de lichtsterkte die men verlangt - eene grootere of kleinere pin van houtskool, die door een electrieken stroom tot 30,000 en 50,000 graden Fahrenheit verhit wordt. Deze pin verteert niet: de houtskool verbrandt niet, omdat de zuurstof geheel ontbreekt. De verhitte houtskool straalt licht uit, dat zeer gelijk moet wezen aan het daglicht, zoolang de electrieke strooming plaats heeft. De uitvinders beweren, dat een stoomtuig van 1000 paardenkracht licht leveren kan voor 30,000 branders, tegen den prijs van omtrent 50 fr. per uur, terwijl het voor gelijke hoeveelheid licht benoodigd gas (150,000 kubieke voeten) meer dan 2000 fr. zou kosten.

San-Francisco. Een blad van Californië geeft de volgende beschrijving van eenen luchtsteen, die gevonden is in de Mohave-woestijn: de klomp weegt ongeveer een pond, heeft eene laag goud op eene der zijden, is niet magnetisch en heeft de werking van verschillende zuren doorstaan; eene der andere zijden vertoont eene breuk van

kristalachtig voorkomen, welker kleur staalgrijs met geel is; de luchtsteen heeft aan de

beste beitels weerstand geboden en is onder de hevigste slagen niet gesprongen; hij bestaat dus uit een onbekend mengsel van metalen, 't welk door geen ander in hardheid geëvenaard wordt. (Zie over luchtsteenen onze jaarg. 1874, blz. 157, 1876, blz. 130.)

Paramaribo. Aan den heer Van Sypesteyn, gouverneur der Nederlandsche kolonie Suriname, is door de heeren gebroeders De Jong aangeboden een zilveren beker, gemaakt in de fabriek der heeren van Kempen, te Voorschoten (Holland), hoog $0^{m}38$; het deksel is versierd met Suriname's wapen aan de eene en dit van den vereerde aan de andere zijde. Op den beker staat te lezen, dat de kolonie aan den heer Van Sypesteyn hare goudnijverheid te danken heeft. De band van het deksel en de wapens zijn van Surinaamsch goud.

Alexandrië. De heer Hars, Amerikaansch consul in deze stad, heeft in 68 dagen eene reis rond de wereld gedaan. Aan den tocht van Alexandrië naar San-Francisco over Brindisi, Parijs, Londen, Liverpool en Nieuw-York, besteedde hij 20 dagen; van San-Francisco naar Yokohama insgelijks 20 dagen; van Yokohama naar Hong-Kong 6 dagen; van Hong-Kong naar Ceylon 10 dagen; van Ceylon naar Suez 12 dagen, vanwaar hij binnen eenige dagen weer Alexandrië heeft bereikt.

Klein-Azië. Schliemann zet op groote schaal zijne nasporingen voort in het rijk Troas. Onder andere heeft hij te Hissarlik gevonden eenen dolk, een ivoren zwijnenbeeldje, eene bronzen vaas waarin 22 gouden en 13 zilveren oorringen, twee doekspelden met spiralen van goud, een armband van elektron, duizende gouden kralen en duizende op ivoren staafjes gevormde zilveren ringen in half gesmolten toestand.

Sterfgevallen.

AUG. FISHER, een geneesheer te Praag, die een werk heeft geschreven waarin hij een middel opgeeft door welk hij beweert dat vergiftiging met blauwstofverbinding van potassium onschadelijk wordt gemaakt, is zoo eerlijk (maar onvoorzichtig) geweest, met zijn geneesmiddel op zich zelve eene proef te nemen, die evenwel zoo ongelukkig uitviel, dat hij er het leven bij verloor. Het is nu maar te wenschen, dat de lezers van zijn voormeld werk kennis mogen hebben van des schrijvers noodlottig wedervaren om hen tot waarschuwend voorbeeld te verstrekken.

JEANNETTA ISABELLA ELISA MEERT, die zich als concert- en tooneelzangeres vermaardheid verwierf onder den naam van Meerti, is in 't begin van November te Brussel overleden. Zij werd den 8^{n} November 1815 te Antwerpen geboren en trouwde in deze stad den 21^{n} September 1843 met Arn. Jos. Blaes, een befaamd klarinetspeler, leeraar bij de muziekschool te Brussel, in laatstgenoemde stad geboren den 1^{n} December 1814. Mev. Blaes-Meert ontving zangonderwijs van Garcia, Bordogni en Paer. Na zich eenigen tijd te hebben doen hooren op concerten in Antwerpen, Brussel, Gent en Luik, trad zij als zangeres op te Londen, Leipzig, Berlijn enz. In vereeniging met haren echtgenoot en met de Beriot, Thalberg en Vieuxtemps ondernam zij kunstreizen in Holland, Oostenrijk, Frankrijk en Rusland. Sedert 1848 had zij zich te Brussel als zangonderwijster gevestigd.

FELIX DE BAERDEMAECKER, landschapschilder, is op 19 November overleden, slechts 42 jaren oud, te Ledeberg bij Gent. Ofschoon eene doodelijke ziekte hem

sinds lang ondermijnde, bewerkte hij voor de laatste Brusselsche tentoonstelling twee zeer verdienstelijke tafereelen die daar met eere hebben geprijkt: *De sluitboomweg te Anseremme* en *Avond in het Kempenland.*

J.T. BERGMAN, een verdienstelijk Nederlandsch schrijver, is den 24^{n} November overleden te Leiden, oud ruim 83 jaren. De overledene heeft zelf een bericht van zijn leven geschreven voor de handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde, waarvan hij lid was.

JULIUS MILLINGEN, die als geneesheer den beroemden dichter Byron in diens laatste ziekte bijstond en later lijfarts was van sultan Mahmoed II en van de sultane, de moeder van Abdoel-Medsjid, is dezer dagen op 77-jarigen ouderdom overleden te Konstantinopel. Hij schreef veel over oudheidkunde in Engelsche en Duitsche bladen, ontdekte de puinen van Aczana in Phrygië en deed uitgravingen aan den Bosphorus, op de plek waar de tempel van Jupiter Urius heeft gestaan.

ROBERT WALLIS, de beroemde Engelsche plaatsnijder, is den 23^{n} November overleden te Brighton, oud 84 jaren. Tot zijne belangrijkste werken behooren zijne gravuren naar landschappen van Turner.

GEORGE HENRY LEWES, die zich zoowel op het gebied der verdichting als op dat der wetenschap een gevierden naam heeft verworven, is den 1^{n} December gestorven. Zijn *Physiology of Common Life* werd in Holland vertaald onder den titel van *Ons leven.*

A. EMIL BRACHVOGEL, de zeer verdienstelijke Duitsche tooneelschrijver, op 29 April 1824 te Breslau geboren, is den 26^{n} November overleden.

LODEWIJK H. KIVEN, muziekmeester in de Lieve-Vrouween St.-Pauluskerk, leeraar bij de muziekschool, onder-orkestmeester der Koninklijke Harmonie enz. te Antwerpen, is aldaar overleden, kleine-Goddaart n^{r} 10, op 9 December, oud 49 jaren. Hij was gehuwd met Mathilda Gras en vader van een talrijk kroost. De lijkdienst van den zeer verdienstelijken muziekkunstenaar had plaats den 11^{n} December ten 9 ure in de St-Caroluskerk. De begrafenis geschiedde te Deurne, waar de heer Peter Benoit eene treffende lijkrede hield namens de Antwerpsche muziekschool.

Tentoonstelling van schoone kunsten te Brussel.
Vervolg van blz. 170.

Bij de vermelding der gewrochten van Jan Van Beers vergaten wij aan te teekenen, dat ook aan dezen kunstenaar een gouden eermetaal werd toegekend.

J. Anthony's *Toekomende held* en *Voor de wandeling* zijn goede schilderijen, daargelaten het onbeduidend karakter van eerstgenoemd tafereel.

O. Achenbach van Dusseldorp verkocht aan Z.M. den koning zijn *Cypresboschken der villa Este.* Zijne *Domenicoplaats* is een fraai stuk.

De *Rijzing* (der fondsen?) van A.J. Anthonis toont eenmaal te meer hoeveel de kunst aan dezen jong gestorven schilder verloor. (Zie onze blz. 140.)

Als zeer verdienstelijk noemen wij de *De Zeelandsche blokmaker* van J. Berg (Amsterdam), *De kleine moeder* van B.J. Blommers ('s-Gravenhage). *Een dorp in Artois* en *De nacht van* 19 *Januari* 1871 (na den slag van Quentin) van E. Breton, *De Meeuw* van J. Breton, *Het verdrag* en *Eene zaal onder Lodewijk XV* van L. Dansaert.

F. Crabeels' *Zomerdag* is niet voldoende afgewerkt, K. Hermans' *Lotelingen* vormen eene goede schets.

Meesterlijk maalde E. De Block, eene *Terugkomst der vischvangst.* Is eene plaats in een museum waardig.

C. Hubner (Dusseldorp): de *Advocaat raadgever* is zoo schoon van kleur als van teekening. Des schilders *Hoopvol huwelijk* is mede zeer verdienstelijk.

J. Impens' *Kaartenkasteel* is aangekocht voor de verloting.

E. Joors' *Kunstsprong* en *Koewachtster* zijn goed geschilderd, maar overdreven groot uitgevoerd.

P. Kremer, de achtbare en gunstig gekende Antwerpsche meester die sedert 1830 aan schier alle groote tentoonstellingen met eere deel neemt, liet zich in de pronkzaal vertegenwoordigen door een goed geschilderd stuk, getiteld *De wanhoop des wildstroopers*, dat wij reeds kenden uit de laatste Antwerpsche tentoonstelling als een zeer fraai kabinetstuk.

W. Linnigs *Waarzegster uit Thuringen* is goed geschilderd, maar volgens des schilders gewoonte in te zwarten toon behandeld.

Th. Lybaert van Gent schilderde met veel waarheid en kracht een kloosterling die, een doodshoofd beschouwende, de vraag doet: *Wat maart gij*, *koning of bedelaar*?

A, De Braekeleer stelde een *Hoefsmid* en een *Boekminnaar* ten toon in twee goede schilderijen waarvan de eerste door de stad Antwerpen is gekocht voor haar museum (zie blz. 192). Voor die bestemming hadde de schilder wellicht een nog beter gewrocht kunnen leveren.

F. De Braekeleer, de oudste onzer schilders, stelde twee stukken ten toon: *Na het hanengevecht* en *Politieke lezing.*

F. De Bruyckers *Dagelijksch stokkepaardje* en *Verplichtende toevertrouwing* kwamen ons als schildering te gelikt voor.

Zeer schoone stukken zijn Dell'Acqua's *Jonge moeder*, A. De Vriendts *Hoogheden* (gekocht door J. De Kuyper) en *Belofte* en J. De Vriendts *H. Cecilia* en portret van mev. L.G.

F.A. Fraustadt: zijn *Kriemhilde's droom* en *Het bezoek naar den schat* hadden veel beziens en bezitten ernstige verdiensten, ook wat de kleur betreft.

Van E. Gons hadde het *Dolce far niente* voor de verloting verdienen aangekocht te worden.

Mev. F. Geefs' *Grootmoeder* en *Laat de kleinen tot mij komen* zijn twee belangrijke stukken voor deze schilderes, die sinds jaren zoo gunstig gekend is en hare faam op alleszins waardige wijze gestand doet. Tusschen onze schilderessen bekleedt mev. Fanny Geefs eene eereplaats, wat zoowel door landgenoot als vreemde erkend wordt, gelijk onder andere de medailles bewijzen die haar beurtelings werden toegekend te Brussel, Gent, Douai, Metz, 's-Gravenhage en Parijs.

J. Geeraerts' *Werkplaats* is met zorg geteekend en geschilderd.

Aan Th. Gerards *Dochter van den jachtwachter* deed de commissie voor de verloting een goeden pak. Des schilders *Zwabische dorpskermis* is een puik gewrocht.

Wijlen J.B. Madou herinnert ons zijne op uitmuntende wijze gevestigde faam door *De voorstelling der verloofden aan den landsheer* en *De staatkundigen*, twee prachtige schilderijen.

Jos. Stevens' *Na den arbeid* en *Verveling* zijn uitstekende tafereelen.

X. Mellery stelde een Venetiaansch binnenhuis en een dito kerkgezicht ten toon, welk laatste is aangekocht voor de verloting. Van F. Vinck één stuk: *Fantazia.*

J.A. Neuhuys schilderde met veel getrouwheid een vertrek uit het huis van Plantyn te Antwerpen.

P.J. Neuckens' *Repetitie* hadde gewonnen met op kleinere schaal te worden uitgevoerd. Men ziet een jong meisje, uit een kermiskot wellicht, zich oefenen in de kunst van tusschen eieren te springen.

Aan L. Pion (Brussel) viel de onderscheiding te beurt dat zijne zeer fraaie schilderij, *Kampstrijd voor beeldhouwkunst*, door den koning werd aangekocht.

J. Platteel legt eer in met zijne eigenaardige en goed getypeerde schilderij, in den catalogus vermeld onder den titel: *Raad wie?* Wij wijzen met genoegen op de voortdurende ontwikkeling van het talent dezes schilders, die volhardend eenen weg volgt, welke hem eigen is en waarop hij reeds vele lauweren heeft geplukt en er hem ongetwijfeld nog vele bewaard worden.

J. Portaels' *Gij zult niet dood slaan* is een breed opgevat en goed geschilderd tafereel. Dezelfde meester stelde een zeer wel geslaagd vrouwenportret ten toon.

G. Portielje: een zeer verdienstelijk genrestuk, getiteld: *De overheid in verlegenheid gebracht.*

J. Portielje vader: eene als gewoonlijk goed geschilderde juffrouw, afgebeeld op een stuk dat is getiteld: *Briefwisseling.*

H. Redigs *Huwelijksaanvraag* vormt een eigenaardig met zorg uitgewerkt stuk, waarin evenwel meer bevalligheid hadde kunnen aangebracht worden.

A. Serrure maalde met talent een grappig voorval (eene soort van maskerade) uit de Fransche geschiedenis, onder den titel: *De kleeding van mijnheer de Louvois.*

E. Siberdt: *Kunst en liefde*, een tamelijk groot stuk, eenigszins schril van kleur, en een zeer goed maar te veel bewerkt vrouwenportret.

Ch. Soubre: *Vertrek van C. Rogier van Luik naar Brussel* (1830) *aan het hoofd der vrijwilligers*, zeer verdienstelijk voorgesteld en goed geschilderd.

J. Stallaert: *OEdipe en Antigoon*, eene uitnemend schoone schilderij, door den koning aangekocht, en eene *Grieksche vrouw uit de omstreken van Farnaca*, mede zeer puik.

W. Geets, buiten een schoon portret (met gelen achtergrond), stelde zijne groote geschiedkundige schilderij, *Wraak van Joanna van Castilië*, ten toon, waarmede hij veel bijval verwierf in de laatste Gentsche pronkzaal. Het onderwerp is anders vreemd genoeg: men ziet de vorstin Joanna die een beeldschoon meisje, welk hare jaloerschheid had opgewekt, heeft doen binden om hare golvende haren af te snijden en haar gelaat te verminken met eene schaar. Het stuk, welk inderdaad uitstekende deelen bevat, strekt den schilder tot eer.

Verhoeven-Ball, *Terugkomst op het kasteel* en *De bloemist*, zijn goede maar wat al te kleurige stukken.

Lieve genrestukjes zijn *Beterschap* van A. De Keyser (Brussel), *Zondag namiddag* en *Een gelukkige* van E. Carpentier, *Thuis best* van A. Dillens, *Een getuige van Waterloo* van Jan Heyermans, *De Vlucht* van W. Angus.

L. Tytgadt (Gent) kunnen wij geen geluk wenschen met zijne voorstelling uit den Oosterschen oorlog.

A. Thomas heeft zich overtroffen in het portret van wijlen paus Pius IX, het beste werk dat wij van dezen schilder nog te zien kregen, veel beter geslaagd dan het ons bekende portret van den abt van Tongerloo dezes schilders; E. Sacré (een krachtig portret van den graaf van Aspremont Lynden), A. Robert (de jonge prins Boudewijn en prinses Henrietta), E. Lambrichs, W. Deroy, A. Bourson, J. Delahoeze, juff. A. Corr en F. Jacobs, allen te Brussel, J. Nise (Luik), A. Bourlard (Bergen), L. Legendre (Doornik), K.F. Felu (Antwerpen), de verdienstelijke schilder zonder handen, die twee met de voeten geschilderde portretten tentoonstelde.

M. Van Alphen betoont veel schildertalent in zijne *Gevangenschap van Jane Gray.*

J. Van Biesbroek (Gent): een flink geschilderde *Zampognaro.*

C.E. Van den Bosch (geboren te Antwerpen 13 October 1828, overleden te Brussel 23 Januari 1878, een zeer verdienstelijk schilder van stillevens) werd eene welverdiende hulde gebracht door den aankoop voor de verloting van zijn nette schilderij, getiteld: *De liefhebber van schilderijen.*

E. Van den Bussche's *Voorval uit de Poolsche omwenteling van* 1831 verraadt gezochtheid als onderwerp en is niet genoeg gestudeerd; des schilders portret van J. Winders is verdienstelijk.

K. Van den Daele's *Onbescheidenheid* en *Vaderkus* missen natuur en waarheid.

E. Van den Kerckhove's *Snuisterijliefhebbers* en *Opening van het testament* zijn zeer aangename stukken, goed opgevat en kleurrijk.

E. Van Gelders *Hoe men schilder wordt* en *Tarquinus en de tooverheks* verdienen loffelijk vermeld te worden.

A. Van Hammée's *Aan den koning*, laat als uitvoering te wenschen over, maar zou gemakkelijk te verbeteren zijn.

V. Van Hove (Brussel): zorgvuldig geteekende en geschilderde *Dordrechtsche meisjes die hunne verloofden afwachten.*

L. Du Bois' *Holland* en *Biljartspeelster* onderscheiden zich gunstig door kleur en toon. J. Dela Hoeze (Brussel): een eigenaardig stukje: *De gebroken stoel.* V. Fontaine (Brussel): twee niet onverdienstelijke zinnebeeldige tafereelen, getiteld: *Juni* en *Vermoeienis*, het eerste is gekocht door den heer J. Dupont. J. Goupil (Parijs): *Naar de wandeling* en *Zomer*, goed geteekend en smaakvol uitgevoerd; verkocht.

Als voortreffelijke landschappen noemenwij F. Lamorinière's *Avondschemering*, al moge, voor dézen meester, het stuk wel wat onbeduidend schijnen; *Hollandsche duinen* en *De poel van Planchipont* van juff. E. Beernaart; *Kust van Normandië* en *Omstreken van Namen* van F. Visconti; *Op den beukenberg* van L. Derickx; *Moeras van Loosdrecht* en *Moeras van Vreeland* van E. De Schampheleer; wijders landschappen van A. De Lathouwer, baron J. Goethals, L. Bullerkotten.

M. Hagemans (Anserenne) verkocht zijn *Lentemorgen* voor de verloting; buitendien stelde hij *Schepen op de Maas* ten toon.

A. Plumot: twee zeer verzorgde landschappen met dieren: *De uitgang der hoeve* en *De overtocht der bruggen*, welk laatste stuk sedert het sluiten der pronkzaal werd aangekocht voor het hedendaagsch museum van Antwerpen (zie onze blz. 192).

Jos. Van Luppen doet zijne faam gestand met een *Zicht van Heist-aan-zee* en een puik landschap uit de Ardennen dat Z.M. de koning kocht.

Mev. M. Collart zoud twee kleine tafereeltjes die door hunne eenvoudige schoonheid de aandacht opwekken: *Kerselaren in bloei* en *'s Avonds.*

Th. Baron, de talentvolle landschapschilder, stelde ten toon *Holleweg* en *Weg op de hoogten.*

J. Coomans' *Zandachtige weg na eenen stortregen* en *Moerassen in de Kempen bij het vallen van den avond* munten uit door waarheid.

Is. Verheyden, A. Verhaeren en J.L. Montigny (Brussel) stelden fraaie stukken ten toon.

L. Crepin (Brussel): *Landschap te Groenendael* en *Hoeve te Etterbeek*, beide verdienstelijk als samenstelling, maar niet voldoende afgewerkt.

C. Denduyts (Gent): *Watermolen* en *November*, eigenaardig als voorstelling, maar de bewerking laat te wenschen.

Dierenstukken van uitstekende verdienste stelden onder anderen ten toon C. Cuneus en E. De Pratere, welke laatste het gouden eermetaal bekwam.

Tusschen de godsdienstige schilderijen onderscheiden zich gunstig eene *Graflegging* van J. Bonnet, een *Christus aan het kruis* van E. Rumfels en eene *Bedrukte moeder* en *Overweging* van P. Dumortier (Brussel). Een Christus met de doornenkroon van L.H.M. Frederic is veel te schreeuwend, ja schier kopervurig van kleur. Deszelfden schilders *Terugkomst van den verloren zoon* is in dit opzicht beter uitgevallen, maar laat te wenschen als samenstelling.

Aan goede portretten mocht de pronkzaal inderdaad rijk worden genoemd. Tusschen de puikste vermelden wij die welke tentoongesteld werden door Fantin-Latour van Parijs en C. Charlet van Brussel (al de leden van een gezin voorgesteld in de zitkamer des huizes).

A. Bouvier (Brussel) bekwam het gouden eermetaal met zijne *Visschers terugkomst*; zijn *Zicht op de Schelde* (in Holland) is vol verdiensten. Met goud werd ook bekroond het stuk van H.W. Mesdag ('s-Gravenhage), getiteld: *Gereed om het anker te lichten*, dat daarenboven door den koning is aangekocht; des meesters *Garnaalvisschers* hadden ook veel bijval. *Slecht weder te Oostende* van F. Musin is zeer schoon weergegeven.

A. Heymans van Antwerpen heeft te Brussel groote vorderingen gemaakt. Zijne *Heide* en *Een Maartdag* zijn twee breed behandelde stukken, vooral het eerste.

S. Lumley, Engelands gezant te Brussel, stelde twee tafereelen ten toon die als kleur vol effect zijn; *Een gezicht op de kust van Cornwallis* en eene *Steenbakkerij* te Brussel.

Van L. Artan zagen wij twee goede *Gezichten op Vlissingen*, wier water echter minder wel gelukt was.

Stadsgezichten enz. In dit vak munten uit: Jan Ruyten met zijne *Eiermarkt te Antwerpen*; F. Stroobant, met de *Rozenkransrei te Brugge* en de *Gentsche vaart* die voor de verloting is aangekocht; P.G. Vertin ('s-Gravenhage), met een *Gezicht van*

Haarlem; V. Vervloet, met *Het Brugsche Vrije* en *Kerk van Mechelen*; E. Wallays met eene *Gerechtshofzaal* en *Koorgestoelten der hoofdkerk te Brugge.*

Juffrouw E. De Vigne verdient lof toogezwaaid te worden om de puik getroffene brembloemen die zij op doek bracht.

Juffrouw P. Cuno (Parijs), de verdienstelijke bloemenschilderes, stelde buiten een fraai bloemenstuk eene lieve *Kleine snapster* ten toon.

Juffrouw L.A. Desbordes (Parijs) zond een bloemenstuk dat groote verwachtingen van de schilderes laat koesteren.

Van mev. M. Wappers (Brussel) werden de *Anjelieren* voor de verloting aangekocht; zij stelde ook *Grasplanten* ten toon.

Tusschen de *Stillevens* vermelden wij eerst en vooral het stuk van onzen vriend Jos. Nauwens; zijne koperen vaas is meesterlijk geschilderd en houdt zeer goed stand, ondanks de breede vergulde lijst waarin het tafereel is gevat. In hetzelfde vak werden flinke stukken geleverd door A. Ayrton (Parijs), Jos. Ryssens (Antwerpen), L. Braet, J. Charle, F. De Stoop, mej. H.D.A. Ronner (van wie een stuk is aangekocht voor de verloting), J. Van Kemmel, allen te Brussel en W. Morissens (Mechelen).

Voor degraveerkunst is het eermetaal toegekend aan G. Eilers (Berlijn) die twee uitmuntende platen had gezonden: *Een gastmaal bij Titiaan* en *De laatste keizer* naar eene schilderij van Titiaan uit het museum van Dresden. Voor België kwam de medaille aan A. Danse (Bergen) om zijne plaat naar Em. Wauters (zie blz. 168); verders stelde hij twee lijsten met afdrukken van verschillende platen ten toon, waartusschen *De gevangene* naar A. Bourlard zeer schoon is.

Jos. Demannez: *De weduwe* naar F. Willems geeft goed den aard van den meester terug en het portret van Madou dat wij kortelings zullen mededeelen is zeer gelijkend.

F. De Mersman: *Droeve dagen* naar H. Bource; M. Vermeiren, een goed portret; J.D.C. Boutrij van Atrecht (Frankrijk), zond eenige lijsten met schoone etsingen waartusschen afdrukken van platen bestemd voor een werk getiteld *Ypriana* door den minister van staat A. Van den Peereboom; D. Desvachez: *Vertrek* en *Terugkomst der uitgewekenen* naar Jos. Portaals zijn twee zorgvuldig bewerkte platen; Jan Cassiers, een leerling der Antwerpsche academie, stelde ten toon: *De heilige Maagd met het kindje* naar Rubens uit het Antwerpsche museum (wij zullen deze nette gravuur in ons tijdschrift opnemen); E. Forberg (Dusseldorp) zond uitmuntende en met veel gemak uitgevoerde portretten van kunstbeoefenaren, bestemd voor den catalogus der Nationale Galery te Berlijn; J.B. Meunier stelde ten toon een schoon portret van Rubens naar zijne eigene schilderij uit Firenza; A. Numans gaf nette stukken te zien in zijne lijst met proeven van sterkwaterplaten; Van J.P. Steynen was tentoongesteld de door ons op blz. 82 vermelde plaat naar C. De Vos; hoogst loffelijk vermelden wij van K. Storm van 's Gravesande eene lijst etsen, voorstellende gezichten uit Holland.

Tusschen de teekeningen munten uit die van F. Lauwers, *De maagd met de karp* naar de schilderij van Andrea del Sarto te Firenza, die hij van uit Florence heeft afgezonden om te voldoen aan zijne verplichting als primus van Rome; A. Franck, studiehoofd naar Tydgadt; A. d'Haese (Temsche); twee portretten van de heeren Braeckman en ridder de Schoutheete de Tervarent; Belloguet, mev. Godart, A. Hamesse, juff. C. Michel te Brussel; tusschen de *houtskoolteekeningen* noemen wij twee landschappen uitgevoerd door de prinses M.A.G.A. van Chimay; voorts stukken van G. Biot A. en P.B. Belloguet, mev. Godart, A. Hamesse, juff. C. Michel allen te

Brussel. De juffrouwen L. Brassart, B. Chaux, A. Evans, M. Gadner, M. Gasparoli, J. Gilbert, E. en G. Maltby, G. Meunier, J. Piepers, A. Vent, en de heeren F. Dauge, A. De Mol, K. Gilbert, K. Quinet allen te Brussel gevestigd, stelden fraai beschilderd porselein en gleiswerk ten toon. Onder andere waterverfschildering vermelden wij met eere die van J. Carabain, J. Berlin, E.D. Baes, Belloguet, K. Chauvet, E.H. Dubois, te Brussel, T. Lybaert (Gent), juff. Molijn (Rotterdam) enz. Van F. Van der Loo zagen wij eene fraaie gesteendrukte plaat getiteld: *De Leeuw* naar F. Verhas, en van J. Paquin eene welgeslaagde voorstelling naar Madou's *Eerste pijp* in kleurendruk.

Voor de beeldhouwkunde zijn vier eermetalen toegekend aan E. De la Planche (Parijs), G. Geefs (Antwerpen), J.H. Cuypers (Leuven), A. Desenfans (Brussel). Tusschen de bijzonderste werken tellen een geboetseerd model van het standbeeld van prins Karel de Ligne door K. Brunin (Bergen) die ook eene *Slangenbekoorster* tentoonstelde; *Hallali,* een reebok geveld door eenen jager, plaasteren groep van J.H. Cuypers; *De ontwaking* door P. Deckers die ook het model van zijn Rubensbeeld heeft gezonden; het model van het *Gedenkteeken ter eere van L. Van Houtte*, *bloemist te Gent*, door P. De Vigne die ook een marmeren beeldje inzond, *Poverella* getiteld; het ontwerp van het gedenkteeken ter eere van A. Wiertz door E. Elias en N. Mévis; verschillende gewrochten van de juffrouwen Van den Kerckhove en van Arthur, Alfons, Em., G.J.F. en L. Van den Kerckhove enz; borstbeelden en portretten vervaardigd door L. De Vriendt, G. Cornelissen, R. Fabri, Van den Bossche te Antwerpen; E. Melot, N. Mevis, H. Buelinckx, L. Cambier, M. Castan, W. De Groot, J. De Haan, J. De Keyser J. Gommers, F.A. Simon, L. Wiener te Brussel; K. De Kesel, L. Ludwig, P. Regnier, te Gent.

De tentoonstelling was ettelijke puike bouwkundige ontwerpen rijk; uit Antwerpen waren stukken inzonden door de bouwkundigen L. en H. Blomme, E. Dieltiens, Rijssens-De Lauw, F. Van Dyk; uit Brussel door J. Baes, K. Chauvet, G.E. Delarabrie, V. Dumortier, E. Gisler, A.J. Marquet, E. Parys, L. Van Autgaerden, A. Van Bolle, J.J. Van den Eeckhoudt, O. Van Rysselberghe.

Tusschen de 700 tentoonstellers bevonden zich 93 vrouwen die 87 olieverf- en waterverfschilderingen en teekeningen, benevens 4 beeldhouwwerken inzonden.

Kroniek.

Antwerpen. *Verbond voor kunsten*, *letteren en wetenschappen.* Maandag 8 December gaf de heer Jos. Bossiers eene zitting van klassiek muziek. Den 15^{n} en 16^{n} was een uitmuntend schoon geschilderd portret van Samuel Laing, lid van het

Engelsch parlement en gewezen minister van financiën van Indië, door P. Van Havermaet tentoongesteld. Den 25n December en volgende dagen had eene fraaie tentoonstelling plaats van beeldhouwwerk en schilderijen, te weten: Rob. Fabri, een uitstekend marmeren kinderhoofdje; A. Van Beurden, een verdienstelijk kinderborstbeeld en een zeer fraai pleisterbeeld, getiteld *De Opschik;* F.J. Joris, het beeldje van een kind met een hondje; schilderijen: J. De Kemmel, bloemenstukken; E. Siberdt, een goed vrouwenportret en zijn niet onverdienstelijk *Kunst en liefde* van de Brusselsche tentoonstelling (zie blz. 205); J.A. Fraustadt, *Verloren appelen;* H. Houben, het portret zijns vaders, vrij wel gelijkend doch geschaad door den grijzen achtergrond; L. Abry, *De eerste strepen* (van een pas benoemden kaporaal), een geestig en goed behandeld onderwerp; H. Van Hagendoren, *Maasoevers*; Verhoeven-Ball, een goed geschilderde bloementuil (aangekocht door den heer L. De Mey); G. Portielje, eene goed afgemaalde herbergzaal met kaartspelers; Jos. Nauwens, een schoon fruitstuk; J. Wagener, *De wereldsgezinde, Ik slaap* en *Godvruchtigheid*, drie stukken welke beter samengesteld en geteekend dan geschilderd zijn; F. Van Kuyck, *Omtrent Buggenhout,* een landschap dat te fleps van kleur is; J. Meyers, een wel getroffen gezicht uit dezelfde streek; L. Pulinckx, een goed *Gezicht op de Schelde, Aan 't veer* en *Haveroogst;* J.A. Neuhuys, *Minette's deel* ('t is een katje dat bedoeld wordt), een waarlijk lief stukje, ook wat betreft de kleur; A. Elsen, een verdienstelijke *Septemberacond;* A. De Braekeleer, *De schoenmaker;* A. Serrure, *De verjaardag;* E. Claus, twee goede heigezichten; H. De Cock, een gezicht op Papendrecht en een op de Herenthalschevaart; W. Linnig zoon, *Twee Bohemers, Na de rust* en *De luitmaker*, drie verdienstelijke stukken doch waarvan de kleur zuiverder hadde behooren te zijn; L. Van Engelen, *De blauwe vogel;* R. Montgomery, twee echt flinke stukken, *Op zee* en een gezicht uit Schotland; J. Lemmens, bloemen en vruchten; J. Ryssens, stillevens die talent verraden; Jos. Van Oudenhoven, *De nieuwsgierige* en met hengelroeden *Visschende juffrouwen;* E. Wolters, *Garnaalvangers* en *Terugkomst in Vlissingen;* Th. Verstraeten, een gezicht op de Schelde en een in de polders; C. Cap, *Herfst*- en *Lentemijmering* en *Welhaast* (eene juffrouw in een spoorwegrijtuig 1ste klasse), drie verdienstelijke stukken; R Hirth du Frênes, twee nette wintergezichten; F. Hens, *Stranding van eene sloep te Oostende* en een gezicht op Engelands kust, beide zeer verdienstelijke gewrochten; E. Quitton, twee lieve stukjes waarop vogelen afgebeeld zijn (gekockt door den heer Giebens); juff. E. Beernaert, *Moeras te Hoogstraeteu* en *Vallei te Herbeumont*, zeer fraaie stukken; L. Derickx, twee aangename landschappen uit de omstreken van Antwerpen en Tongeren; F. Vinck, *De lezer*, puik geschilderd; F. Crabeels, *Zomerdag*, een verdienstelijk doch niet genoegzaam voltooid stuk; A. De Keyser, *De mist*; E.J. Leemans, een zeer schoon stuk, getiteld: *Bij maanlicht te Anseremme*; E. Boks, eene met zwier en kracht uitgevoerde schilderij die den grootsten bijval op deze tentoonstelling verwierf en niet weinig vroolijkheid opwekte: men ziet een soldaat, de vrijer van de meid des huizes, ingeslapen op eene sofa in eene rijk versierde ontvangkamer bij eene tafel waaraan de landsverdediger zich spijs en drank ter deeg heeft laten smaken, op het oogenblik dat zijne vriendin hem een kop koffie aan brengt, terwijl haar meester en hare meesteres onverwacht binnentreden; J. Stobbaerts, *Een Antwerpsche koestal*; A. De Meerseman, fraai geschilderde schelpen; E. Joors, een goed en breed geschilderd jongensportret ten voeten uit, waarbij een wolfhond. Den

27n December zijn in de afdeeling beeldende kunsten benoemd: Verhoeven-Ball, voorzitter, D. Col, ondervoorzitter, L. Abry en H. Altenrath, schrijvers, A. Bogaerts schatbewaarder, C. Cap, J.A. Fraustadt, A. Plumot, A. De Braekeleer, A. Delfosse, J. Stobbaerts en Th. Verstraeten, commissarissen der tentoonstellingen, V. Lagye, afgevaardigde van het middencomiteit.

- Op 28 December hebben de vrienden van den kunstschilder L. Hendrix hem een feestmaal aangeboden ter gelegenheid zijner benoeming als ridder van de orde van Gregorius-den-Groote, benevens een adres waarvan de keurige titelplaat was uitgevoerd door 's meesters leerling J. Anthony.

- De verhandeling van den heer Alfons Goovaerts over den schilder M.-A. Immenraet, waarvan wij op onze blz. 192 gewaagden, is opgenomen in de Handelingen der academie van België en ook afzonderlijk gedrukt uitgegeven in 22 bladzijden. Wij hebben met veel belangstelling de verhandeling van den heer Goovaerts gelezen. Zij is zeer volledig en geeft vele en belangrijke inlichtingen over den schilder zoowel als over zijne afstamming en verwanten. Zij is getiteld: *Le peintre Michel-Ange Immenraet d'Anvers et sa famille.*

Gent. Het getal studenten aan de hoogeschool over 1877-78 bedraagt 596.

Brugge. In 1877 werden de schilderijen van St.-Jansgasthuis bezichtigd door 3126 personen die ieder ½ frank betaalden.

Luik. Einde 1877 bedroeg het getal studenten aan de hoogeschool 1007.

Buitenland.

Amsterdam. De rijke verzameling oude teekeningen en etsen (vele door Rembrandt) van wijlen den baron d'Isendoorn à Blois van de Cannenburgh zal eerlang in deze stad openbaar verkocht worden.

Sterfgevallen.

PIETER JOSEPH BOUTENS, advocaat, lid der bestendige deputatie van den provincieraad van West-Vlaanderen, geboren te Molendorp (Breedne), den 11n April 1831, is te Brugge overleden den 21n Juni 1878. De overledene hield zich in zijne jeugd met letterkundige studiën bezig (hij was destijds een der ieverige leden en secretaris van het studentengenootschap *Met Tijd en Vlijt* te Leuven); hij schreef onder andere eene verhandeling over de Hollandsche dichteres Joanna Coomans (XVIIe eeuw); van zijne hand verschenen in de 1e aflevering blz. 49 van het tijdschrift *Maerlant* een stuk getiteld *Balthazar's maaltijd* en in de *Revue des revues* (uitgever Fonteyn te Leuven) eene verhandeling over Byron die ook afzonderlijk werd gedrukt onder den titel *Essai sur la jeunesse et les premiers ouvrages de Lord Byron,* 45 blz. In 1859 verliet Boutens de stad Leuven en ging zich als advocaat vestigen te Brugge waar hij in den echt trad met juff. Elisa Bancourt. Als voorzitter van den *Vlaamschen broederbond* te Brugge bewees bij groote diensten aan de Vlaamsche zaak. Tot provinciaal raadsheer gekozen, werd hem het lidmaatschap van de bestendige deputatie opgedragen. Hij was ook ridder der Leopoldsorde. Zijn lijkdienst had den 23n Juni te Brugge plaats. Alle standen der samenleving waren hierbij vertegenwoordigd. In het sterfhuis werden redevoeringen uitgesproken door de heeren Eug. De Cock, lid der bestendige deputatie en Coppieters, voorzitter der

Breidelcommissie te Brugge. Op het kerkhof werden nog twee redevoeringen uitgesproken door de heeren A. Du Bois-Pickery, ondervoorzitter van den *Broederbond* en J.A. de Laet, volksvertegenwoordiger van Antwerpen.

Bladwijzer.

Aangekondigde werken. Ontwerp van eene boekenlijst der geheele wereld, 35. - L'art musical sous les règnes de LL. MM. Leopold I et II, 52. - Over de wereldtentoonstelling van Parijs, 68. - De kunst voor ieder, 107. - Openbare plechtigheden in België onder Leopold I, 108. - A. Van Noort en J. Jordaens, 155. - Catalogus van het museum Plantyn, 170. - Verslag over de wet Coremans, 171. - Jongelingsleven, 178. - Conspirations d'Audenarde sous J. d'Artevelde etc., 178 - 4e uitgaaf der volledige werken van H. Conscience, 192. - Teekeningen van oude meesters in autotype, 195. - 400 Keizerlijke besluiten van de VIIIe tot de XVIe eeuw in lichtteekeningen, 195.
Aanteekeningen (Bijzondere). Albani, 76. - Acker, 123. - Alberdingk Thijm J.A., 92, 193. - Arendzen P.J., 52. - Barry T.F., 132. - Baudry, 83. - Beccari O., 203. - Benoit P., 44, 100. - Berchem, 10, 195. - Bergmann T., 10. - Berger G., 179. - Berg J., - 204. - Bernard C., 83, 92. - Bilmeyer J., 68, 173. - Bischoffsheim, 140. - Blooteling, 10. - Blommers B.J., 204. - Bogaerts A., 69, 91. - Bonet, 27. - Brayas, 194. - Breton J., 198, 204. - E., 204. - Callaerts F., 202. - Castellani A., 12. - Chatzko, 171. - Chatrian, 28. - Chapu, 84. - Chapuis, 84. - Clays, 139. - Coclers, 10. - Cluysenaar A., 139, 171. - Collart M., 139. - Colinet L., 115, 171, - Courbet, 100. - Cornelis Ant. Z., 10. - Costa P., 203. - Crabeels F., 204, 208. - Cremona T., 203. - Crespel, 139 - Cuyp A., 10. - Cuypers J., 202. - Dannecker, 196. - Dansaert L., 204. - De Baize, 92. - De Bom J., 19, 200. - De Block E., 204. - De Braekeleer J., 178. - De Braekeleer H., 139. - De Braekeleer A., 192, 205. - De Bruyne A., 202. - De Boeck en Van Wint, 10, 173. - Deckers F., 138. - De Cort F., 10. - De Craen J.J., 69. - Dens P., 69, 125, 147. - De Fourment, ll. - De Haas J.H.L., 83. - Dieltiens E., 138, 207. - De Jongh J., 10. - De Laet J.A., 83. - Delassalle H., 35. - Della Faille R., 82. - Delpire L., 10. - De Plyn E., 99. - De Taille, 84. - De Vries A.D., 115. - De Wael L., 82, 192. - De Wilde A. en F., 107, 139. - De Winne, 139. - Dodu J., 124. - Donndorf, 196. - Du Bois, 192. - Dubart, ll. - Ducorron J., 27. - De Keyser N., 155, 157. - Du Maigne, 194. - Dumas, 171. - Dyckmans J., 52, 157. - Edison, 92, 115, 172. - Fabri R., 82, 123, 159, - Falmagne L., 149. - Fetis E., 192. - Folts C., 172. - Firmin Didot A., 84 - Fleury R., 155. - Fraikin L., 19, 27. - Franklin B., 188. - Fredericq P., 10. - Gallait L., 107. - Geefs W., 178; F., 205. - Génard P., 123, 132, 139 155, 188, 202. - Gervé G., 28. - Godecharl N., 192. - Gossé F.J., 60, 202. - Goovaerts A., 202. - Grant F., 180, 194. - Gram J., 10. - Gregoir Ed., 27, 52, 60. - Grobecker E., 132. - Guffens G., 27. 132. - Guttenberg, 172, 195. - Hals F., 83. - Haye M., 114. - Hars, 204. - Havart, H., 83, 171. - Heim, 172. - Hendrix L., 188, 208. - Hendrik (prinses), 132, 171. - Hennebicq A., 139. 202. - Henderson J., 195. - Heremans J.F J., 10. - Hondius, 10. - Ingres, 35. - Iselin, 83. - Immenraet M.A., 192, 208. - Jacquet J., 139. - Jacquet-Baulny, 19. - Jannasch R., 195. - Janssens, 107. - Jourdan dr., 10. - Kempeneers E., 170. - Klein H., 123. - Koningin van Spanje, 10. - Kremer P., 205. - Lamorinière F., 139, 159. - Langenbeek S., 195. - Lauwers F., 99. - Legendre E., 192. - Leighton F., 194. - Leo XIII Z.H., 44, 107, 202. - Leopold II, 10. - Lessing K.F., 20, 195. - Leunkens G., 155. - Leverrier, 84. - Leys H., 60 - Linnig W. Jr., 91, 205. -

Lockyer, 107, 195. - Lutma J., 10. - Maas D., 10. - Maes A., 139. - Madou J.B., 60, 205. - Martin H., 92. - Markelbach A., 170. - Matthijs C., 10. - Mouchez, 140. - Menger, 60. - Memlinc, 35. - Meissonier, 192. - Mercator G, 124, 147. - Michel-Angelo, 20. - Monteverde, 194. - Moroen A., 35. - Murroy, 194. - Musin F., 35, 83. - Mijin F.A., 132. - Nicolini, 123, 178. - Ooms K., 82, 168. - Onghena K., 171. - Ortelius A., 202. - Palk, 107. - Payne J., 180. - Patti, 123. 178. - Pasquier A., 202. - Paterson 194. - Pickery H., 27. - Pompe W., 85, 132, 160. - Portaels J., 52, 205. - Pouchet, 28. - Plumot A., 192, 206. - Quellin A., 76. - Renan E., 92. - Richard L., 76. - Rossini, 84, 132. - Rotschild A. mev., 20. - Rubens P.P., 11, 21, 75, 90, 91, 114, A.J., 178. - Schaepman H.J.A.M., 92. - Schutz J.F., 123. - Schoy A., 155. - Schiller, 196. - Shakespeare, 180. - Schipperus, 193. - Schliemann 204. - Schneider, 84. - Smiles, 194. - Speelman, 10. - Spinoza, 132. - Stevens A., 139; Jos. 205. - Struys A., 91, 193. - Struve, 132. - Stalins en Janssens, 10, 123. - Stanley, 11, 90, 91. - Staring W.G.H., 19, 194. - Stasse A., 10. - Stuart-Mill J., 12. - Swerts J., 202. - Stracké J.F., 60, 76, 193, 194. - Thiers A., 92, 100, 107. - Taine H., 179. - Taurel C. Ed., 115. - Tuspaus J., 132. - Vaillant M., 139. - Van Ackere, 100. - Van Calcar E., 124. - Van Dyck A., 107. - Van Even E., 171. - Van Havermaet P., 208. - Van Helmont J., 27. - Von Holtei K., 12. - Van der Kellen J.Ph., 10. - Van Lerius Th., 188. - Van Leyden L., 10. - Van der Linde A., 195. - Van Orley J., 192. - Van der Ouderaa P., 10, 82, 123. - Van Ouwater G.D., 115. - Van Riel J., 68, 173. - Van Severdonck 83. - Verhas J., 168, 192. - Verlat K., 19, 27, 99, 139, 192. - Vermorcken J., 201. - Verwee A., 83, 139. - Vinck F., 44. - Veydt L., 114. - Van der Vliet S., 193. - Van den Vondel J., 123, 193 - Van Sypesteyn, 204. - Van Waldeck-Pyrmont E., 192, 193. - Wap dr., 76. - Wales (prins van) 35, 194. - Wauters A., 114, 188. - Wauters E., 139, 157, 202. - Weddon mev., 107. - Wiertz A., 192. - Willem III, 192. - Willems J.F.J., 139. - Willems F., 139. Wilson, 82. - Zampieri D., 203.

Aard- en landbeschrijving en volksgebruiken. Aardbeving, 132. - China, godsdiensten, 45. - De overstrooming van den Nijl. 101, 115. - Libanon, 146. - Zigeuners, 123, 138. - Juan Fernandez eiland, 172. - Robinson kanaal, 179.

Aardrijkskundige genootschappen en ontdekkingsreizen. Alexandrië. Reis rond de wereld in 68 dagen, 204. - Amsterdam werklieden naar de wereldtentoonstelling, 115. - Antwerpen, 19, 82, 90, 99. - België. Werklieden naar de wereldtentoonstelling, 114. - Hasselt. K. Croonenbergs en De Pelchin vertrekken naar Opper-Zambeze, 139. - Kopenhagen. Uitrusting naar Groenland, verslag, 202. - Londen, 11, Reis rond de wereld, beschrijving, 35. - Marseille, 92, 132. - Nieuw-York. Vertrek van de Eothen naar de poolstreken, 132. - Noorwegen. Werklieden naar de wereldtentoonstelling, 44. - 's-Gravenhage. Tocht naar de Noordpool van de Willem Barends, 28. 114, 202.

Academie van beeldende kunsten. Antwerpen, 75, 82, 91, 99, 138, 202. - Van oudheidkunde, 75. - Brussel, Van België, 52, 83, 192; Geneeskundige, 76, 83. - Frankrijk, 92, 171.

Antwerpsch gemeentebestuur. 19, 26, 27, 90, 99, 125, 147. 155, 192.

Archieven. Antwerpen: 123, 123. - Brussel: (Rijks), 178.

België's bodem (Kaart van), 114.

Benoemingen en vorstelijke onderscheidingen. Bewaarder museum Van der Hoop, H.A.C. Dekker, 76. - Huisorde van Hohenzollern, K. von Holtei, 12. - H. Taine, lid der Fransche academie, 179. - Officier der Eikenkroon H. Havart,

83. - Rechters prijskamp van tooneelletterkunde (Antwerpen), 90. Ridders van de orde van den Witten Valk W. Linnig en A. Struys, 91. - Buitenlandsch lid der Ned. letterk. maatschappij te Leiden. P. Benoit, 100. - Kruidkundig congres Parijs, Morren en Piré, 132. - Ridders der Leopoldsorde: P. Génard, J. de Geyter, J. Pecher, V. De Cock en F. Van Loo, 139. - J.F.J. Willems voorzitter van het Davidsfonds, 139. - Ridders der orde van Gregorius den Grocte: L. Hendrix, Th. Van Lerius, P. Génard. 188. - Medailles tentoonstelling te Amsterdam, J.F. Berg, M. De Vos en J. Vrolijk, 193.
Berlijn, *gemeentebestuur*, 76.
Boekhandel. 194.
Boekoordeelingen en aanbevelingen. Liedekens door S. Daems, 81. - Uitgaven der Antwerpsche bibliophilen, 167, 191. - De Kruiwagens door P. Klein, 180.
Bouwkunde. Amsterdam: Maatschappij tot bevordering, 115. - Antwerpen: Kerk Kunstlei, 68. - Museum (nieuw), 147. - Basiliek te Berchem, 173 - Birmingham; Schoolgebouw, 132. - Brussel: Nieuwe synagoge, 99; Prijs. 123. - Brugge; Gruuthuysestraat, 171, 192. - Dundee: Brug, 100. - Herrenwoorth: Kasteel des konings van Beieren, 195. - Keulen: Domkerk, 172. - Londen: Tooneelzaal, 132. -

Luik: Muziekconservatorium, 83 - Missouri: Stalen brug, 172 - St.-Nicolaas. Stadhuis, 107, 139 - Rome: 115. - Sicilië: Serrewacht op de kruin van den berg Etna, 203.
Congres. Antwerpen: Tooneel, 91, 178. - Brugge: Onderwijzers, 171. - Florence: Oostersche talen, 84. - Kampen: Taalen letterkundig (XVIe), regelingscommissie, 83; Verslag, 161, 193. - Parijs: 107; Vrouwen, 124; Menschnatuurkundig, 132; Kruidkundig, 132.
Davidsfonds, 139.
Delfts gemeentebestuur, 83.
Dichtstukken. Nieuwjaarslied uit de 17^{e} eeuw, door Persz, 5. - Het schoothondje en de wachthond, door A. Stoops, 7. - Lierzang, door Fr. Waltm. Van Spilbeeck, 16. - F. De Cort door V.A. Dela Montagne, 20. - Voorsichtige ongheleertheid door C. Huijgens, 26. - Louise door J. Staes, 40. - Ruiterslied door S. Daems, 53. - In de Mei, door A. Stoops, 67. - Een gelukkig mensch door P. De Groot, 72. - Jacoba van Beieren door E. Hiel, 77. - Non omnis moriar door S. Daems, 81. - Het geld door A. Stoops. 88 - Zoekt gij naar deugd, Doe wel met vreugd door Claas Bruin, 90. - De wereld in! door J. de Geyter, 102. - Het goede en het slechte boek door A. Stoops, 112. - Oostersche poëzie door J. Ferguut: I. Aboe Noewas, 129; II. De kluizenaar en de hond, 137; III. Krankentroost, 146; IV. Spreuken en zetten, 151; V. De weg gevlogen valk, 166; VI. Genaderecht. 190; VII. De Nijdigaard, 199. - Sint Nicolaas door P. Vierhout, 170. - Een beeld, naar F. Giese door V. Dela Montagne, 201.
Dieren en planten. Amsterdam: Diergaarde, 91; Paradijsvogels, 193. - Dierentuin, Antwerpen, 89. - Parijs: monsterschilpadden, 28. - Oesters, 53. - De huisvlieg, 75. - Padden, 81. - Kemels en kameelen, 89. - De koffie, 101. - Haringvisscherij, 115. - Witte raaf, 123. - Victoria regia, 124. - Toevluchtsoord, 171. - Titanum, 203. - Zalmeieren, 172, 193. - Grootste boom der wereld, 196.
Geschiedenis. Glasschildering door H. Druyts, 6, 18, 25, 32, 39, 43. - Belforten, beiaarden en klokken van O.-L.-Vrouwetoren te Antwerpen, 125. - Patriotten en Sansculotten door J. Staes, 12, 29, 40, 46, 54. - De beiaard, door S.C.A. Willems, 50. - De sint-Eloys-capelle te Gent enz. door E. Varenbergh, 36. - G. Knyff, XLIVe abt van Sint Michielsabdij te Antwerpen door F.W., 56. - Nog over den beiaard door F. De Potter, 105. - Omwenteling van 1830, door S.C.A. Willems, 109, - Echtverbintenis van Leopold I met Maria-Louiza door denzelfde, 133: - Veertien dagen te Parijs door J. Staes, 156, 185, 196. - Ordonnancie of schikking van de Ommegangen enz. te Antwerpen door L. de Burbure, 191. - Boek van het dekenschap van J. Moretus II door M. Rooses, 167.
Glasschilderingen. Antwerpen: Sint-Jacobskerk, 99. - O.-L.-Vrouwekerk, 122, 132.
Harmonie (Koninklijke te Antwerpen), 75, 99, 106.
Herstellingswerken. Amsterdam: borstbeeld, 76. -Antwerpen: tafereelen museum, 26, 60, 188. - Brugge: gewelf griffie, 114. - 's-Gravenhage, Mauritshuis, 27, - Kortrijk: tafereel N. De Keyser, 155. - Nijmegen: tafereelen, 76. - Parijs: Tuileriën 107. - Paleis van justitie, 194.
Hoogescholen. Amsterdam, 60. - Berlijn, 195. - Brussel, vrije, 10, 155. - Gent, 208 - Kopenhagen, 203. - Leiden, 202. - Luik, 208. - Utrecht, 202.

Kunstnijverheid. Kanten kleed, 10. - Gouden kroon, 12, - Sèvresporselein, 28. - Steendruk, 35. - Portret-album, 69. - Diamanten, 83. - Wapenrusting van keizer Karel, 84. - Vaas of gietkan, 91, 106. -Piano-klavier Smulders, 98, 125. - Over het boekbinden, 137. - Zilveren kroon met diamanten en kanten sleep, 138, 192. - Bronsgieterij te Haeren, 139. - Gouden gedreven kroon, 193. - Gedenkpenning der Unie van Utrecht, 193. - Tentoonstelling te Parijs, 194 - Porseleinfabriek te Berlijn, 195.
Kunstrampen. Afbraak van het Spanjaardsoord te Utrecht, 100. - Nieuw-York: voor ruim één millioen schilderijen verbrand, 84. - Parijs: 155.
Kunstschatten. Parijs, 171.
Levensschetsen en sterfgevallen. Admiraal A., 188, 190. - Anthonis A.J., 140. - Audeval H., 180. - Baudet P.J.H., 84. - Bergman J.T., 204. - Bleeker P., 35. - Bonomi J.,44. - Boucquillon B.J., 70. - Boutaric E.P., 12. - Bormans J.H., 124. - Boutens, P., J. 208. - Brachvogel A.E., 204. - Bryant W.C., 124. - Brion G., 28. - Carlier M., 140, 158. - Cermak J., 76, 107. - Coryn D.J., 148. - Creasy E.S., 35. - Cremona, 124, 203. - Cruiksbank G., 28, 180. - Dantan L., 84. - De Baerdemaecker F., 204. - De Cort F., 20. - De Keyser J.P., 12, 60. - De Lassus O., 149. - De Liefde J., 44. - De Lemonie L.L., 84. - Docharty, 76. - Doran J., 35. - Dumas M.A., 180. - Du Mortier B.C., 116, 171. - Dunkler F., 172, 178. - Dupanloup, 180. - Fazy J., 180. - Fisher A., 204. - Geselschap E., 12. - Goetgebuer A.L., 124. - Grandgagnage C.M.J., 12. - Grant F., 180. - Hamm G., 12. - Heurteloup, 124. - Hiltl G., 188. - Hoffman J.J., 28. - Hutschenruyter W., 188. - Huybrechts P.J., 92. - Induno D., 188. - Jacqand C., 60. - Kiven L.H., 204. - Knack, 140. - Knyff G., 56. - Le Grand de Reulandt S.E.V., 44. - Lewes G.H., 204. - Le Roy S., 28. - Leclef F.H.J., 116. - Leo H., 84. - Maurer L., 180. - Maxwell W.S., 12. - Mengoni J., 28. - Millingen J., 204. - Monier de la Sizeranne P.J.A.H., 12. - Meert J.I.E., 204. - Opzoomer S., 140. - Petermann, 172. - Preller Fr. 84. - Phelps, 180. - Quetelet E., 148. - Raspail F.V., 12. - Ritte J., 116. - Ruelens E.M.L., 84. - Schoofs Ph., 180. - Schwerdgeburth K.A., 180. - Secchi P., 44. - Scott G., 60. - Torné G, 76. - Van Ael F.J., 116. - Van Champaigne Ph., 8. - Van de Velden J.J., 82. - Van Dissel C., 92. - Van Halle G.F., 172. - Van Kempen J.M., 28. - Wallis R., 204.
Lichaamsoefeningen door dr. C.A. Fredericq. 49, 52.
Maatschappij ter aanmoediging van schoone kunsten te Antwerpen. 144, 147.
Museum. Amiens, 11. - Amsterdam, 27. - Van hedendaagsche kunst, 68. - Rijks, 76. - Geschiedenis en kunst, 83,193. - *Fodor*, 193. - Antwerpen, 19, 21, 26, 44, 90, 106, 147, 155, 188; van hedendaagsche meesters, 44, 99, 155, 192; van oudheden, 114, 155. - Plantijn, 155, 170. - Ath, 27. - Brugge; 171, 208. - Brussel, rijks, 10, 75, 82, 91, 171, 192. - Oudheden, 114. - China. Shanghae, 192. - Haarlem (kunstnijverheid): 28. - Bisschoppelijk, 83, - Londen: National gallery, 115, 195. - Britsch, 35, 140. - Mechelen, 170. - Oudheden, 188. - Montpellier, 194. - Namen, 27. - Parijs, Louvre, 35. - Luxemburg, 100, 107. - Tuileriën, 107. - Arts decoratifs, 115. - 's-Gravenhage, 83. - Rotterdam, Boymans, 91.
Muurschilderingen. Gent: Hoogeschool door A. Cluysenaar, 171. - Hasselt: St. -Quintenskerk door G. Guffens, 127. - Kampen: ontdekt, 100. - Middelstum: ontdekt 194. - Rome; Sixtynsche kapel, 203.
Naald van Kleopatra. 148.
Novellen, *verhalen enz.* Mijne oude tante door mev. Courtmans geb. Berchmans, 22. - Een tafereeltje uit Polen, 32. - Een verhaal van den buiten, 58, 79, 85, 95.

- Het geheim, 61. - Bedelaars te Londen, 72. - De jonge grootvader door E.M. Meganck, 103, 118, 130, 134, 141, 152, 163, 174, 181. - De groote hond door Andersen, 117. - Kapittel elf bis der kruiwagens door P. Klein, 180.
Oefening der zintuigen door dr. C.A. Fredericq, 73, 76.
O.-L.-Vrouwekerk te Antwerpen. Vierde eeuwfeest, 10; Nieuwe glasramen, 122, 132, 138; Benoeming orkestmeester, 202.
Onderwijs. Antwerpsch schoolwezen, 123, - Brussel (ministerie van), 91; Regimentsschool, 178. - Berlijn. 20, 195. - Brugge, Congres, 171. - Groningen, 171. - Londen, 20. 179. - Parijs, 19, 194. - Over het, 32, - Rome, 148,
Oostende. Nieuwe kursaal, tafereelen, 35, 85.
Oudheidkunde en kunstontdekkingen. Amsterdam: Afbeeldingen verschenen, 115. - Angre: Grafstede, 139. - Baden: Goudstuk, 132. - Baalbek: Puinen van den zonnetem-

pel, 146. - Berlijn: Mozaïeken, 172. - Charleroi: Romeinsch vestingwerk enz., 27; Grafsteden enz., 171. - Dendermonde: Oorkondenboek, 27. - Eecloo: Klokkentoren, 147. - Franchimont: Grafsteden, 60. - Friuli: IJzeren voorwerpen enz., 148. - Grave: Keteltje, 193. - Gent: Verzameling K. Onghena, 171. - Geneve: Ambersieraden enz. 172; Eikenhouten boot, 194. - Hanover: Geraamte mammouth, 12. - Drongelen: Oude potten enz. 193. - Kampen: Muurschilderingen, 100. - Leuven: Plaat der O.-L.-Vrouw uit de Vlamingskapel, 94. - Londen: Temple Bar, 12; Britsch museum, 140. - Luik: Tafereel, 123. - Nauw-van-Calais, potten, degens enz., 179. - Mechelen: Museum, 188. - Oran: Marmergroeven, 115. - Pompeji: Amphitheater, 100 - Klein-Azië: Dolk, ivoren, bronzen voorwerpen enz., 204. - Olympia: Standbeelden, friezen enz., 92, 196. - Raalte: Muntstukken, 83. - Rome: Muurtapijten, Junobeeld, mozaïeken, standbeelden enz., 92. - Beeldwerken, graven enz., 115. - Straten, kolommen enz., 203 - Teheran: Handschrift, 171. - Var: Kinnebak van een mastodon, 172. - Vendée: Bronsstuk, 172. - Romeinsch graf, 194. - Wahrsow: Hunnebedden enz., 195. - Weenen: tafereelen, 196. - Weimar: Borstbeeld van Schiller, 196. - Wernigerode: Marburger agenda van Luther 1527, 195. - Wolenau: goudstukken, 84.

Platen. Vernietiging, 115. - Bestelling, 203.

Prijskampen. Antwerpen: aardrijkskundig genootschap, 82, 99; Vlaamsche tooneelstukken, 10, 90, 123; Prijs van Rome, 75, 91. Museum, 82, 147. Oudheidkunde, 75. Werkmanswoningen, 10, 75. - Brugge: Provinciaal hotel, 99; Vlaamsche broederbond, 188. - Brussel: Belgische academie, 192. Vijfjaarlijksche prijs voor Fransche letterkunde niet toe[g]ekend, 44. Guinard, 60. Vlaamsche idiotismen, 68, 91. Geneeskundige academie, 76, Prijs van 25,000 fr., 106, 114. Bouwkunde, 123. Natuur- en wiskundige wetenschap, 139. Tooneelletterkunde, 139. - Bergen: Levensschets van P.J. Gossec, 60. - Haarlem: over P.C. Hooft, 91. - Hamburg: beeld Lessing, 195. - Leiden: Stolpiaansch legaat, 35. - Lier: Bergmann, 10, 188. - Londen: watervrees (razernij), 179. - Munchen: standbeeld J. Liebig, 28. Tooneelletterkunde, 195. - Parijs: de republiek, standbeeld, 44. Standbeeld A. Thiers, 100. - 's-Gravenhage: Spinoza, 132. - St-Nicolaas: Sterkwaterplaten, 139.

Rechterlijke zaken over kunst en letterkunde. 11, 83, 148, 155, 171, 179, 202.

Rubensfeesten. Antwerpen, 13, 99, 125.

Spreuken, *gedachten en mengelingen.* Geschiedenis der menschheid (Th. Carlyle), 15. - Nooit te oud om te leeren, 15. - Veerkracht (Huxley), 18. - Geluk, last, gebreken, gierigaards, weldoeners, kwaadaardigheid en onbescheidenheid, 21. - Voorsichtige ongheleertheid (C. Huijgens), 26. - Over onderwijs (dr. C.M. Francken), 32. - Doopsel, 43. - Vooruitgang (W. Bagehot), 46. - Brave menschen (Erckmann-Chatrian), 52. - Muziek (A.D. Loman), 53. - 't Leven (Scherr), 67. - Eigenliefde, 68. - Vroolijke gezichten (O. Goldsmith), 72. - Onzekerheid (A.L.G. Bosboom-Toussaint), 72. - Vriendenraad (O. Goldsmith), 75. - Oorspronkelijke geesten (J.S. Mill), 85. - Raadgeving, 88. - Over bezitten en niet bezitten, 88. - Groote mannen (N. Beets), 88. - Wat noodig is voor eene goede regeering (W. Bagehot). 90. - Wat kwaad een onzedelijk boek doet (J.A. Weiland), 95. - Over 't lachen (Erckmann-Chatrian), 98. Over fijne manieren door dezelfden, 103. - Hoe men levensgenot vergalt (Van der Wyck), 98. - Over

het welgelukken in de wereld, 106. - Wenken voor landschapschilders, 107. - Leeren (J. Van Loenen), 122. - Genezing (J.P. Richter), 138. - Over 't spreken met vrouwen (H. Martineau), 147. - Schilderconcerten, 148. - Inachtneming (Seneca), 159. - Welke lessen het meeste waarde hebben (L. Herbert) 159. - Ouderliefde (J.P. Richter), 166. - Fortuinzoekers (O. Goldsmith), 188. - Leven en sterven (Euripides); Welslagen (F.G. de Brieder); De vrouw (A. Admiraal), 190. - Ongerieflijkheid van groote nieuwsbladen, 194. - Gouden geld, 199. - Menschelijke onwetendheid (Baco), 201.
Staatsbestuur. Geschenk van Kohey-Shou, 139.
Standbeelden, gedenkteekens, portretten enz. Antwerpen: E. De Barsée, 68. - L. de Wael, 82 - J.C. Van Put, 90. - W.A. Mozart, 99. - J.S. Bach, 99. - Van Vondel J., 123. - H. Ignatius, 138. - Quinten Massijs, 138, 178. - Amsterdam: Prins Hendrik, 171. - Potgieter, 193. - Braga: Dom Petro, 28. - Brussel: N. Godecharl, 192. - Maria-Louiza, 178. - Bergen: Orland de Lassus, 149. - Berlijn: von Bismarck 195. - Breda: Militaire academie, 91. - Brugge: J. Van Eyck, 27, 76, 132. - Calcutta: L. Canning, 107. - Chalon-sur-Saone: J.N. Niepce, 124. - Champigny: Gesneuvelden van 1870, 194. - Dendermonde: P. De Smet, 19, 27. - Doornik: B. Du Mortier, 116, 171. - Duisburg: G. Mercator, 124, 147. - Elsene; A. Wiertz, 192. - Folkestone: Harvey, 84. - Gent: J. Pauwels, 68. - Haeren: Louiza-Maria, 139. - Hamburg: K.F. Lessing, 195. - Konigschutte: Wilhelm, 195. - Laeken: Leopold I, 114, 178. - W. De Mol, 171. - Lochem: W.G.H. Staring, 19, 194. - Londen: J. Stuart-Mill, 12. - Luik: De Koninck, 100. - Th. Schwann, 100. - Macon: Dela Martine A., 132. - Mugron: F. Bastiat, 84. - Munchen: J. Liebig, 28. - Orleans: Joanna d'Arc, 172. - Parijs: De republiek, 44. - Claude Bernard, 83. - Schneider, 84. - Le Verrier, 84. - Republiek, 84. - Reusachtig beeld, 107. - A. Thiers, 100. - Rouaan: Pouchet, 28. - St.-Mandé: Slachtoffers van den oorlog van 1870/71, 28. - Ludwigsburg: F. Strauss, 195. - 's-Gravenhage: Spinoza, 132. - Utrecht: Unie van, 44. - P. Lindo, 193. - Vevey: L. Robert, 84. - Tours: Rabelais, 194. - Rome: Pieta, 60. - Victor Emanuel, 203.
Statistiek. Brussel: Sterke dranken, 106. - Berlijn: Hoogescholen, 195. - Pruisen, Belastingen, 20; IJzeren-wegen, 113; Vischvangst, 115. - Parijs: Schouwburgen, 148; Schermen, 179; Onderwijs, 194. - Londen: Langlevendheid, 148; Scholen, 179; Boekwerken, 194.
Stichting van maatschappijen enz. Scholen enz., 11, 132. - Opvoeding van weezen van verongelukte spoorwegbeambten enz., 19. - Muziekschool te Luik, 83. - Godshuis; Prijs voor een staathuishoudkundig werk, 84. Prijzen Rossi, 172. - Museum van Belgische voortbrengselen te Shanghae (China), 192. - Studiebeurzen, 28. - Muziekschool te Mechelen, 132. - Muziekorgels te Antwerpen, 170. - Inrichting eener sterrewacht op het Ventouxgebergte, 140. - Prijs voor een geneesmiddel van de watervrees door V.E. Benett Stanford, 179. - Vereeniging voor geschiedenis en kunst, te Rotterdam, 193. - Te Amsterdam, 83. - Handelsaardrijkskundige vereeniging te Berlijn, 195.
Taalkunde. Regeling, 83. - Geschenk van een Japanner, 139.
Tentoonstellingen. Amsterdam, 60, 76, 193. - Antwerpen, 75, 91, 99, 144, 202. - Brussel. 75, 91, 168, 204. - Burlington, 35. - Edinburg. 179. - Florence, 203. - Mechelen, 106. - Milaan. 203. - Munchen, 195. - Parijs, 11, 19, 44, 68, 75, 76, 83, 84, 107, 114, 123, 124, 139, 147, 156, 171, 179, 194. - Verloting, 115, 139. - Rome. Muurtapijten, 44. - 's-Gravenhage, 11, 123. - Zaandijk. Schaatsen, 193.

Tooneel. Amsterdam, Verbond, 27, 132. - Vlaamsch te Antwerpen, 75, 90. - Brussel, 139, 178. - Berlijn, 125. - Congres, 91. - Londen, 124, 132, 179. - Munchen, 195. - Parijs, 92, 148, 155, 171, 917. - Japansche muziekstukken, 139. - Voorstellingen door 50 kinderen verboden, 194. - Petersburg, 76. - Pompeji, 100.
Toonkunde, Amsterdam; Muziekwerken van P. Benoit, 44. - Maatschappij vijftigjarig bestaan, 179. - Antwerpen: Bonifacius van Nicolaï, 75. - Muziekschool, 155. - Berlijn: M. Dengremont, 172. - Bergen: 6e Festival, 192. - Brussel: Rubenscantate niet uitgevoerd, 114. - Brugge: L. Van Gheluwe en K. Mestdagh zijn door het stadsbestuur met werken gelast, 76. - Festival, 139. - De beiaard, door S.C.A. Willems, 50. - Nog iets over beiaarden, door F.A. Smulders, 98. - Nog over den beiaard, door F. De Potter, 105. - Beiaarden enz. 125. - Luik: Muziekconservatorium, 83. - Mechelen: School voor kerkelijke muziek, 132. - Parijs: muziekuitvoeringen, 11. - 's-Gravenhage: werken van F. Dunkler, 178. - Rubenscantate, 192.
Verbond voor kunsten, *letteren en wetenschappen.* 75, 99, 170, 208.

Verkoopingen van kunstvoorwerpen, *gebouwen*, *boeken enz.* Amsterdam: J.Ph. Van der Kellen, 10. - Teekeningen, 11. - Porselein, 19. - J.D.W. Kock, 19. - Dr. A. De Jager. 193. - Langenhuizen, 60. - Ath, 27. - Van Loon, 76, - Ellinckhuisen, 178. - Antwerpen: J. De Bom, 19, 200. - R. della Faille, 82. - F.A. Myin, 132. - Schilderijen verzameling J.P. Geelhand de Labistrate, 160. - Berlijn: Doring, 172. - Cambridge: Dubbels etsen Rembrandt, 84. - Frankfort: Prenten, 20. - Friesland: Munten, 19. - Gent: Oudheden, 171. - Leuven: Bibliotheek, 155. - Londen: Schilderijen, 60. - Sterkwaterplaten, 92. - Schilderijen, 100. - Teekeningen enz., G. Cruikshank, 180. - Parijs: Tafereelen, 11. - Handschriften, 11. - Stradivarius viool, enz. 28, 68 - Tapijt der XVe eeuw, 44. - Tafereelen en aardewerk, 76. - Handschriften, 84. - Bijbel van Guttenberg, 92. - Portret van Cromwell, 171. - Trocadero, 194. - Turijn: Handschrift, 44. - Utrecht: Boeken 91. - Venetië: Bronzen groepen, 20.

Verschenen werken. Annuaire de l'enseignement primaire, door A. Stasse, 10. - Jaarboekje der maatschappij voor nijverheid en wetenschappen, 19. - Bibliothèque musicale populaire door Ed. G.J. Gregoir, 27. - Geschiedenis der Antw. schilderschool door M. Rooses, 27. - De kunstnijverheid enz. door De Kruijff naar dr. B. Bucher, 27. - Jaarverslag van Met tijd en vlijt, 44. - Deugd en vreugd door S. Daems, 52. - Handboek voor gezondheidsleer door dr. C.A. Fredericq, 52, 76. - Etsen van G.N. Storm van 's Gravezande, 68. - Geschiedenis der Antw. schilderschool, 75. - Bloem en vrucht door dr. Wap, 76. - Archief voor Nederlandsche geschiedenis door Fr. D.O. Obreen, 76, 193. - Geschiedenis van klein-Waalsch-Brabant, 82. - La musique aux Pays-Bas avant le XIXe siècle, 91. - Over Guicciardini door P.M. Boele, 91. - Portretten van H.J.A.M. Schaepman en J.A. Alberdingk Thijm, 92. - Groote mannen en ware grootheid door N. Beets, 92. - Foliant met platen over de ontdekking van Amerika, 92. - Dagboek over de gebeurtenissen in Italië enz. 92. - Dictionaire de l'académie française, 100 - Tentoonstelling van Amsterdam 1877, 115. - Nieuwe glasramen in O.-L.-Vrouwekerk, 132. - Tu es pastor door J. Van den Dries, 138. - De schat van Felix Roobeeke, H. Conscience, 15[6]. - Dagboek van J. Moretus, M. Rooses, 167. - Corespondance du cardinal Granvelle, 178. - Over de tapijtfabrieken enz. te Brussel, 188. - Jaarboek van het Willemsfonds, 188. - Benjamin Franklin, 188. - Nederlandsche dichten kunsthalle, 189, - Miltons Verloren Paradijs, 193. - Frieslands hoogeschool enz., 194. - Orlando furiose van Ariosto, 194. - De familie Mendelssohn, 195. - Buhnen Almanach voor 1879, 195. - Généalogie de la famille de Liagre, 202. - Notice sur F.J. Gossé, 202. - Verslag over eenen tocht naar Groenland, 202.

Wetenschappelijke vragen en antwoorden. Waarom een ei uitloopt? 48. - Een oude appel ontrimpelt in het ledige, 53. - Barsten van kastanjes, 70. - Over den rook, 90, 99. - Sterven der visschen, 105. - Drenkelingen, 113. - Over het borrelen van wijn als men hem in eene flesch giet, 84. - Over de wijnuitwasemingen, 118. - Vuur, 129. - Uitdooven van Vuur, 134, 146. - van licht, 155. - Vuurvonken, 159. - Over het water, 166, 185. - Over den dauw, 190. - IJs, 202.

Wetenschap en nijverheid. Amsterdam: Diamant, 179. - Kopergravure, 193. - Cannes: Marmergroeven, 148. - Clinton: Twee nieuwe dwaalsterren ontdekt,

172. - Hoe men prenten enz. wascht, 26. - Hamburg: Petroleum 195, - Japan: Petroleum, 172. - Krater, 123. - Londen: Belangrijke uitvinding, 167. - Bliksemslag, 124. - Electrieke lampen, 124. - Kolen, 179. - Tand getrokken aan eenen aap, 140. - Toestel voor dooven, 92. - Onverbrandbaar papier en vuurvaste inkt, 200. - Zwavelerts, 194. - Witte verfstof, 195. - Manchester: Toestel om boeken in te naaien enz., 20. - Nieuw-York: Electriek licht, 172. - Zeepeilingen, Petroleum, Electriek licht, 203. - Parijs: Decepium, 171. - Gobelins, 139. - Luchtvaartreizen, 92, 155. - Electriek licht, 194. - Sterrekundig museum, 140. - St-Gobain: Spiegels, 139. - Pest: Artesische put, 20. - Telefoon, 115, 124, 172. - St.-Petersburg, Verrekijker, 132. - Rome: Studentinnen en geneesvrouwen, 148. - IJzeren-wegen, 113. - Zwarten van brons, 112. - San-Francisco: Luchtsteen, 203 - Sicilië: Sterrewacht, 203. - Yokohama; Over 't draaien der aarde. 124.
Willemsfonds. 52, 188.

Tafel der platen.

Antwerpen (Gezicht van), door J. Vermorcken, 201.
Beeldhouwwerk. St-Joris door W. Pompe, 85.
Bouwkunde. Basiliek van het H. Hart te Berchem, 173; St.-Eloys capelle te Gent, 56; Sieraden dezer kapel, 37.
Dieren en planten. Koffieboomtak, 101; Pad, 81; Kemels of kameelen, 89.
Kleedij. Chineesche priesters, 45; Romeinsch soldaat, 181,
Kunstnijverheid. Portretalbum, 69.
Kruiwagen. 180.
Havre-de-grace. (Gezicht van) 61.
Leopold I aan de Belgische grenzen ontvangen in 1831, 109; Aankomst te Brussel, 111; Eedaflegging, 112; Huwelijk, 133.
Parijs. Tentoonstelling, 156; Trocadero, 167; Palais-royal, 185; Juli-kolom 188; St.-Germain-l'Auxerrois, 196.
Piano-klavier. Smulders, 125.
Paleis van justitie (Antwerpen). Schets voorgevel, 145
Portretten. De Lassus O., 149. Egmond en Hornes, 116. Joseph II, 31. Knyff G., 57. Leopold I, 18. Van Champaigne Ph., 9. Van der Meersch, 29. Van der Noot H., 33.
O-L- Vrouw (Vlaminxkapel te Leuven), 93.
Rubensfeesten. Versiering der academie te Antwerpen, 13.
Strafuitvoering op de Grootemarkt te Antwerpen, 1787, 14. - Zinneloosheid van H. Van der Goes, 169;
Tafereelen. Bierdrinkers, 72. -Slag van Turnhout, 30. -St.-Jan naar Rubens, 21. - Ruiter, 53. - Kinderen met een hond, 117.
Zinnebeelden. Beeldletter bij het stuk Jacoba van Beieren, 77. Liefde, 40. Handteeken A. Tollinc, 19. Titelplaat Nederlandsche Dicht- en Kunst-Halle, 189.
Zegels en wapenschilden. Antwerpen, 128; Batkin J.B., 126; Bibliophilen, 167; Cobbe A., 127; De Haze M., 127; De Potter T., 127; De Mayer H., 128; Diercksen J., 127; De Witte C., 128; Holland, 189; Knyff G., 57; Markgraafschap van Antwerpen, 126; maatschappij van schoone kunsten, 144; Martens D.G.,

127; Martinus J., 128; Smeders, 36; Stevens P., 129; Van Berchem F., 127; Van den Eede A., 129; Van de Werve H., 127; Veqvemans J., 128; Vlaanderen, 188.